LANCZINGER JÁNOS, hutásmester

Egy 1829-es kimutatás szerint akkor hutasmester volt az újmassai kohóban. 16.old.

---az újmassai koho 11.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KOZLEMÉNYEI, 1955.dec. miskolc

MDK

Lánczki Béla, disz.fest.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.
43.1.

Lánczki Béla, diszitő festő, 1939. végbizonyitványt nyert

Iparmüvészeti Isk. Évk. 188o-1941. Bp. 1942.
33 l.

43

. Sziklatalapzaton téglaalaku talpa-
dó pilléren puttókkal diszitett felső-
isten. Fejük felett a Szentlélek ga-
érmárvány táblán felirat:

Imre

zsébet
5.
tta
.
ka Józsefné
3o Katalin

s téglaalaku talapzaton áll

Láncsky Béla festőművész.

Magyar Nemzet.
1940. VII. 6., 5. old.
(:Ripost.:)

Láncsky Béla

festő

Szabad művészet

1948. 229. l.

mely térdelő legionáriust ábráz
lalkozott a töredékkel, az ábrá
zeti vissza, mig a utóbbi darabo
sz.végi magyar müvészet és az a
tős. Esztergomban nem először t
tipus a délfrancia protoreneszá
zánci eredetü, stilusát pedig h
ö.Szt. Pál fejét / Jól illik e
előbb tárgyalt timpanonjának bi
épitése s innen márcsak egy lép
éppen felhasználása. A bizánci
ja a középkorban, melyből renes
zadban a Kommenos dinasztia ala
részesült. A porta speciosa kül
szellemét a nyugati ikonográfia
ja és határozza meg.

közelebbről A porta speciosa márvá
külföldi emlékanyag nincs kellő

LÁNCZOS GYÖRGY, takácsmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old

/ 1,2./ V. takács. 266.old

F.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

MDK

Lánczy Leó müépitész

Mücsarnok 1898. 21.sz. 203 l. Pályanyertes müépitészek

Lánczy Margit

Bajor Giziről készitett portréját bemutatja a lap.
Repr.

Szinház és Divat, Bp. 192o. juli. 1o.
V. évf. 28. sz. 29. lap

M.D.K.

Lánczy Margit

Rajza Gábor Józsefről, az Operaház énekeséről. A "Gábor József arcképe" c. rövid közlemény leirja, hogy Lánczy Margit leánya „a nagynevü Lánczy Ilkának, ő is tagja a Nemzeti Szinháznak" és menyasszonya Feiks Jenőnek "a kiváló festőnek."

Szinházi Élet. Bp. 1917. május 22.- juni. 3.
VI. évf. 22. sz. 32. l.

M.D.K.

Lánczy Margit

Rajz Odry Árpádról "A titok" c. darab szerepében.

Szinházi Élet. Bp. 1918. nov. 24. - dec. 1.
VII. évf.47. sz. 24. l.

M.D.K.

Lánczy Margit

"Feltünt néhány finoman rajzolt portréjával" irja a lap "Mellékfoglalkozások" c. beszámolójában, ahol felsorolja a szinész-képzőművészeket.

Szinház és Divat, Bp. 1917. aug. 19. II. évf. 33. sz. 8. lap

M.D.K.

Lánczy Margit

"a leendő Feiks Jenőné kiváló portrait rajzoló"-
közli a "Kemenes rajzol" cimü rövid beszámoló.

Szinházi Élet. Bp. 1917. május 27. -juni.3.
VI. évf. 22. sz. 67. l.

M.D.K.

Láncz y Margit

P. Márkus Emiliáról készitett rajzot West Rebeka szerepében a Nemzeti Szinház "Rosmersholm" c. darabjából.

Szinházi Élet. Bp. 1917. ápr. 22-29. VI. évf. 17. sz.15. l.

M.D.K.

Lánczy Margit

"Beszélgetés egy menyasszonnyal" cimmel interjut közöl a lap a szinésznő-rajzoló müvésszel. Az interju során elmondja, hogy Feiks Jenő festőmüvész a vőlegénye.

Szinház és Divat, Bp. 1916. dec. 31. I évf. 2o. sz. 8-1o. lap

M.D.K.

Lánczy Margit

"Herman Lipót karikaturája" c. művének repr.-ját hozza a lap, amely január 11.-én kerül bemutatásra a Vigadóban rendezett kiállitáson.

Szinész piktorok c. közl.
Szinházi Élet. Bp. 1937. dec. 12-18. XXVII. évf. 51. sz. 2o-21. lap.

M.D.K.

Lánczy Margit

Rajz. Önarckép. Repr.

"Szinészek, mint irók, költők, piktorok" c. Szinházi Élet. Bp. 1920. május 2-8. IX. évf. 18. sz. 34. lap.

M.D.K.

Lancsikity János, népművész

csontfaragásait emeliti

Kósa - : Egy kiállitás, melyet nem lehet el-
felejteni.

Somogyi Néplap, Kaposvár, 1956, aug, 12.

Lánczos András

ötvös nias

Mestere Szindy Mihály Kassai. 4 evre szegödott 1675. jan. 9 en. Apja Imre. ...

Mihalik József Kassaváros ötvösségének története. Bpest 1900. 320 l.

Repaszky József

épitész

[illegible]os Imre

ötvös inas.

Mestere Laskay István Kassai szegödött 1676-ban. Az év tolyamán megszökött s fél évig „odajárt" 6 frt lefizetése mellett a cech ujból szegödtette.

Mihalik József. Kassaváros ötvösségének története. Bpest, 1900. 323. l.

Biró Ferenc

szobrász

Láńczy (Láńczyová)

Anna

festő a Karjá-
aljai. Orosz. A Karjá-
aljai művészek 1934. évi
Karcsai kiállításán részt vett.

Toman 364. l.

Láncy Böske

festő

l.

Forum 1934.37.l.

(Kárpátaljai festő-
nemzetek.)

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Lánczy Margit

szinésznő

részt vett a szinész-
képrőművészek pesti
Vigadóbeli tárlatán

Művészet. 1938. 20. l.

Képes SPORT
Budapest, VI., Mussolini-tér 4.

T.
Europa Könyv- És Lapterjesztő Vállalat,
Budapest, VI.,
Visegrádi u. 36.

Landau Alajos festő és lakhely

Szeged.

A magy. orsz. kpromsz. neve

O. M. K. Tévkönyve 1865/

240-45. l.

Landau Alajos, festő; szül. 1833.
megh. 1884 április 10-én Budapesten. L. Leonard fia.

Landau Alajos ifj.

A pesti műegylet 1855 évi kiállításain: (máj.-jun.) Tanúlmányfő", olajf., (40 frt); — Koczka-játékosok, olajf., (60 frt.)

Landauer Alajos festő
Festett.

A pesti műegylet 1855. évi
kiállításain: (aug. – szept.)
Anabaptista, olajf.; (50 ft.);
– (okt. – nov.) Életkép, olajf.; (40 ft.)

Landau Alajos

Pestről, 1857-ben 24 éves

lása

Fleischer Béc. 63. l.

Temesvár.

A középtért a bástyákka
és vár foglalja el, az előtér
mot, a háttért pedig hegyes v
szalagon, mely fölött ábrák v

TEMESWAR

fölül balra: 19.

Rm., mér. a rl.

92-92-3.

Landau Alajós

Magyar élettép, olyff
1857, a Királyneinak

Iza Erzs. Museum 23. l.

Landau Alajos

FŐVÁROSI HÍREK.

* **Országos rajz-kiállitás** lesz augusztus 3-dikától 10-dikéig. A középtanodai tanáregylet rendezi, akkori közgyűlése alkalmával, a zerge-utcai főreáltanoda épületében. A kiállitási bizottság, melynek elnöke Felsmann József, jegyzője pedig Landau Alajos, már megkezdte működését, hogy e kiállitás mennél sikerültebb legyen.

Fővárosi Lapok

1875. 359 l.

I. felev

ÖLCSÖDE.

Landau Alajos

Vas. Ujs. 1884. 241. l.

– Landau Alajos, állami főreáliskolai tanár Budapesten, akadémiai festő, az országos közoktatási tanács tagja, a tanügy egyik avatott férfia, 51 éves korában. — Vadászy György, városi jegyző, Sajó-

Landau Alajós

Lásd

Szinyei - Magyar Irok.

Landau Alajos.

1869-ben Szegeden Burger Zsigmond kiadásába megjelent A diszitmenji rajz elemei c. muta kötete.

Ekkor c szegedi akreál-iskola szabadkezi rajz tanára volt

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Landau Alajos

Landau Alajos: Arányok
szerint rajzolás. Modszeres
rajziskola. I rész. diszit-
mény alaktan. Az egyes
rajzmták mellé ugyanatott
magyarázó szöveggel. I–III fürjet
Bpest. 1–24 ábra. Styli-
zált levelek és virágok.
Bpest. 1882.

Landau Alajos

Mit Post 1833
+ u.o. 1884
Ist ein Beisber
tauscht. Begeben ein
Bypsten tauschtott.

Thieme - Becker
22 K. 288. l

893

Weirotter Franz Edmund

Halászbárkák a tengerparton. Rk. I. élet.

K. 4.

93 cm. 203 g.

LANDAU 1. *Alajos*, festő, * Pest 1833, † u. o. 1884 ápr. 10. L. 2. fia. Atyjánál Pesten és a bécsi képzőműv. akadémián tanult. 1858-tól a szegedi áll. főreáliskola rajztanára volt. Arc- és figurális képeket festett s 1855-től sűrűn kiállított a Pesti Műegyletben (Kockajátékosok, Anabaptista, Magyar menyecske, Magyar életkép stb.). Tagja volt az orsz. közoktatási tanácsnak. Nyomtatásban megjelent rajzped. munkái: A díszítményi rajz elemei (Szeged 1869), Arányok szerinti rajzolás; módszeres rajziskola (Budapest 1882).

E. G. II. 9 l.

suchung Mariens. — 1865, 1866, 1867, 1869: I. 31. *N. Poussin:* Mária látogatása.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: I. 31. *N. Poussin:* Mária látogatása. — 1873: I. 31. *Nachahmung N. Poussin's:* Die Heimsuchung Mariens. — 1876, 1878, 1879: XIV. 523. *N. Poussin:* Sarlós boldogasszony. — 1881: 548. *N. Poussin modora:* Erzsébet meglátogatja Máriát. — 1888: XX. 695. *N. Poussin utánzója:* Mária látogatása Erzsébetnél. — 1896, 1897: XX. 695. *N. Poussin utánzója:* Mária és Erzsébet. — 1897: XX. 695. *In der Art des N. Poussin:* Die Heimsuchung. — 1898: XX. 695. *N. Poussin* (manière de-): La visitation. — 1901, 1904: XX. 695. *N. Poussin utánzója:* Mária és Erzsébet.

Landau Alajos

nyitott. + (Landau Alajos) szegedi tanár és festész, Szegeden fénykép-termet

Vas. Ujs. 1862. 503. l.

1862. oktober.

1820 k. — Pokal mit Deckel, ges
um 1820.

900. PALACK DUGÓVAL, köszörült üv
látképpel. Cseh, 1840 k. — Flasche
tenen Gebäudeansichten. Böhmisch,

901. KUPA FEDŐVEL, hétszögü fehér
geschliffenes, weisses, siebeneckiges

902. KÉT FÜLES POHÁR, fuvott üv
Cseh, 1850 k. — Zwei Henkelgläser
Böhmisch, um 1850.

903. FLAKON DUGÓVAL, fehér üve
1830 k. — Flakon mit Stopsel, we
Böhmisch, um 1830.

904. FLAKON DUGÓVAL, fehér üve
mit Stopsel, weisses Glas mit Goldr

905. NAGY POHÁR, üveg. hengeres ol
Grosses Glas mit eingeschnittenen

906. VÁZA, tejüveg, szines, virágos öv
Blumengürtel. Böhmisch, A. XIX.

Landau Alajos.

1858-ban rajztanárként alkalmaztak a szegedi főreáliskolánál.

Reizner Lajos Szeged története. Szeged. 1900. III k. 327 l.

Landau Alajos

állami föreáliskolai tanár, Budapesten, akadémiai festő, az országos közoktatási tanács tagja 51 éves korában meghatt Budapesten 1884. ápr. elején.

Halálozások: Vas. Ujs 1884. 241. l.

A rajztanítás ujabb mondszerének gyors elterjesztését rénben neki köszönhetni. E cél érdekében a Kormány támogatásával orsz. rajzkiállítást is rendezett.

Halálozások. Vas. Ujs 1884. 257 l.

Landau Alajós

Geb. in Pest 24 J. alt.
Veter Zeichenlehrer
Gimnasium absolvirt

Bècsi akadèmia
jh zy

1857-58

23

1834

Kovács József, id. V. 79.

Landu Alajos

ród.

Orsz. rajz kiállítás.
Var. tip. 1875. 252 l.

Landau Alajos

1833 – 1884

2 fejfi archége

a 15-ik Ernst auktion

1921.

Giordano, Luca, Jasz festö II. 209.

Landau Alajos

festo-

1833 – 1884

2 festi. Rep. más.

Ernst Muran

17 ankaraja

Pozsonyi Duna-utcza 46 sz. ház

feinyképe IX. 88.

Landau Alajos

Hegedi tamar és fiatlan
1862. Hegedu feljegy
mutatnyat jutok
Tvoll

Vas. Nyo 1862. 503.1

Lovidan Alajos.

1855. Pesten

L.

Hanem a Verdi-féle opera minden trombitáját tulharsogta az az örömriadal, mely az országházban kerekedett arra a beszédre, a melyet Tisza Kálmán tartott a nemzeti szinház bérházának tárgyalása alkalmával. Polit képviselő, a szerb ultrák egyik nagyreményü matadorja, helyes politikának gondolta, ha ő ez alkalommal felszólal, hogy minő igazságtalanság az, ha itt egy magyar nemzeti szinházról, a magyar országgyülésen mint országos ügyről beszélnek, holott Magyarország nem a magyar nemzet, hanem a nemzetiségek országa, méltányos tehát, hogy Magyarország egy szerb nemzeti szinházat is tartson fenn. No hisz emberére talált Tisza Kálmánban! Figyelmeztette a tisztelt szónokot, hogy itt a házon belül mondhat ugyan akármit, még Magyarország államiságát is kétségbe vonhatja, mert itt megvédi a képviselői immunitás; de nem tanácsolná, hogy az ország szuverénitását gunyoló e tanokat a házon kivül hirdesse, mert a mely pillanatban azt megkisérli, ez a Magyarország meg fogja mutatni, hogy van még ereje ellenségeit összetiporni.

Perczekig tartó zajos éljenzés és tapsvihar követte e nyilatkozatot. Az egész ház felállt és ugy fejezte ki helyeslését a belügyminiszter szavai iránt, s az ország barátai és ellenségei egyaránt meggyőződhettek róla, hogy van még kérdés, a melyben a pártokra szakadozott magyar egyetért.

S hogy a magyar nemzet jövőjeért, kulturális czéljaiért működni, azokért tenni nem magyar nyelven is lehet, — azt legjobban bebizonyitották e héten a — magyar mágnások.

Műkedvelői előadást rendeztek a vigadó nagy termében, a tervezett képzőművészeti műcsarnok javára. A próbákon, mint fültanuk beszélik, aranyért se lehetett hallani magyar szót. De azért az idegen szólamu beszédet magyar szellem lengte át.

Már maga az, hogy főuraink nem a külföldön keresnek szórakozást, hanem itt a hazában, az ország fővárosában találják meg az otthont, a hol szép és nemes czélokra egyesithetik befolyásukat, — már ez maga nagy vivmánya a magyar szellemnek a mult tapasztalataihoz képest.

A vigadó nagy termében szép közönség gyült be a mükedvelői előadás megtekintésére. S nem volt oka megbánni, mert ily látványban ritkán van alkalmunk részesülni. Ha nem csalódunk, ez előtt tizennégy évvel rendeztek a magyar főurak ily előadást a nemzeti szinházban az inséges horvát testvérek javára. Akkor is a jelesebb festők képei után alkottak gyönyörü képcsoportozatokat. Az ápr. 15-én rendezett előadáson az első ily eleven kép „Saba királynője“ volt, Arábiának ókori történetében szépségéről hires eme nő, ki gazdag öltözetü kiséretével ajándékokkal érkezik a bölcsességéről világhirü Salamon király üdvözletére. A teve hátáról leszálló szép királynő, kit hozzá méltó nők kisérnek, az arab pásztortörzsek fejei, nubiai szerecsenek stb. ragyogó látományt tártak a néző elé. Utána Rembrandt, a hires festő müterme következett. A müvész épen előkelő hölgy lefestésével foglalkozik, mig a falon két kész remekműve, „Tizián leánya“ és a „Zsidó ara“ látható. Az ember igazi festett képnek hinné, ha meg nem volna mondva a nyomtatott programmban, hogy mind ezen alakakok igazi hus és vérből álló élő lények. De legnagyobbszerü volt az utolsó csoportozat, mely Cornaro Katalint, a hires szépségü velenczei doge-leányt ábrázolja, a mint a köréje sereglett nők és férfiak hódolatát fogadja magas trónjáról. E csoportozatot Makartnak a bécsi kiállitáson feltünt nagyszerü képe után rendezték. A közönség alig birt betelni a szép látványnyal s minden egyes élő képcsoportozatot hatszor-hétszer kellett megmutatni. Közben egy franczia és egy magyar kis vigjátékot adtak, jó kedvvel, gördülékenyen.

Ez este emléke sokáig meg fog maradni, oka van reá emlékezni a közreműködőknek, kik lelkes fáradozásukért teljes elismerést nyertek ugy a közönség, mint a sajtó részéről, oka a közönségnek, mely oly ritka műélvezetben részesült, — de a legnagyobb oka a műcsarnoknak, melynek épitési alapja ez estély által több ezer forinttal növekedett.

Törs Kálmán.

Irodalom és művészet.

— **Mai számunkban** kezdjük meg Verne Gyula: „Az úszó város“ czimü regényének kivonatos közlését. E mű, mely a tengeri hajók óriásának a Great-Easternnek fedélzetén játszik, csak annyiban tartozik a rendkivüli utazások közé, a mennyiben a roppant hajó s annak ecsetelése kölcsönöz neki némi rendkivüliséget, egyébiránt hihetetlen vakmerőségü kalandok s tulfeszitett természeti hatályok nem szerepelnek benne, mint például az általunk közelebbről ismertetett „Utazás a föld közepébe“ czimüben, melyhez egyébiránt a lángelmü szerző szintén a tudomány adatait, jelesen a nevezetesb földalatti barlangok, üregek és menetek ismeretét vette alapul, a mint erről lesz alkalmunk olvasóinkat nemsokára egy külön czikksorozattal győzni meg. Most még a mult évi folyamunkban megkezdett „Rejtelmes sziget“ folytatásával vagyunk adósok olvasóinknak, de a mű megjelenése az eredetiben sem lévén befejezve, várnunk kell a megkezdéssel, mig aztán kivonatos ismertetésünket megszakitás nélkül adhatjuk. Egyelőre ajánljuk olvasóinknak a ma megkezdett „Úszó város“ érdekes regényét, mely eddig magyarul sem egészben, sem kivonatosan nem jelent még meg, s melyet mi, szokásunk szerint, tartalmas kivonatban ismertetünk.

— **A Franklin-Társulat** folyamatos kiadásaiból több rendbeli folytatás küldetett be hozzánk. Ilyenek:

„A természet könyve“ czimü közhasznu vállalat VII—X. füzetei. A VII. füzet: „Valami a vegytanból“ II.; a VIII. füzet: „Valami a föld életéről“; a IX. f.: „Az állati élet fejlődése, a zsir szerepe és haszna az emberi testben“; a X. füzet: „Az állatok és növények életéről“ — czimek alatt, a hasznos ismeretek egész tömegét nyujtja, melyek az egész összefüggő vállalatban, a természeti tudományok körét teljesen felölelik, s a tudomány legujabb eredményeit kellemes és élvezhető alakban nyujtják a nagy közönségnek. Az egész gyüjtemény 20 füzetre terjed. Egy-egy 10—11 ives füzet ára csak 50 kr., a mi nálunk valóban példátlan olcsóság.

Az „Olcsó könyvtár“-ból a 3. szám Kölcsey Ferencz két szép elbeszélését: „A vadászlak“-ot és „A kárpáti kincstár“-t tartalmazza; a 4. szám Macaulay kitünő essayjét „Macchiavelliről“, a nagy olasz államférfiuról, ki először érezte Olaszország egységének vágyát s egész szenvedélylyel ragaszkodott ez eszméhez, mely csak háromszáz év küzdelmei s szerencsétlenségei után létesülhetett; az 5. számban Sandeau Gyula jeles novellájának: „A montsabreyi kastély“-nak csinos forditását veszszük; a 6. (hármas) számban pedig Kerényi Frigyes összes költeményeit, először most gyüjtve össze s bevezetve Pákh Albert szépen irt nekrologjával. E nagyérdekü gyüjteményről külön szólunk. Itt elégnek tartjuk a csak jeles müveket tartalmazó, csinos kiállitásu s rendkivül olcsó vállalatra, melynek füzetei gyorsan fogják követni egymást, ujolag felhivni a közönség figyelmét. Egyes füzet ára 20 kr; kettősé 40, hármasé 60 kr.

A magyar népnek és ifjuságnak ajánlott „Történelmi Könyvtár“-ból a 7—10. füzetek jelentek meg, melyek tartalma: XII. Károly svéd király története; Nagy Péter czár; Nagy Frigyes porosz király; Karthago, vagy egy világváros története; mindannyi Áldor Imre ügyes tollából, s a legjobb források után dolgozva. A vállalat, mely a történelem egyes nagy alakjait vagy epizódjait akarja a nagy közönséggel megismertetni, megfelel czéljának, s tetszetős alakja és olcsó ára, füzetenként 40 kr, egyaránt ajánlják.

A „Kis nemzeti muzeum“-ból már a 33. és 34. füzet jelent meg, a mi e vállalat életre valóságának legjobb bizonysága. E füzetek tartalma Kane, a sarkutazó érdekes és tanulságos utazásainak leirása. Egy-egy füzet ára 50 krajczár.

Szintén a Franklin-társulat kiadásából vettük: Verne Gyula legnépszerübb regényei egyikének, az „Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt“ czimünek teljes forditását, Nagy Istvántól, a mi kétségkivül a legkedvesebb olvasmányok egyike lesz, mint Európa-szerte mindenütt, a mi közönségünknél is, mely Vernet szintén kedvenczei közé sorozta már. E müve, mely Páris után Bécsben is szinpadi átdolgozásban is gyönyörködteti a nagy közönséget, olvasmánynak ép oly tanulságos mint érdekes. Fentartjuk magunknak, hogy később még részletesebben ismertethessük. A szép kiállitásu, nagy 8-adrétben 305 lapra terjedő s 8 sikerült képpel diszitett kötet ára 2 frt.

A Franklin-társulat kiadásában megjelentek még:

„Hazánk évlapjai: Magyarország történetének kortani átnézete 884—1849.“ Irta dr. Kerékgyártó Árpád, egyet. tanár. Hazánk egész történelmét, természetesen csak száraz adatokban, évről évre, napról napra adja. Igen hasznos s a mellett érdekes segédkönyv, mely a történelemmel foglalkozóknak fölkeresés s átnézés czéljából majdnem nélkülözhetetlennek mondható. A szerző a tudományos kutatás legujabb megállapodásait használta föl. Kár, hogy a mohácsi vész utáni korszak van, aránylag, legszegényebbül földolgozva, holott itt legteljesebbek az adatok, legbiztosabb a napok meghatározása s legérdekesebb a tárgy maga is. Igaz, hogy a könyv talán egy harmadrésznyivel vastagabb lett volna e korszak kellő feldolgozásával, de a mű használhatóság tekintetében annál is többet nyert volna vele. Az igy is becses mű 696 lapra terjed s ára 5 frt.

[illegible] ben.“ Történeti [illegible] forradalom történetéhez. Az egyes, alárendelt helyzetü katona szempontjai, ki valamely szük látkörü pontra van szoritva, természetesen mások, mint a nagy eseményeket áttekinteni képes vezéré. Nem láthat olyan sokat, de a mit lát, biztosabban, közelebbről s részletesebben szemlélheti, mint amaz. Feljegyzései azért, ha hivek és elfogulatlanok, sokkal alkalmasabbak egyes vitás pontok helyreigazitására. S ebben áll memoire-irodalmi fontosságuk. A jelen mű nem szoros napló, hanem folyamatos, de időrendi elbeszélés alakjában nyujtja egy őszinte megfigyelő közvetlen tapasztalásait. Lehetetlen érdek nélkül olvasni. S ohajtanók, vajha a példát minél többen követnék. A csinos kiállitásu kötet ára 1 frt 40 kr.

„Futri Kata“, Helm Klementina regénye magyarra átdolgozva Emiliától. 186 lap. Ára 1 frt 20 kr.

„A világ népei. Nemzeti viseletek csarnoka.“ Számos szinezett képpel; Irta K. Beniczky Irma. 169 lap. Ára kötve 2 frt.

„A bölcsészeti jogtudomány történelme.“ Kiegészitésül Schilling természetjogi müvéhez irta dr. Werner Rudolf jogtanár a kassai kir. jogakadémiánál. 198 lap. Ára 1 frt 50 kr.

„Döntvénytár.“ A magy. kir. Curia semmitőszéki és legfőbb itélőszéki osztályának elvi jelentőségü határozatai. Gyüjtötték dr. Dárday Sándor, dr. Galló József és Zlinszky Imre. XII. évfolyam. A gyakorló jogászokat érdeklő munka (192 lap) ára 2 frt.

— **A nemzeti szinházban** mult szombaton került először szinre Verdi „Aida“ czimü dalműve, nagy és általános hatással. Verdi ez operát a kairói szinház megnyitására irta s a tárgyat hozzá Egyiptom ó-korából vette. A dalmű hősei: Aida, az aethiopiai királynak egyiptomi fogságban levő leánya, Amnesis, az egyiptomi farao leánya és Radames egyiptomi fiatal hős, kiért mindakét leány szerelemben hevül. Később Aida atyja, Amonostro király is egyiptomi

**

fogságba kerül, s arra kéri leányát, hogy Radamest nyerje meg az ethiopok részére, kik uj csatára készülnek. Aida küzd szerelme és hazaszeretete közt, de ez utóbbi lesz erősebb; Radamest szökésre csábitja, s megtudja tőle, hogy hol nincsenek védelemkészen az egyiptomi seregek. Az ethiopi király is fölfedezi magát, s épen szökni akarnak, mikor a hallgatózó és bosszuszomjas Amnesis előlép. Radamest, mint árulót, elfogják, s éhhalálra itélik. Aida azonban, ki alkalmat lelt atyjával megmenekülni, önként visszatér, hogy kedvesével együtt haljon meg. A szinpad az utolsó fölvonásban egyemeletesnek van berendezve. Alól van a sötét börtön, melyben Radames és Aida éhen halnak, mig felül fényes templom látható, hol mély bánatban jelenik meg a Radamest szintén szerető Amnesis, ki zokogva borul a nehéz sziklalapra, mely alatt kedvese éhen hal. — Verdi Aidában nagy lépést tett előre a drámai zene terén. Nem követi a Wagner-irányt, de mégis meglátszik e legujabb müvén a nagy reformator befolyása, mert eddigi müveitől eltérőleg sokkal egységesebb hatásra törekszik, kiváló gondot fordit az alakok jellemzésére, a drámai helyzetek kiaknázásában, valamint a tömeges hatások alkalmazásában nagy tapintatot és finomult izlést árul el, önállóbban szerepelteti a zenekart, a hangszerelés finom, erőteljes, sok helyt eredeti. Röviden: „Aida“ a drámai zene magasabb követelményeinek legtöbb helyen szerencsésen megfelelő mü. — Az előadásról, leszámitva némi rendezési hibákat, csak dicsérettel szólhatunk. Hauk Minie kisasszony (Aida) hangja épen megfelel azon búskomoly hangulatnak, mely a szerepen végig vonul. Játéka átgondolt volt, és többszöri ismétlés után alakitása bizonyára tökéletes lesz. Tannerné Amnesis szerepének csak énekrészét emelte érvényre, ellenben játéka még sok tanulmányt igényel. Ellinger, (Radames), kinél ujabb időben mindig aggodalommal nézünk az első előadás elé, ezuttal hangja teljes birtokában volt. Láng, Kőszeghy, Tallián, kisebb szerepeikben teljes odaadással müködtek. A közönség valamennyi szereplőt, Lehmann mesterrel együtt, élénken kitüntette. A kiállitás fényes, a zene- és énekkar kitünő volt. — Richter János megválása a nemzeti szinháztól most már bevégzett tény. Közelebb irta alá a szerződést, melynek értelmében a bécsi udvari dalmüszinház zenekari igazgatójává lett.

Közintézetek, egyletek.

— **A magyar tud. akademia** III-ik osztályának márcz. 12-ki ülésén először dr. Klug Nándor egyetemi magántanár mint vendég tartott értekezést: „A szinérzésről indirekt látás mellett.“ A szem reczehártyája — mondá — csak igen kis téren, a sárga folton, bir éleslátási képességgel. Ez által ismerjük meg a látott tárgyaknak nemcsak körvonalait, hanem szinét is; ettől továbblátásunk élessége, valamint szinérzésünk is csökken. Az utóbbi látást, mely nem a sárga folt közvetitése mellett történik, indirekt látásnak nevezik. Dr. Klug vizsgálatainak, melyeknél a gázláng tényét vette alapul, a következő az eredménye: az emberi szem indirekt látásnál legérzékenyebb a kék szin iránt; azután jönnek a zöld, sárga, vörös és narancs-szinek. Klug után dr. Than Károly terjesztette elő az egyetem vegytani intézetének a borszéki vizek vegyelemzésére vonatkozó munkálatait, melyek szerint a borszéki ásványviz szénsav tekintetében a leggazdagabb Európában. Végül még két vegytani értekezést mutattak be dr. Fleischer kolozsvári egyetemi tanártól és egyet Schuller müegyetemi tanártól.

— **A természettudományi társulat** által április 10-kén a vegytani intézet termében rendezett fölolvasó estélyen b. Eötvös Loránd tartott érdekes, s a diszes hallgatóság által élénk tetszéssel fogadott előadást „a surlódásról.“ — A társulat április 14-ki szakülésén Hermann Ottó mutatta be ama pókgyüjteményt, melyet a társulat megbizásából Magyarországon gyüjtött s ez alkalomból érdekes adatokat sorolt elő a pókokról. A pókok első észlelője az ó-korban Aristoteles volt, kitől ez állatfajra vonatkozólag sok jeles adat maradt reánk. A pók az ó-korban symbolikus alakká nőtte ki magát, s a méhvel együtt mint a szorgalom és munka példányképe, Athene istennőnek volt szentelve. A középkor irodalma csak mesékben emlékezik a pókok mérges voltáról. A mai kor egészen más szempontból fogja föl a pókok tanulmányozását. Itt az állatok munkafölosztását találjuk a legcsodálatosabban kifejezve. Elsők voltak a svédek, kik ily szempontból vették szemügyre a pókok életét s hazájukban 308 fajt mutattak ki. Az angolok 304-et, a németek 350-et ismernek saját földjükről, mi magyarok pedig 326-ot. Hermann gyüjteményében 103 lelhely van képviselve, s található példány benne a Kriván 8 ezer láb magas csúcsáról s az aggteleki barlang 2200 ölnyi mélyéből.

— **A földrajzi társulat** april 15-diki ülésében Laky Dániel értekezett „Ausztrália benszülöttjeiről.“ A benszülöttek számát, kik egészen külön emberfajt képeznek, jelenleg 50 ezerre tehetni. Nyelvük sok dialektusra oszlik, s annyira különbözik egymástól, hogy a különböző vidékek lakói nem értik meg egymást. Az európaiak sikertelenül kisérlették meg őket a polgárisodásnak megnyerni, a minek egyik oka egyébiránt az angolok durva bánásmódjában keresendő. A benszülötteknél a soknejüség divik. Az ausztráliai szépek nem épen igézők, minthogy többnyire kicsinyek és ijesztőn soványak. Házasságot a férfi vagy megkérés vagy pedig rablás által tesz szert. A házi életben minden teher a nő vállaira nehezkedik, még a gunyhót is neki kell fölépiteni. Elede[illegible]ek tekintetében a benszülöttek nem válogatósak. Megeszik a békát, egeret is, de kedvencz ételük a känguru-hus. Ez emberfaj napról-napra fogy, részint az állati és növényi táplálék kevesbedése, részint az iszákosság s az európaiktól örökölt pusztitó nyavalyák következtében. Aztán Tomsits István ismerteté a kataszteri fölmérést s az ezzel rokon munkálatokat.

— **A földtani társulat** április 15-diki ülésében Böck János értekezett egy ősállat nálunk talált maradványairól. A boldogult dr. Pávay Elek találta még 1871-ben egy ősállatnak alsó állcsont-töredékét Andrásházán (Erdély) közelében az ugynevezett rőthomokkőben. Értekező szerint első tekintetre azt lehete vélni, hogy itt egy Paleotherium fajával van dolgunk, de szorgosabb vizsgálat után reá akadunk azon különbségekre, melyek a szóban forgó állkapocs és a valódi Paleotheriumok hason maradványa közt mutatkoznak. Ezután dr. Koch Antal értekezése olvastatott föl a Bakony északnyugati részének másodkori képleteiről.

Egyház és iskola.

— **A király** a zsófiafalvi kath. templom épitésére száz frtot, a százfai (abauji) leégett ref. egyházi és iskolai épületek helyreállitására kétszáz forintot adott magánpénztárából.

— **Dr. Schlauch Lőrincz** szatmári püspök, ki a főrendiházban is melegen beszélt a néptanitók nyugdijazása mellett, az egyházmegyéje tanitói helyett maga fogja első évben fizetni a nyugdijilletéket, s azontul is évenkint ezer forintot ajánl föl e czélra.

— **Országos rajz-kiállitás** lesz augusztus 3-dikától 10-dikéig. A középtanodai tanáregylet rendezi, akkori közgyülése alkalmával, a zergeutczai főreáltanoda épületében. A kiállitási bizottság, melynek elnöke Felsmann József, jegyzője pedig Landau Alajos, már megkezdte müködését, hogy e kiállitás mennél sikerültebb legyen.

Mi ujság?

— **A király Zárában** lelkesült fogadtatásra talált. Dalmáczia fővárosa minden lehetőt megtett, hogy bebizonyitsa loyalitását és kellemessé tegye az uralkodó ott időzését. A király tiszteletére rendezett népünnep érdekes látványt nyujtott, melyen Dalmáczia e vidékének lakói festői öltözeteikben jelentek meg. Április 13-án a király Zárát a „Miramare“ fedélzetén elhagyva, délelőtt Arbeba érkezett, hol a nép örömrivalgása között az ősi főtemplomba vonult, megszemlélve egy nagy értékü arany ereklyetartót, melyet még Erzsébet magyar királyné ajándékozott az arbei főtemplomnak. Onnét Pago felé folytatta utját a király. Ő Felsége ez utjában magyar parti vizeket szelvén át, gróf Szapáry fiumei kormányzó a magyar tengerészeti hatóságok élén várta be egy gőzhajó födélzetén a királyi hajó közeledtét. Pagoba érve aztán, Ő Felsége gróf Szapáry Géza fiumei kormányzót s a magyar tengerészeti hatóságokat fogadta, s ez alkalommal Ő Felsége bővebben tudakozódott tengeri kereskedelmünk viszonyairól. Egy órakor Ő Felsége visszatért Zárába. Április 15-én Ő Felsége ujra elhagyta Zárát és Zaravecchia és Sebenicoba utazott.

— **Mária Valéria főherczegnő** azon korba lépvén, hol a rendszeres oktatás kezdetét veheti, magyar nyelven fogja tanulni az elemi tantárgyakat, ugyis magyar levén a kis királyleány anyanyelve. Mint a „P. Napló“ irja, a királyné udvarmesteri hivatala már fölszólitotta a közoktatási miniszteriumot, hogy az általa kiadott taneszközöket küldje meg a főherczegnő számára; többek közt megküldték a Gönczy-féle térképeket és magyar szövegü földgömböket, a planetariumot, és telluriumot, valamint a métertáblát és a hozzá való magyarázatot; a Nagy László-féle „beszéd- és értelemgyakorlatok“-at stb. Érdekes tudni, hogy Mária-Valéria az első főherczegnő, a ki magyarul nyeri elemi képeztetését.

— **József főherczeg** a nyár egy részét Alcsuthon fogja tölteni, hová ő fensége sógora, Koburg-Koháry herczeg szintén elutazik közelebb nejével. Klotild főherczegné lebetegedését, mint több lap irja, junius elejére várják.

— **Gróf Andrássy Gyuláról** most — a velenczei fejedelmi találkozással kapcsolatban — sok külföldi lap emlékezik meg. Többek közt a párisi „Figaro“ következőleg ir külügyérünkről: „Velenczében a kiváncsiság s az érdek természetesen az osztrák-magyar uralkodó személyére irányult, de egy jó rész Andrássy grófra is esett, ezen egykor lázadó magyarra, a ki jelenleg ugyanazon fejedelemnek minisztere, a ki halálos itéletét aláirta volt. Nagy s égető események kieszközlék megkegyelmeztetését, s jelenleg az állam politikáját igazgatja. E személyiség érdemes a tanulmányozásra, mint valodi typusa egy magyarnak; Andrássy nagy és alapos ember, erős kézzel s finom lábakkal. Ereiben mindazonáltal német vér is foly, mivel nem barna, hanem szőke, feje négyszögletes, zeg-zugos arczcsontjai igen kiszögellők, bajusza sürü, s orra hegyes. Szemei sötétkékek s valóságos villámokat szórnak. Andrássy nagy fecsegő, szeretetreméltó, s mint jó törzsből származott nemes ember, igen mozgékony. Velenczében nem keveset fecsegett az ottani szép nőkkel.“ — Az olasz király saját arczképét ajándékozta Andrássy grófnak, ki már a legmagasabb olaszországi rendjeleket birja. A képen ez van aláirva: „Al conte Giuglio Andrássy il suo affezionatissimo cugino Vittorio Emmanuele Ré.“ (Andrássy Gyula grófnak, igen szeretett fivérének, Viktor Emanuel király.) Az olasz király azért nevezi Andrássyt fivérének, mert ez a czim őt, mint a legmagasabb olasz rendjel birtokosát, megilleti.

— **Fejedelmi találkozások** lesznek a nyáron Berlinben. Vilmos császár Wiesbadenből, hová már a napokban megy, május 10-dikén visszatér Berlinbe, mert ez időtájt fog odaérkezni az orosz czár. A svéd király május végén fogja meglátogatni a német fővárost.

— **Őstörténelmi és embertani kongresszus Budapesten.** A jövő évben a tudomány számos müvelőjének és barátjának lesz találkozása, a mivelt világ minden részéből, a magyar fővárosban. Az őstörténelmi és embertani kongresszus mult évben Stockholmban tartott VII. nemzetközi ülésében elhatározta, hogy 1876-ban Budapesten tartja meg összejövetelét. A szervező bizottság, valamint a gyülés elnökeül Pulszky Ferencz muzeumi igazgató, főtitkárnak pedig Römer Flóris választattak. Ők már meg is kezdték a munkálkodást, s többi közt körleveleket intéztek a hazai hatóságokhoz, egyesületekhez és magánosokhoz, közölvén velök a gyülés programmját és a föladatokat, melyek megoldása saját kulturai hirünk és a kongresszus érdekében kivánatos. Mindenekelőtt fölszólitják a megyék monographusait, mérnökeit és az egyes gyüjtőket, hogy térképek és egyéb adatok beküldésével tegyék lehetővé az oly szaktérkép létrejöttét, melyen hazánk eddig ismert lelhelyei, sánczai, pogány várai, halotti halmai a rómaiak uralmáig be legyenek vezetve. Jelentik egyszersmind, hogy a kongresszus tartama alatt a fővárosban kiállitás fog a történelem előtti tárgyakból szerveztetni. Minthogy csekély azon jegyzetek száma, melyek szakértők által rendezett ásatások alkalmával készültek, de aránylag kevés hitelesen konstatált lelet is van, tudományos ásatásokra hivják föl az illetők figyelmét, hogy azok jegyzőkönyvei a talált tárgyakkal a kongresszusnak bemutattassanak. Különös sulyt

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Bollender János, a főváros egyik derék agg polgára (76 éves), a városi képviselőtestület tagja, ki 1848 julius havában mint Pest nemzetőri térparancsnoka igen jó szolgálatokat tett ugy a városnak, mint polgártársainak. — Diersch Vilmos, fővárosi kereskedő s egykor pestvárosi nemzetőrtiszt, 74 éves korában. — Herián Károly, nyug. kir. pénzügyminiszteri osztálytanácsos, 68 éves korában, Budapesten. — Kühn Rajmund, a pannonhalmi Benedek-rend győri székházának tagja, a főapátság győrkerületi jószágkormányzója, 56 éves korában, Kis-Megyeren. — György János, köztiszteletben élt földbirtokos, Győry Elek országgyülési képviselő édesatyja, 76 éves korában, Enesén. — Dr. Aradi István, Arad város és megye volt tiszteletbeli főorvosa, az aradi orvosi kör volt elnöke, 80 é. korában, Prakfalván. — Körmendy András, a győri ref. egyház köztiszteletü gondnoka, 77 éves korában. — Bobok György, kir. albiró, 54 éves korában, Léván. — Csébi Pogány Lajos, nárai földbirtokos, 78 éves korában, a vasmegyei Náraiban. — Roxer Pál, több tagu család feje, 72 éves korában, Nadabulán. — Balog Géza, a nagykőrösi tanitóképezde szép reményü növendéke, 19 éves korában, Kis-Ujszálláson. — Id. Muraközy Sándor, 55 éves korában, Kecskeméten. — Borsos István, ref. lelkész, Kiss Albert országgyülési képviselő apósa, Szent-Miklóson. — Brünauer Izsák, tót-györki birtokos és kereskedő Budapesten, honnan Aszódra szállitották. — Hodossy György, kereskedő, 47 éves korában, Szombathelyen. — Selley Árpád, községi jegyző Paptamásiban, 28 éves korában. — Pruggmayer Norbert, a sóskuti kőbánya-részvénytársulat könyvvezetője, 40 éves korában. — Ruzsics Imre, törvényszéki jegyző, 26 éves korában, Zala-Egerszegen. — Id. Konkoly Thege Miklós, komárommegyei nagybirokos, a közügyek iránt érdeklődő férfiu, a hasonló nevü ismeretes csillagász édes atyja, 72 éves korában, Ó-Gyallán. — Szegedy Zsigmond, adóhivatali tisztviselő, 48 éves korában, Szegeden. — Balás János, székesfehérvári polgár, 72 éves korában.

Beöthy Etelka, Beöthy Lajosnak, Hevesmegye tisztelt főispánjának leánya, 42 éves korában, Törtelen. — A *Pulszky-családot* az a gyászeset érte, hogy Hampel Józsefné szül. Pulszky Polixena asszony uj szülött leánykája, egy napos korában elhunyt. — Özv. Németh Péterné, Németh Péter kir. táblai biró édes anyja, 60 éves korában, Budapesten. — Werner Károlyné szül. Schwerer Magdolna, 72 éves korában Kalocsán. — Id. Orbán Károlyné szül. Gönczy Klára, a zilahi takarékpénztár pénztárnokának derék neje, 54 éves korában. — Németh Pálné szül. Vajer Katalin, 54 éves korában, Székesfehérvárt. — Latkóczyné Margit, Latkóczy Mihály tanár neje Sopronban, 22 éves korában. — Özv. Várady Lajosné szül. Hodor Papp Veronika, Máramarosmegye néhai levéltárnokának özvegye és Szilágyi István akadémiai tag sógornője, 51 éves korában, M.-Szigeten. — Özv. Buócz Károlyné szül. Draskóczy Krasznecz Krisztina, a turóczmegyei árvaszéki elnök, Zathureczky Tamás anyósa, 78 éves korában, F.-Zathurcsán. — Weszelovszky Mihályné szül. Schull Aranka, törvényszéki könyvvezető neje, 29 éves korában, Nagy-Kikindán. — Téglássy Józsefné szül. Zelkó Katalin, Aradon. — Báró Staudach Olga, b. Staudach Adolf debreczeni ügyvéd 11 éves leánya, Debreczenben.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

B. L. Mindkét költeményen bizonyos meleg s jól eső elégiai hangulat vonul el; egyiken (Születésnapi gondolatok) subjectiv, a másikon objectiv tartalommal. A szerzőben mindenesetre van tehetség; de még nem tisztult meg egészen. Gyakorlat azt is meghozza, hiszszük.

A nyárfák rezgő lombja . . Van benne némi hangulat; festései is elég élénkek. Verselése azonban még gyakorlatlan kézre mutat s az egész még kezdőre vall. A másik (Találka), bár hosszabb, mégis kevesebb; nagyon hosszura nyujtja amugy is csekély tartalmát. Közlésre még egyik sem ért meg.

HETI NAPTÁR. Április hó.

Nap		Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
20	V	**E 1 Fehér vas.**	**E 1 Guasim. g.**	**8 G Husvétva s**	25
21	H	Anzelm pk.	Adolár, Szulp-	**9 Husvéthétfő**	26 B. J. h.
22	K	Szótér és K. vt.	Loth., Sz. s K.	**10 Husvétkedd**	27 Mózes
23	S	Béla pk. vt.	Béla	11 Antipiás vt.	28 Nabuk.
24	C	György vt.	György	12 Vazul	29
25	P	Kr. dzs. és sz. †	Márk ev.	13 Artemon vt.	30 R. Nát.
26	S	Ervin, Kilit	Kilit	14 Izidor, M.	**1 I. S. p.**

Holdváltozásai: ● Ujhold 25-én 4 óra 13 pk. d. u. nálunk láthatatlan napfogyatkozással.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Tartalom.

Szöveg: Mignet Ferencz. — Készülőben. Költemény. *Kadocsa Elektől.* — Marczi bácsi malma. Elbeszélés. Irta *Szépfaludi Ö. Ferencz.* — A kálvintéri szökőkut. *Prém Józseftől.* — A sinaiai kastély. — A maorik. — Uti jegyzetek a szomszéd keletről. Irta *De Gerando Attila.* — Az angol királyok sirboltja Windsorban. — Egyveleg. — A kor ördöge. — A seprüs tót. — Baku petroleumforrásai. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Mignet Ferencz. — A kálvintéri szökőkut. — A román király sinaiai kastélya. — Szélmalmok Várna mellett. Tumulusok Várna vidékén. — Az angol királyok sirja Windsorban. — Baku petroleumforrásai a Kaspi-tenger mellett: 1. Egy petroleumforrás az első öt nap alatt. 2. Petroleumforrások. 3. Baku kikötője. — A seprűs tót.

Színes és fekete selyem Grenadines, méterje 95 kr.,
egész frt 8.70 (10 különb. minős.) szállittatnak egyes öltönyökre valamint egész végben bérmentesen a házba **Henneberg G.** (kir. udv. szállító) selyemgyári raktára által, **Zürichben.** Minták postafordultával. Leveldij a Svájczba 10 kr.

KÖSZVÉNYESEKNEK.

Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállító és kerületi gyógyszerész urnak, Korneuburgban.

Azon helyzetben vagyok tehát, hogy az Ön **köszvényfolyadékának megkisérlett jeles** hatását **ischias, ideggyöngeség** és **csúzban** örömmel konstatáljam. Kisérletet tettem idősb egyéneken a hólyag **petyhüdt állapotánál,** s alkalmam volt meggyőződhetni a **kitünő sikerről.**

Nappersdorf, 1884 jan. 4.

Teljes tisztelettel
Bobrofsky Antal,
gyak. orvos.

Kapható minden gyógyszertárban. Fő letét: Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállító kerületi gyógyszertára, Korneuburgban.

Szives figyelembe vételül. E készitmény vételénél kérjük a t. közönséget mindig **„Kwizda köszvényfolyadékát“** kérni s arra ügyelni, **hogy minden palaczk,** valamint a **carton** is a **mellékelt védjegygyel** legyen ellátva.

Soha se késő!

egy uj s észszerü gyógymódhoz folyamodnunk még akkor se, midőn már sokféle orvosi szert hasztalanul megpróbáltunk. Minden betegséget, a mely tisztátalan, romlott vérből származik, gyorsan, biztosan s tájdalom nélkül meg lehet gyógyitani Brandt R. gyógyszerész hires svájczi labdacsaival. Egy doboz ára 70 kr.

A vételkor figyelni kell arra, hogy a dobozon rajta van-e a fehér kereszt vörös mezőben és Brandt Richard gyógyszerész névaláirása.

Egy hatszor hasábzott petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszöri igtatásnál 10 kr. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukes M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

Szállitás postán az összeg utánvételével, Ausztria-Magyarország minden helyére, vám- és viteldíj-mentesen az elfogadónak minden költsége nélkül:

Narancs 1470
vagy **czitrom** à frt **1.90,** 5 kilós kosarakban, tartalmazva 30—40 drb. legfinom., válogatott, érett uj aratásu gyümölcsöt **Messinából.**

☞ 3 kosárral egyszerre megrendelve egy czim alá és az összeg bérmentes megküldésével, összesen csak 5 frt 28 kr.

Kávét
nyersen; tiszta, jeles, közvetlenül behozott fajokat; 4½ kilot netto tartalmazó bálokban; 1 kilo Netto:

Gyöngy Ceylon lgf. sötétkék	2.10
Gyöngy Costaricca sötétzöld, legf.	1.76
Gyöngy Manilla, világoszöld, legfin. nagy	1.65
Ceylon A, sötétkék nagysz.	1.78
Ceylon B, izenfin. sötétzöld	1.64
Mokka, valódi arab, válog.	1.84
Afrikai Mokka sötétsárga	1.54
Menado (Aranyjáva), igen finom izü	1.60
Cuba, legfin. nagyszemü	1 80
Java, legf. világoszöld, erőteljes	1.52
Domingo, nagyszemü, legf.	1.46
Santos, tiszta izü fin.	1.38
Rio, erős és kiadó	1.32
Jamaika, jóizü, erős	1.28
Bahia, erős és tiszta	1.24

Haiti R. Triestben.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok számára SZELINSZKI GYÖRGY cs. k. r. egyet. könyvárusnál Bécsben I., Stefans-Platz 6.

UTAZÁSOK KÖNYVTÁRA

SZERKESZTI A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG.

I. KÖTET

EURÓPA ÉS ÁZSIA KÖRÜLHAJÓZÁSA A VEGÁN

BÁRÓ NORDENSKIÖLD ADOLF ERIKTŐL.

ÁTDOLGOZTA
VARGA OTTO
TANÁR.

Képekkel és térképpel. **Ára füzve 2 frt o. é.**

II. KÖTET

A ZAHARÁTÓL AZ ARABÁHIG.

UTAZÁS EGYPTOMBAN ÉS PALESZTINÁBAN.

IRTA
ASBÓTH JÁNOS.

Jeruzsálem, az olajfák hegyéről tekintve, nagy képpel, és számos a szöveg közé nyomott fametszettel.

Ára füzve 2 forint 40 krajczár o. é.

TARTALOM: Első rész: Egyptom. Az «Espero» fedélzetén. — Alexandria. — Kairo. — Kairói mecsetek. — Látogatás a kedi nél. — Kairói magyarok. — Fantazija. — Helispolis. — A gizéi pyramisok. — A sphynx. — Memphis. — Zakhara. — Sziut. — A szuezi csatorna.
Második rész: Palestina. A «Vetus» fedélzetén. — Bejrút. — Jaffába. — Jeruzsálembe. — Jeruzsálem. — Jeruzsálem. Az osztrák zarándokház. — Jeruzsálem. A szent sir temploma. — Jeruzsálem. Az abessyniai klastrom. — Jeruzsálem. A haram-es-Serif Jeruzsálem. A városfalon. — Arabok és Beduinok. — Jerikóba. — Jordán és a Holt tenger. — A judeai sivatag. — Bethlehem.

III. KÖTET

SERPA PINTO UTAZÁSA

AFRIKAN KERESZTÜL
AZ ATLANTI OCZEÁNTÓL AZ INDIAI OCZEÁNIG.

ÁTDOLGOZTA
Dr. BROZIK KÁROLY tanár.

BEVEZETÉSÜL A DÉL-AFRIKÁBAN TETT UTAZÁSOK VÁZLATÁVAL
THIRRING GUSZTÁV.

A szövegbe nyomott képekkel. **Ára füzve 2 frt.**

TARTALOM: A Dél-Afrikában tett utazások vázlata. — Teherhordók keresése. — Dombétól Kakondáig. — Húsz napi nehéz aggodalom. — Belmonte. — A Ganguellák. — Az Ambuellák közt. — A Barocze-k országában. — Lucsuma és a Mozi-Oa-Tunya. — Mangvato. — A Válon túli köztársaság. — Utam vége.

kifejezést, hogy az elért siker által buzditva, még több nemzetközi ornithologiai kongresszus is fog tartatni. A trónörökös e szavakkal vett bucsut: «A viszontlátásra!»

Adamné asszony több napot Bécsben töltött budapesti időzése után. A párisi «Gaulois» bécsi levelezője azt irja, hogy Bécsben «a hallgatás összeesküvése» fogadta a hirneves irónőt. Bécs sajtója nem üdvözölte rokonszenves sorokban, mint a magyar sajtó, hanem hallgatott, Berlin iránti tekintetből — ugymond — szolgailag. Pedig e szereteiremeltó asszony mást érdemelt volna, minthogy ő volt a lelke amaz ünnepélyeknek, melyeket a Ring-szinház leégése által sujtott családok javára Párisban oly nagy sikerrel rendeztek. Ugy látszik, jegyzi meg a levelező, a háladatosság és őszinteség mai napság nem divatos erény már. «A magyarok egészen más példát mutattak.» Ez az összehasonlitás a «Presse»-ben dühbe hozott valakit, a ki M.-me Adam irónői érdemét kisebbitve, azt állitja, hogy nem franczia, csak magyar lehet az, ki udvariasság tekintetében példaképen állitja a magyarokat az osztrákok elé.

Liszt Kalocsán. Husvét szombatján Haynald bibornok kalocsai palotájában nagyérdekü hangversenyt tartottak, melyben Liszt Ferencz is közreműködött. ki az ünnepekre a bibornok vendége volt. Liszt két darabot játszott, egyet Schuberttől, aztán pedig saját szerzeményü magyar rhapsodiáját. Almásy Miklós növendékpap és Sztáró székesegyházi karnagy játszottak még a mesteren kivül. A bibornoktól meghivott bizalmas körből állt a hallgatóság.

Trefort miniszter Kolozsvártt. Trefort miniszter Kolozsvárra megy, hogy jelen legyen az uj vegytani intézet ünnepélyes megnyitásán.

Táncsics Mihály hétfőn üli meg nyolczvanhatodik születésnapját. Lesznek bizonyára sokan, kik e napon megemlékeznek az agg emberről, kinek nevét forradalmi küzdelmeink tették emlékezetessé. A megemlékezők részére ide jegyezzük fel Táncsics Mihály lakását: soroksári-utcza, 21-dik szám.

Gül Baba sirja érdekében szólalt fel dr. Dubay Miklós a fővárosi egyletben. Ez a régi emlék, melyhez folyvást zarándokolnak igazhitü muzulmánok, oly düledező állapotban van, hogy életveszélyes benne a tartózkodás, pedig közelébb is két napig imádkozott ott egy jámbor török. Egy régi békekötés értelmében Buda városa volt köteles Gül Baba sirjának fentartásáról gondoskodni; de nem is tekintve e kötelezettséget, fővárosunk e sirkápolnában olyan érdekes történeti emléket bir, melyet méltó megóvni a pusztulástól. Kammermayer polgármester meg is igérte, hogy hivatalosan utána nézet, milyen állapotban van a sir, ki tartotta fenn eddig s mi a teendő jövőre.

A «Vasárnapi Ujság» 1876—1882-ik évfolyamai ép állapotban kaphatók. Bővebb értesitést kiadó hivatalunk ad.

A «Jogtudományi Közlöny» április 11-iki (16-ik) száma a következő tartalommal jelent meg:

Az országgyülés tagjainak büntetőjogi oltalma. Dr. *Jellinek Arthur* budapesti ügyvédtől. — Örökösödési törvény anticipátiója. *Enyiczkei Gábor* sátoraljaujhelyi ügyvédtől. — Törvénykezési Szemle: Bünügyi eljárásunk. *Kókay Károly* lugosi kir. járásbirótól. — A «Jog. Közl.» 10. számában tett Nyilt Kérdéshez. *Serly Antal* losonczi kir. alj.-birótól. — Bánatpénz az utóajánlatnál. *Paulus*-tól. — A jövedéki kihágások elévüléséről. *Rácskay Sándor* kassai törvényszéki joggyakornoktól és dr. *Bichler Simon*-tól. — Nyilt kérdés. Dr. H. J.-tól. — Különfélek.

MELLÉKLET: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentőségü határozatai. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

A «Fonciere» pesti biztositó intézet e hó 16-án d. e. 10 órakor tartotta meg ez évi rendes közgyülését gróf Pejacsevich Márk elnöklete alatt. A közgyülés határozatképességének konstatálása után felolvastatott az igazgatóság jelentése, mely az intézet által mivelt biztositási ágakban a lefolyt évben ismét jelentékeny haladást tüntet föl. A mi az egyes biztositási ágakat illeti, a tüzbiztositásnál a készpénz dijbevétel 2.584,811 frt, a több éves biztositási állomány dija 3.422,733 frt volt; a kiadás volt: mint visszbiztositási dij visszafizettetett 751,327 frt, kifizettetett károk fejében 1.137,575 frt, dijtartalék fejében 611,161 frt. Az életbiztositási ágban 2472 uj ajánlat jött be, 3.861.913 frt biztositási tőkével. Ebből 285 visszautasittatott s igy 2132 ajánlat fogadtatott el 3 millió 287,513 frt biztositási összeggel. 1883. decz. 31-én érvényben volt életbiztositásra 7958 db kötvény, mely 13.177,604 frt tőkét és 2998 frt járadékot képvisel. A dijbevétel e biztositási ágban 611,178 frt volt, mely összegből a dijtartalékba 243,771 frt tétetett; e tartalék ez összeggel 1.832,543 frtra emelkedett. A jégbiztositásnal 559,701 frt volt a dijbevétel. Az ezt terhelő netto-károk összege 485,574 frtra rugott. E biztositási ágban a lefolyt évben veszteség volt. A szállitmánybiztositási ágban a dijbevétel 348,110 forint volt. Visszbiztositási dij fejében kifizettetett 141,395 forint; a saját számlára kifizetett károk 107,137 forintot igényeltek. Az előterjesztett zárszámadás szerint az 1883. év tiszta jövedelme 168,625 frt 53 kr. Ez összeg felosztására nézve, az igazgatóság inditványozza, hogy 10%, azaz 16,862 forint 55 krajczár a nyereség-tartalékalap javadalmazására forditassék, a maradékból a társulati részvények 2-ik szánu szelvénye 5%-kal, vagyis 5 forinttal beváltassék, a további fenmaradó összegből az alapszabályszerü javadalmazások eszközöltessenek, a többi pedig uj számlára vitessék át. A közgyülés az igazgatóságnak a tiszta jövedelem felosztására tett ez inditványát elfogadván, a felmentvényt is megszavazta s a felügyelő bizottság tagjául Györgyei Adolf, dr. Mandello Károly, gróf Prokesch Antal, Kunhalmi Rósa Lajos és Wolf Károly felkiáltással ujra megválasztattak.

Előfizetési föltételeink.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése márcz. hó végével lejárt, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megujitására, néhogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Negyedévre (április—junius)

A Vasárnapi Ujság	2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a *„Világkrónikával" együtt*	2 „ 50 „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	3 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a *„Világkrónikával" együtt*	3 „ 50 „

Félévre (április—szeptember)

A Vasárnapi Ujság	4 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság a *„Világkrónikával" együtt*	5 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	6 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a *„Világkrónikával" együtt*	7 „ — „

A «**Politikai Ujdonságok**» ujabban két hetenként megjelenő **gazdasági melléklappal** van bővitve.

A «**Világkrónikát**» a «**Vasárnapi Ujság**» előfizetői **félévre 1** frt., **negyedévre 50** kr. pótdij beküldése mellett még folyvást megrendelhetik.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megujitásánál, vagy a «Világkrónika» megrendelésénél *czimszalagjukból* egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamációt és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasarnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.)

SAKKJÁTÉK.

1270. számu feladvány. Arnell A.-tól.

Sötét.

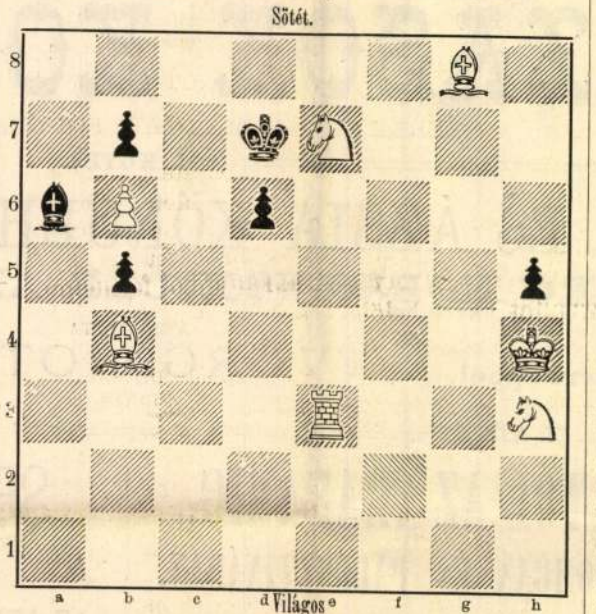

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1265. sz. feladvány megfejtése.

Ehrenstein M.-től.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Fc6—e8	d4—c3: (a)
2. Fe8—f7	Ke3—d4
3. Bf2—e2	e6—e5
4. Be2—e4 †	d5—e4:
5. Hd6—f5 matt.	
a.	
1. --- --- --- --- ---	d4—d3
2. Fe8—g6	d3—c2: (b)
3. Bf2—c2:	t. sz.
4. H mattot ad.	
b.	
2. --- --- --- --- ---	d3—d2
3. Bf2—f3 †	Ke3—e2
4. Fg6—d3 †	t. sz.
5. Bf3—f1 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H., Andorfi Sándor, Kovács J., Senki Ede. *Szatmárt:* Vass János. *Az Erkel-sakktársaság* nevében: E. K. *A pesti sakk-kör.*

Rövid értesitések: Budapest. E. K. Beküldött e ldigi feladványai, — valószinüleg első kisérletek — nem ütik meg a közölhetés mértékét. Legutóbbi három lépéses feladványa meghiusúl sötétnek **Bf7—h7** ellenhuzásán. Jobbakat várunk, csak kitartás.

HALÁLOZÁSOK.

SIMON VINCZE JÁNOS, a premontrei rend csornai prépostja, április 15-én, Csornán, 71 éves korában elhunyt. Az érdemekben gazdag főpap csornai, horpácsi, türjei és jánoshidai prépost, a Lipót-rend lovagja, a győri és szombathelyi szentszék ülnöke és az országos magyar gazdasági egyesület alapitó tagja volt. Született Keszthelyen, Zalamegyében, 1813. jul. 14-én, szerzetbe lépett 1832. szept. 25-én, fölszenteltetett 1837. jul. 6-án, prépostá neveztetett 1860. okt. 13-án és föveggel diszittetett 1861. jan. 1-én. E szerint 24 évig kormányozta a csornai prémontrei kanonok-rendet, mely őt szeretettel választá saját főpapjául. Jeles gazdasági iró is volt Simon Vincze s ugy mint hazafi is nemcsak a szellemi, de az anyagi haladás fejlesztését is szivén viselte. A magyar hazafias főpapság egyik jeles tagját vesztette el benne! Életrajzát és arczképét lapunk 1864. évi folyamának 16. száma közölte.

UJFALUSSYNÉ, a magyar szinészet egyik uttörője, ki már évtizedek óta visszavonultan élt Budapesten, azoktól támogatva, kik utána léptek a szini pályára, meghalt e hó 12-én, 84 éves korában. Ujfalussyné Sáska Biri és Erdélyiné név alatt aratta legszebb szinpadi sikereit. Már a század elején, midőn a magyar szinművészet a fővárosban is csak vándorolt, a Rondellában, a Beleznay-kert termében, a Hackerszálában és a városi német szinházakban felváltva, bár dicsőséggel, de sok nélkülözéssel küzdött társaival a nemzeti ügyért. Szülei Kolozsvártt ama szintársulat tagjai voltak, mely a Kelemen pesti társaságával (a legelső magyarral) csaknem egy időben alakult. Sáska Biri a szinpadon nőtt fel és végig élte a magyar szinészet viszontagságait, sőt az aggság hosszu éveit is. Hatvan évnél tovább működött a szinpadon. Nem levén soha a nemzeti szinház tagja: az öreg asszony az intézet nyugdijalapjának áldását nem élvezhette; de gyámolitották rendesen más segélyalapból s jó szivvel támogatták egygyel-mással, a mire szüksége volt. Legkivált Jókainé asszony, kinél csaknem napi vendég, sőt nem is vendég, hanem ugyszólván családtag volt. Ki ne ismerné a Jókai «E pur si muove» czimü regényét, melyben az uttörő magyar szinészek sorsa, lelkesedése oly költőileg van megirva. Ebben a regényben egy fiatal leány bizonyára mindenki rokonszenvét megnyerte. Ez alak eredetije Sáska Biri volt, ugyanaz, ki e regény anyagjának jó nagy részét szolgáltatta a költőnek. Az öreg Ujfalussyné valóságos élő «memoire»-ja volt a régi, mondhatni a legrégibb magyar szinészet történetének és alakjainak. «Déríné naplójá»-nak összeállitásánál Törs Kálmán őt élő kommentárul, a hézagok kitöltésénél segitőül használhatta. Haláláról a nemzeti szinház is adott ki gyászjelentést. és a tagok nagy számmal gyültek össze a végtisztesség megadására.

DUMAS JÁNOS, a világhirü franczia vegyész, e hó 11-én elhunyt Cannesban, 84 éves korában. Fiatal korában a gyógyszerészetet tanulta, majd alaposabban kezdvén foglalkozni a növénytannal és orvosi tudománynyal, már 1821-ben tanár lett Párisban, majd a Sorbonneon adta elő a tekhnológiai khemiát, melynek nagyszerü muzeumát és intézetét is ő alapitotta meg. 1840-ben képviselővé választották, de politikai szerepet nem játszott a parlamentben. Tiz év mulva három hónapig a földmivelés és kereskedelemügyi tárczát viselte, majd az államcsiny első napjaiban szenátorrá neveztetett ki. 1868-ban Flourens helyére az akadémia titkárává választatott, 1875. decemberében pedig az Institut tagjává. Dumas a khémiát számos fölfedezéssel és kitünő munkával gazdagitotta. A khémia filozófiájáról irt műve, ha már elavult is, de még mindig becses, alkalmazott khémiája pedig most is egész iskolát képez. Dumas 1863. óta a becsületrend nagy keresztese. Már a télen kezdett betegeskedni és orvosai Cannesba küldték.

LANDAU ALAJOST, kinek halálát már emlitettük, pályatársai és tisztelői nagy részvéte közt temették el. Landau a fővárosi VI. ker. állami főreáliskola tanára, az orsz. közoktatási tanács tagja, a hazai rajztanitás derék reformátora volt. A rajztanitás ujabb módszerének gyors elterjesztését részben neki köszönhetni. E czél érdekében a kormány támogatásával orsz. rajzkiállitást is rendezett, melynek szemmel látható sikere volt. A közoktatási tanácsban lehetőleg érvényesitette befolyását a rajz tantervére. A magánéletben is tisztelt férfiu volt.

Landau Alajos, festőművész (1833-1884).

a Móra Ferenc Múzeum disztermében állandó kiállításon, tárják elénk a rendezők Szeged képzőművészeti hagyományait, fejlődését. A város festőszetét - többek között - Joó Ferenc, Landau Alajos, id. Vastagh György és Tóth-Molnár Ferenc mesterek alapozták meg az 1800-as évek közepén.

a. m.: Szeged képzőművészete.

Pesti Műsor, 1984. aug. 22., 52-old.

Landau Alajos F.M.19.2.

Bécsi ak. 1857

1858 szegedi rajztan. 1862 fényképész is.

1855- Pesten kiállit Kockajátékosok, Magyar menyecske stb. arcképek is. /Ly.N.r. 97-86/

MDK

Landau Alajos, magyar festő (1833-1884)

Férfi képmás. Jelz.lent jobbra: Alois Landau
Vászon. 51.5x41.

Ernst Múzeum aukciói. XV. 1921. 26.lap

Landau Alajós

1845 ~~[illegible]~~ a József fiár-
vaház rajztanítója
volt

Schmallfiárvaház

95. l. – 97. l.

L 1848-ig

limogesi munka, XII. század.
Bronz, ágyazott zománcos dísszel, 18·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

Párja a főszékesegyházi kincstárban, l. ott.
Árvízkárosultak 1876., 41. l. 28—29. sz. — Egyházi műrégiségeink az 1885. évi budapesti országos kiállításon. Egyházművészeti Lap, VI., 1885., 337. l. — Radisics Ipolyi, 38. szám. — Gerevich PA, 259. l. — Egyházműv. kiállítás, 1930., 347. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 347. szám.

TALP,

gyertyatartóhoz vagy kereszthez. Háromlábú, áttört, románstílű.
Magyar (?) munka a XII. századból.
Réz, 10·5 cm.

KEHELY, (185. kép)

talpa hatkarélyos, a gomb rotulusain nielloképek.
Olasz, XIV. század.
Aranyozott réz, újabb cuppája aranyozott ezüst, mag. 18·5 cm.

A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prímás vásárolta 1884-ben.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 362. l.

EREKLYETARTÓ, (186. kép)

hatkarélyos talppal, zománcos rotulusokkal. Fenn üvegcsésze, fedelén kereszt. Fedelén gót majuszkulák niellóban: Giovanni Emanito Paladini.
Olasz, XIV. század.

Landau Alajos

"Magyar menyecske" c. festményéről elismerés-
sel ir Morva Miklós: "Fővárosi séták" c.
kritikájában/a mütárlaton bemutatott müveket .
méltatja. / mely/

Családi Lapok, Pest. 1857. I. félév.
5. sz. 69-7o. lap.

Landau Lajos

(a raptanitó)

1854-ben 10 frt 50 kr.
értékű hagyományát
vesszi át a. József-fiár-
vaház

Schmallfiárvaház

1961.

Eddig nyoma nincs.
Hogy Bécsben hány
kőfaragó dolgozott,

gárjogot nyert
minthogy 80 ut
is megfordult,
király uralkod
találjuk Budán
számára Diósgy
hetetlen, hogy
dolgozott. Hog
tokból tudjuk.
volt és nem já
ha ott dolgozo
össze kellene
a kassaival ro
tani azt, hogy
templomnak a g
kere a bécsi d

Landau Alajos

"A dohányzó gyermek" c. festménye "igen jellemzetesen van kiemelve, mikép a pipa és a tanulás azon korban egymással meg nem férnek"-irja elismeréssel a "Fővárosi séták" cimmel közölt beszámoló.

Családi Lapok, Pest. 1856. I. félév.
14. sz. 528. lap

Landau Alajos (1833-1884)

„Udvarlás" o. karton 30x40 cm

J. h. b. Landau Alajos 859.

Kiállítási ár: 6000 ft.

BÁV 46.Képaukció katalógus,Bp.1978.szeptember

Landau Alajos

Khór József müvésztársával együtt első segéd tanitója lett a Pestvárosi rajztanoda Intézetének,-közli a lap.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. félév.
3. sz. 136. lap

Landau Alajos

A Nemzetközi kiállitáson bemutatott "Anabaptista" c. festményét nagyra értékeli D.M.I.: "Állandó Mütárlat" c. beszámolójában.
/Pest, augusztus 15.- szept. 13./ a kiállitás időtartamát jelzi.

DÉLIBÁB, Bp. 1855. szept. 23.
15. sz. 179. lap.

Landau Alajos

"Koczkajátékos" c. festménye szerepel a Nemzetközi kiállitáson.
M.J.A.:„Állandó Mütárlat" cimmel ismerteti és méltatja a bemutatott müveket, s közöttük igen nagyra értékeli az ifju müvész alkotását.
A kiállitást junius 15. és julius 15.-e között tartják nyitva.

DÉLIBÁB. Bp. 1855. juli 1.
3. sz. 32-33. lap.

Landau Ágost

lásd

Reizner

Szeged tört.

III. 327. l.

22. Marco Vecelli után.
Sz. Veneziaban 1545. ben. + ugyanott

~~22.~~ V. István.

Csaknem térdig van ábrázolva
~~Derékon alól~~, jobbra for
Jobbkezével brokát palástjának aljá
hajtó ifjúnak levelet ad át, a ki m
haja, szemöldöke, bajusza és körsza
ékköves, nagy gombok ~~vannak~~ és derek
Balról a piros terítővel letakart as
tünik szemünkbe, középütt csatornáz
pedig, a bólthajtásos ajtón keresztü
rata fölül jobbra: »STEPHANUS V. ~~XXX~~
RITVS.«

554
(JK)

Lai ajtón

Vászon, méretei ~~III~~ 135: 16
~~Marco Vecelli után másola~~
Gróf Bánffy Dénesné ajánd
A ~~Nemz. Muz. képtárából a~~
A. No. 6. sz.a. vétetett át.
~~Át. Képt. 291.~~

Kifüggeptéjére vonatk
A Nemz. Muzeum

1871: v. 62. — 1873: v. 62.
A Tört. Képcsarnokba

904: v. 2.

Landau Alajos

muve

Aranyok nemiti rajzolás

Lásd

Szinnyeit

csendesen elhunyt.

Drága halottunkat 1938. augusztus hó 5-

Tárnokon.

Az engesztelő szent miseáldozatot augusz

kath. templomban.

Tárnokon, 1938. augusztus hó 3-án.

A lélek él,

Községi temetkezési intézet központi irodája: IV. Kigyó-

Landau Alajos

Szabó Júlia: A XIX. n Gestetnek Mon
Bp. 1985, 210 (178 a kép)

Landau Alajos

l.

Szabad művészet

1948. 4. z. 146. l.

.....	11.16
.....	22.30
.....	14.90
.....	14.90
.....	31.--
.....	7.70
.....	14.40
.....	6.--
Összesen Pengő	328.72

.0 72/100 PENGŐ

V. 80 — Paár - Götz Ráday-u. 31.

MDK

Landau Alajos rajztanár

Kacziány: Grimm Rezső. Müvészet, 1912. 211-15 l.

Ára: 6,— Ft

KIS SZEGEDI MŰVÉSZETTÖRTÉNET

VII.

A XIX. sz. második felében Szegeden dolgozó festők közül meg kell említenünk a pesti születésű Landau Alajost (1834—1884), aki atyjánál, Landau Lénártnál és a bécsi akadémián tanult. Szegedre 1859-ben került és itt 1872-ig, a helyi főreáliskola rajztanáraként szabadkézi rajzot és szépírást tanított. A hetvenes évek legelején államköltségen külföldre

Landau Alajos: Gyermekarckép

utazott, a német rajztanodák tanulmányozására. Családjának tagjain (Landau Jolán és Landau Lajos arcképe, 1882) kívül figurális és tájképeket (Szieszátzó úr, 1860; Szerecsen táncosnő, 1880; Sivatagi csendélet, 1883) festett, s műveivel többször szerepelt a Pesti Műegyletben. Rajzpedagógiai cikkei, az 1871—72-es Főreáliskolai Értesítőben és önálló kiadásban: „A díszítményi rajz elemei (Szeged, 1869) és „Arányok szerinti rajzolás, módszeres rajziskola" (Bp. 1882) címen jelentek meg. 1862-től kezdve fényképészettel is foglalkozott, és Szegeden felkapott műterme volt.

Landau működésének idején, Tisza-parti városunk további fejlődésében jelentős eseménynek számít a Szegedet Pesttel összekötő vasútvonal felépítése (1854); valamint a Lloyd Társulat megalakulása (1867), mely fontos szerve lett a kibontakozó helyi nagyiparnak és kereskedelemnek. A magyar uralkodó osztály és a bécsi udvar szövetségeként létrejött „kiegyezés"-t követő években, az országos állapotnak megfelelően Szegeden is gyors fellendülés tapasztalható. Ebben az időben jöttek létre az első itteni fűrészgyárak, paprikamalmok, kender- és lenfeldolgozó üzemek, szalámigyárak stb. Szeged az egyre sűrűsödő vasúthálózata révén, a délvidék gazdasági életének fontos gócává válik. A fejlődés kulturális és művészeti téren is újabb emelkedést mutat. Az Országos Képzőművészeti Társulatnak ez időben mintegy 80 helyi tagja van, és az első szegedi kiállítását 1874-ben rendezte meg.

Ifj. Vastagh György: II. Rákóczi Ferenc szobra

Szegeden több vándorfestő megfordult, de csak Csillagi Lajos (1829—1903) itteni működéséről van biztos tudomásunk, aki két alkalommal járt nálunk. 1863-ban özv. Eisenstädter Ignácné szüleit festette meg. Majd hét évvel később, 1870-ben Löw Lipót szegedi főrabbi portréját készítette el. A család tulajdonában levő eredeti képről Rákosi (Krebsz) készített másolatot, mely a helyi zsidó hitközség nagytermébe került. Egy férfi arcmását (1874) most vásárolta meg a Móra Ferenc múzeum.

A szegedi akadémisták közül, a kiváló portréfestő, de egyházi- és zsánertémákat is kedvelő id. Vastagh György (1834—1922) a legjelentékenyebb. Vastagh 1849-ben Szegedről megszökve, szinte gyermekként állt be katonának, hogy hazája szabadságáért küzdjön. Temesvárnál azonban orosz fogságba került, ahonnan a betegeskedő fiút hazaengedték. Diákéveit a szegedi piaristáknál folytatta tovább, ahol egy Stech nevű rajztanár és a később itt

Id. Vastagh György: Osztrovszky József arcképe

Landau Alajos: Szieszátzó úr

bujdosó német Gerstenberg festő vezette be a művészetbe. Középiskolai végeztével, némi pénzt összegyűjtve vágott neki Bécsnek, hogy az akadémián magasabb képzésben részesülhessen. Életének ezután jelentősebb állomásai: Bécs, Kolozsvár és Budapest voltak, s a magyar fővárosban 1876-ban végleg letelepedett. Termékeny munkássága folytán sok helyen képviselve van. Budapesten az Opera freskóinak Bacchus-ciklusát és a belvárosi plébániatemplom nagy falképét festette. Több hazai templom oltár- és szentképein kívül, nevéhez fűződnek a temesvári és aradi templomokban elhelyezett főoltárképek is. Móra Ferenc szerint „állítólag első munkája" az a 18 éves korában festett kép, mely egy múlt század ötvenes éveinek divatját viselő középkorú nőt ábrázol. E zsengéjén kívül, Erzsike kézfogója c. zsánerképe (1898) és Somogyi Károly esztergomi kanonokról (1880), valamint Osztrovszky József, helyi közéleti férfiről festett arcmása (1899), a szegedi múzeum értékei közé tartoznak. Az itteni rókusi templomban két alkotása van elhelyezve.

A Vastagh család tagjai közül, a kolozsvári születésű Vastagh Géza (1866—1919) állatképeivel a helyi tárlatokon gyakran részt vett. Egyik legsikerültebb nagyméretű művét, A verekedő bikák-at (1900), a szegedi tanács vette meg a múzeum számára, mely ma is ki van állítva. Ifj. Vastagh György (1868—1946) Szeged részére mintázta meg Klauzál Gábor büsztjét (1905) és Rákóczi Ferenc lovasszobrát (1912).

Sz. Z.

Landau
Alajos

Landau Alajos

Öreg ferj. archéje

Szeged 1917

A m. kir. vallás- és közo

és ügyszám alatt a keb.

rendeletének másolata:

Költségvetési év: 1933/34. Szá

tása" cim. Műemlékek Országos

Rovat: 5. Alrovat: 1.és 2. Le

Utasitom,

nak a m. kir. postatakarékpén

számlája javára a Bizottság l

M.D.K.

Landau Alajos, festő, fényképész

A középiskolai rajzoktatás későbbi megteremtője Szegeden, a Búza téren fotografált a hatvanas években. 215.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőműv. Alap Kiadóváll. Bp. 1958

Landauer Alajos

vrod

Myskkonō

74. l.

Landau Alajos, ifj Pesten

1855. máj.-jun. kiáll. Műegylet. Tanulmányfő, olajf. 40ft.

1855. jun.-júl. kiáll.: Kockajátszók, olajf., 60ft.

1855. aug.-sept. kiáll.: Anabaptista, olajf., 50ft.

1855. okt.-nov. kiáll.: Életkép, olajf., 40ft.

1856. máj.-jun. kiáll.: Tanulmányfő, olajf., 60ft.

1856. okt.-nov. kiáll.: Palóc konyha, olajf., 80ft.

1857. jan.-febr. kiáll.: Magyar menyecske, olajf., 90ft.

1857. máj.-jun. kiáll.: Életkép, olajf., 90ft.

1857. júl.-aug. kiáll.: Tanulmányfő, olajf., 60ft.

1859. febr.-márc. kiáll.: Arckép, olajf.

1859. máj.-jun. kiáll.: Magyar életkép, olajf., 130ft. — A kivetés, olajf., 130ft.

Galgócz vára III. 148.

Landau Alajos Pesten. 2

1859. szept. – okt. kiäll.: Az olvasmány, olajf., 85 fr.

Ethnographia VII. 282.

MDK

Jandau Alajos (arcképfestő)

1833–1884. Fényképésznek is volt (Szegeden?). (A szegedi vagyonosabb polgárság által foglalkoztatott arcképfestők közül emeltem.)

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő. Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 43. l.

MOK

Landau Alajos festőművész

(1834–1884). Pesten született. Apjától, Landau Sándor festőtől és a bécsi akadémiától tanult. 1859-ben Szegedre került; itt élt tizenkét évig, 1872-ig a szegedi főreáliskola rajztanáraként működött; szabadkézi rajzot és írástant tanított. Szeleki Zoltán: Régi szegedi festők. Tiszatáj, Szeged, 1957. dec. 6. l.

MDK

Landau Alajos festőművész

1871-ben 600 forintos államköltsé-
gen külföldre utazott a német rajz-
tanoda tanulmányozására.

Szelesi Zoltán: Régi szegedi festők.

Tiszatáj, Szeged 1957. dec. 6. l.

MBK

Landau Alajos festőművész

1862-től kezdve fénykepészettel is foglalkozott; szegeden fekekott műterme volt. (Egy festménye repr.)

Szelesi Zoltán: Régi szegedi festők.

Tiszatáj, Szeged, 1957. dec. 6. l

OUK

Landau Alajos festőművész

Műveivel többször szerepelt a Pesti Műegyletben. Rajzpedagógiai cikkei az 1871-72-es főiskolai értesítőben és önálló kiadásban: A díszítőmányi rajz elemei (Szeged 1869) és Arányok szerinti rajzolás; módszeres rajziskola (Bp. 1882) címen jelentek meg.

Szelesi Zoltán: Régi szegedi festők. Tiszatáj, Szeged, 1957. dec. 6.

MDQ

Landau Ilajos festőművész

Családjának tagjain – „Landau Jolán" és „Landau Lajos", 1882 – figurális és tájképeket – „Sziesztaró kövér úr" 1860; „Szerecsen táncosnő" 1880; „Sivatagi csendélet" 1883 – festett.

Szelesi Zoltán: Régi szegedi festők.
Tiszatáj, Szeged, 1957. dec. 6. l.

MDK.

Landau Alajos

Szłelesi Zoltán cikke

Tiszatáj 1967 junius

MDK

Landau Alajos, magy.festő, 1833-1884.

Férfi képmás

Férfi képmás

Ernst Muz. aukc. XVII. 1921.

23 l.

Landauer Alajos

„A fiatal, kezdő festész ecsetének irányzatából" a kritika arra következtet, hogy még sikeres müveket fog létrehozni. Életkép c. jelen festménye, ablaknál ülő varróleányt ábrázol, ennek tárgyát nem találja jónak.

Bulyovszky Gyula: "Október-november havi tárlat" cimmel ir a kiállitáson szereplő müvekről a Művészet c. rovatban.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. félév.
9. sz. 426-429. lap

Landau Alajos

MK

1834-1884

Pesti születésü festő. Atyjánál és a bécsi akadémián tanult. 1859-1872-ig szegedi főreáliskolai rajztanár. Családjának tagjain kivül figurális és tájképeket festett, többször szerepelt a Pesti Müegyletben.

Fényképészettel is foglalkozott. Szegeden felkapott müterme volt.

Szelesi Zoltán: Károlyi Lajos.
Különnyomat a Móra Ferenc Muzeum Évkönyve 1958-59 évi kötetéből. 143-189.lap.

144.1.

Landau Alajós

rajztanár

l.

Lykaközöns

133. l.

:en (Klny. *Technika, 1938. 6. sz.*). —
argit-legenda Albert és Péter lom-
kőművesmestereket a 107. lapon
i (BALOS GYULA: Boldog Margit
dája. Budapest, 1927. 88—89. l.).
ıa származhat tőlük Bold. Margit
ılékének LUX GÉZÁ-tól legutóbb ki-
szobrászati része; bizonyára csak
ívesi munkát végeztek. — A ko-
rudvart Ráskai Lea eredeti kéz-
(25., 128., 129. l.) „kerülő árany
tus", „kerülő" néven nevezi. Egyéb
vemlékeinkben (Nyírkállai, Calepi-
Virginia-kódex, Jordánszky-kódex,
ai, Pesti Gábor, Páriz Pápai) „ke-
" a neve.

KÁLMÁN: A budapest—belvárosi
ínia-templom. id. m. — NÉMETHY
s: A pesti főtemlom története.
pest, 1890.

, Cod. Dipl. VII. 5. 128. —
z, Monum. Eccl. Strigon. I. 132.
ÉMETHY LAJOS: Adatok a buda-
vízi prépostság és káptalan törté-
ez. Budapest, 1883. — SUPKA
: A buda-felhévizi Szentháromság-

1021 LANDAU ALAJOS

Régi idők szegedi művésze

A Szegeden tevékenykedő régi művészek közül emlékezést érdemel *Landau Alajos* (1833—1884), aki 150 évvel ezelőtt született. Jóllehet pesti származású volt, azonban művészeti és pedagógiai munkásságának fejlődése, sőt kiteljesedése Tisza-parti városunkhoz kötődik. A festészet alapfogalmait atyjától, *Landau Lénárd*tól sajátította el, és azután tanulmányait a bécsi akadémián folytatta. Szegedre, fiatalon, huszonhat éves korában (1859) került, és itt 1872-ig az állami főreáliskola tanáraként rajzolt és szépírást tanított. Emellett ábrázolóművészeti magánórákat is adott.

Landau 1862-től fényképészettel is foglalkozott és városszerte keresett, jól menő műterme volt. Hátramaradt monokróm és színezett fotói között női és férfi képmásokat s családi portrékat találunk. De felvételeinek sorában egyebek mellett *A szegedi jótékony nőegylet egyik levesosztó intézetét* (1864) is megörökítette, csakúgy, mint az *Oskola utca 1—7. sz. házak* (1867) jellegzetes épületeit.

Rajzpedagógiai stúdiumai miatt Landau 1870-ben felhagyott a fényképészettel. Első idevágó írása (*A díszítményes rajz elemei*, Szeged, 1869.) után, 1871-ben államköltségen külföldre utazott a német rajztanodák rendszereinek tanulmányozására. A kint szerzett gazdag tapasztalatait tartalmazó cikkei az 1871—72. évi Főreáliskolai Értesítőben jelentek meg. De az 1872-ben Szegedről Pestre történt távozása után is, mint fővárosi főreáliskolai tanár, újabb szakdolgozatokat (*Arányok szerinti rajzolás*, Bp. 1882.) készített. Eredményeinek elismeréseként az Országos Közoktatási Tanács tagjai közé választotta.

Landau Alajost országos viszonylatban is az első oktató-nevelő és művészi-alkotó munkát végző jeles festő-tanárok között tarthatjuk számon. Olajportréival és figurális kompozícióival nemcsak a korabeli szegedi tárlatokon, de — már 1855-től — a Pesti Műegylet kiállításai is gyakran szerepelt. Alkotásai közül, a *Gyermekarckép* (1870. k.) és más művei közgyűjteményünkbe jutottak. De a száz éve — az 1883-ban — létrehozott két képe, a *Szieszтázó kövér úr* és a *Körmöcbányai lány*, valamint más ábrázolásai magántulajdonokban lappangnak. Példa erre, hogy közel húsz festménye — köztük a romantikus hatású *Szerecsen táncosnő* (1880) — leányának, az 1938-ban még Szatymazon lakó *özv Bánhidy Lajosné*nak (szül. *Landau Jolán*) volt a tulajdonában, melyről *Czógler Kálmán* helyi főreáliskolai tanár készített pontos műtárgyjegyzéket.

Landau munkássága is bizonyítja, hogy a múlt század második felétől már olyan érdemes művészeket is említhetünk, mint amilyen ő volt. Vagyis, akik Szegeden dolgozva, színvonalas alkotásaikkal házai vonatkozásban is megállták helyüket, s nem éltek vidéki elszigeteltségben, mint régebbi elődeik. (Képünkön: *Női arckép.*)

SZELESI ZOLTÁN

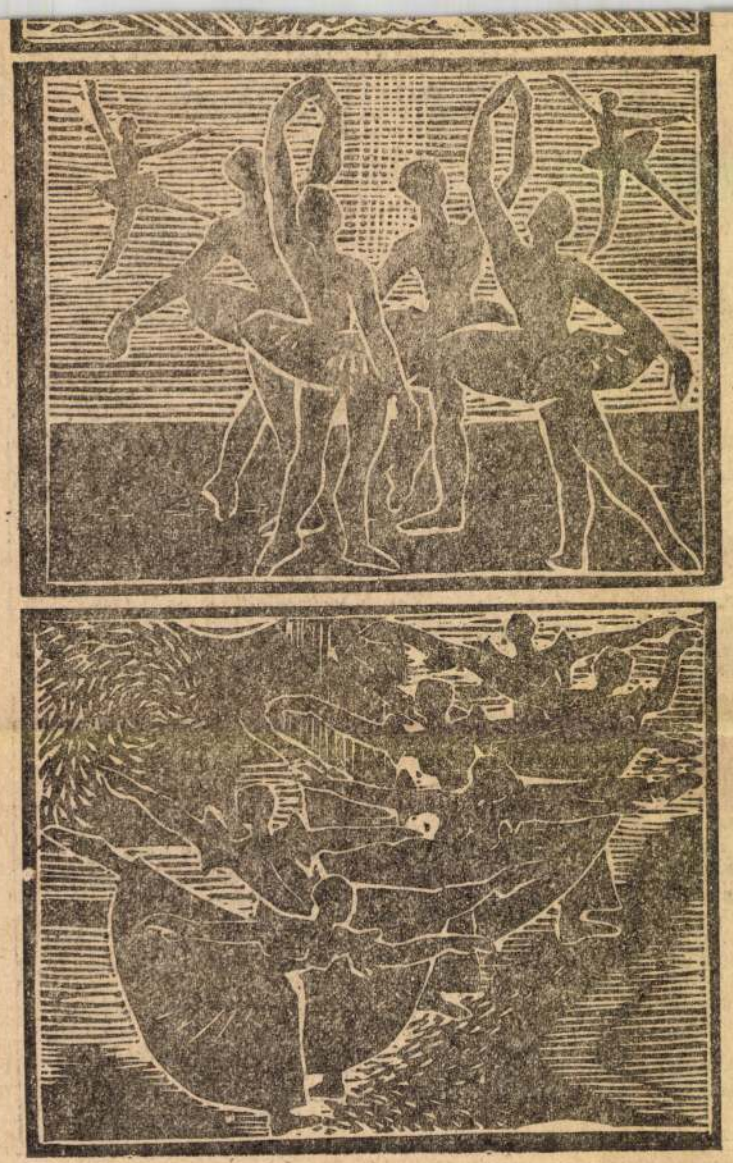

1983 AUG 11
DÉL-MAGYARORSZÁG
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-148, 340-126
MHSZ SAJTÓFIGYELŐ

Az akció elin
rábban letartó
Camorra-tagok
denekelőtt az é
ben levő, 42 év
quale Barra —
segítséget. Ba
„o'animale"
„o'boia" (hóhér)
1980 óta két fo
száraz a lelkér
lók voltak. A
büntető-intézetbe
1981-ben. Két tá
vel a börtön folyo
ta és elrettentő p
darabolta az „ang
becézet Francis Tu
morra-tagot. Barra
lószínűség szerint
főnöke, az „o'profe
vel illetett, 41 éves Raffaele Cutolo utasításainak tett eleget. Később összeveszteK, a „professzor" elárulta a gyilkosokat. Barra bosszút esküdött: az államügyészt hivatta és alaposan kipakolt.

Cutolo bandája az „Újjászervezett Camorra" (NCO) ügyében hetekig folytak a kihallgatások. Több mint ezer név, a gazdaság, a közigazgatás, a politika területén működő ügynökök és felbújtók neve került a 14 kötetre rugó, 2800 oldalas jegyzőkönyvbe. Cutolo egy másik korábbi híve Giovanni Pandico vallomása is segített az igazságszolgáltatásnak. Az államügyészség a kapott adatok alapján folytatta a nyomozást, gyűjtötte a bizonyítékokat.

Előkelő lista

A rendőrség és a csendőrség nemcsak büntetett előéletű Ca-

A római igazságügyi államtitkár, Angelo Sanza néhány hónapja ezzel vádolta a Camorrát: „Arra törekszik, hogy az állam mellett és az állam ellen második hatalmat hozzon létre. Be akar hatolni a helyi közigazgatásba, hogy a közpénzeken osztozzék és a dél-olaszországi földrengéssegélyeket bezsebelje."

Kábítószer és zsarolás

A Cutolo-féle NCO, az Új család nevű konkurrens bandához hasonlóan, ezen felül még kábítószer-kereskedelemmel és zsarolással is foglalkozik. Egy most lefoglalt iratból kitűnik, hogy Nápoly megyében 26 ezer kereskedő és iparos rendszeresen védőpénzzel adózik a Camorrának. Az okmány, amely pontosan feltünteti az üzleti zónákat, és a pénz-

<Landau Alajos>

Könyvel

<> Aranyok szerinti rajzolás, módszeres rajziskola.
I. rész: Diszitmenyi alakban. II. rész: Fejek. 72 ábra.
Bp. 1881.
Franklin.
Egyéb könyvcit l. Szinnyeinél.

KRUSCH LAJOS
„MÁTRA" HÍRLAPIRODA
GYÖNGYÖS
POSTAFIÓK: 175.

3 f
MAGYAR KIR. POSTA

Tek

Európa Lapterjesztő

Budapest
V Rothermer u 12 III 2

(Landau Alajos)

Bodnár Zsigmond:

( ) emlékezete.

Budapesti V. Ker.

reálisk. értesítője

1883/1884.

Szimmeiből!

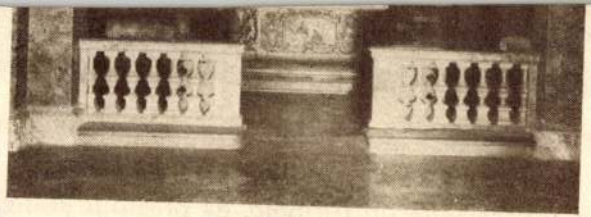

Fig. 26. — Santuario
della chiesa di Sant'Anna. — Bologna.

zione decorativa è quasi purificata, i motivi principali si fanno strada indisturbati, mentre quelli secondari rispettano gli effetti dell'architettura dipinta. Allontanandosi dal maestro, da Colonna, dà uno svolgimento logico alla sua tendenza, togliendo sempre più all'architettura dipinta quella preponderanza negli affreschi che spetta invece alla figura.

Le cupole sono tagliate da una finta cornice sporgente, mossa e divisa in otto curve, che racchiude le celesti visioni. Tutt'in-

Landau Alajos

az alábbi társaság

rendes tagja

Szana MIMT 1874

23. l.

M. B. Könyvtár Budapest.

9

ágos Bizottsága

vány { száma: 19
kelte: 19
beérkezése: 19

tek száma:

elintézett szám:

száma:

száma:

asta:

(

< Landau Alajos >

könyve

< > A díszítménye
rajz elemei
Szeged, 1869.

td

Minőségben, szépségben, árban, — minden munkájával versenyképes a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. Könyvek, folyóiratok, merkantil-, cikkek és bármiféle nyomtatványok elkészítését évszázadok óta híres ízléssel vállalja. Előnyös és megkönnyített fizetési feltételek. Méltányos árak.

HÉT

KE

SZE

1

Vas. Péter, Vas. Péter

CSÜTÖ

2

Alfonz, Lehel

PÉN

3

István vt., Hermina

SZOM

4

Domonkos, Domonkos

< Landau Alajos >

cikke

< > A középiskolai vajztanításról.
Középt. tanáregyleti Közlöny. 1873. 8. és kv.
számai

ráló tisztelettel

titkár.

〈Landau Alajos〉

cikke

〈〉 A szabadkézirajz
a reáliskolában
Magyar Tanügy
1873. 331–341. l.

1928. április 26-án.

y i G y u l a urnak

B u d a p e s t I.

Horthy Miklós ut 63.sz.

ban felhozott érveket méltányolva
ék fennálló hátralékát havi 4 pen-
pengós részletekben fizetni mind-

Landau Alajos

ivód

Károly Gy. Hugó:

Szépészeti képzés gymnásiumainkban.

Bp. 1874. 121. l.

IRÓK ÉS HIRLAPIRÓK KÖRE
OTTHON
BUDAPEST VIII., ESZTERHÁZY-UTCA 4.

Buda

Nagyságos

Dr. S z e n t i v

Hozzánk intézett b. s
van szerencsénk javasolni, méltóz
gős, a folyó évi tagdijat pedig h
addig, mig a hátralék fennáll. A

< Landau Alajos >

pesti állami főreál- cikke
iskolai rajztanár

< > A rajznak, mint művelődési eszköznek tanításáról az iskolában és módszeres keretéről. A szegedi kir. főreáliskola értesítője 1871/72. 6-12. l.

Landauer Alajos

trod

Szana Százev

92. l.

Inventario

Landau Alajós

Árverési Csarnok aukcio kat.

32. 7. 1926. ápr –
34. 7. 1926. okt.

Kutassy János:

Mellig van átrázolo
szakálla öszbevegyült,
s fehér prémgallérú s

Concordia r
vae crescun

s a kép körül:

Joannes Kuta
Anno 1572."

Vászon, méretei 18·7
Gr. Csáky László ajánd

LANDEAU *Sándor L.*, magyarszármazású arc- és életképfestő, * 1864. Párizsban B. Constantnál és I. P. Laurensnél tanult. A párizsi Amer. Art Association tagja, melynek Wanamaker-díját megnyerte. 1896—1914. Párizsban élt s az ottani Szalónban arc- és figurális képeket állított ki.

L. Gy. II. 91

3540. Jan

Sz. Haarlemben 1619-ben v
166

~~Csendélet.~~

Csak részben látható f
disz- és egy finom talpas
töltvék meg és a melyeken
egész és egy piros bélű fé
mogyoró és egy dió köti
előtt négy mag és az utól
tört héja hever. Felirata az
de Velde fecit An° 1556

Fa, méretei 40·5 : 32·2
az 1907 július 1-jei 68392 s
1693·50 K-án (1169–907).
5-én (1251–907). — Az elszá
11-iki 9458–909 szvsz. hat

Kifüggesztésére vonatko
ban. 1910 : Cab. C. 499 a).
de Venise et l'orange coupé.

III

Vétel
1907

Landau

1

LykaMagyműI800-50

106, 152, 153,

473. l.

Landau

l.

Lykanemzromantika

43, 83, 92, 97.

115. l.

Landau

Láb I. 105.
II. 13, 14
IV. 133

d'en bas
Mus E 105
II . 43,1M
M. 133

Landau

akinek Pesten festőskolaja volt

Bibó Antonia kisebbi
Szász Karolyné arcképe.
fentitől
dr. Szász Béla tulajdona
az ~~[illegible]~~ 1850-~~és~~
1860-as évekből

Székesfehérvári Ciszterczita-rendi

főgimnázium V. 200.

Párizsi levél

Akik elmentek és akik maradtak

Cserba Júlia

Olaszországban a Motta, Franciaországban az Actes Sud kiadásában jelent meg Kincses Károly Fotósok – Made in Hungary című, tartalmában és kiállításában egyaránt igényes könyve, amelynek már magyar nyelvű változata is kapható. Mint ahogyan azt a Beaux-Arts című tekintélyes művészeti folyóirat könyvismertetésében a cikk írója is megállapítja, a huszadik század fotóművészetének történetét lehetetlen a magyar vagy magyar származású fotósok említése nélkül megírni. Hogyan is lehetne hiteles képet adni századunk fotóművészetéről André Kertész, Brassai, Robert Capa vagy Moholy-Nagy László nélkül? Kincses könyvében az előbb említetteken kívül még számos ismert fotóművészről esik szó. A szerző, aki a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeum igazgatója, két csoportra osztva mutatja be őket, az egyik csoportba pedig azok kerültek, „akik maradtak". Ez a felosztás érdekes gondolatokat vet fel, és arra is lehetőséget ad, hogy összehasonlíthassuk, melyik csoport tagjai voltak nagyobb művészek. Hiszen, ha azt vesszük figyelembe, hogy a külföldre távozottak többsége nemzetközi hírnevet vívott ki magának, a Magyarországon maradtak munkáit pedig hazájukon kívül nemigen ismerik, akkor arra kell gondolnunk, hogy az utóbbiak nem ugyanazon a művészi színvonalon dolgoztak.

Erre a megállapításra azonban rögtön rá is cáfolnak a szerző válogatásában elénk tárt reprodukciók. Zajky Zoltán és Vecsényi (Wetschka) István csendéletei, Székely Aladár, Rónai Dénes és Kálmán Kata portréi, Hevesi Iván, Escher Károly és Sugár Kata szociofotói, Bárány Nándor és Lengyel Lajos kompozíciói és az albumban szereplő harminckét „otthon maradt" fotós alkotásának mindegyike arról győzi meg az olvasót, hogy igenis nemzetközi szintű, kiváló művészek voltak.

Kincses bevezető tanulmánya látszólag a külföldi olvasónak íródott. Elmélkedésében arra keresi a választ, miért tudtak rangot szerezni maguknak a külföldre távozott fotóművészek, és miért nem a többiek, egyúttal könyvével elégtételt kíván nyújtani azoknak, akik Magyarországon maradtak, és akiknek alkotásai, méltatlanul, csak szűk körben váltak ismertté. Mint írja, a vasfüggönyre hivatkozni nem lenne egészen igazságos, hiszen számos cseh fotós munkái a nyugati gyűjtők körében igen keresettek, miközben „az ugyanolyan színvonalú lengyel, litván, magyar vagy szlovák fotósok feledésbe merülnek vagy alig vannak jelen a művészeti piacon". Bár nyíltan nem mondja ki, Kincses érezteti, hogy a hibát elsősorban magunkban kell keresni. A saját értetlenségünkben, érdektelenségünkben és közömbösségünkben.

Hogy nem tartottuk lényegesnek a magyar fotósok rendszeres szerepeltetését külföldön, hogy nem használták ki lehetőségeiket a világ számos fővárosában működő magyar kulturális intézetek, és az sem volt számunkra fontos, hogy figyelemmel kísérjük azok pályafutását, akik külföldre kerültek. Magyarországon ugyanis legalább annyira ismeretlenek a világhírűvé vált magyar származású fotósok, mint amennyire a már előbb említett hazájukban maradtak, külföldön. Elgondolkoztató Hoffmann Dezsőnek az a kijelentése, hogy „Szívesen elmennék Magyarországra, szívesen kiadnám a Beatlesekről készült könyveimet, és kiállítást is rendeznék. Az kellene csak, hogy kérje valaki." Nem kérte senki. Bátran állíthatjuk, hogy csak igen kevesen hallottak Magyarországon Rogi Andréról, akinek Picassóról, Chagallról, Giacomettiről, Max Ernstről, Mondrianról és számos más művészről készített portréfotói gyakran szerepelnek tárlatokon és fotóalbumokban. Néhány hónappal ezelőtt a párizsi Sully-palotában, jelenleg pedig Evreux-ben láthatók kiváló felvételei. André Steiner, Kollár Ferenc és Fehér Imre képeiből legutóbb tavaly, a párizsi Modern Művészetek Múzeumában, a Harmincas évek Európában című nagy sikerű kiállításon mutattak be néhányat. Landau Erzsit főleg aktjai és Kínában 1953-ban készült riportfelvételei, a festészettel is foglalkozó Rosie Neyt (Földi Rózsi) szociofotói, Nora Dumas-t (Kelenföldi Telkes Nóra) pedig a paraszti életet megörökítő képei tették elsősorban ismertté. Hoffmann Dezső a Beatles együttes, Almásy Pál pedig az UNESCO hivatalos fotósa volt. Munkácsi Márton az amerikai Harper's Bazaar munkatársaként divatfotóival szerzett hírnevet magának. És ha valaki azt gondolná, hogy ezek az emberek könnyedén szakadtak el hazájuktól vagy elfeledték azt, hadd említsük meg a szülőföldhöz való kötődés bizonyítékaként André Kertész adományát Szigetbecsének, Juan Gyenesét Kaposvárnak vagy Kepes Györgyét Budapestnek, Pécsnek, Egernek és Székesfehérvárnak.

Az Ahogy tetszik magazin kizárólagos támogatója a Pannon GSM

lik tovább. A kamarazenei díjat a Takács Vonósnegyes DECCA albuma vitte el; 15 ponttal előzték meg az utánuk következőt. (Kiválás és haláleset miatt már csak két magyar alapító működik a kvartettben, Schranz Károly II. hegedűs és Fejér András gordonkás.) A szólóhangszerek osztályában Kocsis Zoltán sorozatának IV. kötete egyetlen ponttal, 102–101 arányban szorult a második helyre. Egy angol cég angol előadója a katalán Mompou darabjaival győzött; feltehetően az utóbbi kiadvány ritkaságértéke nyomott egy ponttal többet a latban. Végül ugyancsak egyetlen ponttal (100–99) nyert a zenekari felvételek versenyében a Fesztiválzenekar és Fischer Iván; többek között A csodálatos mandarin, a Magyar képek és a Román népi táncok előadásáért. Mellesleg a még szintén „olimpiai pontszerző" 6. helyet is megszerezték ugyane kategóriában Liszt Faust-szimfóniájával. Ismeretes, hogy Kocsist több mint másfél évtizede, a zenekart és karmesterét két éve kizárólagos szerződés köti a nemzetközi hanglemezkiadás egyik óriásához, a Philips céghez. (Megjegyzendő még, hogy a Fesztiválzenekart és Fischer Iványt a versenyművek csoportjában is jelölték, Schiff András partnereként a Teldec rögzítette Bartók-zongoraversenyekért.)

Az említettek legfrissebb lemezein az átélt válságok csekély jele sem tapasztalható. Kocsis három

A karmester Bartók három arcképét akarta felmutatni a különböző életszakaszokból. A Kossuth-szimfónia (1903) annak a Habsburg-ellenes függetlenségi hullámnak a visszaverődése, amely a millenniumi eseményekkel emelkedett meg „...mindenkor és minden módon egy célt fogok szolgálni: a magyar nemzet és a magyar haza javát" – írta az ifjú Bartók. 1918-as önéletrajzában majd rávilágít, hogy ez az elhatározás terelte figyelmét a magyar népzene felé. A szlovák népzenében gyökerező Falun-ciklus (a háromtételes, női karra és kamarazenekarra készült változat 1926-ból) már azt a géniuszt vetíti előre, aki a népek testvériségét vallotta vezéreszméjének. A Concerto életutat összegező világkép és önportré; a falutól, a kis hazától, Közép-Európától az amerikai metropolisig vetődött világpolgárról. Megtűzdelve szerzői „névjegyekkel", a közbenső állomások tábláival és átitatva vágyakozással: ha az út még egyszer megnyílna – hazafelé.

Uhrman György

■ ***A Budapesti Fesztiválzenekar új CD-i***

1. Mozart-versenyművek

Zongorázik és vezényel: Kocsis Zoltán

2. Bartók: Concerto, Falun, Kossuth

Vezényel: Fischer Iván

Philips, 1996–97

Rippl-Rónai révén nők – jobban mondva: lenének – ismernünk. (Mivelhogy még ma is gyalázatosan keveset tudunk róluk.) A Szépművészeti Múzeum modern gyűjteménye, az elmúlt időszak látványos gyarapodása ellenére, változatlanul igencsak hézagos, a szimbolistákra azonban nem lehet panaszunk: Gauguin nevezetes képe, a Fekete sertések mellett több, sem a Nabis-körhöz, sem a Pont Aven-i iskolához nem tartozó, az egyetemes művészetben ugyanakkor az élvonalban számon tartott olyan kiválóságtól is őriz műveket, mint Odilon Redon, Eugène Carrière vagy Puvis de Chavannes.

Ennyit bevezetőül ahhoz a Franciaországból érkezett kiállításhoz, amely – a történelmi tények ismeretében mi sem természetesebb – Rippl-Rónai életművének cseretárlataként jött Budapestre, és amely – többek között – Redon és Carrière műveivel kezdődik. A szimbolizmus ugyan nem tekinthető olyan egyetemes stílusnak, mint amilyen az impresszionizmus volt (nálunk önálló irányzatként nem is létezett), de Baudelaire, Verlaine, Rimbaud hazájában

nek az ideának az igézetében vezet végül Gauguin útja az általa paradicsominak vélt Tahitiba.

De ez már egy másik történet. Mert az a Gauguin, aki Pont Avenban dolgozott, fakó színei ellenére ecsetjárásával még jobban hasonlít Van Goghhoz (nem sokkal korábban Arles-ban együtt dolgoztak), mint majdani önmagához. Kollégája, Emile Bernard már ekkor – a nyolcvanas években született munkáival – többet valósít meg Gauguin programjából, mint maga a mester, aki nézeteivel döntő hatást gyakorolt pályatársaira, de akinek művészete csak ezt követően teljesedett ki. A szimbolisták között a legnagyobb egyéniség kétségtelenül ő volt; már a kortársak is állandóan rá – műveire és kijelentéseire – hivatkoztak. A szimbolizmus reprezentánsa mégis egy nálánál sokkal szerényebb tehetség: Maurice Denis.

Denis-vel megint csak szerencséje van a magyar közönségnek. Amikor még volt nálunk művészeti könyvkiadás, legfontosabb írásai kötetbe gyűjtve megjelentek; Szabadi Judit pedig, a korszak szakembereként,

című képe láttán azonnal Rippl-Rónainak a Les Vicrges című kötethez készült illusztrációi jutnak eszünkbe; Bonnard ebédlőberendezése és bútorterve kapcsán pedig az, hogy ezek szerint az Andrássy-ebédlő enteriőrje is – ahogy mondani szokták – „benne volt a kor levegőjében". Más szóval, Rippl nem egyszerűen tagja volt a Nabis-körnek, hanem eszményeket hozott onnan – éppen egy olyan országba, ahol a másoló esztétika, az aprólékos akadémizmus erős pozíciókkal rendelkezett.

Másrészt a fentiekből az is következik, hogy négy korai festménye ellenére ennek a kiállításnak nem Gauguin a főszereplője, hanem Marice Denis, akitől kétteremnyi anyagot látunk. Érdekes, mégis középszerű műveket. Akik tehát a századvég dekadens misztikájára fogékonyak, azoknak csemege lesz itt minden darab. Remekművekre csak kivételesen számítsanak.

Vadas József

■ ***Francia szimbolisták***

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

január 24-éig

Az Ahogy tetszik magazin kizárólagos támogatója a Pannon GSM

Landau

pestvárosi rajzmester iskolajik
a 60-as évek elején.

Magyar királyi

Földmivelésügyi

MINISTER

.....*szám.*

Landauer

portré - és tört. festő

Schaues: Porträt

288. l.

kezdő lépéseket megtenni, illetve utasitást adni ezen lépése megtételére.

Ezen utóbb nyert összeggel együtt a vallás alapból nyert régebbi gyümölcsőzőleg elhelyezett segéllyel ma mintegy 150.000 Pengő áll rendelkezésre, nem számitva az állami költségvetésben szereplő 20.000 Pengőt, mely a Müemlékek Orsz. Bizottsága javaslatára előjegyeztetett, mint a mult év nov 26.án 73.853-926.III.sz.a.kelt. Vall. és Közokt. Miniszteri kegyes leiratból értesültem.

Megkülömböztetett tisztelettel vagyok

Méltóságodnak

Egerben, 1927, szeptember hó 7.én

Készséges szolgája
Honkolyi Zarnak
O.M.C. rendfőnök.

Landau

Trod
z

E. 24l.

Landau, ?Frantz, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke: "Landau, ?Frantz, Passau, 1696, VI.3.". 117.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967
A Győri Múz. Évkönyve

Landau F./Frantz/, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke származási hely szerint: "Iassau, Landau
F." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvességé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona, 9.- Xantus János Múz. Győr, 1967. - A Győri
Múz. Évkönyve

Frantz Landau.asztaloslegény
- -----

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1691 den 1 Mey utan:"Anno 1696 den 3 Junius.Ist fremdt gesessen Frantz Landau von Passau".114.old

Datári[illegible] [illegible] Ferenc: Asztalolegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Máz.Győr,1967.-A Győri Máz. évkönyve

Landau Imre

1932/33

Ferkèpzomfoiskèvk

107.l.

Landau Imre II. é.

Ferképzomfoisk vk

1933-34. 44. l

EMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
317 1929 szám
1929 aug. hó 17 n.

Landau Janos (?)

[illegible]

Cais 4

Szeg-Tardos 1911.

91.

..... *műhely.*

vfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Landau Jolán festőművész

"Gyermekek a mozigép előtt" cimmel az "Innen-Onnan" c. rovatban a lap két müvész munkáját ismerteti. Landau Erzsi fotómüvész és Landau Jolán festőművész gyermekeket fényképez -játék, tánc és "öntudatlan cselekedet" közben, s ezzel a módszerrel a beállitottság helyett, keresetlen és müvészi helyzeteket teremtenek.

A HÉT, Bp. 1921. május 2o.
XXXII. évf. 14. sz. 234. lap.

M.D.K.

Landau László /Nyiregyháza/

Karikaturája Kökény Ilonáról a "Karikatura Iskola" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni 14-2o. XXI. évf. 25. sz. 61. lap.

Landau Erzsi

Két pompás cinóberjét kiemeli és a mestermunkák közé helyezi kritikájában Faludi Iván: "Amatőrök és szakfényképészek - Művészi fényképkiállitás az Iparmüvészeti Muzeumban" cimmel. A beszámolót a Müvészet c. rovat közli.

A HÉT, Bp. 1920. nov. 1o.
XXXI. évf. 34. sz. 525-526. lap.

Landau Erzsi

A fotómüvész dolga akkor a legnehezebb, ha portrét készit.-irja Kun Imre: "Fényképészeti kiállitás a Iparcsarnokban" cimmel a nagy arányu tárlatról, melyet Bodor Aladár iparmüvész rendezett. Kiemeli az anyát gyermekkel /Niginszkynét/ ábrázoló képét, amikor az anya tipusát adja, Dr. K.-ról készitett képén a gondolkodó embert fejezi ki.

A HÉT, Bp. 1921. juli. 21.
XXXII. évf. 17. sz. 285-286. lap.

Lovadan Erzsébet

Lovadan Erzsébet fotója
Palasovszkij Ödönről.

Szalóki Júlia: Az új stáció.
Művészet, 1981. február – 42. lap.

Landau Erzsébet

A téres-huszas évek neves portréfotása Landau Erzsébet készített Palasovszky Ódon-ról egy korai archípet.

Szabó Julia: Az ujstáció
Művészet, 1981. február – 42. lap.

Landau Erzsi fotómüvész

"Gyermekek a mozigép előtt" cimmel az "Innen-Onnan" c. rovatban a lap két müvész munkáját ismerteti. Landau Erzsi fotómüvész és Landau Jolán festőmüvész gyermekeket fényképez -játék, tánc és "öntudatlan cselekedet" közben, s ezzel a módszerrel a beállitottság helyett, keresetlen és müvészi helyzeteket teremtenek.

A HÉT, Bp. 1921. május 2o.
XXXII. évf. 14. sz. 234. lap.

MMDK.

Landau Erzsi

Kiállitási hir

Népszabadság 1966 dec.14.

Landauer . Említi Schams Ferenc fentebb idézett műveben: „Portrait und Historien mahler" (288. l.) Pest. 1821.

Szilágyi István: Adalék a magyarországi képzőművészet viszonyaihoz. Tört. Tár. 1880. 163. l.

Landauer Leonhard

festőérvajztanár

1790 - 1868

l. Márk Barométer

201. l

226. l.

langt ,wo das ältere,in grossen Blocken
struierten Ordnungen von Krafftlinien und
~~Allerdings fällt gerade unser Denkmal aus~~
~~heraus~~. Wenn somit die französischen Anreg
immer stärker werdenden Beziehungen zu de
lung vorbereiten, so bedeutet die Anknüpfu
Kühnen Schritt nach vorwärts, der eben des
liert und einmalig erscheint. Das bei dies
manchmal Eindrücke entstehen, die von weit
schichtslage nicht eben Wunder nehmen, wo
höchsten Synthese französischer und deut
päisch-gotischen Schaffens überhaupt nur
vermögen.

Landbaur Antal

ötvös

1828 Nagykanizsa

Kapmagyarorszätvösök 39 l.

ásodik feléből:

ló fejjel ábrázolt szent jobbjával
lő gyermek Jézust karolja át, ki
na fejét kendővel kötötte be és
ı övvel. Mária haját kibontottan
látszik és jobbkezében a gyermeké-
neztelen.

nel Ilonától 60 koronán. (610/900.)

Landeau. Sándor L.

magyar ~~[illegible]~~ arc- és életképfestő
szül. 1864. Párisban B.
Constantinál és J. P. Lau-
resnél tanult. Az Amer.
Art Association Paris tag-
ja, melynek Wanamaker-
díjat megnyerte. 1896-14.
19
a párisi Salonban
arc- és figurális képeket
állított ki.

Thieme-Becker

22. K. 289. l.

Landensperger

órás, Eperjés XVIII sz.

2279. Kis asztali óra,
aranyozott réz

P 80.—

Almásy-Telleki X. 1942

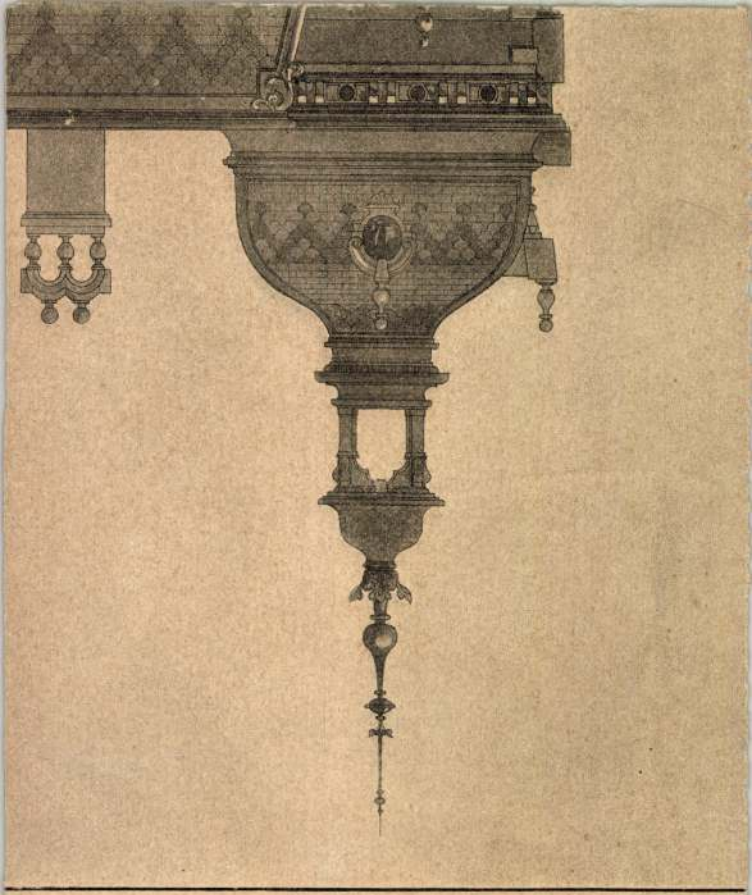

Landauer Lénárd, grafikus

Életképek, 1845.II. 743.

Mi hir Budán?

Landauer Alajos MDK

Megemlitve a XIX.sz. lelkes képirói és a nemzeti eszmék tántoríthatatlan előharcosai közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

74.l.

Sz. D. K.

LANDAUER Éva építészhallgató

Hatvan, új városközpont vialaritá-
sának terve (diplomaterv)

Gy. Gy.: Érdekes „élő" témák a fiatal
művészek diplomatervei ben
Magyar Nemzet 1961. aug. 2. 3. l.

1021

Landenberger István

Kompozíció. **Landenberger István rajza**

Magyar Hirdető
SAJTÓIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 1.
Telefon: 188-296, 188-307

BORSODI
BÁNYÁSZ

8 JAN 1969

eddig?... Hogyan...?

...kolci Bányaüzem főmérnökével

avarai a frontok vízességének övetkezménye. Az üzemzava-ok hosszúságának oka pedig megfelelő tartalék hiánya. A yukóbányai frontokon ma a övetkező típusú szállítóberen-dezések üzemelnek: PZP—45 1959), PZP—45 (1962), Slask 22, Slask 59, Slask 67, Samson 67, P. 620 és B. IV. típus. E nyolc-féle kaparó üzemeltetéséhez 8 fajta tartalék alkatrész kell, il-letve kellene, amit nem ka-punk. Házilag — rajz hiányá-ban — sok alkatrészt nem tu-dunk legyártani. Ilyen körül-mények között a gépi frontok előrehaladása nem fejlődhet. Nem fejlődhetünk amiatt sem, hogy a Lyukó—Berente kötél-pálya üzemzavarai miatt 1968. I. 1—XII. 15-ig kereken 240 órát álltak a munkahelyek Lyukón, amely idő alatt 25 ezer tonna szénnel többet tud-unk volna termelni, és a gépi vesztésű frontok előrehala-sietni. Sőt, nyilván ilyenkor keletkeznek az üzemzavarok is, hiszen álló helyzetben nem hibásodnak meg!

— Hogyan áll a Lyukó—Adriány IV. siklói F-gépeknél a vágathajtás gyorsítása, s hogyan kívánják hatékonyabbá tenni a sebesség növelését?

— A IV-es siklói F—5-ös gépek 1640 folyóméter vágatot hajtottak ki december 1-ig. Ebből a 12-es számú 1247 folyómétert, ami 113 folyóméter hó átlagot jelent. A 11-es számú F—5-ös gép az év második felében a különböző „koncepciók", további viták miatt nem ment. Az F—5-ös gépek Lyukóban beváltak, s a lehetőséghez képest használjuk is őket. 1967-ben 27,7 centiméter/műszak teljesítménye, 1968. I—III. negyedévében 31,2 centiméter/műszak. Ez 11,2 százalékos fejlődésnek felel meg. Természetesen az általános fejlődés to-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BORSODI
BÁNYÁSZ
Landenberger István
1968 DEC 30

1021

TÉL

Landenberger István munkája

telik tőlünk,
szénigénye
magasabbnak
gények a m-
ozására szin-
inket. Jövőre
ét elsősorban
ek rekonst-
juk javítani.
yuki és put-
ók korszerű-
ben elvégez-
mbe helyez-
nosóművet is.
érni, hogy az
k szemnagy-
yozása valla-
tökéletesebbé
en más szem-
zkodni kívá-
l szabott kö-
A tervezett
ő-csökkentés,
munkahétre
nére, sokkal
ssal számo-
ári hónapok
között. A sze-
ingadozása
éri majd a 25

épesség anyagi
termelési költ-
sének érdeké-
erveket kíván-
tani a jövő-

év alatt el kell
rmelt szenünk
gépi jövesztésű
ású frontfejté-
elszínre. Ennek
közvetlenül az
kaslyukban be-
komplex gépe-
jtésünket. Ezt
Királdon követi
plex gépi front.
ítést terveztünk
iben és 1971-re
egyidőben fo-
gépesítését és

A SALÉTROMSZAGÚ robbanóanyag-füst lassan eloszlik, s a hajólámpák ismét szinte nappali fénnyel világítják meg a frontot. Az embernek önkéntelenül kicsúszik száján az a szó: szép. Az önjáró biztosító masszív támegységei erőt, megbízhatóságot sugározva sorakoznak egymás mellett. Olyan nyílegyenes sort alkotnak, mint egy díszőrséget álló század. Minden hatodik támegységnél elektromos égők, amelyek nemcsak világításra szolgálnak, hanem a lámpák testére szerelt kis billentyű elfordításával a kaparószalag is leállítható, illetve ismét működésbe hozható.

Rudolftelep IV-es akna frontján december 17-én kezdte meg üzemelését a Fletcher önjáró biztosító berendezés, amelyet nálunk még sehol sem alkalmaztak ez ideig. Bízvást állíthatjuk, hogy a berendezés termelésbe való bekapcsolásával ez a frontfejtés a BSZ egyik legkorszerűbb tömegtermelő munkahelye lett.

— Legnagyobb büszkeségünk, szinte azt mondhatnám: a szemünk fénye e berendezés — mondja Babus Bertalan frontaknász, miközben szemével szinte végigsimogatja a Flechter fémegységeit. — Hosszú hónapok kemény, megfeszített munkájának gyümölcse ez a front. Rengeteg munka, számtalan izzadságcsepp és fejtörés eredménye az, hogy december 17-én megindulhatott a termelés. De a neheze még csak ezután jön: bizonyítanunk kell!

AZ IMPOZÁNS látványt nyújtó frontra 97 egységet építettek be. Az itt dolgozók szinte abszolút omlásbiztos munkahelyen tevékenykednek, hiszen egy-egy egység 150 tonna terhelést bír el, ezenkívül még omlásgátló lemezek is őrködnek a dolgozók

de
ho
Na
pu
ro
kí
ba
ra
es
fr

ba
sz
go
fes

zet
mé
vál
mú
tel
nor
jele
gás
kon
aka
baj
a n
len
kar
meg
egye
új m
karé
tudt
A
nino
ló f
ham
gép
A
zav
szál
dőr
ellá
a r
mo
dol
oly
dul
eve
zést.

1968 NOV 6

1021

1968. november 6.

Landenberger István

Egy fiatal bányászfestő

Aszfaltozó. **Landenberger István munkája.**

Néhány napja zárta be kapuit a szakszervezetek megyei székházában a Kazincbarcikán élő képzőművészek tárlata. A kiállításon megérdemelt sikert aratott egy fiatal bányászfestő, Landenberger István. A Szuhakálló II-es aknán dolgozó festő három alkotással — egy olajpasztell-képpel és két linómetszettel — szerepelt az SZMT tárlatán, s különösen a kubisztikus elemekből összeállított csendélet nyerte el a közönség és a szakemberek tetszését.

Landenberger István alkotásaiban friss szemmel kutatja a munka, a természet és az ember kapcsolatát, harmóniáját. Legfőbb törekvése, hogy a dolgozó emberről — bányászokról, gyári munkásokról, útburkolókról stb. — autentikus képet adjon. Megragadóan szépek az épülő szocialista városról, Kazincbarcikáról készült munkái is.

Tehetséges, reményekre jogosító festőt avatott a miskolci tárlat. Kíváncsian várjuk Landenberger István újabb — reméljük, ezúttal már önálló — kiállítását.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BORSODI
BÁNYÁSZ

SZ
LAPJA

SPORT

ség

jnokságra törő
csapat igen jól
emes meglepe-
demelt biztos
tt.

**II VASAS—
AI BÁNYÁSZ
0**

etek nagyszerű
s komoly erő-
mérsékeltebb
yújtott az or-
ttes és az igen
produkáló ha-
nelten győztek.

**PI BÁNYÁSZ—
YBÁNYAI
ÁSZ 3:1**

pat jó játékkal
özönséget. Küz-
jól vizsgáztak
a kieséstől fe-
telepieknek ez-
ük is volt.

**BÁNYÁSZ—
TÓ 2:1**

ú és ugyanezen
játékszínvonal
érkőzést. A bá-
pár még nem a
ényét nyújtotta
int kikerült a

**BÁNYÁSZ—
I ÉRCB. 0:0**

ban mérsékel-
Egercsehi Bá-
erősített véde-
ek a rudabá-
tékuk értékes
ezett.

**ONVÉD—
NYÁSZ 6:2**

csatársora az
magára talált
k rúgott két
tja —, azon-
gyakori meg-
lönbségű ve-

évi utolsó bajnoki mérkőzésükön nagyszerű fegyvertényt hajtottak végre a Borsodi Bányász női kézilabdázói. Idegenben — a Debreceni Dózsa ellen — igen jó játékot nyújtottak, és 8:8 arányú eldöntetlen eredménnyel értékes pontot szereztek.

*

Befejeződött a megyei kézilabdabajnokság bányászcsapataink számára is. Az év utolsó bajnoki találkozóján Alberttelep 30:16-ra győzött Putnok ellen, Ormosbánya 19:14-re győzte le Hejőcsaba együttesét, a Borsodi Bányász—Edelényi Bányász mérkőzés eredménye pedig 22:14 volt a sajószentpéteriek javára.

*

A Borsodi Bányász sajószentpéteri tornacsarnokában megrendezett 1968. évi serdülő I. és II. osztályú tornász csapatbajnokságán a serdülők II. osztályában a Borsodi Bányász versenyzői a negyedik helyen végeztek.

*

A labdarúgó megyei II. osztály eredményei: Sajószentpéteri Építők—Szalonna 3:0, Varbó—Múcsony 0:0, Izsófalvai B.—Borsodnádasd 2:3, Bánszállási B.—Sajóbábony 4:3, Borsodbóta—M. Helyiipar 3:2, Bánréve—Nekézsenyi B. 3:0, M. Közlekedés—Herbolyai B. 2:1.

Kézilabda villámtorna Perecesen

A jubileumi évforduló tiszteletére a Miskolci Bányász Perecesen kézilabda villámtornát rendezett. A kellemes időben lebonyolított kupatalálkozókon az Alberttelepi Bányász, a Borsodi Bányász és a helyi, Miskolci Bányász mérte össze tudását.
A torna végeredményeként a kupagyőztes Miskolci Bányász kézilabdázói az első helyezettnek kijáró érmeket kapták meg, az ezüstérem az Alberttelepi Bányász sportolóinak jutott, míg a harmadik helyezett Borsodi Bányász férfi kézilabdázói bronz emlékérmeket kaptak.

Busz-szúság

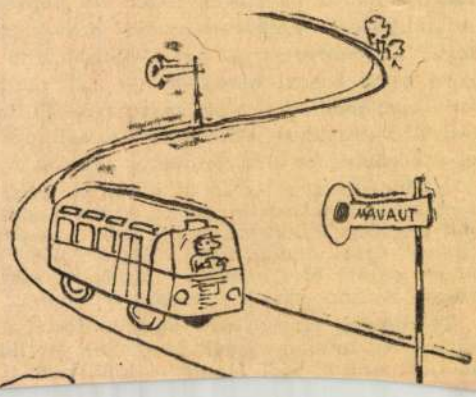

LANDER(ER), Lorenz épitén

1781 Porsoy

Ars 1996/1-3. 231

Paulus Coroni

Landau Alajos

Müvészet 1908. 386
– 1912. 211.

május ho

		A
—		Folyószlatól / A
	28.	Befizetek az Ált. A
		Költseytol lej. ma.
	31	K. k. a ho folyom
—	25	Disk. tól

Landau Alajos

Landau Alajos: Arányok szerinti rajzolás. Modszeres rajziskola. I rész. díszítmenyi alakter. IV. füzet. 1–24 abra Görög, arab, mór, és renaissance sik díszítmenyek, a szinezes és oszinbeli összhang. Bpest. 1882.

Landau Alajos:

(Könyv)

Aranyok szerinti rajzolás. Módszeres rajziskola, II rész. Fejek. 1. füz. Az egyes rajz mutat mellé ugyanatott magyarázó szövaggel. (Robicsek Zsigmond. m. 4 r. 12. l ára 50 kr)

Landau Alajos

rajztanár tegedi

1858 tól

iród

Rajzóltatás 1906. IX. 6 r.

289 l.

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Landau Lenárt

MŰVÉSZ

Magyar Művészet 1925. 225 l.

Csatkai Endre:

BUDAPEST MŰVÉSZETI VISZONYAI A MULT SZÁZAD 30-AS ÉVEIBEN

ÚJABB ADATOK

Budapest művészeti viszonyait teljességükben a 40-es évektől fogva ismerjük. Két gyujtópont köré fonhatjuk a szegényes és gyérszámú sugarakat; az egyik Marastoni akadémiája, mely 1846-ban létesül, a másik a „műkitételek" rendszeresítése 1841, újabb megállapítások szerint 1834-ben, mikor is a rajziskola növendékeinek évzáró kiállítására a helyi művészek is beküldték képeiket.

A korábbi s kevésbbé kiderített esztendők nem kecsegtetnek sok újabb adattal.

A Pesth-Ofner Vereinigte Zeitung hirdetéseiből szedtünk egyet-mást össze az 1828-32-es évfolyamokban, mert a lap törzsrésze ugyan édes-keveset törődik a művészetekkel. Annál dícséretesebb az 1833-ban meginduló Honművész, amely kincsesbányája lett a magyar táblabírókor művészeti adatainak.

Ha Marastoni festőiskoláját elfogadjuk akadémiának, akkor az elsőbbség pálmáját el kell vesztenie. Már 1828-ban, tehát 18 évvel előtte volt ugyanis Pesten elődje. *Landau* Lénárt, a király-utcai elemi iskola rajztanárja nyitott festő- és szobrász-akadémiát e néven: Schule für Figurenzeichnung und Bildhauerey. Az újsághirdetésben (1828, XI. 1.) e lépését azzal okolja meg, hogy mivel a nyelv és tudomány istápolását már felkarolták más intézmények, az árva művészetet ő veszi gondjába.

Pártfogói az Orczyak voltak; nagy, ma is meglévő házukban helyiséget is alakíttattak át az akadémia számára, melynek tárgyai figurális rajz, arckép, gipsz- és agyagmintázás voltak. Az órákat d. e. $^1/_2$8—$^1/_2$10., d. u. 2—4. tartották; előrehaladottak d.u. 5—8. gipszöntvények után is dolgozhattak.

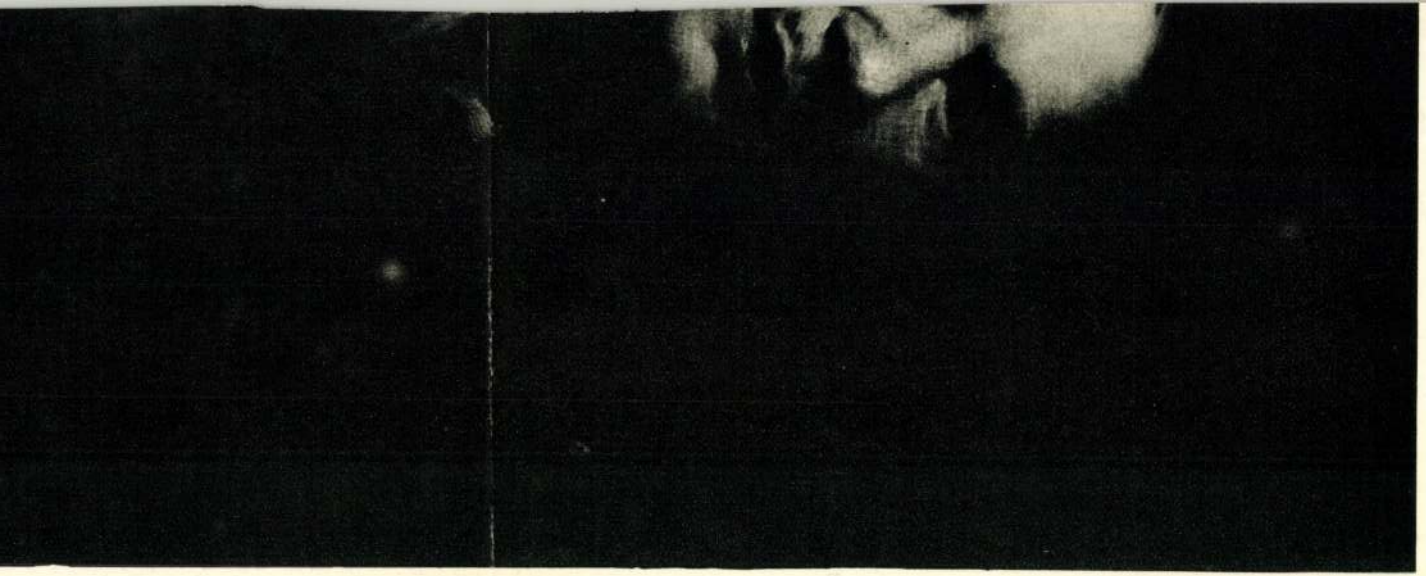

Landau Lenárd

rajztanár.

Pest. őszi u. 15 sz.

A kin. társ. tagja.

[illegible] mány orsz-i kzömszek neve [illegible]

lakhelye O M K Tévkönyve 1865/6

240-45.l.

Landau Leonard, pesti városi főrajztanár; szül. 1790-ben
megh. 1868 decemberben 8-án Pesten.

Gyászjelentés.

Landau Lénárt. M.F.19.2.

Városi rajztanodában kezdte 1819-ben, 5o éven át
Képmást is festett. (Ly.92.o.)

Landau

L. 2. *Leonard (Lénárt)*, festő, * 1790, † Pest 1868 dec. 8. 1821—50. a városi rajztanodában tanított. 1840. a Pesti Műegylet zsűritagjává választották. Főképen arcképeket festett. 1843. jelent meg „Fény- és árnytan"-a 12 lapon 250 ábrával.

L. Gy. II. 91

3536. Thomas

Sz. Sudburyban 1727 tavaszán. † L

Ch. Hotchkiss arczképe.

Mellig, kissé jobbrafordult van ábrázolva. Bal kezét keblél de rizsporos parókájának szá öldöke szőke, szeme kékesszü vált. Öltözete: körülcsavart fe fodrú és kézelős ing, magas barna bársonykabát.

Vászon, méretei 76·3 : 66 tetett az 1907 július 1-jei 68 Shirleys Ltd-től 24108·30 K-án 1907 augusztus 5-én (1251–90 hagyta az 1910 május 11-iki (942–910).

Kifüggesztésére vonatkozó ac ban. 1910: Cab. O. 789 a). *Th* de M. Charles Hotchkiss.

Jegyzet. Másolta 1909-ben

III

Wien
1907

569 KOVACHICH, MART. GEORGIUS, Indices reales historici in decreta comitialia regum Hungariae. Tom. I. /Unicus// Budae, 1806. 8r., fvkts 1.--

570 KOVACSÓCZY MIHÁLY, Schulze Ernest után, A' varázs-rózsa. Kassa, Werfer. 1828. 12r., ppkts 2.--

571 KOVÁCS JÁNOS, Szeged és népe. Szeged ethnographiája. Szeged, 1901. 8r., fvkts 2.--

572 KOVÁCS JÓZSEF, Versei. Kolozsvár, 1835. Második kiadás. 12r., ppkts. Szép pl. 3.--

573 KOVÁTS,MATHIAS, Biographia Joannis Hunyadi quondam regni Hungariae Gubernatoris, Vajvodae Transsilvaniae, Slavoniae, Temesiensis, et Severiensis Bani, Perpetui Comitis Bistricensis et Capitanei Belgradensis. Agriae, 1818. 8r., fve, er. boritékban 3.--

574 KOVÁTS SÁNDOR. A csanádi papnevelde története. 1806-1906.Temesvár, 1908. 8r., fve 1.--

575 KOZMA FERENCZ, A Székelyföld közgazdasági és közmüvelődési állapota. Bpest, 1879. 8r., fvkts 1.50

576 KÖNYVKATALÓGUS. Verzeichnis dererjenigen Büchern. welche Joh.Rudph Im-Hof, Buchhändler in Basel, theils selbst gedruckt, oder aber an sich erhandelt und in Menge bey ihme zu haben seynd. /1760./ 8r., 16 lev. Köztük sok magyar könyv cimével. 3.--

577 KÖRRENDELET Magyarország mint "koronatartomány" egyenes megadóztatása felöl. 1850. nov. 20. Német nyelven. 4r., 15 oldal. 2.--

578 KÖSTER, ALBERT, Briefe von Goethes Mutter. Leipzig, 1919. -Rath,Wilhelm, Die deutsche Zarin. Denkwürdigkeiten der Kaiserin Katharina II. von Russland. München, 1919. 8r., 2 kötet, kartonktsek 2.--

579 KŐSZEG.-SZENCZY F., Egyházi beszéd. Kőszeg, 1838. -JURANICS GYÖRGY,Méltánylása azon beszédnek... Kőszeg, 1843. -Les Ka, Car.Joh., Carmen. Ginsii,1838.- Jos.Dresmitzer, Tentamen publ. ex univ. physica. Ginsii,1839. --, Tent. publ. ex hist. universali. Ginsii, 1839.- Schematismus Cononic. Reg. Exemti Ord. Praemonstratensis Almae Praep. Csornensis.pro annis 1840, 1842, 1839. Schematismus ven cleri dioecesis Sabariensis pro annis 1839, 1841. Ginsii. - 10 darab 25.--

580 KŐSZEGHY LÁSZLÓ csanádi püspök kinevezési okmánya DANIEL MARCELL verseci kanonok részére Temesvár, 1822. ápr. 26.-i kelettel . S.k. aláirásaal és rányomott pecséttel 3.--

581 KÖZHASZNU honi vezér gazdasági , házi s tiszti kalendáriom 1838. köz esztendőre. Egy kőre metszett czimképpel s két rajztáblával. Pest, Landerer. 4r., er. ppkts 4.--

582 KÖZHASZNU honi vezér. Gazdasági, házi s tiszti kalendáriom 1842 közévre. Pest, Landerer és Heckenast. 1842. 4r., er. ppkts 3.--

583 KRÁLIK LAJOS, A magyar ügyvédség. Az ügyvédi kar. Bpest, 1903. 8r., 2 kötet, vktsek 1.--

584 KRISZTICS SÁNDOR, Társadalomtudományi bibliographia.Bpest, 1926. 8r.,fve 2.--

585 ---, A békeszerződések revíziója. Bpest, 1927. 8r., fve 1.--

586 KRONES, FRANZ VON, Zur Geschichte des Jesuitenordens in Ungarn. Wien, 1893. 8r., fve 2.--

587 KRUG, Ueber das Verhältniss verschiedener Religionsparteien zum Staate und über die Emancipation der Juden. Jena, 1828. K.8r., fve 1.--

588 KULIFFAY EDE, Fehér rózsák emlékül egy piros rózsának. Költeményfüzér. Pest, 1860. K.8r., fve 1.--

589 KULINYI ZSIGMOND, Szeged uj kora. Szeged, 1901. 8r., fvkts 1.--

590 KUN BERTALAN, Egyhá zi szónoklattan. Miskolcz, 1855. 8r., fve 2.--

591 KUNOSS ENDRE, Ujdon bővitett szófüzér vagyis a' tudomány, müvészség, társalkodás és költészet ujonnan alkotott, fölélesztett, vagy idomitott szavainak jegyzéke. Pest, 1843. K.8r., er. /rong./ppkts 2.--

592 KÜLFÖLDI JÁTÉKSZIN 3-4., 13-14. kötetei. Nota Albert, A'nőtelen philosophus. Vigj. 3 felvonásban. Ford. olaszból CSÁSZÁR F. Pest, 1833.- IFFLAND, A' járékos. Dráma 5 felv. Ford.: THALLER ISTVÁN.Buda,1834.- SCHILLER, Meszinai hölgy. Szomorujáték 4 felv.-Ford.: SZENVEY J. Buda, 1836.- SCHRÖDER, A'zászlótartó. Vigj. 3 felv. Ford.: FEL-APÁTHI MOLnár S.Buda, 1838. 8r., 2 kötet, fvktsek 4.--

593 KVASSAY JENŐ, A Müegyetem. Bpest, 1874. 8r., fve 0.2o

594 KYSS, ALEXANDER, Allgemeines Elementar-Alphabet, Logometrie, Orthographie, Logosophie, die Diplomatische und currente Schrift des ganzen menschlichen Geschlechts auf die ewigen Gesetze der Natur gegründet. Pesthini, Trattner. 1813. 4r., ppkts Szövegközött piros nyomással. 5.--

595 LABE, SEBASTIANUS, Sales Epigrammatici X.centuris. Pragae, 1625. 12r., bőrkts 2.--

596 LABOULAVE EDUARD, Az egyesült Államok története. Ford.: SZÁSZ DOMOKOS. Pest, 187o-71. 3 kötet, er. vktsek 1.--

597 LAJSTROMA, A'Pesti Müegyesület által 1852-ben Pesten a' n.Museumban kiállitott müvek. Pest. 8r., vkts 3.--

598 LA MARTINE, ALPHONSE, Nouvelles méditations poetiques. Paris, 1824. 8r., /rong./ chagrin-bőrkts 0.1o

599 L'AMOUR éprouvé par la mort; ou lettres modernes de deux amans de Vieille Roche. Francfort, Knoch & Esslinger. 1764. 8r., ppkts 4.--

6oo LAMPÉRTH GÉZA, Pacsirtaszó. Ujabb költemények. Bpest, 19o2. 8r., fve Szerző s.k. ajánlásával Dr. Csánki Dezsőnek. 2.--

6o1 LANCILOTUS, CYRIUS, Non vulgeris literaturae libri VIII. /In fine!/ Argentorati ex officins Mathíae Schureri, 1511.- Hozzákötve: --,Regulae congruitatis et figure constructionis cum vitiis gramma ticalibus et figuris talis excusentibus. 12.--

6o2 LANDAU LEONARD, Fény és árnytan. Mér-épitészeti tárgyak, az illető épitő mesterek, festők és más rajzoló müvészek számára. Előkészületül a' tárgyrajzi árnyéktanra, XII. táblában. Pest, 1843. Har. ivrét, fve. 1o.--

6o3 LANDOR, H.S., Auf verbotenen Wegen. Reisen und Abenteuer in Tibet. Leipzig, Brockhaus. 1898. 8r., er. vkts 2.--

6o4 LANGE, EDUARD, Die Soldaten Friedrichs des Grossen. Mit 31 Original-Holzschnitte von Adolph Menzel. Leipzig, 1853. 8r., er. vkts 4.--

6o5 LANGE, FRIEDRICH ALBERT, Geschichte des Materialismus und Kritik seiner Bedeutung in der Gegenwart. Leipzig, 19o2. 8r., 2 kötet, fvktsek 0.2o

6o6 LANCIUS, JOHANN.PETR., Democritus ridens, sive narrationum ridicularum centuriae duae. Ulmae, 1689. 12r., fbőrkts 7.--

6o7 LAYMANN, PAULUS, Theologia moralis. Bembergae: Schönwetter. 1688. Folio, egyk. /kissé rong./ pergtkts.Egy rézm. cimképpel. 2.--

6o8 LÁNG ÁDÁM, A' tündér lant. Vig énekes játék három szakaszban. Kassa, Vajda Pál. 1824. K.8r., fvkts 2.--

6o9 --, Mátyás Deák, vagy a' lovászi deputátzio . Énekes vig játék három felvonásban. Kassa, 1824. K.8r., fvkts 2.--

61o LÁZÁR BÉLA, A magyar müvészet jövője. Képekkel. Bpest, 1916.K.8r.,fve 0.2o

611 LEBENS-UND REGIERUNGSGESCHICHTE Josephs des Zweiten und Gemälde seiner Zeit. Stuttgart, 1842. 8r., 3 kötet, papirktsek 1.--

612 LE GRAND, Theatre. Paris, 1731. 8r., 2 kötet egyk. bőrktsek 1.--

613 LEHOCZKY, ANDREAS, Stemmatographia nobilium familiarum regni Hungariae. Pars I. Posonii, 1796. K.4r., ppkts 2o.--

Uj szerzemények a Székesfővárosi Képtárban

Értékes és a magyar művészettörténet szempontjából is hézagpótló feladatot teljesített *Budapest Székesfőváros Képtára*, amikor a magyar művészet ismeretlen korszakának elfelejtett festészeti emlékeit összegyüjtötte és *a ma délután megnyiló kiállításon* nagy szeretettel és ízléssel elrendezve bemutatja. Alig ismert művészek képei bukkannak fel itt a XVIII. és XIX. század homályából, akik soha nem — életükben se — szerepeltek kiállításon és képtárakban. »Főúri, főpapi paloták elzárt termeiben, vidéki csendes kúriák szobáiban rejtőzött el azonnal, megszületése után az akkori magyar művészet minden termése« — olvassuk a kiállítási katalógus bevezetőjében.

Dolgoztak, alkottak és haláluk után a nevüket is elfeledte a hálátlan kor. Pedig egy-egy olajfestmény, tollrajz, akvarell, mint például *Landau* Lénárd (1790—1868) »Semmelweis gyermekkori arcképe« *Lestyán* János (XIX. század eleje) portréja, *Rupprecht* János (XIX. század eleje) miniatür »Magyar testőr«-e — világosan bizonyítják, mennyire méltatlan volt velük szemben a felejtő idő. Megérdemelték, hogy ez a kiállítás kiemelje őket az enyészetből.

A Képtár kiállításának másik része *mult századi nagy művészeink fejlődését* világítja meg igen tanulságos példákkal. Ezek között is sok új, eddig tárlaton még nem szerepelt képet látunk. Az ismertebb nevek közül *Székely* Bertalan meglepő tájképtanulmányait, *Lotz* Károly ceruzarajzait, *Mészöly* Géza ramsani táját, *Brocky* önarcképét, *Benczur* Gyulát, *Munkácsy* Mihályt és *Szinyei-Merse* borongós őszi táját a sárosi dombokról említjük szívesen, jóleső élményként.

Hiányzó fejezetet írt meg ez a gazdag anyaggal felvonult tárlat a magyar művészet fejlődéstörténetéhez. Szerzője kiváló szaktudású gondos elrendezője: dr. *Kopp* Jenő, a Képtár igazgatója. (V—ó.)

A vizsgálóbíró fentartotta Bilinkievic-Szentiványlék előzetes letartóztatását

Az ismeretes zsarolási bűnügy szereplőit, *Bilinkievic-Szentiványi* Rudolfot, *Fekete-Schwartz* Bélát és *Udvari-Levandovszky* Ferencet előzetes letartóztatásuk után a főkapitányságról átvitték a Markó-utcai fogházba. Az ügyészség indítványt tett a vizsgálóbíró előtt arra, hogy tartsa fenn a három zsaroló előzetes letartóztatását.

Ma délelőtt fogházőrök vezették őket *Szabó* István tanácselnök, a büntetőtörvényszék vizsgálóbírája elé, aki egyenként hivatta be szobájába *Bilinkievic-Szentiványit* és társait. Kihallgatásuk után rövid jegyzőkönyvet vett fel, majd kihirdette előttük végzését, amely szerint zsarolás vétsége miatt előzetes letartóztatásukat fentartja. Mindhárman megnyugodtak a vizsgálóbíró végzésében.

A NŐ

Vasuti történet

Az ősz gavallér a második pohár sörnél elérkezett ahhoz a pillanathoz, amikor menthetetlenül mesélni kezdett. Ezekben a ritka órákban őszinteségi hullám öntötte el a monoklis, galambősz fejet, az öreg és rózsaszínű arc kipirult. A gavallér közel volt a hetvenhez s életében, szavahihető állítások szerint, nagy hódolója volt a női nemnek, ahogyan azt korabeli regények általában jellemezni szokták. A valóság az volt, hogy a gavallérban középkori lovagiasság élt s a női nemmel úgy bánt világéletében, mintha földreszállott angyalokkal lett volna csupán dolga. Ezúttal már a megnyilatkozás előjelein érezni lehetett, hogy a békebeli históriák tárházához nyúl az agg lovag. A szeme már akkor áhitatos ködökbe fordult, amikor a sörhabot letörölte a bajuszáról és a szivarra is úgy gyujtott, hogy előbb illedelmes és hódító mosollyal nézett körül, mintha bocsánatot kért volna. Pedig az asztal körül egyetlen nő sem ült.

— Életemben — mondta a bajusza körül lengő első szivarfüstök között — egyszer történt meg velem, hogy titokban bár, de elítélő véleményt alkottam egy hölgyről. Akkoriban még a harmincas felé ballagtam csupán s vonaton utaztam haza Szabolcsba. A személyzet már ismert a vonaton, hiszen gyerekkorom óta onnan jártam fel Pestre, hát készen várt már a fülkém. A kalauz megkapta a szivarját és a borravalóját, én meg beültem szundítani. A harmadik állomáson valaki beszállt a fülkébe. Félszemmel felpislogtam, nő volt. Kötelességszerűen felébredtem, segítettem felcsomagolni, de egy köszönő szót sem kaptam. Sőt, az illető hölgy kezdett kellemetlen és fölényes pillantásokkal méregetni. Nem tudtam, mire vélni a dolgot s végignéztem magamon. Vadászruhám rendben volt, semmi feltűnő nem volt rajtam s a hölgy, aki alig lehetett több tizenhatévesnél, már kezdett olyan szemekkel bámulni, hogy nyomban kimentem volna, ha nem az én saját fülkémről van szó. Néhány állomás mulva a hölgy megéhezett. Leemeltem a kisbőröndjét, újabb hátborzongató pillantások! Udvariasan kimentem, amíg táplálkozott s amikor visszomentem, váratlanul megszólalt.

— Szerezen egy pohár ásványvizet, — utasitot kurta módon.

— Bocsánat, — mondtam — talán a személyzet.

— Miért a személyzet? Miért olyan kényes?

— Nem vagyok kényes, asszonyom, vagy kisasszony, de nem vagyok szolga sem. Ha szomjas, szerezzen magának vizet!

— A hölgyet — folytatta a gavallér — elfutotta a méreg. Rámförmedt, hogy miért nem engedelmeskedem, amikor... grófék azért küldtek elébe, hogy elintézzem az ügyeit. Egyszuszra azt is közölte, hogy pimasz fráter vagyok, amiért nem hagyom egyedül. Végre szóhoz jutottam és megmondtam, hogy ki vagyok. Zavart vártam és mentegetőzést. Ehelyett őnagysága felugrott és úgy vágott pofon, hogy a szemem is szikrázott. Azért kaptam, mert nem lévén a grófék inasa, bele mertem avatkozni a dolgaiba. Néhány nap mulva azután kiderült, hogy a hölgy a grófi család egyik rokona, akit azért hívott le a kastély szenvedélyes házasságközvetítő úrnője, hogy velem összeboronálja.

Az asztal végén egy avatatlan fiatalúr elrikkantotta magát:

— És elvetted feleségül, Miska bátyám!

Az öreg gavallér finoman és fensőbbségesen elmosolyodott.

— Nem, fiam, két hónap mulva eladtam a birtokot.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

Illemóra a villamoson!

Amióta a budapesti villamoson megjelentek a női kalauzok, érdekes változást lehet megfigyelni az ideges és állandóan ingerült pesti közönség magatartásán. Amíg csak férfiak végezték a kalauzi szolgálatot, addig naprenden voltak az összetűzések, szenvedélyeshangú viták és egyéb úti kellemetlenségek, mert a pesti közönség nagy része képtelen megérteni, hogy a kalauz jobban ismeri a közlekedési szabályokat és az egész villamosutazási »ügymenetet«, mint a gyarló és laikus utas. Amióta azonban a csukaszürkébe öltözött kalauznők munkába álltak, a pesti villamosban uralkodó villamosfeszültségű hangnem is megcsitult, az ideges emberek visszagyűrik a vitaanyagot. A kedves és általában jókedvű kalauznők valóságos illemórát rendeznek egyszerűen a megjelenésükkel, már alig hangzik el goromba szó, éles válasz és ingerült okoskodás. A villamoson rendezett illemóra láttára felvetődik az emberben a kérdés, hogy mi lenne, ha minden hasonló posztra, ahol a pesti ember le szokta vezetni a felgyülemlett ingerültségét, női munkaerőt állítanának? Megjavulna tán az egész pesti udvariatlansági és neveletlenségi rekord. Még utóbb megérjük, hogy a kalauznők és postásnők megnevelik a neveletlen Budapestet.

Óriásszobor a „vízhordó asszony"-nak!

Kaliforniában a közönség adakozásából harminc méter magas sziklába vésett szobrot állítanak a Kaliforniát átszelő országút mellett Mrs. Ann Renquienek. A nevezetes asszony története az aranyláz korszakára nyúlik vissza, amikor a kincskeresők már ezrével özönlötték el Kaliforniát és a sivatagban buzgón keresték az aranyat. Mrs. Ann Renquie férje és két fia is az aranyásók között volt s egy napon szomjanhaltak a kegyetlen sivatagban. Az asszony ettől kezdve életét arra áldozta, hogy a sivatagban dolgozó emberek számára szamárfogaton vizet szállított. Ő lett a sivatagi aranyások vízhordó asszonya, aki az emberek százait mentette meg a szomjhaláltól. Munkájáért sohasem fogadott el pénzt, az adományokból azonban otthont épített, ahol az aranyások árváit nevelte fel.

Schmidt Félix professzor lovasbalesete a debreceni Nagyerdőn

Debrecen, augusztus 14. *(A Magyarország debreceni tudósítójának telefonjelentése.)* Dr. lovag *Schmidt* Félix egyetemi magántanár, az OTI helyettes főorvosa ma reggel a *Nagyerdőn* egy barátja társaságában lovagolt. Éppen akkor robogott keresztül a *Nagyerdőn* a *Nyirbátor* felől jövő sínautobusz, *Schmidt* professzor lova megbokrosodott és levetette gazdáját. A professzor a sinek közé esett és *a sínautobusz keresztülgázolt rajta. Schmidt* professzor csonttörést szenvedett. A mentők a klinikára vitték. Állapota igen súlyos.

MAGYARORSZÁG KIS KIRAKATA

Gazdasági, házassági, érzelmi problémával forduljon grafológushoz. Fogad délelőtt 10 órától. Wesselényi-utca 46, I. emelet 9. M. CARY. Ünnep- és vasárnap is.

Hajókirándulás Ercsibe!! Rendezi a VI. ker. Sport Club. **Indulás augusztus 18-án vasárnap reggel 7 órakor** a D. G. T. állomásról. Jegyek 1·80-ért kaphatók: Kalmár Jánosné és Reiterits Gyuláné, Munkácsi Mihály-u. 37. Tel.: 116-595.

Megjelent **A módosító új törvény:** a földadóra, a házadóra, az ált. kereseti adóra, a jövedelem adóra, az adó amnesztiára. A beruházást fizetőkre vonatkozó új rendelkezések (miniszteri indokolás teljes szövegével). Összeállították: Dr. Szepesi Mihály ügyvéd, Dr. Zádor I. Károly hites könyvvizsgáló. Ára 2.— P. Kapható a kiadónál: V., Géza-utca 4.

Kiadó szépen bútorozott tágas szoba fürdőszobával, külön bejárattal. VIII., Kisfaludy-utca 29. Házmester

Perzsabunda nagyon olcsón eladó. VIII., Bezerédy-utca 5. Szigeti

ÍRÓGÉP havi 9-11-13 pengős részletre Díjtalan bemutatás, vidékre is. Szilágyi írógép-üzlet, Bpest, VII., Csengery-u. 5

Eladó olcsón ovális ebédlőasztal 6 darab székkel, továbbá modern előszobafal és függönytartó (guri-guri). Megtekinthető Badó Józsefnél, II., Székely-utca 2. (Szilágy! Dezső-tér mellett)

Kőbányai modern kislakásért ELCSERÉLEM Horthy körtéren levő komfortos kétszobásomat. »Csere« a főkiadóba

Keresztény úri családnál Keresek teljes ellátást pár hónapra, 16 éves leánykámnak, legalább 500 méter magaslaton. Ajánlatokat a kiadóhivatalba »Magaslati levegő 16 Ves« jeligére

ÜZEMANYAG nélküli kocsit bérelnék. Kelenvölgy, Győri-utca 1

3-4000 P összegű készpénzt vagy takarékbetétkönyvet keresek óvadék céljaira jelzálogkölcsön formájában, amely nagy vidéki városban lévő tehermentes lakóházra első helyen betáblázható. Ajánlatok »Jó kamat 12« jeligére a kiadóhivatalba kéretnek.

Csütörtöki lóversenyek

I. Eladóverseny. 2000 P a győztesnek. Táv 1800 m

1	**Kongo** 5é stpm (Wolbert)	78½
2	**Erészd el** 6é pm (Erbeling)	68½
3	**Dongó** 6é stpm (Stygár)	66½
4	**Film** 5é pk	59½
5(7)	**Drusza** 5é pm (Tamási)	59½
6	**Kigyó** 4é pk (Kupai K.)	56½
7(5)	**Csáklyás** 6é sm (Tamási)	56½
8	**Ezüstróka** 4é szm (Simics)	53½
9	**Teri** 3é stpk (Novák)	51
10	**Kujon** 3é stpm	48
11(12)	**Bellicoso** 3é sm (Horv. II.)	48
12(11)	**My Star** stpm (Horv. II.)	48
13(14)	**Iván** 3é sm (Pfendler)	48
14(13)	**Maritta** 3é sk	46½
15	**Királyleány** 3á pk (Krédler)	46½

Csáklyást az idén még nem láttuk. Tavalyi tudása bőven elég a győzelemhez. Iványtól valamikor sokat vártak...

Tip: **Csáklyás—Iván**

II. Istvántelki díj. 4000 P a győztesnek. Táv 1600 m

1	**Ezredes** 4é sm (Gutai)	58
2	**Try Weil** id sm (Balog)	58
3(4)	**Csáklyás** 6é szm	58
4(3)	**Drusza** 5é pm (Tamási)	58
5	**Garam** 3é stpm	56½
6	**Marczi** 3é pm (Schejbal)	53½
7	**Lord Macbeth** 3é sm	53½
8(10)	**Pillangó** 3é pk	53
9	**Bogáncs** 3é sk (Csuta)	52
10(8)	**Castaldo** 3é sm (Alt L.)	50

Az egykori derbynyerő **Try Weil** két évi szünet után újból a versenypályára lép. A munkahirek szerint tud annyit, hogy aránylag gyengeképességű ellenfeleit megverje.

Tip: **Try Weil—Rubin-ist.**

III. Kétévesek versenye. 4000 P a győztesnek. Táv 900 m

1	**Brigi** pm (Schejbal)	56½
2	**Sweet Load** ptk	55
3	**Tenax** pm (Alt L.)	54
4	**Pommery** szm	54
5	**Quebec** pk (Nagy G.)	52½
6	**Parabola** pk (Klimscha A.)	52½
7	**Maradi** pk (Szokolai)	52½
8	**Kaláris** sk (Gutai)	52½

Quebec győzelmét várjuk **Maradi** előtt.

Tip: **Quebec—Maradi**

IV. Augusztusi handikep. 6000 P a győztesnek. Táv 1200 m

1	**Kontrás** 3é pm (Gutai)	60
2(11)	**Sebai** 3é sk (Szokolai)	57
3	**Földesúr** 3é pm (Szokolai)	55½
4	**Virtus II.** 5é pm (Schejbal)	53
5	**Pax** 3é sk (Rózsa)	53
6	**Ábránd** 5é stpk (Nagy G.)	52½
7	**Nótárius** 4é sm (Keszth.)	52
8	**Senorita** 3é sk (?)	51½
9	**Admiral** 3é sm (Klimscha)	51
10	**Bandita** 4é pm (Kupai K.)	51
11(2)	**Mitugrász** 3é sk (Kolonics)	49½
12	**Pór** 3é pm (Csömöri)	47
13	**Fertő** 4é sher (?)	45½
14	**Őszirózsa II.** 3é pk (Dósai)	44½
15	**Karakán** 3é szk (?)	44½
16	**Hargita** 3é szk (?)	43½
17	**Számadó** 4é pm (?)	43
18	**Senoritas** 4é pm (?)	42
19	**A tempo** 3é pk (?)	40

Szigeti tréner lovai **Admiral** és **Számadó** egyaránt nyerhetnek. **Mitugrász** jól futott mult szombaton a **Kontrás** által megnyert versenyben.

Tip: **Szigeti-id.—Mitugrász—Bandita**

V. Nyeretlen kétévesek versenye. 4000 P a győztesnek. Táv 900 m

1	**Tourbillon** pm	56
2	**Guba** pm (Kajári)	56
3	**Sóhaj** stpk	54½
4	**Barcarola** sk (Schejbal)	54½
5	**Quick Arrow** sk (Gutai)	54½
6	**Lidérc** stpk	54½
7(8)	**Gamine** pk (?)	54½
8(7)	**Vendetta** pk (Szokolai)	54½
9	**Tiwa** pk (Klim. A.)	54½
10	**Lady Simson** sk (Rózsa)	54½

Két nagyhírű »sötét«: **Barcarola** és **Tiwa** bemutatkozása csodákos. Az alagi hirek szerint sokat tudnak.

Tip: **Barcarola—Tiwa—Vendetta**

VI. Kétévesek eladó handikepje. 2000 P a győztesnek. Táv 1100 m

1	**Furulya** pm (Gulyás)	60
2	**Sláger II.** ek (Rojik)	59
3	**Kisangyalom** sk (Gutai)	57½
4(5)	**Csibike** szk (Dósai)	56
5(4)	**Reményem** sk (Klim. J.)	55
6	**Old Joe** pm (Keszth.)	55
7	**Huri** pk (Krédler)	54
8	**Albatros** stpk (Csömöri)	53½
9	**Little swallow** (Szentgy.)	53½
10	**Gordonka** pk (Pfendler)	52
11	**Anuka** pm (?)	51
12	**Bona Fides** sk (Csuta F.)	49
13	**Marianne** sk (Karaszek)	47½
14	**Kalória** pk (Erbeling)	46½

Gordonkát utolsó megyeri futása kor erősen fogadták. **Borbély György** kétévese azonban szerencsétlenül indult a csak ötödik lett. Talán most jobban sikerül... Jó futást várunk **Old Joe**-tól.

Tip: **Gordonka—Old Joe—Csibike**

VII. Welter-handikep. 2500 P a győztesnek. Táv 2000 m

1	**Symptom** 5é sm (Mihalov.)	57½
2	**Cascué** 4é pm (Tamási)	63½
3	**Obálka** 4é pk (Gutai)	62½
4	**Művész** id pher (Nagy G.)	61½
5	**Virtuli** 5é pm (Simics)	61
6	**Foltos** 3é szm (Szokolai)	59
7	**Lator** 7é stpher (?)	57½
8	**Kópia** 6é pm (Erbeling)	57
9	**Ipolyság** 3é sm (Klim. A.)	54
10(12)	**Riadó** 5é pm (Szentgy.)	53
11	**Maritta** 3é sk (Schejbal)	53
12	**Barbara** 3é stpk (Alt L.)	51½
13(10)	**Hűség** 3é sk (Csömöri)	47
14	**Lehet** 4é sk (Csuta)	46

Barbará-val ennél lényegesen nehezebb feladatokat is megoldyázott istállója. Ezt a versenyt csak megnyeri...

Tip: **Barbara—Foltos—Lehet**

Római telefonjelentés a görög-albán feszültségről

Róma, augusztus 14

A Magyarország római szerkesztőségének telefonjelentése)

Az olasz—görög polémia szenvedélyesen folyik tovább és *Ansaldo* tegnapi cikke után, amely a sajtóharcot olasz részről mintegy bevezette, délután *Gayda* foglalt állást igen erélyesen azzal a szellemmel szemben, mely ilyen eseményt lehetővé tesz, ma pedig egy harmadik olasz közíró, a *Popolo di Roma* vezércikkében kel ki élesen a görög elnyomó rendszer ellen és »*elég volt!*« felkiáltással mintegy összegezi az olasz hangulatot. A *Telegrafo* a Balkánon fel-fellobbanó feszültségeket és nyugtalanságokat *az angol befolyásnak tulajdonítja* és külföldi sajtóhangokat, mindenekelőtt belgrádi véleményeket közöl, amelyek kiemelik *az olasz kormány hidegvérét és higgadt magatartását*, amellyel ezekben az órákban viseltetik.

A római politikai közvélemény és az illetékes sajtónyilakozatok egyaránt a legnagyobb határozottsággal visszautasítják *a szintelennek és langyosnak bélyegzett* görög nyilatkozatot; *hiábavaló alibinek nevezik*. Emlékeztetnek a Duce szavaira, amelyekkel Olaszország hadbalépésének napján *névszerint szólt Görögországhoz, Törökországhoz, Délszláviához és Egyiptomhoz*, biztosította őket Olaszország *jószomszédi szándékairól*, ha *józan és egyenes magatartást* tapasztalhat részükről.

Arra a kérdésre, hogy az olasz-görög viszony vajjon milyen ponthoz jutott el e percben és hogy vajjon lehet-e a helyzet elmérgesedésével számolni, olasz illetékes körök kijelentették, hogy *az olasz-görög viszony valóban kényes*, de hogy miképpen fejlődik a legközelebbi jövőben, arról semmiféle kijelentésbe, vagy jóslásba nem bocsátkozhatnak. Semmiféle hivatalos hír nem áll rendelkezésre arról, hogy olasz részről történt-e tiltakozó lépés.

A sajtó és az illetékes körök hangja azonban semmi kétséget sem enged aziránt, hogy a balkáni rendezésben Olaszország követelni fogja a még mindig függő és elmérgesedéssel fenyegető albán kérdés rendezését is.

Az ilyen hibák a jelen pillanatban még sajnálatosabbak, amikor a két tengelyhatalom mindent megtesz, hogy Délkelet-Európában elősegítse az egészséges fejlődést és a békés együttműködés lehetőségét.

A bolgár-román tárgyalásokról mindeddig semmi határozott hír nem jutott Rómába.

Ezzel szemben a *leghatározottabban cáfolják* azt a már többször cáfolt és az Exchange Telegraf által ma újra világgá röpített hírt, amely szerint Cincár-Markovics délszláv külügyminiszter Olaszországba jön, sőt egyes hírek szerint már itt is van, részleteket is írnak ezekről a megbeszélésekről. *Hivatalos részről a leghatározottabban megcáfolták ezeket a híreket.*

Nyilt olasz városok ma éjjeli bombázásával összefüggésben olasz részről kiemelik, hogy az olasz hadsereg hősiesen küzd Szomáliban, új területeket hódít meg az olasz nemzetnek, az angol repülőgépek pedig *nyilt városokat bombáznak*, mindenütt a polgári lakosságból öltek meg gyanutlan embereket. Milánóban 30 bomba robbant; 12 halott és 44 sebesült volt. De a mai hadijelentés több más olasz városból is hasonló sajnálatos eseményeket jelent.

Szomáliból állandóan további sikereket jelentenek és Rómában hangsúlyozzák, hogy az olasz haderő a feladat súlyosságának teljes tudatában kezdte meg a megoldást, jól tudta, hogy *nem sétáról, hanem kemény harcokról van szó, gyilkos éghajlat alatt, a világ leghatalmasabb birodalmának ereje ellen.*

báró Doblhoff Lili

Ha este nem kap már jegyet, nézze meg DÉLUTÁN a teljes esti műsort mérsékelt helyárakkal! Előadások naponta 4 és 8 órakor. Jegyrendelés: 221-444 és 420-364.

Gayda: „Görögország Anglia csendes szövetségese lett!"

Róma, augusztus 14. *(MTI)* **Az olasz közvéleményben és a sajtóban egyre nagyobb hullámokat ver az albán-görög határon történt gyilkosság ügye. Bár illetékes olasz körökben az üggyel kapcsolatban nem adnak újabb nyilatkozatot, a mértékadó olasz sajtó azonban újból megszólal.**

Nagy feltűnést keltett Virginio Gayda cikke a »Giornale d'Italia«-ban, amelyet a lap vezető helyen közöl vastagbetűs címekkel. A cikk címfelirata a következő: »Igazságot Albániának!«

A Giornale d'Italia főszerkesztője megállapítja a görög kormány nyilvánvaló felelősségét Daut Hodzsa albán hazafi meggyilkolásában, majd kifejti, hogy Athén hiába igyekszik a tényeket összezavarni és felborítani. Olaszországnak igen sok okmányszerű bizonyítéka van arra, hogy Görögország különböző formában Albánia függetlenségére tört. Ezt a fellépését athéni felelős kormány- és katonai körök készítették elő. A görög kormány semmi figyelemben sem részesítette a Duce beszédét, amely szerint Olaszország barátságban akar élni Görögországgal és legalább is józan magatartást vár Athéntől. A háború első napja óta lehet megfigyelni Görögország kihívó fellépését az albán határon. Görögország ezenfelül csempészéssel és partjainak rendelkezésre bocsátásával támogatta az angol parancsnokságot és mindinkább csendes szövetségese lett ennek. Görögország igen súlyos végzetes hibákat követett el az egyesült Olaszország és Albánia ellen. Európa történelmének ebben a döntő órájában ezeket a bűnös eltévelyedéseket nem lehet türni.

Ugyancsak foglalkozik az üggyel a »Telegrafo« hasábjain Ansaldo is, aki szintén hangsúlyozza, hogy nemcsak a helyi görög hatóságokat terheli a felelősség, hanem magát a görög kormányt is. Ansaldo cikkét a következőképpen fejezi be:

Olaszország a jelen pillanatban nem akar újabb kérdéseket hozzácsatolni a már amúgy is igen sok és bonyolult kérdést felvető balkáni problémához. Mindamellett ki kell jelenteni, hogy a Balkán újjárendezése nem lehet teljes, míg jóvá nem teszik az albán nemzetiség ellen évszázadok óta elkövetett igazságtalanságokat.

„Tévedések, amelyekért fizetni kell"

A Popolo di Roma szerdai száma szintén Daut Hodzsa meggyilkolásával foglalkozik. A lap erre vonatkozó cikkének a következő címet adta: »Tévedések, amelyekért fizetni kell.« A cikkben Baroni főszerkesztő a többi között a következőket írja:

A görögök politikáját az albánokkal szemben az osztatlan elnyomás jellemezte. Olaszország mindezideig türelméről tett tanubizonyságot, de ez nem volt a gyengeség jele. Görögország mindezideig, úgylátszik, nem volt hajlandó figyelembe venni azt a körülményt, hogy Albánia immár alkotórésze az Olaszbirodalomnak. Görögország folytatja kétszínű politikáját Albániával és Olaszországgal szemben. Nem felejthetjük el azt sem Görögországnak, hogy tevékenyen kivette részét annakidején a szankciókból és az utóbbi hónapokban is hajlott Olaszország ellenségei csábítására. A hellén kormány nem értékelte kellő mértékben az 1928-ban megkötött görög-olasz barátsági szerződést, amelyet a mult évben egy levélváltással megújítottak.

Éppen ellenkezőleg, Görögország mindig határozottan olaszellenes politikát folytatott és az Olaszországgal ellenséges viszonyban álló demokratikus hatalmakra támaszkodott. Róma az olasz-albán egyesülés után is biztosította Görögországot, hogy teljesen alaptalanok azok a híresztelések, amelyeket London és Páris a küszöbönálló görögellenes olasz támadásról terjesztett. Olaszország világos és határozott magatartásával szemben áll a ködös és kétszínű görög politika. A mostani incidens azt mutatja, hogy Görögország nincs tisztában Olaszország hatalmával. Olaszország kimondja a végső szót: Elég!

A német sajtó a magyarországi Volksbund közgyüléséről

Berlin, augusztus 14. *(MTI)* Több német lap részletes jelentésekben foglalkozik a *magyarországi Volksbund első évi közgyülésével* és hosszabb idézeteket közöl dr. *Basch* beszédéből. Rámutatnak a lapok arra *a megértésre*, amellyel a *Volksbund magyar hivatalos körök részéről találkozik* és annak a reményüknek adnak kifejezést, hogy a német népcsoportnak a fennálló törvények keretén belül teljesíthető kívánságai a jövőben meg is fognak valósulni.

Javasasszony járt Budán, eredmény egy súlyos beteg

A *Hunyadi János*-út 35. számú házban súlyos mérgezési tünetekkel roszszul lett ma délelőtt *Müller* Anna 58 éves háztartási alkalmazott. Gazdáinak elmondotta, hogy tegnap egy javasasszony járt náluk és tőle vett valami »*csodaszert*«. Kihívták a mentőket, akik bevitték a kórházba. Állapota súlyos.

Fiókjában még megtalálták a javasasszony csomagját. *Ricinusmagok* voltak benne. A javasasszony hiszékeny áldozata 4 darabot vett be a ricinusmagból és azzal mérgezte meg magát.

Bárd Miklós levelei

Bárd Miklós, családi nevén leveldi Kozma Ferenc, a magyar nemesi konzervativizmus tisztahangú költője, három évvel halála után a kiadó jóvoltából már *Összegyüjtött Műveivel* vonul be az irodalomtörténetbe. A *Singer és Wolfner Intézet* bőkezűen díszített kötetben adta ki most a jeles költő leveleit. A kortörténetileg is érdekes anyagból rokonszenves vonásokkal rajzolódik elénk a *lovas poéta* arca. Nagyobbára a család tagjaihoz szólanak a levelek: *Zsók*-hoz, a páratlan jó feleséghez, akinek egyénisége is csupa költészet s a fiúkhoz, akik a közéletben magas helyet értek el. Az első levelek *Turjaremetéről* kelteződnek, a kárpátaljai Turja völgyének szépséges tájain, ahol a délceg huszártisztből, Kozma Ferencből a környezet lenyügöző hatására — Bárd Miklós lett.

Megható az *utolsó levél* (1937 április 27.), amelyen már a halálérzet biztos nyugalma borong át. Fiának, Kozma Miklósnak írta: »Édes fiam, Miklós! Egyidő óta rosszul megy a dolgom s számítva a 80 esztendőmmel, fel kell vennem a direkciót *hazafelé*. Baracskán nagyjából minden el van rendezve. Ha *végeztem*, gyors elintézést kérek. Kijelölt sírágyamba temessen a baracskai lelkész; siratókat nem akarok; gyászkíséret: Ti ketten. Anyátokat tartsátok távol! Nagyon szeressétek! Ölel apád, *Kozma*.«

Pár nap mulva meghalt. A levelanyagot záró életrajzban olvassuk, hogy a nyolcvanéves poéta sorra elbúcsúzott gyermekeitől és feleségétől, azután két könyvet kért, hogy magát elfoglalja: Jókai *Aranyemberét* és egy természettudományi könyvet a *madarak vándorlásáról*. Így töltötte utolsó óráit Bárd Miklos, az egészséges érzésű, derék ember. (r)

MOSZKVAI ÉJSZAKÁK
ANNY BAU és ANNABELLA elejthetetlen filmje HOLNAPTÓL:
SAVOY * HOLLYWOOD * PÁTRIA

HAIDEKKER-BOLT

ANDRASSY-ÚT 21/a
KÉRJEN INGYEN ÁRJEGYZÉKET

Landau Lénárd rajztanár MDK

1868. a városi rajztanoda főtanitója

Kováts J: Adatok a Szfőv. közs.Iparrajzisk. törté-
téhez. 1778-1879. ~~Budiparrajzisk~~ Budiparrajzisk 1937

13.1. /38.

Landau Leonard festő

Pesti Hírlap. 1880. jul. 25.

Kass Ivor: Magyar festők

Landau Lénárt festő

Magyar Művészet 1925. 225-227. o.
Dr. Csatkai Endre: Budapest művészeti viszonyai...stb.

MDK

Landau /Landauer/ Lénárd

tervrajza nyitja meg a pályázatot /1828/

Marczevicz E: A pesti Ferenciek terének kutpályázata. Bp. 1931.

21 l.

MDK

Landau Lénárt a városi rajzisk. tanára

A kut pályázatára tervet és számadást nyujtott be.

Marczevicz E: A pesti Ferenciek terének kutpályázata. Bp. 1931. 16. l.

0104

Landau Sámuel festő

Landau Alajos apja és mestere.

Szelesi Zoltán: Régi szegedi festők.
Tisztatáj, Szeged, 1957. dec. 6. l.

MDK

Landau Lénárd

Kopp J: Ism. Magy.festők a 19.sz. első felében.
Szépmivészet, 1941. 4.sz. 8o 1.

MDK

Kossuth-mauzóleum. Építő Ipar, 45.sz. 1909,nov.7.
411-413 l. képekkel

Landau Lénárd, rajztanár ~~építész~~ 2) Folytatás

Kronberger János és Kauser József kőfaragókat. A pályázatot a Kronberger-Dunaiszky-Bauer együttes terve nyerte.

Vizy László: A „Najádok kútja" a Felszabadulás téren.
Budapest, 1978. 3. 42. old.

1) Folyeatás

Landau Lénárd, városi rajztanár,

1828-ban határozták el Pest város vezető hogy a Barátok terére új művészi kutat terveztetnek. Pályazatot hirdettek a kút tervének elkészítésére, melyre felkérték a város tekintetbe vehető céhének, két-két képviselőjét név szerint: Landau Lénárd városi rajztanár, Pollack Mihály és Kasselik Ferenc építész, Dunaiszky Lőrinc és Bauer Mihály szobrászokat.

Vizy László: A „Najádok kútja" a Felszabadulás téren.
Budapest, 1978. 3. 42. old.

Landau Lénárt

„A Pestvárosi rajztanoda" cimmel közli a lap, hogy a müvész lett az Intézet főtanitója.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. félév.
3. sz. 136. lap

Landau Lénárd

vezette a pesti rajziskolát az 1860-as években. Ezt látogatta többek között Ámon József.

Komárik Dénes: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX.században. Pesti mesterek és mesterjelöltek. Ép.tud. 1971 /III/, 4.sz. 379-418.l.

390.l.

Landau Lénárt, a városi rajziskola tanára

A XVIII. sz.-ban ezen a helyen, a ferencesek barátja ~~előtt~~ templama előtt, egy faszerkezetű kút adott vizet a pesti népnek. 1828-ban a város pályázatot tűzött ki egy új kútra. Pályaművet hét mester nyújtott be, költségvetéssel együtt. Köztük volt Kassetik Ferenc, Landau Lénárt.

A. Czétényi Piroska: A Nereidák kútja Pesten. Műemlékvédelem, Budapest, 1977. 1. 15. old.

MDK

Landau Leonard

Fény és árnytan. Mér-épitészeti tárgyak, az illető épitő mesterek, festők és más rajzoló müvészek számára. Előkészületül a távrajzi árnyéktanra, XII.táblában. Pest, 1843. Har.ivrét, fve.

Árverési Közlöny, 1940.okt.25.

Landau Lénárt
városi rajziskola tanár

MDK

Résztvett a Ferenciek terén felállitandó kut pályázatán /1828/, melyen a Kronberger-Bauer-Dunaiszky együttes terve nyert, de kivitelre egy olcsobb megoldás került/Dunaiszky Feszl: Nereida-kutja/

227.-228.o

Zádor Anna:Pollack Mihály. Bp. 1960.

MDK

Landauer Lénárt, isk.igazgató

ki 1824-töl Schwartz József után az ötvenes évekig vezeti az iskolát. Innen indult utjára Kovács Mihál is. Már Schw.idejében is segédtanár is müködött az iskolában.
Segédtanár volt, mielött a vezetést átvette.
Nemannyira müvelte a müvészetet, inkább az elméleti részével foglalkozott."Fény és árnytan" magy és német szöveggel,250 ábrával.

dr. Diró Béla: Pesti müvészeti közélet száz év elött

Képzömüvészet. 1930. 35.sz. 234-242.l.

MDK

Landau Lénárd (1790-1868)

"Semmelweis gyermekkori arcképe" c. műve a Székesfővárosi Képtár kiállitásán.

(V-ó.): Uj szerzemények a Szfőv.Képtárban.

Magyarország Esti lap. 1940.aug.14. 6.lap

Landau Lénárd, rajzoktató MDK

a hazai rajzoktatás másik úttöröje Rauschmann mellett. Gyermelet ábrázoló arcképe nem árul el elmélyültebb képességeket Rauschmannénál.

a pesti rajzoktatás századeleji irányitóinak egy-egy alkotása mutatja, mit jelentett az 1846 ban megnyitott Marastoni-féle pesti iskola.

magyar

Kopp Jenö: Ismeretlen festök a XIX.sz. elsö felé ben.

Képzömüvészet. 1941. 75-80.l.

Landau Lénárt

rajztanár 1828 körül nyitja meg a pesti Orczy-házban rajziskoláját.

Csatkai Endre: Kozina Sándor, elfeledett magyar biedermeier festő 1808-1873. Művtört.Ért. 1970.1.sz. 24-40. l.

28.1.

MDK

Landau Lénárt

1821-től rajztanár Pesten a rajziskolában

1824. igazgató "

185o-ben halt meg

Marczovicz E: A pesti Ferenciek terének kutpályázata. Bp. 1931. 21 l.

Landau Leonhard

1824-től városi rajz-
tanító Pesten

Schmall

I. 212. l.

Landau Lenárt

vőd

Kopp Magbiedfest

13. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.

Landau Lénárt

lásd

Marczevicz

16, 21, 22, l.

LANDAU LÉNÁRD / 1790 - 1868 / :

100. Semmelweis gyermekkori arcképe. - Olajf., v.méret 48.8 x 62 cm. Jelz.j. "L. Landau Pesth".

Landau Lénárd

Kapp 1939/40. szerzem. I.

Landau Lénárt

rajzmester a pesti nagyobb nejtanodá-ban.

Tanügyi Nevtár

1845. 9i. l.

13 Páduai sz. Antal

Görög Aquilina
Izraelita 30 Ros Kh.

Csütörtök
14 Nagy sz. Vazul

Protestáns Vazul
Görög Elizeus
Izraelita Thamusz 1

Péntek
15 Vid, Kreszcenc

Protestáns Vid
Görög Ámosz pr.
Izraelita Thamusz 2

Szombat
16 Régiszi sz Fer.

Protestáns Jusztin
Görög Tikon pk.
Izraelita S. Korakh

1934 **Junius** 30 nap

24-ik hét **Nap kelte 4 óra 3 pk. — Nyugta 19 óra 58 pk.**

Lander L. von

l

Glaser Karlsruhe

128. l.

es. 633. 7

~~Frain h. a. VIII. 164.~~

Landau Leonard

1840-ben a Müegylet zsűrítag-
jává választottak.
PMÉvk. 1853-ra. 16. l.

Szigliget vára VI. 133.

Landau Leonhard

városi rajztanító Pesten

1821-től.

Schmall L., Adalékok

Bp. 1899. 212. l.

I.

Landauer Leonard

festő

l.

Bíró – Barabás

226.

VASÁRNAP

21

Kath. Aö. Rogate
Prot. Konstan.

HÉTFŐ

22

Kath. Júlia
Prot. Júlia

KEDD

23

Kath. Dezső
Prot. Dezső

SZERDA

24

Újhold 11 ó. 7 p.

Landau Leonárd

l.

Ybl Lotr

474, 476,
477, 479. l.

A növény neve: Kamló

Landau Leonard

rajztanár

szül. 1790

l. Lykakőrös

127 l.

230

1907. május 30.

Bella Lajos, soproni föreáliskolai tanárnak: az összegészeti kézikönyv tartalmának módosítására vonatkozó javaslatai elfogadtatnak s a kézirat benyújtásának határnapjául szeptember 1-e tüzetik ki (317/1907.)

Landauer Lenárt

inal

Biró Béla dr.: Pesti művészeti
Közélet szác év előtt Képzőművészet
1930. 35. sz 238. l.

1824–1850-es évek vé-
géig a pesti iparrajzis-
kola vezetője. 1824 előtt
n. o. segédtanító volt
Inkább a művészet elmé-
leti részével foglalkozott.
1843 megjelent Fény és
árnyban-a, 12 lapon
250 magyarázó ábrával
magyar és német szöveggel.

Landau Lonhard

arczkepfestö és
raptantö
Lipotv. Pest
1827.

Wcz 369 l.

Landau Lénárd : Fény- és árnyfaun. 1843.

Landau Lénárd

Landau Leonárt

rajztanár

1828-ban a pesti városi tanács felhívására Kút-tervet készített a Ferenciek tere részére, melyet azonban kivitelre nem fogadtak el.

Historia. 1928. 5, 7.

(A Ferenciek-terén állott Körkút.)

Landau Leonárt

l.

Kóza 202-l.

Landau Lenárt

festő, rajztanító

l.

Schoenjózsefvárosi

g. l. 10, 28. l.

Római kerekpajzs V. 248.

Landau Lenárt

1828-ban fenti, a király utcai elemi iskola rajztanítója, nyitott festő és szolovász akadémiát. Pártfogói az Orczyak voltak, nagy ma is meglevő házukban helyiséget is alakittattak át az akadémia számára, melynek tárgyai figuralis rajz, archeja, gipsz és agyagmintázás voltak.

Dr Csatkai Endre: Budapest művészeti viszonyai a mult század 30-as éveiben. Magyar Művészet 1925. 225. l.

BAROSS SZ

Kereskedő-, Iparos- és Rokons
Budapest, IV. Bástya-utca

Igen tisztelt Szakos

Kedves

A Baross szövetség 197. sz. vise
tályének emelése céljából a nemzetközi
bíró s itt Budapesten (Gödöllön) augu
Jamboree-n szerepeltetni akarjuk. A csapa
sajnos szövetségünk, a mai nehéz viszo
miért is tagjaink szíves áldozatkészségét

Tekintettel erre a nemes célra,
gyen szíves a mellékelt csekk-lap felhas
tehetségének megfelelő kegyes adományát

Midőn még szíves áldozatkészség
Baross testvéri üdvözlettel hívé:

Budapest, 1933. június 15.

Landau Leonard

pesti rajztanitó
1790–1868.

Semmelweis Ignác (?)
gyermekkori arckiye, olajf.
Székesfőv. Képtár tulajd.

Kopp Isms 21. l. 29. l.
Repr. u.o. XXIII tábla

Europa film. könyv. Lapkiadó
és könyvkiadó R. T.

Nagyságos vezetőségének.

Budapest.

V. Visegrádi u. 36. IV. 1.

Landau Leó

MAGYAR MŰVÉSZET
1925. 225...

elnökhelyettes.

L a j o s U r n a k

. Osztályának Igazgatója, a M.O.B.

es tagja.

B u d a p e s t .

Landauer Lenart

lásd

Biró Kovács

9.l – 10.l.

37.l.

Landau Lénard

+ 1850 Pest hol
1821 – tol rajstanto

Thieme-Becker
22, 288 l.

894

Weirotter Franz Edmund

Halászbárkák a tenger partján. Rr. II. élet.

84 m. 205 sz.

K. 4.—

Landauer

vajztanát

Lásd

KB

229.l.

Landau Leuart

Wolf

A Mübarät

1921 146

Petőfi-Társaság IX. 47

Landau Lenárt

rajztanár a pesti

rajziskolában

1824 – 1850 ig

Előbb 1821 – 1823 ig segéd-

kezett elődje mellett-

írott

Rajzoktatás: 1906. IX. 3 n

120. l. (Adatok hazai

rajztanításunk történe-

tehez)

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Landau Leonard

l- Evang. Templ.

329. l-

T.

Europa Lapterjesztő és
Könyvkiadó R. Tuch

Budapest. V
Visegrádi-u. 36.

Landau Lénárt

Szépmuvészet 1941. 4. f.

LANDAU LÉNÁRT (*1790—1868*): SEMMELWEIS GYERMEKKORI ARCKÉPE. OLAJFESTMÉNY.

Lénárt Landau (1790—1868) : Kinderbildnis Semmelweis'. Ölgemälde. — Lénárt Landau (1790—1868) : Ritratto del giovine Semmelweis. Dip. a olio.

FRANCESCHINI BALDASSARE (VOLTERRA *1611* — FIRENZE *1683*): VÉNUSZ.

Baldassare Franceschini (Volterra 1611 — Florenz 1683) : Venus. — Baldassare Franceschini (1611, Volterra — 1683, Firenze) : Venere.

Landauer Leonhard

archipfelts

1822. Pest.

Vojd 113. l.

~~Brolly Fivadar, pozsonyi polgár-~~
~~mester IV. 251.~~

Landau Leonhard

pesti

Pestről, 1814–17. látogatta az akadémiát

lásd

Fleischer Bées. 63. l.

Tabor.

A középtért a kastély fo
löpökön nyugvó hid vezet, az
csoportot, a háttér pedig heg

TABO

Rm., mér. a vk.

126-94-3

Landau Lenárt

Magyar Múzeum
1925. 225.

Kelta kard, csabrendeki diszitett

tasakos VI.107

Landau Leonhard

segéd rajztanító 1822
a pesti városi rajziskolában.

Vezd 78. l.

Szül. 1790
† Pest 1868 dec. 8.

~~Bethlehem-járás~~, ~~baranyamegyei~~,

~~tárgyai VI. 171.~~

Landau ? festö?

Atheneum. 1874. VI. 953.

LANDER, Josef festö

1767 Possony

An 1998. 243.

Frics [Fričovce; Sáros vm]
Ghillány-kastély, pártázat részlete
1904
pozitív: celloidin, 13x16 cm. OMvH ltsz. 1448
pozitív: celloidin, 13x16 cm. OMvH ltsz. 8155

Frics [Fričovce; Sáros vm]
Kendő, pamuttal átszőtt mustrás vászon, 15-16
1904.
pozitív: celloidin, 17x23 cm, 12.150

Fridman [*Frigyesvágása*, Frydman; Szepes vm
R. k. plébániatemplom
1903
pozitív: albumin, 13x17 cm. OMvH ltsz. 1807
pozitív: brómezüst zselatinos, 12x17 cm. OMv
pozitív. brómezüst zselatinos, 12x17 cm. OMv
pozitív: brómezüst zselatinos, 11x16 cm. OMv

Fridman [*Frigyesvágása*, Frydman; Szepes vm
R. k. plébániatemplom, úrmutató, 1846
1903
pozitív: brómezüst, 7x17 cm. OMvH ltsz. 564
negatív: zselatinos szárazlemez, 13x18 cm. O

Lander, Laurenz, építész 7 Dk

– meghalt: 1782-ben, Pozsonyban.

1776-tól a magyar Udvari Kamara második építésze volt. A Propsthof tervei tőle valók.

66. lap.

A Propsteit Lander tervei ~~[illegible]~~ után Thanko (Dankó) építette át.

67. l.

Franz, A. R.: Pressburg, die ehemalige Hauptstadt...

Berlin = Stuttgart, 1935. 83. l. 12. A.

Lander Vencel

l.

Kapj. 6 l.

Ereklye mutató ezüstből, Kőszegi plébánia-templom tulajdona VI. 301.

MDK

Landerer

nyomdász (Pozsony)

a 7. korszak a budai egyetemi nyomda felállitásától a vasajtó betozatoláig. A technikai nagyobb gond kezdő kora 1777–1835 ig. Landerer, Patzkó budai egyetemi nyomda Trattner. Kassa virágzási kora stb.

Lubik Zoltán. A magyar nyomdászat korszakai Grafikai Szemle 1897 évf 3 z. 39 l.

LANDER *Lőrinc*, építész, † 1782. Pozsonyban (?). A bécsi Hofbauamt szolgálatában állott. 1770. Hillebrandt mint építési felügyelőt alkamazta a nagyszombati egyetem építkezésénél. 1776-tól haláláig a m. kir. udvari kamara másodépítésze volt Pozsonyban, s ez idő alatt ő készítette a terveket a kincstári építkezésekhez, felmérte a pozsonnyi várat, terveket készített a görög kat. normál-templomokról stb.

1480

Tk. 160

I.
417

1480. J. van Schuppen.

Sz. Antwerpenben 1669-ben. † Bécsben 1751-ben.

Frigyes württembergi herczeg képe.

Térdig, szemközt néz és áll. Rizsporos parókája göndör, szemöldöke barna, szeme kék, arcza és bajusza leberetvált. Kinyujtott jobb kezében parancsnoki bot van, baljával előre mutat. Körülcsavart nyakkendője fehér, vértje aranyozott, derekát csatos öv szorítja, oldalán kard lóg. Jobbról a fehér kendővel bekötött fejű néger szolga, a szikláról, urának hermelines palástját veszi föl, mely mellett a herczeg aranyos sisakja tünik szemünkbe. Balról a háttérben hegyes vidék terül el várakkal, hol keresztény vértesek és török lovasok küzdenek. Feliratai a sziklán balra: FRIEDER. HERZOG ZU WÜRTTENBERG DER R: K: MTT: GRL FELD MARSCHALL-LIEUT. U: OBRISTER ÜBER EIN REGT. CUIRASSR: 1718, és jobbra: JAC VAN SCHUPPE PINXIT.

Vászon, méretei 147 : 118 cm. — Mündler: I. 9. — Ltsz. a Tört. Képcsarnokban 160.

Lander Lörenz

Thieme Becker

XXII. 291. l.

(Lyka)

Lander Lőrinc

épitész

l.

Tölgyesy Porsony

61. l. 87,

88. l.

Nassani Körsáncrok V. 54.

Lander, Lorenz

építész

l.

Kaposvry János

F. A. Hillebrandt

1719 – 1797.

Bp. 1924.

15, 16. l

Árva v

Árvavára.
Árva-Váralja, várkáp
Chizsne, r. k. templo
Felső-Kubin, várrom
Lestin, ev. templom.
Oravka, r. k. templo
Turdossin, r. k. tem

Lander Lőrinc

kamarai másodjutás

l -

Historia 1932. V.

4, 5. l - 6. l - 7. l

10. l -

1283. Mandé Daguerre.
Sz. Cormeillesben 1789 nov
Paris mellett 1851 jul

Ruttkayné, Kossuth Lu

Térdig, ~~ívva~~ jobbraf
~~Ölében nyugvó~~ Kezeiben keztyű
tollas nemez kalap, lehajtott
szük ujjakkal és kihajtott me
tett lánczon viseli. Jobbján
Bronzkeretben, szemcsé
Vétetett 1910. julius
(1132-910).-- A vételt jóváha
sz. leirat (1302-910).

L Ruttkayné 1876 julius 19-iki bizonyítványával és

Lander Lőrinc

épitész

+ 1782

l.

Kapj 5. l.

13. l.

A becsi Hoffauamt szolg. alott.
1770. Hillebrandt mint épi-
tési felügyelőt alkalmazta a nagy-
szombati egyetemi épitkezésekhel.

1776-tól 16 l.

a m. kir. udv. kamera
másodépitésze volt

+ 1782

Pozsonyban s ez idő
alatt ő készitette a terve-
ket a kincstári épitkezések
Müvei körül ismeretesek a hez.
Gör. kath. normáltemplomok tervrajai.

Urna, öskori VI. 161

Lander

épitest XVIII n

l.

Péter II.

38. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

OKTÓBER

31 nap — 40. hét

2 Vasárnap	
3 Hétfő	
4 Kedd	
5 Szerda	
6 Csütörtök	
7 Péntek	
8 Szombat	

Lander

MAGYAR MÜVÉSZET
1927. 289

gyártmány.

LANDER, Lorentz, kamarai építész

L. von L., der K. Ung. Hofkammer Architect,
+ 33 éves korában, Torony, saját házában, 1782
október 13. (1782, 84. szám, 8.l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Lander

Magyar Művészet
1927. 289

2061-909-~~210~~ 211

844. Keretek.

1 darab feketére festett, völgyelt és kelelt léczkeret, levél-füzér- és gyöngysordiszszel.
Méretei 74:101 cm.
Becsértéke..... 4 K

Laurenz Lander

Franz Anton Hillebrandt utóda a komorai Építési Hivatal élén.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

631

LANDER, Lorenz alkotása

AH 1994/1. 65.

SPORT

Karácsonyi futballmérkőzések régen és ma

Más esztendőkben ilyenkor, Karácsony táján, magyar futballcsapatok járták be Európát, sőt Afrikába is ellátogattak, hogy bemutassák a magyar labdarugósport fejlettségét, tudását. De változnak az idők s ma az a helyzet, hogy a *Ferencvárost* kivéve, amely a Bajnokok Tornáján vesz részt, egyetlen magyar csapat sem megy idegenbe, hanem végleges téli pihenőre tért. Kivételt képez néhány „Erdélyi Kupa"-mérkőzés. A karácsonyi turák pedig mindenkor *különleges élményt jelentettek a játékosoknak.* Míg idehaza fázósan, dideregve jártak-keltek az emberek, addig ők a legtöbbször olyan részeit keresték fel a világnak, ahol *pompás napsugárban fürödtek* az emberek, a tél zordságának nyoma sem volt. Voltak azonban turák, amelyek nem napsugaras országokba vezettek s ahol a tél ugyanúgy „beállt", mint idehaza. Jöttek a jelentések: a jégkéreggel borított, csúszós „korcsolyapályákról" s a 15—20 fokos hóviharban lejátszott meccsekről. Bizony, hóban és fagyban *egész más a játék,* mint a rendestalajú pályán, de viszont itt nincs „leállás", minden játékos állandóan mozogni kényszerül, mert különben meggémberednek a tagjai. Régebben, a magyar futball hőskorában, idehaza is számos karácsonyi körmérkőzést bonyolítottak le. Akkor még az volt a divat, hogy

a játékosok úgy felöltözködtek, mintha a hegyekbe mentek volna.

Így azután nem volt meglepő, hogy a mérkőzést végig birták, senki sem hült meg. Az öltözőkben jó meleg volt; fürdés, gyors öltözködés következett, — majd a legközelebbi vendéglőben *jó disznótoros vacsora, finom bor mellett.* Nemcsak a győztesek, de a vesztes csapat tagjai is odatelepedtek a fehér asztalhoz: megjött a jókedély, egymásután ürültek ki a poharak. Az ilyen téli futballcsaták *emlékezetesek maradtak.* Voltak ellenben olyan karácsonyi futballmérkőzések is, amelyek után *hideg, fűtetlen öltöző várta a csapatokat.* Senki sem fürdött (mert a jéghideg vízben nem is fürödhetett volna), mindenki felkapta magára a ruháját s — hazarohant. Ezek szegény kisegyleti mérkőzések voltak, amelyek még őszről maradtak el. Ma már, igen helyesen, ezeket beszüntették. Az őszről elmaradt meccsek tavaszra maradnak. *A futball — nem téli sport...*

)(**Bizonytalan a Ferencváros-Rapid mérkőzés sorsa.** A Ferencvárosnak csütörtökön Bécsben a Rapid ellen kellene mérkőznie, a Bajnokok Tornája harmadik fordulóján. A következő mérkőzés december 29-ikén Budapesten lenne, a torna utolsó mérkőzését a Rapid ellen az Üllői úti pályára tervezték. A bajnokcsapat bécsi útja azonban nehezen valósítható meg, mert vezetői *nem kapták meg a beutazási engedélyt,* csak a csapat tagjai. A másik akadály az, hogy Polgár a Ferencváros válogatott hátvédje hétfőn este az utcán megsérült és jelenleg szanatóriumban ápolják. Ha a bajnokcsapat tartalékosan áll ki, a Rapid kis gólarányú győzelme elvitathatatlan.

)(**Műkorcsolyázók Erdélyben.** A Budapesti Korcsolya Egylet műkorcsolyázó különítménye karácsony napján Kolozsvárott mutatkozik be az erdélyi közönségnek. A legjobb magyar műkorcsolyázók vesznek részt a bemutatón.

KÖZGAZDASÁG

MIT ESZIK BUDAPEST?

A karácsonyi forgalomban a pulykát, a hízott ludat, a halat, az almát és a narancsot keresték. *Az élelmiszerek nagykereskedelmi árai* (zárójelben *a termelői árak). Tömegárúk métermázsánként:* Gülbaba-burgonya 11—11.10, nyári rózsa 11.50—11.60, őszi rózsa 10.70—10.80, Ella 9.45—9.50, sárga 9.40—9.50, étkezési Krüger 8.10—8.15, étkezési Woltmann 8.60—8.70, kifliburgonya 20—28 pengő. Vöröshagyma 28—34 (26—32) P. Fokhagyma 60—80 (55—75) P. Fejeskáposzta 9—14 (8—13) P. Kelkáposzta 20—30 (16—26) P. Vöröskáposzta 26—32 (24—30) P. Főzeléktök 20—28, sütőtök 16—26, paraj 70—90, sóska 260—360, torma 80—180, leveles karfiol 70—120 P. Csiperkegomba 2.60—3.60 P kilónként. Gyökérzöldség 20—26, sárgarépa 12—20, vegyes zöldség 18—23, céklarépa 12—20, retek 16—20, saláta 100 fej 4—18 P. *Gyümölcs:* nemes alma 90—180, közönséges 50—110, nemes körte 200—220, közönséges 100—140, dió héjas 117—125 pengő. *Tojás:* 2.32—2.70 pengő kilónként. *Élő baromfi:* tyúk 1.80—2, csirke 1.90—2.25, hízott ruca 2—2.25, hízott lúd 2—2.20, hízott pulyka 1.60—2 pengő kilónként. *Vágott baromfi:* tyúk 2—2.30, csirke 1.80—3.10, hízott ruca 2—2.35, hízott lúd 2—2.40, hízott pulyka 1.60—2.45 pengő kilónként. *Dióbél:* 4.65—4.95 pengő kilónként. *Mézpiac:* 2.40 pengő kilónként.

A keddi marhavásárra felhajtottak 212 darab vágóállatot. Eladtak 207 darabot, eladatlan maradt 5 darab. A vásár irányzata tartott volt. December 20-tól 24-ig közvetlen a vágóhídra 187 darab szarvasmarha érkezett 34—132 filléres kilónkénti becslési árakon. Árak élősúlyban, kilónként: bika magyar IIIa 60; bika tarka Ia 94—98, IIa 80—93, IIIa 58—76; ökör magyar IIa 98; ökör tarka Ia 116, IIa 90—102, IIIa 70—82; tehén magyar IIIa 56; tehén tarka Ia 103—113, kivételesen 114—116, IIa 76—100, IIIa 55—70; bivaly magyar 62; növendék (éves) 74—93; kicsontozni való 32—52 fillér.

A keddi sertésvásárra felhajtottak 194 darab sertést, amely mind elkelt. A vásári állományból angol hússertés 34 darab volt a felhajtásban. A vásár irányzata élénk volt. Árak: uradalmi zsírsertés páronként 340 kilón felül 160, 340 kilón alul 154, öreg sertés silány 142, angol sonka-sertés Ia 152 fillér kilónként élősúlyban. Félsertés hús 218, félsertés szalonnával Ia 207—210, IIa 204—207, hátszalonna 28 kilós sózott 194—204, háj 216, szalámihús 200—215, belföldi zsír 214, szalonna 3-darabos 197—207 fillér kilónként.

A keddi borjúvásárra felhajtottak 138 darab borjút. Árak élősúlyban, kilónként: Ia 128—130, IIa 118—127, IIIa 96—110 fillér. A vásár irányzata vontatott volt.

Szerkesztésért felelős: GERÉB ISTVÁN
A kiadásért felelős: Dr. UJ ISTVÁN
Kiadótulajdonos: HAZAI HIRLAPKIADÓ R. T.
Általános Nyomda és Grafikai Intézet Rt., Budapest, VI., Nagymező-utca 3.
A nyomdáért felelős: Dr. Uj István.

Közérdekü feleletek

Kéziratokat nem adunk vissza

K. I. Békésszentandrás. A kérdezett cím: Budapest, Andrássy út 73—75. — **Agrária 34.** A rokkantjáradékos elhalálozása után az OTI rendszerint csak egy havi járadékösszeget fizet. A bíróság azonban mindig megítéli azt a temetési segélyt, amely a járadékos legutolsó munkaviszonya szerinti munkabérosztály alapján járna. Tehát úgy veszik, mintha a járadékos még mindig abban a napibérosztályban dolgozna, mint amelyben legutoljára volt az OTI-nál bejelentve. — **A. K. 140.** Az OTI rokkantjáradékos továbbra is dolgozhat. Nincs joga az intézetnek beszüntetni a járadék folyósítását, mert az az irányadó, hogy a rokkantság fennáll-e. Mindenesetre könnyebb munkát vállaljon. — **X. Y., Budapest.** Sajnos rengeteg kérdésére ezen a helyen nem tudunk felelni. Irja meg kérdéseit, újból közölje nevét és pontos címét, hogy levélben válaszolhassunk. — **Biró Imre, Pestszenterzsébet.** Figyelmesen elolvastuk levelét. Nagyon köszönjük az abban foglaltakat. Eltettük és idővel majd felhasználjuk adatait és gondolatait. — **Németh Ferenc, Budapest, Margit körút 62.** A megadott címre küldött válaszlevelünket a posta „ismeretlen" jelzéssel visszahozta. Itt üzenjük, hogy sem a pénzügyőrséghez, sem a folyamőrséghez felvétel nincs. Meg kell várni, amíg a Budapesti Közlöny című hivatalos lapban erre vonatkozó felvételi felhívás megjelenik. A pénzügyőrséghez való felvételt a pénzügyőri altiszti szakiskola parancsnokságánál kell kérni. Budapest, Ujhegyi út 14. A fogház- és fegyházőri állásokra való felhívást vagy az igazságügyminisztérium, vagy az egyes fegyintézetek, ügyészségek, illetve törvényszékek teszik közzé és akkor a közzétevő intézményhez kell a kérvényt benyujtani.

Csütörtök: ÜGETŐVERSENY

I. Harang-díj. Táv 2000 m.

1 Bakancsos M.I.R. (Raymer)	2000
2 Gazsi (Feiser)	2000
3 Miza (Wiesner)	2000
4 Lenke II. (Vári)	2000
5 Zsarnó (Kallinka)	2000
6 Egyes (Hévizy)	2020
7 Little Winny (Fityó)	2020
8 Tilly II. (Vári)	2020
9 Ohio (Jónás)	2020
10 Ádam the Harvester (Kovács II.)	2040
11 Fekete Barát (Földi)	2040
12 Sári bíró (Zw. T.)	2040
13 Elszánt (Galla)	2060

Gazsi, Miza, Bakancsos Mir.

II. Kettesfogatú úrkocsiverseny. Táv 3200 m.

1 Dalma J. F.-Ripacs (Vadnay)	3260
2 Czinka Panna-Ébredő (Baranyai)	3280
3 Beki-Dusán (Grundt)	3300
4 Almos-Orao (Csecsot.)	3300

Dalma J. F.-Ripacs, Czinka Panna-Ébredő.

III. Mechanikus handicap. Táv 2100 m.

1 Jutka (Jónás)	2100
2 Bokréta (Vári)	2100
3 Zeppelin (Tomann)	2100
4 Eszter (Marek)	2120
5 Tibor (Szemerédy)	2120
6 Andalgó (Galla)	2120
7 Csalárd (Jónás)	2140
8 Zsarnó (Kallinka)	2140
9 Vakarcs (Gál)	2140
10 Zarándok (Síró)	2140
11 Opera (Hauser)	2160

Tibor, Eszter, Andalgó.

IV. Karácsonyi díj. Táv 2600 m.

1 Ulica (Marsch. R.)	2600
2 Zivatar D. (Kov. I.)	2620
3 Mikola (Kov. II.)	2620
4 Doba (Szemerédy)	2620
5 Csalafinta (Jónás)	2620
6 Dávid (Raymer)	2640
7 Kama D. II. (Zw.)	2660
8 Demetra (Feiser)	2660
9 Kuno (Kov. J.)	2660

Kama D. II., Mikola, Doba.

V. Nemzetközi handicap. Táv 2100 m.

1 Simba (Kallinka)	2100
2 András (Hauser)	2100
3 Dancsi (Feiser)	2120
4 Ursus (Marsch. R.)	2120
5 Bakafántos (Raymer)	2120
6 (11 15) Csapláros (Jón.)	2120
7 Agyafurt (Kov. II.)	2120
8 Blcskás (Tomann)	2140
9 Soci (Fiszter)	2140
10 Bob (Báder)	2140
11 (6 15) Junak (Földi)	2140
12 Ond (Baik)	2140
13 Tilly (Galla)	2140
14 Lasta (Fityó)	2160
15 (6 11) Layock Williams (Simkó)	2180

Bakafántos, András, Simba.

VI. Tündér-díj. Táv 2200 m.

1 Zinkum (Feiser)	2200
2 Éltes (Kallinka)	2200
3 Magnézium (Fityó)	2200
4 Apród of Pamuk (Hauser)	2220
5 Paprika (Marsch. R.)	2220
6 Áll (Maszár F.)	2220
7 Uly (Jónás)	2220
8 Etre (Kov. II.)	2240
9 Azdaja (Hauser)	2240
10 Móric S. (Zwill.)	2240

Móric S., Etre, Apród of P.

VII. Handicap. Táv 2100 m.

1 Nestor (Jónás)	2100
2 Rozál (Marek)	2120
3 Arvalegény (Feiser)	2120
4 Edömér (Maszár I.)	2140
5 Elsőm (Toplichar)	2140
6 Gulliver (Galla)	2140
7 W. Aladár (Székely)	2140
8 Pamuki Harpia (Sim.)	2160
9 Bimbi (Kov. J.)	2160
10 Nikla (?)	2160
11 Urpéter (Vári)	2160
12 Miss Magyarország (Fiszter)	2160
13 Paprika (Marsch. R.)	2180
14 Jónás (Kov. II.)	2180
15 G. H. Robinson (Vadász)	2200

Rozál, Nestor, Elsőm.

VIII. Fenyő-díj. Táv 2800 m.

1 Néma (Kov. II.)	1980
2 Légyott (Jónás)	2000
3 Liselotte D. (Vadász)	2000
4 Bankrabló (Szemer.)	2000
5 Lekér (Kov. J.)	2000
6 Ella (Marek)	2020
7 Makfilkó (Feiser)	2020
8 Dáma (Galla)	2040
9 Zsembes (Kov. F.)	2040

Néma, Bankrabló, Dáma.

IX. Handicap. Táv 2100 m.

1 Gyémánt II. (Kov.)	2100
2 Capua (Maszár I.)	2100
3 Lucifer (Tihanyi)	2100
4 Volga (Marek)	2100
5 Leander (Jónás)	2120
6 Álom (?)	2120
7 Búfelejtő (Eichner)	2120
8 Valódi (Földi)	2120
9 Hyperol (Mann)	2120
10 Maya (Simkó)	2140
11 Vélia (Marsch. R.)	2140
12 Czifra (Hauser)	2140
13 Orgona II. (Szemer.)	2160
14 Angyalka (Kov. F.)	2160
15 Icza (Galla)	2160
16 Balbo (Feiser)	2180
17 Mády fia (Kov. II.)	2180

Gyémánt II., Leander, Valódi

X. Toboz-díj. Táv 2000 m.

1 Pamuki Báróné (Vadász)	1980
2 Sonja (Fityó)	2000
3 Amulett (Kovács F.)	2000
4 Tarzan (Zwillinger)	2000
5 Léda (Horv.)	2000
6 Thalia (Földi)	2000
7 Dáma II. (Reimer)	2020
8 Sunyi (Székely)	2020
9 Légyott I. (Burunyi)	2020
10 Ábránd (Wiesner)	2020
11 Gárda Kürtös (Kov.)	2020
12 Ádáz (Feiser)	2020
13 Dusi (Kov. J.)	2020
14 Bibor M.I.R. (Tom.)	2040
15 Erzsike (Marek)	2040
16 Hamis (Soldos)	2060

Bibor M.I.R., Tarzan, Dusi.

Folytatás a 12-ik oldalról

ZENE-HANGSZER

Zeneszerzők! Legújabb erdélyi versek megzenésítéséhez zeneszerzőket keresek. Cím a kiadóban. 61768Sz

Franz-Queser zongora, rövid eredeti bécsi mechanika eladó részletre. Rákospalota, Szentmihályi ut 6/a. Telefon: 495-038, Baán. 97774

RUHÁZKODÁS

Perzsa, perzsaláb, szilbunda megbízásból eladó. Steiner kereskedő, Hársfa utca 18, földszinten. 97712

Vékony alakra bundák 100 pengőért eladók. Halász kereskedő, Nagymező utca 35. II. 22. 21988

Viselt bőröltöny csizmával eladó. VIII., Kisfaludy u. 32. I. 12. 1588

ADÁS-VÉTEL

Uj és használt fürdőkádak, fürdőkályhák, mosdók, WC-k szobakályhák, tűzhelyek jótállással olcsón Schnurnál, Karpfenstein-u. 14. Telefon: 13-31-67. 61642

Rádiókészülékek kényelmes részletfizetésre. Érdeklődők közöljék címüket. Brunner István, Ráday utca 41. Gyár képviselet. 80264A

Betegtoló és önhajtásu kocsik nagy választékban. Kölcsönzés is. Sieste betegtolókocsi raktár, VII. Damjanich-u. 49. Kérjen díjmentes prospektust. Telefon 420-656. 61641

Fehérvári ut 58. szám alatt telepen bontásból kikerülő mindennemü anyagok eladók. 50918

Bontás! Damjanich utca 48. számu ház bontásából tégla, tetőcserép, ajtók, ablakok, faanyag és vasgerenda alkalmi áron eladó. Bővebbet helyszínen. 50917

Vasgerenda, gömbvas, cső olcsón kapható. Fleischmann Soroksári út 34. 21980

Szalagfürészgépek, kombinált gyalugépek és más famegmunkálógépek eladók. Horetzky, Ujpest, Szent István tér 17. Tel.: 494-059.

Famegmunkálógépeket készpénzért veszek. Horetzky, Ujpest, Szt. István tér 17. Tel.: 494-059. 97689

Kéthengeres Ganz motort és 8 vagy 9 százas cséplőt keres Birkés Gábor, Esztergom m., Bajót. 97644

3000.000 darab használt falitégla alkalmi áron eladó. — Feldmann, Váczi ut 37. Telefon 29—12—53. 50927

Ajtók, ablakok, üvegfalak, minden mérethen **használt** anyagból, **ujraépitve,** valamint takaréktüzhelyek eladók. Soroksari ut 30.

Famegmunkáló gépek: Gatterek, kerékgyártógép, szalagcsiszoló, fürészek, gyalugépek, dekupir gömbölyítők eladók. Rónay Zoltán, Kartács u. 27. 847

Bécsi úti Leopold-téglagyár bontásából (Bécsi úton, a köztemetővel szemben) tégla, fa, cserépkeretek, fészerek, állványok legolcsóbban kaphatók. Bővebbet a helyszínen és telefonon: 152-500, vagy 162-244 alatt. 50916

Gyümölcsfa, díszfa, díszcserje, fenyő, rózsa stb eladására **üzletszerzőket** (rendeléságyüjtőket, körzetképviselőket) keres kitünő lehetőségekkel: Kolauch Faiskola, Szeged. 2263

Bontás. Logodi utca 44. — (Attila utca 63. Bugáti lépcsőnél) bontásból 100.000 db tégla, 40.000 cserép, tetőfa, deszka, ajtók, ablakok, eresz csatornák stb. jutányosan el adók. 21987

Ajtók, ablakok bontásból átalakitva, minden méretben, fényezett üzleti pultok, fényezett válaszfalak. Pestszenterzsébet, Horthy Miklós út 2. Soór. 30651

40.000 darab használt Chamotte-tégla alkalmi áron eladó. Feldmann, Váczi ut 37. Telefon 29—12—53. 50928

Bélyeget, levelezést gyüjteményt vesz Kaufman Pál, Paulay Ede utca negyvenhárom. 50921

Bontási anyagok modern ajtó, ablak, rollós üzletajtók, nagy meidinger kályha olcsón eladók. V., Vág utca 7. Váczi utnál. 78059

Ajtók, ablakok, száraz borovíból, legjutányosabban — Kardos asztalosüzemében kaphatók. Váczi ut 64.

Kovács szerszám jó karban eladó, mühellyel együtt kiadó. Kispest, Üllői ut 163.

Sürü moslék eladó. VI., Nagymező utca 62. Étkező.

Famegmunkáló gépek használtat és ujat egész berendezések és egyes gépek állandóan kaphatók. Rafácz József, Teve u. 49. Telefon: 298—462. 78074

HÁZTARTÁSI ALKALMAZOTT KERESTETIK

SZOBALEANY

Gépvarrásban jártas szobalányt és mindenes főzőnőt felveszünk. Jelentkezés Fischer Ferencné, Keleti Károly utca 9. 78041

Keresek azonnalra, vagy elsejére flatal gyermekleányszobalányt. Némettudás előnyben. Jelentkezni ünnepek után. Batthyányi utca 8. Igazgatói iroda. Délelőtt tizenegyig. 97673

SZAKÁCSNŐ

Uriházakba felvétetnek szakácsnők, szobalányok, mindeneslányok. Irányi utca kilenc, vitéz Krajczár, elismert, jóhirnevü irodájában. Telefon: 184—633. 51654

Prima gazdasszonyokat, szakácsnőket, szobaleányokat, gyermeklányokat keres Elsőrangú iroda, Irányi u. tiz. Maczkó. Tel.: 38-35-93.

Jólfőző mindenes szakácsnő újévre, csak jó bizonyitványokkal jelentkezzék. Kinizsi u. 27. I. 9. 5382

TAKARITÓNŐ

Takarítónőt keresek elsejére lakásért, állásban levő férjével. Tisza István utca 10. III. 20. 97758

Bejárónő keresztény családhoz elsejére felvétetik. Vargay, Légrády Károly u. 31.

Bejáró takarítónő jó bizonyitvánnyal 1-re felvétetik. Jelentkezés 27-től 9—10-ig. — Károly körut 24. II. 1.

Bejáró takarítónő felvétetik György Aladár utca 6. Telefon 165-755. 8675

Szorgalmas takarítónő délelőttre felvétetik. Központi fütés. Reich, Klauzál u. 16.

VEGYES

Szoptatósdada, bőtejű, felvétetik. Vilmos császár ut 4. Házfelügyelő. 9968

Főzőnőket 39 mindenes mosogató leányokat briliáns fizetésekre Mérei-hez, Ferenckörut 44-ben. 97781

MINDENES

Mindenes (nem főző) januárra családhoz felvétetik. II. Mecset utca 15. ajtó 6.

Bejáró takarítónőt keresek. Jelentkezés délelőtt, IX., Vaskapu u. 22. Lichtenstein.

Megbizható házaspár takarítását lakást kaphat azonnalra. Jelentkezés 10—2-ig. Tarján, Esterházy u. 20.

Takarításért, főzésért lakást, világitást, némi dijazást kaphat magányosnél csakis feltétlen megbizható, gyermektelen házaspár. Jelentkezés 2—4. Damjanich utca 30. földszint 6. 97737

Főzőmindenest hosszu bizonyitvánnyal azonnalra vagy elsejére felveszek. Weisz, Lónyai u. 27. földszint 6.

45-től 50 éves mindenes, kevés munkához, jó ellátással január 1-ei belépésre keresetik. Horthy Miklós körtértől Bart autobusszal 15 perc, leszállás Budatétény. Hechler. Tompa utca 3. 97746

Jó főzőmindenes hosszu bizonyitvánnyal felvétetik. — Vörösmarty utca 61. II. 1.

Illyefalvi Lajos az uj árkormánybiztos

A kormányzó *Kacsóh* Bálint kereskedelmi államtitkárt, az árkormánybiztosság vezetőjét, árkormánybiztosi megbizatása alól érdemei elismerése mellett saját ké-

relmére felmentette. Ezzel egyidejüleg az árkormánybiztosság ügykörébe eső feladatok vezetésével *Illyefalvi* Lajost, a székesfőváros Központi Statisztikai Hivatalának igazgatóját bízta meg. Ez a kinevezés igen széles körökben keltett nagy örömet és megelégedést. Illyefalvi Lajos, aki a Központi Statisztikai Hivatal élén statisztikai felvételei munkálataiba egészen új irányt vitt bele és akinek statisztikai zsebkönyvei évről-évre hasznos tájékoztatásul szolgáltak szakköröknek és a nagyközönségnek egyaránt, egyike azoknak a férfiaknak, akik a reábízot feladatnak a legjobban megfelelnek. Szeretetreméltósága rendkíférfiaknak, akik a reábízott feladatkörben nem új ember, mert a világháborúban Budapest közellátásának megszervezésében éppen a liszthivatal felállításával és megszervezésével döntő szerepet játszott.

Vágott és élő baromfit, tojást,
vajat, mézet, mákot, gyümölcsöt, főzelékfélét minden mennyiségben átveszünk
Árura előleget adunk; kérjen tájékoztatót.
Farm Mezőgazdasági Szövetkezet
Budapest, IV., Váci-utca 65. Telefon: 186—438
Alapítási év: 1927.

— **Rendelet a gondozás nélkül maradt birtokokról.** A Budapesti Közlöny keddi száma rendeletet közöl a visszacsatolt keleti és erdélyi területeken gondozás nélkül maradt birtokok ideiglenes hasznosításáról. Egy másik rendelet a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészeken lévő egyes vállalatok és vállalati érdekeltségek jogi helyzetét szabályozza.

Vigogneleonó- és kártolómester
felvételik. Ajánlatok „Textil 200" jeligére BLOCKNER J. hirdető irodába, Városház-u. 10

— **Munkaadóit lopta meg a mindenesleány.** *Darics* Ilona mindenesleány munkaadóitól értékes aranynemüeket és ékszereket lopott össze, amelyeket aztán eladott. Egyévi és kéthónapi börtönnel sujtották.

— **Felrobbant egy söröshordó.** A Wesselényi uca 32. számu házban lévő vendéglő söntésében hangos dörrenéssel felrobbant egy csapolásra kerülő söröshordó. A hordóból szökőkútként zuhogó sör elárasztotta az egész helyiséget. A hordó egyik szétröppenő darabja megsebesitette *Molnár* Lajos pincért, akit a mentők a Rókus-kórházba vittek. A különös baleset ügyében vizsgálat indult.

— **Pályázat megüresedett állásokra.** A vallás- és közoktatásügyi minisztérium a Budapesti Közlöny december 24-iki számában pályázatot hirdet egy berlini állomáshellyel biró napibéres szolgai állásra. A magyaron kivül a német nyelvet szóban és irásban tudni kell. Az előirt okmányokkal felszerelt kérvényeket 15 napon belül kell felterjeszteni a minisztériumba (Budapest, Gróf Klebelsberg utca 16.) — A Felsőmagyarországi Rákóczi Múzeum egy második osztályú altiszti és kisegítőszolgai állásra hirdet pályázatot a hivatalos lap december 24-iki számában. A kétpengős okmánybélyeggel ellátott és az előirt okmányokkal felszerelt kérvényeket január 15-ikéig kell benyújtani a múzeum igazgatóságához (Kassa).

Bankmuzeum a százéves Kereskedelmi Bank születésnapjára

V. Ferdinánd, József nádor, gróf Széchenyi István és Kossuth Lajos szerepe az alapításnál

A fővárosi múzeumainak a száma megszaporodik. Az új esztendőben érkezik el fennállásának évszázados fordulójához a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank*, amelyet méltóbban igazán nem ünnepelhetne meg, mint a bankmúzeum felállításával. A múzeum anyaga országos, általános érdekességü, már csak azért is, mert a bank alapításától kezdve a mai napig *kivételes szerepet foglalt el úgy a magyar gazdasági és pénzügyi életben, mint a nemzet történelmében is.* Böleső jéből is kinyújtotta már segítőkezét, hogy az ország hiteléletének kiépítésével dolgozni, alkotni lehessen. Kora ifjúságában felismerte azokat a lehetőségeket, melyek nélkül a főváros és az ország nem indulhatott volna felvirágozásának. *Széchenyi* és *Kossuth* kora indította el a magyar gazdasági élet vonatát, amelyet a Kereskedelmi Bank mozdonya vitte előre a sineken.

A százéves bank első nevezetes emléke a pesti kereskedők és polgárok felhívása az alapítandó intézet részvényeinek előjegyzésére. 1830-ban kérvényezte egy lelkes kis csoport a bank felállítását és a több kereskedőnél kitett aláirási iveken a *kétmillió pengő forint* alaptőkének egynegyede már le volt jegyezve, sőt a pénz be is volt fizetve, mire tizenegy esztendős vajudás után *V. Ferdinánd* király aláírta a bank privilegium-levelét. (1841 október 14.) A szabadalmi levél külső kiállításában is múzeális tárgy, pecsétjének vésett-mintás *színarany tokja egynegyed kilót nyom*, pergamentre rajzolt, finom irásdiszitésekkel ellátott, kézzel irott oldalai piros bársonyba vannak kötve s fehér és zöld szalag fonja át. *V. Ferdinánd* király aláirásán kivül még gróf *Majláth* Antal, a királyi udvari főkancellár, titoknoka *Wirkner* Lajos neve olvasható az okmányon.

A Kossuth-bankók kibocsátása

Az Országos Levéltár adta át a bankmúzeumnak azt a szerződést, amelyet egyrészről *Kossuth* Lajos „pénzügyminiszter", másrészről a bank nevében *Havas* József alelnök, *Valero* Antal igazgató és *Liedemann* Frigyes igazgató irta alá. Ennek alapján

a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank jegykibocsátó intézetté alakult,

mert ez a szerződés a Kossuth-bankó hősi történetének alapokmánya. A jegyzőkönyv szerint 1848 június 29-én jelentette be *Ürményi* Ferenc elnök a közgyülésnek, hogy a szerződést 12 és félmillió értékü magyar bankjegy kibocsájtására megkötötték. A jelenlevők lelkesen vették tudomásul a magyar nemzet történetében később aranybetükkel megörökített tényt. A bank a szabadságharc leveretése után ugyan sok nehézsége támadt ebből a szerződésből, de erejét és életrevalóságát mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy szinte megizmosodott a küzdelemben!

Kéziratos banktörténeti leirásban örökitette meg 1830—1884 eseményeit *Rósa* Lajos, a lelkes krónikás, az intézet egyik igazgatója. Az ő feljegyzéseiben olvashatjuk, hogy a bank 1848 augusztus 21-én kezdte meg és az év végén fejezte be a Kossuth-bankó nyomását s ezalatt 1 millió 497 ezer kétforintos és 620 ezer 600 egyforintos került ki a bankóprés alól. A pénzügyminisztérium érefedezetül egy millió 695 ezer 718 forint és 48 krajcárt szállított a banknak, dukátokban, ezüsthuszasokban, továbbá más arany- és ezüstpénzben.

Regélő emlékek

Képek, metszetek, rajzok, nyomtatványok, egykori ujságok, levelek, régi pénztári vevények, részvények, csekkek, utalványok sok száz darabja élénkiti az első magyar bankmúzeum anyagát. Meghatódással állunk meg egy vasláda előtt. *Az első pénztárláda volt.* Mellette kerek, fából faragott érepénztartó tányér, az első könyvelő kalamárisa, porzótartója és lúdirótolla. A sok kortörténeti okmány közt egy eredeti helyszinrajz, a régi Színház Teréről (ma Vörösmarty-tér) s annak környékéről. Itt építette fel a bank első saját otthonát, mert alapitása után, 1860-ig, mostani palotájának szomszédságában, az úgynevezett Kereskedői Pitvarban bérelt *két szerény szobát.*

Regélő emlékek, szép emlékek! A százéves bank büszkén tekinthet vissza multjára és emelt fővel indulhat második évszázada felé.

Ha soványés hízni akar

álljon Ön is a megelégedett Malaton fogyasztók sorába. A prof. Bang-féle MALATON erőtáppor gyors sulyszaporulatot idéz elő, mert természetes tápanyagokat tartalmaz. Kellemes izénél fogva szivesen vett táppor úgy gyermekeknél, mint felnőtteknél. Teljesen ártalmatlan, gyógyszert nem tartalmaz. Hatása gyorsan jelentkezik, mint ezt számtalan hozzánk beérkezett köszönőlevél igazolja. Próbálja meg Ön is, szintén dicsérni fogja. 1 doboz ára 2.20, 3 doboz 5.—, 6 doboz 8.— P. Ha megrendeléshez mellékeli ezen hirdetésünket, egy kis üveg Ideál parfömöt küldünk Önnek ingyen. „Cosmolabor" kozm. laboratórium, Budapest, 90. Gönczi Pál u. 2/V.

Összeütközött két teherkocsi

Két halott, tíz sebesült

Szászrégen és Feke községek között az országúton súlyos autószerencsétlenség történt. Az eddigi jelentések szerint két tehergépkocsi teljes sebességgel egymásba rohant. Az egyik tehergépkocsi az összeütközés következtében felborult és maga alá temette utasait. Két utas meghalt, nyolc súlyosan, kettő pedig könnyebben megsebesült. A sebesülteket kórházba szállitották. A nyomozás megindult a szerencsétlenség okának kideritésére.

Angóranyúlszőrt és gubancot
minden mennyiségben
legmagasabb napi áron
veszünk
Lévai és Bőhm Bpest, V., Kádár-u. 5
Uj cim jan. 1-től: V., Géza-utca 1.

— **Ujjászervezik az ungvári szegények segélyezését.** Ungvárott a koldulás megszüntetése érdekében a külső gondozottak ellátását új alapokra fektették. Az eddigi pénzsegélyek folyósítását megszüntették, helyette élelmiszer- vagy fautalvány és lakbérsegélyt rendszeresítettek, mely utóbbit közvetlenül a segélyezett lakásadójának fizetnek ki.

EZER GYÜMÖLCSÖS HÁZHELY KISPESTEN
43-as és 40-es villamos végállomásánál 120 négyszögöles telkek. 14—18 pengős árak, ötévi törlesztés. Minden telekhez **városi vízvezeték,** villanyvilágitás, kiépitett utak, járdák. MAGYAR-OLASZ BANK parcellázása. Telefon: 346-929.

— **Házasság.** *Herdó* Mária és *Erőss* István, a „Pester Lloyd" tisztviselői jegyesek.

— **Helyszini tárgyalás egy budafoki gyárüzemben.** Súlyos kimenetelü robbanás történt Budafokon a Borgazdasági és Vegyipari Rt. gyárüzemében. A *szeszfőzőtartály felrobbant* és a szétcsapódó szesz *Gméring* Gyula ácssegéd mindkét szemét kiégette, de egész testén súlyos égési sebeket szenvedett *Jenei* József, *Wóner* József és *Horváth* Kálmán. *Adelmann* László, a gyár vezető vegyészmérnöke, továbbá *Domján* Imre és *Winkler* József műszerészek ellen négyrendbeli gondatlanság által okozott súlyos testi sértés cimén eljárás indult. A pestvidéki törvényszék tanácsa kedden kiszállt a budafoki gyárba, ahol helyszini tárgyalást tartott, majd a szakértők meghallgatása után a tárgyalást elnapolta.

— **Két érdekes nyilatkozat a magyar-jugoszláv baráti kapcsolatokról.** Báró *Bakách Bessenyey* György magyar követ nyilatkozott a magyar-jugoszláv baráti kapcsolatokról. Örömének adott kifejezést, hogy végre sikerült megtalálni azt az utat, amely az *örök barátság és béke* magasztos céljai felé haladnak. Ugyanerről a kérdésről nyilatkozott Cincár Markovics jugoszláv külügyminiszter, aki kiemelte azt a szivélyes viszonyt, amely Jugoszlávia és kedves szomszédja, a magyarok között fennáll.

Ki barátja lesz egész évben
az 1941. évi
KÉPES FRISS NAPTÁR
Gyönyörü többszinnyomásos címlap, teljes naptári rész a 100 esztendős naptár jövendölésével, kisemberek hasznos tudnivalói, **rengeteg szórakoztató és ismeretterjesztő olvasmány,** sok képes tréfa, rejtvények, gondüző játékok, névnapok jegyzéke.
Népszerü orvosi tanácsadó — Gazdasági tennivalók — Útmutató a mindennapi életben — Közintézmények cimjegyzéke Örök naptár és fakadóbözési táblázat — Országos vásárok teljes jegyzéke a Felvidékkel és Erdéllyel bővitve.
Ha még nem vette meg, sürgősen szerezze be!
160 OLDAL, ÁRA 16 FILLÉR
Kapható mindenütt, a Friss Ujság minden árusánál

LANDERER, tipografus

Kassán volt nyomdája. A Benkó-Szathmári Topographiája eredeti kiadása Kassán Lederer nyomdájában készült 178[illegible] 1782-ben. A miskolci városi jegyzőkönyvben 1787. jan. 3i-én bejegyzés özv. Landerernére. 160. old. [illegible]. jegyz.

KOMÁROMI JÓZSEF: Az első miskolci nyomda betükészlete 180. old

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE, I. 1957. Miskolc

Landerer

(1848-49 emlékkiállítás)

MWK

A Talpra Magyar két nyolcadrétű oldalon jelent meg, melyre impressiumot valózmüleg siet-ségből nem Fettek a zedők. Öskiadvány mellékleté a „Nemzeti Dal"nak a Grafikai Szemle 1891. 11 z ban.

Zabó Dezső: A zabadságtarc idejéből való nyomt-okról Grafikai Szemle 1891. 11 z. 170 old.

MDK.

L

Landerer és Heckenast

nyomda

a 8. korszak 1835–1867 ig. Kifejlődés fecsni kailag emelkedés. Budapest koranak neveztető. Stereotipia, kö és szines nyomás illusztrált kiadvanyok. Szegindul a tirlapi napi sajtó 1841 Kossuth tirlapjával

Lubik Zoltán: A magyar nyomdaját korszakai. Grafikai Szemle 1897 évf. 3 sz 39 l.

Landerer és Heckenast
(1848-49 elnökkollitás)

MDK

Farragasz.
Jelentés a mosonyi gyözelemről „az ellenség oly sebesen menekült, hogy öt minden jóakaratunk mellett sem érhettük utól... oly sebesen zaladt, hogy még a sebesülteket sem vitte el magával stb. Landerer és Heckenast nyomása

Szabó Dezső: A zabadságtare idejéből való nyomtok-ról
Grafikai Szemle 1891. 12 z. 188–189 old.

MDK

Landerer és Heckenast
nyomdászok

1850 ben a hatvani és szép utca sarkán állott a nyomdájuk.

Firtinger Károly: Budapest nyomdái
Grafikai Szemle 1894 évf. 17. 4 l.

Landerer

Nyomdái Budán XVIII. sz-ban

Csatkai Endre. Adatok a győri könyv történetéhez

Arrabona 1962. 123. l.

Pozsony. Landerer, rézmetsző,
XVIII. szd.

Pressburger Zeitung
1765, 83. sz.

Landerer, Pozsony

Korán honosodott meg a litográfia *Pozsonyban* is. A *Landerer*-féle könyvnyomdának már 1832-ben volt kőnyomdája. Ebben az évben jelent meg itt a Varság által rajzolt „A Dunán járó I. Ferenc császár gőzhajó“ c. lap.

Nagyalföld 47. l

VASÁRNAP

24

Kath. F. Sexagesima
Prot. F. Mátyás

HÉTFŐ

25

Kath. Géza vt.
Prot. Géza

KEDD

26

Kath. K. sz. M.
Prot. Sándor

SZERDA

27

Landerer - nyomda

Iparművészeti Múzeum. (Ltsz. Mlt. 130.
Gd. 9. (183-201)

Landerer Congrève- és Könyv-
nyomdájából származó
gyűjtemény.

Landerer

MDK

A Horváth -házban 1841 jan 2-án előbb Landerer kiadó és Kossuth szerkesztő nevén jelent meg hatenkint készer a Pesti Hirlap. Mikor Aa Pesti Hirlap előrte az 5-6,000 példányt, Landerer beszerezte Angliából a gyorssajtókat.

HatvanyLajos: A Horváth-ház.

Hatvany Lajos: Beszélő házak.
Bp. 1957. 315-322. l.
318.l.

MOK

Landerer-nyomda

adta ki Balassi és Rimay istenes énekeit, Gyöngyösi költői műveit és Hosvai Selymes Péter Toldiját. 1770-ben 49 betűtipussal dolgozott. A 18 és 19 sz. mesgyéjén a Landerer család 11 tagja vezette a nyomdát. Céltudatos művelt emberek voltak. Egyikük a Martinovics féle összeeskűvésbe keverettett

÷ A Franklin nyomdavállalat története
Magyar Grafika 1958 II évf. 6 sz 490 l.

Landerer

MDK

Károlyi István ügyvéd felesége Trattner lány volt. Károlyi a maga nevéhez csatolta apósa nevét, mikor 1827-ben átvette annak nyomdáját. Károlyi hozatta legelőször Pestre 1840-ben a nagy ~~gyr~~ gyorssajtókat./Két évvel később Landerer is./.

HatvanyLajos: Két ház története.
A Trattner-Károlyi ház.

Hatvany Lajos: Beszélő házak.
Bp. 1957. 312-314. 314.l.

Landerer Ferenc Lipót

szombathelyi rézmetsző

1752-ben iratkozott be.

lásd

Fleischer Béc. 63. 1.

T. 4186.

bástyákkal megerősitett vár foglalja
kön nyugvó hid vezet; a [redacted], mely- L Bodrogon
dik, három csolnak kel át; az elő-
kitik, ketten nádat vágnak és ket-
dig a Tisza tulsó partján, a szölő-
k ki. Felirata a lebegő mondat-

A. La Çitta és befejezése: H. La

1.6 : 21.1 cm.

Landerer Lajos

nyomdász

lásd

Lay Bpestiparmunkcall

63. l.

ERZSI

űvészek

ES KIÁL

ől április

dij nincs

Landerer Lajos

Köpcsény. T. 4106.

A háttérben látjuk a még mindig égő várost, melynek lakóit az előtérben balra a pap vigasztalja. Közelükben három darab szarvasmarha tünik szemünkbe. Felirata:

BRANDRUINEN VON KITTSEE

jobbra a falon: 1830
alól jobbra: Lith. bey Ludw. v. Landerer in Pressburg
legalól: Der ganze Ertrag ohne Abzug der Unkosten, ist für die Verunglückten bestimmt.

Kny., mér. a vk. 23 : 38.8 cm.

31-93-224.

Köpcsény:

A részben még égő, részben pedig már teljesen romban heverő város falai közül csakis a templom tornya ép, melyből jobbra két madár röpköd. A házakon innen két fát látunk: az egyik leégett s a másik lombos és mind a kettőhöz lajtorja van támasztva. Az előtérben balra a leégettek közül többen csoportokat képezve részint a földre telepedtek le, részint pedig állva nézik a tűz pusztítását; jobbra a három szarvasmarhán és a legelő birkán innen egy öreg anyóka botjára támaszkodva megy s egy férfi s egy nő a földön ülnek s előttök egy kutya guggol, végre jobbra a falnál a leégett garda busul. Fölir atai a kép alatt

„Brandruinen Von Kittsee"

„Der ganze Ertrag ohne Abzug der Unkosten, ist für die Verunglückten bestimmt";

jobbra a falon: „18 ⚠ 30"

salól jobbra: „Lith. bey Ludw. v. Landerer in Pressburg.

Könyomat, méretei a vonalkeretet véve 23:38.2 c/m.

4106

31/93 № 224.

Landerer Sajos
nyomdász
(mit. 1800-ban, Pozsonyban ??.)
teljes életrajza, ha
kell, lásd az alábbi forrást.
A Congreve-nyo-
mást ő honosította meg
s készítette először a
többszínű nyomatokat.
Ez eljárás részletesen
ismerletve cédulámon
kozott Congreve-nyo-
más alatt.

Firtinger 19, 31, 32, 33-39, 49, 54
127, 129, 131, 137, 151, 163, 170
191. l.

Landerer Lajos

bő életrajzát lásd az alábbi mű 18–52. lapjain.

Révay József és Schöpflin

Aladár: Egy magyar könyvkiadó regénye. Bp. é. n.

Úgy látom, nem igen lehet fenti életrajzát művészlexikonban közölni, hacsak a bankjegynyomda (1848/49) körüli szerepe miatt esetleg.

Landerer Sajos

archejic

repr.

Firtinger 152. l.

Fenti meghalt

Vácott 1854. febr. 1.
Vele kihalt a hires
Landerer nyomdász
család, melynek tagjai
Budán 108, Pozsonyban
78, Kasán 30 évig
működtek.

Firtinger 153. l.

Theorbált lant VIII. 20.

Landerer Lajos

l.

Novák V.

24–29, 54, 70, 71,
97 l.

Landerer Lajos

az 1848/49. bankjegynyomda igazgatója

l.

Faragó Miksa:

A Kossuth-bankók kora. Bpest, É. n.

114, 115. l.

1416. Alessandro Varotari il Pado

Artemisia.

A derékig ábrázolt Artemis
kint. Kinyujtott jobbkezében kana
részével; baljával pedig diszes ve
üvegpohár áll. Ruhája mélyen kivá
ját jobb vállára vetette, ~~a~~ ingét
bekötött fejű rabnőt veszünk észr
mutat. Jobbra az asztalon korona

Vászon, méretei 89: 111.
Pyrker-gyüjteményből.

107

1870: IV. 42
1871: IV. 42
1873: IV 42

32-ik szám. Tizennegyedik évfolyam.

Vasárnapi Ujság.

Pest, augusztus 11-én 1867.

Előfizetési föltételek: a **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságok együtt**: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok**: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési dijak, a **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat** illetőleg: Egy, négyszer hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krba számittatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Oppelik Alajos**, Wollzeile Nro. 22. és **Haasenstein és Vogler**, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden igtatás után 30 nkr.

A Landerer nyomdász-család.

(Adalékok a nyomdászat történetéhez Magyarországon. — Vége.)

I. Landerer János Mihály halála után a pozsonyi, pesti, kassai könyvnyomdát és könyvkereskedést fia II. Landerer Mihály vette át, ki e virágzó üzletet erélyesen folytatván, egyedül Pozsonyban nyolcz sajtóval müködött, és többi üzletei is annyira emelkedtek, hogy papir-szükségletét már saját ó-turai papirmalma fedezni képes nem lévén, azt a Tauber-féle, dejthei papirmalmából kénytelenittetett pótolni.

1798-ban a kassai könyvnyomdát és könyvkereskedést Landerer Ferencznek, a család egyik tagjának adta át, ki ott számos éven át működött, de halála után e nyomda más kezekbe került.

II. Landerer Mihály, szintugy mint atyja, a magyar irodalom iránt rokonszenvvel viseltetett és kiadásaiban a magyar könyveknek adta az elsőséget, ámbár az olvasó közönség nagy része, kivált a városi lakosok, németek lévén, magyar könyvei nem mindig akadtak vevőkre; — de mellőzvén az anyagi hasznot, érezte már akkor, hogy a magyar nemzet egy jobb jövő előcsarnokának küszöbén áll, és igy tudta, hogy minden igaz hazafi kötelessége a czél elérésére körülményeihez képest segédkezet nyujtani.

Mennyi jeles mü került ki, mint Landerer saját kiadása, e nyomdából, mi a tudományos világban még most is kézen forog, felesleges volna elősorolni csak kiadványainak 1820-diki jegyzékét emlitjük, mely 225 magyar, 133 latin, 58 német, 40 szláv, összesen 456 munkát tartalmazott, nem is emlitvén az elfogyottakat és a szerzők és könyvárusok költségén nyomatott könyvek sokaságát.

A Landerer-féle pozsonyi nyomdából kerültek ki az 1796. és 1802-iki országgyülési diariumok, az 1791., 1796., 1802. és 1808-ki vármegyei akták, az országgyülési küldöttség munkálatai, ugyszintén a vármegyei és városi hivatalos nyomtatványok s mintázatok, megannyi tanujelei az üzlet terjedtségének s az iránta ébredt átalános bizalomnak.

1809-ben II. Landerer Mihály bevégzé hazafias földi pályáját. Összes üzletei ekkor fiára *Füskúti Landerer Lajos*-ra maradtak, ki még ekkor iskolába járó fiu volt, később, több évig kadét egy magyar gyalog ezredben; s kinek nevében, nagykoruságáig, az ügyes, tapasztalt és müvelt Blöszl József mint ügyvivő kezelte az üzletet, melyen azonban, minden fáradsága daczára meglátszott a hanyatlás, részint a háborús idők következtében, részint mert hiányzott az önálló, vállalkozó tulajdonos.

LANDERER LAJOS. (1800—1854.)

Érdekesnek tartjuk a pesti és pozsonyi Landerer-féle könyvnyomdák állását 1817-ben, ide igtatni, annak bebizonyitására, hogy Landerer Lajos kiskorusága alatt mily kis mérvben folyt az üzlet. Pozsonyban volt: egy ügyvivő, 2 szedő, 3 nyomtató, 1 könyvrakó, feldolgoztak évenkint 100 bál papirost; Pesten: egy ügyvivő, 2 szedő, 1 nyomtató, a papirszükséglet évenkint 50 bál papirt tett, mig jelenleg e nyomda egy hét alatt majdnem többet feldolgoz.

1820-ban Landerer Lajos elhagyván a katonai pályát, a nyomdára már nagyobb befolyást kezdett gyakorolni, ujabb lendületet adott különösen pozsonyi üzletének és már ekkor több könyvet adott ki „Landerer örökösei“ czég alatt. A meglevő 8 sajtó folytonos müködését szorgalmazta és azonfelül még egygyel szaporitotta is.

Végre 1824-ben elérvén nagykorúságát, a nyomdákat saját kezelése alá vette. A pozsonyi sajtók számát kilenczről kettőre leszállitván, a többivel pesti nyomdáját nagyobbitotta, már akkor is fősúlyt fektetvén Pestre és csak az országgyülések tartama alatt szaporitotta időközben nehány sajtóval pozsonyi nyomdáját.

Katonáskodása előtt és után a könyvnyomdászatot buzgón tanulmányozván, annyira megkedvelte, hogy minden a nyomdászati haladás terén felmerülő ujitásokat, fölfedezéseket, semmi költséget nem kimélve, azonnal alkalmazott, és azon arányban, a mint a volt Trattner-Károlyi nyomda hanyatlani kezdett, az övé emelkedett. Ő volt az egyedüli nyomdász Magyarországon, ki az idő kivánalmaival lépést tartott és 1833-ban az akkor divó és kedvelt *congréve*, *guilloch* és *iris* nevezetü szines nyomtatást megkezdette, és e czélra Pesten egy külön nyomdai osztályt és melléje stereotypiát is állitott. A legjobb külföldi minták, kitünő festék-kezelés, ügyes vésnökök és értelmes segédmunkások, saját nyomdai tapasztalásával egyesülve, megtették a kellő hatást, és majdnem minden kitünőbb munka boritékai, valamint más különféle nyomtatványok változatos és meglepő szinvegyülékben nála nyomattak. A pesti nemzeti szinház *első szinlapját* szintén ő nyomtatta nemzeti szinben. — A hazában

levő gyógy- és illatszerészek, kik azelőtt az árúikra szükségelt csecsebecséket külföldi könyomóknál rendelték meg, ez időtől kezdve mind Landerer szines nyomtatványait vették igénybe, ugyannyira, hogy e nembeli tömeges megrendeléseknek számos sajtói alig birtak megfelelni.

Ez időben következett be az 1838-diki pesti árviz, annyi nyomor okozója, de annyi nemes emberi tett alkalma is. Landerer Lajos is azon feláldozó emberbarátok egyike volt, kik tulajdon éltük koczkáztatásával mentettek meg számos szerencsétlent. Egy akkor megjelent „Emlékkönyv“ igy szól róla: „Landerer Lajos volt az, kit e szomoru napok alatt a legveszélyesebb pontokon lehetett látni és a legszorongatottabbaknak segélyt hozni, — ott, hol embertömeg egymásba fonódva csüngött a háztetőkön, ott, hol egyes házromok magaslatain egész családok előtt tárult fel a bizonyos halál torka — ő nem ismervén akadályt, sem veszélyt, düledező falakat megmászott és úszó háztetőkről mentette meg számos felebarátait.“

Több ily tény István főherczeg szemeláttára történvén, ő fensége személyesen nyilvánitotta neki legmelegebb szavakban őszinte háláját. — Pest sz. kir. városa érdemei elismerésének jeléül ez alkalommal küldöttségileg diszpolgár-levelet nyujtott át; — több vármegye, élén Pestmegyével, jegyzőkönyvileg fejezte ki háláját azon feláldozó férfiaknak, kik között a Landerer név is, emlékül és az utókor tudomása végett, föl van jegyezve.

1840-ben Heckenast Gusztávval, az előbbi hires Wigand-féle pesti könyvkereskedés tulajdonosával lépett társaságba. E nyomdai egyesülésben Landerer Lajos a technikai részt, Heckenast Gusztáv pedig a külüzletet vezette, s ettől fogva az üzlet szembeötlőleg nagyobb lendületet nyert, sőt e szerencsés egyesülés a hazai nyomdászat egész ügyét is tetemesen előmozditotta.

Ők a nyomda berendezésére hazánkban addig szokatlan gondot s fáradságot forditottak, s hogy e tekintetben egészen a külföldi nyomdászat szinvonalára emelkedhessenek, nemsokára (1844-ben) müutazást tettek Angol-, Franczia-, Németországban és Hollandiában, hogy a külföldi nyomdák czélszerü berendezéséről, uj anyagszerek alkalmazásáról személyes tapasztalást és meggyőződést szerezve, e müág legujabb vivmányait nyomdájukba is átültethessék. Ők voltak az elsők, kik ez alkalommal Londonból a most is divó s azóta számtalan utánzásra talált *angol betük eredeti anyamintáinak* (Matrizen) *egész sorozatát* (Garnitur*) hozták be hazánkba, daczára annak, hogy azok nemcsak Ausztriában, de Németországban is még akkor rendkivül magas vámmal voltak terhelve s annálfogva igen nagy árba kerültek. Ezuttal szintén Londonból hoztak egy ugynevezett nagy *Columbián-sajtót*, *ólommetsző gépet*, stb., szóval, alig volt ország és jelesebb város, honnan a nyomdászat haladásának jeleül valami ujat ne hoztak és nyomdájukban azonnal ne alkalmaztak volna.

E czég alapitotta 1845-ben a hivatalos „Pester Zeitung“-ot, a Heckenast Gusztáv által már 1839-ben kiadott „Pester Tageblatt“ alapján, egyesitvén a Rössler-féle „Ofner Zeitung“-gal. (E szabadalom a Bach-rendszer alatt megsemmisittetvén, az akkori kormány a hivatalos lapot bérbe adta.)

Ugyanők alapitották 1841. januárban a szabadelvü „Pesti Hirlap“-ot, és Kossuth Lajost szerkesztőül megnyervén, rövid idő mulva 5—6000 előfizető jelentkezett, mi addig a magyar journalistikánál hallatlan szám volt. 1844-ben e lap szerkesztését Szalay László vette át. Később Csengery Antal, 1849 elején pedig rövid ideig Szilágyi Sándor szerkesztette a „Pesti Hirlap“-ot, mig a Haynau-időszak alatt végkép elnyomatott.

1848. márczius 15-én délelőtti 10 órakor a hatvani-utczai Horváth- (jelenleg Pálffy-) házban volt *Landerer és Heckenast* nyomdából kerültek ki az első czenzurátlan, szüz nyomtatványok Magyarországon, t. i. az ismeretes 12 pont, valamint Petőfi „Talpra magyar, hí a haza‘ czimü lelkesitő költeménye. S másnap a sajtószabadság kihirdetésének örömére a város kivilágittatott, a könyvnyomdászok testületileg körmenetet tartottak, az uri-utczában a „nemzeti kör“ helyisége előtt több szónok beszédet tartott a sajtószabadság jelentőségéről, szóval: e napon minden hazafi sziv erősebben lüktetett, miután a soha nem élvezett és századokon át jogtalanul visszatartott sajtószabadság végre igéből testté lön.

Az országgyülések ez időtől kezdve a törvény által Pestre tétetvén át, a pozsonyi Landerer-féle nyomda fenntartásának az utóbbi időkben csaknem egyedüli czélja, t. i. az országgyülési nyomtatványok kiállitása megszünvén, a „Landerer és Heckenast“ czég a pozsonyi nyomdát az üzlet volt ügyvezetőjének, Schreiber J.-nek örök áron eladta. A fősulyt ezentul a pesti könyvnyomdára fektetvén, azt mind nagyobb kiterjedésre és virágzásra emelték.

Az első magyar miniszterium egy bankjegy-nyomda felállitása végett Landerer Lajoshoz, mint elsőrangu és tapasztalt nyomdászhoz fordult, s ő azt a czélnak teljesen megfelelőleg s a mellett oly rögtön varázsolta elé, hogy még a nyomdászok közt is átalános csodálatot gerjesztett. Ezen bankjegy-nyomda technikai vezetése addig, mig minden rendes kerékvágásba jő, Landerer Lajosra ruháztatott, mely bizalomnak ő szakértőleg meg is felelt, miről az ugynevezett „Kossuth-bankók“ eléggé tanuskodnak.

Ez volt, hogy ugy mondjuk, utolsó nevezetes vállalata. Egészsége hanyatlani kezdett s élete utolsó éveit fájdalmas betegségben élte le; de ennek daczára soha sem lehetett tőle panaszt hallani s vig kedélyét, 1854-ki február 1-jén, életének 54-dik évében, Vácz mellett történt haláláig megtartotta.

Füskúti Landerer Lajos ügyes és tanult nyomdász, jó főnök, nyilt, egyenes, bátor jellem, minden szépért, jóért lelkesülni tudó férfiu volt. Alárendeltjeinek őszinte, teljes tiszteletét és szeretetét birta, s temetésén Váczon a többi nyomdák is, a távolság daczára, küldöttségileg voltak képviselve.

Halála után az egész üzletet Heckenast Gusztáv vette át, s Landerer örököseivel barátilag kiegyezkedvén, egyedül kezelte. 1863-ig „Landerer és Heckenast“ impressumot használt még, de ez időtől kezdve névleg is egyedüli birtokosa az egykori Landerer-nyomdának.

Landerer Lajossal kihalt e hires család azon ága, melynek kilencz férfi- és két nőtagja Budán 108, Pozsonyban 95, Pesten 78, Kassán mintegy 30 évig terjesztette a müveltséget és irodalmat. Bátran elmondhatjuk, hogy ez volt eddig a „legnagyobb és leghiresebb hazai könyvnyomdász-család.“

Szabó József, nyomdász.

*) *Garnitur* szó alatt értik az egyalaku, de különböző nagyságu betük egész sorozatát, névszerint: nonpareil, petit, garmond, cicero stb. fel a legnagyobb alakig.

Viselte a gyászt . . . .

Viselte a gyászt, hosszasan viselte
S volt a miért gyászoljon a magyar;
Feldúlva lőn a hős nép ősi telke
S tiport mezőjén csak gaz nőtt s avar;
A drága vér, mely hős fiak szivéből
Szent szabadság! éretted omla ki,
Hiába folyt . . . . napunk leszállt az égről
S jöttek komor felhők borulati.

Sötét, vak éj volt; egy sugárt se láttunk;
Már-már szemünk a fénytől elszokott;
Nem is volt fény, csak hogyha ége házunk,
Avagy ha közénk a villám csapott . . . .
Pásztortűz is ha kelt az éjszakában,
Szétszórta fagyos éji szél legott; —
De őrizénk szivünk sötét bujában,
Hűn őrizénk mégis egy *csillagot.*

Honszerelem! te fényes drága csillag,
Te voltál a bús éj szövétneke;
Nem tévedénk, oh, mert sugáraidnak
Szálán függött szemünk tekintete.
Törött hajónk a vésznek tengerében
Midőn merült s vigyorga ránk halál,
Nem veszheténk el gyáva sülyedésben,
Te fönntartál, mint mentő deszkaszál.

És végre már im partot ére lábunk,
Fölvirradott a hosszu éjszaka;
S mi a parton búsan, tünődve járunk,
Keresve azt, mit a vész meghagya;
Arczunk borús, miként az ég felettünk,
Nem süt a nap meleg sugára ránk . . . .
Nem ily derű, ah, mely után epedtünk,
A melyért oly buzgón imádkozánk! . . .

De lesz idő, hiszem, lesz nemsokára,
Hogy fönn sugár s verőfény lesz alant;
Virágait mely rég hiába várja, —
Kihajt az ág s kizöldül majd a hant;
A berekben is, hol most méla csend ül,
Majd felviharzik még a régi hang;
A szabadság hymnusza ujra csendül,
Vagy ujra kong a félrevert harang.

Várady Gusztáv.

Egy sziget a Csöndes-tengeren.

Az ismeretes szárazföldnek alig van oly pontja, mely a lélektani s philanthropiai tanulmányozásra érdekesebb tárgyat szolgáltatna, mint a Csöndes-tengerben fekvő magános *Pitkairn* sziget és lakói, s bizonyára csak az a kevés és hiányos tudomás, mely ekkorig felőle Európába eljutott, oka annak, hogy e kis szigetnek mesével határos története még valami vaskos regényre nem szolgáltatott alkalmat.

Mi ez alkalommal dr. Scherzer, a Novara hajón világot körül utazó természettudósnak jegyzetei után akarjuk az érdekes szigetet s lakóit az olvasóval megismertetni.

A részvevő olvasó itélje meg a következőkből maga, hogy azok az események, melyeknek Pitkairn sziget a mult század vége óta szinhelye volt, nem inkább hordják-e magukon egy regényszerü monda jellegét, mint egy igaz történetét.

Az 1787. év deczember havában az angol kormány a „Bounty“ hadihajót, Bligh kapitány alatt Tahiti szigetére küldé kenyérfa-csemeték beszerzése s azoknak a keletindiai gyarmatokba való szállitása végett.

A hajó 1788-ban megérkezett Tahitiba, s elegendőképen ellátva magát a kivánt növényekkel, 1789. aprilban elhagyá a szigetet. Az elutazás után nehány hétre a hajó kevés számu személyzete közt lázadás ütött ki, melynek inditója s vezére az első hadnagy Keresztély volt. Okot erre Bligh kapitány durva, zsarnoki bánásmódja adott, ki a tisztektől ugy, mint a matrózoktól a legelkerülhetlenebb élelmiszereket is megvoná, s a legcsekélyebb panaszt és nehezteléstis a legszigorubban büntette. — A lealázó bánásmód a büszke és jellemes hajóhadnagyra oly mély benyomást tett, miszerint elhatározá: éjjel csónakba ülve, a hajót elhagyni s magát a hullámokra bizni. De társai megakadályozák e kétségbeesett terv kivitelét, s egy közülök azt inditványozá, hogy keritsék inkább hatalmukba a hajót, s a kapitányt bűntársaival együtt tegyék ki annak a sorsnak.

Határozat és kivitel egy volt. Keresztély és nehány bajtársa, jól fölfegyverkezve, meglepték a kapitányt és hiveit; a kiknek ellenállásától tartottak, megkötözték; egy csónakot bocsátottak a tengerre; ellátták azt vitorlával, iránytűvel,

Landerer Mihály

Füskuti Landerer Mihály önarcképe.

Rézmetszet 16x22 cm.

Hollós O. Mel.

Kr. (2). 431.

Landerer Mihály, füskuti

Önarckepe, rézmetszet
16 X 22 cm. Hollós Oszkár
tulajdona.

Irod

Kremrégi Bp 38. l.

Nem tévedés ez? Fenti
tudtomnal csak
nyomdász volt

Landerer

nomdász laptulajdonos

A legnagyobb és a hirlap kiadásban is vezető szerepet betöltő nyomda az 1848 as forradalom ideje körül a Landerer és Heckenast féle.

Náluk jelenik meg a Pesti Hirlap, az Életképek és a Pesther Zeitung.

108.o.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve.
I. köt t. 1961.

Landerer

nyomdatulajdonos

Petőfi és Vasvári foglalták le 1848-ban Landerer sajtóit és nyomatták ki öt nyomdászmunkás segitségével az első három cenzuramentes nyomtatványt: a Tizenkét pontot magyarul és németül, meg a Nemzeti Dalt.

88.o.

Dezsényi Béla-Nemes György : A magyar sajto 250 éve. I. kötet. 1954.

MDK

Landerer

nyomdatulajdonos

A Budapesti ~~Hirmondó~~ Hiradó az utolsó rendi országgyülás megnyitása óta Pozsonyban jelenik meg. Lnderer a nyomtatáshoz szükséges teljes felszerelést és személyzetet odahajóztatta.

98.o.

Dezsényi Béla-Nemes György : A magyar sajto 250 éve. I. kötet. 1954.

Landerer

nyomdász

Landerer és Heckenast már igazi nagy kapitalista vállalkozók voltak. Nyomda- és kiadóvállalatuk mellett -/ Landerer gyorssajtóit Bécsből, A Pesti Hirlaphoz való betükészletet Frankfurtból hozatta/ - borospincék bérletével kamatoztatták pénzüket, a szabadságharc alatt ocskarezet vásároltak össze, hogy a kormánynak nyereséggel eladják.

Landerer nyomdai személyzete vezette az elős bérmozgalmat 1848-ban. 61-62.o.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1954.

Landerer MDK

nyomdász

Az 1841-ben induló Pesti Hirlap veti meg a Landerer és Heckenast -féle vállalat felvirágoz-ásának alapját.

Adossággal kezdte és néhány fasajtóval - mondja Kossuth Landererről 1844-ben - most már két gyors-sajtója scifra 1 vak az istállójában...

A negyvenes évek végén Landerernek már 4 gyorssaj-tója, 5 fajastója, 32 szedője s 5 nyomtatója van.

61.o.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1954.

Landerer

nyomdász

A Pesti Hirlapon kivül ő adja ki a "Pesther Tagblatt" c. lapot 1845-től a Pesther Zeitung-ot is.

61.l.

Perecsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 350 éve. I. kötet. 1964.

Landerer

MDK

nyomdász család

Landerer Metternich támogatásával 1845-ben Pesther Zeitung cimmel uj német lapot indit, de a kisérlet kudarcba fullad.

58.o.

Bozsányi Béla-Nemes György:A magyar sajtó 250 éve.

I. kötet. 1954.

Landerer

nyomdász

MDK

az 1832 jan 4. indult "Jelenkor" Landerer nyomdájában készült 1835-ig.

49.o.

Repr.: A Jelenkor első számának cimlapja.

XIII. képtábla.

Dezsényi Béla-Nemes Dezső: A magyar sajtó 250 éve. I. k. 1954.

Landerer

kassai nyomdász

l.

Kertész nyomtatott

269, 270 l.

140. kép. *Elsheimer, Adam: M*

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 43. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 35. l. — —ó: Az esztergomi Hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 20. szám. — Rényi 23. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása.

Ma
Vás
Jele
Sim

Landerer - Család

pozsonyi nyomdász

l

Pichler, Alois H.

Entstehung der Pressburger Zeitung.
Pozsony — Pressburg, 1913.
25 — 34. l.
40 — 46. l.
XI — XIX. l.

mert az ásatások és környékünk
teszi annak állandó őrzését, ez
ményes módon, ha az őr télen+ ny
tozkodik.

Az őrzés egyéb ré
megfelelő javaslatot fogok a tel

MDK

Landerer Anna

Keve: Az ólomszérürőI. Uj Idők, 1900. 6.sz.
138-9.l.

Landerer Anna
nyomdász

M.D.K.

Kiadványairól.

Vértes Katalin: A magyar népies fametszet, 1928. 65 l.

M.M.

Manuscrits Nunes
Nunes manuscrits

Nunes manuscrits.

Vers Nuestra Señora Nunes Manuscrit 1[illegible]

621

M.D.K.

Landerer Anna
nyomdász

1818 - 1830 ig működött nyomdája.

Vértes Katalin: A magyar népies fametszet. 1928.
231

LANDERER, FERDINÁND

~~Ferdinánd Landerer.~~

A fertődi Esterházy kastély főbejárata

Magyarország rózsakepék

Magyar Nemzeti Muz.

Katalógus: Rózsa György

MDK

Landerer Ferenc

nyomdász

1798–1822 volt nyomdász és könyvkereskedő Kassán. Ugyanyomdát, mint a könyvüzletet L. S. M. fiától vette át.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói

Grafikai Szemle 1893 évf 1 z 6 l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 167

Név: Lauderer Fraur Leopold

Foglalkozás: nyomdán (Buchdrucker)

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1757. 5. 28

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Landerer F.

l.

Rätt. I 501

Landerer Ferdinand.

1730 – 1795.

Beiben nützlich.

Thieme – Becker

22. K. 292.

Landerer, rézmetsző, XVIII. szd.)

Pozsony.

Pressburger Zeitung.

1765, 83. sz.

Landerer

rezmetsző

XVIII zvárad

Magyar?

Cameral vaczi

Kapujat

rézre

metszette

Landerer
rezin - 1784.

lásd
2

Csatkai, Dr André
Joseph Haydn.

Lásd könyvtár:
rambar:
5. l. 82. szám

4. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 220. l.

Ecce homo

Keresztvitel

Bádog, olaj, egyenként 36·5×51 cm.
Maszlaghy II., 154—155. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Lepold—Homor 97. l.

JANSSEN, OTTO LEOPOLD (német festő, működött 1860 körül)

Tájkép

Vászon, olaj, 97×123 cm.
Maszlaghy II., 448. szám.

Tájkép

Vászon, olaj, 94×119 cm.
Jelezve jobbra lent: Otto Jansen Düsseldorf, 1862.
Maszlaghy II., 126. szám.

KAMRAD, L. (osztrák festő, XIX. sz. eleje)

I. Ferenc császár

Ovális miniatűr, 13×10 cm.
Jelezve jobb középen: L. Kamrad.
A San Marco gyüjteményből.

KOST, JULIUS (német festő, 1807—1888)

Orvvadászok a kocsmában

Vászon, olaj, 42×55 cm.

Landerer F.

Esztenháza. T. 5518.

A herczegi kastély [illegible] udvarát ábrázoló látkép előterében, a szökőkuton innen, három csoportban urak és hölgyek sétálnak. Jobbról az őr áll. Felirata alól hadi ékitménynyel körülvett czimertől megszakitott sorokban:

PROSPECT DER FÜRSTLICHEN RESIDENZ ESZTERHAZ VON DEN HAUPT THOR GEGEN NORDEN.

jelzése alól jobbra: F. Landerer Sc.
fölül jobbra: N. 3.

Rm. mér a vk. 16.8: 30.2 cm.

Beschreibung des hochfürstlichen Schlosses Esterhász, Pressburg 1784.

140-95

Landerer F.

rézkarcolo

Az esztergáni kastély látképe az udvar felől –

Fenti rézkarca

Repr

Melkot Képl

XXX. l.

mellett

Nannak látképe a park felől

Repr u.o.

XXXII. l.

Európa,

Film, kömp. Lopterjesztő R. T.

Budapest

V Rothenere-u 12. III 2.

Landerer, F. sc

jelzésel,
az alábbi
vézkare.

Prospect der Fürst-
lichen Residenz Es-
terhaz von den Haupt
Thor gegen Norden
No 3.

valószínűleg tőle az
alábbi jelzés nélküli vézkare.
Prospect nach dem

Dorf Schitter gegen
Osten. No 4.

→ dtto, jelzés nélküli lap:
Prospect nach dem Gar-
ten und Wald gegen Sü-
den. No 5.

Landerer F. sc

Prospect nach dem Dorf Siplak gegen Westen, N°6. Rézkare Jelrése nincs - Fensi nuvel -

Beschreibung des Hochfürstlichen Schlosses Esterhaz in Königreiche Ungern.
Preszburg 1784.

Landerer F

rejm. Pomm

XVIII

leid

=

Bg Eszt

cinin nin

mellekletet

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírás

35 — Dictionnaire de la révolution francaise 1789—1799. Avec des illustrations sur bois. 2 vol. 4⁰ Paris: December-Allonier, 795, 762. LVIII p. 10.—

36 — **Fournier Á.** I. Napoleon életrajza. Ford. Supka G. 3 köt. Bp.: Akadémia 1916—1920. 6.—

37 — **Kropotkin P.** A francia forradalom 1789—1793. Ford. Bánóczi L. 2 köt. Bp.: Genius 3.50

38 — **Lamartine, A.** Histoire des Girondins. 8 vol. Lp. 1847. 6.—

39 — **Las Cases:** Mémorial de Sainte-Héléne suivi de Napoleon dans l'exil, pur O'Méara et Antomarchi. Avec 1 frontisp. et 27 pl. hors-t. d'aprés Charlet, Vernet, Sandoz etc. 2 vol. gr. in-8⁰ Paris, 1842. d. chagrin de l'époque 40.—

40 — **Louis XVI.** Beaucourt, Marquis de, Captivité et derniers moments de Louis XVI. Récits originaux et documents officiels. 2 vol. Paris: Picard, 1892. rel. 6.—

41 — **Louis XVIII.** Durdent, Cent dix jours du régne de Louis XVIII. ou tableau historique des événements politiques et militaires. Paris 1815, 96 p. 2.50

42 — **Ludvig, E.** Napoleon. Mit 21 Bildnissen. Berlin, 1925. 695 S. 6.50

43 — **(Mignet)** A francia forradalom története. Ford. Gaal. 2 köt. Pest: Hartleben, 1845. fv. 2.—

44 — **Napoleon.** Életkép. Irta Fodor S. 15 képmellékl. 4⁰ Bp. 1909. Ered. v. 2.80

45 — **Napoleon Bonaparte** emlékiratai. A magyar Napoleon-irodalom legrégibb, egykoru kéziratos lelete. 1815—1915. Sajtó alá rendezte Huttkay L. 8⁰ Bp. 235 l. 2.80

46 — **Napoleon.** Életrajz. Irta Seress L. 4⁰ Bp. (Karrierek sor.) Er. v. 3.—

47 — **Napoleon** élete s tulajdonságai. Születésétől a Tilsiti békességig. Pest: Hartleben, 1808. k. ppköt. 232 l. 4.—

48 — **Paine Thomas.** Letter to Mr. Henry Dundas one of his majesty's principal secretaires of state in answer to his speech on the late excellent proclamation also two letters to Lord Onslow. London: 1792. 8vo 34 p. 5.—

49 — — Droits de l'homme, en réponse a l'attaque de M. Burke sur la révolution francaise. Paris, 1793. 3.50

50 — — Rights of man being an answer to Ma. Burke's Attack on the French revolution. Part I. London: Symonds 1792. 8 vo 78 p. 3.50

51 — **Pitawall, E.** Marie Antoinette, Frankreichs hingerichtete Königin oder: Oesterreicherin u. Französin. Historisch-romantische Geschichte. 6 Theile. Berlin, In 2 Hlnbde geb. 4.50

52 — **Robespierre. M. Duplay:** Robespierre amant de la patrie. Paris: Michel 1929. 1.60

53 — — Ein modernes Epos von M. E. delle Grazie. 2 Bde. Leipz.: Breitkopf & H. 1894. O. L. 4.—

54 — **Szabó F.** Európa története a francia forradalom kezdetétől a bécsi kongresszusig. 1789—1815. 2 köt. Nagybecsk. fbör. 2.50

55 — **Talleyrand.** Baron de X... Les femmes de M. de Talleyrand. Paris: Kolb 8⁰ d. toile. 2.40

56 — — **Sallé Alex.** Politisches Leben d. Fürsten Karl Moriz. v. Talleyrand. Lpzg: Wigand 1834. 8⁰ 284 S. 3.—

57 — **Thiers M. A.** I. Napoleon első trónlemondása. Elba sziget, visszatérés. Pest, 1865. fv. 1.50

mum aucta; Cum indice a N. Dnuez. Kis 8⁰ Lugd. Bat.: Elzevir 1640. 80.—

Címlap és még 11 sztlan lev., 321 sz. lap és teljes index. Gót és latin betük, szép régi börk. Az első és utolsó táblán címervéssel. Jó példány.

19 **Cromwell. Villemain, M.** Geschichte Cromwells. Aus d. Französ. übers. v. C. P. Berly. Lp. 1830. Hldr. 2.—

19a — und die puritanische Revolution. 8⁰ Frkft. 1886. 3.—

20 **Custozza u. Königgrätz.** 1866. Historisch-romantische Enthüllungen. 3 Bde. Wien, 1867. L. 3.—

21 **Diószegi S. és Fazekas M.,** Magyar füvészkönyv . . . a Linné alkotmánya szerént. 1. rész: Egyhimesek-sokhimesek. 2. rész: Kétfőbbhimesek-Lopvanöszök. 8⁰ Debreczen. 1807. XVI. 608 l. Egy fv. kötésben. 12.—

23 **Des Essarts, Alfred.** L'Univers illustré. Géographie vivante enrichi de 16 costumes en couleur. Lithographies par C. Lassale. Paris: Janet. (1836) d. chagrin, dos orné. 16.—

24 **Eszterház** Beschreibung des Hochfürstlichen Schlosses Esterház im Königreiche Ungarn. Pressburg: Löwe 1784. 8⁰ 57 l. 3 sztlan l. Ered. kemény papírkötésben. 30.—

Páratlan szépségü mű az Esterházy kastélyról. Weinmann és Landerer által metszett 8 gyönyörü rézmetszetü képpel. Ritka. Széles margóju, ép példány.

25 **Eszterházy Antal gróf** kurucz generális tábori könyve 1706—1709. Függelék: gróf E. Dániel tábornok jegyzőkönyve 1708. Közli Thaly K. Bp.: Akadémia 1901. n. 8⁰ 1032 l. 6.—

26 **Falk Miksa és Kecskeméthy Aurél** elkobzott levelezése. Szerk. Angyal D. n. 8⁰ Bp.: (Magyarország újabbkori tört. forr.) VIII. 731 l. 10.—

27 **Fels, Joseph.** His life-work. By Mary Fels. New-York: Huebsch, 1916. cloth 3.—

Social and personal life of Jos. Fels. — The history of an jewish fomily which emigrated 1848 from Germany to America.

28 **Fischer K. A.** A hun-magyar irás és annak fennmaradt emlékei. (12 régi magyar alphabettel és 83 különféle ábrával) 4⁰ Bp. 1889. 105 és 6 sztlan lap.) 6.—

FRANCIA FORRADALOM ÉS NAPOLEON.

29 — **Barthélemy,** Douze journées de la révolution. Poemes. Paris. Avec eaux-fortes grav. par Raffet et Johannot. Perrotin, 1835. d. chagrin. 10.—

30 — **Blos, W.** Die französische Revolution. Volkstüml. Darstellung der Ereignisse u. Zustände in Frankreich von 1798 bis 1804. Mit vielen Porträts u. histor. Bildern. 8⁰ Stuttg. L. 632 S. 4.50

31 — **Code civil** des Francais. Édition originale et seule officielle. Paris: L'Imprimerie de la République. An XII. — 1804. 436 p. 4.—

32 — **Code Napoleon.** Edition aux changemens adoptés par le Corps législatif 1807. Paris. 1807. XL. 432 p. 4.—

33 — **Constitution francaise** (La) Projet présenté á l'Assemble Nationale. Paris: 1791. 50 p. 3.—

34 — **Corvin,** Geschichte der grossen französischen Revolution und ihrer Folgen. 1789—1848. 2 Bde. Lp. Hln. 5.—

1939. május

Landerer F.

rézm.

Eszterházi kastély

Rézm. 1784.

fentitól

Repr.

Magyarmivelődtött

IV. 282. l.

AZ ERNST-MÚZE

DIE AUKTIONEN DES E

IV–V.

VAJAI VAY PÉ

VALAMINT EGYÉB GRÓFI ÉS MAGÁNGYŰJTEM

MDK.

Landerer János

nyomdász

1724 ben nyitott Budán nyomdát, 250 évvel Mátyás király első budai nyomda alapitása után.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói.
Grafikai Szemle 1893 évf 2 z 23 l.

MDK

Landerer János

nyomdája

Hass András alatt több mint 250 évig működött a nyomdája Budán. Landerer János újabb nyomdát 1725-ben állított fel.

Major István: A könyvnyomtatás történetéből.

Grafikai Szemle 1896 évf. 27. 22. l.

Landerer János

MDK

repr.: A "Pesti Hirlap" első számának /1841/ címlapja.

XVII. képtábla.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1954.

Landerer János MDK

lapkiadó /nyomdász?/

1934 ápr. 2.-n Munkácsi Jánoskap engedélyt divatlapra, mely "Rajzolatok" cimen jelent meg. 1839-ben /pólit/ politikai hetilappá változott s cimét 1840-ben "Sürgöny"re változtatta.
A Sürgöny lapengedélyét Landerer János vásárolta meg ésennek alapján inditotta 1841-ben a Pesti Hirlapot.

56.o.

Dezsényi Béla-Nemes György:A magyar sajtó 250 éve.

I. kötet. 1954.

Landerer János

Mihály

verzin és betűmetszől.

Szentkúty Pál

Régi hazai nyomdák

mutatókönyvei

Bp 1940. 63, 64. l.

és kv. l. 69. l

109. l.

Bizottságának",

Budapest.

ett megkeresésükre vonatkozólag,
megküldjük a kért nyugtát, amely
esegyház részére kiutalt 15.000

ives támogatásukért, vagyunk

tisztelettel

püspöki számvevő

követ oda hengerítettek. Mikor nekem gyermekkoromban megmutatták a Kettős Évangyélista sírját: a sírhalomnak már nyoma se volt, de a három darab kő még ott volt és együtt volt. A sírhalmat széthordták már akkorra a szelek.

Ki emlékszik ma már a szegény Évangyélistára? De ki emlékszik ma már a hatalmas királyra?

Lent a víznek partján a nyomorult zsöllér van eltemetve, fönt a partnak ormán a hatalmas király van eltemetve. Az egyiknek fejéhez három darab követ hengerítettek, a másiknak sírja fölé kettős tornyu templomot építettek. A nyomorult zsöllér sírhalmát széthordták már a szelek, de a templom se áll már sokáig. Azt a sziklaormot is pusztítják már a szelek, amelyre a templom van építve. Az az orom foszlik, porladoz, húll alá a mélységbe s ötven év, száz év: lehull a templom keleti oldala is. Ha csak az egész hegyet nagy falakkal meg nem támogatják.

Mindegy; a hatalmas király is porrá, hamuvá vált már, mint a szegény zsöllér. Mikor amazt eltemették: a nemzet ékes drágaköves aranykoronát tett a fejére. Hova lett ez a korona? Ellopták, földarabolták, eltékozolták, nincs meg. Hejh szegény zsöllér, a te öreg feleségednek gyűszűjét nem lopja el, nem tékozolja el senki. Az még megvan ott a föld alatt és ott a szíved fölött. Hiszen a természet erői ezt is csak fölemésztik egykor — az igaz. De ha a gyűszű is épp úgy semmivé válik egykor, mint a korona: mi különbség lesz akkor már a király között és a zsöllér között?

Én bizony nem tudom.

Én mégis tudom.

A zsöllér emlékén nem élődik senki, a király emlékén százan és ezren élődnek mind maiglan.

Az ólomszérűről

Minél jobban belemélyedünk a multba, annál több a bizonyságunk, hogy a hazai ipar és tudomány nem volt olyan árva, mint gondoljuk. Ime, még a budapesti ólomszérűn (a hogy egyik irónk a betüszedő és nyomtató műhelyek világát elnevezte) is volt idő, mikor egyikmásik magyar ember egész Közép-Európát megelőzte.

Azt hiszem, nagyon sokan nem tudtuk, hogy Magyarországon hamarább alkalmazták a nyomtatásban a sztereotipálást (dísz-magyarsággal: tömöntést), mint Ausztriában, sőt mint a nyomtatás szülőhazájában, Németországban. De egy most megjelent munka (Ötven esztendő a magyarországi könyvnyomtatás közelmultjából. Irta Firtinger Károly. Budapest, 1900. Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre) fölvilágosit róla, hogy bizony ezt az eljárást Bikfalvi Falka Sámuel hazánkfia már 1798-ban kieszelte, alkalmazta, szabadalmat is kért rája Bécsben, — hanem persze meg nem kapta, — holott Strausz Antal Bécsben csak 1802-ben kezdett sztereotipálni, Berlinbe pedig 1816-ban vitte Watts János angol, a könyves Lipcsében meg éppen 1817-ben ismerkedtek meg vele. Érdemes kissé visszatekinteni a régi, az ötven év előtti ólomszérűre.

Falka Sámuel a budai egyetemi nyomda osztályvezetője volt, amely nyomda királyi helyet foglalt el akkor az országban. Amint láttuk, méltán, mert vezetői közt olyan emberek voltak, akik a kor színvonala fölött állottak. De miféle szabadalmakkal volt fölruházva! Joggal panaszkodik 1817-ben Trattner János Tamás pesti könyvnyomtató, a Kazinczy Ferenc barátja, hogy magyar nyomda meg nem élhet, mert a katolikus iskolás könyvekre sematizmusra, még az ábécére is, továbbá a zsidó és szerb nyelven irt könyvekre az egyetemi nyomdának „kirekesztő szabadsága“ vagyon. Ez elég privilégium és éppen nem csodáljuk, hogy ugyanakkor hat hivatalnoka, két művezetője, huszonnégy szedője, negyven nyomója és tizenhat betüöntője volt. De azt sem csodáljuk, hogy ebben az időben Budán, Pesten csak négy nyomda élt, jórészben vegetált, a Landerer Annáé hét, Landerer Mihály örököseié négy, Paczki Ferencé három és Trattner János Tamásé negyvennégy munkással.

Igaz, hogy az egyetemi nyomda kiadványai rendkivül ízlésesek voltak, betüi a legszebbek, nyomtatása a legtisztább. Maga a nyomdahelyiség is impozáns lehetett, ha meggondoljuk, hogy épületével és berendezésével másfél millió forintot képviselt, évi forgalma pedig kétszázezer forint volt, az évi tiszta haszon harmincezer forint. Saját papirgyára volt Körmöcön és húsz nyomtató prése évi ezerkétszáz, ezerötszáz bál papirost használt el. Híre akkora volt, hogy 1820-ban Watts János az öcscsével (ugyanazok, a kik Berlinben és Lipcsében meghonosították a sztereotipálást) Budára jött és az egyetemi nyomda számára készített gyönyörü lemezeket.

Az egyetemi nyomdát nem számítva azonban, Budapest nyomdaipara a tizenkilencedik század első két tizedében Pozsony mögött foglalt helyet. Innen kezdve erősen emelkedik és két nyomdász-dinasztia veszi át a testvér-városokban a vezető szerepet: Trattner, a régi előkelő cég, amely már 1783 óta virágzott és később Trattner-Károlyi néven szerepelt, és Landerer, mely néven azelőtt is voltak nyomdák Pesten, de jelentéktelenek s a Landererek Budapesten kitünő hivatásukat akkor kezdték teljesíteni mikor Landerer János Pozsonyból Pestre jött. Ez a cég irta később Landerer és Heckenast címen nevét március 15-ike aranylapjára.

A Trattner-család alapítója Trattner János Tamás magyar származásu bécsi nyomdász, Mária Terézia kegyeltje volt. Nagyszabásu ember lehetett, mert bécsi üzletén kivül még hat helyen alapított nyomdát: Pesten, Triesztben, Lincben, Innsbruckban, Varasdon és Zágrábban. A pestit 1783-ban alapította és 1789-ben átadta Trattner Mátyás rokonának, aki kitünő nyomdász volt s a hazát a feledhetetlen emlékü Trattner János Tamással, a tollat is jelesen forgató, vállalkozó szellemü könyvkiadóval ajándékozta meg. A derék férfiu azonban csak tizenegy évig, 1813-tól 1824-ig vezethette az üzletet, mert ebben az esztendőben, férfikora legszebb éveiben, harmincnégy éves korában meghalt. Halála után megint apja, az öreg Trattner Mátyás vette át az üzletet, de csak három esztendőre, mert a nyolcvanas években járó aggastyán halála közeledését érezvén, 1827-ben átadta vejének, károlypatyi és vasvári Károlyi István királyi táblai ügyvédnek. Igy lett a cég neve: Trattner-Károlyi Maga az öreg Trattner néhány hónap mulva meghalt. Nekrologját maga Vörösmarty irta meg.

Amíg a Trattner-Károlyi-nyomda az Uri- (most Koronaherceg-) utcában, a jelenleg is róla nevezett házban tizennégy sajtó körül nyolcvan-kilencven munkás sürgését-forgását látta, addig a Hatvani- és Szép-utca sarkán (a mai Mérei-kávéház helyén) fölvirágzott diadalmas versenytársa, a Landerer-nyomda. A Landerercsalád törzsapja, a bajor származásu Landerer János már 1723-ban nyomdát nyitott Budán, de nem ő, hanem fia, Landerer János Mihály tette kiválóvá e nevet, nem is Budán, hanem Pozsonyban, ahol 1750-ben megvette Royer János Pál örököseinek nyomdáját. Pozsonyból aztán a nyomda nagyrészét Landerer Lajos 1824-ben Pestre vitte. Landerer Lajos nagyeszü és kiváló ízlésü ember volt. Fölkapott és meghonosított azonnal minden újitást. Ő kezdette meg az akkor nagyon kedvelt congreve, guilloch és irisz nevü színes nyomtatást és külön színnyomatu osztályt, mellé sztereotipiát állított. A patikáriusok, akik eddig külföldről hozatták színes nyomtatványaikat, most mind Landerert rohanták meg megrendelésükkel.

Landerer Lajos 1840-ben Heckenast Gusztávval, a Wiegand-féle pesti könyvkereskedés tulajdonosával társult

Az Uj Idők számára festette Tull Ödön

Halottak napja a temetőben

Uj Idők 1900 VII. évf. 67.

s ők a régi gépek helyett gyorssajtókkal szerelték föl nyomdájukat. De szükség is volt ezekre, mert 1841-ben ez a cég nyomtatta Kossuth Lajosnak akkor meginduló Pesti Hirlapját. Képzelhetni, hogy a Belváros csöndhöz szokott nagyurai és nyárspolgárai mily boszusan hánykolódtak ágyukban, mikor a Landerer és Heckenast új gyorssajtói éj idején elkezdtek zúgni és recsegni. Hja, sietni kellett, mert — hallatlan! — öt-hatezer példányban nyomatták a lapot. Hasztalan zárták be az ablakokat, hasztalan húzták rája a vastag redőt, az új gépek hatalmas beszéde áthatott zsalun és ablaküvegen és fülükbe zakatolt hajnalig . . . Hátha tudták volna, hogy annak a zúgásnak a szárnyain miféle keletkező vihar repül?! . . .

A szomszédságban lakott Cziráky gróf. Az panaszt tett a csendháborítás ellen, mert, hogy ő a lárma miatt nem tud aludni.

— Én meg akkor nem tudok aludni, ha gépeim nem zakatolnak! — vágott vissza a szókimondó Landerer.

A két nagy nyomda főnökei és személyzete patriarkális viszonyban éltek. Károlyi, a Trattner-nyomda örököse különösen humánus ember volt, az inasokat nemcsak ruházta, hanem, hogy ismereteiket fejleszsze — görög nyelvtanárt is tartott számukra. Ami pedig Landerert illeti, ott hagyományos volt a munkatársak megbecsülése. A munkások havi fizetésben részesültek, 50—60 váltó vagy sájn-forintot kaptak, ami abban az olcsó világban szép kereset volt. A könyvnyomtatás mértékéről pedig fogalmat nyujthat az, hogy például Trattner 1817-től 1825-ig 827 kisebb-nagyobb munkát nyomatott: 418 magyar, 259 latin, 127 német, 11 tót, 6 görög, 5 horvát és szlavon és egy francia könyvet. Nagyobbrészt a saját költségén.

Amig azonban a három elsőrangu nyomda minden szedő igéretföldje volt, a negyedik jelentékeny nyomdára, a pesti Beimel Józsefére, ahol Helmeczy Jelenkor-át nyomatták, csak keserűséggel gondoltak. Ez a nyomda a zöldkert- (most Reáltanoda-) utcában volt, azelőtt a Faczkó-család tulajdonában, mely 1788-ban alapította és 1829-ben házasság folytán Beimelé lett, aki elvette özvegy Paczki Jozefa leányát. Ez a Beimel, akinek, amint Landerernek Pozsonyban, Esztergomban fióknyomdája volt, nagyon maradi, amellett zsugori és kapzsi ember volt. 1832-ben nyolc rozoga fasajtón dolgoztatott húsz segéddel és tizennyolc inassal, mert ami munkát lehetett, az inasokkal végeztette. És ezzel a kapzsi és maradi emberrel történt meg 1838-ban, hogy belement egy Platzer nevü nyomó oktalan tervébe, aki neki fából szerkesztett egy nagy gyorssajtót, melynek költségeire négyezer forintot csikart ki tőle. Mikor végre nyomtatni akartak és a nagy lendítőkereket óriási munkával mozgásba hozták, úgy szétroppant és mált a gyorssajtó és vele a négyezer forint, — hogy Beimel sírva tett fogadalmat: soha többé nem megy bele ujításba! El is maradt, tönkre is ment, mert 1846-ban kénytelen volt a nyomdát átadni adósságai fejében Kozma Vazul papirkereskedőnek. Ami a másik három nagy nyomdát illeti, az egyetemi most is működik, a Trattner-Károlyi-féle 1867-ben — Károlyi 1863-ban meghalt — megszünt, a Landerer-Heckenast-féle pedig, melynek sajtóin 1848-ban az ifjúság először törte szét a cenzura bilincseit, 1854-ben az Egyetem- és Czukor-utca sarkára költözött. Landerer ebben az esztendőben halt meg, Heckenast még 1863-ig a régi néven, azután 1873-ig saját nevén vezette a nyomdát, amikor az a Franklin részvénytársaság tulajdonába ment át. Heckenast Gusztáv 1878-ban halt meg Pozsonyban.

A szabadságharcbeli lapok közül az egyetemi nyomdában jelent meg a hivatalos Közlöny. Ezzel az történt, hogy tördelője, Remete Pál honvédhuszárnak csapott föl, aminek szomoru következménye az volt, hogy a Közlöny következő száma csunyán eltördelve jelent meg. Erre Szemere Bertalan államtitkár visszarendelte Remetét és

Darányi földmivelésügyi miniszter megtekinti a baromfikiállitást
Az Uj Idők fényképe

„a haza ügye érdekében" eltiltotta a katonáskodástól. A Trattner-Károlyi nyomdában nyomták a német Opposition napilapot, a Jelenkor politikai lapot, a Nemzeti Ujságot, azonkivül számos szaklapot. Landerer és Heckenastnál nyomták a Pesti Hirlapot, Jókai és Petőfi Életképek-jét, a Radicallapot, majd később Jókainak Debrecenben megindított Esti Lapok-ját, Kozma Vazulnál (azelőtt Beimel) nyomtatták a Pálfi Alberttől és Csernátony Lajostól szerkesztett Március Tizenötödike-t, a Bajza József szerkesztette Kossuth Hirlapját, Vas Gereben Nép Barátjá-t, a német Ungar-t, a Tiszavirág-életü lapok közül a Szabadság, Egyenlőség, Testvériség, a Forradalom, a Futár cimüeket és szaklapokat. 1848-ban több új nyomda is keletkezett. Ezek közül Lukács László nyomatta a saját szerkesztésében megjelenő Március Tizenötödike-t, a Nemzeti Ujság folytatását, a Nemzetit, Madarász József és László Nép Elem-ét, a Respuplicá-t, Táncsics Mihály Forradalom és Erdélyi Artur Forradalom cimü lapját, melyek többnyire nagyon rövid ideig éltek. Nyomdát alapított 1848-ban Eisenfels Rudolf, akinél Vachot Imre Budapesti Divatlapja, ennek társlapja a Nemzetőr és Saphir Zsigmond Der wahre Ungar-ja, jelent meg. Ezt az Eisenfelst, akinek nyomdája a lipótvárosi Háromkorona-utcában volt, Windischgrätz 1849 januárjában elfogatta és a derék férfiu 1850 nyaráig raboskodott. Nyomdáját rendelettel bezárathatták. A forradalom évében született Müller Adolf, Emil és Gyulának az Uri- és Kiskorona-utca sarkán volt nyomdája, melyben a Jövő, a Köztársasági Hirlap és a Katholikus Néplap látott napvilágot. Az egyik cégtárs, Müller Adolf, mint honvédtiszt esett el. 1849-ben alapította Bucsánszky Alajos nyomdáját a Kerepesi-uton és 1848-ban született Táncsis Mihály kis nyomdája, melyben a Munkások Ujságát, ezt az olykor tízezer példányban megjelenő lapot nyomták.

Meg kell még emlékezni a bankjegy-nyomdáról is, mely a Károly-kaszárnya gránátos-utcai homloképületében volt elhelyezve. Szervezésével és vezetésével Landerer Lajost bizták meg; mellette ügykezelő igazgató Conlegner Lajos volt, aki Világosig kitartott a nyomda élén.

A műintézetet gazdagon, a teknika legkitünőbb eszközeivel szerelték föl; az intézmény valóban igen gazdag volt kitünő munkaerőben és eszközben; rendelkezett húsz könyvnyomdai és tizenöt kőnyomdai vassajtóval, számos betüöntésre, sztereotipálásra, galvanizálásra, guillochirozásra stb. szükséges segédgépekkel. A bankjegynyomda a kormánynyal vándorolt Debrecenbe, majd Szegedre, Aradra, mígnem Világos után préseit és eszközeit a Marosba sűlyesztették. Egyik nyomóját, Schweitzer Józsefet Haynau az Újépületben kivégeztette.

KEVE

Falka Sámuel

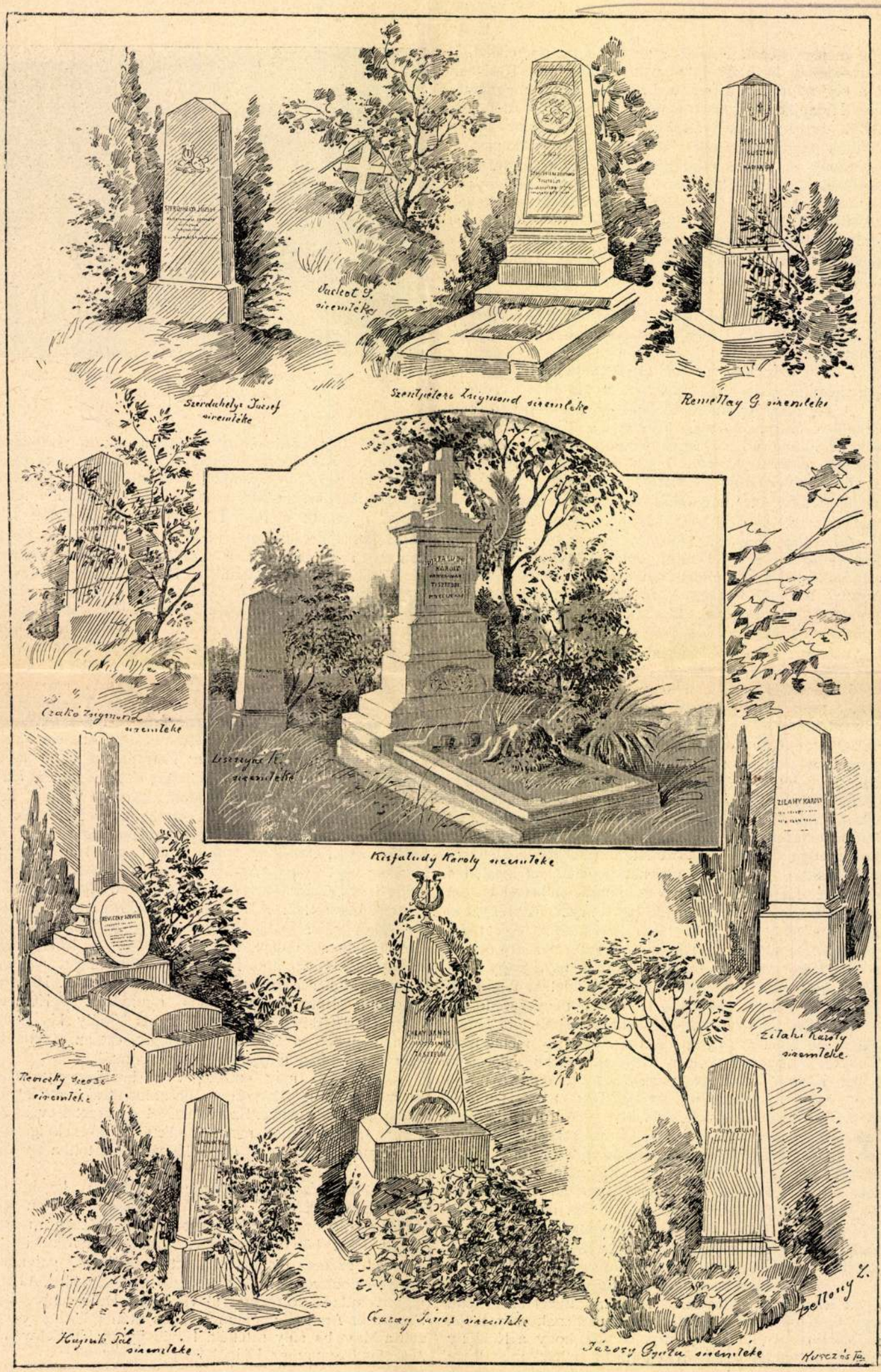

Költözködő halottak

akiket az Ujtemetőbe átszállítanak

Az Uj Idők számára rajzolta Belloni L.

Landerer János
Sebestyén

1724-ben alapit nyomdát Budán: 1728-ban ez a nyomda

Nottenstein János
György

vezetése alá kerül, aki Landerer özvegyét feleségül vesti. N. 1737-ben meghalt.

1737-175 ig az anzony vezeti a nyomdát. Ekkor átadja a nyomdát első házasságából való fiának

Landerer Lipót Ferencnek

Az egyetemi nyomda át helyezéséig ez az egyetlen nyomda Budán-

Vass Budaneinet
37. l.

niszterium számvevőségétől

nv. sz.

er Gyula urnak,

z. bizottsága elnökének,

Budapest.

er hó 22-n, 774. sz.a. kelt b.át-

! van szerencsém Möller István műépítész
di és őralja-boldogfalvai utiszámláját

Landerer János

Mihály

Nyomdász

l.

Kertésznyomtatott

276. l.

Maszlaghy II., 335. szám. (Memling.) — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 3. lap. (Memling.) — Gerevich: A prímási képtár külföldi mesterei. Vasárnapi Újság, 1916. 825. l. (Memling.) — Lepold—Homor 97. l. Gerevich PA, 242—243. l. (Képe 244. l.) (Memling.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. Benesch Belved. 70. l. (Memling.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l. — Van Puyvelde (szóbelileg): Isenbrandt. — Hulin de Loo (szóbelileg): Memling. Lepold—Lippay 56. l. — Exposition Memling. Catalogue. Bruges, 1939., 72. l. (34. sz.)

MIERIS, FRANS VAN (holland festő, 1635—1681) KÖVETŐJE

Szerelmeslevél

Vászon, olaj, 40 × 34 cm.

Simor prímás vásárolta a brünni Volavy gyüjteményből.
Maszlaghy II., 288. szám.

Landerer Katalin

l.

Szentkúty Pál

Régi harai nyomdák
mutakönyvei
Bp. 1940. 69. 70 l.

Landerer Fábis Sebestyén

budai nyomdász

1723–28.

Német nyomdászok

54. l.

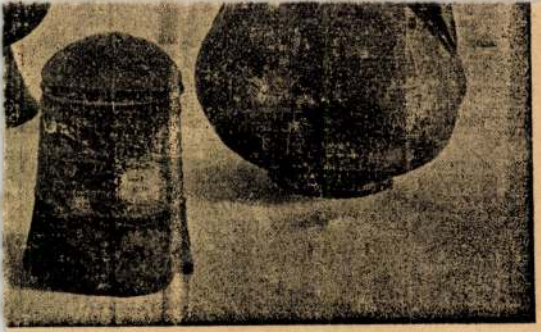

nyek, XVII. század.

8., Sámuel C. N. H. I. 10., I. Béla C. N. H. I. 15., II. Géza C. N. H. I. 63., 93., II. László C. N. H. I. 96., II. Endre C. N. H. I. 123., 128., 129., 148., 151., 153., 166., 173., 191., 196., de különösen 207. (friesachi típus), IV. Béla C. N. H. I. 236., V. István C. N. H. I. 301., 307., a bizonytalan hovatartozandóságú, bécsi fillért utánzó C. N. H. I. 353., III. Endre C. N. H. I. 381., Róbert Károly garasai C. N. H. II. 6—7. sz., denár C. N. H. II. 29., majd a Corpusban nem szereplő, de Schulek által a Num. Közl. 1926. évf. XII. táblán közölt 30A., mely a 25. és 30. sz. denárok hátlapjainak egyesített hibrid verete s csak két példányban ismeretes. Nagy Lajos C. N. H. II. 62. firenzei típusú aranya 2 drb., denár C. N. H. II. 68., Mária denár C. N. H. II. 117., Zsigmond arany C. N. H. II. 119A. 3 drb., Kormányköz

LANDERER Katalin

ilyen dolgaira, és a kis W.-re, akinek efféle újságokat is küldtem, *és* hogy nincs ott a rémséges Nagy Bádog Emlékmű, és ahogy a művien fel-halmazotozott kockaköveket nézem, eszembe jut egy esős novemberi párizsi délelőtt a Diáknegyedben, ahol hitelesen van ilyen kockakő-emlék, én nem tudom, még kiknek... nem erősen hiszem a barrikád-történetek ottani nekem-hitelét, de az ő dolgukba nem szólok bele. Szpéróék ezen a novemberi esős napon is jöttek hajójukkal, s nem túlvilági turisták, nem képzeteg képek, hanem „ők", megint valóságosan ők. Húztam-nyúztam az időt a lucsokban, leüldögéltem az Eiffelhez vezető utcák padjaira, meg-meghúztam üvegem. Nagy szél fújt a hídon. Pulóverben voltam és barna-kék rablósapkában. Jó feltűnés nélkül. Felfázhattam, mert a Trocadero alatti parkban vizelnem kellett, sehol senki, akkor Szpéróék is elhúztak, ez benne van a „Ha majd halott lesz Ön..." kezdetű Ronsard-parafrázisban... folytatása a *Londoni Mindenszentek*nek..., s hogy is van ez egyáltalán? Ahogy a Jékely-vers végződik? Úgy lenne?

Bárka
1993/2-3

Ha majd érzem, hogy közeleg az órám,
addig mondom, mondom a nevüket,
míg csak köztük nem érezem magam.

Közeleg, nem közeleg – köztük érzem.

SPECIMEN
CHARACTERUM
EXISTENTIUM
IN
TYPOGRAPHIA PRIVILEGIATA
CATHARINÆ LANDERER,
VIDUÆ.

BUDÆ,
ANNO MDCCLXX

Landerer Katalin budai nyomdájából

SZALAI CSABA

A vásár fölött

Imrének a Bánlak gyepsorára

Az is színpad volt, főszerep,
amit a „forgón" megtanult:
igás küllőkkel röptetett,
sodort egy „láncra ült" falut,
Az is színpad volt, főszerep.

Halálra táncolt, torz korong
forgott alul: a tánclemez –
a hangsebekben hogy bolyong
a tű, magános árva lesz,
s halálra karcolt a korong.

Amikor a nép is odalódult,
kiszédült néhány megzavart
KUPEC: „A gyepsori! Egy forgást
összekoldult". – S általták
maguk: csak bábuhecc,
amikor a nép is odalódult.

A céllövöldén éppen rózsa nyílt,
a vásár fölé vitte őket,
így zuhant el az a hinta, így –
a párok bokrétái még pörögnek.
A céllövöldén éppen rózsa nyílt.

Landerer János Sebestyén

1724-ben alapította budai nyomdáját, az elsőt Buda visszafoglalása után.

Lásd Kelényi B. Ottó

Budai impresszumos nyomtatványok 1688–1708. Bp 1933.

Kny a Fővárosi Könyvtár Évkönyve III. kötetéből

ZSIDÓ KULTUSZTÁRGY,
függő.
XVIII. század.

FELTÁMADÁS,
függő dombormű.
XVIII. század.
Réz, 9 cm.

TRÓNOLÓ KRISZTUS,
balra Mária, jobbra magyar címer.
Magyar munka, XVIII. század.
Trébelt réz, mag. 7 cm.

KERESZT,
négy darab.
XVIII. század.
Réz, 8·5, 8, 5·8 és 5·4 cm.

SZENT PÉTER,
dombormű.
XVIII. század.
Réz, mag. 10·5 cm.

KOPPANTÓ,
vésett jelenettel.
XVIII. század.
Réz, hossza 20 cm.

KÉS ÉS VILLA,
tűzcsiholó szerszámmal.
XVIII. század.
Réz.

Landerer János

Sebestyén

l.

Kéziratnyomtatott

148. l.

149. l.

Új Magyar Sion, X., 1879., 945—946. l. — Dankó 93—94. l. (Képe XXXI. táblán.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 369. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien. XV., 1881., 209—210. l. — Lepold—Homor 71. l. — Lepold Katalógus, 209. sz.

MOR PRÍMÁS KELYHE,

ıny, kék, vörös és zöld zománccal. Neogót lű. Simor címerével és Joan. Card. Simor pro o usu felirattal, bécsi hitelesítő bélyeggel és ıders mesterjeggyel.
ag. 23 cm.
ppert terve után Anders bécsi ötvöstől, 1880.
téna Anderstől.
mor prímás készíttette, 1880.
Simor János aranykelyhe. Egyházművészeti Lap, II., 1881., 215—217. l. — Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 193. l. — Lepold Katalógus 116. sz.

MOR PRÍMÁS KELYHE,

anyozott ezüst, drágakövekkel és zománcos edaillonokkal. Dianafejes bélyeggel és Anders esterjeggyel.
ag. 23·6 cm.
ıders bécsi ötvöstől, 1880 körül. Patenája resztt el Anderstől.
zsef főherceg és Klotild főhercegnő ajándéka mor prímásnak az alcsuti kápolna felszerelése kalmából.

Landerer Katalin

l.

Kerteiz-nyomtatott

253 l.

370. l. Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien. XIV., 1881., 160. l. XV., 1881., 347—348. l. — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ., XIV., 1880., 289. l. — Czobor—Szalay II. kötet. 338. l. (Képe LXII. táblán.) — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 76. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 287. l. — Egyházműv. kiáll. 1930., 430. szám. (Képe 45. tábla.) — Tragor Ignác: Vác műemlékei és művészei. Vác, 1930., 22—23. l. (Képe 21. l.)

Landerer Katalin

l.

Kertészmyomtatott

148-l.

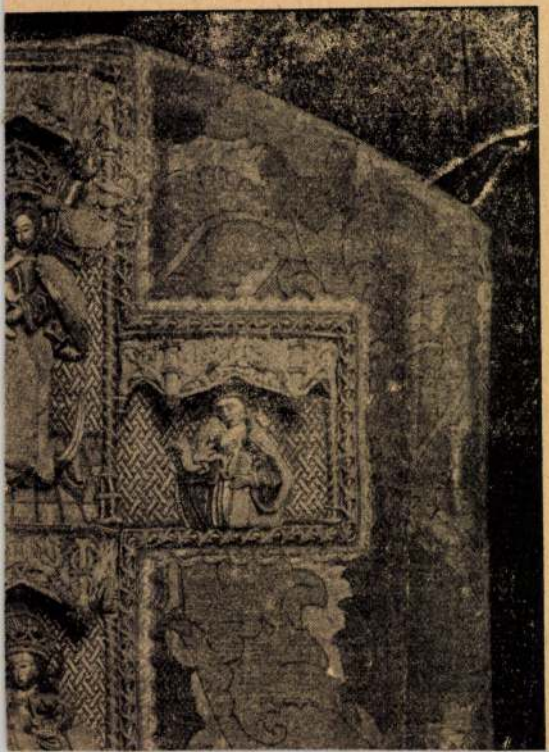

MDK

Landerer Katalin

nyomdatulajdonos

1783ban a pesti Royer-féle nyomdát is bérbe vette tol rézint Royer betüivel "rézint „Landerer K." impressumot" használt.

Firtinger Károly: Hazaink könyvnyomtatói

Grafikai Szemle 1893 évf. 2 z. 23 l.

Landerer János Mihály

füskúti

pesti nyomdász

1783 – 1809.

l. Neinnyomdászok

56. l.

IRODALOM

-M.o.Müeml.II.470.l.
-Arch.Közl.XI.II.50.l./Myskovszky/
-Myskovszky jel.és rajz.M.Biz.
1877.,16,23,32,38.l.
-Römer-jgyk.XXXIV.19.M.Biz.

JEGYZET

Landerer János Mihály

1.

Kéziratnyomtatott

154. l.

OLTÁRKERESZT,

fehérezüst, palmettás és csigás díszítéssel. Nec
barokk stílű. A talp peremén alul: B. M. V. d
Bakács Offert Joannes Cardinalis Archi-Episco
pus Strigon 1853. Talpán bécsi hitelesítő bélye
1853-ból és elmosódott mesterjegy.
Mag. 36 cm.
Bécsi munka 1853-ból.
Scitovszky prímás ajándéka a Bakócz-kápolná
nak, 1853.

SCITOVSZKY PRÍMÁS KELYHE,

aranyozott ezüst, szára Sz. Mária-szobor, talpá
Mózes, Áron és Ábrahám. Talpán kettős körira
és Scitovszky címere. Római hitelesítő bélyegge
Mag. 33·2 cm.
Római munka 1854-ből. Patena Anderstől.
Scitovszky prímás Rómában készíttette, 185

Gerevich PA, 190—191. l. — Lepol
Katalógus 110. sz.

EREKLYETARTÓ,

Szent Adalbert koponyájának darabjával, rész
ben aranyozott ezüst, az ereklye üveglap alat
Bécsi hitelesítő bélyeggel és Anders meste
jegyével.
Mag. 53·5 cm.
Anders bécsi ötvös műve 1854-ből.
Scitovszky prímás készíttette.

Gerevich PA, 198. l. — Lepold: Adato
4. l. — Lepold—Lippay 39. l. Lepol
Katalógus, 240. sz.

MOK

Landerer János Mihály

nyomdász

vette meg 1775-ben az időközben a fiscus kezére
került kassai nyomdát, majd fiára szállt
a birtokjog.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói.
Grafikai Szemle 1893 évf. 1. sz. 6 l.

MDK

Landerer János Mihály

nyomdász

1750-ben vette meg a pozsonyi nyomdát. E zerzeménnyel lett letéve az alapkőve a Landerer cég felvirágzásának. 1770 ig a Landerer nyomda egyedül állt fenn Pozsonyban. Itt jelent meg a Pressburger Zeitung". (Első száma 1764 jul 14 én.)

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói.

Grafikai Szemle 1893 évf 17 s l.

MDK

Landerer János Mihály

Keve: Az ólomszérüről. Uj Idők, 1900. 6.sz. 138-139.l.

Landerer Lajos

MK

nyomdász /lapkiadó/

A Pesti Hirlap 17 első száma oly hamar elfogyott hogy Landerer kénytelen volt második kiadásban utána nyomatni. 1841 nyarán 50 helybeli és 3670 védiki előfizetője volt. 1844-ben a példányszám 5100-ra emelkedett.

68-69.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve. I. kötet 1954.

Landerer Lajos

nyomdász /laptulajdonos/ MK

Kossuth lemondása után Szalay Lászlót hivta meg a Pesti Hirlap szerkesztőjéül.

a lap az első hónapkban /5000-ről/ 500 ra sülyedt.

76.o.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve. I. kötet 1964.

Landerer Lajos
nyomdász kiadó

A Munkácsi féle Rajzolatokból lett Sürgöny folytatására kért engedélyt és 1841 jan. 2-tól kiadta a Pesti hirlapot. Metternich intézkedésére Kossuthot kérte fel szerkesztőnek.

64.o.

Repr.: A PestiHirlap egy cimlapja.

XVII. képtábla.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1954.

Landerer Lajos

nyomdatulajdonos MK

A Pesti Hirlap tulajdonosa 1843 decemberében -Metternichhel köttött 1840-es megállapodása értelmében - ugy vetette véget Kossuth szerkesztőségének, hogy akormányra a gyanu árnyéka sem hárul Kossuth mondott fel ,Landerer kétszinüsége miatt.

72.o.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve.
I. kötet 1954.

Landerer Lajos

könnyomdász

lásd

Kertésznyomtatott

256, 257. l.

258, 259. l.

Ideiglene

80·– azaz nyolcvan t
trencséni vár fölvételi
napidijaim, (33·00K) ill
mint előlleget felve

Budapest

Landerer Lajos

nyomdász

l.

Kertész nyomtatott

282 h

OSZTRÁK FESTŐ, XVIII. század vége

A mulandóság allegóriája

Réz, olaj, 30×26 cm. (44. szoba.)
Maszlaghy II., 532. szám.

OSZTRÁK FESTŐ, XIX. század

Szarvasvadászat

Nyúlvadászat

Vászon, olaj, 58×100 cm. (24. szoba.)
Maszlaghy II., 376—377. szám.

OSZTRÁK FESTŐ, XIX. század

Szarvasvadászat

Vászon, olaj, 115×88 cm. (Folyosó.)
Maszlaghy II., 444. szám.

OSZTRÁK FESTŐ, XIX. század

Tiroli parasztcsalád

Tiroli életkép

Porcellán-tondó, átm. egyenkint 30 cm. (39. szoba.)
Az alábbinak párja.
Maszlaghy II., 544. és 545. szám.

SATTLER, HUBERT (1817—1904)

Esztergom a Dunáról nézve

Jelezve lent jobbra: H. Sattler, 1873.
Vászon, olaj, 92×157 cm. (Első emeleti fogadó.)
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Rényi 23. l. — Maszlaghy II., 191. szám.

Landerer Lajos M.D.K.

könyvnidász

5.) Bp. Ludovicea

6.) Bp. Nemzeti Museum

7) Az ujonépült városház Pesten

8.) Brandruinen von Kittsee

9.) Magyar sinkár és gyors-kocsi

Gerni; A mag. körajz. 1960 156

M. D. K.

Landerer Lajos könyv
és könyvnidán

Pozsonyban és Pesten

1.) Hirsch Márk — 1829

2.) Schreiber Mózes — 1827

3) Cs. kir. nab. pesti cyrkor tisztító
gyár

4.) Das neue ungarische Theater

Gerori, A mag. könyv. 1960 156

MDK

Landerer Lajos
könyvnyomtató

Európai szinvonalra emelte a nyomdát. 1848-ban ujat rendezett be. A Nemzeti Bank jegyzi azó nyomdájában nyomták.

A Franklin nyomda története
Magyar Grafika, 1958 II évf 6 sz. 440-441.

MDK.

Landerer Sanos Mihály

könyvnyomtató

1750-ben vette át a Royer örökösöktől a nyomdát. Saját gyárt mány ú ó-turai papírt használt. II József a műveltség terjesztéséért kitüntette. Dugonics András regényeit Batsányi folyóiratát Voltaire és Lessing műveiforditásait adta közkézre.

÷ A Franklin nyomdavállalat története.
Magyar Grafika 1958 II évf 6 sz. 489 l

Landerer János Mihály

füskúti

d

Kertészmyomtatott

149. l

152. l

280. kép. *Szent István király. Részlet a magyar*

MDK

Landerer János Mihály
nyomdász család pozsonyi tagja.

1764-ban alapitja a Pressburger Zeitungot., mely nek szerkesztését is 1786-tól a Landerer család tagja és ez őket követő kiadók végezték.

20-21.o.
25.o.

Dezsényi Béla- Nemes Dezső : A magyar sajtó 250 éve.
I. kötet. 1954.

Landerer János Mihály
nyomdász

MDK

Repr.: "Pressburger Zeitung" "Erstes Stück"
/1764 jul. 14/ első lapja.

III. képbetét.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve.
I. kötet. 1954.

Landerer János Sebestyén MDK

nyomdász

1724-ben alapitott /Budán/ nyomdát.

20.o.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve.
I. kötet. 1954.

Landerer János
Sebestyén

Novák 500

60, 69, 70. 104. C.

448. OVÁLIS DISZTÁLCA, szir
disszel. Jelezve: „*Daffinge*
D'après le Dessein de Mon
arts à Vienne." Bécs, 180

449. ARANYCSINÁLÓ. (Duka
Német, XVIII. sz. v.

450. KÉT PUTTÓ DELFINNE
mejer mintája. Bécs, 176(

451. KRÉMES CSÉSZE FED
Bécs, 1770 k.

452. HÁRMAS MAKKALAKU
Tata, XVIII. sz. m. f.

453. KÁVÉSKÉSZLET, porce
szines virágcsokrokkal.
Bécs, 1802.

454. HÁROM TOJÁSTARTÓ,
XIX. sz.

455. CSÉSZE ALJJAL, szines
Herold-modoru kinai alal
Meissen, 1745 k.

456. DISZCSÉSZE ALJJAL,
császár utolsó felesége, Carolina Augusta mellképe szinesen.
150.—

465. DISZTÁL, porcellán, szines kinai modoru jelenettel és virágdiszitéssel.
Herend, 1860 k. 15.—

466. KÉT NAGY VÁZA, két talapzattal, kemény cserép, szines alakokkal és virágokkal
Japán, XIX. sz 200.—

467. KÉT VÁZA, kemény cserép, oldalán kék alapon szinesen nőalak gyermekkel.
Japán, XIX. sz. 80.—

468. KÉT DISZEDÉNY TALAPZATTAL, porcellán, Amfora alak, arany diszitéssel.
Bécs, 1823—24. 100.—

469. NAGY VÁZA FEDŐVEL, porcellán, kék alapon szines virágokkal.
Német, XIX. sz. 340.—

470. A ZENE ALLEGORIÁJA, szines porcellán-csoport.
Meissen, XIX. sz. 200.—

471. HALÁSZAT, allegórikus szines porcelláncsoport, XVIII. sz.-i minta nyomán. Meissen, XIX. sz. 120.—

472. A SZERELEM ALLEGÓRIÁJA, szines porcelláncsoport. Meissen, XIX. sz. 120.—

473. EGYSZEMÉLYES TEÁSKÉSZLET, porcellán, kinai alakokkal.
Herend, 1867. 100.—

474. BONBONIERE, porcellán, szines és arany diszitéssel. Sèvres-jeggyel. 25.—

Landerer Sajós

nyomdász

1.

Kertész nyomtatott

276. 1

Landauer Lajos

L. Magyar 300

71, 72, 73, 122 l.

MOK

Lauderer Lajos

nyomdatulajdonos

1848 ban kapott megbízást a nemzeti kormánytól bankjegy nyomda felállítására, itt nyomták a szakszempontból érdekes Kossuth-bankókat. Pesten kezdte működését a bankj. nyomda a Károly kaszárnyában.

Firlinger Hazánk könyvnyomtatói

Grafikai Szemle 1943 évf. 3 p. 38 l.

MDK

Landerer Lajos

nyomdatulajdonos

1824-ben vette át a pesti nyomda vezetését, pozsonyi sajtóit kilenc-ről - 2-re redukálta a többi 7-et Pestre állította. 1833-ban kezdte meg elsőnek hazánkban a congreve-, guilloch- és iris nyomást. 1840-ben lett társa Heckenast Gusztáv.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomdái

Grafikai Szemle 1893-évf 3 f. 38 l.

MUK

Landerer Lajos
nyomdász

a 30-as években a zinc és domború nyomású
műszedés céljából nyomdájában u. n.
Congrève osztályt rendezett be. Ebből
álokultki a zabádságharc idején az „állandal-
mi bankjegynyomda"

Major István: A könyvnyomtatás történelméből.
Grafikai Szemle 1896 évf 2 z. 23. l-24.

MDK

Landerer Lajos
nyomdász

„szervezte és vezette az 1848 máj 19 én
határozatba ment magyar banknyomdát
A Kossuth-bankjegyek remekművei
ama kor könyvnyomtató művészetének"
Gyalui Farkas. A Magyar Könyvnyomtató

Grafikai Szemle 1910 évf 2 sz 41 l

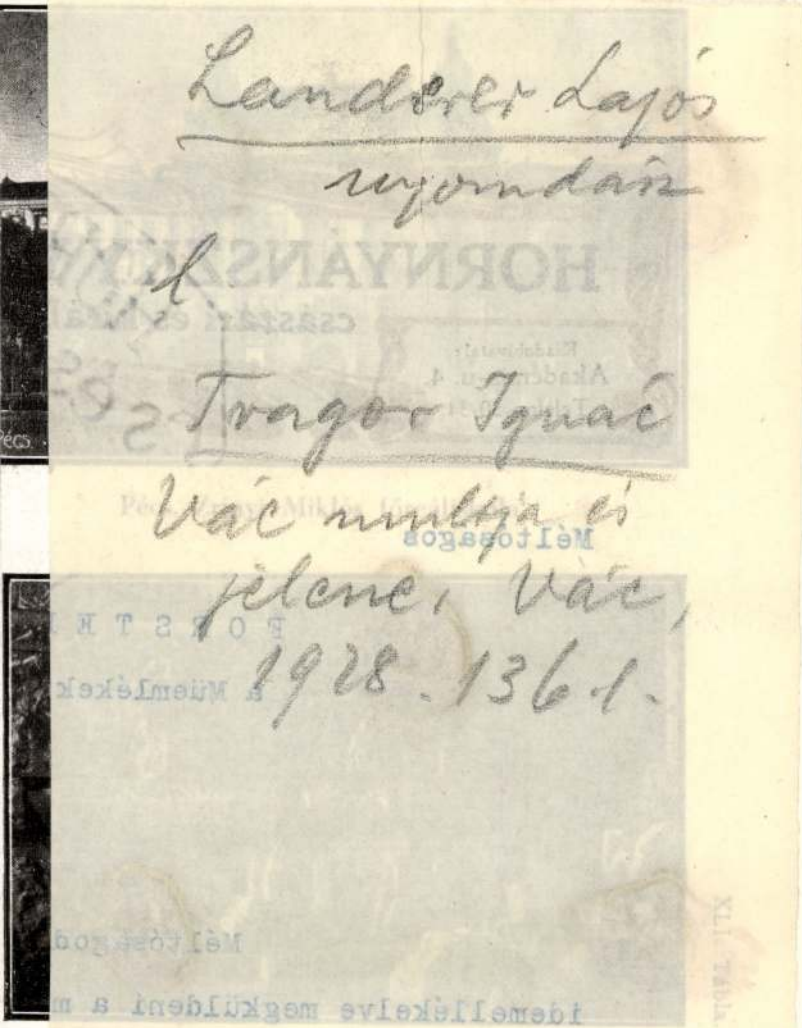

Pécs. Dómmuzeum.

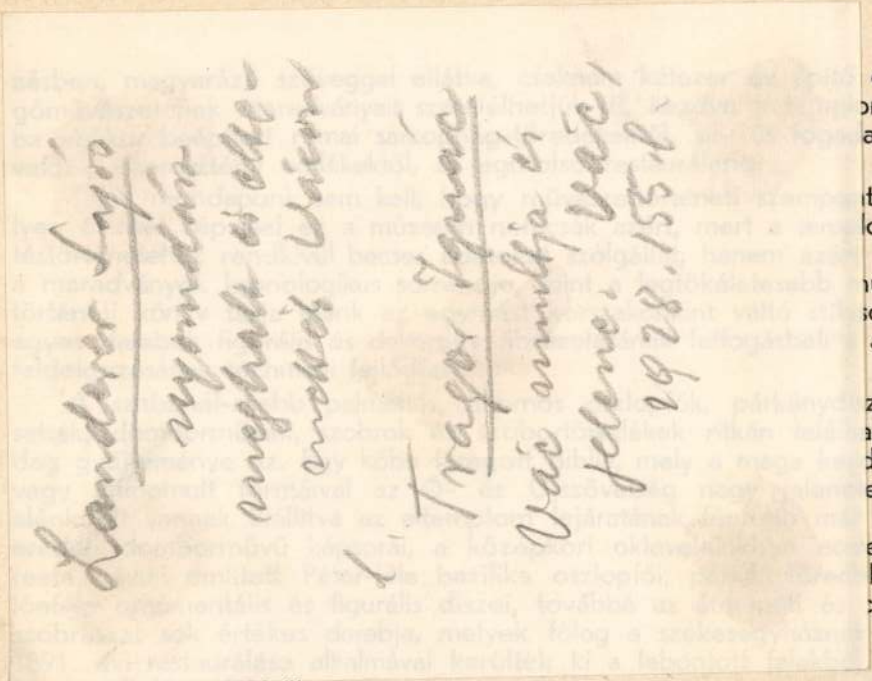

és fara-
om falai-
almi kö-

ıtból mi-
lom épí-
is, mert
ıűvészet-
ıokat, az
a kövek

zek, ro-
ató gaz-
detleges,
eit tárja
említett
esia au-
kei, kü-
csúcsíves
1882—
s a fa-

lak körül törmelékből.

A székesegyházon kívül, figyelemreméltó emlékekben nyílvánúl meg

Műemlék számba megy a Ferenciek utcájában, a Korogyi-család által 1301-ben alapított, de 1543-ban, Pécs elfoglalása alkalmával a beözönlő török hordáktól elpusztított Ferencrendi kolostor és templom. A templomot egy ólommal fedett török mecset helyén, a XVIII. század utolsó éveiben építették és 1789-ben plebániává szervezték át. A kolostor körül valamikor török temető terült. A közelben levő Kórház-tér rendezése alkalmával sok török sírkövet fejtettek ki itt a földből, melyet a reálgimnáziúm építéséhez használtak föl.

Ebben a városrészben az Ágoston-tértől északra találjuk Pécs legrégibb szentegyházát, a XI. században épült Mindenszentek templomát, mely épségben élte át az Árpádok, Anjouk, Hunyadiak, Jagellók korát és egyetlen templom volt abban a másfélszázadot kitöltő időben, melyet a török nem alakított át mecsetté, vagy kaszárnyává, hanem a keresztények kezén hagyott. Különös érdekessége ennek a templomnak, hogy 1588-ban falai között folyt le az unitárius Válaszúti György és az és az evangelikus Skarica Máté közötti úgynevezett Pécsi disputa, mely a híres Pécsi kódexben van megörökítve. Ebben az időben, minthogy az egyes felekezetek között a templom használata miatt állandó civódások voltak, a templomban egy később ismét lebontott válaszfalat húztak, melynek nyomai ma is megvannak.

A város római katholikus templomai mellett meg kell említenünk a vasúti állomás közelében 1892-ben épült református templomot, melynek megtekintése képzeletben visszavisz bennünket a mohácsi vész utáni időkbe, mikor Pécs egyike volt az új vallást követők legvirágzóbb

Landerer Lipót Ferenc

budai nyomdász

1752–1776.

L. János Sebestyén fia.

l.

Nem nyomdászok

55. l.

Özvegy Landerer

Katalin

budai nyomdász

1776–1801.

u. o. 55. l.

Maemlenen Orsz.Bizo

f.évi október hó 2-

felterjesztésére tu

eljárás végett megk

Budapest, 1911. októbe

A minister rendelete

tekintetes országos

tságának

K. a

min. t

Landerer Mihály János

l.

Kötőnyomtatott

256. l.

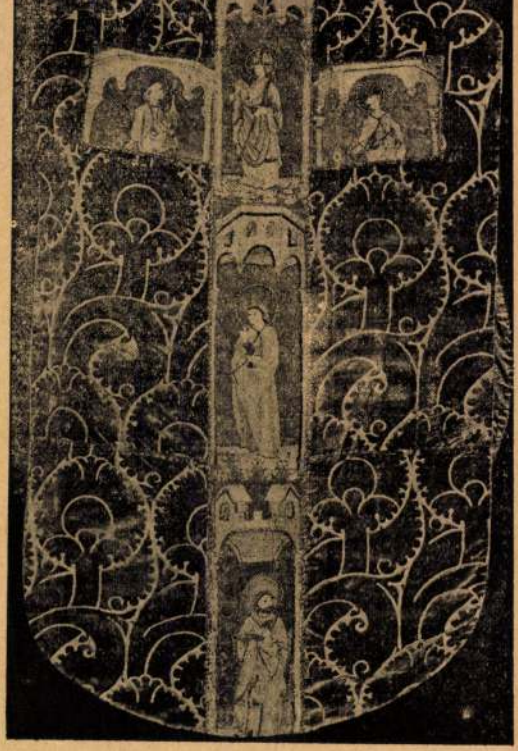

278. kép. *Miseruha, 1450 körül.*

Landerer Mihály

1783-ban helyezte át
nyomdáját Pozsonyból
Pestre.

Gaidonyi Albert

A hétszáréves Buda-
pest. Bp. [1944]. 97. l.

.január hó 13.

eghagyásából:

rug

s.

Landerer Mihály

l.

Kertészmyomtatott

253 l

keresztszárakban angyal és Szűz Mária: Angyali üdvözlet. A csonka mellrészen Szent Tamás apostol.
Mag. 104 cm.
A figurális rész Pinturicchio rajza után készült, a hímzés olasz munka 1500 körül.
Bakócz prímás készíttette.
Először az 1609. leltárban.

Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi művelőinek régészeti osztálya. Bp. 1875—76., 190. l. — Dankó 99—100. l. (Képe XXXIX. táblán.) — Sz. S.: Könyvismertetés. Századok, XIV., 1880., 838. l. — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 371. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien. XV., 1881., 349. l. — Lubóczi Zs.: Első Mátyás király trónszőnyegei, AÉ., ÁII., 1887., 405. l. — Czobor Béla: Erdődi Bakócz Tamás kárpitja. AÉ., IX., 1889., 121. és 216. l. — Lipcsey József: A zólyomi régiségkiállítás. AÉ., IX., 1889., 340. l. — Fraknói: Bakócz Tamás. Bp. 1889., 185—186. és 220. l. (Képe 187. l.) — Fraknói: Erdődi Bakócz Tamás prímás műtárgyai. AÉ., IX., 1889., 116. l. (Képe 115. l.) — Radisics Jenő: A női iparművészeti kiállítás. Művészi Ipar, VII., 1892., 84. l. — Az iparművészet 1896-ban. Bp. 1897., 117. l. — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 94. l. (Képe 95. l.) — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 287. l. — G.: A koronázási emlékkiállítás. Vasárnapi Újság, 1917., 126. l. — Gerevich: A régi magyar művészet európai helyzete. Bp. 1924.,

Landerer Mihály

l.

Kertész nyomtatott

148. l.

Lobbtor

BÖJTI LEPEL,

fekete bársonyból, rajta domború hímzés: Krisztus indás kereszten, négy kínzóeszközös angyallal. Szél. 182 cm.
Magyar munka, 1500 körül.
1937-ben javítva.
A Régészeti Múzeumból, hova Némethy Lajos gyüjteményéből került.
Lepold Katalógus 145. sz.

BÁTHORY-MISERUHA, (290. kép)

szövete kétréteges arany bársony. Firenze, 1490 körül. — Domború keresztjén kiugró baldachinok alatt középütt a Madonna Jézussal, két angyal koronát tart feje fölé, balról Szent Dorottya, jobbról Szent Margit félalakja, lent Szent Katalin és Szent Borbála álló alakja. Legalul két sárkányrendes címer, balról a Báthoryaké, jobbról fekete sas.
Mag. 130 cm.
Magyar munka, 1500 körül.
A címerek szerint Sánta Báthory István nádor és neje, Masoviai Zsuzsanna lengyel hercegnő birtokából. — Az 1623. évi leltár szerint az ipolysági prépostságé volt. — 1853—1854-ben renoválták.
Dankó 97—98. l. (Képe XXXVI. tábla.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880.,

Landerer Sebestyén

lendai nyomdász

irod.

Gárdonyi Albert dr.

A hétszázéves Buda-

pest. Ap. [1944] 95:1

rszágos bizottságnak
lekötelezett hívei:

1904. január 20.án

i ev. ref. egyház község
ából:

Ifj. Gödri Ferencz
fögondnok

Böjthe Géza
ev. ref. adm. lelkész

Landgraff

rezin

god

2

Varga Rezin

137 l

Csont dárdaszigony, öskori VIII. 172

Füskuti Landerer Mihály

Nyomdász.

Repr.: Orpheus
egy hónapos irás....stb.

Első Kötet /1790 jan.Febr.Mart.April/
Kassán
Füskuti Landerer Mihálx
költségével.

VII. képlap

Dezsényi Béla- Nemes Dezső : A magyar sajtó 250 éve.
I. kötet. 1954.

Füskuti Landerer Mihály MDK
nyomdász

Kazinczy "Orpheus" cimü folyóiratának , mely 1790-91-ben 8 füzetben jelent meg, kiadója.

35.o. és VII. képtábla.

Dezsényi Béla- Nemes Dezső : A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1954.

MDK

Landerer Mihály

Keve: Az ólomszérüről. Uj Idők, 1900. 6.sz.
138-9.l.

mDK

Landerer Mihály
könyvnyomtató

áldozata lett a cenzurának. Éjjel nyomtatta pincejében az Ember és polgár forradalmi kátéját – sigja Martinovics-féle összeeskűvés rézsekent előbb halálra majd 10 évi súlyos börtönre ítélték.

– Történelmi Fragmentumok
Grafikai Szemle 1909 évf 11 z 246 l

MDK

Londerer Mihály
nyomdász

Landerer János M. fia és utódja nagy barátja írók-nak, magyar irodalom-nak. Rövid ideig műkö-dött, mert már 1809-ben meghalt.

Firlinger Károly: Kapaink Könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893 évf 1 f. 5 l.

MDK

Länderer Mihály

budai könyvnyomtató

művezető

„forradalminak mondott kátéját 1795-ben éjjel és titokban nyomtatta pincéjében persze a cenzura imprimaturja" nélkül. Ezért Kufstein" és Spielberg kazamatáiba dugták. S mint megtört nyomorék került ki a tömlocből"

Rulai Farkas: A Magyar könyvnyomtató

Grafikai Szemle 1910 évf 2 sz 40 l

MDK.

Landerer Mihály
nyomdája

Landerer kataliu nyomdajának vezetője, a Marlinovits-féle összeesküvés forradalmi iratait titokban kinyomtatta. Ezért halálra ítélték majd kegyelem folytán büntetését 10 évi súlyos börtönre változtatták, forradalmás után szabadságra meg is halt.

Firlinger Károly: Hazánk könyvnyomdái
Grafikai Szemle 1893 évf 27 23 l.

MDK

Landerer Michele Giov.

pozsonyi nyomdász

Haydn : La canterina opera buffa szövegkönyvét nyomta ki 1767-ben.

Horányi Mátyás: Eszterházi vigasságok. Bp. 1959.

206.1.

Landerer Lipót

Ferenc

l.

Kertesznyomtatók

148. l.

aranyszálakkal, Szent Mária fején a lepel gyöngyökkel díszítve.
Mag. 20·7 cm.
Magyar munka, 1500 körül.
Először az 1609. évi leltárban.

Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi résztvevőinek régészeti osztálya. Bp. 1875—1876., 189. l. — Árvízkárosultak. 1876., 45. l. 1509. szám. — Dankó 105—106. lap. (Képe XLVII. táblán.) — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ., XIV., 1880., 290. l. (Képe 303. l.) —

mDK

ilj. Landerer Lipot Ferenc
nyomdáj

1771 ig vezette a budai nyomdát.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói.
Grafikai Szemle 1893 évf 2 z 23 l.

MDK

Landerer Lipot Ferenc
nyomdász.

a budai nyomda ismét a Landerer család kezébe került és L.L.F. haláláig 1764 ig vezette. utána lasonnevű fia folytatta üzletét.

Fritinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893 évf 2 z 23 l.

< Landgraf A. >

könyve

< 7 Habán fedél.

N Y U G T A T

P75.044

300.000 B P, azaz Háromszázezerb
tiszteletdijam kiegészitéseként
kek Országos Bizottsága pénztárá

Budapest, 1946 julius 5.

4.200.000 U.S.

Landgraf Ádám

Habán fedél c.
munkája
Sopron, Eger
1772
Pozsony
1773
lásd
Kazinczy lev.
III. 531.
lásd Szinnyei Magyar írók

A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT EGYESÍTE
STEPHA

Adam Landgraf

4. Illusztráció Adam Landgraf „Az haba födélnek, az az: agyaggal öszve tapasztott szalma födélnek meg-magyarázása" című művéből (Eger 1772) — mesteremberek egy veszprém megyei magtár építésén. (repr.)

4. Illusztráció Adam Landgraf „Az haba födélnek, az az: agyaggal öszve tapasztott szalma födélnek meg-magyarázása" című művéből (Eger 1772) — mesteremberek egy veszprém megyei magtár építésén

Magyar Építőművészet, 1984. 6., 13-old.

Landgraf-Alex

1788

l.

Eperjessy 1929

78. l.

Landgráf Katalin, iparmű vén

könyeg:

Repr

Landgráf Katalin: munkája

13.

TISZATÁJ, Szeged. 1973. augusztus

XXVI/8.

Landgraf Katalin, szö vő

L.: Domonkos László

-:Kitüntetések a Parlamentben 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977 aug. 18.

Landgraf Kata
a népmüvész afa mestere

- Kata, melyik a te tárgyad, amely itt ki van állitva.
- Szövött abrosz
- Szövött abrosz, ez milyen stilusu?
- Hát nehéz lenne meghatározni, mondjuk ugy, hogy talán uj stilusu, én ugyanis nem ragaszkodtam egystlen-egy tájegység stilusához, vagy motivum kincséhez sem, hanem megpróbáltam a szerkesztési módot, és az egyszerü anyag használatot átvenni.
- Na ez már tulajdonképpen majdnem hogy exponál egy következő kérdést. Ti tulajdonképpen megőrizni akarjátok azt a sok értéket, amely fölhalmozódott a magyar népmüvészetben, vagy kicsit tovább fejleszteni.
- Természetesen mnd a kettőt, és azzal, hogy tovább fejlesztjük, meg is őrizzük, és a megőrzés legfontosabb módszere a technikai megismerése ezeknek a tárgyaknál.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 OKT 10

KORTÁRS

Landgráf Katalin

1021

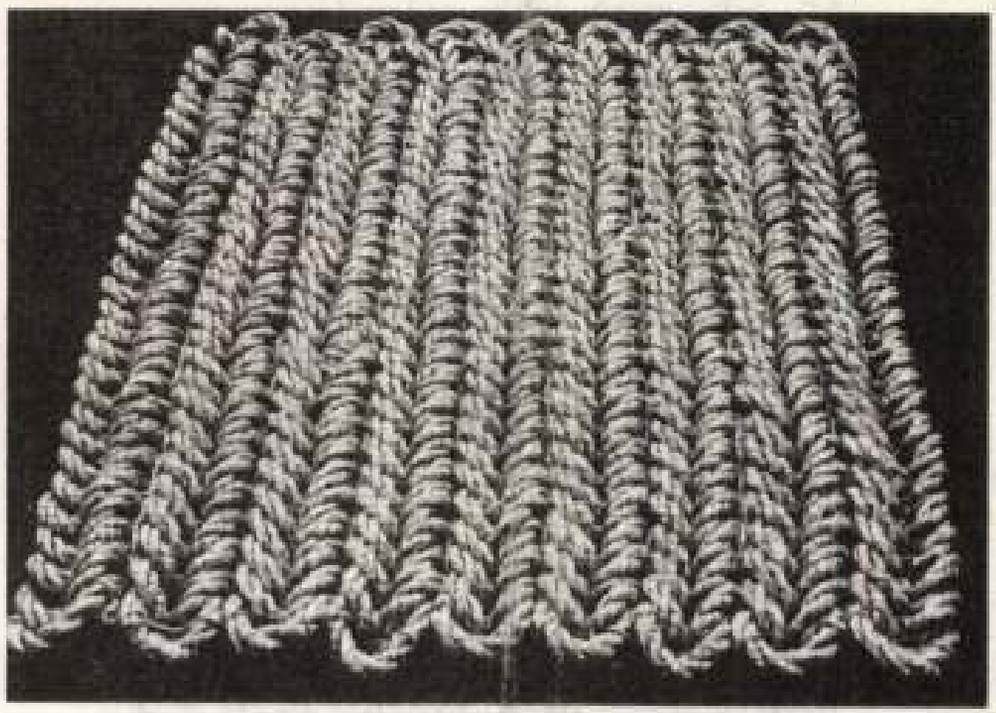

Landgráf Katalin: Spárgaszőnyeg

Éj van pedig, ez vi
fekete mint a Poko
S Kassák Lajos Je
zsálem felé gyalogo

Minden virradat le
minden szájon csö
minden kurva mos
pénztárcák iránt f

Ím, az emberi miv
csak a buksza szav
Fényreklámoktól a
apokaliptikus ól.

Szólott vala Leonardó:
Kire formádzik a por,
Madárra vagy Denevérre –
eztet döntse el a kor!

Landgráf Katalin, népművész

L. Dienes Gábor

_ : Pályázati - Borító 3.

Mozgó Világ, Bp. 1978 különnán. IV/VII.

Landgráf Katalin [igazmuvén]

Szöveg: Repr.

Landgráf Katalin: munkája 41.

TISZATÁJ, Szeged, 1973. augustus XXVII/8

Landgraf Katalin

Batikplakát.

Népművelés 1973/5 2 old.

Landgráf Katalin, Textiltervező

KÉT FIATAL ALKOTÓ, Landgráf Katalin textiltervező és Szittner Andrea népi iparművész textilkiállítása nyílt meg csütörtökön a ferencvárosi Pincetárlaton.

– Hír

8

Népszabadság, Bp. 1980 dec. 19

LANDGRÁF KATALIN

AKKORD

Akkord cimmel a Fiatalok Népművészeti Stúdiójának öt tagja – Landgráf Katalin, Lesznik Angéla, Pataki Tibor, Szittner Andrea Vadász Katalin – Kecskeméten a megyei művelődési központban állította ki új alkotásait. A népi hagyományokat őrző kerámiák, szőttesek kiválóan alkalmasak a mindennapi használatra.

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/ 27. sz. 43. o.

LANDGRÁF KATALIN

./ 2. ... 43. o.

KÉT FIATAL IPARMŰVÉSZ

Két fiatal textiltervező iparművész kiállítását láthatták december utolsó két hetében a Ferencvárosi Pincetárlat látogatói: Landgráf Katalin a gyomai háziipari szövetkezet tervezője (fent) és Szittner Andrea népi iparművész (lent) mutatta be a figyelemreméltóan érdekes kiállításon legújabb munkáit.

he basic stitch and its variations on the collar are both different from those on the mantle. Density of metal threads: 5o/cm.

The embroidery work of the mantle can be divided into three groups

1. The gilded surfaces were embroidered by the so-called Anlegetechnik /laid-embroidery/. It was made as follows: gold threads were laid in parallel on the face of the base fabric and each of them was couched onto it by silk thread. Depending on the density of the coloured silk threads as well as whether they were fixed to the base fabric perpendicularly or cantwise, golden surfaces of different shades were produced. Most of the gold embroidery on the mantle was made by base stitches /1a-b/. The silk thread holding down the gold thread was red, only the faces, hands and feet were couched by uncoloured silk thread. Sitch variation No.2 was used for embroidering the orbe, necks and attributes as well as for God's hands. The silk thread for stitching down is red.
Stitch variations No. 3a-b were used for the names of the martyrs, apostles and prophets as well as the contours of the figures, building components and vegetal ernaments to set off their outlines. The silk thread for couching is red, while brown

Amikor Hellászból hazatértem, kertemben már az ősz fogadott. Egyetlen teendőm csak az volt, hogy diófámról a termést leverjem. Fám az idén gazdag termést ígért. Ágai roskadásig voltak rakva gyümölccsel. Amikor azonban, október közepén, a tetthelyre érkeztem, fámon már egyetlen szem diót sem találtam. Semmi kétség, valaki megelőzött. Kertemről, tanú rá öreg diófám, újra kiderült, hogy nem az én kertem: kertem a tolvajok kertje. Lám, Apolló nem ver bottal. Így bűnhődtem bűnömért, hogy Hellász olajfaligeteiben én is — tolvaj voltam.

MOLNÁR AURÉL

LANDGRÁF Katalin Új M. 1992. 11.

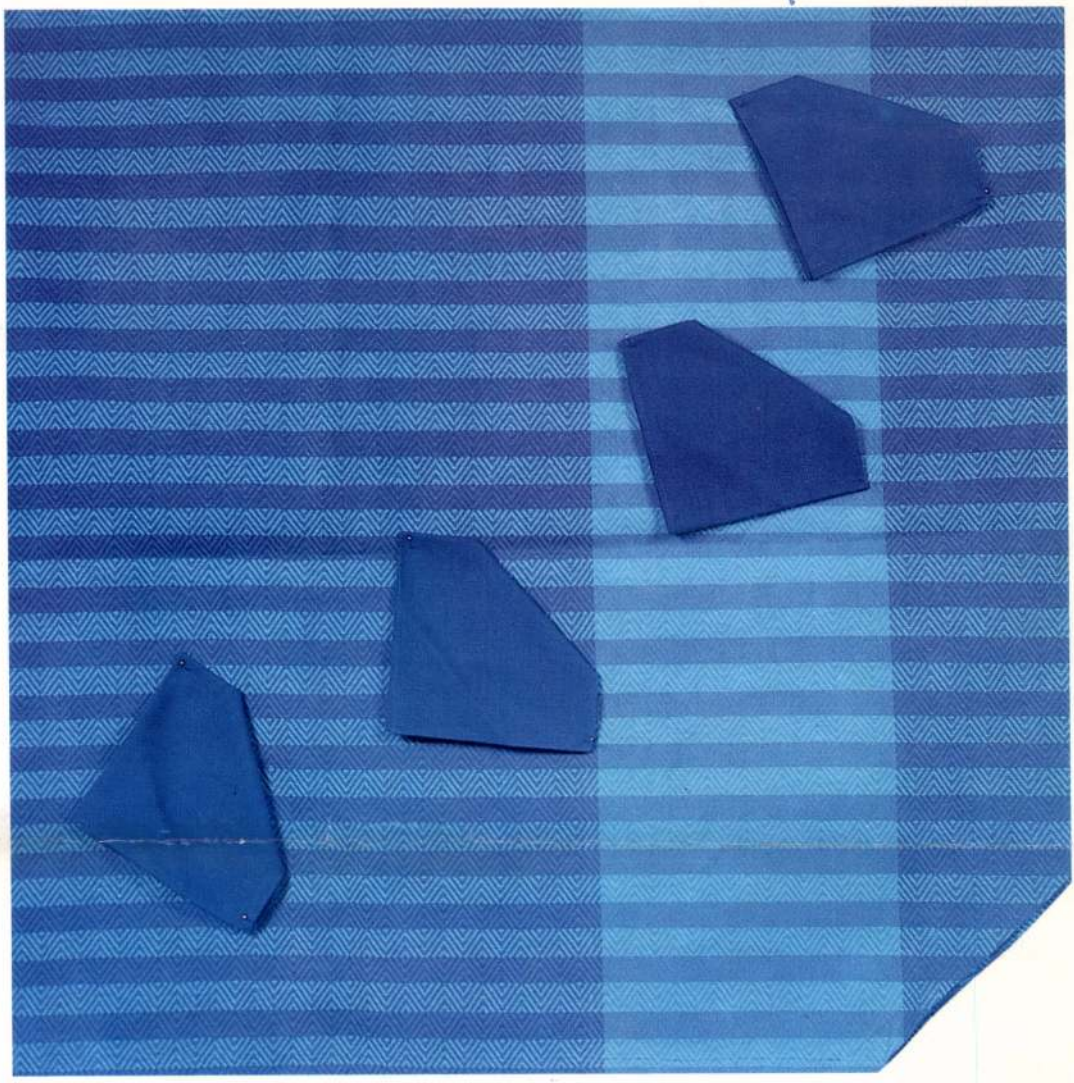

Landgráf Katalin: Aida/Aida, pamut alapanyagú, gépi szövésű ünnepi abrosz, 180×180 cm

a new impetus to the movement but the pioneers themselves had the courage to abandon the fields conquered with much work and guileless boldness with a single gesture, in the very moment when everything began to be too familiar, too beautiful, too perfect. Suddenly they were not there, they searched again for new methods, new genres, new provinces. Around 1974—75 the differences became more marked and efforts and ambitions moved on a broad range from more traditional compositions through objet-creation, study of the nature of material, the application of structures and systems to gesture, and textile-concept. In the mid 1970s the two generations „overtook" each other and their activity became linked as in a chain. The neo-avantgarde wave after the artistic fullness, saturation and totality of the 1960s considered classic today, swept the world and influenced also textile. In the second half of the 1970s most artists — also textile artists — concerned themselves with basic research in their own narrow field: this could refer to the qualities of materials, to the different structures, techniques and methods. If we try to look at this period from a certain distance and find decisive common features in its variety, we will find that some parts of the careers arriving to, or starting in, the 1970s from different sources and fields have found their common idiom within these researches.

In the 1970s institutions were established — the wall and space-textile biennal of Szombathely, the biennia of industrial textile, the international miniature textile biennial, the artists colony of Velem — they were the

döntő fordulata nagyjából egybeesett a nemzetközi textil és a grand art összetalálkozásával; és persze azt is látnunk kell, hogy a műfajhatárok fokozatos kitágulása, majd eltűnése a klasszikus festészetben, szobrászatban, az anyagoknak és a térnek újfajta súlya és értelme pl. a performance-okban vagy az installációkban milyen jótékonyan és ellenállhatatlanul sodorta a textilt útján előre, a „nagy műfajok" területére. És miközben büszkén állapítjuk meg, hogy a műfaj magyar története itt meglepő természetességgel simul az internacionális áramlatokéhoz, nem feledkezhetünk meg arról sem, ami sajátosan hazai jelenség: nemcsak a textil lépett át a grand artba, de a képzőművészet modern, neoavantgárd tendenciái is megértő és otthonos közegre, sokszor menedékre találtak a textil és a textilesek „felségterületén".

A hetvenes évtized közepe tájától a magyar textil lassanként, fokozatosan vesztett aranykorának ragyogásából, sistergő erejéből; akár az irodalomban, a zenében vagy a filmben, a nyolcvanas évekhez közeledve a fiatalabb nemzedékek új, nyersebb, érdesebb hangja vette át a vezetőszólamot, hogy aztán az utóbbi esztendőkben az újfestészet, a posztmodernnek, transzavantgárdnak nevezett áramlatok sűrűjében a műfaj szerényen a háttérbe húzódjon, így várva be a jövőt. Nehéz megjósolni, mi történik majd a textillel a kilencvenes évek folyamán. Annyi bizonyosnak látszik, hogy a negyedszázada bekövetkezett fordulat nem veszti teljesen érvényét; lehetséges, hogy egy rövid apályos időszak elteltével a műfaj — megőrizve állásait a grand art határai között — újra felragyog; és természetesen az is megtörténhet, hogy búvópatakként újra visszahúzódik az iparművészet területére. Azt gondolom azonban, mindkét esetben elevenek maradnak azok az eredmények, amelyeket az anyagok, a technikák, a struktúrák, a grand artéval egybehangzó beszédmódok és nyelvhasználat elsajátításáért folytatott szabadságharcban vívott ki.

BORDER CROSSING

Almost a quarter of a century after the birth of the Hungarian textile movement, in this period of calm exploring the way to the future hesitantly, the routes on which the genre of textile art crossed the borders of industrial and grand art in its fast progress, are clearly outlined. Everybody who in some manner — as a participant, critic, artist or historian — has got involved in this story, speaks of the facts and events with nostalgia, with the bittersweet fumes of enthusiasm and heroism floating in the air: wars of independence are remembered in this way. This is not accidental: the great generation of Hungarian textile artists did indeed fight a sort of war of independence for a few years after 1968 for techniques, materials, sizes, sculptural values, new idioms, for the genre's rebirth. Meanwhile it crossed the border between industrial and so-called grand art without even thinking of trespassing. The process combined the unintentional courage of a child with the determination of an adult and this, howewer charming, was not a lonely phenomenon. Similar struggles could be witnessed in the renewal of art in the late 1960s but also in literature and music, and although the aims and fields of these struggles were different from those of textile art, the inner radiation of their spirit, their fraternity of freedom enveloped them in a common atmosphere.

When we speak of the history, prosperity, independence and deep changes of Hungarian textile art, the exhibition *Textile-mural 68* is the starting point; our clumsy or smart critical remarks around the theme start from here. If we also return to it for one moment, this is not because it is proper to pay tribute to the beginning: the weight and significance of that exhibition of 1968 justify this retrospection. As if suddenly a door had opened leading to a hitherto unknown rich and colourful world. This was especially the case with the different techniques; the traditional gobelin-weawing, hand-painting and batik were replaced here for the first time with many forgotten ideas known from old textiles or household ornaments: crochet-work, thread-work, woolstitch and their combined variations. In the following years, however, the sparkling fast development was not limited to technical renewal and innovation; stepping beyond it the genre conquered new provinces with impressive assurance, it upturned and reinterpreted its basic layers, invaded the field of content, expression, function, and wiped out the old frontiers with a sort of unconscious, bold spontaneity for the sake of creating its own world independently and without constraints. The most decisive changes of the first half of the 1970s were the extension of the genre's limits, their crossing and final elimination, the fast reaction to the topical questions of reality and art, the exchange of ideas between fine art and textile, the extension of the fields of the outside world and textile in the direction of fine art.

This irrespressible „emancipation" process of textile did not stop on the peak of the early 1970s, did not lose breath and did not sink into tepid equilibrium but — although divided to branches and ramifications — it continued its consistent progress. In the mid-70s appeared a younger and gifted generation who found their own course very quickly; their different inclinations, maybe more puritanic constructive and analytic qualities, gave

LANDGRÁF Katalin testv.

11. 10. p. ill

Új Művészet 1992

Landgraff
verin

l.

Divipanntöst
250 l.

ult lovon. Jobb kezében ágaskodó lovának
n gombos buzogányát tartja. Prémkalpagját
prém gallérú, szűk nadrágja csikos s magas
arkantyú hosszú nyakú. Oldalán kard lóg.
s balra felhőkből kinyuló balkart látunk,
lt koronát tart fölötte e jeligével: „Consilio
ótól átszelt hegyes vidék várral s a hidon Bocs-
rata a kép alatt három sorban: ~~Gal~~
D. G. Princeps Trans=
t. Regni Hungariae Dominus.
Comes Etc."

lapnak 34: 26.7 Cm.

74.

Landgraff Fl. 7

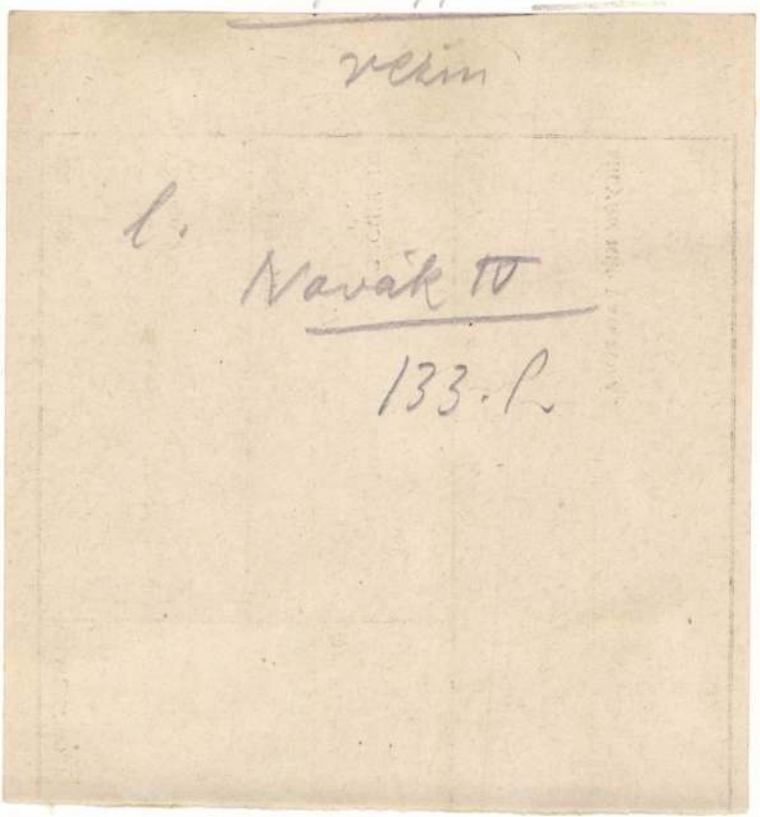

Rein

l. Novák IV

133. l.

Mario Tozzi: *Mattutino.*

Landgraff H. F.

nagyszombati rézin
legszikrültebb munkái a
Szerdahelyi-féle Imago
Sapientiae c. kiskönyvet
díszítő homerószi jelenetek, melyeken kívül meg
igen sokat, fantasztikus
allegoriákat is vésett.

Iv. Gár Crakó

74. l.

BUDAPEST 18 XII. 05

Langgraf H. F.

nagyszombati rézm

l -

Drescher rézm

55. l -

~~210~~ szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

A beadvá

Melléklete

Egyúttal e

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Összeolva

Landgraff H. F.

l.
Räth. I 499. l.

Langgraf

rezin

Szerdahelyi i Imago sapientiae. Nagyszombat 1702. c. könyvének rézmetszetei fentitől.

Repr

Ju Gár Csakó

58. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

SZEPTEMBER-OKTŐBER

30 nap — 39. hét

25 Vasárnap	
26 Hétfő	
27 Kedd	
28 Szerda	
29 Csütörtök	
30 Péntek	
1 Szombat	

Landgrave, H. Franc de MDK

bécsi rézmetsző

16.o.

Rézkarc: Buda spectante exercitu Turcico expugnata. Anno 1686.

Sign: P.S.D.E.del. - H.F. D.L.Sc.

/Petrus Schubart de Ehrenberg delin. - H Franci de Landgraff sculpsit Viennae/

Allegorikus compozitio. Lent Buda látképe, felette angyal győzelmi pálmával. Fönt I Lipot, Soieski stb mellképe és 11 allegorikus kép. /Győzelmi allegoriák, elfoglalt városok képe/

76.o. 245. szám.

/Dr. Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86.ésXVI.o. Budapest 1937.

le. D. K.

LANDHERR

Óbudai Zsinagóga

Preisich Gabor: Bp. városépítésének
története ... Bp. 1960. 69. l.

M. D. K.

LANDHERR építész

Liptószentmiklós 1842-ben épült

Zsinagógája esetleg tőle

Grünwald Fülöp - Namenyi Ernő:

Budapesti Zsinagógák Bp. 1949. 26. l

TARTALOMJEGYZÉK

Gábor Anna:
Durától Rembrandtig – Rachel Wischnitzerről 2

Budai Aurél:
Középkori zsinagóga a budai várnegyedben 6

Hadik András:
„Ez az Úrnak kapuja: igazak mennek be azon" –
Ines Müller könyve a Rumbach utcai zsinagógáról . . . 9

Kerny Terézia:
Szent László egyházalapításai az irodalomban,
a képzőművészetben és a néphagyományban 12

Murádin-Beyer Katalin:
Egy erdélyi kőfaragómester a 18. században –
Sipos Dávid 19

Basics Beatrix:
A „Halál diadala" Kismartonban 22

Miklósi Sikes Csaba:
A 200 éves kolozsvári színjátszás hajlékai 25

Dávid László:
Alpár Ignác erdélyi templomai 31

Matits Ferenc:
A Szépművészeti Múzeum 19. századi horvát
festményeinek kapcsolata egy zágrábi képciklussal . 39

Nagy Gergely:
Kós Károly és a Wekerle-telep 47

Gergely Anna:
Adalékok a legújabb kori szoborkultuszok történetéhez —
Egy székesfehérvári I. világháborús emlékmű
rehabilitációja 61

Sas Péter:
Debreczeni László és múzeuma: Erdély 66

Prohászka László:
A kardját néző huszár története 71

Bodor Ferenc:
A vidám park Sztálin- és Dunaújvárosban 74

Déry Attila:
Görbetükör? — Egy javaslat a múltból 79

Sedlmayr János:
Anekdoták a magyar műemlékvédelem történetéből . 82

Lővei Pál:
Kiállítások, pavilonok a sevillai expón 85

Pintér Tamás:
Törökországi utirajzok 113

Lábass Endre:
Cavalier Piranesi (Lomb hulla tó) 116

E SZÁMUNK SZERZŐI:

Basics Beatrix: művészettörténész, Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnoka, Budapest
Bodor Ferenc Magyar Iparművészeti Főiskola, Budapest
Budai Aurél: építész, Budapest
Dávid László: református lelkész, Sighioșara (Segesvár), Románia
Déry Attila: építész, Országos Műemlékvédelmi Hivatal, Budapest
Gábor Anna: Budapest
Gergely Anna: régész, Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár
Hadik András: művészettörténész, OMvH Magyar Építészeti Múzeum, Budapest
Kerny Terézia: művészettörténész, Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézete, Budapest
Lábass Endre: író, fotográfus, festő, Budapest
Lővei Pál: művészettörténész, Országos Műemlékvédelmi Hivatal, Budapest
Matits Ferenc: művészettörténész, Szépművészeti Múzeum, Budapest
Miklósi Sikes Csaba: építész, muzeológus, Sümeg
Murádin-Beyer Katalin: műépítész, Cluj (Kolozsvár)
Nagy Gergely: építész, Budapest
Pintér Tamás: építész, Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Budapest
Prohászka László: jogász, újságíró, Budapest
Sas Péter: történész, Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete, Budapest
Sedlmayr János: építész, Országos Műemlékvédelmi Hivatal, Budapest

EZ A SZÁM
A KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI MINISZTÉRIUM
ÉS AZ ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Landauer Aurél
Pavilon
1934
No 9.

GÁBOR ANNA

DURÁTÓL REMBRANDTIG

RACHEL WISCHNITZERRŐL

1990 novemberében jelent meg 3 könyvkiadó (Aldrich, USA; IRSA, Ausztria; Center for Jewish Art, Israel) közös gondozásában a fenti címen egy válogatás Rachel Wischnitzer (1885-1989) építészettörténeti és művészettörténeti tanulmányaiból. Ez adta a különös időszerűségét annak, hogy Wischnitzer munkásságával és életével a magyar olvasók is megismerkedjenek, valamint, hogy egy szélesebb körű ismertségre érdemes munkáját, az európai zsinagógákról írt könyvét részletesen is bemutassam.

Rachel (Bernstein) Wischnitzer Minszkben született 1885-ben. 1894-től Varsóban élt, ahol édesapja egy szentpétervári székhelyű biztosítótársaság alkalmazottjaként dolgozott. Jómódú és művelt családi hátterének köszönhetően érdeklődésének megfelelő tanulmányokat folytathatott. Heidelbergben művészettörténetet és filozófiát hallgatott. Itt ébredt fel érdeklődése az építészet iránt. Először a brüsszeli Királyi Akadémián, majd Párizsban az Emile Trélat által alapított modern építészeti iskolában tanult, ahol az intézmény történetében második nőként építészmérnöki diplomát szerzett 1907-ben. Művészettörténeti tanulmányait Münchenben fejezte be 1910-ben, majd Szentpétervárra ment, ahol ebben az időben családja élt.

A zsidó művészeti és tudományos élet felívelő korszaka volt ez. Szentpéterváron különösen sok zsidó értelmiségi és művész élt. Ezekben az években szerkesztették és adták ki az orosz Zsidó Enciklopédia köteteit (1906-1913). Ennek munkálataiba kapcsolódott be hazatérve Rachel Bernstein. Ő írta a „Zsinagógaépítészet" és a „Rituális tárgyak" című cikkeket. Itt ismerkedett meg későbbi férjével Mark Wischnitzer történésszel, aki az enciklopédia egyik szerkesztője volt.

Wischnitzer jelentős életművéből válogattak a bevezetőben említett tanulmánykötet szerkesztői, azzal a szándékkal, hogy sokoldalú munkássága minél teljesebben bemutatást nyerjen. Építészettörténeti munkásságát négy tanulmány reprezentálja. Egyikük Maimonidésznek a jeruzsálemi szentélyről készült rajzát elemzi, áttekintést nyújtva a téma kutatástörténetéről is. Ikonográfiai kutatásainak különböző területeiről is szerepelnek tanulmányok a kötetben. Haggáda illusztrációkról írt, középkori kéziratok illusztrációit elemezte, és helyezte korabeli környezetbe. Giorgione és Rembrandt képeit mutatta be, Andrea del Sarto egy képe és a zsidó ikonográfia is témája volt egy tanulmányának. A Dura zsinagóga falfestményeivel két tanulmány is foglalkozik.

Wischnitzer építészettörténeti és ikonográfiai tanulmányaiban egyaránt megmutatkozik munkásságának egyik fő tanulsága, hogy a zsidó művészeti alkotásokat mindig az adott kor és művészeti környezet egységében vizsgálja, figyelembe véve a művészi alkotásokban megnyilvánuló kölcsönhatások sokaságát.

Már ebben az időben számos művészettörténeti tanulmányt publikált az egyetemes és zsidó művészet és építészet tárgyköréből. Első tanulmánya a kievi Mir Iszkusztvo (A Művészet Világa) művészeti folyóiratban jelent meg 1910-ben, az olasz Medardo Rossóról, akivel Párizsban találkozott, és akinek művészete nagy hatással volt rá. Egy másik korai tanulmánya az akkoriban alapított Novij Voszhod (Új Hajnal) című folyóiratban jelent meg a lucki zsinagógáról (erről a későbbiekben még bővebben lesz szó), amely a tanulmánykötet első írása is. 1914-ben jelent meg „Zsidó művészet Lengyelországban és Litvániában" című tanulmánya[1], majd 1916-ban a lengyelországi zsinagógákról írt műve.[2] Ezzel a néhány korai munkájával az elsők között volt, akik hozzájárultak ahhoz, hogy a zsidó művészeti és építészeti hagyományok kutatása önálló tudományággá váljon.

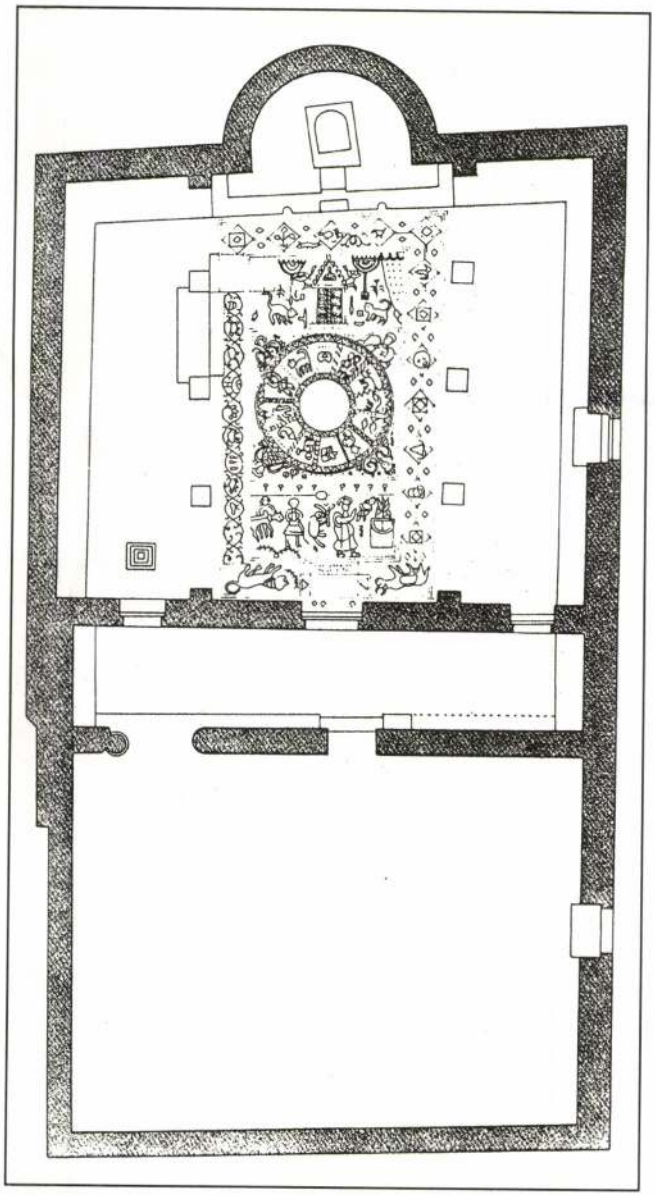

1. Az ókori Beth Alpha-i zsinagóga alaprajza

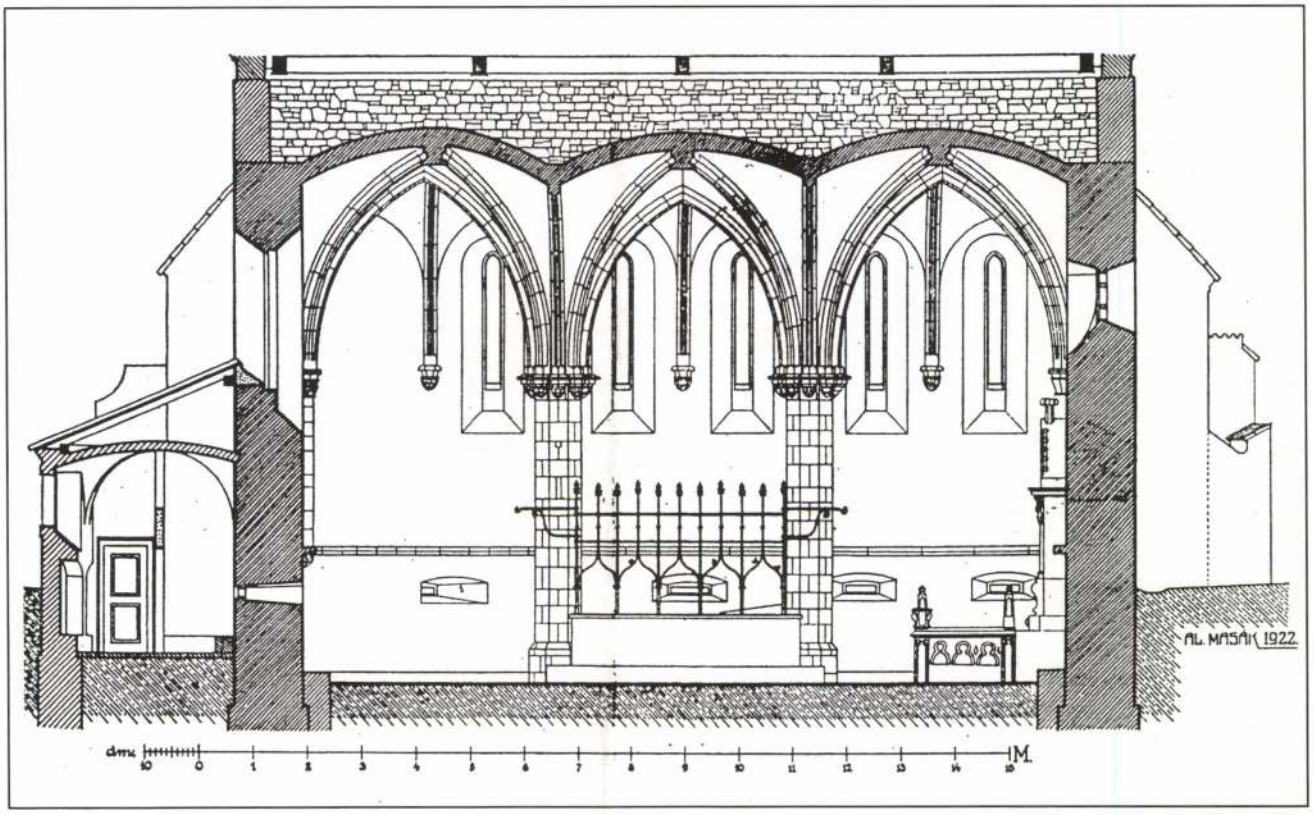

2. A prágai Régiúj-zsinagóga hosszmetszete (Al. Masák, 1922)

Az első világháború évei alatt is folytatta munkáját. Írásai különböző folyóiratokban jelentek meg, ezek részletes gyűjteményét a tanulmánykötetben közölt, teljes munkásságát felölelő bibliográfia tartalmazza.

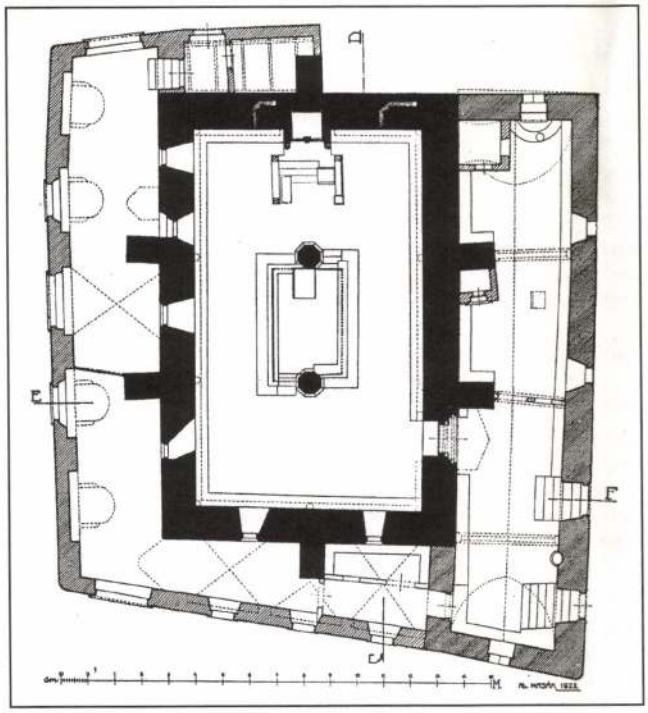

3. A prágai Régiúj-zsinagóga alaprajza (Al. Masák, 1922)

1920-ban módja nyílt a British Museumban és az oxfordi Bodleian Library-ben őrzött, középkori, illusztrált zsidó kéziratok tanulmányozására. Ettől az időtől kezdve az építészettörténet mellett a zsidó ikonográfia lett munkásságának másik fő területe.

1921-38 között családjával Berlinben élt. Főleg zsidó folyóiratokban publikált művészeti tárgyú tanulmányokat. Kiemelkedő teljesítménye ebben az időben az az irodalmi és művészeti folyóirat, amelyet férjével együtt szerkesztettek és adtak ki. Rimon (héberül) és Milgroim (jiddisül) volt a címe. Mindkettő gránátalmát jelent, amely az ókori díszítőművészet jellegzetes, gyakori motívuma volt. A folyóiratnak 1922-1924 között összesen hat száma jelent meg.

Wischnitzer a harmincas évek elejétől a berlini Staats- und Universitätsbibliothek anyagából az illusztrált zsidó kéziratok gyűjteményét kezdte feldolgozni, Adolph Goldschmidt művészettörténész segítségével. Ezt a munkát 1933-ig, a nácik hatalomrajutásáig folytathatta, amikor is megtagadták tőle a könyvtárba való belépést. Ekkoriban jelent meg első könyve, amelyben összefoglalását adta a zsidó művészetről eddig gyűjtött ismereteinek. Címe: Szimbólumok és formák a zsidó művészetben.[3]

1938-ban elhagyta Berlint, és átmeneti párizsi tartózkodás után, 1940-ben az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le. Párizsi tartózkodása alatt előadásokat hallgatott az akkoriban feltárt Dura zsinagógáról. A szíriai Dura-Europosban 1922-37 között folytak ásatások, amelyek során több ókori épületet hoztak napvilágra. Többek között feltártak egy zsinagógát is, épen maradt oldalfalain gyönyörű, bibliai jeleneteket ábrázoló falfestményekkel. Wischnitzer ezek ikonográfiájával foglalkozott behatóan Amerikába érkezése után. Ez irányú kutatásait összegzi második könyve, „A Dura zsinagóga festményeinek messianisztikus témái".[4]

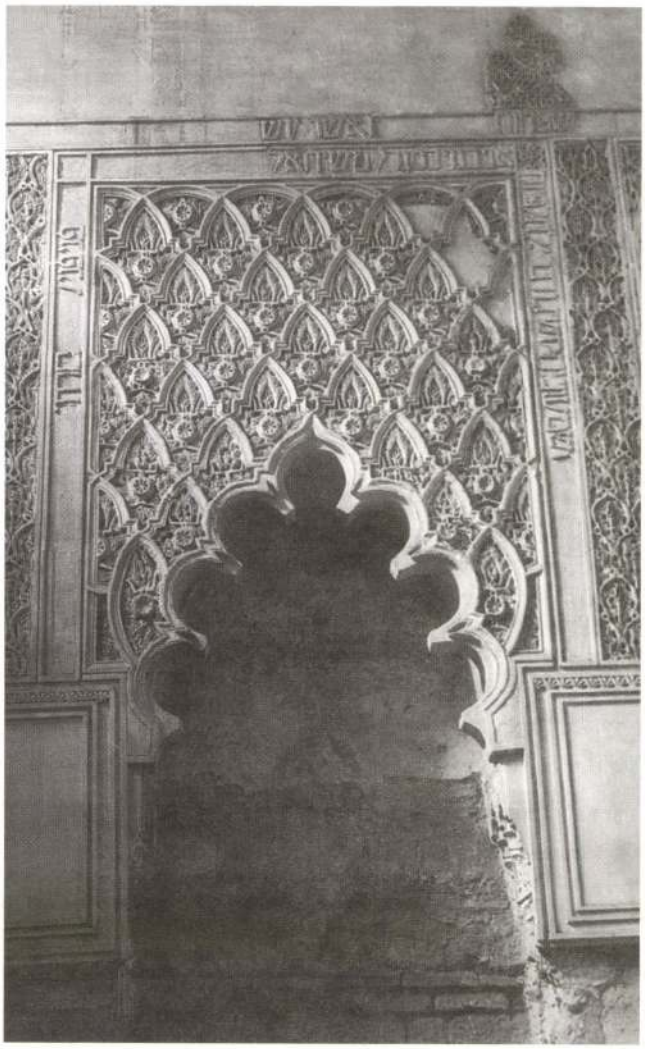

4. A cordobai zsinagóga belsejének részlete

Az 1950-es években és a 60-as évek elején visszatért régi kutatási témájához, a zsinagógák építészetéhez. Először az Egyesült Államokban épült zsidó templomokról írt[5], majd az „Európai zsinagógák építészete" címmel jelent meg jelentős összegző munkája. A kutatás nem volt előzmény nélküli. Bevezetőjében Wischnitzer felsorolja azokat a munkákat, amelyek ösztönzést és segítséget nyújtottak könyve megírásában.[6]

Könyvében nem törekszik teljességre, ami lehetetlen is lenne, mert időben és térben olyan nagy anyagot kellene öszegyűjteni, ami egy ember erejét messze meghaladja. Egyetlen hibája könyvének, hogy ezt nem jelzi. Nagy érdeme, hogy rendszerezve mutatja be az egyes korok és területek típusait. A rendszerezés alapja az építés kora (ide tartozik a stílus is), a szerkezeti kialakítás és a szakrális elrendezés. Nagyon fontos az állandó kölcsönhatások vizsgálata, melynek során megállapítja, hogy a keleti és nyugati típusok folyamatos egymásra hatás eredményeként jöttek létre.

Az ókori zsinagógák római mintára a bazilikaformát követték. Kiemelt középső hajóval, apszissal épültek. Tájolásuk is más volt, mint a későbbiekben. Az ajtós homlokzat nézett kelet felé. A tórát még nem a templomban tartották, csak az imádság idejére vitték be. Az ásatások során feltárt, 4. századi *ostiai* és az 5. században épült *stobii* (Macedónia) zsinagógát mutatja be.

Spanyolországban a 8. századtól virágzó zsidó kultúra alakult ki. A tudomány közel 120 egykori zsinagógáról tud, amelyek közül 4 maradt fenn. Legismertebb a *sevillai* La Blanca, amelyet 1410 után kolostorrá alakítottak át. A spanyolországi zsinagógáknak magas felolvasóemelvényük volt, amelyek eredete a korabeli pulpitusokra vezethető vissza. Wischnitzer a középkori dél-európai zsinagógák közül, korabeli 1487-es leírás alapján a *messinai* zsinagógáról ír. Ez a terület abban az időben Aragóniához tartozott, és 1492-ben innen is menekülni kellett a zsidóknak. Az egyetlen Dél-Európában ismert, 16. századi zsinagóga *Velencében* épült 1516 után.

5. A lebontott törökszentmiklósi zsinagóga

A középkori nyugat-európai zsinagógák közül az ismert legrégebbi, a *speyeri* a 11. században épült. Román stílusú, kis kerek apszissal, ami a későbbi zsinagógákról már hiányzik. A 12. századból való *wormsi* és a 13. századból való prágai Régiúj zsinagóga kéthajós, középen kétoszlopos alaprajzi elrendezéssel készült. Ez a gótikus zsinagógák egy típusa volt, a két *budai* zsinagóga is ilyen. (Wischnitzer ezeket a jegyzetekben említi, feltárásuk könyve megírásának idejével esett egybe.) Ez a szerkezeti kialakítás általános volt a kor építészetében a nem templom céljára szolgáló nagyobb terek lefedésénél, mint kolostori ebédlők, hálótermek, tanácstermek, stb. A nők számára kialakított templomrész gyakran utólagos hozzáépítéssel készült. Amíg ez nem volt, vagy ahol ez nem volt, ott a nők függönnyel elválasztott részben tartózkodtak, amint ezt egy 14. századi metszeten láthatjuk.

A román és a gótikus építőművészet díszítőelemei a zsinagógákban is megtalálhatók voltak, de a díszítési szándékkal szemben létezett egy ezt helytelenítő álláspont, amelyet a kor néhány tekintélyes rabbija is képviselt. Ezzel a zsidók nem voltak egyedül, mert például a ciszterciek 1134-ben megtiltották az ólomüveg használatát, máshol az állatdíszítések alkalmazását nem engedélyezték. A zsidókat ebben a díszítésellenességben az vezette, hogy nem akarták, hogy a hatóságok, akik egyébiránt sok megszorítást alkalmaztak a zsinagógák engedélyezésénél, extravaganciával vádolják őket. Igyekeztek szerény külsőségek között építkezni.

A bima helye ezekben a középkori templomokban középen, a két oszlop között volt. Az askenázi zsinagógákban a bima centrális elhelyezésének nagy hagyománya van, amit a zsidó liturgia ír elő. Ezt a centrális elrendezést fejlesztették tovább Kelet-Európában, és a bimát az épület szerkezetének részeként alakították ki. Létrejött a centrális zsinagóga. Az elgondolás a bibliára nyúlik vissza (Nehemias 8.4), építészetileg pedig, a szerző szerint, a centrális dóm mintájából ered, amivé a zsinagógát nem engedték fejlődni. Először 1567-ben *Lublinban* épült ilyen kialakítású templom, de ez 1656-ban tűzvészben elpusztult, ezért bizonyíthatóan csak az 1595-ben

6. A győri zsinagóga az 1950-es években

Przemyslben épült zsinagógáról tudjuk, hogy centrális elrendezésű volt. Engedélyezésénél a hatóság megszabta, hogy lapos teteje legyen, mert védelmi célokra is használták a török és kozák hadak ellen. A 17. században számos ilyen lapostetős zsinagóga épült lengyel területen, például a *lucki*, ahol a párkányzat lőrésekkel készült. A zsidó templomoknak gyakran volt mélyített padlószintje, mert az engedélyező hatóság a párkánymagasságot mindig korlátozta, és csak így tudtak megfelelő belmagasságot elérni.

A védelmi funkció megszűnésével (Lengyelország felosztása) megváltozott a zsinagógák aránya. Keskenyebbek lettek, a külső kialakításuk homlokzatorientált volt. Ez a Galíciában és lengyel területen kialakult típus a 18. század folyamán délnyugati irányban is elterjedt, és mivel ezeken a területeken ebben az időben kevésbé szigorú kötöttségek között élhettek a zsidók, számos ilyen templom épült Morvaország, Csehország és Magyarország területén.[7] Wischnitzernek kevés információja volt a magyarországi zsinagógákról, így sajnos ez az értékes anyag nem szerepel a könyvében.

A kelet-európai faépítkezés területén a zsinagógákat is fából építették. Ezeknek is szentel egy fejezetet a szerző, ritka, valószínűleg ma már nem is létező, 17-18. századi zsinagógákról készült fotókkal illusztrálva.

Ekkoriban Nyugat-Európában a korábbi évszázadokban elűzött zsidókat főurak telepítik le birtokaikra. A zsinagógákat is ők építtetik számukra, Németországban klasszicista, főként antik római mintára. Ebben a korban már az építészek is ismertek. A szerző néhány példával illusztrálja a klasszicista zsinagógaépítészetet, köztük az egykori Zichy-birtok *Óbudán* 1820-ban épült, Landherr Andrásnak tulajdonított, nagyszabású zsinagógát is bemutatja, szép empire stílusú belső teréről készült régi fényképen. A klasszicista zsinagógák Lengyelországban és Litvániában megtartották centrális négyoszlopos belső elrendezésüket.

A mór stílus kezdetét a zsinagógaépítészetben a szerző az 1855-56-ban épült *kölni* zsinagógához kapcsolja. Ezt a templomot Ernst Zwirner tervezte, aki a kölni katedrális rekonstrukcióját vezette. A német szellem legjobb kifejezőjének a gótikát tartotta, míg a zsidóságét az iszlám építészeti stílusban látta megvalósulni. Tervén a különböző stíluselemek keveredése azt mutatja, milyen nehéz is volt összehangolni a keleti stílusról alkotott változatos elképzeléseket. Nem sokkal később, 1859-ben épült a *pesti* Dohány utcai zsinagóga, Ludwig von Förster tervei szerint. Ezt az épületet tekinti a szerző az első Amerikában épült mór stílusú zsinagóga előképének (*Cinncinnati* 1866).

Néhány, a modern építészeti irányzatok kibontakozásának idején épült zsinagóga — Amsterdami-iskola — bemutatása után a második világháború után emelt, főleg németországi példa zárja az áttekintést. Ezek részletes bemutatása túlnőne ennek az ismertetésnek a keretein, annál is inkább, mert az eddigi történeti áttekintés helyét építészeti stíluselemzés venné át, ugyanis e kor történeti vonatkozásai ismeretesek.

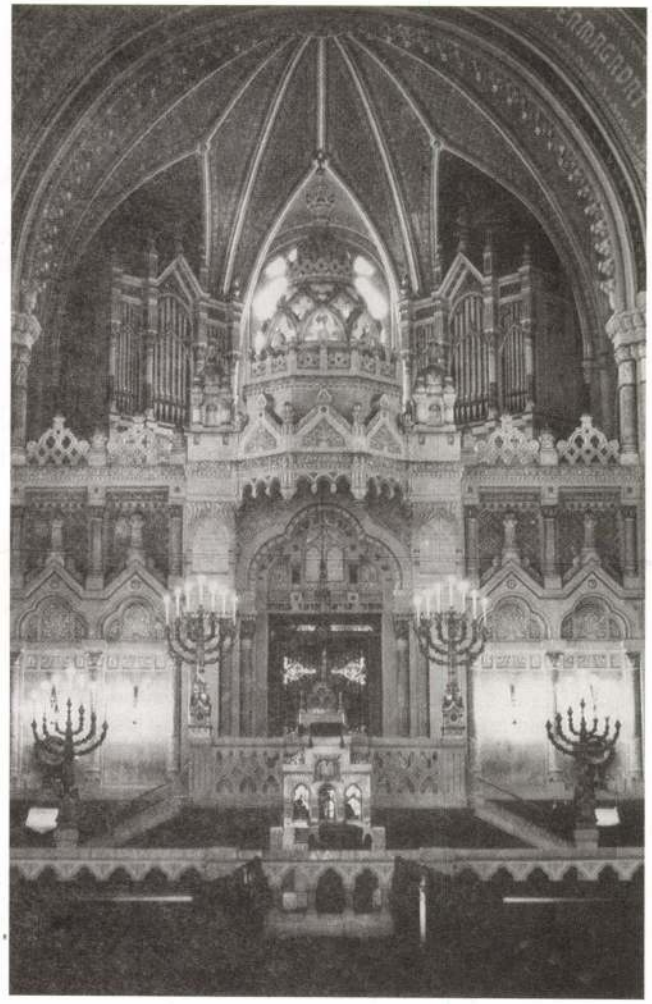

7. A szegedi Nagyzsinagóga

JEGYZETEK

1. Iszkusztvo u evreev v Polske i na Litve. Isztorija Evreiszkogo Naroda: Isztorija Evreev v Rossii (A zsidó nép története: a zsidók története Oroszországban). Moszkva, Mir, 1914. (Az öt kötetre tervezett munkából egy kötet jelent meg.)
2. Synagogen im ehemaligen Königreich Polen. Megjelent a „Das Buch von den Polnischen Juden" című kötetben, szerk.: *S. J. Agnon és A. Eliasberg*. Berlin, Jüdischer Verlag, 1916.
3. Symbole und Gestalten der jüdischen Kunst. Berlin — Schöneberg 1935.

4. The Messianic Theme in the Paintings of the Dura Synagogue. Chicago, University of Chicago Press, 1948.
5. Synagogue Architecture in the United States: History and Interpretation. Philadelphia, Jewish Publication Society, 1955.
6. *Grotte, A.:* Deutsche, Boehemische und Polnische Synagogentypen. Frankfurt am Main 1915.; *Krautheimer, R.:* Mittelalterliche Synagogen. 1927.; *Loukomski, G.:* Jewish Art in European Synagogues. London 1947.; *Piechotka, M. K.:* Wooden Synagogues. Varsó 1959.
7. Ez a galíciai, lengyel kapcsolat a 18. századi magyarországi zinagógák esetében még szakmai körökben sem általánosan ismert. Példa erre a „Magyarországi zsinagógák" című kötetben (Budapest 1989. 57, 59. o.) Pámer Nóra tanulmányában az a megállapítás, mely szerint: „Végigtekintve e korai zsinagógákon, két kérdés merül fel bennünk: kik építették ezeket az épületeket..., valamint, hogy *formai megoldásukban a zsidó közösségnek a zsinagógával kapcsolatos elképzelése valósult-e meg?* Más szavakkal: Miért ilyenek a magyarországi barokk zsinagógák?... Valószínűbb, hogy a zsidó közösségekre *ráerőltettek* bizonyos zsinagógaformákat, mivel a földesúri birtokon ilyen rendeltetésű épületek addig nem voltak." (kiemelés: G. A.)

A 4. kép Lővei Pál felvétele, az 5. kép Lővei Pál gyűjtése, a 6. kép az Országos Műemlékvédelmi Hivatal Fotótárából való, a 7. kép Surány László felvétele.

BUDAI AURÉL

KÖZÉPKORI ZSINAGÓGA A BUDAI VÁRNEGYEDBEN

1964-ben az Ingatlankezelő Vállalat tataroztatta a budai Várnegyedben levő lakóházakat, és ez alkalomból előzetes falkutatásokat kellett végezni. A Táncsics Mihály utca 21-23. számú épület északi udvari falán ekkor egy korábbi boltozat levésett nyomait találták meg, és a fal tövében végzett ásatási munkálatok lenyűgöző eredményre vezettek: egy hatalmas, késő gótikus csarnok díszes pillérkötege került elő a föld alól, és a pillér lábazatán bevésett héber betűk voltak. Megtalálták tehát Buda városa középkori zsidónegyedének főzsinagógáját! Scheiber Sándor rabbiszemináriumi igazgatónak az írásos anyagban való kutatásai, Zolnay László régészeti ásatásaival karöltve lényegében egyértelműen tisztázták ennek a különleges jelentőségű épületnek a történetét és műszaki adatait. Ezek szerint a zsinagógát 1461-ben Mendel Jakab zsidóprefektus építtette, aki elsőnek viselte ezt a Mátyás király által alapított főúri rangot. A prefektúra hivatala az utca túloldalán, a mai 26. számú házban működött, ahol ma az akkori gettó másik zsinagógájának emlékmúzeuma van. Mendel saját palotájának bővítésére és a prefektúrával való kapcsolat létesítésére hidat is építtetett a mai Táncsics Mihály utca felett, az első emelet magasságában. A gótikus zsinagóga, amelynek maradványa a lakóház Babits Mihály bástyasétány felőli előkertje alatt van, 26,26 x 10,73 méter külméretű, középső három oszlopos, négy-négy boltmezővel lefedett, kéthajós csarnok volt. Padlószintje az akkori középkori járószintnek felelt meg, most viszont a bástyasétányhoz képest 5 méterrel lejjebb van. A falívek kiszerkesztéséből a templom 8,5-9 méteres boltozati belmagassága adódik. Ezek szerint ez a zsinagóga méreteinél és a feltárt pillérek gazdag tagozása szépségénél fogva felülmúlja a budavári királyi palota — ma helyreállítva megtekinthető — „lovagtermének" kialakítását is. Alkotói nyilvánvalóan Mátyás király udvari építőműhelyéből kerülhettek ki, és a kor legmagasabb technikai tudásával rendelkeztek. (A zsinagógáknak egészen a 19. század közepéig nem volt külön építészeti stílusa, formavilágúk mindig megegyezett a környezetével, mivel az építők a helyi mesterek köréből kerültek ki.) A templom-csarnokhoz dél felől betekintő ablakkal ellátott női oratórium csatlakozott, ami felett ma egyemeletes, újkori épület áll; a zsinagóga déli hosszfala ennek a lakóháznak homlokfalát alkotja. A másik, az északi hosszfal a várfalra támaszkodott, illetőleg maga a városfal volt. A budai zsidók 1526-ig használták zsinagógájukat, ekkor ugyanis a mohácsi csatában győztes II. Szulejmán szultán a város teljes zsidó lakosságát hajóra rakatta, és egyéb foglyokkal együtt magával vitte Törökországba. Csak 1541-ben, amikor Buda véglegesen török kézre került, volt lehetőség arra, hogy visszatérhessenek otthonaikba. Időközben azonban a zsinagóga gótikus boltozatrendszere valamelyik korábbi ostrom ágyútüzében beomlott, a visszatérők pedig nem voltak olyan gazdasági viszonyok között, és az akkori török-Budán olyan mesterek sem akadtak, akik e pompás gótikus épületet újjávarázsolhatták volna. A zsinagóga helyreállítása során így a hajdani gótikus boltozatot sík födémmel pótolták. 1686-ban azután beteljesedett a budai zsidóság és a zsinagóga tragédiája. Az egyesült keresztény csapatok hosszú és elkeseredett ostrom után kiverték a törököket a városból, és amikor az ostromlók benyomultak a várba, a zsidó lakosság nagyrésze

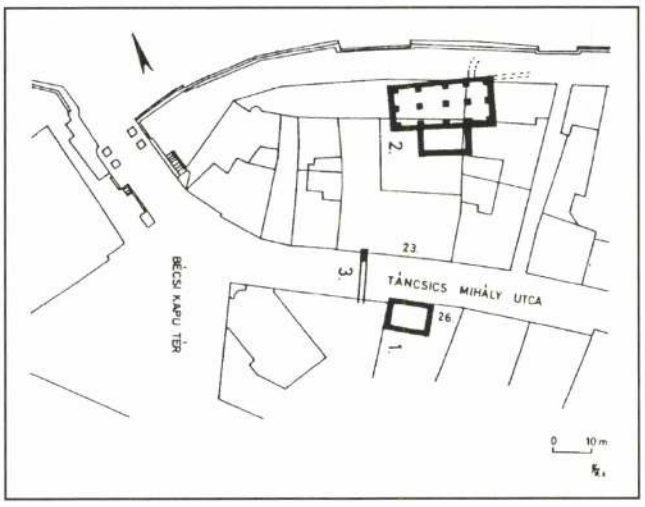

1. Helyszínrajz. 1: volt szír zsinagóga, jelenleg múzeum; 2: volt askenázi zsinagóga, jelenleg visszatemetve; 3: Mendel-féle híd

Landherr András

építész

l.

A 90. VI. képes oldal

VII. képes " "

KÜLÖN OSZTÁLY: Templomok, oltárok, stb. f

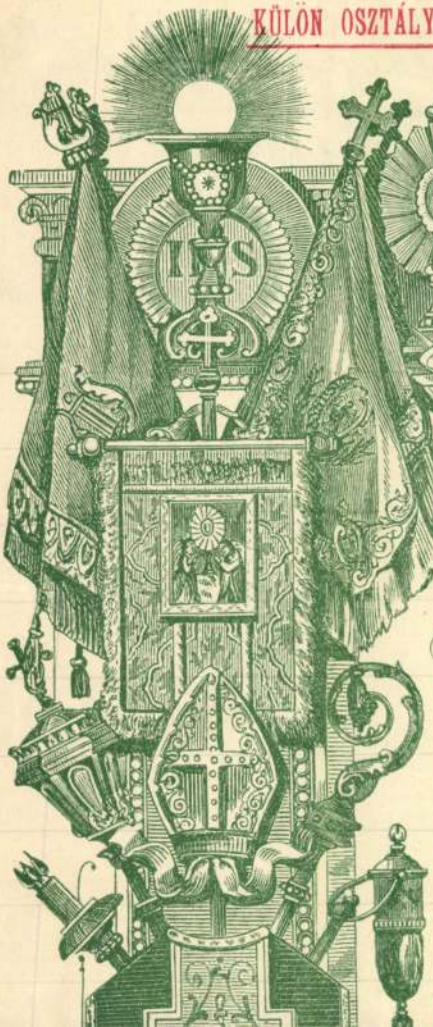

MISERUHÁK, EGYHÁ

ÉS ZÁSZLÓK G

MESSKLEIDER UND KIRCHENRE

ALAPITTATOTT 1863

OBERBAUER A.

József Főherczeg és Klotild Főherczeg

kir. Fensége udvari szá

IV., VÁCZI-UTCZA 17. BUDA

Kórház-u.18. Ház, copfstilü, földszintes, 4 nyilásos, füzérdiszes, stilusos fakapu, kockás főpárkányzat. Finom formák. Egyik legszebb copfstilü ház.

Kórház-u.24. Ház, XIX.század eleji, földszintes, oromzatos, 3 nyilásos.

Kórház-u.26. Ház, romantikus, földszintes.

Kórház-u.28. Ház, XIX.század eleji, oromfalas, földszintes, 3 nyilásos. Jelentéktelen.

Kórház-u.29. Ház, XIX.század eleji, földszintes, 5 nyilásos, félpilléres disz. Jelentéktelen.

Kunfi Zsigmond-utca 25-27. Lukácsfürdő, klasszicizáló, egyemeletes, 18-6 ablakos, szép félkörös udvarral. Hild József müve. Átalakitotta Hikisch Rezső 1924-ben. Előtte levő tér alatt a négytornyu lőpormalom maradványai.

Kunfi Zsigmond-u.31. Császárfürdő, klasszicizáló, egyemeletes, 7-11-7 ablakos, kissé átalakitva. Jobb oldalhomlokzat 3-3-20 ablakkal, középrizalit óriáspillérek között. Nagy félkörös udvara a földszinten és az emeleten dór oszlopokkal. Épült 1806-ban. Átépitette Hild József 1841-48 közt. Többször átépitve.

A fürdőben nyolcszögletü kupolás török fürdőhelyiség, melyből körben 4 lépcső vezet a vizbe. A falon körül vakárkádok és pihenőkamra nyilások.

Egy azóta elveszett török feliratu emlékkő szerint Szokoli Musztafa budai pasa 1570-ben helyreállittatta. A Voyta-családtól Marczibányi vette meg, aki az Irgalmasrendre hagyta.

Kunfi Zsigmond-u.33. A Császárfürdő toldaléképülete, klasszicizáló. Egyemeletes, 34 ablakos, kapu nélkül.

Kunfi Zsigmond-u.50. Ház, klasszicizáló, egyemeletes 4-7-4 ablakos. Klasszicizáló folyosórács.

Kunfi Zsigmond-u.54. R.k. kápolna, klasszicizáló. Szt.István tiszteletére, homlokzati toronnyal, 2 dóroszlopos, architrávos porticussal. Egyetlen boltozott belső tér, negyedgömb záródásu szentély. Mellette kétemeletes, 19 ablakos ház, földszintje félpilléres disszel.

A kápolnát Hild épitette 1844-ben.

Kunfi Zsigmond-u.58. Ház, romantikus, egyemeletes 1-2-1 ablakos.

Kunfi Zsigmond-u.92. Ház, XIX.század eleji, kapu és két ablak oromzattal, teljesen átalakitva.

Lajos-utca. Óbudai zsinagóga, klasszicizáló. Főhomlokzatán hat kompozita oszlop, felette oromzat. Belül egykoru fadiszités, három boltozatos belső tér. Épitette 1820-21 között Landherr András pesti mester, a régi zsinagóga helyén. Jobboldalt csigalépcső vezet az óbudai Zsidó Muzeum második emeleti helyiségébe. Homlokzati diszités Ullmann Gyula (1900). - Petronius Cenzrinus sirköve III.század: hátoldala barokkori zsidó sirkő. "Illés széke" empire, szép veretekkel. 1816. Sok érdekes ötvösmü a XVIII-XIX.századból. Templomfüggönyök dus himzéssel, 1742, 1769, 1772. évekből. 1944-45-ben megsérült, belül helyreállitotta a Müemlékek Országos Bizottsága, Csemegi József tervei szerint.

Lajos-utca. Szt.Flórián szobor az óbudai r.k. plébániatemplom előtt, barok talpazaton. Készittette Zichy Miklós és neje Bebo Károllyal 1753-54 között. Mai helyén 1790-től.

Landherr András

Avvedal

Gerlach Bpest

Bp. műemlékjellegű
épitmézeinek jegyz.

Bp 1949

K

Landherr András

építész

Gentmüeml

40.330.l

legi kedvezőtlen ho
rász-munkáknak
e szakban specialis

Maga
jóind

M.D.K.

Landherr András, épitész

Az óbudai zsinagóga épitője 1820-21. Több pesti ház. Adatai ismeretlenek. 469.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a színház és a film. Minerva. 1960. Budapest

M.D.K.

Landherr András, építőmester

életrajzi adatai ismeretlenek. Tehetségéről és finom művészi érzéséről tanúskodik az 1820-1821-ben épült óbudai Zsinagóga.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

214 old.

M.D.K.

LANDHERR András építész

Az óbudai zsinagóga terve (Pollack tervével szemben ez választva.)

(1820-21.)

Budapest müemlékei I^a. Bp. 1962. 425. l.

M.D.K.

LANDHERR András épülész

Óbuda, zsinagóga (1820-21)

Budapest műemlékei I. Bp. 1962. 144. l.

R-D.V.

LANDHERR András építész

Ilmenfalvi Izinagóga, 1821. nehi Tulaj-donitva

Grünwald Fülöp - Naményi Ernő:
Budapesti Izinagógák Br. 1949. 25. l.

Landherr András, építész M.O.M.

életéről adatai nem ismertek. Az óbudai zsinagógát építette 1820-21-ben.

Kanyó is, Magy. műv. Bp. 1960 469

Landherr András

óbudai zsinagóga

cred

Borb klassz

21. l. keppel-

KÉSZÉVÜM IAGÁG

PÁPAI MŰVÉSZEK

KÉP-KIÁLLITÁSA

A KOLLÉGIUMBAN

Landherr András

építész

d.

Bierbeépítők

220. l.

234. l.

Landherr András

l.

Schoen 1948

14. l.

~~teljesen~~ arczélben látható. Pápaszemet hord. Haját
gyér, ~~[illegible]~~ tapisza kicsiny. Körülcsavart
galléru kabátja végig be ~~van~~ gombolt
ával

ics"

ussal, az alak nagysága 13.3 cm.

lakja.

3.

107/95 № 74.

a. D. K.

LANDHERR András építész

(XIX. sz. eleje)

Óbudai szinaplója ? (1820-21)

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945.
Bp. 1958. 60. l.

M.D.K.

LANDHER András építész

Pesti reformkori építész.

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 262.

Landherr András MDK

Az óbudai zsinagóga / Lajos utca 163/.

Landherr András pesti mester épitette 1820-21 közt a régi zsinagóga helyén.
Homlokzati díszitás Ullmann Gyulától. 1900.
Belül helyreállitatta a Müeml. Orsz. Biz. Csemegi Józseffel.

Repr. 159. kép.

ZAKARIÁS G. SÁNDOR: Budapest. Bp. 1961. 86.1.

M.D.K

LANDHERR A. építész

Abony (Pest m.) Leánagósa (1825.)

Gerő László: Építészeti stílusok
Bp. 1954. 108. l.

M. D. K

LANDHERR András építész

Bp. III. Lajos u. 163. Óbudai Ismia-
góga (1820-21)

Gerő László: Magyar építészet hala-
dó hagyományai Bp. 1951. 52. l.

M. D. K.

LANDHERR A építész

Bp. Óbudai Leánynevelő Intézet (1820-1821)

Gerő László: Építészeti stíluskor.
Bp. 1954. 104. l.

MDK

Landherr András

Bp.müemlékjellegü épitményeinek jegyzéke.Bp.1949.

M.D.K

LANDHERR András építész

Óbuda, Zsinagóga 1820.

belső dekorációja Pallach Mihály

közreműködésére engedi Szövetkezetet-

ni

Grünwald Fülöp - Naményi Ernő: Buda-

pesti Zsinagógák Bp. 1949. 25. l.

M. D. K.

LANDHERR András építész

Óbuda, Zsidótemplom 1820.
(Repr.)

Hunfalva, Zsidótemplom, 1821. (Repr.)

Katona József: A 90 éves Dohány-utcai templom, Bp. 1949. VI. t. VII. t.

Landherr András
építén

~ műve az óbudai zsinagóga valóminű-
leg /1820 - 1821/

A magyarországi műv. tört. I. 343.
Corvina 1970.

Landherr András

(† 1831) műve az Óbudai zsinagóga
(1820-21; III. Lajos u. 163.)

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia,
Budapest, 1970.

1328

Landherr András

MDK

pesti építész mester

tervei szerint 1820-21 ben épült az óbudai zsinagóga.

/Pollack Mihály tervét pénzhiány miatt elvetették.

218.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

MDK

Landherr András

építőmester

1894-95-ben hosszu harc előzte meg a pesti céhbe való felvételét.

~~76~~.o.

76

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Landherr András

MDK

Az óbudai zsidótemplomre 1820-ban Pollack Mihály és Landherr András készit terveket. Az olcsobb Landherr tervet fogadták el.

246.o. 102. jegyzet.

Zádor Anna: Pollack Mihláy. Bp.1960.

Landherr András

MTK

építőmester
Az 1828-beli összeírás szerint

50 legényt foglalkoztat.

246.o. 106. jegyzet.

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Landherr

épiteu

Pest. XIX. 4. elsőf

Grof

Orszagh. 206. l.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Landherr András épitész M.D.K.

/ életének adatai ismeretlenek. /

Óbuda, zsinagóga. /1820-21/

kampis Antal:A képzőművészetek története 680.l.

Kultura Világa Bp. 1963.

Landherr

Liab Nr. 62

T. 6976.

uk a nyugatról felvett várat, mely-
os, a hegyoldalban pedig balra há-
arfás hid vezet. Jelzése a jobb sa-

a papirosnak 25 : 37.3 cm.

Landherr András

építő és kőművesm.

terverte és építette az
alábbi templomot.
Felavattak 1820
jul. 20.

irod
2

Parczel József:

Az óbudai izraelita
templom restaurálásá-
nak története
Bp 1901. 4. l.

Gerevich PA, 196. l. — Pazaurek Gustav E.: Perlmutter. Berlin, 1937., 25. és 74. l. (Képe XIX. táblán.) — Horváth Henrik: Zsigmond király és kora. Bp. 1937., (Képe XXVI. tábla.) — Genthon: AZEFK, 12. l. — Lepold—Lippay 38. l. — Braun, Joseph: Die Reliquiare des christlichen Kultes und ihre Entwicklung. Freiburg, 1940., 288. és 570. l. — Lapold Katalógus 20. sz.

FÜGGŐ EREKLYETARTÓ, (252. kép)

aranyozott ezüst. Nyolcszögletű szelence, előlapján gyöngyházdomborműben Szent Katalin vértanúsága, körülötte lombdísz a XVII. századból
Hátlapján Agnus dei viaszból, 1707-ból.
Átm. 16·5 cm.
Magyar munka 1490 körül.
Először az 1659-es leltárban.

Bock 117—118. l. —Zalka János: Az Isten bárányа alakjával jegyzett viaszképek. Magyar Sion, I., 1863., 142—148. l. (Képe 142. l. után.) — Henszlmann: A bécsi 1873.

Landherr András

épitész

l.

Benedekempire

25. l

Landherr András

épitő- és kőmivesmester

Vród
2

Parczel József:

Az óbudai izraelita
templom restaurálá-
sának tört.
Bp. 1901. 4. l.

MDK

Landherr András épitész

Óbudai zsinagóga 1820 / repr: 44 l./

Radás J: A magyar klasszicista épitészet hagyományai. Bp. 1953 43.

M. D. K.

LANDHERR András életéig

Művészt. 1955. 1. sz.

Zádor Anna: A Pollack-kutatás néhány problémája 6,7 l

7/6

M.D.K.

LANDHERR Andreas
mutariorum magister

Pest, Lipótváros
50 sodrol

1852)
Művért. Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-b[illegible] 136.l.

LÁNDHERR András építész

Óbudai vonatkozása.

ORBÁN Ferenc: Magyarország zsidó emlékei, nevezetességei. Bp. : Panoráma, 1991 71.

Landherr András

épitész

l.

A 90

25. l.

Bizottsága

Elnökének

Budapest.

Mr.!

és közokt. Miniszter Urnak rendeletéből,

Landhertudrás
építész

A reformkori főváros építészetében volt szerepe.

Rados: Magyar építészettört. 274.
Műszaki kiadó 1971.

Landherr András

nevét az 1828-as országos összeírásban szereplő pest-budai építőmesterek és kőművesek felsorolásában említi

z.l.: Mozaik a főváros múltjából. Budapest, 1971. 8.sz.48.l.

M. D. K.

LANDHERR András építész

Abony (Pest m.) Zsinagóga. ?, 1825.

Magyar építészet. Bp. 1954. 98. l.

M. D. K.

LANDHERR András építész

Óbudai Zsinagóga; 1820–21.

Magyar építészet. Bp. 1954. 91. l.

le. D. K.

LANDHERR András építész

(XIX. sz. eleje)

Óbudai zsinagógája (1820-21)

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-19
bp. 1962. 59.

Landherr András

építész

lásd oku

Csemegi József ifj

Az óbudai Zsi-
dótemplom.
Budapest
1947. 3. sz.
képekkel

rajzi tevékenység multjáról és jelenéről. Ez utóbbi nyomtatásban is megjelent a Finn Kalevala Társaság Évkönyvében (Kalevalaseuran Vuosikirja, 18. sz. 158—181. lap) Kansatieteilijäin toiminta Unkarissa címen. Résztvett tudományos üléseken, ahol számos szakemberrel ismerkedett meg. Résztvett a Finn Néprajzi R.-T. filmfelvevő kirándulásain, ahol Vilkuna professzor vezetésével a néprajzi filmezés elméletével és gyakorlatával is megismerkedett. Rendszeres múzeológiai tanulmányokat is folytatott és ennek kiegészítésére a nyár folyamán sorra látogatta a vidéki múzeumokat. A gyakorlati néprajzi gyüjtés módjainak tanulmányozására részt vett egy néprajzi gyüjtőcsoportnak egy hónapig tartó munkájában. Különös figyelmet szentelt a néprajz és nyelvészet viszonyának tanulmányozására. Beutazta egész Finnországot a Lappföldön át a Jeges-tengerig, hogy a szubarktikus állattartó kultúrát is megtekintse.

Dr. Romhányi György (1905, Szár, Fejér m., róm. kat.), II. sz. kórbonctani és kísérleti rákkutató-intézeti adjunktus Budapestről (Balogh Ernő professzor), ez évben ismét 500 P tanulmányi segélyben részesült előző évi finnországi tanulmányainak kiegészítésére. Egy hónapot töltött a helsinkii egyetem kórbonctani intézetében, ahol

LANDHERR András pesti építész

Andreas L, Maurermeister in Pest, a Nemzeti Muzeum építésére 40 ezer téglát, 40 ezer tetőcserepet, azonkívül követ és mezzet adott.
(1812, II. kötet, 164 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Hugo Landher, holland festő

Egymásra hasonlítani

Hugo Landher holland festőművész ötven festményét a Magyar Eszperantó Szövetségnek adományozta. A képekből láthattunk kiállítást.

A művész három évvel idősebb századunknál. Gyermekkora óta fest. A hágai képzőművészeti akadémia tanára volt, jelenleg Amszterdamban él. Termékeny alkotó. Eszperantista a festészetben is, hiszen minden városa, tája azonos festői szótár és grammatika alapján szerveződik. Hasonlít egymáshoz Elzász és a régi francia halászfalu, várkastély az Alpokban és a város a Vogézekben. *Festészete is azt sürgeti, amit az eszperantó nyelv: hasonlítson egymásra a világ, az emberiség.*

Lajosi Miklós: Egymásra hasonlítani.
Pest Megyei Hírlap, 1982. máj. 25

Landherr

l.

LykaMagyműI800-50

442. l.

Landherr Andreä

epitom.

l,

Schoen Dearteri

11. l –

6)

(ad 426.1.

Landherr András, építőmester Pesten.

1800–1830 Közt az ismertebb pesti mesterek közé tartozott és számos lakóházat épített a fővárosban.

Landherr András

épitész Pest

Lechner Jenő dr.

Kepek Buda és
Pest fejlődésének
történetéből –
MMÉE közl.
1918. 191. l.

Női szent, fazrobor, deréknél elvágva. Golikus. XV. sz. Mag. 50 cm

1480

Landherr András

4 1.

MAGYAR MUVESZET

1933. 57

Landherr András

Baumeister.

1822. Pest.

Vojd 155 l.

~~Brenner Tóbiás, polgármester III 60.~~

Landherr András

epitom.

1803. Pest.

Adr. 1803. 169 l.

Beszterczebányai r. kath. plébánia-templom

~~VIII. 41.~~

Landherr András

Kömmermeister

1812. Pesten

Pkc. 212 l.

Réz csákány VI. 16.

Landherr András

U. 1704

1390/907

Lipót.

mázoló-munka

Landherr András

epitez

Pest, 1877

Wy 381 l

Landherr András

Epitómeter

E. g. II. 9. l.

hajlitani!

VÉSZET

, ERZSÉBET-KÖRÚT 7.

mikodott Testen 1803-27.

Landherr Andras, épitette az o-
budai zsinagogát. O tervezte és épitette
a hunfalvi zsinagogát is (1826)

Magyar Univerzet
1933, 57 l.

Landherr Andrés

l.

Hor Bp.

56, 91. l.

137. t.

Landherr András

épitett

vöd

Genthclass

5 l.

Szentiványi Gyula

számvevő

ellen,

lakik Bpest ~~Attila körut~~ 56

a I Mészáros u. 62 II em 19.

kir. járásbiróság területén.

296 kor. 76 fill.

s jár. iránt.

II példány A melléklet.

[illegible]

Landherr András

épitömester

l.

Schoen Óbuda

51. l

Herodias

132. Lucas Müller-Cranach.

Landherr András

épitész

1818 – 1930

l.

Tanulmányok Bpest I

82. l. 97. l

Landl András

pestvidéki építőmester

l.

Tanulmányok Pest I.

83. l.

Landherr András

l.

Ráday – Rados

84, 153 – 154, 187, 218,
365. l.

Landherr András

Lyka Károly:

5. *Landherr András zsinagóga-építései.* Az óbudai apró házak sorából impozánsan magaslik ki a zsinagóga. A hat nagy korintusi oszloptól díszes homlokzat típusos klasszicista-épület a XIX. század első negyedéből. Belsejét alaposan tatarozták. Ez alkalommal előkerült egy emléktábla, amelyen az akkori rabbi, *Münz* Mózes, azután a hitközségi előljárók nevén kívül rajta volt az a följegyzés is, hogy a zsinagógát *Landherr* András építő- és kőművesmester és *Goldringer* Xav. Ferenc ácsmester építette. Dr. *Neumann* József főrabbi úr, akinek ezt az adatot köszönöm, úgy vélekedik, hogy mivel a Szentírás úgy a frigysátor, mint a salamoni templom építésének leírásánál kizárólag a tervelőket említi, valószínű, hogy a zsinagóga-építtető óbudai rabbi is szem előtt tartotta a biblia példáját s így az említett mestereket mint tervelőket akarta az emléktáblán megörökíteni. Hagyomány szerint ugyanazok, akik az óbudai nagy zsinagógát építették, egyúttal mesterei a húnfalvi zsinagógának is. Ez utóbbi *Hollander* Ede úr (Húnfalva) levélbeli közlése szerint 1826-ban épült. Ennek homlokzatát is timpanon koronázza, négy ion félpillér tagolja, egyébként minden része puritán egyszerűségű. *Landherr* András pesti mester működése körülbelül 1803—27 közé esik.

MAGYAR MŰVÉSZET
1933. 57. l.

Pál: Tanulmányrajzok az ez 37
Pál: A művész feleségének arcképe. 1879—1880..... 38
Pál: Tanulmányrajz. Szép-Múzeum 40
Pál: Önarckép. 1897. Firenze, ir 41
bakonoki Török-család címe- 42
Domonkos székesfehérvári bachi breviáriumának lapjai 44, 45, 47
cs egri prépost misekönyve 48
s: A Tisza télen 50
s: Rózsák 50
Nirvána 52
Csendélet 52
: Havas utca 53
ula: Vásár 53
váts Zoltán: Körmenet.... 55
bl Zsigmond: Lord Parmoor 55
él: Fasor 60
János: Csendélet 61

Gemälde 37
Paul Szinyei Merse: Zwei Bildnisse der Gattin des Künstlers. 1879—1880 38
Paul Szinyei Merse: Studie. Museum der Bildenden Künste, Budapest 40
Paul Szinyei Merse: Selbstbildnis. 1897. Florenz, Uffizien 41
Wappenbrief der Familie Török von Bakonok und Enying 42
Seiten aus dem Lambacher Brevier des Propstes von Székesfehérvár (Stuhlweissenburg) Dominikus Kálmáncsehi.. 44, 45, 47
Missale des Lukas Apáthi, Propst von Eger (Erlau). 1489 48
Johann Tornyai: Winterlandschaft 50
Ludwig Károlyi: Rosen 50
Stefan Csók: Nirvana 52
Béla Czóbel: Stilleben 52
Adolf Fényes: Verschneite Dorfstrasse 53
Julius Derkovits: Markt 53
Zoltán Borbereki Kováts: Prozession .. 55
Sigismund Kisfaludi Strobl: Lord Parmoor 55
Aurel Bernáth: Allee 60
Johann Nagy-Balogh: Stilleben 61

Landherr András, Pest, Lipótváros

Az 1828 évi országos összeírás alkalmával a Pest-Budán lévő építészek között szerepelt neve.

Budapest, 1971. aug. (?)

Landherr András

A Lajos utca 163. sz. ház, az Textil Műszaki Múzeum jövendő otthona az ő tervei szerint készült 1820–21-ben klasszicista stílusban.

László Emőke: Textil Műszaki Múzeum; Ipari Művészet, 1973/1. sz. 21. l.

Landherr András

Servei alapján épült 1820-21-ben a III. Lajos u. 163 sz. a. az óbudai zsinagóga.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc szk.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

8810

Landherr András építész

1809-28 között 41-, 1830-37 között 16 munkája ismert a Építészeti Múzeum tervtárában fennmaradt és ismert adatok

Budapest története III. Akadémiai Kiadó Bp. 1975 518. old.

Landherr András

Neve szerepel az 1797-ben
Pesten tevékenykedő 10 építőmester
felsorolásában

Budapest története III. Akadémiai Kiadó 1975 Bp.
517 old.

Landherr András építőmester.

„Képek a régi Óbudáról" c. kiállítást a Kiscelli Múzeumban rendezték, a város egyesítésének 100. évfordulója alkalmából. 1820 körül a pesti építőmester építette egykori zsinagógát megörökítette Tikáts Adolf (1906) akvarelljén.

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.
Magyar Hírlap, 1973. szept. 19.

Landherr András építész

Abony község egyik nevezetessége a zsinagóga, klasszicista stílusú épület, 1825-ben épült. Az óbudai zsinagógának az építője Landherr András építette, minden valószínűség szerint.

Utikalauz üdülőknek

1976. X. 25. 10.15. Petőfi /11/ -Vné-

Landherr András

Diescher János kétévi vándorlás után 18o7-ben Pestre jött, s itt Pollacknál kőműves legényként, majd Hofrichternél, Dütrichnél és Landherr Andrásnál pallérként dolgozott, utóbbinál 182o-31 között; ezután Zitterbarth János özvegyének művezetője volt.

Komárik Dénes: Építőszképzés és mesterfelvétel a XIX.században.Pesti mesterek és mesterjelöltek.
Építud. 1971 /III/.4.sz.

395.1.

Landherr András

L. A. Ismeretlen tímnyei
építőtevékenysége a. cikk
a 45. oldalon

Műemlékvédelem 1973/1

Landherr András

„A tinnyei zsinagóga" épületének mestere (1827) - emlékve

Műemlékvédelem 1973/1

46. old.

Landherr András

pesti céhmester német római birodalmi nemes volt

?Kiss Á Landherr ismeretlen tinnyei épitőtevékenysége.Müemlékvédelem XVIII 1973.1sz.45-48

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Bibó István: A magyar építészeti szakirodalom kezdetei 31.old.

Szandtner András

SZOLGÁLTATÁS
ÜGYFÉLTÁJÉKOZTATÓ • INTERNET

KERÜLETI ÜGYFÉLSZOLGÁLATOK CÍME ÉS TELEFONSZÁMAI: I. ker.: 1014 Kapisztrán tér 1. 458-3025, 458-3030; 1013 Krisztina Krt. 61/a. 356-9884. • **II. ker.:** 1024 Mechwart liget 1. 212-4511.; 1028 Máriaremetei út 37. 376-5966. • **III. ker.:** 1033 Harrer Pál u. 2. 437-8537, 437-8538, 487-8539. • **IV. ker.:** 1041 István u. 14. 369-3333. • **V. ker.:** 1051 Erzsébet tér 4. 317-4961. • **VI. ker.:** 1067 Eötvös u. 3. 351-8939. • **VII. ker.:** 1073 Erzsébet krt. 6. 462-3100 • **VIII. ker.:** 1082 Baross u. 63–67. 459-2190. • **IX. ker.:** 1092 Bakáts tér 14. 217-1609 • **X. ker.:** 1102 Szent László tér 2/4. 260-3810. • **XI. ker.:** 1113 Bocskai út 39/41. (80) 372-400 • **XII. ker.:** 1126 Böszörményi út 23–25. 224-5916. • **XIII. ker.:** 1139 Béke tér 1. 452-4100, (80) 200-306.; 1138 Gyöngyösi sétány 4. 239-6060; 1136 Katona József u. 14. 239-5700. • **XIV. ker.:** 1145 Pétervárad u. 2. 467-2352, 467-2345. • **XV. ker.:** 1153 Bocskai u. 1–3. 307-4013. • **XVI. ker.:** 1163 Havashalom u. 43. 401-1400. • **XVII. ker.:** 1173 Pesti út 163. 258-4160. • **XVIII. ker.:** 1184 Üllői út 400. 296-1300 1188 Nemes u. 16. 292-2665. • **XIX. ker.:** 1195 Városház tér 18. 347-4500, 347-4600, (80) 219-219 • **XX. ker.:** 1201 Kossuth Lajos u. 36. 283-1170. • **XXI. ker.:** 1211 Szent Imre tér 10. 276-0100. • **XXII. ker.:** 1221 Városház tér 11. 226-5421. • **XXIII. ker.:** 1237 Újtelep u. 2. 285-7692.

UTAK ÉS UTASOK

❶ Tegnaptól Rákospalotán a Károlyi Sándor utcában új gázvezeték épül a fél útpálya lezárása mellett a Szilas-patak és a Közvágóhíd utca között. A kétirányú forgalmat jelzőlámpa szabályozza.

❷ A Hegyalja út–Erzsébet híd–Rákóczi út útvonalat érdemes továbbra is elkerülni a korlátozások miatt. Tegnapra a Hegyalja úton a Sánc utca és a Szirtes utca között elkészült a lefelé vezető új útpálya, így ide terelhették át mindkét irány forgalmát egy-egy sávon. Ugyanakkor a másik oldalt lezárták, tehát változatlanul zsúfoltság várható az Erzsébet híd irányába. Az Erzsébet híd felől jövők a Citadella felé csak az Avar utcánál kanyarodhatnak be balra. Az Erzsébet híd budai hídfőjében irányonként két sávban lehet csak közlekedni. A Buda felé tartók a bal oldali sávba soroljanak, ha a Hegyalja útra, és a jobb oldaliba, ha az Attila út, illetve a Szent Gellért rakpart felé szeretnének eljutni.

❸ Az Örs vezér terén megkezdődött az új 3-as villamos vonalának a kialakítása a 13-as és a 63-as villamosok összekötésével. A csomópontban mindenütt korlátozásra kell számítani, így a Kerepesi úton irányonként két sáv járható sávelhúzással az osztályozókban is, a Nagy Lajos király útján a kereszteződés előtt megmarad a három sáv, de csak egyből mehetnek tovább egyenesen a Fehér útra, az Éles sarok irányába, a Fehér útról egy sávból kanyarodhatnak balra a Kerepesi útra a centrum felé, és egyből mehetnek egyenesen, illetve jobbra. A 13-as villamosok nem mennek el az Örs vezér terére, csak a Gyakorló utcáig.

● A Rákóczi úton a Baross tértől a Nagykörút felé vezető két sávot elkorlá-

Forrás: Fővinform NÉPSZABADSÁG-grafika

● Az Árpád úti felüljárót felújítják, a Rákospalota felé vezető két sávot lezárták, és az Újpest felé vezető oldalon irányonként egy sávban lehet haladni.

● A Belvárosban a Képíró utcát teljes hosszában lezárták, építkezés miatt.

● A Thököly úton, a Baross térnél elkerítették a külső buszsávot a városközpont felé vezető oldalon, mert javítják a gázvezetéket.

● Az Üllői úton a Bokréta utca és a Viola utca között felbontották a külső sávot a Nagyvárad tér felé vezető oldalon.

● A Nemzeti Múzeum mögött a Pollack Mihály teret kétirányúsították egy épület felújítása miatt.

● A Ferencvárosban, az Angyal utcában, a Tűzoltó utca és a Tompa utca között építkezés és gázvezeték-építés miatt tilos az átmenő forgalom.

● A Boráros tér és a Római fürdő között

Kalandok a fotelban

Számtalan belföldi utazást segítő honlapot találunk az interneten

Még tart a nyár, és sokan most szövögetik hazai vakációs terveiket. Járják a várost, beletemetkeznek az utazási irodák prospektusaiba, de nem találják az igazit. A program- és helyszínválasztásban segíthet a Magyar Turizmus Rt. honlapja a www.hungarytourism.hu címen. Aki busszal, vonattal utazna, pontos tervet készíthet a Volánbusz Rt. (www.volanbusz.hu) vagy a Magyar Államvasutak Rt. (www.mav.hu) oldalait böngészve.

GYÖNGY KÁLMÁN KARIKATÚRÁJA

Örömteli gond annak eldöntése, hogy hova utazzunk a nyáron. Régi sláger a Balaton és a Velencei-tó. Ellenük szól, hogy nyáron szinte megközelíthetetlen célpontok, ráadásul a kikapcsolódást derékba törik a nyugati életszínvonalhoz igazított árak és a nagyvárost megszégyenítő nyüzsgés. Évről évre többen keresik a „levonulunk a vízhez" típusú nyaralás alternatíváját és fedezik fel az ország tavaktól távol eső tájait. A falusi turizmus ma már majdnem olyan népszerű, mint a tóparti nyaralás.

Mehetünk lovagolni, túrázni, megismerhetjük az egyes tájak hagyományait, a helybeliek életét, a kézművesmesterségeket. Aki nem akar az idegenvezetők és az utazási irodák által kijelölt zárt pályán mozogni nyaralása során, a világháló segítségével kiszakadhat a társasutazások bűvköréből. Ha lecsúsztunk a tavaszi idegenforgalmi kiállításról, és nem akarjuk egyenként felkeresni az utazási irodákat, elég, ha a képernyőre tapadva felkeressük a cégek weboldalait, ahol kellő mennyiségű információhoz juthatunk.

Gyorsan célhoz érünk, ha tudjuk, hova és mikor szeretnénk utazni. A MÁV Rt. honlapja a www.mav.hu címen található. Nyitóképük nem túl eredeti módon a cég mindennapjait örökíti meg. Egy szemünk előtt elszáguldó vasúti kocsi elmosódott képe jön fel, ablakában az ismert kerekes-sínes logó látható. A honlap érdemi részét a semmibe kattintva érhetjük el. Nem tévedés, a kurzor csak a logó és az „Üdvözöljük a MÁV Rt. honlapján" felirat közé kattintva talál rá a linkre. A mértékkel dizájnolt oldalon a cég arculatát képviselni hivatott látványelemeken kívül (EU-zászló, rakodási csendélet, InterCityre felszálló fiatalok közérdekű adatokat tartalmaz. Letölthetjük Magyarország és Európa teljes vasúti térképét, útvonaltervet készíthetünk – feltéve, hogy úti célunkon van vasútállomás. Ezért nem jár sikerrel, aki a fővárosból mondjuk a Nógrád megyei Márkházára utazna, mivel a 270 lelkes településre nem jár vonat, így természetesen a neve nem került be az adatbázisba. (Az adathiányból úgy lesz baki, hogy Elvira – Elektronikus Vasúti Információs Rendszer – ismeretlen logika szerint improvizál, és a figyelmetlenebbeket elutaztatja a Veszprém megyei Márkóra.)

Volánbusszal viszont elérhetjük a kiszemelt úti célt. A busztársaság honlapján (www.volanbusz.hu) látható figyelmeztetés szerint az oldal 2001. december 10-ig csak tesztüzemben működik, a főoldalon felkínált keresőrendszer mégis megtalálja a Márkháza és Budapest között közlekedő járatok adatait. Kiválaszthatjuk, hogy melyik buszpályaudvarról szeretnénk indulni. [illegible] juk, mely településekre

kozódhat, aki ellátogat a Magyar Turizmus Rt. oldalaira (www.hungarytourism.hu). Az üdülési ajánlatokat témakörönként csoportosították, így elkerülhető az órákig tartó bolyongás és kattintgatás a kereső számára érdektelen adatok közt. Jó ötlet, hogy a főoldalon képes összeállítás van az aktuális programokról, és linkelhetünk a róluk szóló tájékoztatókra. A menüpontok között találunk általános országismertetőt, melynek része az időjárás-előrejelzés éppúgy, mint a különböző tájegységek leírása. Elmélyedve az oldal keresőrendszerében, kiválasztható a legmegfelelőbb úti cél, szállás és vendéglátóhely. Figyelemre méltó szolgáltatás, hogy az oldal egyik menüpontja elvezet a közlekedési cégek, köztük a már említett busz- és vasúttársaságok, valamint a Malév honlapjára is. Ha az autó mellett [illegible] főbb

TV: K
újításuk igazán időszerű. Erre a célra a
fővárost idén 700 millió forintot költ.

Lebontásra érett kórházépület

Folytatás a 25. oldalról

A főigazgató elmondta, a homlokzat leverése folyik, ezt 280 ezer forintból megoldották, a lépcső felújítására kaptak pénzt a fővárostól, ám a födémszerkezet javítására nincs elképzelésük.

Smrcz Ervin hozzátette, már 1983-ban, az akkori tanács kijelölte az új szárny helyét, melyet a főépület folytatásának képzeltek el, ám a megvalósítás máig elmaradt. Tudni kell azonban, hogy egy teljesen új intézmény létrehozásához a Belügyminisztérium céltámogatása kellene, mindezeket a tényeket az intézmény vezetői jelezték a fővárosi önkormányzatnak is. A fővárostól azonban mindeddig nem kaptak semmiféle választ. Ha két éven belül belekezdenének egy új épület felhúzásába – és azt belátható időn belül be is fejeznék – a munkálatok idején a betegek maradhatnának a régi szárnyban. Durván fogalmazva tehát: egy ideig még nem szakad rájuk a tető.

A Városháza egészségügyi ügyosztályvezetője szerint a Heim Pál Gyermekkórház korábban nem hozta tudomásukra, hogy veszélyes az épület, az intézmény főigazgatója. A kórház vezetőlye azonban továbbra is állítja: a hosszabb távú szakmai tervekben évente leírta a C épület megoldásra váró állapotát. Ezt az írást pedig kifejezetten a fővárosnak címezték. Az ott leírtakra azonban a főváros nem reagált.

A Heim Pál kórház hematológiát, urológiát, ortopédiát, szemészetet, neurológiát, gasztroenteorológiát és a gyermekbelosztályt magában foglaló C épületéről már a hetvenes években megállapították, hogy rossz az alapozása, tönkrement a födémje. Akkor megerősítették a szerkezetet, a kivitelezők azonban csak 15 éves garanciát adtak rá, amely tíz éve lejárt. Az épület eredetileg nem kórházi célra készült, ezt mutatják a keskeny folyosók is. A főigazgató szerint eddig azért nem hívtak statikust az épület állapotának felmérésére, nehogy a vizsgálódás eredményeként bezárják a betegellátás szempontjából nélkülözhetetlen épületet. A jelenlegi helyzetben azonban attól tartanak, hogy baj történhet: bármikor bekövetkezhet egy baleset. A fővárosi önkormányzat intézményeinek nagy része a század elején épült, és fel-

Peren kívüli egyezség

Az óbudai volt zsinagóga tulajdonjogán a főváros az MTV-vel osztozik

Egyezséget kötött a főváros a Magyar Televízióval folytatott perben, amely a ma stúdióként működő, egykori óbudai zsinagóga tulajdonjogi helyzetét tisztázza. E szerint a félmilliárd forintot érő ingatlan egyelőre a Városháza és a köztévé közös tulajdona lesz. Az egyezséget tegnapi ülésén hagyta jóvá a tulajdonosi bizottság.

Perbeli egyezséggel rendeződhet a fővárosi önkormányzat és a Magyar Televízió (MTV) húszéves jogvitája, hogy melyiküket illeti a jelenleg stúdióként használt, egykori óbudai zsinagóga. Az egyezség szerint az ingatlan egyelőre a köztévé és a főváros közös tulajdonába kerül, később pedig megosztják – az egyezségre tegnapi ülésén áldását adta a Városháza tulajdonosi bizottsága.

A Lajos utca 163. szám alatti egykori zsinagógát 1980-ban vette meg a televízió a Fővárosi Tanácstól, és ott stúdiót alakított ki. A telek és a rajta lévő épület akkor az MTV kizárólagos kezelésébe és végleges használatába került. Két évvel később a Fővárosi Tanács úgy nyilatkozott: a tévé csak az épületet használhatja, az egész telket nem.

Az MTV először csak 1989-ben kezdeményezte, hogy kezelői jogát bejegyezzék az ingatlan-nyilvántartásba. Bizonyos dokumentumokat azonban – így a szakhatósági véleményeket – az MTV csak késve szerzett be, ezért a földhivatali papírokon továbbra is a Városháza maradt tulajdonosként bejegyezve.

Eközben a Fővárosi Tanács önkormányzattá alakult át, és mint jogutód, kérte, hogy a zsinagóga az ő tulajdonába kerülhessen. A főváros kérelme azonban csak széljegyként került a telekkönyvre. Ezért történhetett meg, hogy a rendezetlen jogi helyzetű ingatlan a köztévé vagyonába került. Az MTV pedig 1997-ben pert indított a fővárosi önkormányzat ellen, arra hivatkozva, hogy őt illeti az egész ingatlan, nemcsak az épület. Szakértői vélemények szerint egyébként az ingatlan értéke csaknem félmilliárd forint, ebből az épület a szakemberek becslése szerint kétszázhetvenmilliót ér.

A köztévé azt kérte a bíróságtól, hogy állapítsa meg: a mintegy négyezer négyzetméteres ingatlan ötvenhét százalékban az öve, és a többi része illeti csupán a fővárost. A Városháza tulajdonosi bizottsága tegnap ezt az érvelést elfogadva adta áldását a perbeli egyezség megkötésére.

Somlyódi Csaba, a testület szocialista tagja szerint nincs olyan igény, hogy az egykori zsinagóga újra a régi funkcióját töltse be. Ha az egyház vissza akarta volna igényelni az ingatlant, már megtette volna – hangsúlyozta.

Schmidt Gábor

Stúdió működik az épületben FOTÓ: RÉDEI FERENC

Késik a BKV milliárdos informatikai üzlete

Határozatképtelenség miatt a tulajdonosi bizottság nem tudta jóváhagyni, hogy a BKV az informatikai tevékenységét egy erre szakosodott cégnek adhassa bérbe. A többmilliárdos üzletet lehetővé tevő döntés azért került le a napirendről, mert a másfél éves előkészítés után versenyben maradt két cég – üzleti titokra hivatkozva – ragaszkodott ahhoz, hogy a kérdést a bizottság zárt ülésen tárgyalja. A testület ellenzéki tagjai azonban csak a nyílt üléshez járultak volna hozzá. Így a bizottság a témát inkább levette a napirendjéről, és így várhatóan csak egy hónap múlva tudja nyélbe ütni az üzletet a BKV.

Zsinka László, a bizottság MIÉP-es tagja ezzel kapcsolatban elmondta: nem helyesli, hogy a BKV magáncéggel végeztesse az informatikai tevékenységét. Véleménye szerint ezzel ugyan viszonylag nagy, egyszeri bevételre tehet szert a közlekedési vállalat – hogy mekkorára, azt a politikus nem árulhatta el, lévén az üzleti titok –, de hosszú távon Zsinka szerint nem jár jól a BKV.

HÁTTÉR

Landherr Antal

épitőmester

l.

Schoenjózsefvárosi

g. l. (többször)

~~Sziszek látképe~~ IV. 94

Landherr Antal

Óbudai Zsinagóga

1820

Fővárosi Lapok

1937. jún. 13.

Landherr Gyula

ejtett

1881 Budapest

Cím és lakgyapják Franklin

MDK

Landherr Gyula műépitész

Tervezte a petrozsényi kaszinó által az erdélyi kőszénbányászok nevében Jókainak adott ajándékot.

K-ny O-n.: A petrozsényi...

Vas.Ujs. 1894. 27.lap

M.D.K.

Landherr Ijula, építőmester

terverte és kivitelezte a Voinits Tivadarné részére még 1873-ban épitett Magyar-utca 39. sz. ház teljes átalakitását, melyhez az időközben megvásárolt és lebontott szomszédos ház telkét is felhasználta.

Bauzeitung für Ungarn, Bp.1878. VII.évf. 38.sz.

+ 4 alapraj és 1 homlokzat 269. old.

Landherr Gyula K

nincs céd.

A PETROZSÉNYI KASZINÓ ÁLTAL AZ ERDÉLYI KŐSZÉN-BÁNYÁSZOK NEVÉBEN JÓKAINAK ADOTT AJÁNDÉK.

Szépen tervezett és nagy szorgalommal kidolgozott ajándékkal lepte meg a petrozsényi kaszinó Jókait. Az emlék egy bánya-bejáratot ábrázol alagútszerű nyilással. Jobbról, balról egy-egy sfinx áll a bejárat mellett, mintegy a titokzatos, sejtelmes jelképeként a föld mélyében rejlő aknának. Az oldalakat két-két oszlop díszíti, s az alagút nyílása fölött egy főnix madár (a hamvaiból új életre ébredő munkásságot jelezve) terjeszti szárnyait. Az emlék felső talapzatán oszlopos ívezet alatt díszmagyarban Jókai képmása áll, jobbjában egy irattekercset, baljával kardot tartva. Az ívezetet egy nemtő koronázza föléje hajolva kiterjesztett szárnyakkal. Jobbfelől, a talapzaton egy bányász s balfelől egy gyármunkás sikerült alakja zárja be a csoportozatot. Landherr Gyula műépítészt dícséri mint tervezőt ez emlék, s Kollátor és Vildtka szobrászok voltak a kivitel mesterei.

A képe közölve Vas. Ujs. 1894. 23. l.

K—ny O—n.

Vas. Ujs. 1894. 27 l.

elejtett fenevad volt bizonysága, hogy ifjói ügyessége nem sok csorbát szenvedett.

Életének legnevezetésebb utja azonban kétségkívül a közép-afrikai felfedező út volt. Ma, midőn vasútakat épitenek afrikában s a nagy belföldi tavakon gőzhajók járnak, alig képzelhetjük el, milyi kevesen tudtak 60 évvel ezelőtt még a szakemberek is a nagy világrész belsejéből. Baker egyike volt a legkiválóbbaknak, kik a sötét világrész ajtaját kinyitották; neve állandó helyet foglal el a művelődéstörténelemben s mi büszkék lehetünk, hogy az ő nagy művének kiváló osztályrészese neje, egy magyar nő volt.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

Vegyes művek czím alatt, ötöt oldalra terjedő kötet hagyta el Kecskeméten Sziládi László nyomdáját. Szerzője *Horváth* Dome, a felsőbb-biroi kar egyik nyugalomba vonult derék tagja, volt képviselő,

MDK

Landherr Gyula építész

4 em.ház

Magánépitési eng.Bp. Epitő Ipar,1909. aug.1.
281 l.

MDK

épitész

Beöthy Zs: Az ujabb m. műépitészet. Budapesti szemle 1919. febr. 1.

MDK

Landhem Gyula épitész

Épitő Ipar, 39.sz. 191o. szept.25. 383-384 l.

MDK

Landherr Gyula építész

Magánépitési eng. Bp.en. Vállalk. Közl. 1909.
jul. 28. 4.l.

LANDHERR, Jacob, pozsonyi asztalosmester

J.L., bürg. Tischlermeister,
† 43 évesen, Pozsony 1771 febr. 19.

[1771,16 szám,4 l.]

Pr.Z.

LANDHERR, Jacob, pozsonyi ~~[illegible]~~ asztalos) mester

J. L., bürgerl. Tischlermeister, † 43 éves korában, Pozsony, 1771 február 19. (1771, 16. szám, 4 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

M. D. K.

LANDHERR Jakab asztalos

1771, Pozsonyban meghalt 43 éves korában

Nyáry: Barokk szobrászat ... Bp. 1959.
I. 231.
II.

Landherr Mihály

MDK

győri épitőmester

biztosan tervező is volt.

Jenei Ferenc: Régi győri házak.
Bp. 1959. 10.o.

Landherr Mihály

Körmöcs

l.

Bedy Vince dr. A győri székesegyház tört. Győr 1936. 30. l.

M.D.K.

LANDHERR Michael marianorum magister

Győr

1952)

Művért. Kaposy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban

LANDHERR Paul mercatorum magister M.D.K.

Győr "

1952)

Művért. Kaposy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban

Landi, Giovanni

mantovai építész
Bethlen Gábor egyik
építésze. Valószínűleg
részt vett a fejedelem
gyulafehérvári — el-
pusztult-palotájának
építésében és talán a
dévai Magna Curia
építésében is.

Gerend 160 l.

Kis vár

348

Landi, Giovanni

Magyar Művészet

1934. 149. C.

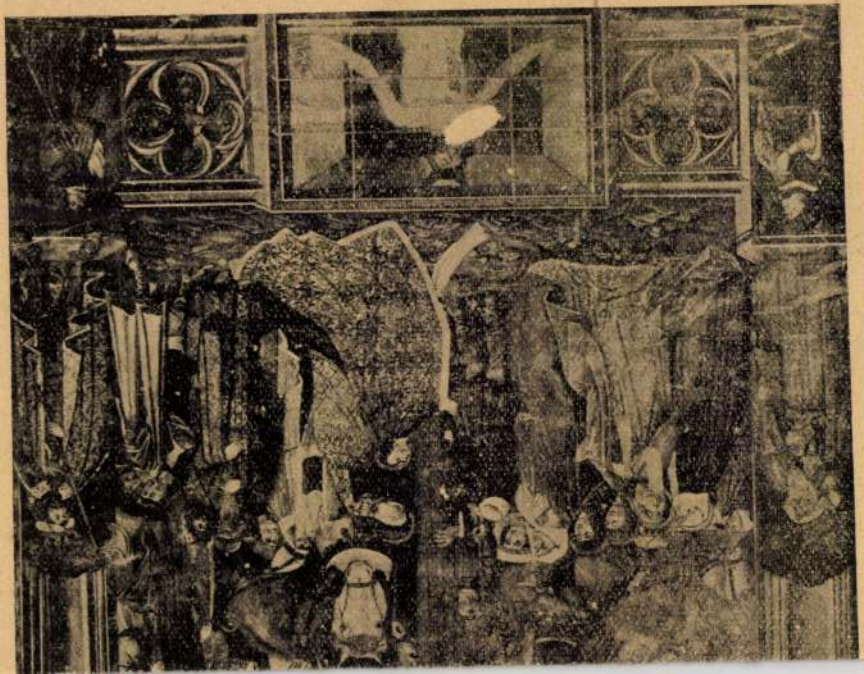

Landi, Giovanni

Bethlen építésze
Erdélyben a XVI. sz.-ban.

Csaberdélyi reneszánsz 41. l.

AZ ERDÉLYI RENESZÁNSZ MŰVÉSZET

Landi, Giovanni

mantovai hadi építész Bethlen Gábor uralkodása alatt (1613–1629) épült a déli homlokzat két sarok bástyája Gyula Fehérvárott fenti tervei szerint.

Ivad

Gyal Magg

322. l.

Kalinka Józsi

Landi, Giovanni

– nagyváradi
Citadella

cród
z

Gyal Magy

322. l.
320. l.

I.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Landi, Giovanni

olasz építen

Bethlen Gábor

részben vele építette

gyulafehérvári

palotáját.

erőd

Magyarmivelődtört

III. 273. l.

1001. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, v
— Schale mit Untertasse, Porzel

1002. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, vir
mit Untertasse, Porzellan, mit I

1003. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, sárg
diszedény virágokkal. Bécs, 1831
in achteckigen Felde. Wien, 183

1004. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, vi
mit Untertasse, Porzellan mit In

1005. HAT DESSERT-TÁNYÉR, por
1840 táj. — Sechs Dessertteller, I
Wien, um 1840.

1006. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, egy
Untertasse, Porzellan, mit Hyero

1007. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, k
1800. — Schale mit Untertasse, 1

1008. NAGY CSÉSZE ALJJAL, porce
Bécs, 1820. — Grosse Schale mit

1009. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, te
Untertasse, auf der Stirnseite K

Éjféltájban, a
ban ültem Losonczy
Kopár Ferenccel, ak
az időben. Losoncz
nak, (akinek éppen
felelevenitése céljáb
mint a vidéki zsur
dokumentumait), je
társa és nagy örö
ugyanazt a frissesé
lálják, mint ahogya
ban ellenállhatatla
Kintzig-Kopár kollé
pest-nek volt tekin
háboru alatt halt
hogy hármunk köz
véletlen sodort abb
sabb fejezetének s
venen áll előttem
tesen felejthetetlen

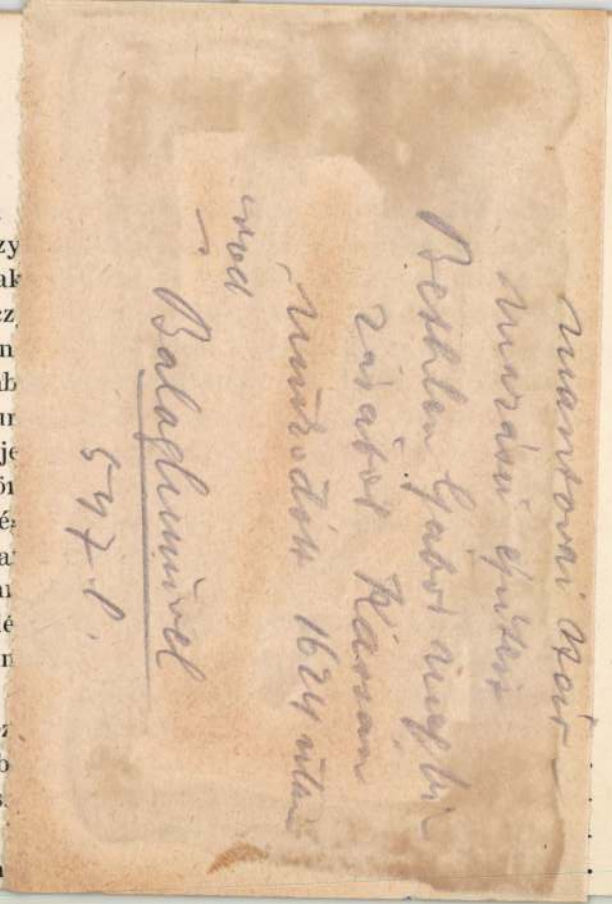

helyettes kocsiját. Amire utolértük, az egyik detektiv már be is csengetett a bank székházába. A portás álmosan nyitott kaput ebben a szokatlan órában, alázatosan üdvözölte Greén Nándort, aki igazolta a vele levő detektiveket és a törvényszéki orvost. Az ujságirókkal akadékoskodni próbált a portás, kijelentette, hogy éjszaka a hatósági közegeken kivül idegeneket nem bocsáthat be a székházba, de Greén főkapitányhelyettes egyetlen mozdulattal leintette és tudatta vele, hogy ez a három ur is vele fog jönni.

Felmentünk a második emeletre, ahol a csöngetésre csak hosszabb idő mulva nyitott ajtót a szobalány. Egészen szük előszobába léptünk, innen nyilt Böhm Adolf hálószobája. Greén Nándor megkért, hogy várjunk az előszobában, mert a hivatalos aktusnál természetesen nem lehettünk jelen, de ugyanolyan jól hallottunk minden szót, sőt szinte láttunk is minden mozdulatot, mintha a hálószobában lettünk volna.

Greén bekopogott a hálószobába, ahol Böhm Adolf egyedül aludt, mig felesége, fia és sógornője a lakás egy más részében tartózkodtak. A kopogtatásra Böhm felült ágyában, lámpát gyujtott és mint aki már régóta készül erre a látogatásra, lát-

Landi Giovanni

olasz épitész

Bethlen Gábor szolgá-

latában.

erőd

Rassay 8. l

Gerevich. Erdély

nincsenete. Erdély

160. l.

Landi Giovanni

mantovai épitett

XVII. sz.

l.

Hekler M. M. Tört

124. l.

Pályi Sándor VA. 279.

Landi, Giovanni

(Vertics)

alighonem Ö épi-
tette Fogaras
várát Bethlen
Gábor megbízá-
sából.

cród

Gyal Magg

322. l.

I.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Landi, Giovanni

építész

l.

Banfi Erdély

305. l.

566.

XXXVI.

Landi, Giovanni
mantuai építész
iród
Szekfü Gyula =
Bethlen Gábor
Bp. 1929. 204, 206. l.
Erdélyben halsmeg.

A HALÁLFÉLELEM

Beidegződött mozdulatokkal töltöttem újra és újra a puskámat. Nem céloztam már akkortájt soha, együgyű kifejezéssel néztem bele a párás levegőbe. Untuk, halálosan untuk azt a hajszát, amit akkor két héten keresztül rendelt az Isten. Álmosan és fáradtan kóválygottak a tisztek is, pedig ők az út legnagyobb részét nem gyalog tették meg. Mintha a sebesültek is csendesebbek lettek volna, s a haldoklókat is könnyebben hagyta volna el a lélek. Akkor éreztem először életemben: milyen jó volna meghalni. Szerettem volna elfeküdni a sárban és egy utolsót sóhajtva ott maradni, felelőtlenül nem törődni a többiekkel, pihenni... pihenni sokáig. De előbb széjjelnézek még egyszer körülöttem, hátha látok egy tornyot valahol? És a templom közelségének tudatával fogok meghalni Tudtam, hogy azután úgyis mindegy, kapom a golyót, ide, éppen ide gömbön végig nézve láttam egyetlen mozdulatomtól függni egy emberi életet, hirtelen elmozdítottam puskámat és meghúztam a ravaszt. Én is, ő is katona; vagy én, vagy ő hal meg. Én pedig nem akarok meghalni, élni akarok, és élvezni az életet, hisz tizenhét éves vagyok! Bár meg se születtem volna, ha meg kell halni. Ha pedig én lelövök valakit, biztos, hogy engem is lelőnek! De ha ő meglát, lelő, akkor inkább én! Vad elszántsággal céloztam újra. Csak gyorsan végezzek vele, aztán el-el-innen messzire, hogy ne is lássak többet vért! Igen, most is mozog, tehát lő! Csak most ne érjen a golyó, míg én nem lövök. Most... most pontosan az irányzékban van a feje. Biztos a halála! Micsoda? Halál? Nem, ezt nem! Én nem fogom senkinek a halálát okozni. Juj, vér! S láttam amint a homlokán csurog

Landi, Giovanni

mantovai építész

XVII. sz.

C.

Herklerung

93.1

járásbíróság !

az A. a. ~~ítéletnek~~ bírói egyességnek eleget

kér em:

76 kor. – fill. tőke, ennek

5 % kamatai, 15 kor. 40 fillér

még felmerülendő költségek erejéig elren-

hyettese közbenjöttével

I.–III. ker. kir. járásbiróságot megkeresni.

Landi Giovanni

l.

Biró Erdmüv

79. 84. l.

Landi, Giovanni

architetto lombardo

XVII. n.

Restaurò il palazzo del principe Bethlen ad Albagiulia, e costruì l'ala nuova del castello di Szamosujvár

irod.

97. l.

Budinis 157-l.

Landi, Giovanni

mantovai származású
epitesz, Bethlen Gábor udvari
épitésze. A szamosujvári vár-
(kastély) erődítési munkálatait
vegezte az északi bástya feliratu
szerint. Az ő műve a kastély
uj szárnya is.

Gerkrd. 158. l.

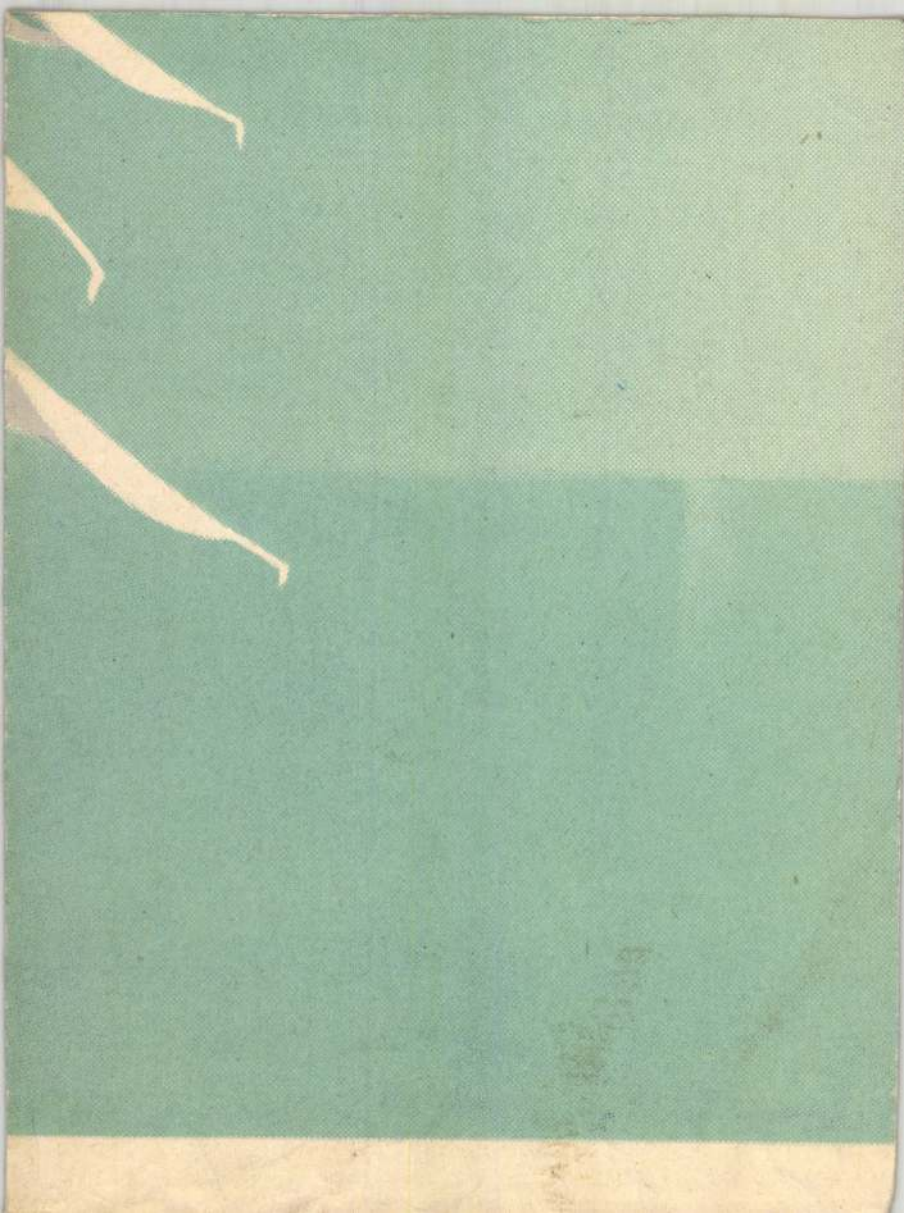

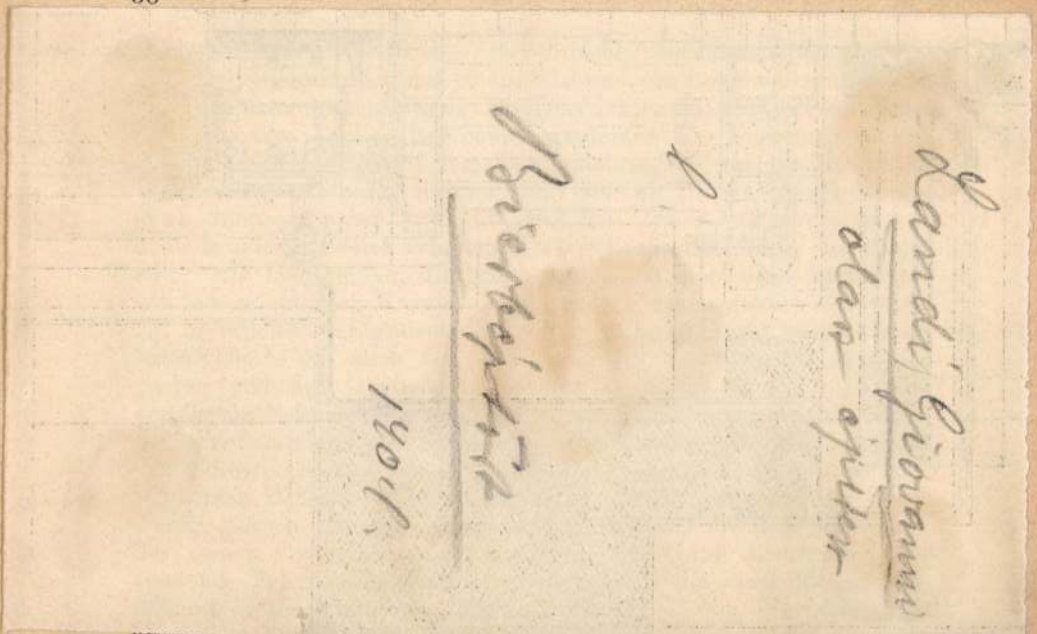

ähnlichen Formen [illegible]

Länder, deren Entstehungszeit keinem Zweifel unterli[illegible]

(vgl. J. Haltrich, Zur Geschichte von S.-Reen, Vrnsarch. N. F. III, 275 ff.), sowie gewisse Teile der Abschlusswand des südlichen Seitenschiffes und die unteren Geschosse des Turmes müssen wir der uns durch die vorhandene Inschrift bekannten Bauzeit bis 1330 zuweisen. Sie sind neben dem Treppentürmchen mit der weinlaubgeschmückten polygonalen Console (Kragstein) und dem gar vielfältig gegliederten schlank spitzbogigen Hauptportale an der Westfaçade, dessen giebelartige wimpergähnliche Ueberdachung an Steilheit mit der kühnsten Gotik wetteifert, mit dem gleichsam lose hineingestreuten Weinlaubschmucke an der Stelle, wo in der romanischen Epoche und im Uebergangsstile organisch gegliederte Kapitäle die Verbindung zwischen Bogen und Stützen zum Ausdrucke brachten, fragelos die ältesten Teile des Kirchengebäudes. Die scharfe und dabei strenge Profilierung des Stabwerkes der Fenster, welche, vermutlich bei der Höherführung des Turmes im XVII. Jahrhunderte (vgl. J. Haltrich a. a. O.) nach aussen rundbogigen Abschluss erhielten, die ausschliessliche Anordnung des Masswerkes mit Kleeblattformen und Vierpässen lassen uns zugleich mit Sicherheit entscheiden, in welch reinen und bestimmten Formen der gotische Stil bis zu jener Zeit sich ausgesprochen, bis zu welch durchgreifender Gesetzmässigkeit und organischer Klargliederung derselbe sich entwickelt hatte, wie denn z. B. [illegible] unter dem Dache des Vorbaues in der südlichen

Landi János

erdélyi építész

A szamosújvári
fegyintézeti igazgatóz
lak alatt lévő bástya
északi oldalán 21 cm
magas, felül 99,
alul 100 cm. nyelés
kőlapon a kőv.
felirat:
Joanes Landus
fundator „serenitatis". Az
utolsó szó nem
biztos. Az írás
igen rossz.

Lásd Blössing épitész
csomagjában lévő
idetén kézirat.

os bizottsága tekintetes
égének

Budapest

vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister
7. én 16257 szám alatt kelt rendeletével
ta meg, hogy Csercy Ede vállalkozó által
/1896. években teljesített munkálatok
meg. -
ttel csak is a munka felülvizsgálatáról

MDK

Landi, Giovanni

Bethlen Gábor Gyulafehérváron a fejedelmi palota, az akadémia és kollégium épitését, idegen mesterekre bizta: olasz, német, lengyel. Az épitkezés vezetője Giovanni Landi Mantuából és Augustino Lorenzo Velencéből.

Dr.Soltész Elekné: Velencei pompa Erdélyben.

A Műgyüjtő, 1930.márc. 3.sz. 68.l.

Landi Giovanni „fundator"

Sárvárott halmeg 1643-ben.

H. Takács Marianna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

2348

Landi Giovanni

a Szomosujvári váron 1643 előtt épitkezett.

H. Takács Marianna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970

2371

Giovanni Landi

munkásságának és a rá vonatkozó adatoknak részletes ismertetése:

Bótony Mihály: I. Rákóczi György fundálói.
Ktud. 1971./III/. 4.sz.340-378.l.

354-355.l.

JOHANNES LANDI, építőmester

Johannes Landi "fundator", aki Szamosujváron is működött, és Nadasdy Ferenc házassága alkalmával Sárvárott is szerepelt. 247.old. 234.jegy

TÓTH MELINDA: A Sárvári vár építéstörténete 193.old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Értesítője, 1966-1970. 4.sz. Szombathely, 1972

M.D.K.

G. Landi építési

tervei alapján épült reneszánsz stílusban Bethlen gyulafehérvári palotája. (A. Lorenzival együtt)

Czinke Gábor: A XVII. sz. művelődéstörténete. Bp. 1929 50.

M.D.K.

LANDI, Giovanni építész

(fundator, tervező)

Bethlen Gábor udvari építésze

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 154. l.

MDK

Landi Giovanni, épitész

A mantovai mester a gyulafehérvári épitkezéseket tervezte.

A magyarországi művészet története I.
pest, 1961. II. kiadás. 344.l.

Landi Giovanni

mantovai épitész

l.

Biró Erdkart

16.l. 40.l.

Landi, Giovanni

olasz építész

Bethlen Gábor vol-

gálatában

járt itt

=

Balogh Vej-Várad

24. l.

1-én.

ministeri tanácsos.
igazgató.

a-tiszteny-tarsasag.

Múzeumi viszonyok Erdélyben

Irta: *Szindy György*

Erdély földjén a múzeális értékű tárgyak iránti érdeklődés multja a XV. századig nyúlik vissza. Mai értelmű múzeumokról a XIX. század elejéig ugyan nem beszélhetünk, hanem csupán olyan »ritkasággyüjtemények«-ről, amelyek nálunk is, mint külföldön is, a múzeumok csirái voltak. Így pl. *Csulai Móré Fülöp*, aki kalocsai érsekként jelen volt a mohácsi ütközetben s el is esett benne, már érdeklődik erdélyi római régiségek iránt. 1587-ben és 1591-ben két külföldi ember már említi Erdély akkori fővárosának, Gyulafehérvárnak két »múzeumát«, a bennük található feliratos emlékeket. Az egyik gyüjteménye a fejedelemé, a másik talán a Kovacsóczi Farkasé. Volt régiséggyüjteménye Bethlen Gábor fejedelemnek is s a XVIII. század végén van »ritkasággyüjtemény« a nagyenyedi Bethlen-kollégiumban. Ez utóbbi, mint az iskolai múzeum része, már 1770-ben megvolt, benne görög- és római régiségek is. Az is köztudomású, hogy *Szamosközi István* 1593-ban könyvet adott ki Páduában Erdély római kori kőemlékeiről, ami csak úgy volt lehetséges, ha egy vagy több helyen valamelyes gyüjtemények is voltak. Erdélyi múzeum alapitására való törekvések a XVIII. sz. közepéig nyúlnak vissza s Döbrentei Gábor már 1814-ben *Erdélyi Múzeum* címmel indít folyóiratot s szervez tudóstársaságot; szép összeg pénzük is van, de Bécsben útját állják a teljes kibontakozásnak.

Erdély első múzeumát *Bruckenthal Sámuel* báró, Erdély egykori kormányzója alapította a XVIII. század második felében egybegyüjtött könyvtárából, régiségtárából, képtárából és ásványgyüjteményéből. Ez a maga korában nagyszabású gyüjtemény a szenvedélyes és rátermett gyüjtő 1803-ban történt halála után vált nyilvános múzeummá. Kezdetben mint ilyen is a család kezén maradt, de 1872-ben férfiágon a család kihalván — az alapító végrendelkezése értelmében — a gyüjtemények a nagyszebeni evangélikus gimnáziumra szálltak. A múzeum mai tulajdonosa, fentartója tehát — mint a gimnáziumé is — a nagyszebeni evangélikus egyház. Hajléka az örökhagyó egykori, 1791-ben épült stílusos palotája. A gyüjtemények legjelentősebb két csoportja: könyvtára és képtára. Mintegy 1200 festménye s más szépművészeti emléke között legfőbb büszkesége *Jan van Eyck Férfiképmás*-a. Régiséggyüjteménye különösen az erdélyi ötvösség és a nagyszeben-brassóvidéki önmívesség köréből tartalmaz gazdag sorozatokat. Itt őriznek egy régi templomi szőnyeget is, főleg az ú. n. *erdélyi* típusból. Könyvtári kincsei közül kiemelkedik a *Bruckenthal-breviárium:* miniatürökkel ékes kódex az újkor elejéről, s nem egy ősnyomtatvány az egykori *Kapellen-Bibliothek*-ból. Egy sorozat könyvészetileg is értékes mű az egykori — feloszlatott — jogakadémia könyvtárából került ide. A múzeumot az erdélyi szászság — minthogy Erdélyben evangélikus és szász egyet jelent — a maga külön nemzeti múzeumának tekinti. *(Bruckenthal Museum.)*

Az alapítás időrendjében Erdély második, jelentőségben és sokoldalúságban azonban első múzeuma az *Erdélyi Nemzeti Múzeum*. Alapítását *gr. Kemény József és Sámuel* indítványára az 1841—42-i erdélyi országgyűlés mondotta ki, elfogadván egyúttal az indítványozók és társaik nagylelkű ajánlatait is. Megszervezése azonban csak 1859-ben történt meg, az országos Kazinczy-emlékünnepek tüntető jellegű megülése évében; de már előbb is elébesiettek erdélyi magyar hazafiak ajándékaikkal és hagyományaikkal, úgyhogy 1860-ban a múzeum gyüjteményei már kiállításra kerültek. A múzeum fentartására, gondviselésére alakult *gr. Mikó Imrének*, Erdély Széchenyijének, fáradhatatlan agitációjára az *Erdélyi Múzeum-Egylet*, amely 1861-től kezdve évkönyveket adott ki, 1874-ben pedig megindította az *Erdélyi Múzeum* című folyóiratot,

Erdélyi sarok

Ernst Lajos magángyüjteményében. Középütt menyasszonyi láda a XVII. századból. Fölül: Haller János grófi epitáfiuma a XVII. századból, barok keretben. Ettől jobbra: Lórántffy Zsuzsánna terítője a XVII. századból. A ládától balra karosszék, kárpitozásában II. Rákóczi Ferenc és neje alakjával, jobbra támlásszék táncoló párt ábrázoló hímzéssel

den vármegye szék- és városházat építtet Fejérvárott. Újjáépítteti a fehérvári templomot, abban harangjátékos órát helyeztet el, széphangú harangokat öntet, a város három új bástyájának építését rábízta a három nemzetre és a negyediket, a Bethlen-bástyát saját költségén építteti.

Az akadémián, kollégiumon és fejedelmi palotán egész éven át építtet, a fejedelmi palotát olasz reneszansz mintára tervezte, belül is pompásan. A mennyezetek belül festett, aranyos és stucco-menyezetek voltak. Idegen mesterekre: olaszra, németre, lengyelekre bízta elkészítésüket. Az építkezés vezetője: *Giovanni Landi*, kit Mantuából és *Augustino Lorenzo*, kit Velencéből hozat. Míg a palota *külsejében reneszánsz* elgondolás mutatkozik, a palota *belső berendezése* híven tükrözi a *kor barok ízlését*. A termek belső berendezése legyen méltó a külsőhöz. A termeket velencei csillárok, sok ezer tallért érő drágaságok diszítik. Értékes bútorok, szőnyegek, gobelinek, kristályüvegek nagy számban, sőt tökéletes ezüst kristály asztali felszerelések is vannak.

Palotáiban *szereti az egységes hatásokat*, azért radnóti, alvinci, balázsfalvi, fogarasi és váradi várait is hasonlóképen rendezi be. A velencei ízlés leginkább kedvére való. Üvegmunkásokat is Velence közeléből: Muranóból hozat, kikkel *Fogaras mellett rendez be kristálygyártást*. Szereti a drága kárpitokat, arany, bársony és damasztszöveteket, melyeknek szövésén klasszikus római képek is találhatók.

Nem meglepő-e ez a fejlett művészi érzék egy korai árvaságra jutott (Lázár András főnemestől nevelt) és csak 16 éves koráig iskolázott fejedelemnél? Opitz Márton, a gyulafehérvári iskolához meghívott tudós is megállapítja, hogy *Kelet és Nyugat pompája egyesül palotájában*.

És biztos, hogy nemcsak a kor divatja, nemcsak az udvar kereteinek ünnepélyesebb kiszínezése, hanem a zene igazi élvezete, megbecsülése, lélekfejlesztő, és nyugtató hatása hozza magával *az udvarban kifejlett, élénk zenei életet*.

A pápa zsoldján élő Baglioninak ezer aranyat igér, hogy Erdélybe csábítsa; Don Diego spanyol muzsikust szívesen hallgatja gitárja mellett. Németországból orgonistákat is hozat, két kedvderítő gyermeklantosát: Dietrichet, Konrádot szeretettel vonja magához. Olaszul beszélő színtársulat is szórakoztatja az udvart, sőt *Brandenburgi Katalin bevonulásával a balettek is divatosak a fejedelmi udvarban*.

V.

Adhatott-e Bethlen és Erdély többet Magyarországnak? Nem természetes-e, hogy Erdély nagy kultúrája a magyarság kultúráját is jelentette, abban az időben, mikor a magyarság alkotmányos védelmére is Erdély vállalkozott?

A Bethlennél óvatosabb I. Rákóczi György hódol Bethlen szellemének és így ő is teljes megértéssel munkál Bethlen kultúrmunkájának kiépítésén. De utóda, II. Rákóczi György alatt bekövetkezik Erdély rohamos hanyatlása. Lipót király 1691-ben kiadott diplomája Habsburg-kézre juttatta Erdélyt és hosszú időre elnémítja a gazdag fejlődési sort. Ámde nem némítja el a nemzeti szellemet és összetartást, mely új erőre kapva, robban ki a XIX. század derekán, hogy erélyesen követelje Magyarországgal való unióját. Az 1848. országgyűlés VII. t.-cikke szerint létre is jön az unió. Hogy mennyi időre, arra válaszolnak a szabadságharc utáni szomorú idők és a mindennél beszédesebb jelen.

... Erdély jelene a mai magyar kultúrának egyik jelentős tényezője. Gazdag patinás multja, emlékeinek nagy gazdagsága határozott erőforrása további fejlődésének. A fejlődés kibontakozva áll előttünk, az élniakarás és tudás lüktet egészséges érverésében, szellemi-művészi életének megnyilvánulásában.

tervszerűségen, mellyel jól kitervezett koncepcióit keresztülviszi. A nagy államférfi gyors meglátása, a kitűnő hadvezér fegyelmezettsége, fejedelmi tekintélyének tudata erősen érzik intézkedéseiből. Az emberekkel való bánni tudása egyik magyarázó oka gyakorlati sikereinek; tettei mögött és tetteiben az egyéniség imponáló varázsa. Alkotási vágyában olyan, mint a reneszansz fejedelmei. Elhatározásában gyors, kivitelében biztos. Megtalálja, felhasználja embereit. Mint amazok: jó orátor ő is, szóban és írásban, közelről és távolról.

III.

Épít hévvel és szakadatlanul: palotákat és intézményeket. Mintha az építkezés imádata szimbolizálná legjobban törekvéseit, ebben élné ki legjobban aktivitását. Tervei kivitelében és az alkotásban való gyönyörűségét. De mielőtt művészi terveit kivinné: a kultúra alsó fokain kell kezdenie. A gyakorlati életet értékeli és tudja, hogy a kultúra kezdete a rend és biztonság. Elsősorban nyugodalmassá kell tenni a lakosság életét. A rend előfeltétele a jogbiztonság. — Hány célszerű intézkedésével egyszerűsíti a törvénykezési gyakorlatot, az államháztartást? — Mily tudatos intézkedése a jó pénzverés és a bányaművelés jókarba hozatala, 200 magyarországi bányász betelepítése. A mesteremberek betelepítésével, az élénkülő kereskedelmet azzal realizálja, hogy megköveteli: az iparos és kereskedő a kiszabott árakhoz tartsa magát.

Miután a szabályozott államélet, gazdasági és társadalmi élet alapfeltételeit biztosította, teljes lendülettel adózhatott a kultúrának.

Meleg rokonszenv, hozzáértés, ügyszeretet, főleg a jövő kiépítésének tudata szól Bethlen Gábor azon intézkedéséből, mellyel az *oktatásügyet* karolja fel. Érzi, hogy az ügy sikere kettőn múlik: jól szervezett iskolán, kitűnően képzett tanárokkal és örömmel tanuló derűs, lelkes diákokon. A fejlődés útját biztosítja azzal, hogy tanárokra, felszerelésre, tanítványokra sokat és szívesen áldoz, fontosnak tartja az ifjúság nyugodalmas tanulását, korlátlan, csak tehetséghez szabott, társadalmi állástól független tanulási lehetőségét, — anyagi gondtalanságát.

Kedvenc tartózkodási helye: Gyulafehérvár, oktatás terén is vezet. Maga Bethlen büszkén emlegeti bennlakásos gyulafehérvári iskoláját, melyet főiskolává fejlesztett. A kollégiumban negyven alumnus kapott ingyen lakást és ellátást, mert azt akarta, hogy alapításának áldásaiban »nem nemes« ifjak is részesüljenek. A jólszervezett, gondos kezekben levő *bibliotheca* a tanítás elmélyítésének egyik legfontosabb kelléke, ugyancsak nem hiányozhatott a főiskola különben is jó felszereléséből. A könyv Bethlen Gábor szemében igen nagy érték, azért olvas ő maga is mohón s erre mutat az a vágya is, mellyel Mátyás Korvináinak visszaszerzésére törekedett.

Jól tudja Bethlen Gábor, hogy miért szán jól képzett tudósokat, papokat, tanárokat, mérnököket Erdélynek. Hogy a törekvők útját ne vágja, külföldi: angol, holland-német egyetemekre is küldi az ügybúzgó ifjakat. Lehetővé teszi a tanulmányi szempontból való utazásokat, buzdít idegen nyelvek tanulmányozására. Apja volt intézményének, apja a diákoknak.

IV.

A fejedelmi pompa megtestesítője: Gyulafehérvár és e helyet felruházza szeretetének, érdeklődésének, kultúrvágyának teljes hevével.

Fehérvár, Bethlen uralkodásának kezdetén puszta hely volt s íme ő a nyugat felől való hegyekből forrásvizet vitetett a városba. Gyulafehérvárnak városképet akar adni, rendezi. Az 1627-iki országgyűlés elhatározta, hogy min-

Velencei pompa Erdélyben

Irta: *Dr. Soltész Elekné*

I.

Mindnyájunkban meleg érdeklődés él Erdély és annak kulturális jelene iránt. Ha azonban a »ma« nem is kötné le annyira érdeklődésünket, úgy teljes joggal kívánná ezt az alkotásokban gazdag XVI. és főleg XVII. századbeli erdélyi mult, melynek felkínálkozó képsorozata az egyetemes magyar művelődésnek is nagyértékű fényjátéka. És mi teszi lehetővé, mi termeli ki ezt az alkotóképes, egységes erdélyi nemzeti öntudatot? A fejedelemség megalakulása, melynek keretei közt nemzeti hivatásának tudatára ébred és egységes akaratnyilvánításban eszmél.

Hány megrázó lelki válságon, sok kemény küzdelmen ment keresztül az erdélyi szellem, míg idáig eljutott! A területén lakó magyar, székely és szász nemzetség a maga külön útait járta. A belső megrázkódtatásoktól, politikai megosztottságtól, vallásos megszakadástól túlfűtött, török világtól elkomorodott XVI. század után, csak a XVII. században találja meg a végleges kialakulási formáját. Ebben a formájában már nemzeti öntudata hevíti, összeforrasztja, közös akarásának szárnyat ad, a magyar alkotmányért síkra száll — a művelődésben nemcsak helyet kér, hanem annak gyors tempóját és sokoldalúságát is megmagyarázza.

Az első alkotmányvédő nagy fejedelem, *Bocskay István*, végrendeletében Erdélytől búcsúzván, azt édes hazájának nevezi és megjelöli benne fejlődése útját, mikor a *magyarság alkotmányának fentartásában a vezető szerepet Erdélynek szánja.*

II.

Ő adta örökbe azt a termékenyítő gondolatot a XVII. század elején Erdély nagykoncepciójú vezéregyéniségének, a fejedelmek kiválóságának: *Bethlen Gábornak.* Bethlen Gábor az előzetes erdélyi viszonyoknak éles megfigyelője és részese, biztos kézzel ragadja meg a fejedelmi kormányt és teljes rátermettséggel bontja ki az erdélyi, nemzeti összetartás gondolatát. Az európai viszonyokban teljesen jártas, széles látókörű Bethlen Gábor Erdélynek juttatja tehetségeit, Erdéllyel és Erdélyért és a maga tekintélye emeléséért Erdély állami és kulturális életét nagyszerűen kialakítja.

Bethlen Gáborról, a nagy diplomatáról: Roe Tamás, a nagy angol diplomata csodálkozva állapítja meg, hogy nem mindig érti cselekvése rúgóit, — de Erdély értette és érthette, hogy vallásos, politikai tervein kívül van egy félreérthetetlen célja: Erdély kulturális életének felvirágoztatása.

Képzőművészeti tekintetben a XVI. század sokat nyújtott. A kolozsvári Szent Mihály-templom alakítása; sekrestyeajtajának barokkba átcsapó díszítése; a XVI. századbeli fejedelmi síremlékek a gyulafehérvári székesegyházban. Az oktatásügy is lendületnek indul, mégis mit látunk?

Azt, hogy a régi erdélyi kultúra szélesebb értelemben Bethlen korával forr egybe, a kettő hű tükörképe egymásnak. Bethlen Gábor javarészt önmagából termelte ki és Erdélyen át a fásultabb Magyarországnak is eljuttatta ezt a nagy szellemi kincset.

Bethlen Gábor a nagy zseniket jellemző sokoldalúsággal alkot. Ő maga is oly sokoldalú tehetség, hogy nem csodálkozhatunk azon a szívósságon és

A MŰGYÜJTŐ

A MAGYAR GYÜJTŐK ÉS MŰVÉSZETKEDVELŐK EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
BUDAPEST
IV., Mária Valéria-utca 7.
Telefon: 813—60.

SZERKESZTI:
SZILÁRD VILMOS

Előfizetési díj:
Egy évre . . . 10 pengő
Fél évre . . . . 5 pengő
Egyes szám ára 1 pengő

IV. évf. Budapest, 1930 március 3. szám

Erdély hajdan és ma

Több, mint tíz éve, hogy elszakította tőlünk az erőszak, de a tündérek, az aranymosók, az ezüstbányák hazája, ez még most is a magyar romantika legszebb ködfátyolképe. A székely kapu ennek a birodalomnak a jelképe, a kalotaszegi menyecske az ő hasonlíthatatlan nemességével az emlékszobra. Nagy politikai, műveltségtörténeti multjával, fejedelmi mecénásaival, udvarházaival, főiskoláival úgy kísért bennünket, mint lidérc-álom a magyar éjszakában. Szobrászai a magyar formatörekvések megpendítésével, festői a szárnyasoltárok sajátos helyi színével, ácsai, fazekasai, szövőmesterei, de főként ötvösei azzal a zamatos magyarsággal, melyben ázsiai

Bethlen Gábor egykorú arcképe. Olasz festő műve. Az Ernst-múzeum legújabb szerzeménye

lélek dobban és nyugati műveltség után áhitoz a forma, — mindez ma frissebben sajog az emlékezetünkben, mint a vérvesztés első fájdalmában. Mi lett abból, ami a miénk volt s micsoda élet az, — ha ugyan élet — mely a lekaszált területen sarjad? Írói, költői az összeomlás utáni időknek eljuttatják ide alkotásaikat. De a művészet, az alkotókéz, az anyagon munkáló formaerő letargikusan pihen. A magyar lélek a képző- és iparművészetben egy bűvös palackba fojtva várja felszabadulását. De a másik legyőzött, a szász, már új életre serken. Vajjon nem az ő törekvésük-e az igazibb, a helyesebb? Nem az-e a fájdalomban is a leghatalmasabb vígasz, mely a munka, az öntudat, a talpraállás bizalmából fakad? Ez mind kiderül a következő lapokból, melyekre a bánat felhője vet árnyékot, de talán egy szikrányi életösztön is kipattan belőle nekünk és véreinknek.

LANDI, Giovanni

Kovain 2003. 151.

Landi Giovanni

XVII. sz.

lombardiai épitész

Bethlen Gyulafehérvári palotáját restaurálta és tervezte a szamosújvári kastélyt

Budinis

1571.

Landi Giovanni

építész

Budinus

97, 157 l.

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
M. KIR. MINISZTER

147283/1914 szám.

III.

Folyó évi május hó
temmel kapcsolatban, tudomása
zottságot, - - hogy a kereske
ri beszerzési források" c. ci
tapasztalta, hogy a cimtárt m
nem értékelik eléggé - a máso
csájtotta ki.-

Budapest 1914 decem

Lomoli Giovanni mester

1572 körül a Szomszédvári udvaron
dolgozott. Meghalt 1643 Sárváron.

H. Takács Marianna: Magyarországi
udvarházak és kastélyok, Budapest,
1970. 285 l

541

Landi Giovanni

olasz származásu kőműcsmester,
korábban Szamosújváron dolgozott,
1640 körül Sárvárott működött; + 1643.

H. Takács Marianna: Magyarországi
udvarházak és kastélyok, 1970.

1481

MDK

Giovanni Landi

XVI.sz. közepe, Bethlen fundátora volt

Csabai I: Az erdélyi reneszánsz művészete. 1934.

41 l.

Giovanni Lanzi

XVI.sm. Europe. Berlin Fundatore volt

Landi, Giovanni

mantovai építész MDK II

Bethlen Gábor építkezéseit vezette.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 307.o.

Landinus András

Ötvös
városi Eepviselő,
tanácsnok.

l.

Hain Gáspár

lásd a név-
mutatót

Landini und Andrea

Thieme Becker

XXII. 298. L.

(Lyka)

KARCAG

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Landinus Andreas

bronzontö 1653. tot
tole a lucsiornai
templom Taufbeckenje

Thieme – Becker
22 k. 298 l.

871

Weirotter Franz Edmund

Fiatal leány egy római kút mellett. Rt.

K. 4.

112 m. 1054.

Landich János

aranyozó

1725-ben aranyozta az akkor befejezett ref. templom, torony 26 pozsonyi vékányi nagyságú gombját. Ez az 1727. tűzvészben elpusztult.

Szücs István =

Szabad kir. Debrecen város történelme. III. k. Debrecen 1871.

767. l.

~~Tarhonya rendelés~~

~~Fogliasné Tombor J. dr. 3 kg.~~

~~Dr Lalió Erzsébet 3 kg~~

MDK

Landinger Zsigmond

Orsz.Képtár. Nemzetközi modern metszetkiállitás 1903. ápr. Bp. 1903. 13-15.o.

Mdk

Landisz Lajos szőrtariszuja és pokroc

Készítő: Szavas.

Szavvasi pokrócról tires. Sokszmüdiszes szőr pokroc. Egy ilyen pokrocért Landisz L. a Makói ipari és gazdasági kiállitáson: nagyérmet és oklevelet nyert.

Domonkos Ottó: Egy Tiszántuli szőrtarisznyás mütely. Néprajzi Muzeum Évkönyve, 1955, 201. l

mdk

Landisz Lajos "tarisznya és pokrockészítő"
Szarvas

„1953-ban a szarvasi muzeum megvásárolta Landisz L. tarisznya és pokrockészítő" műtelyének berendezését. Az eszközökön kívül jelentős iratanyag is előkerült, mely a mesterség multjára fényt derít"

Domonkos Ottó: Egy tiszántuli szőrtarisznyás műtely.
Néprajzi Muzeum Évkönyve 1955, 190 l.

mdk.

Landisz Pál Fariszmya és szörpokroc készítő
Szarvas.

Fanitotta Landisz Lajos édesapját a fariszmya készítésre és pokroc szövésre. Landisz Lajos apjától familta a mesterséget. Hogja nagybátya L. Pál hol fanult azt nem fudták közölni.

Domonkos Ottó: Egy Tiszántuli szörfariszmyás műhely.
Néprajzi Muzeum Évkönyve 1955, 191 l.

mdk

Landiszék

Csikóbőrös kulacsot is készítettek.
1904 ben vezetik be a kecskeszőrtarisznyák készítését és bővítik a kulacsbőrözést

Domonkos Ottó: Egy tiszántuli szőrtarisznyás műhely

Néprajzi Muzeum Évkönyve, 1955, 191–192 l.

LANDLER

Koch Henrik, Diescher, Woita, Volkmann, Ducher, Unger, Kallina, Bukovics, Dützer, Gottgeb, Benkő, Kiss István, Nagy Virgil, Kauser István, és Kauser János épitettek Budapesten és az ország más városaiban eklektikus stilusban épületeket,

Gerő László: Magyar építészet a XIX. századxxx második felében, Bp. 1955. TIT Útmutató 37.

M. D. V.

LANDLER építész

1870-1900 között működő építész

Gerő László: Magyar építészet a XIX. sz. 2. felében Bp. 1955. 30. l.

Landler, kőmüves

Kertjében Győrött, a Ferencvárosban mély földmunka alkalmával régészeti l leleket, találtak. a XIX. sz első felében. 125. old

Uzsoki András: Czech János régészeti tevékenysége Győrött. 117. old

Arrabona, 11. Xantus János Múzeum, Győr. 1969. Győr-Sopronmegyei nyomda. Győr

M.D.K.

LANDLER

Művért. 1952 -
Gerő László: Az építészet koraeklektikus stilusa

Landler Ignác

ötvös Pest

1859-ben mester

lett

1864-ben Emlitve

Horváth Szentpéteri

254. l.

Lorenz Landler

1776-82 kamarai másodépítés

Kaposy J. A magyar kir. udvari kamara épi-
tészei M. Terézia és II. József korában.
Szárdok, 1923-24.
585-613. l.

Landler Gyula
Epitett

Magyar. u. 34.
1873
Korachlehtikus

Gerőpesti. 266. l.

TELEFÓN: JÓZSEF 423—39
ÉS JÓZSEF 423—50

◈

Nagys.

Dr. Szentiványi Gyula

urnak

Budapest. I/.

Lenke- tér 7.sz.

Landler László

Kőfaragó Bpest

lásd

Lamagyparalen

II. 506. l.

256.40
25
231 40

Sárvár vidéki [illegible]ség
Sárvár, Vasmegye.

Landler Vilmos

építész

szül. Mesztegnye 1877.

oklevelet nyert 1900

Névjegyzmüegyetem 12 l.

T. 5893.

ie Thonaw [illegible] vizétől körülvéve
Vestung-ot, a melyen túl egyes fák
:

5 : 26.8 cm.

Landoki rk. pléb

templom

Szepes vm

Div Felsőm

250. l.

Ismeretlen festő.
A XVIII. századból.

577. ~~Férfi képe.~~ Gr. Batthyány

Egész alak, jobbra fordul, és tar
buzogányát, baljában pedig oldalán l
vid haja, szemöldöke és pelyhező baj
Vállra vetett paszomántos mentéje, a
derekát sávos kendőöv szoritja, rövi
vidék balra négy lovassal, kikből há
hős.

Vászon, méretei 205: 120 c
Lanfranconi Enea gyüjtemé
Átvétetett az 1895: V. 30-
No. 560).

914:v.3.

1907

Landoki feszület

XIII. sz.

Repr.

Kampkörejk fassolv

156. l

I. József.

Mellig, kissé jobbra f
van ábrázolva, nielyet farag
vart nyakkendőjé csomóra
vényét viseli, palástja broka
lanak, bajusza és szakálla mi

JOSEPHUS

a talapzaton a czimer alatti

Responsura Tuis n

s alól jobbra: „Christ. Dietell

Rézmetszet, méretei

9434

Historia ducum Styriae

Lándoki kehely

Lándok, r. kat. templom

Landoki feszület

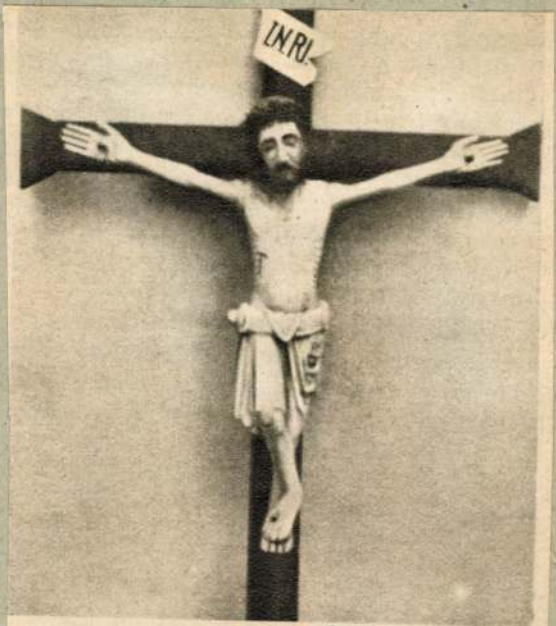

A landoki feszület.

régi
Kampis mozolv.

466. l.

Lándoki mester MDK

Az ismert mühelyek körébe nem sorozható mester, a lándoki Mária-főoltár képeit és a Szépmüvészeti Muzeum két dovallói oltárszárnyát festette, /1500-1510-ben festett dovallói oltárszárny reprodukciója könyvben CCVII. tábla/. Lándoki mester stilusa a berki Mária-főoltár festőjének előadásában ügyetlenebbül, iskolázatlanabbul ismétlődik meg.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.175.1.

Lándoki mester MDK

Dovallói /Dovalovo, v. Liptó vm./ két oltárszárnyra vonatkozóan Adattárban közölt adatok:

Az oltárszárnyakat 1930-ban Glück Frigyes ajándékozta a SZM-nek. Korábban Csemiczky Gusztáv tulajdona volt.

Festmények: 1. Angyali üdvözlet, 2. Krisztus születése, 3. Vizitáció, 4. Királyok imádása, 5. Vir dolorum. 6. Mater dolorosa.

Az oltárszárnyakra vonatkozó irodalom

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 295-296. l.

Lándoki mester MDK

Lándoki /Lendak, v.Szepes megye/ Mária-főoltárra vonatkozóan Adattárban közölt adatok:

"zoltár 15oo-151o táján készült. - Vajdovszky két szárnyasoltárt emlit lándokon, de a továbbiakban csak a főoltárról esik szó. Képeit részben átfestették.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955. 362 362.l.

Lándoki mester MDK

Lándoki Mária főoltár festményei: 1. Angyali üdvözlet,2.Királyok imádása,3.Krisztus születése,4.Mária mennybemenetele.5.Krisztus elfogatása.6.Ecce homo,7.Krisztus Pilátus előtt.8. Keresztvitel.9.Olajfák hegye,lo.Töviskoronázás, 11.Ostorozás,12.Kálvária.

A főoltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.362.l.

Lándoki mester MDK

Dovalló egyik oltárú a lándoki főoltárhoz köthető.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.178.l.

T. Lándor Angéla festő

a főváros XX. ker.-i művészeinek Tavaszi Tárlatán szerepelnek festményei.

Kiss Faragó Gándor: P Tavaszi Tárlat Pesterzsébeten.

Rakka, 1974. ápr. 15.

Lándor Ferenc

menyezetfestő
asztalos

l.

Asztalos Lándor Ferenc

Magyar gyártmány! „Caprivo" védjegyével!

Marosvásárhely

Nussbaum Testvérek, paszomány- zsinóráru, játékáru, vas és fémöntöde. Marosvásárhely Széchenyi tér 41. T. 2-20
Gyár: Meggyesfalva T. 4-44

Szombathely

Szombathelyi Zsinór és Paszománygyár, Himler Testv. Szhely, Szőllősi-út 2-23

Patkányirtószerek.

Budapest

Ratinol **patkány egér** ***Russin*** **sváb stb irtószer a legjobb világszabadalom Bp Péterfy Sándor u 44 228-445**

SZÁSZ ALFRÉD **dr. mtanár., kir. lőnakteriológus. Nakti** ***EGÉRIRTÓ,*** **Radzsem** ***PATKÁNYIRTÓ,*** **Szurdó** ***SVÁBHANGYA-SIB.-IRTÓ*** **Bpest. Erzsébet királyné útja 15. 49-69-49**

Patkányirtó vállalatok.

Budapest

Ottopál **Sándor zsizsikirtás is, Bpest, XII Királyhágó-u 5 a 150-484**

Stefikó S. Vermis- **patkány zsizsik svábbogár és poloska irtó. Az összes féregirtó szerek szállítója. Bpest. Csalogány-u. 55. 152-817**

Burián Gyula

sütőüzeme, Gyöngyös, Jókai-u. 33. 4-85

Győr

Baross Péter. Győr, Kossuth L.-u. 15. 6-47

JANKOVITS JÁNOS sütőmester Győr, Varga-u. 18. 8-63

Neumann Sámuel sütő, Nagy Lipót utóda, Győr, Festő-u. 36. 6-62

Póczy Jenő, Győr, Héderváry-út 23. 8-98

Szalay Ferenc sütőmester. Győr, Liget-u. 26. 11-05

Hajdúböszörmény

SZABÓ PÁL SÜTŐMESTER. Hajdúböszörmény 19

Hajdúnánás

Gábor Mihály, sütő és cukrászmester. Hajdúnánás. Lakása: 61

Hatvan

Hegedüs Béla sütőmester Hatvan Kanizsai u 1 71

Tusor István pékmester Hatvan, Botond u 9. 2-06

Tusor Sándor, Hatvan, Mohács-u. 21. 2-05

Hódmezővásárhely

Reisinger Gyuláné özv. sütődéje, Hódmezővásárhely, Kinizsi-u. 17. 2-16

Kaposvár

Holényi Gyula Kaposvár Fő-u. 76. 7-76

Kelemen Jánosné özv Kaposvár Petőfi-u. 76 3-86

Sugár Ferenc sütőde, Kaposvár, Anna-u. 1. 2-53

Karcag

HEIN JÓZSEF, SÜTŐMESTER, KARCAG KISUJSZÁLLÁSI-ÚT 1. 1-06

Szánt

Kolo

Végh

Koloz

Körme

Issovits Körme

Léva

Brnák J
Horth

Makó

Holcz Jó
u. 1.
Szivós J
u. 33.

Marosv

Deme

sütőm hely, R

Hoch Lajos hely, Ko
Incze Lá vásárh u. 79.
Pálffy Jáno Sátortábo

Mezőtu

Piczkó L Mezőtu

Miskolc

Fogel Berta u 64
Illés Naum u. 7.

Ländor Ferenc
(Asztalos Ländor Ferenc)

lásd

Ländor Ferenc
festőasztalos
alatt

CH monogramm augsburgi ötvös –
Münzer 11.26.

167/917 + 559 + 524 + 650 / 1916

189/917 Es sürgőske!

Visszaküldtem. 1917. márcz. 13.

Dr Békefi Remig,

vrsz. főfelügyelő.

Érd. 917. III/17

Lándor Ferenc festő

A tákosi templom kazettás mennyezetét 1766-ban festette a-felírat szerint, az világosan mutatja a kapcsolatot, ami lerdély és e között a vidék között van, (emlétve)

Műemlékek.

1974. X. 17. TV. 2. műsor, 21.30 Kd.

Lándor Ferenc

festőárstalos

Tákos 1776

Nagylóna 1776

Lásd még

Lándor Ferenc

alatt is

utaló cédula megírva

Lándor Ferenc, festő

A tákosi templom

A 41-es út mentén, alig hagyva el Vásárosnaményt, *Tákos* bújik meg a beregi tájban. A kis falu kincset őriz: a XVIII. századi templomot, a paraszti kultúra remekét. A favázas, fehér épület külsőre szerény. A magas nyeregtető alatt apró, négyszögletes ablakok mélyednek a sokszor tapasztott falba. A középkori „keletelés" hagyományaként keleten három oldalfal zárja le az épületet. Mintha szimbóluma lenne ez a templom az egykor oly szegény településnek. (A *ták* szó a falu nevében ugyanis *foltot* jelent.) Az igénytelen külső mögött azonban varázslatos világ rejtőzik. Fejet hajtva a bejárat szemöldökfája előtt, rögtön az alacsony fakazettás mennyezet vonja magára a figyelmet. Sötétbarna léckeretek között fehér alapú mezőben dús, színes levelű virágok bontakoznak ki: rózsák, tulipánok, szívvirágok. Mintha a beregi hímzés motívumai elevenednének meg.

Lándor Ferenc festő és asztalos népi művészetét őrzi a templom megkapóan otthonos hangulata, melyet a díszítés mellett a berendezés harmóniájának köszönhet. Csupán a szószék komorabb színezése sugall méltóságot. Vele szemben gótikus hármasszék áll, háttámláján szimmetrikusan festett piros csokrokkal. A padsorokról már sok helyütt eltüntette a festést a szorgos tisztogatás, de néhány helyen még előbukkan, jelezvén az egész helységet átfogó egységes, ízléses kompozíciót. Ezt nem töri meg a karzat élénkebb, vidámabb díszítése sem. Az asszonyok padsorának kartámláján a pávafej kiképzése a mitológiai szent madár továbbélését demonstrálja a népi képzeletben, s mutatja azt a sokféle forrást, melyből merített a parasztművészet.

A mennyezeten választóvonal jelzi, hogy a borítás nem egy időben készült. A legrégibb kazetták 1766-ból valók, a bővítés 18 évvel később kezdődött, amikor a templomot felújították. A későbbi kazetták keskenyebbek, mértéktartóbbak, új mintaként jelenik meg rajtuk az átlósan osztott mintázat, a középen üres mezőben nyíló virág. Búcsúzóul végigpillantva ezen az 58 kis képen, mégiscsak az egységes szépség benyomása marad meg. Ennek birtokában a látogató igazat kell adjon a népművészet kutatóinak: szerencse, hogy a falunak nem volt pénze új templomot építeni.

Kékesi Katalin

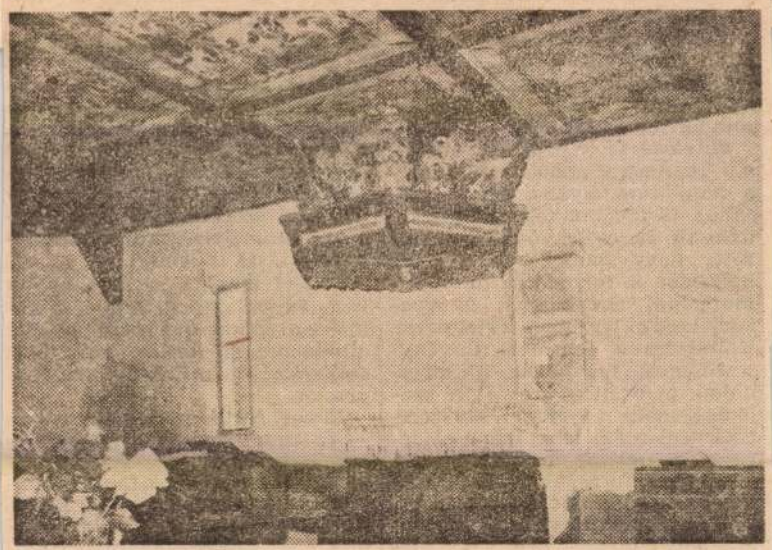

A tákosi templom belülről.

a legelnyomottabb és legforradalmibb osztállyal, a proletariátussal azonosulva, személyes sorsként élte át, és tette költőként mindenkor átélhetővé.

Művészetének népi, forradalmi egyetemessége abból fakadt, hogy a munkásosztályhoz, annak sorsához, történelmi feladatához tudatosan és cselekvően csatlakozott; hogy önmaga és a világ helyzetét a forradalmi munkásmozgalom elméletének és gyakorlatának jegyében értelmezte. Költészete a felismert törvényszerűségek tudatában a társadalmi, nemzeti és személyes szabadságának egyetlen korszerű, legérvényesebb lehetőségét és igényét: a tudatos osztályharc, a szocialista forradalom, a szocializmus programját fejezte ki.

A munkásosztálynak, a korszakot meghatározó osztálynak életét, környezetét, mindennapjait, harcát és törekvéseit, elméletének és mozgalmának fogalmait az érthető művészet világába vonta. Azonosulásának ez a rendkívüli mélysége tette lehetővé, hogy ne a szó szűkebb, hanem lényegi értelmében legyen a munkásosztály költője; azaz legyen egyszersmind a magyar falu, az egész dolgozó magyar nép, a nemzet, végső soron minden gondolkodó, cselekvő, minden teljesebb életre vágyó ember, az emberi

[illegible] te szembe. A diszharmóniát nem letagadva, hanem átélve, okait átértve küzdötte ki a harmóniát. Feltárta az egyes sorsának és a társadalom helyzetének rejtett összefüggéseit; máighatóan fejezte ki, hogy a munkásosztály harca, a szocializmus megteremtése a személyiség küzdelmes felszabadítását is jelenti.

Amiért harcolt, részben valóra vált. Társadalmunk fejlődése különösen időszerűvé teszi az élet mindenoldalú, teljes, szocialista szellemiségű, művészi birtokbavételét.

József Attila költészete itthon — és egyre inkább a nagyvilágban — nemcsak emlékeztető tanúság, hanem történelmi feladataink megoldásának erőteljes művészi ösztönzője; a szocializmus által formált, gyarapodó ember — köztük a mindenkori fiatalok — egyik legközvetlenebb művészi nevelője; ars poeticájával líránk, egész művészeti életünk eleven hagyománya, élő példaképe.

Az emlékbizottság azzal a felhívással fordul a magyar társadalomhoz, a magyar költészet határainkon túli barátaihoz: elsősorban művének széles körű és mélyebb megismerésével, megismertetésével, valóban méltó módon emlékezzünk meg József At-

M.D.K.

Lándor Ferenc asztalos

1766. Tákos fatemplom

Műemlékvédelem 1967/1. 48.1.

Lándor Ferenc asztalos

M.D.K.

A tákos ref. templom készitője, 1766, repr.

Magyar műemlékvédelem 1961-1962. 8p. 1966. 178.1.

M. D. K

LÁNDOR Ferenc asztalos

1766. Tákos, ref. templom, díszesen faragott szószék és első padok

Aggházy: Barokk szokrászat... Bp. 1959.
I. 231. l
II. 280. l.

Asztalos Lándor Ferenc

1776*

Nagylóna szószék-
korona (Bereg vm)

l.

Tákos (Bereg vm) 1766*, 1779.

Gerevich Emlékkönyv

122. l. 131. l.

133. l.

* mind Ect
évszámmal
előfordul a szö-
vegben.

Térkép.

A megye czimerével disz
ungrisch und Wendischen Namen
ellátott lapnak felirata a med

C. CASTRIFER
EISENBURGER K
Tab. 1. Pars. Septentri
Nördlicher

fölül jobbra: XXIII.

Rm., mér. a rl. 11.9: 18

77-

Ländor Ferenc
(Asztalos Sándor Ferenc)

asztalos

Tákosi ref. templom
fa menyezete 1766.
(Bereg vm)

Jmt

Csesfalvai ref
templom fa menyezete
1753 és 1773.

Jmt.

Divald: Szepesvármegye

Laándor Ferenc

(Asztalos Laándor Ferenc)

ács

1766-ban épitette a
lákosi patics-falu
ref. templomot, és ő
faragta a nagykőnyai
ref. templom prédikáló
székének koronáját is.

Fábián Szatmár

404. l.

lag semmi nemüka
tik. –

Ugyanis; a kér
egyiksem értékesíthetv
felett van egy nagy
szük, sétét folyosó és
szobát, mivel teljesen
mellék helyiség nélküli,

a másik pedig az
ba, melybe szintén
mivel csak a padl
és tekintve, hogy a r
ba használatát díjná
tőt kijavittatja, ujr
ja el, és minden le
által a tulajdonosr

Asztalos Lándor Ferenc

De vajjon nemcsak malmot, hanem templomot is építettek-e magyarjaink? Mit mondanak e részben a ránk maradt mesternevek? Főleg olyan megyékből ragadunk ki néhányat, ahol magyarok mellett más nemzetiségek is laknak, ezzel bizonyítva, hogy a magyarságnak ilyen munka elvégzésére nem volt szüksége más ajkú nép segítségére. Bereg megyében a tivadari tornyot Papp Mózes (1757), a tákosit Lukács János (1776), a paticstemplomot valószínűleg Asztalos Lándor Ferenc építette (1766), ugyancsak ő faragta és festette ki a nagylónyai református templom prédikációszékének koronáját (1776).

Dominsep 11. l.

nyomata jelent meg ~~A~~ Vachot Imre: „A Magyar Föld és Népei" c. művében, 1846-ban.—

Jelentős könyomdája volt Grimm Vincé~~nek, aki~~ pesti mükereskedőnek, a 40-es évek elejétől kezdve. ~~Szentiványi Gyula 1843-ra tesszi nyomdájának keletkezését, mondván, hogy „1843-ban kotta~~ Nyomdájának pontos keletkezését nem tudjuk, de bizonyos, hogy már 1842. előtt megvolt. A Fővá-

Asztalos Ländor

Ferenc

1766-ban festette
a Tákosi ref. templom
festett fameunyeretét

Balthel

45. l.

Lásd még
Sándor Ferenc
alatt is.

y Gyula pékmester,
zsvár, Pata-u. 5.
19-15

Árpád pékmester,
svár, Kövespad-u. 8.
18-46

nd

István sütőmester,
end 97

ózsef pékmester, Léva,
y M.-u. 31. 1-64

zsef, Makó, Sirkert-
1-60

ános, Makó, Tulipán-
3-12

vásárhely

ter Márton
ester, Marosvásár-
ákóczi Ferenc-u. 17.
5-76

pékmester, Marosvásár-
ssuth Lajos-u. 53. 1-95

szló sütődéje, Maros-
ely, Kossuth Lajos-
3-84

s sütöde, Marosvásárhely,
r-u. 7. 7-41

r

ászló ifj. sütőmester,
r, 1-14

lan, Miskolc Arany János-
25-61

pék, Miskolc, Szt. István-
58-48

Racskó János, sütőmester, Nyiregyháza, Hatzel-tér 3. 30-62
Lakása: 29-51
Weiszhausz Jenő Nyháza Vay Ádám u. 40 23-43

Pécs

Nemecskay József sütőmester, Pécs, Karmelita-köz 1. 38-16

Sárvár

Schranz Mátyásné özv. Sárvár. 55

Sopron

Trogmayer Gyula sütődéje, Sopron, Szentmihály-u. 1. 5-35

Szabadka

***MISZÁJLOVICS JÓZSEF*, pékmester, Szabadka, Bercsényi-u. 58.**
• Telefon: 4-72

Polyvás János sütőmester, Szabadka, Biró Antal-tér 4. Telefon: 5-17

Szeged

Becsky Antal sütőm. Szeged, Fecske-u. 3. 23-67

Kohn Benő sütöde, Szeged, Petőfi Sándor-u. 3. 13-21
SZŐGI SÁNDOR, sütőmester, Szeged, Maros-u. 45. 24-58

Székesfehérvár

FISCHER SÜTÖDE, Székesfehérvár, Berényi-u 2. 2-65
Mohai Ferenc sütő, Szfvár, Simor-u. 33. 8-55

Szilágysomlyó

Duha Rozália sütődéje, Szilágysomlyó, Csorgó-u. 2.
61

Asztalos László Ferenc

1766. Tákos

lásd

Tákos alatt.

Domfalva

100, 101. l.

10.—
8.—
2.—

20
5

25
1.20
3.50

29.70
20.20

50.00
5.—

10
8
1.50
1.20
3.50
5.—
5.—

34.20

Lándor Tivadar, művészeti
író, stud. 1873. Nagykanizsán:
Orvosi tanulmányai utám nyitágíró
majd szekeszető lett Budapesten.
~~Hanics~~ Képző ~~és zenemüvészeti~~
művészeti és zenetörténeti cikke-
ket ír. Önálló műve: Zichy Mi-
hály élete, művészete és alkotá-
sai. (1902).

LÁNDOR *Tivadar*, hírlap- és művészeti író, * Nagykanizsa 1873. A budapesti egyetemen az orvosi fakultás elvégzése után hírlapíró lett és művészeti tanulmányokkal foglalkozott. Számos képzőművészeti és zenetörténeti cikket írt napilapokba és folyóiratokba (Művészet). Könyvalakban és megjelent tőle: Zichy Mihály élete, művészete és alkotásai (Bpest 1902). Székely Bertalan, kinek meghitt barátja volt, elméleti írásait, naplóját és sok vázlatát hagyta rá végrendeletileg. Több értékes vázlatot a Szépmův. Múz.-nak ajándékozott belőlük.

E. G. II. 91

1481

TK. 169

1481. Ismeretlen festő.

A XVII—XVIII. századból.

Tájkép török lovasokkal.

Az előtérben lévő domb körül elhaladó úton, balról keleti követség megy. Elől három turbános török van, kik közül a piros ruhásnak lova ágaskodik. Utánok négy fehér köntösű lovász három lovat vezet. Egyiköknek a szürkével, mely megbokrosodott, meglehetős dolga akadt. Jobbról, a háttér felől előre kanyarodó úton, a kiséret közeledik, melyen innen három keresztény katona nézi a felvonulást. Az egyik a földön ül és furulyázik, a másik áll, az épület tövében letelepedettel beszélget és bal kezével a felvonulók felé mutat. Közelökben a kutya a törököket megugatja. A háttérben Bécs látható, balról a Károly-templommal. Az égbolt felhős.

I

417

Fa, méretei 30 : 47 cm. — Mündler: III. 8. — Ltsz. a Tört. Képcsarnokban 169.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

Lándor Tivadar

művészeti író

Ujvidék.

522.1

Lándor Tivadar
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII. kiállitása
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

1647)
Allegorikus jelenet (78. kép)

78. kép. *Gentileschi, Orazio: Allegorikus jelenet.*

0

MDK

Lándor Tivadar, festüm.

Székely Bertalan tanitványa , Székely lelkes hive és zászlóhordózója kegyelettel gyüjtötte csodált mesterének képeit, vázlatait, kisérleteit s igy a leggazdagabb gyüjteményt állitotta össze. A kegyelet müvét betetözte azzal, h. egész gyüjtését a Szépm.Muz.-nak ajándékozta.

Petrovics Elek: A Szépm.Muz.ujabb szerzeményei. Evkönyvei. Az O.M.Szépm.Muz. - I.köt. Bpest 1918. 183-184.l.

LÁNDOR TIVADAR, festő

Székely Bertalan titkára és tanitványa Székely irásbel: hyagyatéká t jól ismerte és valamilyen rendszerezést is megkisérelte, ám a végcélt, a Székely monográfia megirása- úgy tünik-meghaladta képességeit. 316.old. 14.jegyz.

KŐHEGYI MIHÁLY: Zsolnay Vilmos két levele Székely Bertalanhoz 315.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

LÁNDOR TIVADAR, festő

Az 1950-es években vita folyt Székely Bertalan művészetének történelmi helyéről. Zádor Anna ekkor beszámolt arról, hogy Székely halála után /1910/ írásbeli hagyatéka, többszáz notesz, vázlatkönyvek, stb. titkárához és tanítványához, Lándorhoz kerültek, hogy feldolgozza és rendszerezze azokat. 516. old. 13. jegyz.

KŐHEGYI MIHÁLY: Zsolnay Vilmos két levele Székely Bertalanhoz 515. old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

LÁNDOR TIVADAR, festő

Székely Bertalan titkára, tanitványa volt. Székely irás
beli hagyatéka nála volt. Lándor özvegye 1956-ban három
izben adott el ebből az anyegból az Akadémiának. 1961-be
mégegyszer, kijelentvén, hogy több anyag már nincs nála.
316.old. 16.jegyz.

KŐHEGYI MIHÁLY: Zsolnay Vilmos két levele Székely
Bertalanhoz 315.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968.
Pécs, 1971.

LÁNDOR TIVADAR, festő

Székely Bertalan titkára és tanitványa volt. Székely irásbeli hagyaték nála volt. A Tud. Akad. elképzelése szerint Lándor irta volna a bevezető tanulmányt és Zádor Anna jegyjetezte volna. Petrovics Elek gondozta volna a kéziratot. 1944-ben az anyag egy része lemásolva az Akadémiára került. 316. old.

KÖHEGYI MIHÁLY: Zsolnay Vilmos két levele Székely Bertalanhoz 316. old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

LÁNDOR TIVADAR, festő

Székely Bertalan titkára és tanítványa volt. A nála lévő Székely irásbeli hagyaték egy részét 1944-ben átadta az Akadémiának. De később nem találták meg az anyagot. Talán a vizzel elöntött pincében pusztult el. 1950-ben kis része megkerült. Ezt fel is használták. - 316. old. 15. jegyz.

KŐHEGYI MIHÁLY: Zsolnay Vilmos két levele Székely Bertalanhoz 315. old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XIII. 1968. Pécs, 1971.

T. LÁNDORI ANGÉLA

„SOPRON" C. NAGYMÉRETŰ MŰVÉVEL (EML.) RÉSZTVESZ AZ ALÁBBI TÁRLATON.

Dr. M. KISS PÁL: SOPRONI ŐSZI TÁRLAT.

KISALFÖLD, 1970. OKT. 8.

T. Láudovi Angéla

A XX. ker. Szabó Ervin Könyvtárban, a könyvtár keretei között megalakult a Kisduna, alkotó Csoport. A Csoport most megnyílt kiállításán a múvész alkotása is szerepel.

Losonci Miklós: Kiállítótermekből.
Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 16.

Láudovi Angéla

Az Alföldi Galéria

Népszava

1985. X. 26.

Lándori Angela.

Győrben máj. 2-án nyílik a bpesti XX. ker.-i képzőművészek tavaszi tárlata, melyen munkái szerepelnek. „Szent Mihály templom" c. képe (emlétve).

S.N.: Vendég festők, Erzsébetről.
Kisalföld, 1943. ápr. 28.

T. Lándori Angéla festő

a XX. kerület Tavaszi Tárlatán műrei szerepelnek. „Balgár halász" (említve)

Sasonci Miklós: Tavaszi változatok a tárlatokon.

Pestmegyei Hírlap, 1974. ápr. 8.

LANDORI ANGÉLA, festő

Az 1920-as évek elején egy-két nyáron at festettek fes tőművésznövendékek Sopronban. A kezdeményezésnek szintén Mende Gusztáv volt a lelke, de anygiak hiányában csakhamar abbamaradt. Az egyik ilyen "festőtáborozason" /mert művésztelepnek nem lehetett nevezni/ismerte meg Mende Landori Angélát, feleségét. 53.old. 6.jegyz

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1.szám

LÁNDORI ANGELA, festő

Mende Gusztáv 1934-ben feleségül vette Lándori Angéla festőművésznőt. Igazi művész feleség, legbensőbb problémainak megértő társat. 46.old

SZABÓ JENŐ: Mende Gusztáv és művészete 40.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 1.szám

Lándori Angéla, festő

LÁNDORI ANGÉLA festőművész életének 73. évében elhunyt. Temetéséről később intézkednek. — A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja.

—: Hír

8.

Népszabadság Bp. 1981 máj. 21.

Lándori Angela, festőművész

Tóth Menyhért felesége volt Lándori Angela.

V. M.: Az élő Tóth Menyhért.
Petőfi Népe, 1981. júl. 12.

MDK

Lándori Angelica

polg. isk. rajztanári oklevelet kapott.

Ferképzömföisk 1933-34. 6o.l.

Lándori Angelica

1930/31 - 1932/33

Ferkèpzomfoiskèvk

107. l.

MDK.

M.Lándori Angela

Kiállitási hir

Kisalföld 1967 juli.2.

MDK.

M. Lándori Angela

Kiállítási hir

Kiadótöld 1927 juli 2.

A miniszter rendeletéből:

osztálytanácsos.

A hivata

m

n.

MŰEMLÉK ... BIZOTTSÁGA
344 ... 29. szám
Érk. 1929. év Sept. hó 10. n.

tovább

~~Gerencsér Anna~~

~~Elek Erzsébet~~

~~Gerencsér Anna~~

~~Homér Lajos~~

Lándori Angelica

Lerner István

polg. isk. rajztanári

oklevelet kaptak

Ferkèpzomfoiskèvk

1933-34. 60. l

5/P4

KÖZPONTI
EGYHÁZMŰVÉSZETI HIVATAL
BUDAPEST, II., DONÁTI-U. 38. FSZT. 3.
TELEFON: 1—545—60

177/1937. szám.

Mélyen tisztelt Mü

A Központi Egyház
kérése alapján mellékelten van
12.-én tartott helyszini szemlé
tát.

A legmélyebb tisz
tam

Budapest, 1937. j

Müvész Urnak

T. Lánstori Angéla

Kiállításon vesz részt
Sopronban
2. S. abó Hagyomány és folyto-
tása
Kiscelfalst, Győr 1970. ápr. 10.

Lándori Angéla

Szerepel az alábbi tárlaton

q.b.: Érzés dimánkulisz a
műszaknyelben

Kiralföld 1970 IV. 3

MDK.

M.Lándori Angela

Müködése a Soproni Képzőművészeti Körben

Kisalföld 1965 május 11.lap -

Láindori Angela

sopronj festőnő

Mende Gusztáv

sopronj festő felesége

lásd

Mende Gusztávné Láindori Angela

alatt.

Szent püspök könyvvel

Laposan faragva, fa, mag. 111 cm.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1510 körül

Feszület-torzó

Fa, mag. 50 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magyar Sion, II., 1871., 374. l. — Gerevich PA, 218. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 26. sz. — Gerevich IPGY, 89. l. — Lepold—Lippay XVI. tábla.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1510 körül

Szent Kristóf Jézussal

Fa, mag. 62 cm.

Rossz állapotban. Jézus feje letörve

MAGYAR SZOBRÁSZ 1520 körül

Szűz Mária halála

Dombormű négyszögű felső záródással.

Fa, 86 × 33 cm.

Az Ipolyi gyüjteményből.

Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 98. szám. — Gerevich IPGY, 89. l. — Kampis: Adatok középkori szobrászatunk történetéhez. AÉ., XLVIII., 1935., 132—136. l. (Képe 131. l.)

OLASZ SZOBRÁSZ, XVII. század

Babérkoszorús férfifej

Márvány, mag. 12 cm.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1600 körül

Landori Angelica

1934

Ki fud vòla?

s z á g o s B i z o t t -

á n a k .

B u d a p e s t e n.

sra van szerencsém mellékelve néhai
mok dekorativ részleteiről készült
águ ~~kézi~~ szines kézirajzát megkül-
ag előadom, hogy azok a bécsi aka-
el északi Magyarországra tett uta-
lékelt egébb felvételek és másolatok

váló tisztelettel:

MDK

M. Lándori Angéla

szerepelt a tárlaton.

"Tavasz"

/hamar/: A soproni őszi tárlat.

Kisalföld. 1963. okt.10.

M.D.4

M. Landori Angela
festő

Művei a mai képzőművészeti
szemléletet tükrözik.

Turcsi Imre: Jubileumi képzőművészeti kiállítás
Művészet, 1967. november - 48 lap.

Lándori, szobrász

Sopronban élt. Leányát, Angyalt Mende Gusztav festő vette el. 91. old

Csatkai Endre: Mende Gusztáv, 1899-1963. 90. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1964. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Lándori Angyalka

A soproni nyári müvésztelepen / 1927 - 33 / dolgozott.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története 196
1962. Sopron 24.l.

Lándori Angyalka
19o8 Milano -

Apja ismert szobrász.
Mende Gusztáv felesége.
Képzőművészeti Főiskolát végezte. 1934 óta soproni rajztanár. Kiállitáson ott szerepelt.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 26.l.

MDK

T.Lándori Angéla

Kiállitási kritika

Kisalföld 1967 nov.39

Lándori Aranka festő

Szabad Művészet, 1947

I. évf. 4. sz. 64.o. – kiállítások. –

ogatás

1021

a szenvedély...

nyílik a kertre, de találja meg. Ez az elrejtőző ház és benne a műterem olyan hangulatot varázsol, amely fogékonyabbá teszi a látogatót a művészet iránt. Mert a művészet nem mentes a titokzatosságtól, váratlan vonásokat rejt, és a szemlélőnek tulajdonképpen sohasem tárulkozik fel teljesen. Ezért is érik az embert olyan meglepetések, mint amilyenekről soproni kiállítások kapcsán többször is említést tettek a kritikák: Lándori Angela műveit az utóbbi években valamiféle stílusváltoztatás hírnökeiként fogadták. Az új felfogás a meglepetés erejével hatott. Az alkotó szerint valóban váratlan volt a festői szemlélet megújulása?

— Ami a kiállításokon látható, nem teljes. Keveset mutat az előzményekből, és jóformán semmit a pillanatnyi törekvésekből. A közönség idegenkedve fogadná közös kiállításon a többiekétől nagyon eltérő festményeket. Készülök önálló tárlatra, azon természetesen szeretnék teljes képet adni munkásságomról.

— *Ön miben látja a változást? Ha szükséges, milyen magyarázatot fűz hozzá?*

— Pályám nagyobb részét az élmény megörökítésére fordítottam. Lefestettem az engem körülvevő valóságot. De egy virágot megfesteni olyannak, amilyennek a természetben látjuk, egy ember portréját megrajzolni a modellhez híven, lehet ez ma a művészet célja? El akarom mondani a véleményemet a világról, közölni akarom a gondolataimat a képzőművészet eszközeivel. Ezek az eszközök koronként változnak. Ma a csendes szavu festőt nem biztos, hogy meghallják. Dali festményeit néztük Prágában. Kegyetlen, brutális művész. Azt hiszem, csak így rázhatja fel az amerikai polgárt. Az öreg emberről elmondja: roncsá tette a szexualitás és a pénz hajhászása. Döbbenetes kegyetlenséggel mondja el. Mankóval, zsákhoz hasonlóanráncos arccal. Éppen csak sejtjük az emberi formát. Iszonyú látomás. Szükségszerűen iszonyú.

— Engem évek óta újra foglalkoztat a háború. A megélt és a fenyegető. Az a szenvedély, amely tiltakozásomat áthatja, nem fejezhető ki realista vagy impresszionista eszközökkel. A reális, a konkrét, a sokszor naturális elemek keverednek a látomás szörnyeivel. Ezek a szörnyek nem reálisan létezők, de az iszonyat, amit kifejezni hivatottak, reális, bennem és sokunkban él.

— *Ellenvetésként hadd jegyezzem meg, hogy a szürrealista kifejezésmód sokak szerint többértelműsége miatt korántsem éri el azt a hatást, amit a művész kíván. Gyakran más értelmet tulajdonít a néző az alkotásnak, mint a művész.*

— Nem értek ezzel egyet. Éppen Dali képeit nézve vitatkoztunk, joga van-e a brutalitáshoz? Igen, mert emberségre tanít. Hogyan értsem alkotásait? Én csak egyféleképpen tudom érteni. Valamitől eltávolít, valamivel szemben undort kelt, tiltakozik. Tudom, hogy a szürrealizmus alkalmas a felelőtlen játékokra. De ez nem az izmus, nem az irányzat függvénye. Az impresszionista is játszhat a maga örömére. A szenny céltalan mutogatását megvetem, elutasítom. Ilyen szürrelista képet is láttam. Félreértés ne essék, nem tartom követendő példának Dali útját, nem is tarthatom, hiszen nem ugyanarról szólunk, más körülmények, más közönség szabja meg mondanivalónkat.

— *Arról szólt, félő, hogy a közönség idegenkedve fogadja a szürrealista alkotásokat...*

— Legalábbis közös kiállításon, ahol könnyebben érthető képek között látja őket. Számolnom kell azzal, hogy leendő műveim nem kívánkoznak a lakások falára. Dísznek biztosan nem.

—s—ó

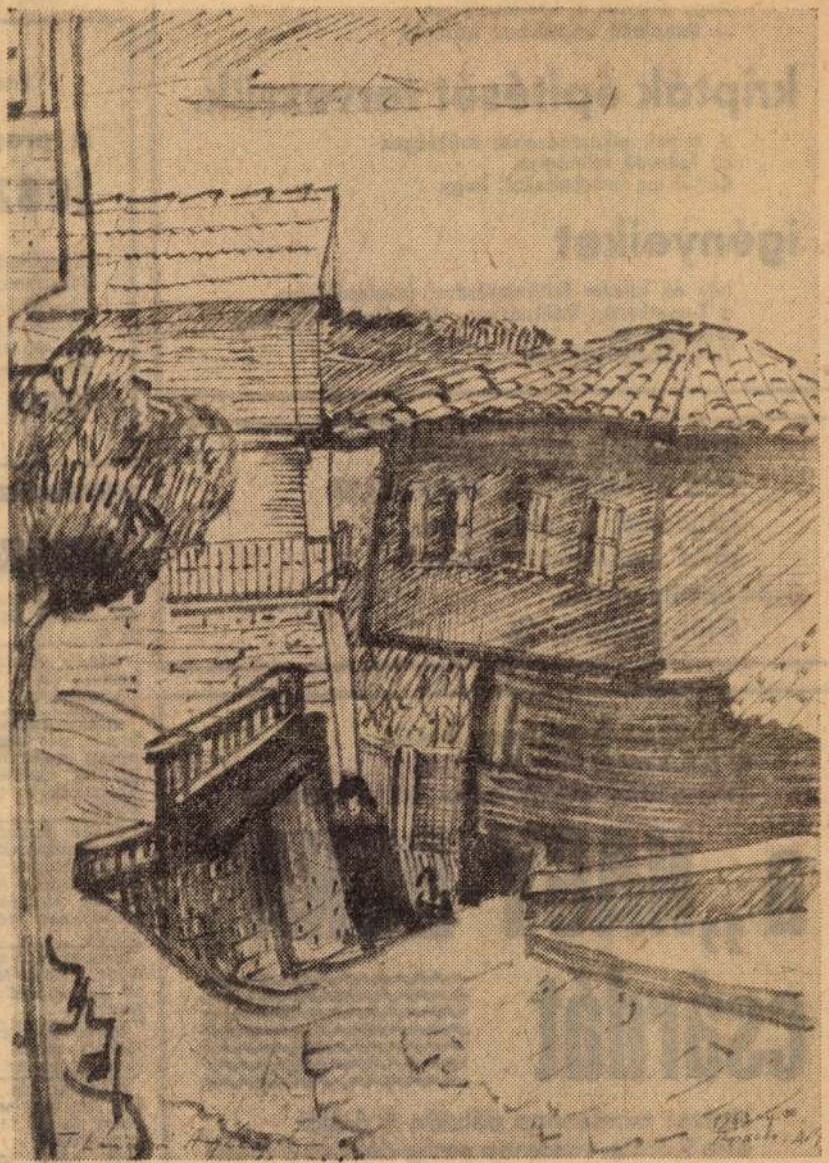

T. Lándori Angéla: Vázlat

Értesítjük az érdekelteket,
hogy a győri új köztemetőben
a templomi kriptákhoz hasonló

kripták építését tervezzük.

A tervek elkészítéséhez szükséges
az igények felmérése.
Kérjük az érdekelteket, hogy

igényeiket

név és lakcím feltüntetésével levelezőlapon
a Temetkezési Vállalathoz, Győr, Szövetség utca 12.
jelentsék be.
Temetkezési Vállalat.

**FÜRDŐKÁD BESZERELÉST,
PVC ÉS MAGNEZIT BURKOLÁST**
közületnek és lakosságnak
rövid határidővel vállalunk.
Győri Építőipari Ktsz.
Győr, Közép u. 16.

A Halászi Szövetkezet értesíti
a szórakozni vágyókat, hogy
megnyitotta dunaremetei hajóállomáson

a „NAGY-DUNA" csárdát

Nyitva: mindennap délután 2 órától
este 9 óráig, vasárnap pedig délután 2 órától
éjjel 12 óráig.
Kitűnő halételek, italok
és minden vasárnap zene.

áttól tartania, hogy megsebe-
kik. Keiki, a szelíd delfin
hároméves, 1,91 méter hosszú
és 89 kg súlyú. A tanár Keiki-
kinyit sebe-
cig, 21,4
dig ötven
tartani.

MAGÁNOSOK, FIGYE
Értesítjük a fogyasztókat, hogy a
a mosonmagyaróvári és győri
a propán-bután gáz házi
leszállított egység
végezzük.

Mosonmagyaróvár, Győr belterületén:	6.—Ft/palack
Mosonmagyaróvári és győri járás területére:	
0—20 km távolságig	9.—Ft/palack
20—30 km „	10.—Ft/palack
30—40 km „	11.—Ft/palack
40—50 km „	12.—Ft/palack

VEGYE IGÉNYBE AZ AKÖV SZOLGÁLTATÁSAIT!
19. sz. Autóközlekedési Vállalat.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1987. JUL 3
Kisalföld

Mély fájdalom
fiunk, testvérünk, sógo
T
volt vagongépüzemi r
41. évében, hosszú szen
hó 31-én délután fél 5
Részvétnyilvánítások

Apróhirdetés

ADÁS-VÉTEL

38 m² bükkfa parkett új, eladó. Győr, Híd u. 3.

1000-es Wartburg jó karban eladó. Sopron, Tómalom u. 15.

Hálószobabútor, rekamié, garnitúra, kombinált szekrény, ágybetétek eladók. Győr, Kisfaludy u. 25., Korsósné.

Fehér angoranyulak és nyúlketrecek eladók. Molnár László, Győr, Vörös Hadsereg u. 138. Megtekinthető: mindennap délután 5 órától.

Trabant 500-as eladó. Győr, Liezen-Mayer u. 28. Érdeklődés: 4—6-ig, Büchler.

407-es Moszkvics rádióval eladó. Nagycenk, Soproni u. 1.

GAZ 51 típ., felújított, 2,5 to-s tehergépkocsi és K 25/I. jelű kombinátor eladó, vagy 0,5—1 to-s kisteherkocsiért elcserélhető. Virágzó Mg. Tsz., Nyalka.

Wartburg de Luxe, CH-s, kitűnő állapotban eladó. Juhász, Pannonhalma.

Hálószobabútor, fényezett diófa, költözés miatt sürgősen eladó. Pekli tanár, Fertőszentmiklós.

Négyszárnyú, 120/140 cm-es faablak beüvegezve eladó. Szalóky, Győrszabadhegy, IV., Rózsák tere 13.

Wartburg 1000-es Camping (Combi) kifogástalan állapotban eladó. Raffensperger, Sopron, Vittnyédi u. 18. Telefon: 19—16.

Egészen rövid, páncéltákés, fekete Stinglzongora és háromajtós biedermeier szekrény eladó. Győr, Rába u. 5.

Eladó egy nyolchónapos vemhes üsző. Pinnyéd, Újtelep, Tákó utca 38.

Simson Schwalbe robogó eladó. Fritz, Győr, Bajcsy Zs. u. 42.

407-es szürke Moszkvics jó állapotban sürgősen eladó. Kisbarát, Csárdasor 5., Juhász.

Mohar takarmány 800 négyszögölről lábon eladó. Érdeklődés: Csontos, Győr, Vámbéri út 15.

Bontásból anyagok eladók. Győr, Kossuth u. 160.

Méhészek, figyelem! Eladó 10 erős méhcsalád Hunor kaptárban, hízlalt fél mézteres, bőséges mézkészlettel, jutányos áron. Horváth István, Csorna, Arany János u. 2.

INGATLAN

Kapuváron kertes családi ház azonnal beköltözhetően eladó. Érdeklődés: Kapuvár, Széchenyi u. 72.

Emeletes ház kerttel, beköltözhető lakással eladó. Sopron, Kossuth u. 35.

Balatonalmádi-Remetevölgyben 770 négyszögöl telek több darabban is eladó. „Szép fekvés, csendes hely" jeligére a veszprémi Hirdetőbe.

Kapuvárott tégla lakóház, kétszer húszméteres eladó. Kerti hatszor-ötös téglaépülettel együtt, esetleg bontásra. Telek kerttel vagy külön, Kossuth u. 5.

Családi ház 7/8 részben melléképületekkel együtt eladó. Győr, Bálint Mihály u. 93. Érdeklődés: Taréknál.

Eladó Győrszentiván, Attila u. 46. szám alatti azonnal beköltözhető két szoba, konyha, éléskamra és melléképületekből álló, 600 négyszögöl telken lévő családi ház. Érdeklődés: ugyanott, Lengyel Györgynénél.

Lővő és Vidéke Építő Ktsz
segédmunkásokat vesz fel.
Jelentkezni lehet a szövetkezet irodájában 8-tól 16 óráig.

Háromszobás, összkomfortos lakássá átalakítható, beköltözhető házrész eladó Sopronban. Érdeklődés: Sopron, Ötvös utca 9., I. emelet, Kámán.

1021

Sopronban nem lehetek vendég

Álmok, látomások a vásznon

Illetlenül személyes megjegyzéssel kezdem, mert a továbbiakban a jobb megértést szolgálja. Csaknem tíz évvel ezelőtt *T. Lándori Angéla* soproni festőművész tanítványának mondhattam magam, egyike voltam azoknak, akik Bécsi utcai műtermébe jártak tanulni. Nem a művészetet, hanem a műalkotások helyes látását és a valóságot, megsejthettük, mit miért választ műve tárgyául a szobrász és festő. Ritkán, de alkalmunk nyílt a mű keletkezését is megfigyelnünk.

A soproni képkiállítások látogatói úgy ismerték tanítónkat, mint a fölényes mesterségbeli tudás biztonságával megáldott művészt, aki nélkül lett ismertté, hogy valamikor is vihart kavart volna festészetével. Ilyesfajta vélemény alakult ki róla. Aztán négy-öt éve T. Lándori Angéla változtatott.

— Nem tagadom meg, amit eddig alkottam, az utcák, épületek, ihlette képeket, a csendéleteket, a levegős akvarelleket. Úgy véltem, becsületesebb a szürke pontosság, mint az alaptalan, át nem élt képzelgés.

— A század pikturáját nemcsak azért fogadják kétkedve a műélvezők, mert bonyolultabb, áttételesebb az eddigieknél, hanem mert közepes tehetségek és számító tehetségtelenek rontottak a hitelén.

A művészetről mindig indulatosan szól.

— Azért változtattam meg felfogásomat, rosszul mondom: kifejező eszközeimet, mert minden megfestett kép után megmaradt még bennem valami. Nem elégített ki a kész téma. És a maradék hajtott, képre kívánkozott. A szürrealistákat kezdtem tanulmányozni. A nyers, leegyszerűsített valóság és az azon túli, a már-már misztikus ragadott meg. Ebben a stílusban akartam mondani valamit a világnak. Csakhogy értik-e, és hogyan? Hiszen én is órákig néztem. Például Salvador Dali műveit, és percről percre többet adott.

— Lesz-e türelme valakinek is az én vásznaim előtt időzni? Nem tudom, de pillanatnyilag ezzel nem is akarok törődni, semmivel, ami visszatart, ami elvonja a figyelmemet a bennem formálódó mondanivalóról. Még alig beszéltem a háborúról, a szenvedésekről, az örömeimről, amelyek valahol közösek sokak élményeivel. Kérdezem: a tájak, virágok, nekem kedves arcok kifejezhetik-e közös sorsunkat? Nem hiszem. Sokkal mélyebben rejlik bennük, semhogy a felszín ábrázolásával láttatni lehetne. A víziókat, az álmainkat megzavaró gyötrő látomásokat is a vászonra vinni, ez a célom, ez a már néhányszor említett változtatás.

Ebben a szellemben készültek Dante illusztrációi, a hatalmas háborús képe, amelyet oly sokszor festett már át, hogy egyre jobban, egyre borzalmasabban, megdöbbentőbben kiáltsa a ránézőnek: küzdjetek ez ellen, mert ilyen!

Pályatársai, barátai, a tanítványai mind más és más véleményt alkottak róluk.

— Sokan nem hisznek az effajta vélemény-meghallgatás hasznosságában. Szerintem, ha egy is akad, amit megszívlelhetek, akkor érdemes meghallgatni a tucatnyi kifogást is.

Tulajdonképpen kis emlékező ez a mesterről, vagy ahogy ismerik, „Guszti néniről", mert hetek óta búcsúzik Soprontól, ismerőseitől. A napokban Budapestre költözött.

— Tudod — mondta — nem lehet három otthona az embernek, nem lehet Sopron, Budapest és férjem lakhelye, Miske között ingázni. Pocsékolódik az idő. Tóth Menyhértet, férjemet és egyben pályatársamat követem.

— Nem búcsúzok végleg, hiszen mindig mondtam nektek, hogy az ember nem tagadhatja meg élete java részét, és nekem Sopron ez a java rész, oda én már soha nem érkezhetek vendégként, csak úgy: hazajöttem.

Udvardi Gyöngyi

1806. május 28-án nyert Győrött polgárjogot. 1808. május 13-án vásárolta meg a Neumar családtól a mai Rákóczi F. u. 28. sz. alatti 389. sz. belvárosi házat 2500 Ft-ért. Ott rendezte be műhelyét, melyben 36 évig dolgozott a város legjobban kereső szerszámkovács-mestereként. Ezt a megállapítást támasztja alá az 1836-ból származó adókivetés: *az akkori 3, győri szerszámkovácsra kirótt 10 Ft adóból — jövedelmük arányában — STÁDEL JÓZSEFRE egyedül 6 Ft jutott.* Mikor 1844 végén elhunyt, végrendeletében 3 házat és több, mint 6000 Ft készpénzt hagyott örököseire.

Az 1817-ben született STÁDEL KÁROLY apja műhelyében tanulta ki a szerszámkovács mesterséget 1830-tól 1834-ig. 1837-ben kezdte meg külföldi tanulmányútját. Először a bécsi Bollinger Sámuel cégnél töltött 3 évet, mint lakatos, általános gépész és esztergályos. *Közben 1839-ben jó eredménnyel végezte el a bécsi császári és királyi műegyetemen gépészettani tanulmányait.* Ezután külföldi gépgyárakat tanulmányozott, és apja halálának évében úgy tért haza, hogy mind anyagiakban, mind szakmai felkészültségben *készen állott az első, győri gyár megalapítására.*

A gyár

1845. február 8-án Pozsonyban állították ki STÁDEL KÁROLY részére az önálló műhely nyitásához elengedhetetlen, szakképzettségét tanúsító mesterlevelet. Ennek birtokában március elején kibérelte — majd 1847-ben meg is vásárolta — a belvárosi 398. sz. házat, *a jelenleg Rákóczi F. u. 34. sz. alatti MÉH Vállalat épületét.* Ott alapította meg a rövidesen országos hírű mezőgazdasági gépgyárat, 11 évvel (a sokak által legrégibbnek tartott) mosoni KÜHNE-gyár létesítése előtt.

Első megrendelői között találjuk a győri káptalani uradalom gazdaságait és Győr szabad királyi város taná-

meles mellett kb. 1 köbméter
tisztított érce
1883-ban törté
nagyobb mére
tése és bővité
ben ettől kez
második világ
bázásáig a gy
változatlan ma

1945

Kisalföldi

Az üzem ve
ban az alapító
ifj. STÁDEL KÁ
1896-tól annak
DEL JÁNOS ve
tól az alapító u
DEL KÁROLY
vezette az ekk
náló és *1945-től*
DI GÉPGYÁR
működő vállalat. Az ál-
lamosítás után a gyár előbb a Jókai u. 7. sz. alá, később a jelenlegi, repülőtéri helyére települt át.

A gyár alapításakor 5—10. az 1860-as években 20—25, majd a századfordulóig 12—20 fővel dolgozott. Attól kezdve a munkáslétszám elérte a 40-et, és csak 1930 után esett vissza 15—20 főre.

Újabb fellendülést az államosítás hozott az üzem életében. *A Stádel-gyártmányok mindenkor kielégítették a legkényesebb igényeket is.* Ezt nemcsak a különböző hazai és nemzetközi kiállításokon nyert arany-, ezüst- és bronzérmek, díjak és oklevelek igazolják *(1866 és 1873: Bécs, 1879: Székesfehérvár, 1885 és 1896: Budapest, 1892: Plovdiv stb.)*, hanem az a tény is, hogy *a gyár dolgozóinak szakmai képzettsége, s ennek megfelelően átlagbére is mindig meghaladta a hasonló szakmák munkásainak szinvonalát.* 1881-ben például az üzem dolgozóinak átlagos keresete 35 százalékkal volt magasabb, mint a győri Czéh- és Sauerwein nyomdákban dolgozóké. Ez teszi érthetővé, hogy az aránylag alacsony létszámmal működő üzem ebben az időben már 93-féle gyárt-

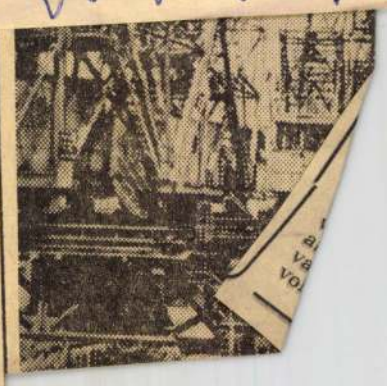

1970 SEP 2
KISALFÖLD
SAJTÓFIGYELŐ
RUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Lándori Angéla

Sopron

Soproni gotika olaj 100x100 cm

V. Ezakdunántúli képzőművészek Kiállítása. Bp. Műcsarnok 1970. Kiáll. Zet. Bev.: Kovalovszky Máta

M. Sándor Angela

festő

M.D.K.

Soproni tájképeit állította ki
a tárlaton

M. Kiss Pál: A soproni művészeti munkacsoport kiállításáról

Művészet, 1964. április – 36 lap.

M. Landori

Aranka

festő Sopron

l.

Szabad művészet

1947. évf. l.

ESZTERGOM

Szentgyörgyhegyi kápolna, Miklósffy, 1834.

Majer István: Esztergom. VI 1856, 295 l.
(képe 285 l)

Lándori ~~Ilona~~ Angéla festőművész.

Táth Menyhért festőművész feleségé.

Rapi Miklós: Táth Menyhért újra dolgozik.

Petőfi Népe, 1974. szept. 22.

Landori Éva M.D.K.

Budapesten Jaschik Álmosnak volt a növendéke. Grafikát, kerámiát és diszlettervezést tanult. 1951 óta Kanadában él és 1954-ben a Montreal Museum of Fine Arts ad helyet érdekes gyüjteményes kiállitásának.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 53.p.

Lándori Éva

a Rajzos riport
c. rovat írója és
rajzolója

Antonyok
1945. I. évf. 7 sz.

~~Rossz hír, rajz Munkácsy Mihály tól~~

~~II. 210.~~

Debreczen X. 200.

Lándori Mózes

festő

1911.

Éimisk 1930. 85. l.

Ismeretlen művész.

A valkovári szenvedő

Egész alakban, Feszüle
ölében pedig a Megváltó tete
A háttérben vár és templom lá
ján három sorban:

VERA EFFIGIES B.V.MARIAE
R.R.P.P.ORD.MIN.
de Absaa: Provie S.Joannis
SS:AA:Philippi et
Jacobi Valkovarini in Syrm
1696.

Szines rézmetszet,

Szn. 60
850-91
Át. lelt

Oedipus segíts!
A kastély kapuja előtt Oedipus (Kürti) és Jokaste (V. Szegedy Erzsi.)

Zárójelenet: Az öregek kara Oedipus előtt.

AZ OEDIPUS ELŐADÁSA A CZIRKUSZBAN, A MAGYAR SZINHÁZ TÁRSULATÁVAL. — Jelfy Gyula fölvételei.

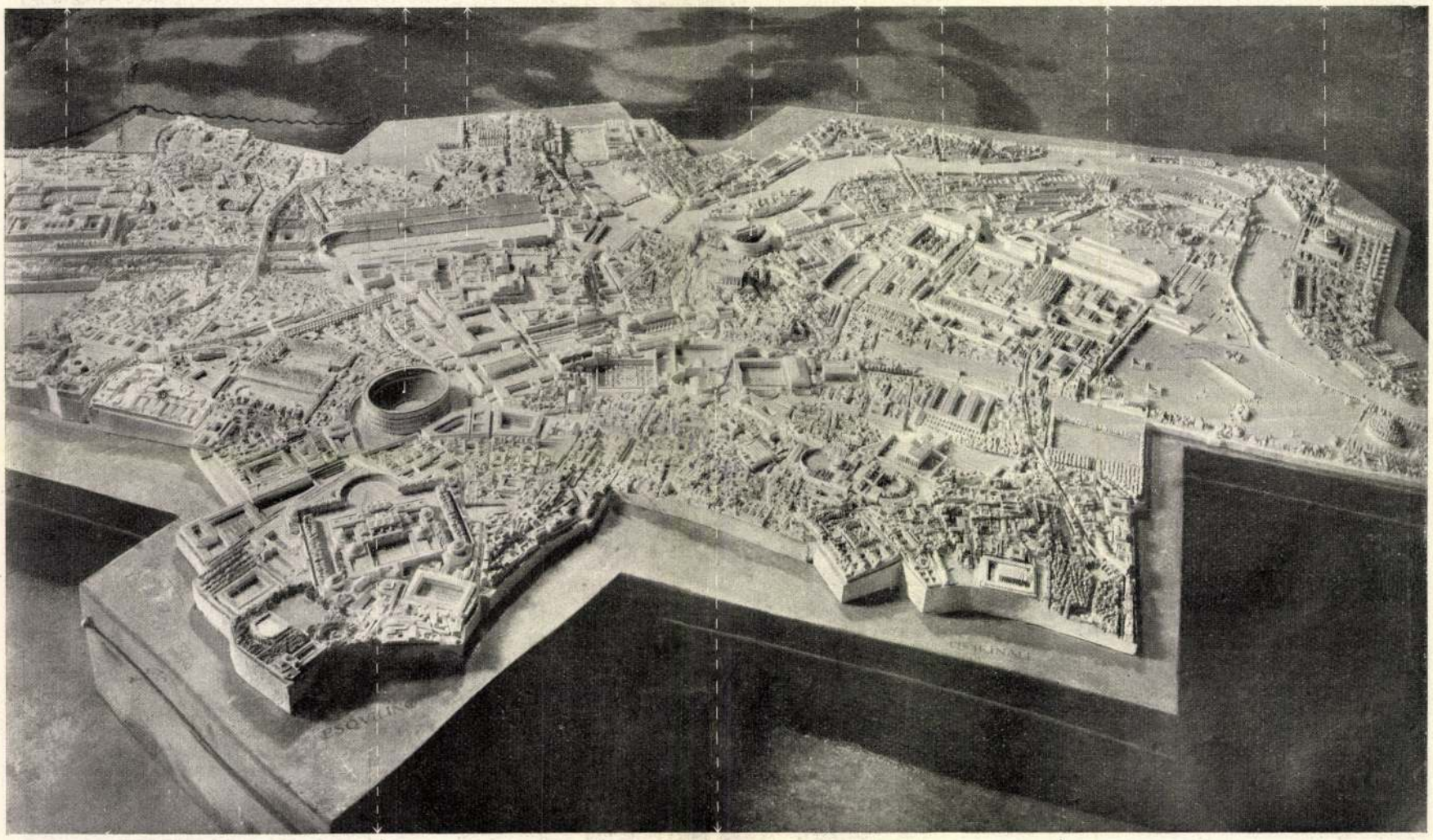

RÓMA A NEGYEDIK SZÁZADBAN. — Bigot franczia mérnök dombormüve, mely most a Diocletianus thermáiban van kiállítva.

czencziák vegyülnek, nem épen szerencsésen. Midőn ugyanis a fiú az igazgatónénál van, hogy szerelmet valljon neki, egy másik ifjú, a kollégium roszsza, utána lopózik és kilop az igazgató iróasztalából ötszáz frankot. A szerelmes pár látja a lopást, de persze nem szólhat, különben az ártatlan nő becsülete odavész; a lopással a szerelmes ifjút vádolják (ezt akarja a tolvaj), a ki vállalja is. Végre azonban mégis kisül a valóság. Ez a tolvajhistória mind szövésében, mind oldásában egyaránt idétlen és nem érdemes kritikára sem. Ennél sokkal jobb a szerelmi történet, de még jobb a kollegiumi élet rajza, mely a franczia megfigyelés finomságát és a franczia előadás művészieségét dicséri. Az előadás igen jó volt. A Magyar Szinház előadásai számot tesznek szinházi életünkben.

Alexander Bernát.

ITALO BRASS ÉS LÁNDORI VILMOS KIÁLLÍTÁSA A MŰVÉSZHÁZBAN.

A velenczei hangulatok egyik leglágyabb, legintimebb csapata elevenedett meg szemünk előtt a Művészház kiállításán, a lágy, ezüstszürkés, párás, sordinált szineknek harmoniája. Nem a napsütésben fürdő, merev, töretlen, tarka szinfoltot-szinfoltra halmozó, világító aquarell szinekben tündöklő Velencze, de az a másik, melyet felhőkről visszavert lágytonusu fény világit be s a mely még többet mesél a pusztulás költészetéről. Italo Brass pleinair festőnek indult a nagybányai festők társaságában, de mint azoknak is legtöbbje, lassanként eltért a kizárólagosan napsütéses képeket festő iránytól, ezek a képei már mind egy-egy párás levegőhangulatba foglalt tonusos képek. Sokat tanult az impresszionizmus iskolájában is, lehetőleg kevés eszközzel ábrázol, letompitott szinfoltjaiban ügyesen rejti el a vonalak és mozdulatok lendületességét. Kétségtelen, hogy nem tartozik azok közé a nagy egyéniségek közé, kik Velencze ábrázolásával felejthetetlen emléket adtak az emberiségnek, nem álmodta át a város hangulatait oly elragadó fantasztikus álmokká mint Turner, nem adja a szineknek és vonalaknak azt a nyugtalan harczát, mint Whistler, de viszont kétségtelen, hogy a velenczei képek ijesztően nagy és semmitmondó tömegével szemben eredeti, egyéni tudott maradni, nem sablonokat fest, de olyan meglátásokat, melyeket ő átélt és megszeretett, és a tonusos iránynak az impresszionizmus technikájával való egybefűzése is szerencsésen sikerül neki. Igaz, hogy különösebb erőt nem fejt ki képein, lágyak, borongók maradnak ábrázolásai, de hiszen nem csak egy Bethoven symphoniának, de egy lágy dallamos dalnak is szabad örülnünk. Könnyen futó ecsetje elragadja néha egy-egy banalitásra is, genreképein néha kaczérkodik a nézőhöz, de azt megint megfigyeléseinek élessége enyhíti.

A magyar művész, kit ez a kiállítás fedez fel közönségünknek, összetettebb, küzködőbb, befejezetlenebb egyéniség. Lándori Vilmos szobrművei mind nagyratörő alkotásoknak indulnak, egy-egy alak formaproblémáiba mentül többet beleakarnak szorítani a világ, az élet elemeiből. Mily sokat tud elmondani annak az öregedő embernek megtörtséget, lemondást, érzéketlenséget kifejező arcza, melynek a «Tél» nevet adta, mily sok önmagátemésztő erőlködés van a «Kőtörő» alakjában. A legsikerültebb alkotása a «Rágalmazó» nevű szobra. Nem mintha nagy jelentőséget tulajdonítanánk a jellemzés elég kézzelfogható és erősen kihegyezett voltának, inkább az egész alaknak egy jellemző mozdulatba való beleolvasztása, a részletek finom, jellemző, életerős modellálása lepett meg. Némelyik szobrán még nincsen elég ereje a kitűzött nagy feladat megoldására, néhol nem számol az anyagszerűség követelményeivel, néhol még keresni kell a pontot, a honnét a szobrot néznünk kell, mert az nem adódik önmagától, de viszont kétségtelen, hogy lelketlen, át nem érzett, át nem szenvedett, meg nem élt alkotás nem akad a kiállítottak között. Ehhez sok formaérzés és ügyes alkotóképesség járul: mind biztató igéret a közönség előtt ezentúl lejátszódó újabb alkotásokhoz. Azt hiszszük, hogy a művész, ki tiz hosszú évet félrevonult munkában csak a művészetért töltött, nem fog csalódni s nem fogja megbánni e tanulóéveket.

Farkas Zoltán.

MAROKKÓI KÉPEK.

Marokkó földje megérdemli vajjon, hogy a világ békéjét koczkáztassa? Minden oldalról ezt a kérdést halljuk ma felvetni. Mert az igazat megvallva a távoli császárságot illetőleg a tájékozatlanság általános. A mi bizonyos fokig érthető is, tekintve, hogy *Tibet* és *Marokkó* maradtak legtovább a külvilágtól teljesen elszigetelve.

A mit az iskolában tanitanak a távoli földről, ez vajmi kevés. Személyesen is kevesen keresték fel belsejét. Kivéve a tenger partján fekvő kikötővárosokat, az ország szivébe idegen csak különös engedélylyel és katonai fedezettel juthatott. De még azon esetben is, ha kivételesen eleget tett is kéréseinek a hatóság, a közlekedés a főútvonalakat kivéve a szó szoros értelmében életveszélylyel járt. De kétségtelen, minden veszedelem és fáradság daczára is a vándor érdeklődése bő kárpótlásban részesült.

Közel negyedszázadja, még tanulókoromban léptem volt át először a titokzatos ország határát. Azóta sokszor visszatértem és nagyon változó körülmények között de mindenkor új volt meglepetésem. A vadregényes vidék és harczias népe egyedüli a maga nemében. Minden olyan sajátos és festői e hátra maradt országban.

Mert ritkán láttam megragadóbb vidéket. Úgy az *Atlasz*-hegység vad, sziklás lánczai, melynek nem egy csúcsát koronázza örökös hó, miként a nap hevétől aranyos fényben ragyogó sivatag leirhatatlan bájjal birnak. Rajz, miként a szinezés öszhangzóbb és bájosabb alig lehetne.

A nép méltó fia e nagyszerű természetnek, erősteljes és merész, a sötét Afrika legelőkelőbb fajára vallanak. E földnek nemcsak szülöttei, de mindenkor urai is voltak. Mert nem szabad felednünk, hogy soha idegen hatalom, lett legyen bármi hosszú időn át a partvidéken letelepedve, de soha se volt képes igája alá hajtani a tulajdonképeni *berber* nomád törzseket.

Phoeniciaik, Carthago, Róma, Bizáncz avagy *Vandal* harczosok alapithattak gyarmatokat, és emelhettek hatalmas városokat, de a nép e rétege megközelithetetlen maradt. Hol itt, hol amott ütötte fel sátrait. És folytatta kez-

detleges, vad, de mindenkor szabad életét, és vándorolt évről-évre századokon a sivatagon keresztül-kasul.

Sallustius, kit mint tudjuk, *Julius Caesar* Afrika kormányzójává nevezett ki, megragadó élethűséggel ecsetelte *Mauritánia* viszonyait. Ha a történelmi helyzet változott is azóta, a psychologikus állapot a régi. A mit a rómaiak bámulatos gyarmatpolitikája nem tudott létesíteni, az még kevésbbé sikerült az utánnok jövő nemzetnek.

Mert jóllehet *Mulei Hafid* és az ellencsászár magát Marokkó szultánjának nevezi, és magát a próféta egyenes leszármazottjának jogosan tekinti, alapjában épen olyan kevéssé uralja népének zömét, mint akár *Róma* kormányzói, akár *Bizancz* alkirályai, és a kilencz, sőt némely statisztikai adatok szerint tizenkét millió lakosnak legfeljebb egyharmadát számíthatják szoros értelemben vett alattvalóknak.

A *kabyl* harczias elem, mely a nemzet zömét képezi, teljesen autonom kormányzattal biró főnökeik megannyi nemcsak független, de zsarnok uralkodó. Különböző rokonnemzetségeik felett korlátlan hatalommal rendelkeznek. Sőt háboruskodik, a mint épen saját érdekei kivánják, hol a szultán mellett, hol pedig ellene.

Innét magyarázhatók a sokszor ellentmondóknak tünő tudósítások, melyek a császárral szövetséges európai seregek ütközeteit vagy egyéb nehézségeit ösmertetik. Az uralkodó még a legjobb akarattal sem képes e visszás állapotokon segíteni. Saját helyzete a legbizonytalanabb. Népe, a rakonczátlan *berber* elem, épen olyan vad a jelenben is, mint volt a közép- vagy az ókorban. De hiszen mi sem vet jobb világot természetökre, mint hogy nevöktől ered maga a *barbár* jelző.

Az arabok a damascusi kalifák fénykorában hódították meg a VIII-ik század végén afrikai gyarmataikat. *Maghub-al-Aksa*, a mai *Tanger* nagy virágzásnak indult. A félhold hatalma mind messzebbre terjedt, még 711-ben *Gabel el Tarik* seregei átvitorláztak a szoroson, és végre Spanyolországot is meghódították és több mint hét évszázadon keresztül uralkodtak a Földközi-tenger mellékein is.

Csak az uj korral kezd a kalifák hajdani hatalma hanyatlani. *Ferdinánd* és *Izabella* uralkodása alatt az utolsó európai mór birodalom, a granadai királyság elesett, visszatértek Afrikába, birodalomuk az egykori *Mauritaniára* lévén utalva. Ezidőtől kezdve keveset hallott a világ viselt dolgaikról. Történelmök lapjai nem annyira nagy fontosságú eseményeket jegyeztek fel, mint inkább a folytonos pártvillongások felsorolásaival teltek meg. Egyoldalról a szultán és az előkelő arab elem állott, a másikon a megtörhetetlen berber nép harczolt függetlenségéért.

A viszonyok, mint látjuk, így többé-kevésbbé változatlanok maradtak napjainkig. És változatlan maradt az ország képe is. Kivéve a partvidéki városokat, mint *Tanger*, *Rabat*, *Casablanca*, *Makaresh*, *Agadir* stb. voltak csak hozzáférhetők. Az ország belseje azonban épen oly hozzáférhetlen maradt, mint századok előtt. Vasútnak még hírét sem ösmerték, sőt országutak se léteztek a legújabb időkig, és a népszerű közlekedési eszköz még mindenkor a sivatag hajója, a teve.

Ilyen Marokkó földje és népe, hol most a nagy nemzetközi viszály kitört, és értem, ha a kérdést minduntalan felteszik, vajjon érdemes-e mind ezért a sok áldozat. Ne feledjük azonban, hogy a nyomorúságos helyzet daczára Marokkó egyike Afrika leggazdagabb részeinek. Földje jó, éghajlata előnyös, a hegységek mélyében pedig a legnemesebb érczek: vas, réz, ezüst és arany bőven található.

De legyen a természetes vagyon bármilyen

Lándori Vilmos szobrai: Az ivó, a kőtörő, a rágalmazó.

Lándori Vilmos: A tél.

Italo Brass: Híd a lagunán.

Italo Brass: Fiatal velenczei lány.

A MŰVÉSZHÁZ MOST MEGNYILT KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

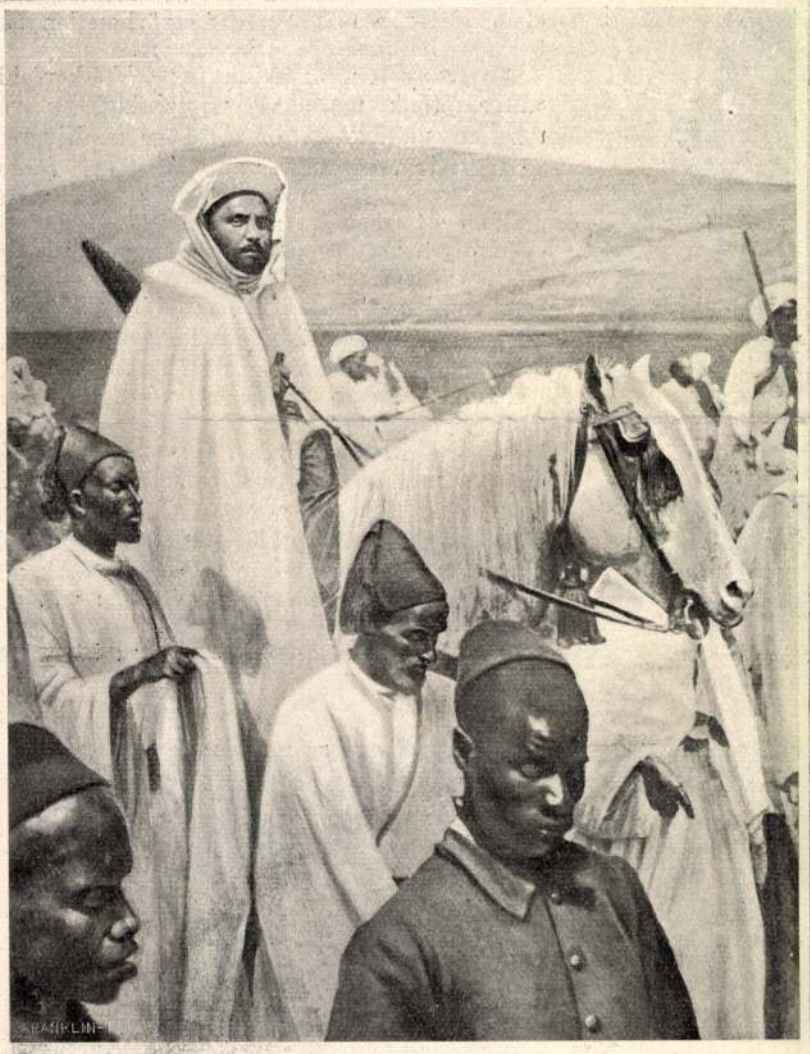

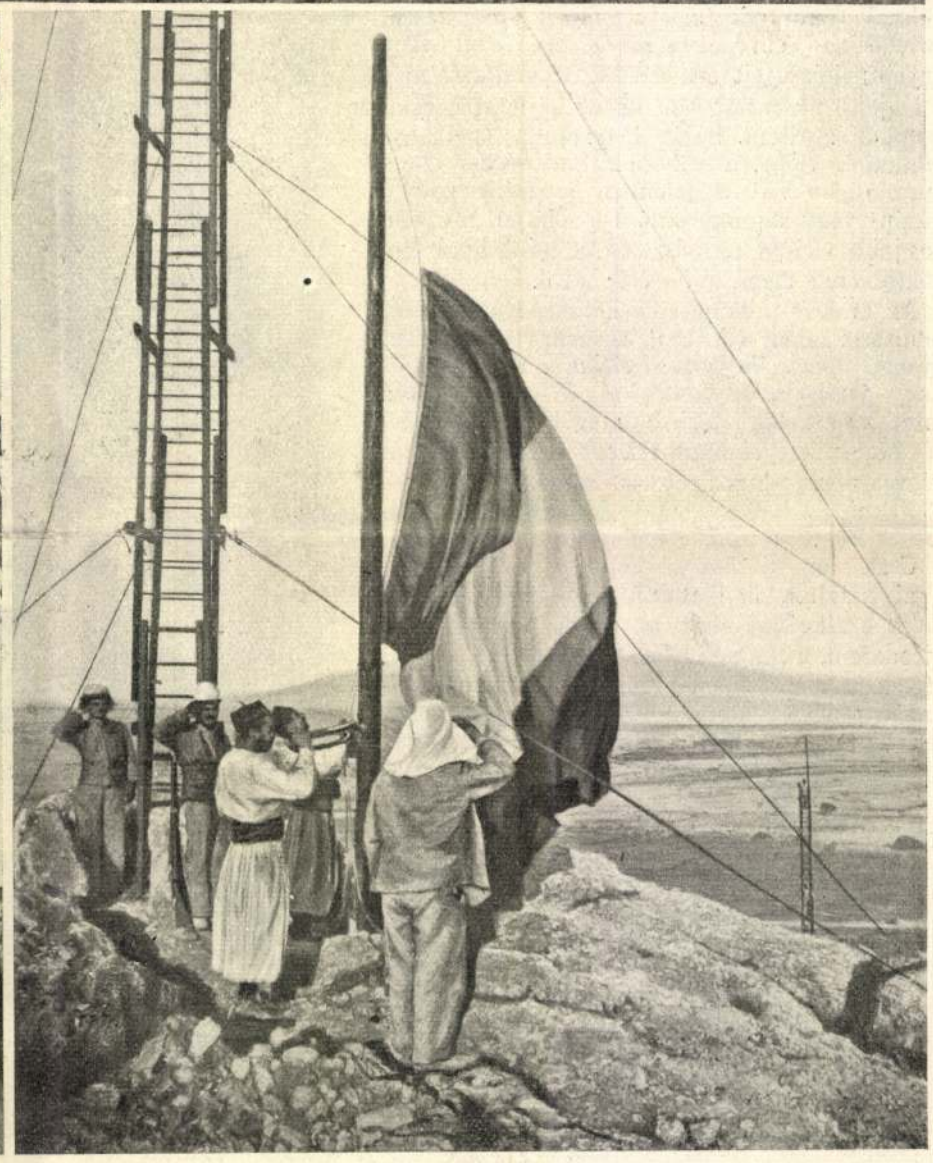

1. M'Tugui alkirály sátra előtt. — 2. Mulai-Erzin marokkói követ Meknes falainál szőnyegen ülve várja, míg sátrát felállítják. — 3. Mulai Hafid szultán. — 4. Drót nélküli táviró állomás Tanrirtban.

MAROKKÓI KÉPEK.

jelentékeny, még sokkal értékesebb az ország földrajzi fekvése. Az óriási afrikai szárazföld éjszaknyugati csücskén, két tengertől határolva, mintegy hivatva van nemcsak e földrész, de az egész világkereskedelem egyik hatalmas góczpontjává fejlődni.

Egy futólagos pillantás a térképre a legvilágosabb magyarázatot szolgáltatja. Szemben Európával, Marokkó a legtermészetesebb útvonala leend Közép- és Nyugat-Afrika fejlődő gyarmatainak. Nigeria, Camerun, Togo, Senegal és az óriási Congo állam szárazföldi és személyforgalma ez irányban fogja útját venni. Azonkívül ne feledjük, hogy a *Capeverde* partvidékét mindössze ezerhétszáz kilométer választja el Dél-Amerikától és így a gyors gőzhajókkal mindössze három napi hajózást vesz igénybe.

Mérvadó helyek foglalkoznak is nagyon komolyan egy vasuti vonal megépítésével, mely Tangertől a partmellékén *Casablaca*, sőt *Dakar* vagy tovább egészen *Bathurstig* haladva, és Európát Braziliához mindössze öt napi utazás közelségébe hozná így. A vasútnak már a hivatalos neve is megvan és *Afro, Ibero, Européen*-nek keresztelték. A tervezet különben az Algecirasban tartott konferenczián is szóba kerül és egyik legfáradhatlanabb szószólója *Camarasa* őrgróf.

Afrika atlanti tengermellékének egy másik nagy előnye a *Panama*-csatorna megnyitásából fog hárulni. Ez a hatalmas új közlekedési irány épen szemközt tárul. Így majd akkor a csak ma ébredő fekete világrész termékeinek nagy része ezeken a partokon fog kivitelre találni, és ugyancsak itten fog kapu nyilani a mindinkább nagyobb arányokat öltő bevitel számára is.

E ma szinte kiszámíthatlan kereskedelmi előnyök képezik még a jelen viszályok valódi okát. A mérhetlen kincsek, melyeket e föld rejt, sarkalják háborura a nemzeteket. De hozzon bármit is a jövő és legyen bármely nagyhatalomé a végső győzelem, az nehéz feladatának eleget fog minden tekintetben tenni, és a merő kiaknázás helyett, kulturkötelezettségeinek is megfelel.

Nemesebbb, lelkesítőbb feladat alig várhatna hódítóra, mint ezeket elhagyatott, vad, viszálykodó és nagyrészt mindekkoráig rabszolgaságban sinlődő népeket javítani, nevelni és felszabadítani.

Gróf Vay A. P.

Oedipus segíts!
A kastély kapuja előtt Oedipus (Kürti) és Jokaste (V. Szegedy Erzsi.)

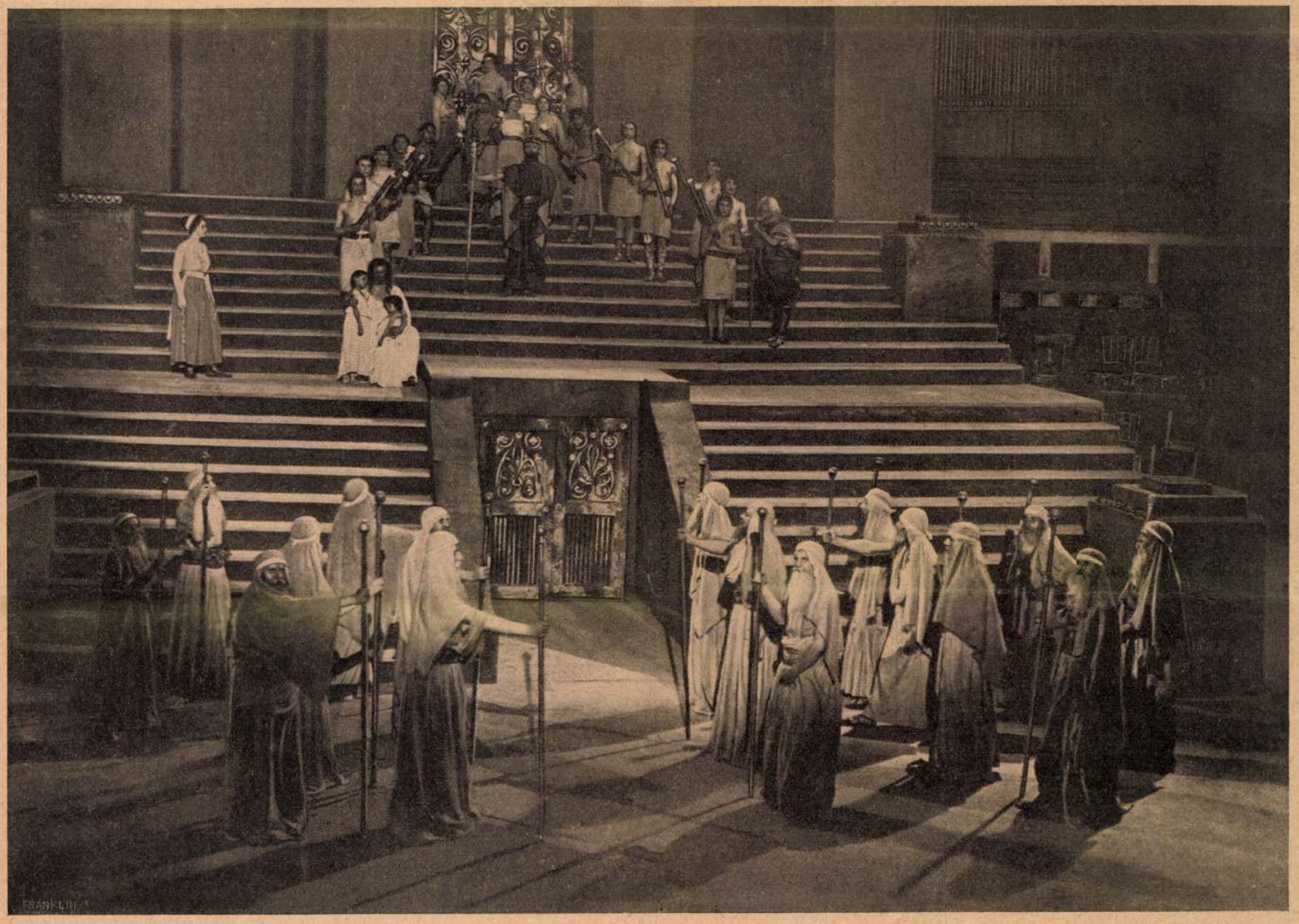

Zárójelenet: Az öregek kara Oedipus előtt.

AZ OEDIPUS ELŐADÁSA A CZIRKUSZBAN, A MAGYAR SZINHÁZ TÁRSULATÁVAL. — Jelfy Gyula fölvételei.

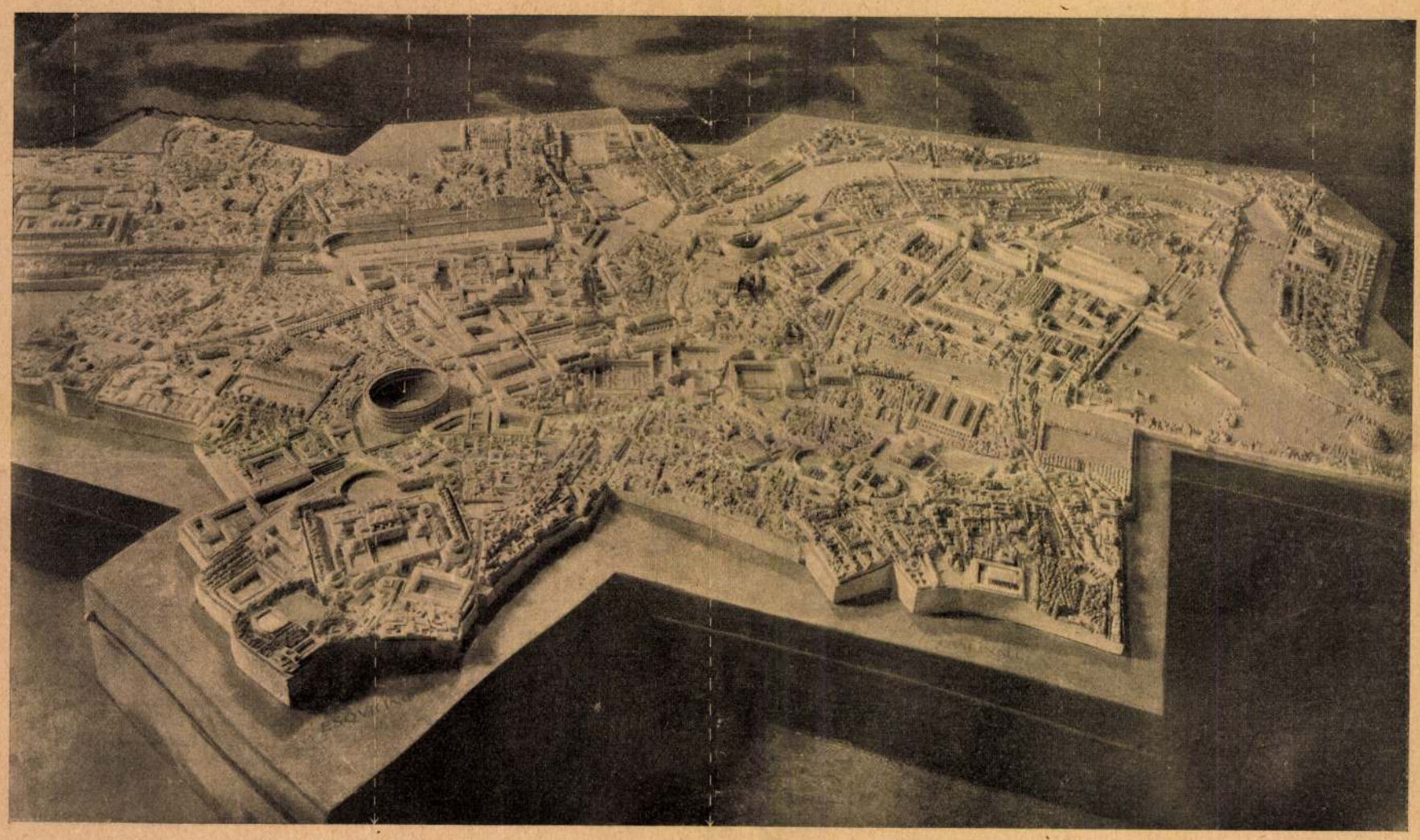

RÓMA A NEGYEDIK SZÁZADBAN. — Bigot franczia mérnök dombormüve, mely most a Diocletianus thermáiban van kiállítva.

czenciák vegyülnek, nem épen szerencsésen. Midőn ugyanis a fiú az igazgatónénál van, hogy szerelmet valljon neki, egy másik ifjú, a kollégium roszsza, utána lopózik és kilop az igazgató iróasztalából ötszáz frankot. A szerelmes pár látja a lopást, de persze nem szólhat, különben az ártatlan nő becsülete odavész; a lopással a szerelmes ifjút vádolják (ezt akarja a tolvaj), a ki vállalja is. Végre azonban mégis kisül a valóság. Ez a tolvajhistória mind szövésében, mind oldásában egyaránt idétlen és nem érdemes kritikára sem. Ennél sokkal jobb a szerelmi történet, de még jobb a kollegiumi élet rajza, mely a franczia megfigyelés finomságát és a franczia előadás művészies ségét dicséri. Az előadás igen jó volt. A Magyar Szinház előadásai számot tesznek szinházi életünkben.

Alexander Bernát.

ITALO BRASS ÉS LÁNDORI VILMOS KIÁLLÍTÁSA A MŰVÉSZHÁZBAN.

A velenczei hangulatok egyik leglágyabb, legintimebb csapata elevenedett meg szemünk előtt a Művészház kiállításán, a lágy, ezüstszürkés, párás, sordinált szineknek harmoniája. Nem a napsütésben fürdő, merev, töretlen, tarka szinfoltot-szinfoltra halmozó, világító aquarell szinekben tündöklő Velencze, de az a másik, melyet felhőkről visszavert lágytonusu fény világit be s a mely még többet mesél a pusztulás költészetéről. Italo Brass pleinair festőnek indult a nagybányai festők társaságában, de mint azoknak is legtöbbje, lassanként eltért a kizárólagosan napsütéses képeket festő iránytól, ezek a képei már mind egy-egy párás levegőhangulatba foglalt tonusos képek. Sokat tanult az impresszionizmus iskolájában is, lehetőleg kevés eszközzel ábrázol, letompított szinfoltjaiban ügyesen rejti el a vonalak és mozdulatok lendületességét. Kétségtelen, hogy nem tartozik azok közé a nagy egyéniségek közé, kik Velencze ábrázolásával felejthetetlen emléket adtak az emberiségnek, nem álmodta át a város hangulatait oly elragadó fantasztikus álmokká mint Turner, nem adja a szineknek és vonalaknak azt a nyugtalan harczát, mint Whistler, de viszont kétségtelen, hogy a velenczei képek ijesztően nagy és semmitmondó tömegével szemben eredeti, egyéni tudott maradni, nem sablonokat fest, de olyan meglátásokat, melyeket ő átélt és megszeretett, és a tonusos iránynak az impresszionizmus technikájával való egybefüzése is szerencsésen sikerül neki. Igaz, hogy különösebb erőt nem fejt ki képein, lágyak, borongók maradnak ábrázolásai, de hiszen nem csak egy Bethoven symphoniának, de egy lágy dallamos dalnak is szabad örülnünk. Könnyen futó ecsetje elragadja néha egy-egy banalitásra is, genreképein néha kaczérkodik a nézőhöz, de azt megint megfigyeléseinek élessége enyhíti.

A magyar művész, kit ez a kiállítás fedez fel közönségünknek, összetettebb, küzködőbb, befejezetlenebb egyéniség. Lándori Vilmos szobormüvei mind nagyratörő alkotásoknak indulnak, egy-egy alak formaproblémáiba mentül többet beleakarnak szorítani a világ, az élet elemeiből. Mily sokat tud elmondani annak az öregedő embernek megtörtséget, lemondást, érzéketlenséget kifejező arcza, melynek a «Tél» nevet adta, mily sok önmagátemésztő erőlködés van a «Kőtörő» alakjában. A legsikerültebb alkotása a «Rágalmazó» nevű szobra. Nem mintha nagy jelentőséget tulajdonitanánk a jellemzés elég kézzelfogható és erősen kihegyezett voltának, inkább az egész alaknak egy jellemző mozdulatba való beleolvasztása, a részletek finom, jellemző, életerős modellálása lepett meg. Némelyik szobrán még nincsen elég ereje a kitűzött nagy feladat megoldására, néhol nem számol az anyagszerűség követelményeivel, néhol még keresni kell a pontot, a honnét a szobrot néznünk kell, mert az nem adódik önmagától, de viszont kétségtelen, hogy lelketlen, át nem érzett, át nem szenvedett, meg nem élt alkotás nem akad a kiállítottak között. Ehhez sok formaérzés és ügyes alkotóképesség járul: mind biztató igéret a közönség előtt ezentúl lejátszódó újabb alkotásokhoz. Azt hiszszük, hogy a művész, ki tiz hosszú évet félrevonult munkában csak a művészetért töltött, nem fog csalódni s nem fogja megbánni e tanulóéveket.

Farkas Zoltán.

MAROKKÓI KÉPEK.

Marokkó földje megérdemli vajjon, hogy a világ békéjét koczkáztassa? Minden oldalról ezt a kérdést halljuk ma felvetni. Mert az igazat megvallva a távoli császárságot illetőleg a tájékozatlanság általános. A mi bizonyos fokig érthető is, tekintve, hogy *Tibet* és *Marokkó* maradtak legtovább a külvilágtól teljesen elszigetelve.

A mit az iskolában tanitanak a távoli földről, ez vajmi kevés. Személyesen is kevesen keresték fel belsejét. Kivéve a tenger partján fekvő kikötővárosokat, az ország szivébe idegen csak különös engedélylyel és katonai fedezettel juthatott. De még azon esetben is, ha kivételesen eleget tett is kéréseinek a hatóság, a közlekedés a főútvonalakat kivéve a szó szoros értelmében életveszélylyel járt. De kétségtelen, minden veszedelem és fáradság daczára is a vándor érdeklődése bő kárpótlásban részesült.

Közel negyedszázadja, még tanulókoromban léptem volt át először a titokzatos ország határát. Azóta sokszor visszatértem és nagyon változó körülmények között de mindenkor új volt meglepetésem. A vadregényes vidék és harczias népe egyedüli a maga nemében. Minden olyan sajátos és festői e hátra maradt országban.

Mert ritkán láttam megragadóbb vidéket. Úgy az *Atlasz*-hegység vad, sziklás lánczai, melynek nem egy csúcsát koronázza örökös hó, miként a nap hevétől aranyos fényben ragyogó sivatag leirhatatlan bájjal bírnak. Rajz, miként a szinezés öszhangzóbb és bájosabb alig lehetne.

A nép méltó fia e nagyszerű természetnek, erősteljes és merész, a sötét Afrika legelőkelőbb fajára vallanak. E földnek nemcsak szülöttei, de mindenkor urai is voltak. Mert nem szabad felednünk, hogy soha idegen hatalom, lett legyen bármi hosszú időn át a partvidéken letelepedve, de soha se volt képes igája alá hajtani a tulajdonképeni *berber* nomád törzseket.

Phoeniciaik, Carthago, Róma, Bizáncz avagy *Vandal* harczosok alapithattak gyarmatokat, és emelhettek hatalmas városokat, de a nép e rétege megközelithetetlen maradt. Hol itt, hol amott ütötte fel sátrait. És folytatta kez-

detleges, vad, de mindenkor szabad életét, és vándorolt évről-évre századokon a sivatagon keresztül-kasul.

Sallustius, kit mint tudjuk, *Julius Caesar* Afrika kormányzójává nevezett ki, megragadó élethűséggel ecsetelte *Mauritánia* viszonyait. Ha a történelmi helyzet változott is azóta, a psychologikus állapot a régi. A mit a rómaiak bámulatos gyarmatpolitikája nem tudott létesíteni, az még kevésbbé sikerült az utánnok jövő nemzetnek.

Mert jóllehet *Mulei Hafid* és az ellencsászár magát Marokkó szultánjának nevezi, és magát a próféta egyenes leszármazottjának jogosan tekinti, alapjában épen olyan kevéssé uralja népének zömét, mint akár *Róma* kormányzói, akár *Bizancz* alkirályai, és a kilencz, sőt némely statisztikai adatok szerint tizenkét millió lakosnak legfeljebb egyharmadát számíthatják szoros értelemben vett alattvalóknak.

A *kabyl* harczias elem, mely a nemzet zömét képezi, teljesen autonom kormányzattal biró főnökeik megannyi nemcsak független, de zsarnok uralkodó. Különböző rokonnemzetségeik felett korlátlan hatalommal rendelkeznek. Sőt háboruskodik, a mint épen saját érdekei kivánják, hol a szultán mellett, hol pedig ellene.

Innét magyarázhatók a sokszor ellentmondóknak tünő tudósítások, melyek a császárral szövetséges európai seregek ütközeteit vagy egyéb nehézségeit ösmertetik. Az uralkodó még a legjobb akarattal sem képes e visszás állapotokon segíteni. Saját helyzete a legbizonytalanabb. Népe, a rakonczátlan *berber* elem, épen olyan vad a jelenben is, mint volt a közép- vagy az ókorban. De hiszen mi sem vet jobb világot természetökre, mint hogy nevöktől ered maga a *barbár* jelző.

Az arabok a damascusi kalifák fénykorában hódították meg a VIII-ik század végén afrikai gyarmataikat. *Maghub-al-Aksa*, a mai *Tanger* nagy virágzásnak indult. A félhold hatalma mind messzebbre terjedt, még 711-ben *Gabel el Tarik* seregei átvitorláztak a szoroson, és végre Spanyolországot is meghódították és több mint hét évszázadon keresztül uralkodtak a Földközi-tenger mellékein is.

Csak az uj korral kezd a kalifák hajdani hatalma hanyatlani. *Ferdinánd* és *Izabella* uralkodása alatt az utolsó európai mór birodalom, a granadai királyság elesett, visszatértek Afrikába, birodalomuk az egykori *Mauritaniára* lévén utalva. Ezidőtől kezdve keveset hallott a világ viselt dolgaikról. Történelmök lapjai nem annyira nagy fontosságú eseményeket jegyeztek fel, mint inkább a folytonos pártvillongások felsorolásaival teltek meg. Egyoldalról a szultán és az előkelő arab elem állott, a másikon a megtörhetetlen berber nép harczolt függetlenségéért.

A viszonyok, mint látjuk, így többé-kevésbbé változatlanok maradtak napjainkig. És változatlan maradt az ország képe is. Kivéve a partvidéki városokat, mint *Tanger*, *Rabat*, *Casablanca*, *Makaresh*, *Agadir* stb. voltak csak hozzáférhetők. Az ország belseje azonban épen oly hozzáférhetlen maradt, mint századok előtt. Vasútnak még hírét sem ösmerték, sőt országutak se léteztek a legújabb időkig, és a népszerű közlekedési eszköz még mindenkor a sivatag hajója, a teve.

Ilyen Marokkó földje és népe, hol most a nagy nemzetközi viszály kitört, és értem, ha a kérdést minduntalan felteszik, vajjon érdemes-e mind ezért a sok áldozat. Ne feledjük azonban, hogy a nyomorúságos helyzet daczára Marokkó egyike Afrika leggazdagabb részeinek. Földje jó, éghajlata előnyös, a hegységek mélyében pedig a legnemesebb érczek: vas, réz, ezüst és arany bőven található.

De legyen a természetes vagyon bármilyen

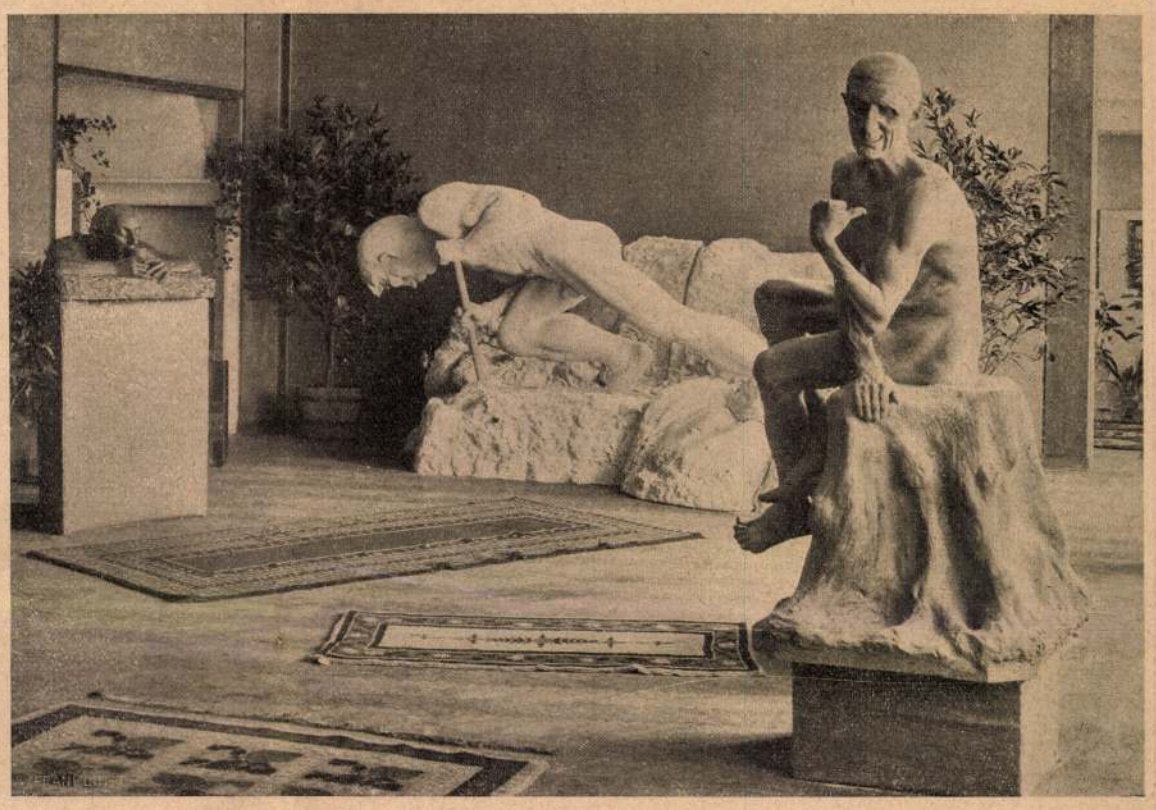

Lándori Vilmos szobrai: Az ivó, a kőtörő, a rágalmazó.

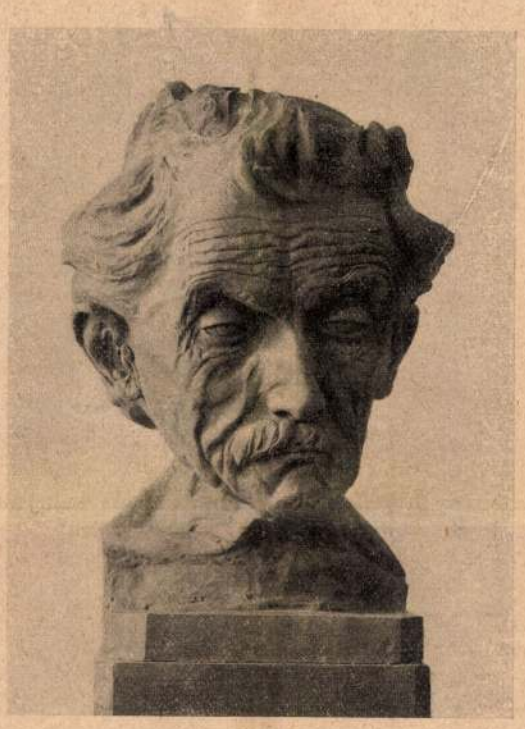

Lándori Vilmos: A tél.

Italo Brass: Híd a lagunán.

Italo Brass: Fiatal velenczei lány.

A MŰVÉSZHÁZ MOST MEGNYILT KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

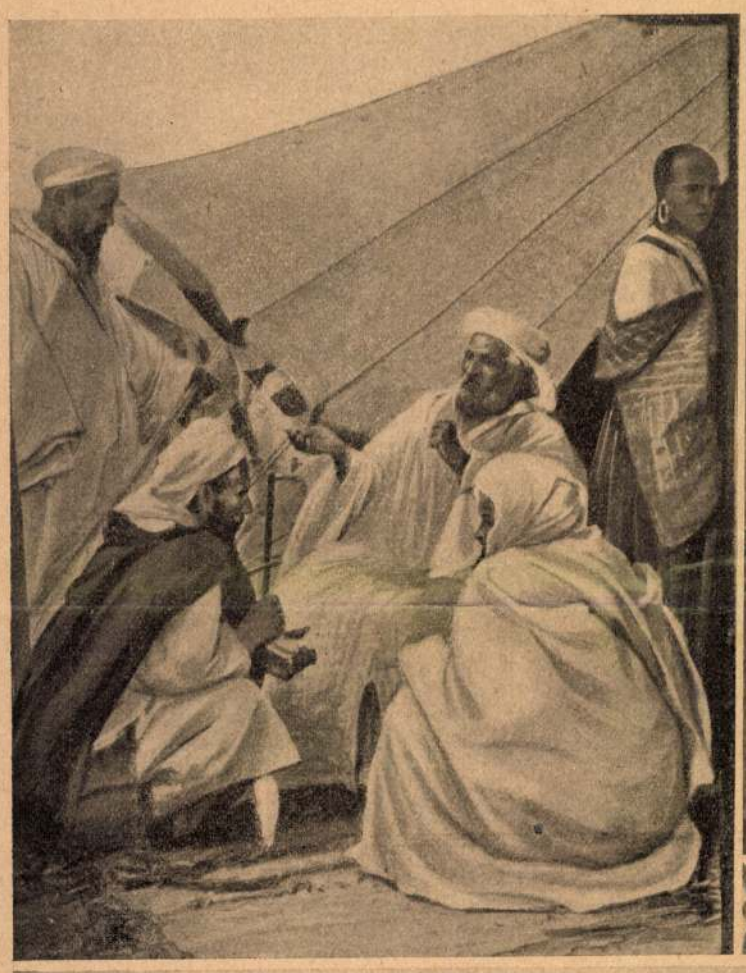

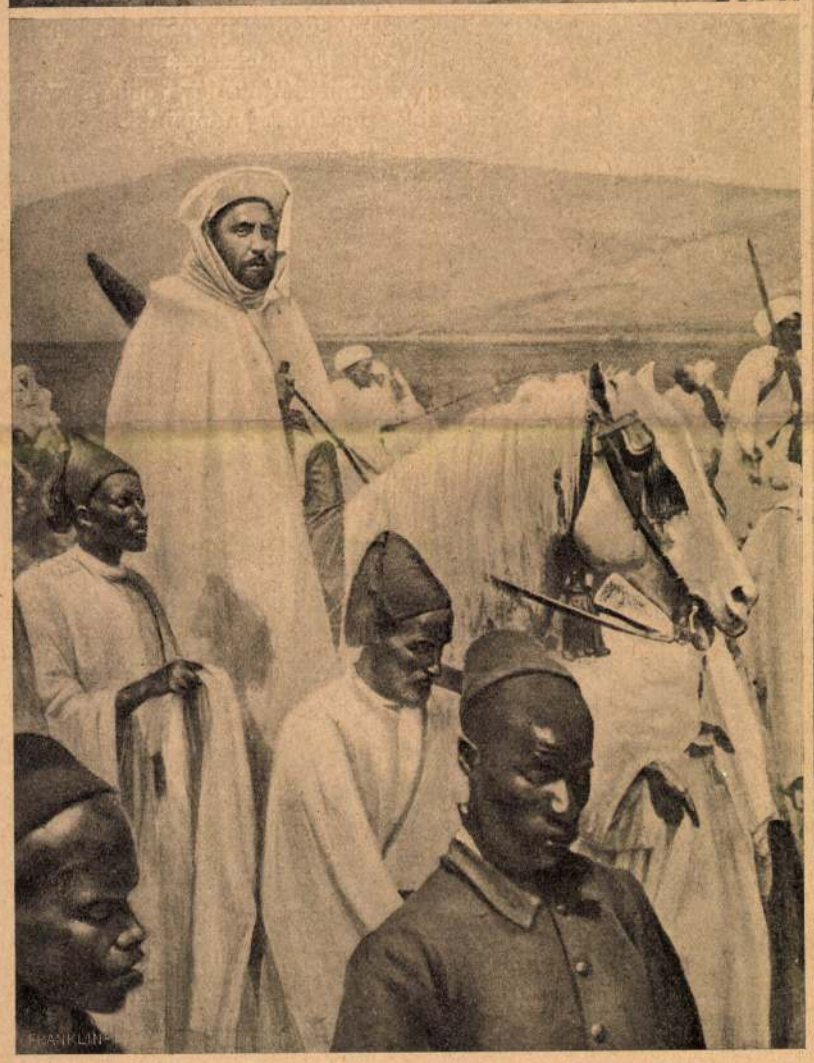

1. M'Tugui alkirály sátra előtt. — 2. Mulai-Erzin marokkói követ Meknes falainál szőnyegen ülve várja, míg sátrát felállítják. — 3. Mulai Hafid szultán. — 4. Drót nélküli táviró állomás Tanrirtban.

MAROKKÓI KÉPEK.

jelentékeny, még sokkal értékesebb az ország földrajzi fekvése. Az óriási afrikai szárazföld éjszaknyugati csücskén, két tengertől határolva, mintegy hivatva van nemcsak e földrész, de az egész világkereskedelem egyik hatalmas góczpontjává fejlődni.

Egy futólagos pillantás a térképre a legvilágosabb magyarázatot szolgáltatja. Szemben Európával, Marokkó a legtermészetesebb útvonala leend Közép- és Nyugat-Afrika fejlődő gyarmatainak. Nigeria, Camerun, Togo, Senegal és az óriási Congo állam szárazföldi és személyforgalma ez irányban fogja útját venni. Azonkívül ne feledjük, hogy a *Capeverde* partvidékét mindössze ezerhétszáz kilométer választja el Dél-Amerikától és így a gyors gőzhajókkal mindössze három napi hajózást vesz igénybe.

Mérvadó helyek foglalkoznak is nagyon komolyan egy vasuti vonal megépítésével, mely Tangertől a partmellékén *Casablaca*, sőt *Dakar* vagy tovább egészen *Bathurstig* haladva, és Európát Braziliához mindössze öt napi utazás közelségébe hozná így. A vasútnak már a hivatalos neve is megvan és *Afro, Ibero, Européen*-nek keresztelték. A tervezet különben az Algecirasban tartott konferenczián is szóba kerül és egyik legfáradhatlanabb szószólója *Camarasa* őrgróf.

Afrika atlanti tengermellékének egy másik nagy előnye a *Panama*-csatorna megnyitásából fog hárulni. Ez a hatalmas új közlekedési irány épen szemközt tárul. Így majd akkor a csak ma ébredő fekete világrész termékeinek nagy része ezeken a partokon fog kivitelre találni, és ugyancsak itten fog kapu nyilani a mindinkább nagyobb arányokat öltő bevitel számára is.

E ma szinte kiszámíthatlan kereskedelmi előnyök képezik még a jelen viszályok valódi okát. A mérhetlen kincsek, melyeket e föld rejt, sarkalják háborura a nemzeteket. De hozzon bármit is a jövő és legyen bármely nagyhatalomé a végső győzelem, az nehéz feladatának eleget fog minden tekintetben tenni, és a merő kiaknázás helyett, kulturkötelezettségeinek is megfelel.

Nemesebbb, lelkesítőbb feladat alig várhatna hódítóra, mint ezeket elhagyatott, vad, viszálykodó és nagyrészt mindekkoráig rabszolgaságban sinlődő népeket javítani, nevelni és felszabadítani.

Gróf Vay A. P.

épitész és szobrász

Lándori Vilmos, festő; szül. 1872 augusztus 6-án Pécsett.

1900-as években Luganoban (Felső olaszország) lakott s kizárólag szobrászati sanulmányaniak élt. ~~1910-ben~~ (11-ben?) a Művészházban kollektív kiállítást rendezett.

Landori Vilmos

Nobrain

Mil. Pécs 1872

Ujvelt Zs L.

522. l.

Exp. 19

Lándori Vilmos

epitesz, ~~[illegible]~~ Hobrány és
festo, szül. Pécs 1872
aug. 6. † 1923
jan. 19. Bpest.
Budapesten tanult
Hobr. autodidaktai
Gardonebam tartozko-
dott évekig, hol
mindenek nagyrésze
a háborúra alatt
tönkrement.
Thieme-Becker
22 K. 299. l.

892

Weirotter Franz Edmund

Halászkunyhó. Rz.

K. 5.

138 m. 186 z.

Landori Vilmos

Thieme Becker

XXII. 299, 300.

Lándori Vilmos

wód
z

Lyka Károly:

Két új magyar
művész.
(Bruck Lajos, Lándori
Vilmos)
Uj Idők. 1911. II. 209. l.

Ländori Vilmos

Nobrätt –

Koll. kiáll. a Mű-
vénhárban

1911. okt.

lásd a Katalogust

könyvtárambam

Az Országos Magyarv Iparmüvé
kiállitás csaknem ezer református
körök előtt is ismeretlen szent e
tartalmazza. A mütárgyak zömét az
augsburgi és nürnbergi renaissan
kon és kelyheken kivül a magyar ö
is gazdag bőségben sorakoznak fel
nal és sodrony zománccal, tehát a
technikáival találkozunk. A kiáll
ref. egyháznak a XV. század II. f
Ugyancsak a miskolciak állitottá
nyérját is. A régi magyar müvészet
1670 körül készült s a magyar ipar
A debreceni ref. egyház főlc
tott ki. Legnagyobb érdekü a szabi
lenitő diszkupa, mely az augsburgi
kotása. Ugyancsak a debreceni egyh
feléből származó kupa, mely már mér
legnagyobbika.
A kecskeméti ref. egyház szin
mekeit mutatja be. Illés mester bo
egy, a XVIII. század 80-as éveiből
kátor szobrocskájával. E mü form á
igen nagy tudományos érdeme, hogy a
nem vett kis egyházakból is a góti
barokk ötvösmüvek nagy sorozatát
A kiállitásra beérkezett ezc

Láindori Vilmos

1872 – 1923

szobrász

Rágalom. XIV.

Széchenyi fürdő folyósóján

Medvey 121. l

Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalom rövid története.

Pest, 1872-74.

X. 201.

Lándori Vilmos

Hobrai

koll. kicellítása a Mű-
veszházban 1911.

Ropalotafela 12. l.

Lándori Vilmos

KIÁLLÍTÁSOK. Lándori Vilmos szobraiból és Italo Brass festményeiből rendezett kiállítását szeptember 23-án nyitotta meg a Művészház. —

1911

Művészet 1911. 388. l.

LÁNDORI *Vilmos*, építész, szobrász és festő, * Pécs 1872 aug. 6, † Budapest 1923 jan. 19. Budapesten tanulta az építészetet. A festészetben és szobrászatban autodidakta. 1911. a Művészházban műveiből gyüjt. kiállítást rendezett.

Ko. G. II. 10 l

1429.

I.
416

1429. P. Potter (?).

Sz. Enkhuysenben 1625-ben. † Antwerpenben 1654-ben.

Hegyes vidék híddal.

A virányos előtérben bárányok és kecskék láthatók. Közülök egy kecske balra és egy kos jobbra fordultan áll, míg a többi a földre heveredett. A háttérben, az épület körül, pihenő és legelő nyáj, szemezgető szárnyas jószág és két pásztor köti le figyelmünket, kik kecskéket terelnek a jobbról lévő ház felé, melyhez kőhíd csatlakozik és a melyen innen a kerítésre ruhát teregettek. A hídon szarvasmarhák haladnak át. Alól balra e jelzés olvasható: »*Paulus Potter f. 1647.*«

Fára ragasztott vászon, méretei 90 : 74 cm. — Mündler: IX. 32.

Lándori Vilmos

1911. szeptember.

koll. kiállítása Budapesten.

Az Ujság 1911. dec. 31.

U. 78.

Lándori Vilmos

Müvenet 1911. 353, 388, 396

Lándori Vilmos

láid

Vas. ny. 1911. 800.l.

Heinrich Wien

Leid

Wien, Mo. 19/11. 800.

Landori Vilmos

laid

Nonveti Szalon Almanach

136

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Landori Vilmos

cred

Lyka Károly Két ny magyar univerz Ujidon

1911. 41 z

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

Lándori Vilmos

mód

Ámon Vilmos. Lándori Vilmos. Kultura 1911-601. l.

.....*mühely.*

yfőnökség!

v.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Lándori Vilmos

U. 1869, 1870.

~~Keltár II. 143~~

Lándori Vilmos

1911. okt. nov. kiáll. a Müveschazban (Tornyay János gyűjt kiáll.) 6 drb szobormüve.

~~Arnot – robot bronzból, rónai~~

VI. 130.

Landori Vilmos

1911. Eobl. Eiatt.
a Müvenhaiba

M. D. K

LÁNDORI Vilmos szobrász

1872 - 1923.

1013. A gonc (Gipsz) Ltsz.: 58.42-N.

1014. Rágalom (Bronz) Ltsz.: 56.419-N

A M. N. Galéria ánagyegyéte T/b. r.

Bu. 1959. 3. l.

Lándori Vilmos

KIÁLLÍTÁSOK. A nyári szünidő után az őszi kiállítások sorozatát Budapesten a Művészház nyitotta meg zsürimentes kiállításával, amelyet ugyanott Italo Brass és Lándori Vilmos kiállítása követett. A nemzeti Szalon szeptember 10-én nyitotta meg első őszi tárlatát. Kassán pedig az Iparművészeti Társulat rendezett iparművészeti kiállíást szeptember hóban.

Művészet 1911. 353. l.

~~Arany Karikafüggő, népvándorláskori~~

~~V. 180..~~

Lándori Vilmos

Farkas Zoltán: Italo K.

Brass és Lándori Vilmos kiállítása a Műveszházban. Vas. Nyj

1911. okt. 11.

(Művészet 1911. 396 l.)

Lándori Vilmos

K

Két új magyar művész. — Bruck Lajos és Lándori Vilmos. — Irta Lyka Károly. Uj Idők, okt. 8.

1911

(Művészet 1911. 396. l.)

M.D.K.

Lándori Vilmos /1872-1923/

1063. A küzdő. Szobor. 32 cm. mag. bronz.
1064. Sulydobó atléta. Szobor. 41 cm. mag. bronz.

Elvesztek. /Fővárosi Képtár/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
76. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Láindors Vilmos

u. 1870

Vas. Lyz
1911. 804. l.

vegyes

i. 26

/Köt. 8"=

Kuzsinszky

Bálint

A legújabb aquincumi ásatások.

(Megjelent az „Archaeologiai Értesítő" 1887. és 1888. évfolyamában „Az ó-budai papföldi ásatások 1887-ben" cím alatt)

1.-27. ll.

Lándori Vilmos,szobrász

Széchényi-fürdöt az ö diszitö szobra is ékesiti.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata.
Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy.dolgozatai. 63.l.

Lánderi Vilmos (1872-1923)

A küzdő.
Szobor.Bronz.

Sulydobó atléta.
Szobor.Bronz.Sign.

MDK

Lándori Vilmos

A küzdő, br.szobor

Sulydobó atléta, br.szobor

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

Biedermeier.

2613. IRÓASZTAL, diófa, faragott és es
Nussholz, mit geschnitzte Füsse und

2614. ÜVEGSZEKRÉNY, diófa, háromrés

2615. ÜVEGSZEKRÉNY, diófa, háromrés

2616. IRÓSZEKRÉNY, diófa, hullámos, há
Olasz, XVIII. sz. — Schreibschrank

2617. EGY KANAPÉ, NÉGY KAROSSZ
kárpitozással. Angol, 1860 k. — Ein
Englisch, um 1860.

2618. NAGY EBÉDLŐASZTAL, diófa,
zimmertisch, im Barockstil.

2619. TIZENKÉT EBÉDLŐSZÉK, farago

2620. KIS FALITÜKÖR, faragva és a
XVI.

2621. TÜKÖR, diófa, aranyozott és fara
geschnitzt und vergoldet. Empire.

Eichenholz, XIX. Jh.

résszel, felső része tükrös. Olasz, XVIII. sz. —

három fiókkal. Olasz, XVIII. sz. — Schreibschrank,

jeli szekrény, egy fiókos szekrény és egy toilette-
chlafzimmergarnitur, mit Intarsia.

ssal, felső része kétajtós, hajlott körvonallal, tükör-
chrank, Nussholz. Österreich, XVIII. Jh.

oklapja hullámos, a felsőrész kétajtós, tükörlappal.
ussholz, mit Spiegel. Italienisch, XVIII. Jh.

ssal, hajlott oldalakkal és párkányokkal, felső részén
ibschrank, Nussholz, mit Bandintarsia. Italienisch,

t diszitéssel. XIX. sz. — Zwei eintürige Schränke.

2 karosszék, 4 szék, 1 kerekasztal, 1 konzolos tükör,
ekkel. Empire stilus. — Salongarnitur, 1 Kanapee,
1 Konsolspiegel, 1 Vitrine. Mahagoni, Empirestil.

Lándori Vilmos

~~Bruck Lajos~~

festő

vód

z

Lyka Károly:

Két új magyar

műnedv. (Bruck

Lajos, Lándori Vilmos)

Uj Idők 1911. II. 209. l.

MDK

Lándori Vilmos

Kiállitása Budapesten a Művészházban.

Művészet, 1911. 353.l.

MDK

Lándori Vilmos

Farkas Zoltán: Italo Brass és Lándori Vilmos kiállitása a Művészházban. Vas. Ujs. 1911. okt. 11.

Művészet, 1911. 396.l.

MDK

Lándori Vilmos

Két új magyar művész. - Bruck Lajos és Lándori Vilmos. - Irta Lyka Károly. Uj Idők, 1911. okt. 8.

Művészet, 1911. 396.l.

MDK

Lándori Vilmos,
szobrászm.

kiállitása igen érdekes volt annakidején,
melyet Olaszországban élö müvészünk Italo
Brass olasz festömüvésszel közösen rendezett.

Müvészház.
Müvészeti Krónika.1912.ápr.1. I.évf. 1.sz. 9.l.

Lándori Vilmos

Olaszországban öt éven át dolgozott, s megalkotott egy egész kollekcióra való hatalmas müvet anélkül, hogy egyetlenegyszer is kiállitotta volna müveit. Most a Müvészházkiállitásán mutatta be alkotásait először. Jean Preux kritikájában elsősorban tartja figyelemre méltónak ezt a tényt „a szerzett impressziók közül, mert ez a tény adja meg egyrészt Lándori Vilmos müvészi egyéniségének egész karakterét. Másrészt pedig ritka és követendő példa gyanánt állitható a magyar müvészek szeme elé."

A HÉT, Bp. 1911. okt. 1. XXII. évf.4o.sz. 647. lap.

Lándori Vilmos

A művész ötesztendei munkái meglátszanak szobormüvein. A beszámoló igen magasra értékeli gipsz modelljeit. Viszont arra figyelmezteti, hogy ki kell mennie az életbe, a világba, hogy megtudja, "vajon tisztában van-e művészete valódi anyagának törvényeivel, vajon a teóriát, amelynek tudósa, át tudja-e vinni a gyakorlatba, a faragott kövek keménységébe, hogy egyuttal bizonyosságot tegyen művészetéről is."

A HÉT, Bp. 1911. okt. 1. XXII. évf. 4o. sz. 647. lap.

K.D.K

LÁNDORY Mózes

1923-ban Nagybányán a Szabadiskola
tagja

Réti: Nagybánya ... 335. l.

Landát Ignátz

festő dolgozik az egri Széchenyi u. 1-5. sz.
a. érseki palota átépítésénél 1925-1830.

Voit Pál s.tb.: Hevesmegye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

5 oz 1

Landörfer

M.D.Z.
(temesvári)

antalosmester

készíti a temesvár-józsefvárosi zárdatemplom (tervező: Reitter Ede) antalos munkáit

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
jul. 24. sz. 3. old.

Landré, Simon

1765 July 23. an Simon Landré, Vergoldter à Conto seiner Arbeith 800 f
Nov. 5 an Resto der Saldo
2622 f 48 x

Fleischtoronyi Kast. 153. l.

Az 1765-iki átalakítás alkalmából.

Tanár, festő-művész

NY ZSIGMOND REÁLISKOLA IGAZGATÓSÁGA

. :—: TELEFON: 21-3-29.

Országos Bizottságának.

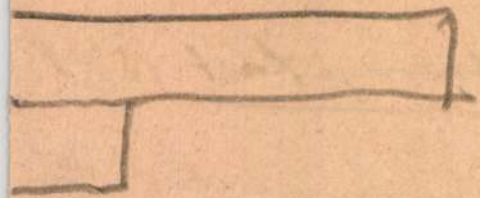

Budapest

Irénа út 41. I em.

szmüvenesti muzeum.

M.D.K.

P. Landregen, szobrász

regensburgi szármarásu. Az ő műve Nagszebenben, az erzsébetvárosi róm. kath. templomban lévő, egy darab-köből faragott feszület (1417.)

Führer durch Hermannstadt und Umgebung. (Woerl's Reisehandbücher) Würzburg-Wien, 1885. 9. old.

Landregen Péter

szobrász 1417

Nagyszeben

erőd kőkeresz.

Bruckner, Wilhelm:

Hermannstadt in Siebenbürgen. Leipzig

é.n. 43.l.

A f lkén kívül elhelyezett ker
v l megfelel a barok sémának.A

Landregen Péter

nobrint Nagyneben 1417

ivá

Bruckner, Wilhelm:

Hermannstadt in Siebenbürgen. Leipzig (1910?)

43. l.

LANDREGEN *(Lantregen) Péter,*

osztrákszármazású szobrász a XV. sz.-ban Nagyszebenben. 1417. készítette hatalmas feszületét Mária és Szt. János alakjával, mely eredetileg a nagyszebeni Erzsébet-kapu előtt állott, jelenleg pedig a pályaudvar melletti kápolnába van beépítve.

E. G. II. 10. l

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: I. 26. *P. Potter:* Gebirgige Landschaft mit einer Brücke und einer Rotunde in der Ferne. Im Vorgrunde ruhende Schafe und Ziegen. — 1844: IV. 47. *P. Potter:* Gebirgige Landschaft mit stb. — 1865, 1866, 1867, 1869: IX. 32. *Potter Pál:* Hegyes tájék híddal, az előtérben juhok.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: IX. 32. *Potter P.:* Hegyes tájék egy híddal, az előtérben juhok. — 1873: IX. 32. — *P. Potter:* Gebirgige Landschaft mit einer Brücke stb. — 1876, 1878, 1879: XV. 571. *Potter P.:* Hegyes vidék híddal. — 1881: 268. *P. Potter modora:* Juhok és kecskék.

Landregen Peter

Nobbe 1717

Laid

Archiv des Vereins f. sieb Landesk.

XXII. K. 665 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Lautregen Peter

Wobräu.

1417

ivod

Roth 16. s'köv M.

és III il tabla

ivod

Ferdinand von Zieglauer:

Zur Geschichte der Kreuzkapelle in der Elisabethvorstadt von Hermannstadt.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfőnö

8. sorsz. Műhelyi min

Lautregen Peter

Cnoa

Roth. 119. l

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Lantregen Péter

Univerzit 1909. 175

7.19.18

2946 -

2943.80

23.78

3.3.05.80

P f

Mirlag ~

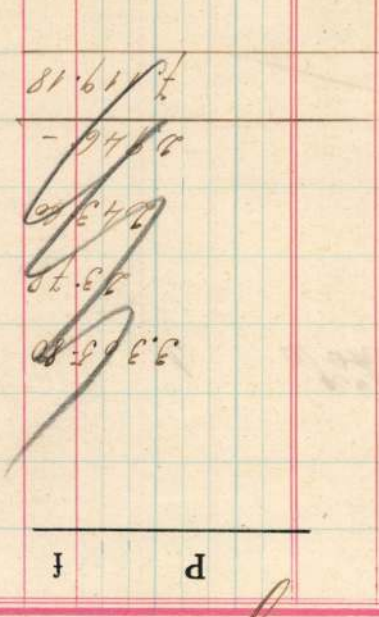

Budapest Székesfővárosi I. kerületi

1927. október hó.- 31.- en

Tiszta vag

1. Tőke

Landreger Petrus

Nobrin

1717.

IROD.

W 1251.

Landregen

(Lantregen)

Peter

1417 ~~[illegible]~~ fertigte das steinere Kreuz vor dem Elisabethtor in Hermannstadt

Thieme-Becker

22 K 301 l.

883–889

Weirotter Franz Edmund

7 drb. illusztrációja a „Voyage de Mr. Watelet, l'abbé Copette et Mme le Comte" című könyvhöz. Rk. de la Vallée-Poussin után.

126 m. 83 c.

K. 30. —

Lantregen Peter

1417

Wchw. 50. l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Péter Lantregen

1417 ben a Gerestrefeszi-
tést faragta Kr. Nagyte-
benben; ez az érdekes mű
még ma is főnáll és
W. Sebastian méltatja.

W ~~274~~ 275 l.

Lantregen Péter

szobrász

Nagy szebenben a vasuti indóház melletti kápolnában fel van állítva egy óriási feszület, mely oly nagy, hogy déli keresztága a kápolnában helyet nem találván, annak falából kiszökik és végének része kívül látható. A feszület alatt áll Mária és János; a feliráz értesít, mikor készült e munka: „Im Jahre des Herrn 1417" és ki által „Dieses Werk hat Peter Lantregen aus Oesterreich verfertigt." A kápolnat és a feszületet és az utóbbnak viszontagságait leírja egy 1875-ben Nagy szebenben megjelent kis munkácska.

Henszlmann Imre. Uti jegyzetek a Kiráfföldről Arch. Ért. 1879 384 l

Lautrogen Peter

Lrod

NR. Deutsche Bildhauer
in Siebenbürgen. 1. Martin
u. Georg v. Klausenburg.
2. Petrus Lautrogen von
Oesterreich. Siebenb. Deutsch.
Taglbl. 9932, 9935, 9940,
9948, 9956. 9961 7.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Landregen Péter
nobrát

cvod

Brückner, Wilhelm

Hermannstadt
in Siebenbürgen
Leipzig d. n.

43. C.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 évi hó n napján

délelőtt / délután órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy:

Elnök megbízásából:

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Landregen Péter

ostrák szobrász köből faragott feszülete 1417-ből, mely eredetileg a domonkosrendiek kolostora előtt s mely 1683-ban az Erzsébet-kapu vál unter einem offenen Gewölbe aufgestellt wurde. Später wurde an das Gewölbe die kleine Kapelle angebaut.

Seivert, Gustav

Die Stadt Hermannstadt.
Hermannstadt,
1859. 90. l.

NYOMTATVÁNY.
Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

der k. Verleihung unterworfen. Die Tatsache, dass König Karl 1322 an Nicolaus filius Conrardi de Talmacs das castrum Salgow zurückgibt sammt den dazu gehörigen Pertinentien Szasz-Sebes, Omlas, Feketewiz, Varalyafalu und fünf andern wal. Ortschaften, die keine andern sein können als Szelischt, Kakowa, Szibiel, Tilischka, Galisch, lässt den sichern Schluss zu, dass es sich hier um ein castrum regale handelt sammt den dazu gehörigen Burggütern. Das castrum ist später zu Grunde gegangen — wo stand es? — und die Pertinentien werden allein vergabt; 1383 vergabt die Königin Maria quandam possessionem nostram regalem Omlas vocatam inter sedes nostras Cybiniensem et Zeredahel vocatas situatam mit 4 wal. Ortschaften Grosdorf, Graphyndorph, Budinbach und Cripzbach an Goblinus und seine Verwandten; 1473 stellt Mathias über die früher schon erfolgte Schenkung von Hamlesch, (in quorum pacifico dominio licet iidem cives et hospites ac Saxones se ad dudum ex donatione nostra et confirmatione desuper facta perstitisse et etiam nunc persistere dicunt) sammt seinen Pertinentien (Omlas cum villis et possessionibus in eodem districtu habitis et ad ipsam possessionem Omlas pertinentibus) eine neuerliche Bestätigung aus (1483 abermals bestätigt); es ist eine Donation mit einem adeligen Gut auf Albenser Boden, die es mit sich brachte, dass das betreffende Gut, weil es im Besitz der Nation war, nicht mehr mit dem Komitat steuerte sondern mit der Nation, was 1486 von Mathias ausdrücklich bestätigt und befohlen wird (Eder: De initiis S. 203); 1505 entscheidet die Universität einen Hattertstreit zwischen Hamlesch villa videlicet regia in districtu sedis Cibiniensis habita und Klein-Pold. Die Einverleibung in den Hermannstädter Stuhl muss also zwischen 1486—1505 geschehen sein. Es sind Anhaltspunkte dafür vorhanden, dass diese 1494/5 erfolgt sei. Im Jahr 1494 führt nämlich die Bürgermeisterrechnung von Hermannstadt Hamlesch unter den Stuhlsgemeinden noch nicht auf (Quellen S. 159, 161), die Villikatsrechnung desselben Jahres über die Bewirtung des Königs (S. 142) führt Hamlesch vielmehr in einer Reihe mit den Pertinentien an: Reussen, Homlisch, Folmar. Die Bürgermeisterrechnung von 1495 führt unter dem Datum 14. November 1494 Zahlungen der Pertinentien an, darunter von allen walachischen Gemeinden, nicht aber von Hamlesch selbst (S. 182); die Rechnung von 1496 führt die Gemeinde unter den Stuhlsgemeinden auf, unter denen sie nun bleibt (203, 204, 207). Die Einverleibung in den Hermannstädter Stuhl muss also Ende 1494 oder 1495 erfolgt sein.

Wie sie erfolgte, darüber liegt leider keine urkundliche Nachricht vor. Doch ist sicher, dass nach der k. Exemption vom Komitat, nach der Schenkung an die Nation, diese das Recht hatte, die Gemeinde auch politisch mit sich zu vereinigen und dass die Universität allein solches tun konnte. Warum sie's tat, das hat einen nationalen und wirtschaftlichen Grund gehabt,

Einen nationalen: Hamlesch war eine sächsische Gemeinde; ihr Gebiet war territorial im Zusammenhang mit den VII Stühlen, die völlige Aufnahme in den Verband derselben als gleichberechtigte Gemeinde ergab ihr vermehrten Schutz insbesonders gegen anderweitige Verleihungen, stärkte dann andererseits die Kraft der „Nation"; aus denselben Ursachen konnten, abgesehen von den Rechtsanschauungen der Zeit, die walachischen Gemeinden nicht in die politische Gleichberechtigung aufgenommen werden. Die wirtschaftliche Ursache: die gleichberechtigte Gemeinde leistete mehr als die untertänige. Als Stuhlsortschaft hatte sie auch an den Lasten des Stuhls mitzutragen; sie steht, was ihre Leistungen betrifft, mit Hammersdorf, Schellenberg auf gleicher Stufe.

Diesem einen Fall, dass in verhältnissmässig später Zeit Komitatsland in Sachsenland verwandelt wurde, steht auf der andern Seite häufiger entgegen der andere Fall, dass Sachsenland Komitatsland wurde. Wie dort der Gewinn ein nationaler und wirtschaftlicher war, so hier der Verlust. Jede Gemeinde, die aus dem nationalen Verband ausschied, verringerte die Steuerkraft der Nation. Und solches ist oft geschehen und zwar auf die Weise, dass irgend Jemand, besonders Einer, der auch im Komitat begütert war, in einer Gemeinde Privateigentum erwarb, — ursprünglich bei der Markgenossenschaft der sächsischen Gemeinde gegen sächsisches Recht — solches dadurch schon von der Gesammtheit eximirte Besitztum steuerfrei machte und eben auf diese Weise aus dem gemeinen Recht des Sachsenlandes sich löste. Gelang es ihm dann noch, gewisse Gerechtsame, die früher der Gesammtheit zustanden (Mühlrecht u. s. f.) sich anzueignen, so war die Freiheit der Gemeinde dahin; die wirtschaftliche Veränderung hatte die politisch-nationale zur Folge. Was die Nation nach beiden Seiten hin verlor, das zusammen zu stellen wäre eine wenn auch leidvolle doch lohnende Aufgabe; zunächst wäre schon ein Verzeichniss der Orte, die einmal zum Sachsenland gehörig von demselben getrennt wurden, dankenswert.

Die Erörterung wirtschaftlicher Fragen hat uns zu national und politisch bedeutsamen geführt: ein neuer Beweis für den engen Zusammenhang beider Gebiete in der Entwickelung jedes Volkes, eines bedingt durch das andere. Ist doch in der Geschichte wie in der Natur „Alles Frucht und Alles Samen".

Fr. Teutsch.

Heimische Künstler.

Johan Rosenauer (Johannes von Rosenau), 1445 Maler in Hermannstadt. Die Kreuzigung Christi im Chor der Kathedralkirche in Hermannstadt und ein ähnliches Gemälde in kleinerem Mass-

stab in der Kirche des h. Kreuzes in Mortesdorf. — Seivert, in Trausch Lex. I. p. XIII. — Möckesch: Die Pfarrkirche A. C. in Hermannstadt, p. 114.

Hans Siebenbürger, Maler in Wien 1483. — Berichte und Mitteilungen des Altertums-Vereins in Wien. 1856, I. B. pag. 250 laut Trausch Lex. I. p. 211, Note.

Dominicus, Maler in Kronstadt 1512. Korrespbl. IV, 58.

Georg Schuczteuffel in Hermannstadt, erhielt 1555 „zur Abconterfeiung der Stadt" 3 Gulden. — Ver.-Arch. XV, 613.

Laurentius Fronius, 1574 Maler in Kronstadt. — Sächs. Hausfreund 1874, 91.

Johann David, 1586 Maler in Hermannstadt. — Joh. Seivert: Gesch. der Prov.-Bürgermeister, p. 37. — Gust. Seivert: Die Stadt Hermannstadt, pag. 61.

Jeremias Stranovius, 1 80 Maler in Hermannstadt. — Trauschenfels Magaz., I, 77.

Jeremias Stranovius d. . ngere, 1715 Maler in Hermannstadt. — Korrespbl. V, 60.

Johann Ölhan, Maler in Kronstadt. Laut Trauungsmatrikel der ev. Gemeinde in Hermannstadt heiratete seine Tochter Anna Martha 14. Juni 1772 den Maler Martin Tischler in Hermannstadt.

Martin Tischler, 1772 Maler in Hermannstadt. — Hermannstädter Trauungsmatrikel der ev. Gem.

Johann Krempels, 1790 Maler in Hermannstadt. — Hermannstädter Handels- und Gewerbe-Kalender v. J. 1790. — Ver.-Arch. XIII, 81.

Johann Martin Stock, Maler in Hermannstadt, starb, 57 Jahr alt, 25. März 1800. — Siebenb. Intell.-Blatt Nr. 14 v. J. 1800.

Georg Daum, 1416 Steinmetz in Bistritz. — Ver.-Arch. N. F., IV, 581.

Petrus Landregen, Steinmetz aus Oesterreich, verfertigte 1417 das steinerne Kreuz vor dem Elisabettor in Hermannstadt. — Siebenb. Zeitung v. J. 1784, Nr. 77 pag. 613.

Ulricus, Bildhauer in Kronstadt 1506. — Korrespbl. III, 116.

Johann Stoss, Holzschnitzer in Schässburg, starb 1530. — Korrespbl. 1878, p. 80.

Martin Stoss, Bruder des Vorigen, 1534 Holzschnitzer in Mediasch. — Korrespbl. 1878, p. 80.

Erasmus Schnitzler, Bildschnitzer in Kronstadt. — Geb. 1531, gest. 1601. — Joh. Seivert: Die sächsischen Stadtpfarrer in Hermannstadt, p. 21, führt als Werke des Erasmus die Gestühle der Ratsherren und der Geistlichkeit in der grossen Kirche an. — Trausch Lex. III. p. 216. — Soterius: Transilv. celebr.

Elias Nikolai, Bildhauer 1650. Verfertiger des Apafi'schen Grabmonumentes in Malmkrog. — Siebenb. Quart.-Schr. VI, 294. — Trausch Lex. III, 487.

Korrespondenzblatt
1882.

Johann Gebel, um 1760 Bildhauer in Kronstadt. — Magyar Sion. 1868, p. 824. —

Durch die Veröffentlichung dieses Verzeichnisses möchte lediglich zu dessen Berichtigung und Ergänzung Anlass gegeben werden.

W. S.

Zur Geschichte der Wiedertäufer in Ungarn und Siebenbürgen.

Ein mässiger Octavband der Battyanischen Manuscripten-Sammlung, betitelt „Ein klaines gründtliches denckhbuechl, darinnen wirt begriffen und angezaigt, was sich seid dem 1524 Jar mit den Recht Christ glaubigen menschen hat zu getragen vnd wie sich die Gmain Gottes widerumb hat angefangen vnnd vermeert ist worden * Anfenckhlich durch Ambrosium Reesch zusammengetragen," erzählt, wie der Chronist sagt, „auf einfaltigest" die Schicksale und Leiden der Wiedertäufer vom Jahre 1524–1623.

Der Erzähler bekundet ein tiefes religiöses Gemüt, bleibt aber den politischen Ereignissen, selbst den Bewegungen der Reformation, sobald das Geschick der Secte durch sie nicht berührt wird, fern. Für die Geschichte der Secte dürfte das Büchlein eine nicht unwesentliche Quelle sein, und ich teile aus ihm mit, was sich auf Ungarn und Siebenbürgen bezieht. Zur Orientirung schicke ich voraus, dass die Anabaptisten auf Befehl König Ferdinands durch den Cardinal von Dietrichstein aus 24 Gemeinden Mährens vertrieben worden waren. Was nach dieser Verfolgung mit der „Gmaindt des Herrn" geschehen, berichtet der Chronist mit folgenden Worten:

„Wier begaben uns auss Märherrn in Hungern; Alda die gmaindt auch drei Hauszhaltungen hette, als Sabolisch Proyka, und Kevary. Wiewoll man sunst diszmals zu Kewary Kriegsgefärligkeit halber Bey anderthalb Jaren nit wohnte; (aber in diesen Triebsals Tagen kam es unsz seer woll,) dem andern Volckh, was man an gedachten dreyen Orthen nit vnderbringen kunde, Muszte man sunsten Hin vnd wider bej den Herren in Hungern, deren uns ein Tail gern vnd willig aufnamen vnderschlaiff vnd winter Herberg suechen. Es druckhet aber dieser grosze unerhörte Schreckhliche Tewerung die gmaindt desz Herren Treffendlich vnd Hart vnd kam ein Jammer, Triebsall vnd Ellend Zue dem andern. den es galte dieser Zeit an etlichen Orthen in Vngern ein Meczen Waiz zehen Taler, ein Meczen Korn vnd ein Meczen Görsten Jedes Acht Taler, Ein Meczen Aerbesz zehen Taler, Ein Meczen Prein nein Taler, Ein Meczen Haiden fünff Taler. Ein laib Brod Ein Taler, Ein Kieffl Sallz zwen Taler, Ein Pfund Fleisch Vier vnd zwentzig Kreitzer, ein Bindt Bier Achtzehen Kreuzer, Ein Bindt Wein Ein Gulden, Ein vngerisch halbe Schmalcz Ein Taler, Ein Centner Inslet Sibenzig Taler, Ein

<Landschad János lovag epitaphiuma>

Czékus László: Steinachi < > 1571-ből. Száradok 1900. 71. l.

271 szám.

Ma

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Erdélyi Bank r. t. (Toldalagi-palota) háza átépítése H. Dr

A beadvá

Melléklete

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat s

Másolta:

Összeolva

LANDSEDELLEY JOSEF

~~Josef Landsedelley~~

Erdélyi vázai

~~Mester~~

Magyarországi városképek
Magyar Nemzeti Múz.
Katalógus Nozsa György

Landseer, Charles
(1799-1879)

„Kislány Lutyával és kalitkával"
o. fa. 29,5 x 35,5 cm J. l. j. Char. Landseer
1860.

Ziziáltási ár: 15000 ft.

BÁV 48. Művészeti Képaukció Bp. 1979. május

Landsfeld Herman

tót farchas

Szül. 1899-ben Zsolna

mellett Malenoviciach-

ban.

9 soros csch életrajz

4 műve az alábbi mú-

zeumban.

Kat Bratislavy

295. l.

Landsinger, Siegmund
(1855 - ?)

~~Ka~~ Firenzei Zápolya O. fa. 69x56
s.j. S. Landsinger Florenz 86. Védett.
Kiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 39.Képaukció katalógus 1976 május

Landsteiner, Siegmund
(1855 – ?)

„Kastélypark" O. ja. 59 × 91,5 cm
J. l. 6. : S. Landsteiner Florenz Védett.
Védett. K. ár. 15000 Ft.

BÁV 39. Képaukció katalógus 1976 május

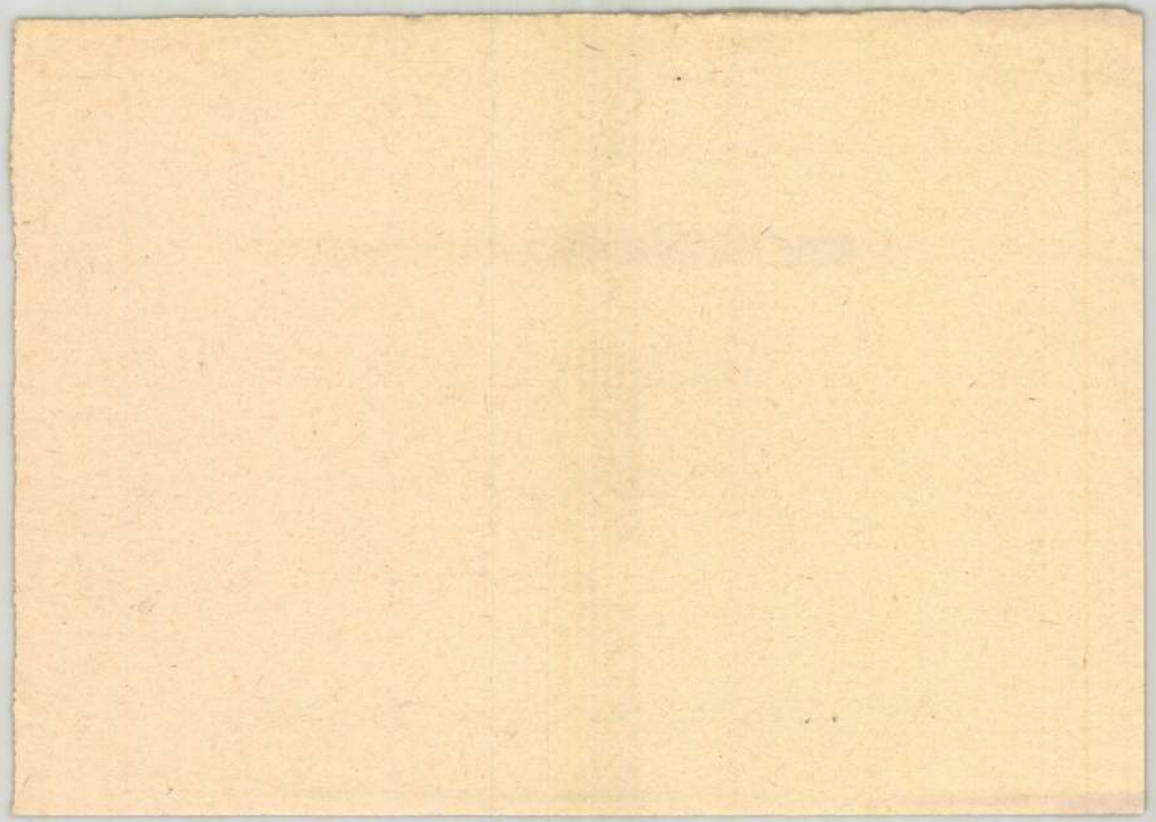

nyugtatja és baljában buzogányt tart. Öltözete: vörös dolmány, ugyanolyan nadrág és vállára vetett barna prémgalléros mente, vörös tetejű kalpag, fehér tollas forgóval és sárga csizma. Oldalán kard. Háttér dombos vidék, jobbra Németújvár erősségével és balra lovas hadállásokkal. Felhős ég.

Olajfestmény. Vászon. M. 233—140·5 cm. A Lanfranconi gyűjteményből.

XVII. sz. Ltsz. 569.

12. ***Batthyányi Boldizsár boszniai bán.*** († 1520. Jajczában.)

Balfelé forduló és szemközt néző alak, álló helyzetben, barna hajjal és bajusszal. Jobbját csípőjére támasztja és baljával az előtte álló és kék terítővel letakart asztalra helyezett, lepecsételt levélre mutat. Öltözete: meggyszín dolmány, vállára vetett ugyanolyan mente és vörös nadrág. Fején tollas kalpag. A háttérben: jobbra magas barokk talapzaton álló csavart oszlop, balra sárga és zöld függöny. Fent, a bal sarokban: «N : 9.»

Olajfestmény. Vászon. M. 223—140 cm. A Lanfranconi gyűjteményből.

XVII. sz. Ltsz. 561.

13. ***Batthyányi (I.) Ferenc. főpohárnok, horvát bán*** († 1566.)

Félig jobbra forduló és szemközt néző alak, álló helyzetben, barna hajjal és bajusszal. Jobb kezében buzogány, balját az előtte álló és kék terítővel letakart asztalon heverő kardjának markolatán nyugtatja. Öltözete: vörös dolmány, ugyanolyan színű nadrág és vállára vetett arany sujtásos mente. Fején vörös tetejű, tollas kalpag. A háttérben: balfelől kék függöny, jobbról, az ablakon át kilátás Németújvárra.

Olajfestmény. Vászon. M. 217—125. A Lanfranconi gyűjteményből.

XVII. sz. Ltsz. 563.

8. ***Miksa főherceg gyermekkorában, később I. Miksa király.*** (1564—1576.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, szőke hajjal, kivágott mellű, bő ujjú aranybrokát ruhában, fehér betéttel és kézelővel, arany gallérral. Jobb kezében aranyalma; baljával kardjának markolatát fogja. Zöldesbarna sötét háttér. Az ábrázolt feje felett a következő felírás: «Maximilianvs. Ferdinandi. Hvngarie. Et. | Bohemie. Regis. Filivs. Primo. | Genitvs. Anno | 1.5.30. Etatis. sve. 3.»

Olajfestmény. Fa. 44·5—36 cm.
Eredetije Barthel Behamtól a hágai képtárban. Másolta Landsinger Zsigmond. Ltsz. 24.

9. ***I. Rudolf király.*** (1576—1608.)

Vállig ábrázolva. Fejét félig jobbra fordítja és szemközt néz. Haja, bajusza, szakálla szőke. Arannyal kivert vértet és fodrozott gallért visel. Zöldesszürke alap.

Olajfestmény. Fa. M. 19—17 cm.
XVI. századi németalföldi festő műve. Ltsz. 23.

10. ***Batthyányi Kristóf, András fia,*** († 1530.)

Jobbra forduló és szemközt néző alak, álló helyzetben, vállaira omló barna hajjal és barna bajusszal. Jobb kezét övén nyugtatja; baljában tollas buzogány, melyet az előtte álló asztalra támaszt. Öltözete világoskék dolmány és vállára vetett mente. Oldalán kard. Piros tetejű kalpagja az asztalon van. Háttér: jobbra oszlopcsarnok vörös függönnyel, balra táj, vágtató lovassal. Fent, a bal sarokban: «N : 8.»

Olajfestmény. Vászon. M. 211—123 cm. A Lanfranconi gyűjteményből.
XVII. sz. Ltsz. 557.

11. ***Batthyányi Farkas.*** († 1551. Temesvár alatt)

Félig jobbra forduló és szemközt néző alak, álló helyzetben, barna hajjal, bajusszal és szakállal. Jobbját övén

Severiniae | Reg. Hun: Ablegat. | Intimus. Regius Cons. | obyt Cum Rege In | Campo Mohacz.»

Olajfestmény. Vászon. M. 99—84 cm.
XVI. sz. Ltsz. 4.

3. *Martinuzzi György, bibornok.* († 1551.)

Szemben álló alak, szürke hajjal, bajusszal és szakállal, Fejét félig jobbra fordítja. Öltözete: aranybrokát reverenda, fehér mise-ing, vörös gallér és ugyanolyan sapka. Jobb kezével a mellén függő keresztet fogja és balját a a címeres zöld terítővel letakart asztalon nyugtatja, melyen könyvek és papirlap láthatók. Az utóbbin megrongált felirás. Háttér: oszlopcsarnok, balfelől függönnyel és jobbról kilátással a szabadba. Az első oszlop talapzatán a következő felírás: «Georgius Martinu= | sius Utisinovich. | Aõ 1.50.6 in Conventu | Sajo: Ladensi. Ordi= | nem. S. Pauli I. mi Erem. | induit. Dein progressu | temporis, favore Jo= | annis Regis, Episcopus | Varadiensis, et thesau= | rarius Regius consti- | tutus. a Ferdinando I | Hungariae Rege, Archi- | Episcopus Strigoniensis | nominatus. ac tandem | a Julio III Sumõ Pontifice S. R. E. Cardinalis Crea= | tus est.»

Olajfestmény. Vászon. M. 119—86 cm.
XVII. sz. Ltsz. 209.

4. *I. Ferdinánd király.* (1526—1564.)

Derékig ábrázolt, félig jobbra forduló alak, kivágott fekete ruhában és prémgalléros fekete felöltőben. Fehér ingének gallérja és kézelője fodrozott. Haja barna. Szakálla nincs; bajusza gyenge növésű. Fején fekete barett. Bal kezének mutató újját jobb keze fejére helyezi. Zöld háttér. Alul, a kép keretén a következő felírás: «... Roy. D Hongrie. Do... nande. Sa.»

Olajfestmény. Fa. 37—27·5 cm.
XVI. sz. Ltsz. 8.

5. ***Erzsébet főherczegnő gyermekkorában, később II. Zsigmond lengyel király neje.*** († 1555.)

Térden felül ábrázolt, félig jobbra forduló alak, szőke hajjal kivágott, bő újjú aranybrokát ruhában, fehér betéttel és arany gallérral. Fején arany főkötő. Két kezét, derekához emelve, egymásra helyezi. Zöldesbarna sötét alap. Fent a következő felírás: «Elisabet. Ferdinandi. Hvngarie. Et. Bohemie. Regis | Filia. Anno. 1.5.30. Etatis. sve. 4.»

Olajfestmény. Fa. M. 44·5—36 cm.
Eredetije Barthel Behamtól a hágai képtárban. Másolta Landsinger Zsigmond. Ltsz. 25.

6. ***I. Ferdinánd király.*** (1526—1564.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak, fekete ruhában és hermelin-prémes fekete köpenyben. Fején fekete kalap. Hegyes szakálla, haja és bajusza szürke. Nyakában az aranygyapjas rend, bal kezében olvasó és erszény. Szürkésbarna alap. Fent a következő felírás: «Ferdinandvs von Gottes Genaden. Röm, | Kaiser Avch Zv Hvngern Vnd Behaimb König, etc.»

Olajfestmény. Vászon. 69—57 cm.
XIX. századi másolat. Ltsz. 9.

7. ***Anna főhercegnő gyermekkorában, később Albert bajor herceg neje.*** († 1560.)

Térden felül ábrázolt, félig balra forduló alak, szőke hajjal, bő újjú, kivágott aranybrokát ruhában, fehér betéttel és arany gallérral. Fején arany főkötő. Két kezében egy tengelicet tart. Zöldesbarna sötét alap. Az ábrázolt feje felett a következő felírás: «Anna Ferdinandi. Hvngarie. Et. Bohemie. | Regis. Filia. Anno 1.5.30. Etatis. Sve. 2.»

Olajfestmény. Fa. M. 45—36.
Eredetije Barthel Behamtól a hágai képtárban. Másolta Landsinger Zsigmond. Ltsz. 26.

Tőr. Képes lajstr. 1907

25. *Erzsébet főhgnő gyermekkorában.*

Derékon alólig látható és kissé jobbrafordultan áll. Kezeit egymásra tette. Haja és szemöldöke szőke, szeme kék. Főkötője aranycsipkéből való, szögletesen kivágott és bő ujjú aranybrokát ruhája vörös virágú, korczos ingének gallérja fodros és a nyakába vetett zsinóron emléket hord, melynek középső drágakövét koszorú alakban nyolcz gyöngy veszi körül. Felirata fölül két sorban: »ELISABET FERDINANDI HVNGARIE ET BOHEMIE REGIS FILIA ANNO 1530 ETATIS SVE 4.«

Fa, méretei 44·5 : 36 cm. — Lelt. sz. 25. — Értéke 350 K.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1894 : II. 58. *B. Beham után:* Erzsébet főherczegnő, II. Zsigmond lengyel király neje gyermekkorában. — 1907 : II. 5. *Barthel Beham után:* Erzsébet főherczegnő gyermekkorában.

Jegyzet. A haágai képtárban őrzött eredetinek másolata Landsinger Zsigmondtól.

Landsinger Zsigmond

festő.

26. *Anna főhgnő gyermekkorában.*

Derékon alólig látható és balrafordultan áll. Jobb kezében tengeliczét tart, melyet baljával czirógat. Főkötője aranycsipkéből való, haja és szemöldöke szőke, szeme kék. Sarkosan kivágott sárga brokát-ruhájának ujja szűkre fogott, korczos ingének gallérját fodor diszíti és a nyakába vetett zsinóron emléket hord, melynek középső zöld kövét nyolcz fehér gyöngy veszi körül. Derekát öv szorítja. Felirata fölül két sorban: »ANNA FERDINANDI HVNGARIE ET BOHEMIE REGIS FILIA ANNO 1530. ETATIS SVE 2.«

Fa, méretei 45 : 36 cm. — Lelt. sz. 26. — Értéke 350 K.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1894 : II. 63. *B. Beham után:* Anna főherczegnő gyermekkorában. — 1907 : II. 7. *Bartel*

Beham után: Anna főherczegnő gyermekkorában, később Albert bajor herczeg neje.

Jegyzet. A haágai képtárban őrzött eredetinek másolata Landsinger Zsigmondtól.

Landsinger Zsigmond

Jesto

24–26. Bartel Beham után.

A mester sz. Nürnbergben 1500-ban. † Frankfurt a. M. 1550 november 22-én.

24. *Miksa főhg. gyermekkorában.*

Derékon alólig látható és kissé jobbrafordultan áll. Jobb kezében almát tart, baljával pedig kardjának markolatát fogja. Elől lenyírt hosszú haja és szemöldöke szőke, szeme kék. Sarkosan kivágott brokát-ruhája vörös virágú, ingének szűk ujja fodros és gallérja aranycsík. A nyakába vetett zsinóron emléket hord, melynek középső nagy kövét négy fehér gyöngy és ugyanennyi zöld ékkő veszi körül. Felirata a fej felett három sorban ez: »MAXIMILIANVS FERDINANDI HVNGARIE ET BOHEMIE REGIS FILIVS PRIMOGENITVS ANNO 1530 ETATIS SVE 3.«

Fa, méretei 44·5 : 36 cm. — Lelt. sz. 24. — Értéke 350 K.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1894 : II. 61. *B. Beham után :* Miksa király gyermekkorában. — 1907 : II. 8. *Bartel Beham után :* Miksa főherczeg gyermekkorában.

Jegyzet. A haágai képtárban őrzött eredetinek másolata Landsinger Zsigmondtól.

Landsinger Zeigmund

festő.

Landsinger Zs

Böcklin A. archépe

A művész archépe

(836 – 1898 lelt sz)

Nőt tumulmány fáty ol-

lal

Nőt tumulmagfej

Nőt akttanulmány

Tempelhain c. graf-

es Tájkép

művei a szépm-

Mur graf gyűjt.

hallstattensis

Situla, IV. 132

Landsinger Zsigmond

festő.

Szül. Eszéken 1858. a münchenni festészeti akadémia tanítványa.

Az 1896. mill. kiállításon a horvát művészek csoportjában

52. sz. a. Sapphó.
53 " " Lucretia.
54. " " Pavaszi hangok.

A horvátországi tájképek Eszül n. ott.

112. sz. Ilok.
113. " Erdut
114. " Ružica
115 " Šarengrad.

H

1871. és. 2 ~~2~~ 3 lap.

Landsinger Zsigmond
Florenz

A Képzőművészeti Társulat kiállításain a következő művekkel vett részt:

1884. őszi kiáll.: Vidám zene, olajf., 200 ft. — Komoly zene, olajf., 200 ft.

1886. őszi kiáll. I. sor.: Rézkarc Böcklin A. Templomberek cz. festménye után, 5 ft.

kék palástot visel. Fején korona. Jobb kezében kormánypálca; balját csípőjéhez támasztja. Barna háttér. A kép alatt, a középen zászlókból és fegyverekből összeállított győzelmi jel. Ettől balra és jobbra a következő felírás: «Ludovicus Primus signifer Ecclesiae».

Olajfestmény. Vászon. M. 91—65·3 cm. XVIII. sz. Ltsz. 856.

23. *Mária királynő.* (1382—1387.)

Térdig ábrázolt, kissé jobbra forduló alak, vörös bélésű karosszékben. Fejét kissé balra fordítja. Tekintetét balra irányítja. Arannyal hímzett sötétzöld ruhát visel, kivágott mellén csipkebetéttel. Sötétszőke hajában gyöngyfűzér. Nyakában gyöngysor, derekán aranylánc. Fekete háttér. A kép hátsó oldalán a következő felírás: «Maria R. Vng. | mcccIxxxvii».

Olajfestmény. Fa. M. 18—14·5. Festette *Bartolo Fredo. (?)* A Nemzeti Múzeumból. Ltsz. 181.

24. *Zsigmond király.* (1387—1437.)

Térdig ábrázolt, félig balra forduló és szemközt néző alak, ősz hajjal, szakállal és bajusszal. Vörös szegélyű zöld tunikája felett arany palást. Fején korona. Jobb kezében kormánypálca, baljában országalma. Fekete háttér, a birodalmi, a cseh, a két részre osztott magyar és a luxemburgi címerrel és a következő felírással: «Sigismundus | Imperauit | Annis | 28.» A kép keretén a következő felírás olvasható: «Dis bildt ist Kaiser Sigmunds gstalt | Der diser stat so manig falt | Mit sundern gnaden was genaigt | Vil Haltums das man jarlich zaigt | Das bracht er her gar offenbar | Der Klain zal vier uñ zwanzig Jar | M | CCCC.»

Olajfestmény. Fa. M. 186—87. cm. Albrecht Dürer festménye után másolta *Landsinger Zsigmond.*

Eredetije Nürnbergben a Germ. Museumban. Ltsz. 616.

25. *Erzsébet, Albert király neje.* († 1439.)

Derékon alul ábrázolt, kissé jobbra forduló és lefelé tekintő alak, szőke hajjal. Jobb kezében pergamentekercs,

19. *Udvarhölgy I. Johanna nápolyi királynő kiséretéből.*

Derékig, bal arcélben, kivágott sárga ruhában, fehér palásttal. Fején sárga főkötő. Jobb kezével uszályát tartja. Zöldesszürke háttér.

Olajfestmény. Vászon. M. 48—38.
A nápolyi Incoronata templom frescoja után másolta *Hahn Lajos*. Ltsz. 2.

20. *I. Ottó király és neje, Ágnes.* (1305—1308.)

Balról a félig jobbfelé forduló király, barna szakállal és bajusszal. Öltözete: hermelin galléros vörös palást és vörös süveg, felhajló ellenzővel. Jobbjában pallos. Baljának mozdulatával úgy látszik, mintha beszédét kisérné. A jobbról ábrázolt és balfelé forduló királyné jobb kezével szintén magyarázó mozdulatot tesz. Öltözete: meggyszín bélésű, hasított újjú szürke felöltő és aranybrokát ingváll. Fején fekete kendővel körülkötött nyilt korona. Fekete háttér, a középen a három pajzsra osztott bajor címerrel.

Olajfestmény. Vászon. M. 85—66 cm.
Másolata egy XV. századi német (frank) festménynek. Eredetije a schleissheimi képtárban. Másolta *Landsinger Zsigmond*. Ltsz. 470.

21. *Martel Károly trónkövetelő.* († 1295.)

Térden állva imádkozó, balfelé forduló alak, bal arcélben. Liliomokkal és keresztekkel díszített, arany szegélyű sötétbarna köntöst és arany övet visel. Előtte vörösbarna függöny és vörös terítővel letakart imazsámoly. Arany háttér.

Olajfestmény. Vászon. M. 77—51 cm.
A nápolyi Incoronata templom frescoja után másolta *Hahn Lajos*. Ltsz. 21.

22. *I. Lajos király.* (1342—1382.)

Derékig ábrázolt, kissé jobbra forduló alak, leomló barna hajjal és barna bajusszal. Fejét kissé balra fordítja és szemközt néz. Szürke páncélja felett arannyal hímzett

Tört. Képes. lapfr. 1907

Landsinger Sigmund

festö", Lőrajzolo

1857 apr. 22. Tukovár

?

Singer Künstlerlex

5 K. 179. l.

Gipszgyűjtemény, Österreichisches Museumé

IV. 166.

— a bécsi egyetemé IV. 166.

(régészeti intézeteé)

Landsinger Zs

läsd
z

Perlajst 63

..... *műhely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

_ évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Landsinger Zs

laid

Perlajst 3.l
4 l

..... *műhely.*

/főnökség!

v ..... hó ... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ım.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Landsinger Zsigmond

1884 Florenc.

1. Vidám zene. Olajf.
200 frt.

2. Komoly zene. Olajf.
200 frt.

Képes tárgymutató az o. m. képzőmüv. társ. 1884-ik évi őszi kiállításához. Budapest 1884.

Landsinger Zsigmond

Münsarnok München

1899-1900. teliniatt.

maradványai

Fehéregyháza VI. 306

Landsinger Zigmond

Művészet 1902 366

Landsinger Zigmund

lásd

Műveriet 1902. 366 l.

Tizian IV. 164.

Dürer után.

-ben. † ugyanott 1528-ban.

va és koronázási díszben
jogart, baljában pedig
a, bajusza és elválasztott
öldöke barna és szeme
ves, piros béléső arany-
és csatját drágakövek
öntöse felett, a keresztbe
l Ausztria, Magyarország
Csehország címere van
em vállai felett: »Sigis-
. 28.« és a kereten: »*Dis*
t. Der diser stat so manig
genaigt Vil Haltums das
er her gar offenbar. Der
MCCCC.«

Lelt. sz. 616. — Megrendel-
1893 november 7-iki 45444
893 deczember 23-iki 53210
K-án. — Átvétetett az 1894

rtelmében 1894 október 19-én
október 22-én. — Elszámol-
Az elszámolást jóváhagyta az
leirat (1–895).
adatok. 1894 : I. 11. *Albrecht*
- 1907 : I. 24. *Albrecht Dürer*

nisches Múzeumban lévő ere-
mond.

Landsinger Zsigmond

616. Albrecht

A mester sz. Nürnbergben 147

Zsigmond király.

Térdig, balrafordultan áll
van ábrázolva. Jobb kezében
országalmát tart. Hosszú haj
szakálla őszbevegyült; szem
szürke. Zárt koronája ékkö
brokát palástjának szegését
diszítik, míg hajtókás zöld k
vetett stólát öv szorítja. Fölü
(ketté osztott), Luxemburg és
elhelyezve. Felirata a fejedel
munds« . . . »impauit annis . .
*bilt ist Kaiser Sigismunds gsta
falt Mit sundern gnaden was
man jarlich zaigt, Das bracht
Klain zal vier uñ zwanzig Ja*

Fa, méretei 186 : 87 cm. —
tetett Nürnberg város tanácsának
sz. engedélye (159–893) és az 1
sz. ministeri leirat alapján 1400

október 2-iki 47746 sz. rendelet (
(172–894). — Kifizettetett 1894
tatott 1894 deczember 31-én. —
1895 június 29-iki 3304 szvsz.

Kifüggesztésére vonatkozó
Dürer után: Zsigmond király. —
után: Zsigmond király.

Jegyzet. A nürnbergi Germa
detiről másolta Landsinger Zsig

Landsinger Zsigmond

festő, graf.
szül. Vukovár 1855
apr. 22
Becs, Florenzben
Böcklinnél tanult.
Münchenben telepedett
le és Böcklin-szerű
tájképekkel és figurális
képekkel

Thieme-Becker.
22. k. 305. l.

882

Weirotter Franz Edmund

Szajnamenti tájkép várakkal. Vues de la Seine

Ko. 6. Rk.

K. 5.

147 m. 194 cm.

LANDSINGER *Zsigmond*, festő és grafikus, * Vukovár 1855 ápr. 22. A bécsi akadémián és Firenzében Böcklinnél tanult. Münchenben telepedett le és Böcklin-szerű táj- és figurális képeket festett. 1884—1900-ig többször kiállított a bpesti Műcsarnokban. Jelentékenyebb művei: Sappho, Lucrétia, Tavaszi hangok, Ilok látképe stb. Több grafikai műve a Szépművészeti Múzeumban.

E. G II. 10. l

a) Az Esterházy-Képtárban. 1865, 1866, 1867, 1869: III. 8. *Ismertlen:* Tájkép török lovasokkal.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: III. 8. *Ismeretlen:* Tájkép török lovasokkal. — 1873: III. 8. *Unbekannt:* Landschaft mit türkischen Reitern.

c) A Tört. Képcsarnokban. 1894: V. 180. *Querfurt A.:* Török követség Bécs alatt.

d) A Nemz. Museumban. 1876: V. 80. Landschaft mit türkischen Reitern.

MDK

Landsinger Zsigmond
festő, grafikus

metszetei a kiállitáson
(Akadémia. Térey Gábor dr. rendezése)

÷ Nemzetközi modern metszetkiállitás

Grafikai Szemle 1903 évf 5 z 79 l

MDK

Landsinger Zsigmond festő

„Komoly zene"
„Víg zene" c képei KT harácsonyi tárlatán
1885.

MDK-A-I-1/1552.

Landsinger Zsigmond

Perálkortképe

31, 480-l.

Landsinger Zsigmond

Női arckép, monotipia

A XIX-XX. század magyar grafikája 1924. junius
Orsz. Magy. Szépmüv. Muzeum katalogusa 8 lap

L a n d s i n g e r Zsigmond
grafikus

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
366.
"Modern etching"

Landsinger Zsigmond

Perálltöstképes.

586. P.

ténjék.

Tisztelő kész hived

[illegible] munkálatok, sempedy a

Ő K Z O L T Á N

itkár urnak,

B U D A P E S T.

Landsinger Zsigmond MDK

Böcklin. A. tanár arcképe, rézkarc

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Landsinger Zsigmond
13. l. többnor
Lászlo Fülöp 22. l. 48. l.
Látik (?) 29. l.
Lautensack H. S.
18. l. 27. l.
Lerch, Martin 26. l.
Liotard, Jan Etienne
30. l.
Lippay Domonkos 56. l.
Lotz Károly 11. l. 40. l.
42. l.

Luycx Frans 23. l.
Luyken Caspar 30. l.

l.

Tort Képcs 1922

tovább

658
---------- szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Dr. Gangel Jolán pályázati kérvénye Horthy Miklós ösztöndíj elnyerése iban

A beadv

Melléklet

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat s

Másolta:

Összeolv

MDK

Landsinger Zs. 1o31.

Nemzetközi modern metszetkiállitás. 1903. ápr.
Országos Képtár

LANDSINGER ZSIGMOND

4o7. Böcklin A. tanár arcképe. Rézkarc.

Képzőm.Társ.1899-19oo. téli kiáll.kat.41.oldal

MDK

Landsinger Zsigmond

Zsigmond király. Olajfm.Fa. M.186-87.cm.
Albrecht Dürer festménye után másolta
Landsinger Zsigmond. Eredetije Nürnbergben
a Germ.Museumban. Ltsz.616.

Tört.Képcs.lajstr. 1907. 8.lap

MDK

Landsinger Zsigmond

I.Ottó király és neje, Ágnes. Olajfm. Vászon. M.85-66 cm. Másolata egy XV.sz.-i német festménynek. Eredetije a schleissheimi képtárban. Másolta Landsinger Zsigmond. Ltsz.470.

Tört.Képcs.lajstr. 1907. 7.lap

Landshut Zsigmond, szobrász l. Aradi Zs.

~~Landshut Zsigmond,~~
~~szobrász. l. Aradi Zs.~~

Landsmann Erzsi

1906. graf.

Nagyanyám, pastell

Landmeister V. 94.

Landsmann Ernő

Nagybányai kiáll. kat. 1912.

82

Csontgomb, népviseletből III. 110.

MDK

Landsmann Erzsi,

1906-ban az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 82.1.

M. D. K.

LANDSMANN Ernst festő

1906-ban Nagybányán a Szabad-
iskola növendéke

Petri Bk. 1954. 327. l.

Landsmann György

festészet

1902.

Éimisk 1930. 85. l.

Landsmann Sándor

Landsmann Sándor okl. mérnök, építőmester, V. Pozsonyi-út 28.
293-571

Bptávb 1940 szept.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

30 nap **ÁPRILIS** 16. hét

12 Vasárnap		Fehérvas. *Gyula*
13 Hétfő		Hermeneg. *Ida*
14 Kedd		Jusztin *Tibor*
15 Szerda		Anasztázia *Atala*
16 Csütörtök		L. B. Józs. *Lambert*
17 Péntek		Anicét *Anicét*
18 Szombat		Apollonius *Ilma*

Landthiller Gyula

akad festő

1869-70.

l.

Bedy Győri nyomtatók

23. l.

M.D.K.

Landt Mihály kőművesmester

Besztercebányai.1830-ban a csiksomlyói templom tornyait emeli, a templom frontját letisztitja.

Boros Fortunát:A csiksomlyói kegyhely.Kolozsvár 1943 42.

Landsmann Stefánia, festőnő; szül. 1893 szept. 12-én Prágában, hol az iparművészeti iskolában, s azután Jakesch Sándor prágai festőnél tanult. 1922 óta Budapesten él s leginkább régi képek másolásával foglalkozik.

Önélet. adatok.

Landsmann Stefánia

született Prágában, 1893. szeptember 12.
Tanult a prágai iparművészeti iskolában,
aztán magán úton tanult Jakesch Sándor
prágai festőnél. Főleg arcképeket fest-
Másolt a prágai és budapesti képtárakban.
1922. óta (Magyarországon) Budapesten él és
legtöbb régi képek másolásával foglalkozik.

Steffi Landsmann

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 167 l.

Név: Landtrachtiger Johann Caspar

Foglalkozás: festő (Maler)

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1701. VII 1.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Landtrachtinger

János Gáspár

festö

härtulajd. a budai

värban 1714.

irod

Völlick g. l

1908. Szept. 4.

rster Gyula úrnak
Budapest.

ányban, azonban
énnyel elismerem,
Magyar Általános
orottya utcai fiókpénz-
megbízásából a „Mü-
terhére

Landtrachtinger János Gáspár

festő

Már 1701. jul. 1. Buda polgára, tehát több mint egy évvel korábban mint Falkoner György, aki 1702 nov. 7. lépett a budai polgárok sorába. A városban telepedett meg, hol 1705. okt. 4. Anna, 1709. május 1. Mariska leányait, de nemsokára nejét is elveszté. 1713. ban január 8án újra megnősült, elvette Sprenger Mária Krisztina városi hajadont, 1731-ben Ferenc Gáspár nevü fiá született. Mint polgár tekintélyre tett szert, mert a városi bíróság ülnökévé neveztetett. Köztiszteletben halt meg a városban 1744. április 27 én 74 éves korában. Tehát 3 évvel élte túl Falkoner Györgyöt, ki 1741-ben halt el és kinek hatalmas riválisa volt, habár művészete azéhoz nem is volt hasonlítható.

1744
74
1670
1744

Arch. Ért. 1883. 105 l.

Landtrachtinger festő M.D.K.

1721 ben Hölbling építőmesterrel együtt dolgozott a budai főtemplom tornyán

Schoen A: Hölbling építőmester Budán. Műv.tört. Ért. 1958 (VII.) 2-3 n. 143

MDK

Landtrachtinger I.G. festő

Schéen A: A Zsigmond téri Szentháromság szobor. Tanulmányok Budapest Multjából. Bp.1936. IV.k. 2-13. l.

~~XXXXXXXXX~~

Landtrachtinger János Gáspár

festő

MDK

Fortuna u. 17. sz. ház a XVII. századtól művészek tulajdona. Erdinger János Lajos szobrász és Amini Antal kőfaragó után 1697-től Schwarsinger Tamás szobrász tulajdona, akinek halála után(1707) Landtrachtinger János Gáspár festő vette meg 1709-ben és tulajdonosa volt 1744-ben bekövetkezett haláláig.

Hel reállitva 1947-ben Ács Antal tervei alapján.
Repr.: 32. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
23.1.

M.D.V.

LANDTRACHTINGER János Gáspár festő

szül. 1670 Buda, megh. 1744 n.o.

1720-ban budai polgár

1712-13 Buda, Szt Háromság szobor aranyozása és festése

1728 Buda Krisztinavárosi kápolnábon négez festői munkát

1734 Buda tervet készít Sanftleben ötvösnek egy Mária koronázása szoborhoz

./.

M. D. K.

LANDTRACHT(N)IGER János Gáspár festő

1741 Buda II. József születésére

diadalkaput készít Scheroitz, Schultz

és Albertshauser festőkkel

(János)

Garas XVIII-XX. 17, 206, 230. l.

Landtrachtinger Janos
Gáspár

festő

1696-ban hártulajd.
a budai várban.

Vass Budaneinel
106. l.

il

íra,

a

Landtrachtinger Kristóf
festő.

végezte az 1725-ben
ujjáépitett Krisztina-
városi Franczin-ká-
polna festési munkáit.

Schoen Kro 1916

12. l 14. l.
23. l.

Fenti festette a kápolna
mennyezet képét, mely
Mária két főünnepét
ábrázolta

Megsemmisült 1797-
ben, mikor a kápolnát
az uj templom befejezése
kor lebontottak

215. kép. *Kétoszlopos Jordesz, XVII. század.*

Landtrachtin Johann Caspar, festő

Müvészet, IV., 19o5. 138.

Adatok müvészetünk történetéhez

Landtrachtinger János Gáspár festő

A 18. y. derekán az ő tulajdonában volt

a budavári Fortuna u. 17. y. ház

Konrádyné dr. Gálos Magda: A Fortuna utca és a Fortuna fogadó

Budapest 1978/12 17. o.

Landtrachtinger János Gáspár

festő 1709-ban vette meg az I. Fortuna u. 17. p.-a. házat.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335 l

3428

Landtrachtinger János Gáspár festő

Pesten és Budán dolgozott

a 18. században - említve

Budapest története III.Bp.Akadémiai Kiadó 1975

242.old.

MDK

Landtrachtinger Gáspár / + 1744 Budán/ festő

Schoen Arnold: Schervitz Mátyás budai festő. Magyar Müvészet 1929. 268.l.

tovább

Landtrachtinger Gáspár
39. l.

Lechner Jenő 40, 79, 80

Lechner Jenő ifj. 80. l.

Lőcsei Miklós 35, 37, 50

Lőcsei Pál 33–35, 56, 65.

Lőte Éva 40. l.

Markup Béla 78. l.

Maulbertsch F. A.
39, 70, 72. l.

Medveczky Jenő
40. l.

Mikó János 35. l.

Rados Jenő: Magyar
oltárok. Bp. [1938].

Landtrachtinger
János Gáspár

Thieme Becker

XXII. 305. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Landtrachtinger Jains

Gáspár

festő

1719-tól a külső

tanács tagja,

1736-tól hatvanas

polgár

Schmall

II-272.l.

Nagyságos

Dr. H a d z s y I s t

Landtrachtinger Janus

Gáspár

festő

1719–1720 budavárosi ~~külső tanács~~ szószóló ~~tagja~~ volt

Schmall

II. 265 l.

A LEGELTERJEDTEBB POLITIKAI NAPILAP.

KIADÓHIVATAL
Aradi Nyomda Vállalat.
Bulev. Reg. Ferdinand 4.
(József főherceg-ut)
Telefon-szám 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Aradi és csanádi egyes. vasutak palotájában.
Hirdetések árszabás szerint.

ARAD, | Főszerkesztő: Stauber József | 192

Igen tisztelt Uram!

A szóban forgó dolog úgy áll, ahogy azt írni méltóztatott.

Landtachtinger János

l.

Szépmüvészet
1944.234.l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Landtrachtinger J. Gáspár
festő

l.

Schoenkrisztinavarosi
4. l. 5. l.

Velemszentvidi Östelop VI. 86.

Landtrachtinger Gáspár

festő

l.

Szépmüvészet
1944.235.l.

Landtrachtinger J. Gáspár

Festő Buda

XVII

l.

Scholuszentháromi

12. l. 13. l. 27. l.

Ldarab

1662-909-7
Nyári-szobája.

196. Könyv-szekrény.

Egy nyitott, puha fából, készült, floderozott, három polczczal és alól nyitott részszel. bivó könyvszekrény

Régi anyagból összerova Tikats altal. Parkánya jobbról teljes. Kiegészitó része a 185 leltári számnak. Méretei: 210 cm. magas, 57 cm. mély, 153 cm. széles.

Értéke.....40.00 K

Landtrachtinger J.G.

festo

laid

Schoen Szentharom I.

11. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Landtrachtinger

Gáspár, festő

† Budán 1744

Schoen Arnold:

Scherwitz Mátyás

budai festő

Magyar Művészet

1929. 268. l.

913

1880

Csányiban nincs

263

Milyen minka?

Landtrachtin Joh. Casp

Univerzet 1905. 138

Bonifazio di Pitati (Veronese): J
lousei szt. Lajos és szt. András 17 (9
4226 (863). — Nyár 60 (602), 1040
— Ősz 60 (602), 1070 (31). — Tél
(602), 1041 (25). —

Landtrachtinger Gáspár 180, 182

Schoen Anna tempe.

MAGYARORSZÁG KÖZHIVATALAINAK CIM- ÉS ADATTÁRA

Állami, vármegyei, városi és községi hivatalok évkönyve

Kiadóhivatal: **Budapest, III., Zsigmond-u. 68. II. 7.** Tel: **53-9-90**

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Műemlékek orsz. bizottsága,

BUDAPEST

Állatkerti-út 1.

Landtrachtenger Gáspár

MAGYAR MUVESZET
1929. 268

MAGYAR MÚZEUM

Landtrachtinger
János Gáspár

Jertő

1719 – 20 (Hószolo)

Budán tagja a
külső városi tanácsnak.

Schmall L. Adalekok
Bp 1899. II. 265 l. 272 l.

1719. a külső városi tanácsi
tagja

1736. a hatvanas tanácsi
tagja

Landtrachtinger
Janis Gáspár

+ Buda 1744 apr.
27.
74 évés korban

Thieme - Becker
22 k. 305. l.

881

Weirotter Franz Edmund

A betagyott szajna. Vues de la Seine No. 5. Rt.

K. 5.

146 m. 195 sz.

Landtrachtinger János

Gáspár

festö

Buda XVIII. sz.

cród

Schoenhogyan

22. l.

által
minden „beszerzendő"-nek,
vagy „beszerezhető"-nek minősített művet
a legelőnyösebben
szállít a

LYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA
EST, IV. KERÜLET, KOSSUTH LAJOS-UTCA 18. SZÁM

LANFRANCO Enea

FODOR Ferenc; A magyar térképirás.
1-3. Bp., 1952-1954

199. lap.

291 lap. gyűjtemje

LANFRANCONI Enea gyüjtő

90 3 9.
91 10. h

Új Művészet

LANFRANCONI, Enea gyüjtemény

1887-ben több ezer darabos városkép gyüjteményének Budapestre vonatkozó részét a fővárosnak ajándékozta

B.NAGY Anikó: Városképek Pest-Budáról : Metszetek a Budapesti Történeti Muzeumban. Uj Müvészet, I. évf. 3.sz. 1990 9.p.

Lanesáři egyházi

emlékek

l.

Jedlička II.

376. l.

Férfi képe

357. Németalföldi festő a XVII. sz. második felében

Laner József

"Hazai müvészünk" festményét a Müegylet megvásárolta kisorsolás céljából.
A kép cime: "Rózsák."
Irodalom és Müvészet c. rovat közleménye.

Családi Kör. Bp. 1864. aug. 28. V. évf.
35. sz. 835. lap

%.

Lehetséges, hogy a Laner tévesen feltüntetett név és Lauer bécsi festőről van szó, viszont "hazai festész"-ként emliti a lap más hazai festővel együtt.

Az is lehet, hogy a nevet én néztem el és irtam rosszul, de akkor miért "hazai müvész"?

MDK

Láner Kornél

épitész

A Kamara uj tagjai. MMÉKözl. 1927. aug. 14.
209. l.

Mac-Lane (Amerika) festő

nyerte a harmadik díjat.

Manno Miltiades második lett a kellemi olimpiász
kobrászati csoportjában.

M. 932. VIII. 5.

Liebe Anne (Hannelies) Frau!

Wegen d. Krankheit Vater.

Komme Dienstag nachmittag 4 ½ d. Lehrer abzuspeisen.
Lehrerstelle besprechen.

M. 1932. VIII 5.

LANGSFELD Karl

MÉt, 1994/1-2. 179, 181. & ibd, 183, 184, 185.

M.D.K.

Láner Béla

"Bölöni György a párisi magyar festő karrierekről" cimmel folytat interjut az iróval Berend Ilona. Nagy elismeréssel beszél a müvészről, aki Párisban már beérkezett müvésznek számit Vértes Marcell és Czóbel Béla mellett.

Szinház, Bp. 1947. juli 8-14. III. évf
28. sz.

MDK

Laner Gizella festő

Pápai tárlat. Pápa és Vidéke, 1942, szept. 13.
1 l.

JOHANN LANER, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.-101.- Herr Johann Laner
Felvétel ideje: 1787. 20. Aug.
Hová vették fel: Báttaszek,/Bátaszék/. 156.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Ländtér I

bekeretett terplon

Werdenstetter 1872.

1) alapraje 4 III = 10

2) tárlati kép-festve.

cfj Tomasek János. 1901.

1) alapraje 1:50.

2) helyszélesítési terv délsoldal 1:100

3) tárlati kép Schwager Kürthy tál.
ösz.

34.

37.

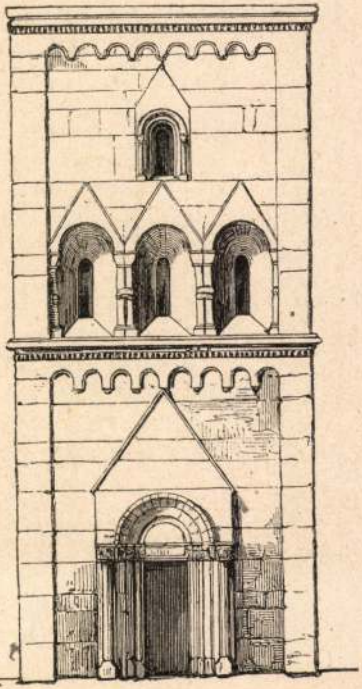

43.

4

M.D.K.

Landvay Peter, lakatosm.

Budán dolgozott. Budán polgárjogot nyert. 1691. VIII. 2. és 1697. XII. 31. között. 249.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari Érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

Landwing, Johanne3, asztaloslegén,

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke: "Landwing, Johanne3, Zug, Svájc, 1697.". 11~~6~~.old 13. jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967
A Győri Múz. Évkönyve

Landwing J./Johannes/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Zug,Svájc:
Landwing J." 124.old

Batári Ferenc: Asztalosleg-myek Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvességé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9.Xantus János Múz.Győr,1967. - A Győri
Múz.Evkönyve

Johannes Landwing, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1697: "den 31. Juni ist frömb gesessen Johannes landwing von Zug in dem schweitzerland discher gesel". 111. old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9.- Antus János Múz. Győr, 1967.- A Győri Múz. Évkönyve

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Landzelli-k

nevét, mint a magyar negyvennyolcas forradalom ábrázolásainak szignaturáiból jól ismert osztrák müvészét emliti könyvismertetésében Rózsa György. /Kurt Mellach: 1848. Protokolle einer Revolution. Wien-München, 1968./

Müvtört.Ért 1970. 1.sz. 67. 1.

MD K

Landzelli József, graf.
bécsi litografus
1803-1873

egész sorozatot adott ki a szabadságharc eseményeiről, így a kassai ütközetről.

Ambcsata. 12 5.1.

Landzedelly K.

l.

Mag N M. Cent

101 l.

Gedruckt bei L

Joanes Landus Funda-
tor / Sermitalus

épitette a Szamosújva-
ri vár egyik főbástyá-
jat a mit ezt a bás-
tya egyik kővére vések
fentebbi felirás bizo-
nyítja. A XVI. Stażad-
ban ??

Szongott 1901. 19. l
és 31. l

I. Köt

Landus János

épitész

Szamosujvári
vár

lásd

Kádár Szol Dob

VI. 239. l.

A Vörösmarty-körben nov. 30. 1871-ben tartotta ____

1.-42.11.

Székes-Fehérvár

Klökner P., 1872.

Petrus Landtregen MDK

A szász xxxxxxxxxxxxxxx művészetnek a német műveltséggel való kapcsolatát bizonyitja a nagyszebeni Kálvária szobor is, mely az ausztriai Petrus Landtregen müve. Más bizonyitékokat lásd szövegben.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp.1954.43.l.

Lang

nekesfehérvári könyvkötő

1786.

vrod

z

Gárdonyi 1917

52. l.

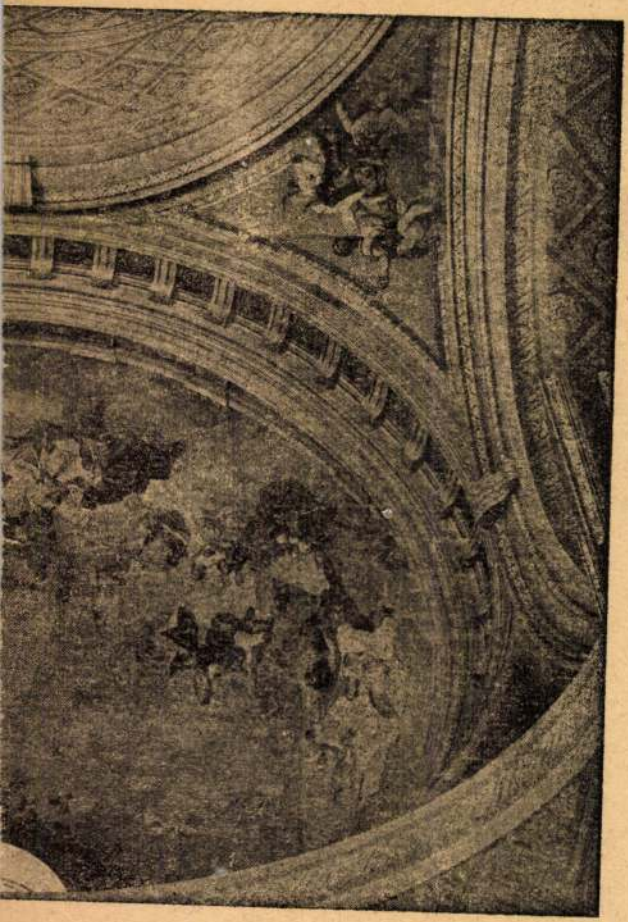

Lang

nékesfehérvári

könyvkötő

1786.

l.

Magy. Könyvszle

1927. 109. l.

Pannonia III. 47

Lang
ésem.

laid

Szőrik 96 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Lang
Keramikus

Művészi Ipar
1891. 182. l.

vagyis 25.902 korona; 11 esztendo mu
mezővásárhelynél 7705 korona, Szen

ló volna 1910-ben 100.000 K, melynek
nát.

ől, a melyeknek esedékes segély-rész-
rtizációjuk nem kívánatos, vagy pedig
rtizálhatók, a törlesztéses kölcsön alkal-
komáromi, pozsonyi, rimaszombati, sepsi-
ézeteknél volna igénybe veendő.

alábbi rovatos kimutatás, a melyben
tt államsegélyek eredeti összegei, *b)* a
d) a még esedékes részösszegek évei,
i.

y év alatt ósíttatik ?	Hány koronás évi részletekben ?	Hány évi részlet esedékes még ?	A még esedékes államsegély összege koronákban
10	10.000	6	60.000
10	10.000	6	60.000
10	10.000	10	100.000
16	10.000	10	100,000
15	10.000	11	110.000

Láng

budapesti porcellánfestési és majolika gyár. Inkább kiedényekre szorítkozik, melyekből szép példányokat hozott a veszprémi, városlődi telep, nagyrészt Vidéky Ipariskolai igazgató jeles mintái és Cserépy ifjú festő által díszítve, köztük szép persa virágvázák, a régi magyar agyagos ipar idomai s igen csinos, egyszerű ólómmázú majolikák.

Vas. Ugy. 1885. 452. l. (A porcellángyártás története és a porcellán és majolika kiállítás.)

FERENC TÉR 12
ÉS LILIOM UCCA 6

Klein Béla, Budapest

LEIPZIG

Ivan Tschichold, Leipzig (1925)

Lang késmárki fafaragó M.D.K.

1544 ben a késmárki ut-herent typlom részére imatszékeket kénitett.

Dénes Ferenc: A művészet és művelődés lelhelyei kepesmegyében. Lőcse 1900 40

MDK

Lang

Rudnay Sándor-érem, ezüst

Szent György Céh I. árverési kat. 1910. ápr. 1.

18

Láng (Pozsoz)
rézmetző

MDK

— a lapot az tezi érdekessé, hogy alul az erre kijelölt helyeken, a házasságra lépett — és
2/ eltemetett tagok záma Kézzel van beleviva.
Láng Korának jotirú rézmetzője volt

A magyar könyvszemle ez idei második füzete
Grafikai Szemle 1908 7. z. 156 o.

Láng (Pozsony)
vézmetző

MVK.

A magyar könyvszemle 1908 évi 2 füzete közli
Láng pozsonyi vézmetző munkájának
egy cinkografiai másolatát 168 2. évből
(A pozsonyi ev. egyház ujévi üdvözlő lapját) –

1)

A magy. könyvszemle ezidei második füzete.
Grafikai Szemle 1908. 7 r. 156 o.

Lang kőművesmester

1808-ban építette magának
a Városmajor u. 60-as sz. házat

Kovácsyné dr. Galos Magda: Városmajor utca
Budapest 1974/2 35. o.

LÁNG, keramikus, edénykereskedő

A jegyek kronológiai rendben előbb: MAYER GYÖRGY, v. MAYER G. VÁROSLŐD, majd LÁNG ÉS MAYER VÁROSLŐD, a legismertebbek. Egy rajzos jegy van: kétfüles váza konturvonalrajzából és alatta VÁROSLŐD. - A Mayer Béla idejében használt magy. korona rajz és MAYER BÉLA VÁROSLŐD felirat ritka. A XIX. sz. utolsó harmadában a Mayer család váltogatva használta a jegyeket. 278. old.

MOLNÁR LÁSZLÓ: A városlódi edénygyártás/1880-1950/ 278. old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 10. 1971 Veszprém, 1971

LANG, keramikus, edénykereskedő

A városlődi kőedénygyár védjegyei.-Lang és Mayer, Mayer G., Mayer Béla.- Feketevrepr. 277.old

MOLNÁR LÁSZLÓ: A városlődi kőedénygyar/1863-1950/ 275.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971 Veszprém, 1971

LÁNG, edénykereskedő, keramikus

A Mayer György városlődi kőedénygyárnak a Láng porcelán-kereskedővel való társulása egyik alapkérdése annak, hogy igy megoldódott az nemcsak a kőedény ,hanem a festett porcelánok olcsóbb beszerzése,ill.azoknak a bpesti boltban történő értékesitése. 282.old

MOLNAR LASZLO: A városlódi kőedénygyár/1860-1950/ 275.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

LÁNG EDÉNYKERESKEDŐ, keramikus

Az 1881-es Iparegyesületi karácsonyi kiállításon és ba
z-ron diszes edénycsoportot képviseltek a városlődi
edények. Igy pl. a, perec kulacs is.
9.kép.-Perec kulacs, jegy: LÁNG ÉS MAYER, VÁROSLŐD,
M=30.5 cm./Veszprémi Bakonyi Muz. Lelt.sz: 55.9.5./
Fekete repr. 280.old

MOLNÁR LÁSZLÓ: A városlődi kőedénygyár/1866-1950/
276.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

LÁNG ÉS MAYER, keramikusok

Az 1880-as évtized közepén a soproni kamara közli, hogy Mayer György kályha- és kőedénygyára a "Lang és Mayer" cég nevet vette fel. A társasviszony csak néhány évig állott fenn, inkább az edények értékesitésének jobb lebonyolitását célozta és némi tőkével segitette az egyre elszegényedő Mayer Györgyöt. 281.old

MOLNÁR LÁSZLÓ A városlődi kőedénygyar/1866-1950/ 275.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971 Veszprém, 1971

LÁNG, Ábraham fertő
Michael fertő

Pozsony, 1646
1783.

Arn 1996/1-3 231.

ltozatos XIV.
áródó épület.
ngaboltozatok
lalív két felén

V: sz. 120 cm

ján lóheríves
mmal e fölött
művű rózsák.

sírkápolnába.
ösmárványból;

Láng
Porcellánfestő

Csanyi 1954
60 l.

Lang

ostrák ércurvéső

l

Medicina Faludi

1124. sz

ára, Möler István bizottsági tag
ári utiszámláját 161 K 60 fillérre
visegrádi utiszámláját 26 K 60 fre
isszaküldeni.
vi szeptember hó 14.

számv. igazgató.

Lang

éremvers

l.

Num Körl

1939-40.

66.l.

Római Kard V. 251

Lang, kalkografus

Művészet, IV., 1905. 347.

Adatok művészetünk történetéhez

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt; félévre .. .. .. 6 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. .. 8 frt; félévre . .. .. 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. .. 6 frt; félévre .. .. .. 3 »

44. szám. — 1877. Budapest, november 4. XXIV. évfolyam.

A MŰCSARNOK A SUGÁR-UTON.

NE NYULJ HOZZÁM.

Elbeszélés.

Irta: **Jókai Mór.**

(Vége.)

VIII. A rózsa rózsája.

Sok katonán megesett az már, hogy a mig benne nem volt az ütközetben, tetétől talpig sziv volt, ugy reszketett tőle, s mikor aztán egyszer belekeveredett, senki se volt nálánál vitézebb.

A mint a cselédektől megtudták a megérkezők, hogy Jolánka a parkban sétál egyedül, az alispán pedig odafenn van a szobájában, — rablóbanda nem intézheti ügyesebben a támadását, mint a hogy ők foganatositották. János bátya ment az alispánhoz, Tivadar pedig elfoglalta a parkot.

Tavasz idő volt; a park minden utjain nyiltak a rózsák, tarka csoportokban, egész lugosokat képezve, rózsasövények, rózsaerdők! De Tivadar ugy volt vele igazán, mint az egyszeri ember, a ki nem látta a fától az erdőt: ő nem látta a rózsától a rózsaerdőt. Attul az egy rózsától, a ki szemközt jött rá. A szép Jolánka egyedül sétált a rózsák között s egy letört százlevelü volt a kezében.

Tivadar el volt rá szánva, hogy ha elfut előle, utána fog szaladni, megkeriti és elfogja.

Nem volt rá szükség. Az, a mint meglátta őt, sietteté a lépteit, hogy hamarább találkozzék vele. S még ő szólitá meg.

— Ah ön itt van? Azt hallottam, hogy elment Amerikába.

— Csakugyan ott voltam, kisasszony. Folyvást Amerikárul irt könyveket olvastam s nagyon megszerettem azt a világrészt.

— S mit szeretett meg rajta olyan nagyon?

— Leginkább tetszett nekem az a szokás, hogy ha valaki Amerikában egy hölgynek udvarol, azt tartozik elvenni. A törvény igen szigoru e tekintetben. Házassági ajánlatnak tekinti azt is, hogy ha egy férfi egy szál rózsát kér egy hölgytől.

Jolánka nem felelt rá semmit, nagy dolga volt vele, hogy a kezében tartott rózsárul leszedje a töviseket.

— Hejh, ha ez az enyim lehetne! sóhajta fel Tivadar, Jolánka keze után nyulva.

— Hát hiszen önnek adom: szólt Jolánka, odanyujtva a *kezét*.

— A rózsát?

— A rózsát „is".

El is lett azután ez a kéz halmozva csókkal: s attul a percztül fogva, hogy a kezét meghagyta csókolni, nem is volt többé a szép Jolánka „Nenyuljhozzám."

Tivadar odatüzte a gomblyukába a rózsát s nem volt most már nálánál büszkébb, kevélyebb, elbizakodottabb ember a kerek földön.

Elfuthatott most már a szép Jolánka: fogva volt már. Melletett már megvallani az anyjának rózsapiros arczczal, hogy elvesztette — a virág nevét.

Tivadar pedig nagy sebességgel végigjárta a park kanyargó utjait, mint a ki nagyszerü szónoklatra készül. Hátra volt a nehezebb feladat: az alispánt is rábirni, hogy legyen egy pillanatig vele együtt Amerikában! Nehéz sor! De a rózsa rózsája erőt adott hozzá.

IX. A szigoru apa.

Mikor már Tivadar elég sok tulipántágyon keresztül gázolt, s nagy menynyiségü virágcserepet felforgatott, a mik elég szerencsétlenek voltak vele szemközt találkozni, a mig ő a legtökéletesebb leánykérési szónoklatot kifőzi fejében: akkor sietett fel elszánt lélekkel a kastélyba.

Minden ostromnál az a legnehezitőbb körülmény, hogy az ember soha sem tudja, mire várja az ellenség?

Tivadar rohamterve, szónoki remeke egészen ahoz volt készitve, hogy az alispánt majd egyedül kapja a dolgozó szobájában. S mikor tudakozódott utána, akkor azt mondták neki, hogy odabenn van a tekintetes asszony szobájában; csak tessék besétálni.

Tivadar együtt találta az apát, az anyát, a leányát, meg a János bátyját is. Már most hol van az a szónoklat? Egy ige se látott abból napvilágot!

— No öcsém, te ugyan sokára jösz elő a gyürüdet kiváltani! Előzé meg az alispán. Azóta már csak tanulhattál be valami szép nótát. Addig vissza nem kapod ám.

— Tudok biz én szép nótát is, urambátyám, szólt Tivadar bátorságnak okáért a gomblyukába tüzött rózsára szegezve szemeit. El is éneklem igen szivesen; de a gyürümet még sem viszem el; mert én azt itt akarom hagyni — Jolánka kisasszony jegygyürüjeül.

Megtörtént! Benne volt a tüzben.

Az alispán komoly ünnepélyes képet csinált.

— Öcsém uram! Ez fontos nyilatkozat. Én a leányom kérője irányában igen szigoru vagyok. Nagy követeléseim vannak, s azok kiterjeszkednek *a jellemre, szellemi képzettségre, rangra, vagyoni állásra, és a vallás dolgára is.*

No ez szép lesz, gondolá magában Tivadar, ha most itt engemet ezekből a tárgyakból megczenziálnak! S valami olyan gondolatja támadt, hogy talán jó volna eldobni a puskát a buzavetésbe és elfutni a kukoriczába? — A rózsájára tekintett, s az azt mondta neki, hogy ne féljen. A rózsa nem csal.

— Legelőször is a jellem dolgát illetőleg, szólt az alispán, megkövetelem a leányom kérőjétől, hogy soha kriminalitásért bebörtönözve ne lett légyen.

Tivadar nagyot lélegzett. Attul tartott, hogy holmi gárdistakori csapodárság után fognak inquirálni.

— Jajh, urambátyám, nem csuktak engemet még karczerbe se soha, még diákkoromba se.

János bátya nagyot intett neki a szemöldöklével: ezuttal öntudatosan; hogy ne feleljen többet, mint a mennyit kérdeznek. Megérdemelte volna egyszer-másszor.

— Azután jön a szellemi képzettség. Én szigoruan megkivánom a leányom kérőjétől, hogy irni, olvasni tudjon; a kétszerkettőt ismerje és legalább magyarul hiba nélkül beszéljen.

— Hiszen urambátyám, még just is végeztem, otthon vannak a bizonyitványaim.

János bátya nagyon rángatta a szemöldökét: — jó lesz azokkal nem dicsekedni! Sok megforditott „s" betü fordul elő a classificatio rubrikáiban.

— Azután jön a „rang". Azt okvetlenül megkivánom attul, a ki előttem kérőnek föllép, hogy jobbágyi, vagy cselédi osztályhoz ne tartozzék.

— De már az meg épen nem vagyok, inkább magamnak van harmincz cselédem. S vagyok a vármegyén vicenotárius!

(A mellékneveket elhagyta.)

— Azután a vagyoni állás. Ez is nagyon megfontolandó. Én a leendő vőmtül megkivánom, hogy legalább annyi birtoka legyen, a mennyit egy jobbágytelek képez.

— Akkor én herczeg vagyok! tört ki Tivadarból a büszkeség. Épen most kaptam az idei repczetermésemért negyvenezer forintot. Itt van a zsebemben.

— Végül hagytam a legnehezebb skrupulosomat. Ez a vallás. Tudni fogja uram öcsém, hogy én arra nagyon sokat adok.

No most itt van az a szikla, a min hajótörést szenvedek, gondolá magában Tivadar. A többi csak Syrén-dal volt, arra való, hogy a szegény hajóst belecsalogassa az örvénybe.

— Hát én megkivánom szigoruan a leendő vejemtől, hogy vallására nézve a „thúgok" vagy „phansigárok" felekezetéhez ne tartozzék, a kik a vendégeiket megfojtogatják.

Most már egészen tisztában volt a helyzetével Tivadar.

— Dehogy fojtom én meg a vendégemet, ha csak borba nem! s azzal odarohant az alispánhoz, hogy a kezét fiui tisztelettel megcsókolja.

— Lassan, lassan, — csititá őt Kapornaky. — Még ez csak a külső vár volt. Hátra van ám a fellegvár. Nem elég az én tetszésemet megnyerni; az a nehezebbik kérdés, hogy hát a leányom szeret-e?

— De már ezen a kérdésen tul vagyok.

— Hogyan tudod?

Tivadar kivonta kebléből a kapott rózsát. Spanyol király nem dicsekedett büszkébben a római pápától kapott arany rózsával, mint ő ezzel.

— Ezt a rózsát Jolánka kisasszony ajándékozta nekem, s aztán kegyelmes volt bünbocsánatot adni, hogy a kezét megcsókoltam érte.

Az alispán leányára tekintett, azt ugyan nem láthatta meg; mert az arcza el volt rejtve az anyja fökötője mögé. De hát „qui tacet consentit". A hallgatás is vallomás.

— No ha azt tette, akkor csakugyan a tied. Szólt kezét nyujtva Tivadarnak; s aztán lett a szobában átalános nevetésből és zokogásból támadó szép harmónia.

János ur ráveregetett az öcscse vállára. Jól viselte magát! De ugyan nagy munka is volt.

— De még ezzel mind nem ütjük ám el a dolgot, mondá Kapornaky. Nekem még mindig tartozol egy nótával. Az itélet ki van mondva. A mig azt el nem dudolod, addig a gyürüd zálogban marad.

Tivadarnak pedig akármikor több kedve volt a danoláshoz, mint most. Valami ugy összeszoritotta a torkát, hogy egy hang nem jött ki rajta. A szive ugy tele volt érzéssel, hogy az agyának egy gondolatja sem maradt meg. Csak nézett nagy holdkórosan a szép Jolánka szemébe.

Egyszer aztán maga a lány adta a szájába a dal kezdetét, elkezdte azt, a maga édes galambnevetéshez hasonló hangján.

A műcsarnok.

Lassankint mégis csak haladunk, már a mennyire egy szegény nemzettől telhetik. Más országok, igaz, boldogabbak; azoknak a kormányok emelnek kulturális és műintézeteket, melyeknek feladata a nemzet szellemi előhaladásának emeltyüit képezni, a „felsőbb" gondviselés látja el őket azokkal az eszközökkel, melyek nélkül magasabb fejlődés nem képzelhető, a nélkül, hogy egy fillérrel kellene hozzájárulniok azok létesitéséhez azonkivül, a mit adóban ugyis be kellett fizetniök. Mi sokáig nem voltunk hasonló szerencsés helyetben s a magánosok lelkesedésének kellett előállani, hogy a kormányok mulasztását pótolja. S valóban, mig Európában alig is van ország, melynek minden egyes müvelődési intézete ne valamely uralkodónak lenne érczénél állandóbb emléke, — minálunk alig van oly mivelődési intézet, melyet ne lelkes honpolgárok áldozatkészsége állitott volna föl. A magánosok önkénytes adományai által jutott nálunk büszke hajlékhoz a tudomány, a művészet s mig másutt majd minden közintézeten az államhatalomnak látszik keze nyoma, addig minálunk minden hasonló intézet fölött maga a nemzet szelleme lebeg.

Hű tükre az hazánk évszázados történetének, a mikor a nemzet sorsát ellenséges kormányok intézték idők hosszu során keresztül. A nemzet nemcsak önmagára volt hagyatva, de fejlődése utjába még mesterséges akadályokat is gördített a hatalom. De elég volt a nemzetnek egyszer fölismernie a helyzetet, hogy öntudatra ébredve, kezébe vegye és el ne ejtse sorsát azon a téren legalább, melyet nem korlátozhat semmi földi erőszak, mert a szellemnek a birodalma az.

S igy lön akadémiánk, igy szinházunk, igy muzeumunk s a szellem kultuszának annyi más oltára, melyen hazánk szerelmének s a nemzeti fenmaradásban vetett szent bizalomnak Vestatüzeit ápoljuk s kialudni nem engedjük többé soha.

El voltunk hagyatva sokáig. De ki merné tagadni, hogy van abban lélekemelő, elmondhatni: a mi kevesünk van, a magunk erejéből telt ki. A megpróbáltatás idejét kiállottuk s diadalmasan állottuk ki. Kedvezőbb napok virradtak ránk, a mikor már nem szükséges küzdenünk akadályokkal, sőt a mikor már támogatásra is számithat a nomzet onnan, a hol azelőtt csak ellenkezésre talált minden fejlődési törekvésünk: maga a kormány részéről.

S most karöltve haladhatnak nemzeti és általános mivelődési törekvéseikben. S haladnak is. Elmondhatjuk, hogy ezen a téren a kormány igen ügyesen tudott legyőzni minden oppozicziót, mely az előbbi kormányoknak annyi bajt okozott. Megadta magát neki, igy győzte le. S ma már alig van kulturintézetünk, mely ne az állam hatalmas támogatása mellett teljesitené magasztos küldetését, még azok is, melyek nem részesülnek egyenes államsegélyben; mert hisz a mivelődési áramlat olyan természetü, hogy azt nem akadályozni már hatalmas előmozditás.

Öröm látni, hogy ez a nem akadályozott szellem mennyit tőn pár év alatt a mivelődés terén. Csak a fővárost tekintsük. Legszebb palotái kulturintézetek és iskolák. Minden városresznek van legalább egy iskolája, melyre architekturai szempontból is büszkén tekinthet. Az állampénztárból, vagy legalább a kezelése alatt levő alapitványokból emelt épületek pedig messzeföldön ritkitják párjukat. A budai és lipótvárosi államgymnázium, a vegytani és élettani intézet, uj klinika, az egyetemi könyvtár, a nemzeti szinház bérháza mind impozans, feltünő paloták, s most nő a földből, hatalmas méretekben az uj dalmű-szinház a sugáruton. Mind nehány rövid esztendő müve csak.

. . . Ide szándékoztunk jutni — a sugárutra. Már maga is egész épitészeti műtárgygyüjtemény stylszerü nyaralóival, nagyszabásu bérházaival és középületeivel, melyek között egyenesen, büszkén vonul el a fasorokkal beültetett, fával, aszfalttal és finom poronddal boritott hármas ösvényü utcza, hosszu-hosszu vonalban.

Itt nyitják meg e hó 8-án a képzőmüvészetek elkészült csarnokát. Jelen lesz a király is és a trónörökös, a ki a műcsarnoknak védnöke. Ez ünnepélyes alkalom támasztá bennünk a gondolatokat, melyeknek a fentebbiekben megkisérlettük kifejezést adni, mert maga e megnyitás is élénk illustrácziója annak, a mit mondunk.

1863 tavaszán történt, hogy több buzgó hazafi törekvésének végre sikerült megalakitani a képzőmüvészetek országos társulatát, melyeknek nálunk ezelőtt is voltak hivatott mivelői, de csak olyatén módon, mint egykor szinmüvészetünknek: szórványosan, elzüllve, közös kapocs és középpont nélkül. E központot megalkotni volt a szövetkezés czélja, s gróf *Andrássy* Gyula volt első elnöke. A társulat elég szerényen kezdte, — kiállitásokat rendezett, a tagok évi dijaiból képeket vásárolt, azokat kisorsolta, s a tagok számára albumlapokat adott ki. De már ez is elég volt kezdetnek.

1865-ben, midőn az akadémiának már palotája volt, itt nyert a képzőmüvészeti társulat elhelyezést kiállitásai számára. De a helyiség nem felelt meg a czélnak, szük is volt, félre is esett s a közönség gyéren látogatta és a pártolás csökkent. Hiába volt, hogy az 1867-ben kormányelnökségre hivott Andrássy lelépte után *Pulszky* Ferencz az uj elnök s a választmány is elnökével *Ráth* Györgygyel mindent elkövettek a közérdeklődés nagyobb felköltése végett, hiába forditottak több gondot az albumlapokra, hiába közöltek azok müvészi rézmetszeteket és rézkarczokat az első évek könyomatai helyett, hiába kezdték meg az „országos képtár" műremekeinek kiadását, — a pártolók száma ugyan nőtt, de az még mind nem volt elég ama nagy czél elérésére, mely a társaság szeme előtt lebegett. Még az országgyülésileg megszavazott államsegély sem adta meg az óhajtott lendületet.

Mind szilárdabb lett a meggyőződés, hogy a társulat csak akkor fogja valósithatni feladatát, ha a képművészeteknek állandó otthont teremt, művészeink, ugy a hazában, mint a külföldön élők, műveinek találkozó helyet biztosit tisztán e czélra emelt és fölszerelt alkalmas helyen.

Igy született meg a műcsarnok eszméje. S már 1872 elején bizottság küldetett ki, mely ez eszme valósitásáról gondoskodjék. E bizottság *Ráth* György elnöklete alatt, a ki ez ügyben a legnagyobb buzgalmat fejtette ki, el is járt tisztében, s a várt eredményt biztositó első lépése az lett, hogy a minden mivelődési czélra örömest áldozó főváros a társulat kérelmére erre ruházta át azon jogát, hogy a sugáruti telkek közül egyet valamely kulturális czéllal biró épület számára a kisajátitási áron megtarthasson. A telek meg is választatott a sugárut déli oldalán az oktogonon tul a harmadik házcsoportban, s az a vételár kifizetése után az épitő társulattól a képzőmüvészeti társulat birtokába ment át s ezzel az ügy kilépve a puszta kezdeményezés stadiumából, — a műcsarnok fölépitésére lehetett gondolni.

Ezt tetemesen megkönnyebbité, hogy a „nemzeti képcsarnok-egylet", melyet József nádor emlékére bold. Kubinyi Ágoston, a nemz. muzeum akkori igazgatója alakitott, mint a képzőmüvészeti társulattal különben is egyirányu egyesület, ezzel összeolvadt s 28,748 frtnyi vagyonát a képzőmüvészeti társulatra ruházta. De még inkább elősegité egy más körülmény. A megvásárolt telek ugyanis a társulat czéljaira nagynak találtatott, s igy történt, hogy a főváros beleegyezésével, a telek fele része 55,000 frtért eladadott a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak a tervezett országos mintarajztanoda számára, melynek összeköttetése a műcsarnokkal mind a két intézet czéljait elősegitheti.

A képzőmüvészeti társulat ugyanekkor három dijjal pályázatot hirdetett a műcsarnok épitési terveire, s elhatározta, hogy az épitendő műcsarnokban az iparmüvészeti muzeum számára is alkalmas hely engedtessék, melyért ez 6000 frt évi bért fizetend. Az épitési költségek még fedezetlen részének beszerzésére külön bizottság alakult, s az e czélra sorsolást rendezett 50,000 frt értéket képviselő képgyüjteményre, melynek nem egy értékes darabját hazai művészeink ajándékozták.

A műcsarnok épitési terveire kihirdetett pályázat nemcsak a hazában, de a külföldön is érdekeltséget költött, ugy hogy a határidőre 85 pályaterv érkezett be, csaknem fele külföldi műépitészektől. A pályabirák az első dijat (100 db. 20 frankos arany) *Láng* Adolfnak, a másodikat (60 — 20 frankos) Halmai Andornak, a harmadikat (40 — 20 frankos) Förster Emilnek itélték oda. Az első terv mind a diszes külsőre, mind a belső berendezés czélszerü voltára nézve kitünt társai közül, tehát a kivitelre nézve is ez fogadtatott el. Nem nagyszerü dolgot konczipiálni, s azt miniatur-alakban vinni ki, hanem a helyi viszonyokhoz mért s e helyen kivihető tervet készitení volt a czél, s ennek a Lángé teljesen megfelelt.

Az ügy ezzel jó kerékvágáson haladt, s most már a külvilág is nagyobb figyelmet szentelt neki. *Majláth* György országbiró elfogadván a műcsarnoki országos bizottság elnökségét, minden tőle telhetőt elkövetett az ügy érdekében, s magas állása és összeköttetései mellett sikerült megnyernie ama körök támogatását is, melyek ez ideig meglehetős lanyhán tekintették ez egész törekvést. Felhivására már 1875. május elejéig 165,000 frt gyült össze, a pártfogók és alapitók részéről. Maga a királyi pár nyitá meg a fényes névsort, a trónörökössel, ki Ő Felsége engedelmével a társulat védnökségét is elfogadta és József, Albrecht, Vilmos főherczegekkel s Mária belga királynéval, a boldog emlékezetü József nádor leányával. A főváros hölgyei fényesen sikerült műelőadást rendeztek, mely 3110 frtot jövedelmezett. A fővároson kivül, mely 15,000 frtnyi alapitványt lett, majd minden nagyobb város, számos társulat és intézet s társas életünk legismertebb nevei találhatók az alapitók sorozatában, köztük a társulat buzgó alelnökeé, gr. Erdődy Sándoré. A művészek magok hazafias készséggel siettek beküldeni a sorsolásnál nyereménytárgyul szolgálandó festményeiket.

Most már pályázatot lehetett hirdetni a műcsarnok fölépitésére is. A tervező 234,801 frtban irányozta elő azok költségeit, s a pályázatnál Kéler Napoleon átalán-ajánlata fogadtatott el, ki 209,000 frtért vállalkozott az épités kivitelére. 1875. április 15-én történt meg az első kapavágás, junius 26-án tétetett le a sarokkő, s szept. 26-án már megkezdődött a födél felrakása.

Mivel a belső diszités költségeire még mintegy 50,000 frtra volt szükség, ez összeg erejéig tehát a társulat törlesztési kölcsönt kötött az első hazai takarékpénztárral, kedvező föltételek mellett. A belső diszitési stucco-munkákat 30,000 frtért Kéler Napoleon épitész, a festést Láng Adolf vállalta el 20,000 frtért.

Ez alatt fölépült a műcsarnok szomszédsá-

*

gában az országos mintarajztanoda palotája, a műcsarnokéval összehangzó izlésben, ugy hogy e kettő a sugárutnak már eddig is a legnemesebb stylü épületcsoportját képezi. Még inkább szembe fog ez ötleni, ha a szomszédos, még üres telek is hasonló harmonikus stylben épül föl, a mi meg is fog történni. Ide jön ugyanis majd a tervezett zene-akadémia és a festő-termek, mely czélra ő felsége Trefort közoktatásügyi miniszter előterjesztésére az udvartartás költségeiből 30,000 frtot engedélyezett a képzőművészeti társulatnak.

Három év alatt kellett volna a műcsarnoknak elkészülni és ime, a határidő még el sem érkezett s a pompás épület készen áll. És pedig nem az elsietés, hanem a műgond nyomaival ugy külsejében, mint benső berendezésében és diszitésében, mely méltó dicséretére válik ugy a tervező, mint az épitész tehetségének és izlésének. A műcsarnok olasz renaissance stylben épült, mint a mely a modern szükségletnek leginkább megfelel, nagy és egyszerü alakzatokat nyujt s azonkivül, hogy alkalmas disz és pompa kifejtésére, mai időben a nyilvános épületeknél leginkább megszokott. Az épület kivülről, homlokzati oszlopsorával, három kapujával s nagy ablakaival tetszetős a szemnek, belső diszitése oly fényes és izléses, hogy a legmagasabb müigényeknek is megfelel. Különösen meglepő szép a lépcsőház, melyet szines márvány- és porphyr stucco-oszlopokon nyugvó boltozat s tojásdad kupola borit, folytatást nyerve az emeleti előcsarnok sikboltozatában. Mind a kettőnek diszitése pazar gazdagságunak mondható. Különösen a kupola és az előcsarnok mennyezetdiszitése művészi kivitelben és izlésben is ritkitja párját. A kupola a művészetek, nevezetesen a fesztészet, szobrászat, épitészet, rajz, rézöntészet, műipar és a műtörténet személyesitéseit, mig az előcsarnok az Öszhang, Szépség, Valóság és Képzelet négy allegorikus alakját tünteti föl. A csarnok benső falán zöld márványlapokon arany betükkel föl vannak vésve a pártfogók nevei.

A lépcsőház, kupola és előcsarnok diszitésének bőven aranyozott kapiteljei és friesei *Marhenke* szobrász művei. A falfestés figuralis része jeles művészünk, *Lotz* Károly legsikerültebb ilynemü művei közé tartozik, mig az ornamentikai rész maga a tervező, *Láng* Adolf nagy gonddal készitett sajátkezü festménye.

A műcsarnok épületének szélessége 16° 4' 5", mélysége mintegy 21° Az egész beépitett terület 330 □°. Ehhez járul a csinos parkká alakitott 26 □°-nyi udvar, melynek közepén gyönyörü stylszerü majolika kut szökteti föl vizsugarát. Fischer I. műve és ajándoka.

Az épület alsó helyiségeit a lépcsőkön és üveges folyosókon kivül *müipar-muzeum*, vagy is hivatalos nevén: „*a nemzeti muzeum müipari osztálya*“ foglalja el három teremmel. Erre következik a félemelet, mely szintén az iparmuzeumé, öt kiállitási és egy rajzteremmel. Végre az emeleten van a tulajdonképi a *műcsarnok*, három irodával, hét kiállitási teremmel, és a választmány számára berendezett tanács-teremmel. A kiállitási termek közül csak egy van felső világitással ellátva, mig a többiek a nagy stylszerü ablakokon keresztül nyerik a világitást. A csarnokok ablakai szines és halvány üvegtáblákkal vannak ellátva, melyeket *Roth* üveges a kulturalis intézet iránti tekintetből készitett és ajándékozott.

A műcsarnok épülete nem csak egészében tesz kedvező benyomást, de sok épitészetileg érdekes részlet is van benne. Igy pl. a boltozatoknál legkülönbözőbb nemei alkalmazva vannak itt, s különösen figyelemreméltó a két nyolczszegletes terem és a lépcsőház boltozata, melynek alapidoma négy bolthajtás által beivezett hosszas négyszeg, mely iveken ismét négy más bolthajtás emelkedik s azok tartják az ovál-kupolát.

A műcsarnokban végbefejezéséhez közeleg ugy a belső berendezkedés, mint az iparmuzeumi és képzőművészeti tárgyak kiállitása. Ez utóbbit hazai és külföldi jeles művészek beküldött festményei oly gazdaggá tették, hogy e tekintetben is méltó megnyitása lehet a képzőművészetek csarnokának. Magától a kiállitásról annak idejében fogunk megemlékezni, mig az iparmuzeumról egy külön czikkben talál értesitést az olvasó.

Az iparmuzeum.

Európa földje megrendült. Keleti részében egy végzetes fajharcz dúl, s végzi iszonyatos munkáját, olyat, mely előtt gyászba borulhat az emberiség géniusza. A midőn a nyugot nagy társadalma kebelében lakozó nemes ösztönök föllobbannak, s az egykor dicsőségnek tartott és hirdetett harczot, mely embert igáz és embert öl, már csak nyügnek érzik, oly nyügnek, mely alól menekülni kell, — a midőn ott mind nagyobb és nagyobb tért hódit az a tudat, mely azt vallja, hogy az emberiség oly szabadságra termett, melynek alapja a béke, fegyvere a munka, győzelmi bére, dija az emberiség sorsán való javitás, az emberi élet szépitése, nemesitése: akkor látjuk a keletet, mint vérzik egy vad, irgalmatlan fajharcz csapásai alatt, mint kelnek e harczból oly rémek, a melyeknek létezésében hinni szivünknek, eszünknek egyaránt nehezére esik. Igen! nehezére esik e hit, s ha valami, ugy ez a körülmény bizonyitja be legvilágosabban, hogy a korszellem varázsvesszője nemzetünk testét megérintette, e test átalakul, a testtel átalakul az eszmék köre, s mind a kettő együtt oda vezet a szabadság utjára, melynek alapja a béke, élete a nemes irányban való tovafejlődés.

Hiszen mi már odáig jutottunk, hogy oly időben, a melyben tőszomszédságunkban végzetes események folynak, melyek izgató hatást gyakorolnak reánk, mozgalmakat idéznek elő: mi már megosztjuk a munkát. A mig egy nagy rész az események közvetlen sodrában uszik s ugy, a mint ezek hullámzanak, majd remél, majd lemond vagy épen kétségbeesik, hogy ismét reméljen, addig egy kis rész félrevonul, kerüli a folyvást váltakozó napi események sodrát, s azt teszi, mit tesz az a földmives, ki a tomboló harcz közepette is a földbe ereszti az eke vasát, előkésziti a jövőt oly munkával, mely nélkül semmi győzelem eredménye biztositva nincs, nem lehet, mely alapföltétel, mert tőle függ a fennmaradás, a lét.

Sokra, igazán sokra vitte a magyar! S ez szerencséje. Ha valami, ugy az, hogy előre néz s oly hatalomnak rakja le alapköveit, a mely hatalom a milyen békés, oly legyőzhetetlen is, a művelődés hatalmáét: ez életrevalóságának legbiztosabb s egyszersmind legszebb tanujele is.

Megszállja az ember lelkét ily gondolatok sora, megszállja a hit s bizodalom ereje, a midőn a napiesemények izgalmas sodrából, kivált pedig abból a körből menekül, a melyet bizonyos blazirtság s oly neme a kosmopolitaságnak szállott s rontott meg, mely kidobta magából egy kisebb kör, egy nemzet szeretetét s e szeretet helyébe tette az önzést — — az az ál-világpolgárság, mely nem bir fölemelkedni az igazi világpolgárság magaslatára, oda, a hol az igazi emberszeretet tana tündököl, s leirja a tan első tételét: szeresd az összes emberiséget, hass abban a körben, a mely körülfog, melyre munkád áldása szállhat — vagyis nemzeted körében, melynek létele nem véletlenség, hanem törvényes kiegészitő része egy nagy egésznek. — Az a faj, mely ezt nem érti, nem birja fölfogni, mely nem látja be, hogy hamis az a kosmopolitaság, mely kiveszi az egyént a közösségből s mint önczélt kergeti polustól-polusig — czél és haszon nélkül, s hogy az igazi kosmopolitaság az, mely szilárd alapon olyat létesit, a minek áldásában az emberiség osztozik — — az a faj mintha fölszaporodott volna nálunk. Jól esik e körből kimenekülni s szemügyre venni azt, a mi tiszta alapon, a korszellemmel számot vetve, számot vetve a körülményekkel is, a jobb jövőt előkésziti.

* * *

Mint az ifju ara ugy csinosodik, épül-szépül Budapest sugárutján az a ház, melynek homlokzatán arany betük azt hirdetik, hogy egyesült erők a művészet ápolására emelték. Maholnap megnyilik, s a megnyitás perczétől kezdve tényezővé válik közmivelődésünk áramlatában.

Ez a diszes ház még épülőfélben volt s máris menedéket adott egy kimondhatatlanul fontos más tényezőnek is, mely eddig részekre szakadva, csak türt vendége, mostoha gyermeke volt más intézeteknek, noha létjoga kétségtelen, fontossága elébe vág nem egy intézetnek, melynek létezése bár szintén jogosult, még sem tartozik az „égető szükségek“ rovatába.

Az iparmuzeumot értjük, mely ugy a mint gyült, csak vendég volt, rendezetlenül ugy szorongott, a mint tudott, nem volt okulás, hanem csak kiváncsiság tárgya. Már pedig idő haladtával mind több és több hang szólal meg az ipar mellett, kezdi hangoztatni a müipart, háziipart, sokszor belátásból, sokszor ösztönszerüen. Mind a kettő igen természetes, igaz hang, mert a gőz és villámosság forgalma széditő gyorsasággal lüktet, megteremti a modern államot nagy szükségeivel, követeléseivel, — a megszokott ősi források nem adják meg többé a szükségeset, ujakat kell nyitni s a hol csak lehet, régieket, bedugultakat ujból folyásra birni.

A müipar megragadja a nyers anyagot, átalakitással emeli az értéket, s ez nagy sor, mert versenyhez vezet, a melyben az absolute jó a győztes. Hogy a müipar sikert érjen, arra mellőzhetle ıül szükséges, hogy végrehajtó erői a segédeszközök dolgában, főképen pedig értelmi tekintetben emelkedjenek s ez csak ugy érhető el, ha számos más tényező összejátszik, főképen pedig működik az oktatás, az elemitől fel a szakoktatásig.

Itt azután érvényesül a szemléleti rész, mely a törekvő elé a minták rendszeresen összeállitott sorait állitja, irányt jelöl, izlést fejt, eljárást magyaráz, fejlődést tanit, szóval hűséges, megbizható kalauza a tehetségnek.

Ezzel aztán körülbelül ki van mondva az iparmuzeum létének jogosultsága és feladata is.

A mint már észre is vehetjük, a tárgysorok rendszerébe beléjátszik a műtörténelem, mely az iparágak fejlődéséről szól, az iparágak önállósága, a fejlettség foka, a jelleg akár kor, akár nemzet, akár végre egyes vidék szerint véve, az egyes, önállóknak vett iparágak egymásközötti kapcsolata s igy tovább föl, a hol az ipar a művészetbe átkalauzol.

Mindez bizony nehéz feladattá teszi a rendezést, annál nehezebbé, minél nagyobbak a hézagok, a melyeket majd csak időhaladtával lehet betölteni.

Ily hézagok pedig a mi ifju iparmuzeumunkban még igen tetemesek, a rendezés szerfelett nehéz volt s épen azért csak elismeréssel

adózhatunk dr. Pulszky Károlynak, ki derekasan s nem kisebb tárgyismerettel, mint buzgósággal oldotta meg a feladatot. Némi tárgyismeret mellett egyszeri átkalauzolás után legott eligazodhatunk s bemélyedhetünk a részletekbe is, s hogy ez lehetséges, ez dicséri a követett rendszert.

Mielőtt a csoportok vázlatos ismertetéséhez nyulnánk, szóljunk pár szót a keletkezésről is. A tárgyak egy része az idők során a magyar nemzeti muzeum régiségosztályánál gyülekezett s Römer Flóris által alkalom szerint szaporittatott; hozzájárult Xántus János keletázsiai gyüjtése, a Szalay-féle gyüjteményben létezett alkalmas tárgyak; az a mit a háziipar terén megindult mozgalom nyujtott; a rendszer megalkotását azután azok a vásárlások tették lehetségessé, a melyeket dr. Pulszky Károly a bécsi világtárlaton eszközölt s a melyeknél a legnagyobb hézagok betöltése volt mértékadó, végre hozzájárultak azok a tárgyak is, a melyeket Pulszky Károly közbenjárására külföldiek ajándékoztak.

És most lássuk a sorok vázlatát.

A mély földszint első terme a szövő és fonóiparé, beleértve a háziipart is. Itt képviselve van Japán, Egyiptom, Szerbia (Kállay gyüjteménye); kiválóan szembetünnek a velenczei és spanyol varrott csipkék s a magyar háziipar tárgyai, melyek között az öltözetek jó leczkét szolgáltatnak a modern diszités képtelenségeire nézve. Kitünik, hogy a valódi magyar diszités kiválóan stylszerü, az öltözet szabásához alkalmazott s épen azért szép.

A második terem a keramikáé, sok kiválóan szép és teljes sorozatokkal. Itt a modern majolica után jönnek az angol faldiszek; Minton-tól egy pompás fekete porczellán tányér, melynek domboru diszitménye reárakottak, fehérek, kiváló technikát követelnek (ára 210 frt!); jön régi és új Wedgewood, a német, franczia, olasz modern cserépedények sorozata; bajor és magyar diszes kancsók a mult századból, mint iparmütörténelmi tárgyak. Következnek a Delft japáni utánzatok, köztök Eggertől egy pompás váza; olasz majolica a XVII. és XVIII-dik századból; urbinói szép tányér 1580-ból; német kőedények (Steingut) Siegen és nürnbergi ipar, részben kitünő, természetes zománczczal. Erre jön Pulszky hozománya: a legrégibb eredeti persa fali diszitmények; erre görög antik tárgyak; cyprusi edények (Zichy Ferencz gróftól) római terra sigillata edények, mellettök keletiek, épen olyan sigillaták mint a rómaiak; Borneo, Siam edényei, China és Japán mázatlanjai; erre japáni s chinai mázasok pompás szinezetekkel s gyárak szerint rendezve (Jeddo, Miaco, Kiota, Nagasaki, Kanton, Nanking), ezek között kiválóan érdekes a repesztő ipar, mely az edény mázát sajátságos sejtalaku repedezésre kényszeriti s azok az utánzatok, a melyeket a japániak európai, XVIII-dik századbeli edények után készitettek. Azután jönnek az európai chinai utánzatok (Meissen, Pétervár, Herend, Berlin és régi bécsi).

A félemeletbe fölvezető lépcső falán diszes szövetek és remekbe varrt lószerszámok ékeskednek. A legközelebbi teremben van üvegipar: régibb cseh csiszolatok, osztrák jelenkoriak, német zománczos üveg, a kiválóan finom angol u. n. ólomüveg, orosz zománczosok oly diszitéssel, a minőt az orosz himzéseknél is láthatunk; jönnek japáni pompás lakkok, ezek között a remek faragott lakkok (vastag réteg remek domborművé vésve); China, India (Pendsáb), persa lakkok; berakott chinai és japáni tárgyak, ugyanonnan fafaragványok, melyek között csak a régiek szépek, az ujak, pld. fényképrámák már hanyatlást mutatnak; európai fafaragványok; préselt bőrök; a falakon velenczei tükör, üvegmozaik és csillár; kiválóak még Velencze modern opál, arany és avanturin üvegei, az antikok s a terem kincses szekrénye, benne egy pompás persa könyv — Saadi versei; egy pompás lakkszelencze, melyet az angol-chinai háboru alkalmával Metkalf a pekingi palotából rabolt el, s Duka Tivadarnak adott; rubin-üveg, chinai áttört elefántcsont munkák.

E teremben vannak végre a párisi Fourdinois felülmulhatatlan fafaragványai is.

A következő terem a fa és kődiszitményeké, melyek már szobrászati jelleggel birnak.

A legközelebbi terem a porczellán alakoké, főképen China és Hollandia van képviselve benne.

Ezután egy terembe lépünk, melyben mindenekelőtt az ötvösmunkák szegezik le figyelmünket. Itt pompás chinai filigránok (jelesen egy remek jégmadártoll) mellett indiai és abyssiniai, továbbá svéd munkákra akadunk. A mi azonban kiválóan szép és egyszersmind jó leczke azoknak, a kik oly nagy garral kürtölik az uj iparágak üdvösségét, nem gondolva azzal, vajjon van-e erre a nemzetben hajlam, az először a Castellani-gyár több arany remeke és — ki hinné! a *magyar ötvösség* sok tárgya ugy, a mint az még ma is inkább *háziipar* mint „müipar“ utján készül! Vannak antik ékszerek, melyeken a domboru diszités csupa apró, összeforrasztott arany golyócskákból való (pld: fejeken a göndör haj), ezek kiválóan szép és drága tárgyak voltak s Castellani arra az ötletre jött, hogy utánozni fogja. Ámde a legügyesebb segédek hiába fáradoztak, a dolog nem ment. Kutatásai közben Castellani azután reájött, hogy Apuliában a parasztok még most is üzik e mesterséget, mely a rómaiak idejéből apáról fiura szállott a legujabb időkig. Castellani beállitotta Apulia parasztjait gyárába, ma 65 munkást foglalkoztat s természetesen versenytárs nélkül áll! És a ki a mi szerény kisvárosi ötvöseink kiválóan stylszerü s mondhatni mesterileg árnyalt filigránjait nézi, nézi azt az eredeti stylt, mely a fülbevalókban, nyaklánczokban nyilatkozik, az bizony a sok lárma helyett ide is, más térre is valami magyar Castellanit ohajt.

E terem többi részét a fémipar s más, részben már szobrászati jellegü czikkei foglalják el, köztök a győri hires missale tábláinak másolatai.

Ezzel rövid vázlatát adtuk a hét terem tartalmának.

Ez a kezdet, senki sem mondja, hogy nagyszerü, de hogy a mi viszonyaink között tisztességes és ép, azt mindenki be fogja ismerni. Ha társadalmunk ép, akkor ez intézetnek jövője van, s a mit beléfektetünk, az anyagilag és értelmileg busásan, áldásképen tér vissza hozzánk. Ne bizza társadalmunk ez intézetet csak a földi és mennybeli gondviselésre, érdeklődjék iránta, karolja föl, segitse oda, hogy a szerény sorsu vendégből saját házában ur legyen. Ekkor megvalósul a magyar iparmozgalom első apostola, Kossuth eszméje is, mely még az iparczikk fejlődését is láthatóvá akarta tenni, tehát a fejlődést az elemitől föl a bevégzettig, azért, hogy alaposan oktathasson.

És kiváltképen a magyar iparosok azok, a kikre az ifju intézet számit, mert ők azok, a kik a legtöbb hasznot merithetik belőle, kiket haladásukban támogat, s igy tehát fontos tényezője a magyar ipar jobb jövőjének, a jövő nemzedékek jobb sorsának is.

Herman Ottó.

Irodalom és müvészet.

A «Budapesti Szemle» november—deczemberi (30-ik) füzete megjelent, érdekes és becses tartalommal. Az első közleményben *Hillebrand* Károly német iró művét kezdi ismertetni, ki a három nagy nyugati nemzet társadalmi s politikai viszonyait tárgyalja; ez első rész — mely különben meglehetős nagy terjedelmü — csak a francziákról szól. *Kállay* Béni a Vasiliadis görög iró «Galathea» czimü drámájának forditását közli rövid előszóval, mely szerint a dráma tárgyát a testvéri szeretetnek a szerelem fölé emelkedése képezi. *Hegedüs* Sándor a czukorkérdésről szól, főleg a hazai czukoradóra vonatkozó észrevételekkel. *Salamon* Ferencz «A római hóditás Magyarországon» czim alatt Budapest történetének megirásakor e tárgyban tett tanulmányait közli. Ezután *Szathmáry* György Bulgáriáról irt hosszabb tanulmányának első része következik. Költemény kettő van e füzetben: a «Galambposta» *Szász* Károlytól s egy angolból forditott «Kesergő leány» czimü ballada *Lévay* Józseftől. *Télfy* Iván hosszabb tanulmányt tesz közzé az 1870. óta megjelent uj görög drámákról. Végül az «Értesitő»-ben négy könyv van ismertetve. A «Budapesti Szemle» ezen füzetével 5-ik évfolyamát fejezi be. A jövő évben is ily alakban jelenik meg. Ára egész évre 12 frt. — Megemlitjük itt, hogy uj évi számai eredeti magyar regényt közölnek: Vadnay Károlytól «A rosz szomszéd» czimüt.

Nemzetközi közmondás-gyüjtemény. Mayreder Károly, Bécsben, a németországi keleti-társaság s a párisi ethnographiai társaság tagja, „Az összes népek közmondásainak bibliographiája“ megirását vállalván magára, franczia nyelvü felhivást bocsátott ki mindazokhoz, kik ily vállalat iránt érdeklődnek, hogy küldjék be hozzá (vagy legalább czimeik szerint tudassák vele) azon önálló vagy kisebb gyüjteményeket stb. melyekben valamely nép közmondásait akár egyszerüen, akár magyarázva vagy más népekéivel összehasonlitva, feltalálhatja. Nem könnyü vállalat, de ha sikerül, nem is csekély jelentőségü lehet. Felhivjuk reá az érdeklődök figyelmét. *Mayreder* ur czime: Bécs, IV. Favorit-utcza 29.

„Politikai évkönyv 1878-ra.“ Ily czim alatt jelent meg a Légrády-testvéreknél egy terjedelmes naptár, melyet Huszár Imre szerkesztett. Tartalmát az előszón, naptári részen, az év krónikáján s az összehasonlitó táblázatokon kivül az európai államok bővebb politikai s az Európán kivüli államok rövidebb ismertetése képezi, mig a különfélék rovatában találjuk a rendjelek jegyzékét, a magyarországi valóságos belső titkos tanácsosok, kamarások, asztalnokok s az osztrák-magyar rendjelek magyarországi birtokosainak névsorát. Ez évkönyv ugy látszik, részben a nálunk is nagyon elterjedt góthai almanachot vette mintaképül s azt igyekszik pótolni, s ahhoz hasonló piros kötésben, csakhogy nagyobb alakban jelent meg. Ára 2 frt 40 kr.

Uj zeneművek. *A Rózsavölgyi-féle czég* kiadásában közelébb a következő, zongorára szerkesztett zeneművek jelentek meg: Sárközy Ferencztől „Fecském, fecském, édes fecském,“ három népdal és fris, (ára 60 kr.,) és „Mult és jelen“ csárdás, (ára 60 kr.) *Kolozsvári Gyulától* „Lehullott a rezgő nyárfa arany sárga levele“ sat. csárdás. (60 kr.) s a „Vereshajuból“ három népdal (60 kr.); gr. O'Donnelné szül. Tarnóczy Malvin urhölgytől „Eredeti magyar hangok,“ (60 kr.) s „Softa-induló (50 kr.) — *Táborszky* és *Parschnál* „A vereshaju“ nyolcz közkedveltségü népdala jelent meg, énekhangra zongorakisérettel alkalmazta *Erkel* Elek, a népszinház karnagya; a Soldosné arczképével ellátott csinos füzet ára 1 forint.

A népszinházban a „Dráma a tenger fenekén“ látványosságot e héten pihentették, s a kassai diadalmas utjáról visszatért Soldosné uralkodott, kit a „Betyár kendője“ népszinműben annyi közönség nézett, hogy a nézőtérre pótló székeket is kellett állitani. Megtelt a szinház későbbi föllépteire is a „Kisasszony-feleség“ és „Vöröshaju“ előadására. Mindszentek és halottak napján a hagyományos „Molnár és gyermeke“ ríkatta meg a temetőből szinházba tért közönséget. E hó 9-ikére a „Csárda romja“, Ecsedi Kálmán vidéki szinész népszinműve van kitüzve.

**

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia okt. 29-én tartott ülésén *Hunyady* Jenő tartott emlékbeszédet Poncelet János Viktor franczia mathematikus fölött. Poncelet, ki 1788-ban született Metzben s Napoleon hadjáratai alatt orosz fogságba került, korszakot alkotó működést folytatott a mathematikai tudományok terén. Az emlékbeszédet az ülés figyelemmel hallgatta végig. Az ülés ezután folyó ügyeket tárgyalt, melyek közül fölemlitendő, hogy az akadémia P. Tewrewk E. inditványára a franczia kormányt fölkérni határoztaa troyesbeli Festus-kodex átküldésére. Tewrewk ugyanis össze akarja azt hasonlitani a Corvinák közt levő Festus-kodex-szel. Az archeologiai bizottság Maros-Torda és Szolnok-Doboka vármegyék czimereit helyteleneknek találja, miről a kormány értesittetni fog.

Kisfaludy-Társaság okt. 31-iki ülésén érdekes felolvások voltak s nagy közönség jelent meg. *Gyulai* Pál alelnök megnyitván az ülést, előre bocsátá, hogy *Imre* Sándor ama jeles dolgozatából, melyet ő „az olasz irodalom hatásáról a magyar irodalomra" a „Budapesti Szemle" számára irt, a társaság ülésére elkérte azt a részletet, mely Petrarca hatását Kisfaludy Sándorra tárgyalja. E valóban becses részletet *Szász* Károly olvasta fel; tartalma ez:

Már Toldy is kiderité, hogy Himfy szerelmében nem Szegedi Róza van megénekelve, mint sokáig gyanitották. Közel fekszik a kérdés, mi lelkesitette Kisfaludyt: a szerelem-e, vagy Petrarca olvasása. Behatóan hasonlitja össze a Petrarca és Himfy versformáit, és azután érdekes párhuzamot von a két költő szerelme közt. Az olasz szerelme élethűbb, biztositottabb az affectio vádja ellenében, tárgyiassága valódibb, szerelme tárgyának közelében él és az olvasó érthetőbbnek találja érzelmeit, felfogja, hogy ezeket mi okozta. Kisfaludynál e tárgyiasságot inkább csak a „boldog szerelem"-ben találjuk és a „kesergő szerelem" utolsó dalaiban; ott valódibb melegséget érzünk. Felsorol azután némely részeket, melyek Kisfaludynál egészen Petrarcára emlékeztetnek. Mások is fogadtak el ily hatást, csak az a kérdés, ki rak össze a szólások, képek mozaikjából szebb, élőbb, vonzóbb képet. Kisfaludy e tekintetben nem egészen uj, de érdekes és a hazában még nem látott képet tárt fel és már ez is nagy érdem. A férfiakat a hazafias hang vonzotta, a nők szerették a hölgyimádást, milyet magyar lantostól még nem hallottak, a Kazinczy-féle aesthetikusok pedig az emelkedett hangulatot, mely eddigelé a magyar Parnassuson nem volt hallható és Gyöngyössy, Amadé, Dugonics hangjának sokkal magasabb, meghatóbb folytatása.

Ez érdekes fejtegetés után *Baksay* Sándor mutatott be egy szép részletet az „Iliász" első énekéből, melyet izmos magyarsággal, költői lendülettel és csengő rimekkel forditott le.

Végül *Pulszky* Ferencz tett jelentést a Toldy-siremlék felől, tudatva, hogy a szakbizottság a beadott öt terv közül a Rauscher tanárét tartja elfogadhatónak; a társaság ezt helyben hagyta s a szakbizottságot felhatalmazta a siremlék kivitelére. *Beöthy* Zsolt másodtitkár bemutatta a könyvkiadási vállalatban megjelent első köteteket: *Szász* Károly „Salamon"-ját és *Kemény* Zsigmond „Férj és nő" czimü regényét; továbbá a Butler angol iró „Poems and Fables" czimü (magyar költők forditásainak) füzetét, melyet jól irt magyar levél kiséretében küldött be. — Csengery Antal akad. rendes tagsági díját felajánlva a társaság könyvkiadási költségeire, közelébb az ez évi második részletet (154 ft 50 kr) befizette.

Balesetek, elemi csapások.

Egy fiatal mérnök halála. Zathureczky Emil mérnök a máramarosi állam-épitészeti hivatalnál, egyike az ifju nemzedék legbuzgóbb és képzettebbjeinek, a leordoniai uj hid épitésével volt megbizva. Mult hó 24-én a munkálat előhaladását megszemlélvén, a mint a czölöpverő gépet egyik czölöptől a másik beveretésére tovább vitetni rendelte, a gép eldült, még pedig oly végzetesen, hogy annak oszlopa — melyen a bak felhuzatik és leereszteti — a hely szinéről futó Zathureczkyt homlokon találta s egy a földön kiálló éles kőhöz ütötte. Az oszlop ütése halált hozó volt; a jobb sorsra érdemes mérnök rögtön szörnyet halt. Bánatos anyja, ki Nagy-Várad környékén általános tiszteletben él, és testvérei, képzelhetni mily fájdalommal fogadták e gyászos esetet.

Szerencsétlen nászut. Sopronban mult hó 26-án Beliczay János, a kecskeméti jogakadémia tanára, egy odavaló polgár leányával tartotta lakadalmát. A fiatal pár az esküvő után nászutra indult, s legelőször Bécsbe utazott. A „Viktoria" szállodában vettek lakást. Az egynapos asszonyka, alig hogy utiöltönyeit leveté, rosszul lett, s szivszélhüdés egy percz alatt véget vetett életének.

Vasuti balesetek Angol- és Franeziaországban. A franczia vasutakon való utazás határozottan kevesebb életveszélylyel jár, mint az angolországiakon. Legalább a legutóbbi statisztikai kimutatások szerint 1872—75-ben minden 45.258,570 utazó közül, kik franczia pályákon jártak-keltek, csak egy személy életett meg s minden 1.024,360 közül csak egy sérült meg, mig ugyanazon idő alatt az angol vasutakon minden 12.000,000 utazó közül egy megöletett és minden 336,000 közül egy megsérült.

Mi ujság?

Halottak estéjén a temetők látogatása az idén is teljes ünnepélylyel és ezernyi tömegek résztvevése mellett történt meg a fővárosban. Az idő borongó volt, de száraz maradt, s a kerepesi-ut hosszu vonala egész nap nyüzsgött a sírokhoz vonulóktól, s koszorus és viaszgyertyás sátrak foglaltak el minden utba eső kis tért és utcza-torkolatot. Az egyetemi ifjuság gyászlobogó alatt, testületileg ment ki a temetőbe, hol gyász-dalok s a „Szózat" éneklése közt kereste föl a jelesek sirjait, melyekre rövid beszédek kiséretében koszorukat tettek. Megkoszoruzták Forinyák Géza sirját is. Az irók és művészek társasága szintén gondoskodott koszorukról, melyekkel elhunyt irók s művészek sirját disziték föl. A nagy temetőben egész nap hullámzott a sokaság, délután pedig valóságos tolongás volt az utakon. Számos egyesület jelent meg lobogókkal, fölkeresve a hozzájok tartozó sirokat. Az egész temető e késői őszi napon még egyszer tavaszias virágzást mutatott: örökzöld lombok, virág-koszoruk takarták el az ősz által már megfosztott hantokat. Alkonyatkor pedig mécsek és lámpák gyultak ki mindenütt. Legfényesebb volt a Batthyány-mauzoleum és Deák sirkápolnája. Mindkettőt a városi hatóság diszité föl, s Deák pihenő helyén sokan helyeztek el koszorut, többi közt Ghyczy Kálmán is a képviselőház nevében.

Dömötör János, a korán elhunyt tehetséges iró siremlékét a lefolyt héten állitották föl a kerepesi temetőben. A siremlék, koczka talapzaton emelkedő törött oszlop s egész magassága 8′ 6″; kitünő süttői (félmárványfaj) kőből Gerendaynál készült. Föl-irata ez: „Dömötör János kir. tanfelügyelő és a Kisfaludy-társaság tagja. Született 1843. deczember 20-án. Meghalt 1877. január 7-én." — A siremlék költségeit részint az elhunyt testvérei, részint barátjainak adománya fedezte.

Az iparművészeti muzeumról mai számunkban közlött czikk kapcsában fölemlitjük, hogy annak uj felállitásában és rendezésében Pulszky Károly mellett lényegesen részt vett Schikedanz Albert ismeretes fiatal műépitész hazánkfia. Az eredetileg a bécsi világtárlat számára készült szekrényeket a műcsarnoki uj helyiségnek megfelelőleg átalakitani nem könnyü feladat volt, melyet ügyesen oldott meg, s a szekrények izlésteljes belső berendezése is az ő rajza alapján készült. Örvendetes hogy egy a gyakorlati téren oly jeles épitészeti erő behatóan s szakavatottsággal foglalkozik az iparművészettel, ezen mi-nálunk oly lényeges s mégis annyira elhanyagolt munkakörrel.

József főherczeget az I-ső pozsonyi hadastyán-egyesület fölkérte, hogy az egyesületben a védnökséget fogadná el. A főherczeg elfogadta s megengedte, hogy a testület „József főherczeg I-ső pozsonyi hadastyán-testület" nevet viselhessen. Az egyesület alaptőkéjére a főherczeg 60 forintot küldött ez alkalomból.

Királynénk Angliában. Ő felsége a királyné körülbelől ez év végeig időz Gödöllőn s a karácsonyi ünnepek után Angolországba utazik, hol egy gyönyörün fekvő villát béreltek ki számára, Northampton közelében. Neve Cottesbroocke-House s Mr. Langham tulajdona, Londontól harmadfél órányira van e hely, s az ott rendezett rókavadászatokról hires. A Cottesbrook-Houset a királyasszony két hónapra bérelte ki, jóllehet csak hat hétig fog ott tartózkodni, s résztvesz a rókavadászatokban, melyeket hetenként ötször-hatszor rendeznek s melyeknél az angol high-life legkiválóbb tagjai képviselve lesznek. Rudolf trónörökös szintén elkiséri felséges anyját s szintén hat hétig fog ott időzni. A királyasszony kisérete különben kicsiny lesz, báró Nopcsa főudvarmesteren s Fesztetics grófnőn kivül csak kevesen utaznak vele, mig Rudolf trónörökös Bombelles főudvarmester társaságában utazik.

Magyar hölgyek tépése a törököknél. A budapesti török konzul utján e napokban 16 mázsánál több tépés érkezett Konstantinápolyba, hol a hadügyminisztérium vette át s egy részét a konstantinápolyi kórházakban osztotta szét, a többit pedig a harcztérre küldötte. Musztafa, az ideigl. hadügyminiszter hivatalos jelentést tett a portánál a szép mennyiségü adományról, s a szultán személyesen is értesitve lett a magyar nők gyöngéd figyelméről, s utasitotta a minisztert, hogy alkalmilag nyilvános köszönetet fejezzen ki.

Két érdekes régi ágyut küldtek közelebb a nemzeti muzeumba. Mindkettőt a Dunából halászták ki, s most a muzeum második udvarába vezető kapuja alján helyezvék el. Az egyik 1530-ban s mint a felirat mondja, I. Ferdinand önteté, a másikon két magyar név van, s 1518-ban készült.

Nyomdászati kiállitást szándékozik rendezni a fővárosi könyvnyomók és betüöntők egylete. Ez pünkösd napjára van tervezve részint haladást, izlést tanusitó, részint régibb és ritkább nyomtatványokból s a hazai hirlapok teljes gyüjteményéből. A kiállitani szándékozók Ács Mihálynál, (Franklin-társulat) jelentkezhetnek.

A kolozsvári iparmütörténelmi kiállitás érdekében Csikmegyében Mikó Mihály főispán vezetése alatt 23 tagból álló bizottság alakult, hogy Csikmegyének műtörténelmi kincseit és ipari czélokra alkalmas nyers anyagait a kiállitáson képviseltesse. E 23 tagu bizottság Csik-Szt.-Imrén lakó Tankó Ferencz elnöklete alatt egy szükebb körü bizottságot küldött ki, mely már meg is kezdte müködését. Csikmegyének nevezetes ásványai mellett, minők a ditrói és szárhenyi márvány, kiválóan régi egyházai érdekesek iparműtörténelmi szempontból.

Uj fanemet találtak föl igen nagy mennyiségben a köpeczi és baróti kőszénbányában. A fa már több iparos előtt föltünt azon tulajdonsága miatt, hogy rendkivül könnyen faragható s igen alkalmas apró csecsebecsék előállitására. Nehány szivarszipka, inggomb, melyet e fából esztergályoztak, mind szépség, mind szilárdság tekintetében igen alkalmasnak tüntetik fel ezt az anyagot. Egy-két budapesti iparos nagyobb mennyiségü ily fát szerez be, hogy próbát tegyen annak miként való használhatóságára nézve.

Gyógyforrás az alföldön. Nagykun-Szent-Mártonban Sáry Pál jómódu birtokos már régebben kutat ásatván, abban kesernyés és émelygős izü vizre akadtak, s ekkép nem is használták. Most azonban állitólag kiderült, hogy gyógyerejü forrás, melyből vegyészeti vizsgálat végett 40 palaczkkal küldtek Budapestre, s itt is bizonyitották gyógyerejét. A forrás alig 30 lépésnyire fekszik a Körös vizétől, de annak apadása vagy áradása semmi befolyással nincs rá. A viz oly bő benne, hogy egy fürdőt könnyen elláthat.

Liszt Ferencz, ki a nyarat Olaszországban töltötte, e hó közepén tér vissza Budapestre.

Alfonz spanyol király házassága Mercedes herczegnővel, Montpensier hg leányával, elhatározott dolog; hivatalosan nov. 28-kán közöltetik, mely napon a király eléri 21-ik évét.

Egy Mathuzsálem. A biharmegyei Lunkán éldegél egy oláh paraszt, Kodó Pascu, ki az idén töltötte be 125-ik évét. Az öreg évei számáról csak annyit tud, hogy a forradalomkor bizonyos ügy miatt anyakönyvi kivonatára szüksége lévén, ez okiratban 1848-ban 96 évesnek mondatott. Szemei, hallása és lábai gyöngék, de azért még mindig saját erejéből keresi fel az ottani erdész lakását, hol pontosan kikapja bizonyos napokon élelmét. Emlékező tehetsége elég jó; alakja meggörbedt, arcza és kezei száz ránctól redősek s egész külseje első pillanatra elárulja a sok évet látott embert. Étvágya még mindig megvan, azonban fogai hiányával van baja;

VÁLLALKOZÓK KÖZLÖNYE

ÉS

MAGYAR ÉPITŐK LAPJA

Tizenegyedik évfolyam. 44. szám. Budapest, 1905. november 1-én

Felhivás előfizetésre.

F. é. november hó 1-től uj előfizetést nyitunk lapunkra és tisztelettel kérjük az esedékes előfizetéseknek mielőbbi megujitását, hogy a lap szétküldése zavartalanul eszközölhető legyen.

Az uj tőzsdepalota bemutatása.

A budapesti áru- és értéktőzsde forgalma hétfőtől kezdve már az uj Szabadság-téri palotában fog lebonyolittatni. A berendezési munkálatok ezidőszerint még teljesen befejezve nem lévén, a tőzsdetanács az uj épület ünnepélyes felavatása tekintetében csak később fog határozni, a sajtó képviselőinek azonban már vasárnap délelőtt, a forgalom megkezdése előtt bemutatta.

1831-ben nyilt meg a régi Lloyd-épületben a „kereskedelmi pitvar", a pesti tőzsde kezdetleges megalakulásakor. 1864-ben már „Pesti áru- és értéktőzsde" cimmel felvonult a börze a jelenlegi szabadelvü párti clubhelyiségekbe, a „Budapesti áru- és értéktőzsde" pedig 1872-ben foglalta el Mária Valéria-utcai palotáját. 33 évig tartózkodott itten, mig most hétfőn átvonult Szabadságtéri uj és kényelmes, tágas otthonába. Talán — egyelőre legalább — nagyon is tágasnak minősithető, mert épitésénél a jelenlegi forgalomnak jóval többszörösét vették kalkulációba.

Látni való van benne elég, a pincétől fel egészen a padlásig. Alpár Ignác tervező müépitész ellenségei is, — pedig sokan vannak — kénytelenek a látottak után, ha objective akarnak itélni elismerni, hogy „otromba vakolattömbnek" még sem lehet ezt az épületet minősiteni, mint a hogy épitésének folyama alatt a napilapokban többször hallottuk emliteni.

Tény az, hogy kissé furcsán vagyunk vele. Alkotója, ki a modern törekvéseket lépten-nyomon kárhoztatja, a tehetséges fiatalabb nemzedéket pedig ezzel egészen maga ellen vaditotta s ellenségévé tette, e hatalmas palotában teljesen modern, szinte secessionistikus motivumaiban naturalisztikus és magyaros művet létesitett.

Architectonikus szempontból konstatálnunk kell, hogy ugy külsőleg mint belsőleg a tömegarányokban szerencsés kézzel oldotta meg a feladatot. Részletekben pedig pompás megoldásokat találunk, sikerült szobrászmunkák tagolják a termeket, folyosókat, hatalmas falmezőket és óriási menyezeteket. Kár, hogy a mellett sok a megoldatlan, hogy ugy ne mondjuk, megrágatlan kompositió is. Ilyen pl. a főkapubejárat, melynek különösen tympanonja ijesztő méretü indokolatlan formáju tabellákkal van darabokra szaggatóan megtöltve. A különben jó silhouettu pilonok végződése szintén érthetetlen tömegekből van összerakva. Szépek azonban a homlokzati oszlopok, az oldalszárnyak nagy ablaksoraikkal és az oldalhomlokzatok szép szobrászmunkáikkal.

Az épület alapozása 1902. késő őszén kezdetett meg, 1903. őszén került fedél alá és október 30-án adatott át rendeltetésének. A rendelkezésre álló telek területe 2530 négyszögöl s a volt Újépület telkéből hasittatott ki. Maga az épület 145 méter hosszu és 60 méter széles. Főhomlokzata, melynek közepét a főbejáró képezi, a Szabadság-tér felé néz. Ezen főbejárótól egy egykaru, 10 m. széles lépcső egyenes irányban vezet föl az I. emeletre, a központi kupola csarnokhoz; egy másik lépcső a Nádor-utca felőli oldalról ugyancsak e kupolás csarnokhoz vezet. A központi csarnoktól jobbra és balra bazilikális elrendezésü foyerk nyilnak, melyeket hatalmas márványoszlopok tagolnak; e foyerkben kétoldalt a ruhatár van elhelyezve, a mi igen célszerü systema.

Ezen foyerken végighaladva, a két tőzsdeterembe jutunk, a melyek az épület oldalszárnyának egész hosszára kiterjednek. Az értéktőzsde terme délfelé, a Széchenyi térre nyilik, az árutőzsde pedig a Zoltán-utca felé feküdvén, északi világitást nyer, az eladásra kerülő gabona egyenletes világitása céljából.

A tőzsdetermek mindegyike 60 m. hosszu, 22 m. széles, 19 m. magas. Megvilágitásuk az ablakokon át közvetlenül történik, a melyek a rendes mellvédmagasságig levezettettek és 9 méter magasak.

Kapcsolatosan a tőzsdetermekkel, a Szabadság-tér felé eső épületrészben vannak az árú- valamint az értéktőzsde részére elkülönitett táviró- és telefontermek és egy fogadóterem; a Nádor-utca felé a terem közvetlen közelében vannak az árjegyzési termek, az expertise-szoba, az áru- és értéküzleti s a gazdasági titkárok, valamint az orvos szobái, azután a bufiet, a társalgó- és dohányzótermek.

A II. emeleten, a Nádor-utca felé vannak a Budapesti giro- és pénztáregylet helyiségei és a leszámoló-iroda; a Szabadság-tér felé pedig a tanácsi titkárság segédhivatalainak irodahelyiségei és a levéltárak.

A III. emeleten vannak elhelyezve a Szabadságtér felé a miniszteri tőzsdebiztos, a tőzsdetanács elnöksége, a főtitkár és helyettese s a tanácsi titkár számára szolgáló pazar berendezésü helyiségek, valamint a tanácsi üléstermek; a Nádor-utca féle pedig a tőzsdei választott bíróság tárgyalási termei és az ezekkel kapcsolatos helyiségek s a birósági titkárok és segédhivatalok. Ugyanezen emeleten a Szabadság-térre és a Nádor-utcára néző helyiségek között a kupolacsarnok tágas karzata a peres felek várótermeül szolgál.

A földszinten a Széchenyi-tér felé és a Szabadság-tér egy részén egy kávéház, a Zoltán-utca felé egy nyilvános posta- és táviróhivatal van elhelyezve.

A földszint többi részeit bérbe adható irodák és bolthelyiségek képezik.

Szakemberek kifogásolják a telefon és sürgöny helyiségeket. Ez a legforgalmasabb helyiségek egyike lesz, naponkint vagy 20,000 ember fordul majd meg ott, s e tömeg ki- és bejárására csak egyetlen kis ajtócska szolgál, valamint keveslik a montirozott telefon fülkék kényelmi szempontból való berendezését is, de ez talán még ezidő szerint nincsen is teljesen készen. E helyiségeke azonban előreláthatólag ki fog kelleni bővíteni. Csodáljuk ezt, holott a palotában százával hagyták parlagon a négyszögmétereket, kupola csarnokokban, oszlopos árkádsorokban stb.

A két nagy terem, melyek dimensioikban felülmulják az ország eddig két legnagyobb termét: a budai királyi palota uj tanctermét (36×19 méter) és a fővárosi vigadó nagytermét, (30×19 méter, imponzás benyomást keltenek, a szép decoratió magyaros izü kompositiókban tartalmazza a magyar termőföld „arany kalászait", a börze aruforgalmában nagy szerepet játszó gabonanemüeket, melyeket stylizálva láthatunk egyébként léptennyomon. A két terem közül a tagozás és diszités összhangja tekintetében az árutőzsde terme feltétlenül sikerültebb. Akusztikájáról azonban sajnos, ezt nem mondhatjuk. A tőzsdén megjegyezték, hogy a tihanyi visszhang erős konkurrenshez jutott általa.

Egyelőre ugy az áru, mint az értéktőzsde forgalma ebben az egy teremben bonyolittatik majd le, s ehhez képest a terem megfelelő berendezést is nyert. Nálunk a tőzsdén eddig csak azok találkoztak, a kik a tőzsdei üzletnél közvetlen érdekelve voltak. Az uj hatalmas csarnokok azonban mintegy kínálkoznak arra, hogy ott az ipari és kereskedelmi körök találkozzanak. Ehhez alkalmas az a sok társasági terem is (tanácskozó, fogadó, buffet, szivarozó) a melyekben valóságos sardanapali kényelem várja azokat, kik eddig a régi szük és piszkos helyiségekhez voltak szokva.

A berendezések igen szépek, kivált a tőzsdetanácsosok szobái, a tőzsdetanács elnökségének fogadó és dolgozószobáinak butorzata, melyeket T h é k, G e l b, M i c h l örökösei, P o l g á r Alajos és S c h m i d t Miksa készitettek. Kivált ez utóbbi remekelt tervezeteivel és szolid izléses berendezéseivel. Az imitált szinfal-kandallóknak azonban nem vagyunk barátai. Sok szép és művészi csillár disziti a termeket, melyeket a M a g y. F é m és L á m p a á r u gyár és a Z e l l e r i n-gyár szállitottak. Ezek különösen felkeltették a figyelmet.

Az épület központi fütéssel bir. Az alacsony nyomásu gőzfütés melegitett levegővel való szellőzéssel kombinált. 6 nagy kazán és 18 szellőző-fütőkamra működik lent a pincehelyiségben, a hol a fütő az épület minden egyes helyiségének hőfokát távolról konstatálhatja és szabályozhatja. A pincefolyosókon az összes cső- és electromos vezetékek mindenütt hozzáférhetően szabadon futnak, sehol sincsenek befalazva. A fütés berendezés költsége ca 200,000 korona.

Magának a palotának az épitőköltsége 4.400,000 korona, telekkel az épület 7 és ½ millio korona értéket képvisel. A beépitett terület ezzel szemben csak 1600□öl, a mi azt bizonyitja, hogy az uj tőzsdepalota egyike s talán elsője legolcsóbban kiállitott középületeinknek.

A padozatokat a belső helyiségekben mindenhol betonra fektetett linoleum-burkolat képezi, melyet a „Triesti Linoleum" készitett. Ezen kivül minden egyéb a hazai iparosokat

RADÓ I.

Budapest, VII., Valeró-utca 12., Király-utca sarok.

vizvezetéki-, légszesz és csatornázási-, closetek, fürdőszobák, mindennemü fütések és szellőztetések, valamint **épület- és horganydiszitményü bádogos munkák vállalata.**

TELEFON 55—15.

SZOBRÁSZ
VÖGERL ALAJOS BUDAPESTEN
VIII. KER. TAVASZMEZŐ UTCZA 22./a.
saját házában.
MŰKŐHOMLOKZATOK KÉSZITÉSE
SAJÁT LEGJOBBAN BEVÁLT MÓDSZEREM SZERINT. A VALÓDI KŐTŐL MEG NEM KÜLÖNBÖZTETHETŐ.
Műtermemben külső és belső diszitési munkák
GIPSZBŐL, KŐBŐL, MŰ-KŐBŐL
ÉS TERRACOTTÁBÓL
minden
stylnemben kifogástalanul előállíttatnak.
LEGMESSZEBBMENŐ JÓTÁLLÁS
TELEFON 50-21.

dicséri. Az épitkezésen a következő iparosaink vettek részt:

A föld, kőműves és elhelyező munkát Günwald testvérek és Schiffer végezték, a kőfaragó munkát Holdampf Sándor utódai, (Süttő) továbbá Seenger Béla, és Andreetti Anselm, az ács munkát Neuschlosz Károly és fia, a vasat Frankl Herman és fiai szállitották, a vas-szerkezeti munkát pedig a Nicholson gépgyár r. t. és Oetl Antal, a központi alacsony nyomásu gőzfütést Knuth Károly készitette, a márvány munkát Seenger Béla, Andreetti Anzelm és Kauser J. és társa, a palafedő munkát ifj. Krumpholtz Mihály, a bádogos munkát Zellerin-féle gyár r. t. a szobrász munkát Langer Ignác, az asztalos munkát Thék Endre és Michl Alajos örökösei, a cement padozatokat Melocco Péter, a linoleum padozati munkát a Legnolith Comp. a villany világitás berendezést Deckert és Homolka, a mázoló munkát Götz Adolf, a vizvezeték, és csatornázási munkát Zellerin gyár r. t. az üveges munkát Glatz András, a rabitz menyezeteket Biehn János, a lakatos munkát Schwarz Antal, az asphalt munkát dr. Heidlberg Tivadar, és a Magy. asphalt r. t. a fapadozatokat Egyesült Parkét gyárak r. t. a festőmunkát Predmerszky Béla, a redőnyöket Lions Ede, a kályhákat Ehrlich J. H. és Koch Jenő, a csillárokat mint már emlitettük a Zellerin gyár és a Magy. fém és lámpaáru gyár r. t. szállitották.

Az épület kolosszus átbarangolása után a tőzsdetanács a meghivottakat gazdagon megteritett asztalnál látta vendégül, a hol vidám pezsgőzés közben mondottak felköszöntőket, és ittak áldomást a palota megnyitása alkalmából.

Midőn e sorok napvilágot látnak, már javában forognak a milliók az uj hajlékban, melylyel fővárosunk kétségtelenül egy épitőművészi látványossággal gazdagodott,

Az iparművészeti iskola jubileuma.

Alapitásának negyedszázados évfordulóját ünnepli egyik legkiválóbb művészeti intézetünk, az Üllői-uti iparművészeti iskola, s az évforduló ünnepély keretében nagyszabásu kiállitást rendezett volt és jelenlegi tanitványainak munkáiból. Már az evenként megismétlődő évzáró kiállitások is régen meggyőztek bennünket arról, hogy az intézet érdemes igazgatója Fittler Kamill vezetése alatt nemzeti szellemben okosan fejlődik, s hogy egyike azon kevés intézeteinknek, a melyek munkásságát, módszerét senki más, jobb, célszerübb irányba terelni nem javasolja, mert minden művészeti tényező és a közvélemény teljes megelégedésére prosperálnak. A jelenlegi kiállitáson pedig gyönyörrel hordjuk körül szemeinket, s örömmel konstatáljuk, hogy az internationalis modernkedés megvesztegető és a helyes utról könnyen elcsábitó tulzásaitól okosan megóvatnak az intézet növendékei, a nélkül, hogy a conservativ irányokhoz való csökönyös ragaszkodással, vagy copfoskodással vádolhatnók őket, illetve az intézet tanerőit.

A jubileum alkalmából Fittler igazgató vezetésével a növendékek koszorut helyeznek Trefort Ágoston akkori kultuszminister sirjára, a kinek ez az intézet létét köszönheti, s a kit most méltán megillet a hálás meg emlékezés.

A mai megnyitó ünnepélyen Fittler megemlitette, hogy Trefort annakidején mily küzdelmek árán tudta megalapitani az iskolát. A kis magból, melyet általános bizalmatlanság és kicsinylés közepette elvetett, terebélyes fa nőtt, a mely gyümölcsével bő táplálékot nyujt azoknak, a kik e tisztes iparban művészetre is szomjuhoznak.

Az intézet 1880-ban alapittatott, csekély pénzáldozattal, egyetlen egy szakosztálylyal, a műfaragászati tanműhely felállitásával. Ötezer forintból kellett kiszoritani a felszerelést, a házbért és a tanárok fizetését is Az egy professorból és 7 tanulóból 25 esztendő, tehát aránylag rövid idő alatt huszonegy rendes és segédtanár és 400 tanuló lett s az akkoriban egymástól távoleső bérházakba elszórt szük és célszerütlen tanhelyiségek helyett ma már az üllői-uti fényes palota az iskola otthona. A mi azonban a legfontosabb, az intézet legbensőbb életében is hamar megváltozott.

Ez az intézet szakitott leghamarább azokkal a traditiókkal, melyek a mult század második felében a művészetet általában, de főleg az iparművészetet szabad mozgásukban gátolták. Szakitott az agyonutánzott stilusok szolgai másolásával, sutba dobták az egyéniség kialakitását és fejlődését gátló conventionalis lapmintákat, s a tervezésben az anyag sajátságaival számoló alakitásra, stilusban a kor szellemének megfelelőleg modernségre törekedtek, felkarolva a hazai műkincseket, és programmba véve a magyar népies művészet kimerithetlen kincsesbányájának kiaknázását. Először modern lett, azután iparkodott modernségében magyaros izü, nemzeties hangulatu lenni.

A kiállitás szépen bizonyitja, hogy milyen nagy szükség van arra, hogy az ipar felsőbbrendü művészi irányt, a művészet pedig széles gyakorlati alapot nyerjen.

A kiállitás három csoportra oszlik. Az egyik csoport a mai növendékek munkáit mutatja be, a másik az esti tanfolyam növendékeit, a harmadik pedig az iskolából kilépettek, az életben dolgozók munkáiból van összeállitva.

A muzeum földszinti csarnokában van az első csoport. Itt vannak Papp Henrik és Udvary Géza tanitványainak alakrajzai, továbbá a magyar népies művészet ismert buzgó kutatójának, Gróh István növendékeinek művei, kiket ő az ékitményes rajzra tanit, elismerésre méltóan nemcsak nemzeti irányban, de egyenesen a hazai népmüvészet bázisára támaszkodva munkáikhoz kalotaszegi és egyéb népies himzések, a régi magyar agyagmüvesség és a templomi felszerelésének nyujtottak motivumokat.

Benczur Béla tanitványainak iparmüvészeti tervezetein már szemmellátható e tanitásmódnak üdvös hatása. A magyaros motivumok ügyesen alkalmazkodnak a különböző anyagok sajátos tulajdonaihoz és jellegökhöz. Ugyanez a magyaros iz tükröződik Sándor Béla és Feichtinger Gyula diszitményes festészeti tanfolyamának kiállitott munkáiról, valamint a lakásberendezések szolidul modern tervezeteiről, melyeknek Almási Balogh Loránt és Gyalus László a tanára. Ezek leginkább támaszkodnak a történeti stylusokra, a mi nem kifogásolható, mert hiszen itt nehezebb feladatok megoldásairól van szó, sok a szerkezeti követelmény is, s igy a formaérzék iskolázásához a mult müvészetére támaszkodni igen célirányos. A magyaros szellemet és eredetiséget azonban itt sem ártana mégis fokozottabb mértékben ápolni.

Ez a szakosztály némely növendéknek jobb munkáját készen is bemutatja, néhány áldozatkész iparosunk dicsérendő jóvoltából. Ez kétségkivül fokozni fogja ambitiójukat. E helyen a minapi kultuszministeriumi ankéten felvetett Magyar-Mannheimer-féle eszmét nem tartjuk feleslegesnek ismét az illetékes körök figyelmébe ajánlani.

A diszitő-szobrászati tanfolyam a két Mátrai vezetése alatt szintén dicsérendő eredményt mutat fel. Nemcsak épület ornamentális, de figurális téren is sikerült tervezeteket láthatunk. Lorántfi Antal a kis plasztika, Morelli Gusztáv és Doby Jenő a rézkarcolás, ifj. Herpka Károly az ötvösség és Hibján Samu a zománcozás terén oktatták szép sikerrel tanitványaikat. Öröm és szeretet ömlik el a tanulók minden munkáján, a mi az oktatás célirányos voltáról tesz tanuságot.

Az esti tanfolyam kiállitása mivel sem marad el az emlitettek mögött, valamint a volt tanitványok munkái is kedves és gyönyörködtető kiegészitését képezik a jubiláris tárlatnak. Itt láthatjuk Ligeti, Radnai, Förk, Sződy jeles művészek, Dozsa, Lohr, Fehérkuti, Fishof ma már ismert nevü müiparosok munkait.

A negyedszázados évforduló alkalmából az intézet vezetőinek, tanárainak minden, őket méltán megillető dicséretnél szebben beszél maga a kiállitás. Bár hasonló szellemü fejlődéssel és elért hasonló eredménynyel dicsekedhetnének a többi müvészeti iskoláink is.

Még egyszer a halasi tervpályázatok.

Lapunk két hét előtti száma a kiskunhalasi épitkezésekre kiirt tervpályázatok ismeretes ügyével foglalkozott. A cikkre ma Halas város polgármesterétől a következő levelet kaptuk:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

A „Vállalkozók Közlönye és Magyar Épitők Lapja“ folyó évi 41-ik számában „A kiskunhalasi épitkezések“ cim alatt megjelent cikk személyes élű és ugy látszik egy mellőzött pályázó kebléből fakadó expectoratióit válasz nélkül hagyom. De a lap és annak olvasó közönsége iránt való tiszteletből helyre kell igazitanom azt a ténybeli tévedést, mintha a járásbiróság és adóhivatal pályázata nem dőlt volna még el. E pályázat eldőlt és 300—300 korona pályadij Tóásó Pál, Kiss Géza,

Herceg Esterházy agyagárugyára Csáván

szállitja a legmodernebb kiállitású és legjobb minőségü **cserépkályhákat, kandallókat, asztaltűzhelyeket,**
kerti diszedényeket, diszitési tárgyakat, továbbá kőagyag csatorna-, kémény- és szellőztető csöveket.
Árjegyzék és költségvetésekkel díjmentesen szolgál a vezérképviselőség és főraktár:

KOVÁCS és SZALAI BUDAPEST, VII., Rózsa-utca 45. sz. (saját ház.) TELEFON 337.

Bihari Benő és Németh Béla uraknak ki is adatott.

Meg kell még emlitenem, hogy a város képviselőtestülete az épitkezésekre kiirt versenytárgyalások után megváltoztatta az épitkezés helyét és alakját, és akkor az idő rövidsége miatt bizta meg ujabb pályázat mellőzésével Kotál és Hikisch budapesti épitészeket a kiviteli tervek készitésével.

Azt sem hallgathatom el, hogy az egyik pályázó (hármas közkereseti társaság) még a kivitelek beadása előtt ugy engem, mint tisztviselőtársaimat mindenféle illő és nem illő módon megkörnyékezett és a pályázat titkos volta dacára inkognitóját elárulva erőszakoskodott, hogy a tervpályázaton ő legyen a nyertes. Hát az ilyen eljárás az épitészetnek az ethikáról alkotott fogalmai szerint szabad?

Kiváló tisztelettel

Kiskunhalas, 1905. október 25 én.

Az épitő bizottság nevében
Dr. Nagy Mór
polgármester
az épitő bizottság elnöke.

E levélnek, melyet éles támadásunkra az épitőbizottság (zsüri) válaszának tekintünk, helyt kellett adnunk. Nem mulaszthatjuk azonban el kijelenteni, miszerint távol állott tőlünk oly cikket közreadni, mely személyes élü támadást foglal magában s kijelentjük, annál is inkább, mert a cikk nem egy „mellőzött pályázó kebléből fakadt", hanem egy, a pályázaton dijazott egyén tollából eredt. Ha a szóbanforgó cikk a kérdésnek megitélésénél nem állott volna elvi magaslaton s tartalmával, — mely szerint a pályázat egész története ugyszólván az épitészkar osztatlan elitélő kritikáját hivta ki, — egyet nem értettünk volna, e sorok irója, ki maga is az I. dijjal jutalmazottak egyike, nem engedte volna meg annak e lap hasábjain való leközlését, mint hogy a „Vállalkozók Közlönye" soha közérdeket nem érintő személyes ügyek szellőzésének helyt nem adott.

Levelének második bekezdésére megjegyezzük, hogy az idő rövidségét indokul nem fogadhatjuk el oly épitészek megbizására, kik a pályázaton részt nem vettek, de ettől eltekintve határozott tudomásunk van róla, hogy nevezett épitészek még a pályázat eldöntése előtt voltak a megbizatás birtokában, a mi elegendő arra, hogy a pályázaton résztvettek felháborodását váltsa ki. Az elbirálás publikálása a fontos, mert mig a döntésről a pályázók tudomást nem szereztek, addig a pályázat eldöntöttnek nem tekinthető. Hasonló az eset, az adóhivatal és járásbirósági épület pályázatának eldöntésénél, melyről azoknak a pályázóknak legalább, kik dijat nem nyertek, mindezideig semminemü hivatalos értesülésük nincsen. E pályázat eldöntéséről csak most a polgármester leveléből értesülünk, s az ilyen kierőszakolt vagy véletlen publikalás nem elfogadható formája a nyilvánosságra hozatalnak.

Végül a mi a pályázók részéről illő és nem illő módon a zsüri megkörnyékezését és inkognitójuk elárulását, vagy éppen erőszakoskodásukat illeti ez a szóbanforgó ügy érdeméhez nem tartozó dolog, egyébként mi is ép ugy a legszigorubb hangon elitéljük.

Az épitőbizottságnak bizonyára módjában volt a zsüri megkörnyékezésére irányuló tolakodásokra a méltó választ megadni, illetőleg azokat visszautasitani, de az összes résztvevőket egy pályázó eljárása miatt negligálni nem tartjuk megengedhetőnek.

Fenntartjuk abbeli véleményünket, hogy az épitőbizottság akkor, mikor az egy havi benyujtási terminushoz való ragaszkodás után egy évig hevertette elbirálatlanul a munkára felszólitott és a jóhiszemü eljárás reményében tervező épitészek szellemi productióit, s azután még a döntés nyilvánosságra hozatala *előtt* sebtiben más feltételekkel teljesen kivül álló egyéneket bizott meg a kiviteli tervek elkészitésével, a pályázaton szereplőkkel szemben oly méltatlanul járt el, hogy azt szó nélkül nem hagyhattuk.

L—r.

Magánépitési engedelyek Budapesten.

A főv. magánépitési albizottság 1905. október hó 30-án Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását: a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre**: 206169. Reichard Ármin dr. (VI. Nagymező-u. 25.) a VI. Uj-utca 3531 hrsz. a három em. ház, ép. Láng Adolf — 202785. Br. Pongrácz Vincéné (VI. Délibáb-u. 25.) u. o. emelet ráépités, épm. Klein H. János — 205326. Ruttkay István (V. Markó-utca 27.) az I. Kis-Gellérthegy 9798. hrsz. a. családi lakóház, ép. Traun József — 202371. Koperniczky Pál (VIII. Gyöngytyuk-u. 10.) u. o. fészer, ép. bej. — 202765. Kallós Manó (IX. Lónyai-utca) a IX. Soroksári-ut 9640. hrsz. a. gyári épület, ép. Rocsák Antal — 201848. Ernst Károly (VI. Hungária-ut 89.) u. o. faraktár épület —;202388. a. — Apenta r. t. (I. Ormezőhíd 10072. hrsz.) u. o. kocsi átjáró, ép. Walter Ferenc — 201191. Salzer Salamon (I. Budafoki-ut 13327. hrsz.) u. o. toldalék, ép. Jiraszek Nándor — 201836. Weixler Márton (II. Zsigmond-u. 76.) u. o. szerszám bodé. — 191506. Kepes László dr. (II. Zsigmond-u. 13.) a III. Testvérhegy 3200 | 2 hrsz. a. mulatóka és konyha, ép. Holtzspach Aurél 204068. Magyar petroleum ipar r. t. (VII. Erzsébet-körut 53.) a IX. Ken-u. 9626 | 6. hrsz. a. toldalék, ép. Kerczinger József — 201176. Ehrenreich Izidor (VI. ker., Lehel-tér 6.) a VII. Telep-utca 50 sz. a. kocsiszin ép. Projál János — 201225. Pehl Ferenc (X. Bolgár-utca 18.) ugyanott istálló és kocsiszin ép. Rigler József — 201879. özv. Burgoss Istvánné (X. Nemes-utca 7527 hrsz.) ugyanott toldalék ép. m. Heinrich Károly — 202747. Fischer Bernát (IV. Károly-körut 22.) ugyanott boltkapuzat — 205024. Madarász Viktor (I. Disz-tér 15.) ugyanott boltkapuzat — 202762. Fülöp Armin (VII. Óvoda-utca 47.) ugyanott boltkapuzat — 206172. Bindinger és May (IV. Váci-utca 46.) a IV. Deák-tér 529 hrsz. a. boltkapuzat — 204085. Bukács Kálmán (IV. Muzeum-körut 10.) a IV. Egyetem utca 1 sz. a. boltkapuzat épitésére vonatkozó épitési tervei jóváhagyattak; b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra**: 202418 Lázar Zoltán nev. Dávid János és fia (VIII. Kender-utca 41.) a VI. Aradi-utca 48. sz. a. — 201815. Hörcher és tsa (Honvéd-utca 14.) a VII. Dohány-utca 4549 hrsz. a. — 202752. Thonet testvérek (V. Wurm-utca 1.) ugyanott — 202395. Forgó Miklós (VII. Dohány-utca 16—18.) ugyanott — 202758. Mann József (VI. Podmanicky-utca 39.) a II. Margit-körut 39.) a II. Margit-körut 3. sz. a. — 202462. Gy. Takách Gyula (VIII. Mátyás-tér 11.) ugyanott — 202417. Molterer János (VII. Rottenbiller-u. 10.) a VIII. Baross u. 7256. hrsz. a. — 201805. Stifter Károly (VII. ker. Csömöri-ut 27.) a VIII. Baross-u. 44. sz. a. 202771. Biró Gyula (VII. Akácfa-u. 57.) az I. Alkotás-u. 7. sz. a. — 20532 8.]

Mihály (V. Nádor-u. 26.) u. o. — 202408 Poloczek Jánosné (IV. Vámház-körut 6.) u. o. házra vonatkozó módositott épitési tervei jóváhagyattak; c) **jóváhagyásra ajánltattak**: 204099. Pajor Gusztáv (II. Török-u. 2.) 201203. Strausz Adolf az I. Dráva-u. 1359. hrsz. a. — 182203. Kelemen M. István a II. Marcibányi-tér 6209. hrsz. a. — 202778. Kálmán György a X. Gergely-u. 8986 | 1. hrsz. a. — 201809. Raditz Ignác a IV. Vámház-körut 220. hrsz. a. — 201840. Fejér Lajos az V. Nádor-u. 22. sz. a. házra vonatkozó épitési tervei; d) **gépekre és fe.vonókra**: 202411. Révész Sándor (VI. Kmetty-u. 2.) 204036. Körting B. és E. cég (VIII. Kisfaludy-u. 6837. hrsz.) — 205775. Horváth Lukács (VII. Hungária-ut 7.) — 205363 Schwartz József (V. Váci-körut 26. sz.) — 205362. Schmidl Miklós dr. (V. Nagy Korona-u. 825. hrsz.) — 202731. Zoltán Béla (V. Nagy Korona-u. 848.) 202410. Tieberger Zsigmond (VII. Károly-körut 5251. hrsz.) 201227. Weisz Jakab (VIII. Lujza-u. 6.) — 189560. Doloment magyar hézagmentes padlógyár r. t. (IX. Üllői-ut 117.) e) **elutasittattak**: 198412. Georgovics András az I. Kelenföld 13494. hrsz. a. — 202394. Ganz és tsa a II. Fő-u. 3106. hrsz. a. 202400. Nagel Adolf az I. Mártonhegyi-ut 10271. hrsz. a. — 200484. özv. Lanczer Ignácné az I. Németvölgy 9933. hrsz. — 200185. Czingel Gyula a III. ker. Bécsi-ut 1534. hrsz. a. — 205339. Szabó György a VI. Káka-u. 1553. hrsz. a. — 205752. Luric és Balogh a VI. Rózsa-u. 3208. hrsz. a. — 200181. Epstein Emil a VIII. Fhg. Sándor-u. 5433. hrsz. a. házra vonatkozó tervek.

Áthelyezések.

A kereskedelemügyi m. kir. minister Diószeghy Samu kir. főmérnököt Székelyudvarhelyről Dévára történt áthelyezése mellett a dévai államépitészeti hivatal állandó vezetésével és Kovács Akos kir. főmérnököt Temesvárról Székelyudvarhelyre történt áthelyezése mellett a székelyudvarhelyi államépitészeti hivatal állandó vezetésével megbizta.

—

A kereskedelemügyi m. kir. minister Goszleth Lajos kir. mérnököt Rimaszombatból Beregszászra áthelyezve a beregszászi m. kir. államépitészeti hivatal vezetésével megbizta, egyben pedig Fenyő Mór kir. mérnököt szolgálattétel végett Zilahról a rimaszombati államépitészeti hivatalhoz helyezte át.

—

A kereskedelemügyi m. kir. minister Kacsó Károly kir. főmérnököt Nagykárolyból Nyiregyházára és Vajay Endre kir. főmérnököt Nyiregyházáról Nagykárolyba főnöki minőségben áthelyezte.

Továbbá Schönpflug Viktor kir. mérnököt Nagykárolyból Zomborba és Fischer Béla kir. segédmérnököt Eperjesről Nagykárolyba helyezte át.

—

A kereskedelemügyi m. kir. minister Wutka Ernő kir. főmérnöknek a dicsőszentmártoni államépitészeti hivatalhoz főnöki minőségben való kirendelését hatályon kivül helyezvén, nevezettet továbbra is a lőcsei államépitészeti hivatalban meghagyta, a dicsőszentmártoni államépitészeti hivatal további vezetésével pedig Kerekes Béla kir. mérnököt bizta meg.

HATSCHEK SZABADALMA.

Eternit-Pala

A jelenkor **LEGJOBB** tetőfedő anyaga.
Tüz- és fagyálló, viharerős, könnyü, tetszetős és olcsó; javitást nem igényel.

Eternit Művek Hatschek Lajos
Budapest VI., Andrássy-ut 33.
Nyerges-Ujfalu Esztergommegye
TELEFON: 12—92.

Legmesszebbmenő jótállás.
Elsőrangu referenciák.
Mintát, ismertetést és árajánlatokat költségmentesen küldünk

Pályázatok tervkészitésre.

A nagyváradi „Fekete Sas" szálló tervpályázata ügyében f. hó 25-én döntött a biráló bizottság. Az első dijat Komor Marcell és Jakab Dezső „Pezsgő" jeligéjü terve, a második és harmadik dijat megosztva Tőry Emil „Terpsichore" és Habicht Károly „Turul" jeligéjü tervei nyerték el. Megvételre ajánlotta a bizottság az „Előre" és „Központ" jeligéjü terveket. A pályatervek a Magyar Mérnök és Épitész-Egylet helyiségeiben november hó 6-ig megtekinthetők.

Pályázatok állásokra.

Utbiztosi állás. Az üresedésbe jött Oszlány székhelylyel rendszeresitett VI. kerületi vármegyei utbiztosi állás betöltésére pályázat hirdettetik. Ezen állással évi 800 kor. fizetés, 100 kor. lakpénz és a kezelése alatt álló törvényhatósági közutak minden kilométere után számitott évi 5 kor. 20 fillér utiátalany járandóság van egybekötve. Pályázók felhivatnak, hogy 1 kor. bélyeggel ellátott, folyamodványaikat, valamint előképzettségüket és eddigi alkalmazásukat igazoló bizonyitványaikkal együtt közszolgálatban levők hivatali felsőbbségük utján Bars vármegye főispánjához intézve, az alispáni hivatalnál Aranyosmaróton f. é. december 10-ig adják be. A betöltendő állás igazolványos altisztek részére lévén fenntartva, csakis ily egyének nem jelentkezése esetén fog az mással betöltetni. A kinevezés ideiglenes leend s a véglegesités azon feltételhez van kötve, hogy a kinevezett valamelyik m. kir. utmesteri iskola tanfolyamát sikerrel fogja elvégezni.

Mérnöki munkálatok.

Épitkezési vonalak megállapitása. Csáktornya nagyközség épitkezési vonalainak térképbe rajzolási munkálatára pályázat hirdettetik. Bővebb értesités, vagy utbaigazitás Csáktornya nagyközség előljáróságánál szerezhető. (L. a hirdetések között.)

Tagositások.

Gyurkapatak. A gyurkapataki tagositási ügyben az előmunkálatok megkezdésére, nevezetesen a képviselet rendezésére, működő mérnök megválasztására és a költségelőirányzat elkészitésére tárgyalási határnapul 1905. november 30-ik napjának d. e. 9 órája Gyurkapatak községében, a községházához tüzetik ki. Felhivatnak a birtokrendezési mérnökök, hogy a kik ez ügyben a működő mérnöki teendőket elvállalni szándékoznak, a szerződési pontozatok előterjesztése mellett ajánlataikat a dési kir. törvényszék elnökségéhez vagy az érdekelt felekhez küldjék be.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. minister Zombor sz. kir. város közönségének a magy. kir. államvasutak Zombor állomásától a Bajai-uton, a Bajai-utcán, a Szent György-téren, a Kossuth Lajos-utcán, a Deák Ferenc körüton és a Sztapári-uton át a vámházig, továbbá ebből a vonalból kiágazólag a Deák Ferenc-körúton, az Erzsébet-körúton, a Jókai-téren és a Bezdáni- és Sikarai-uton át a Sikarai erdőig és végül az Erzsébet-körutról való elágazással az Apatini-uton és Kupuszina község határán át Apatini község belterületén a Zombori-utcán keresztül egyrészt a sörházig, másrészt a Dunapartig vezetendő 0·70 méteres keskeny-, esetleg rendes nyomtávu villamos közuti vasutvonalra kiadott előmunkálati engedély érvényét további egy év tartamára megujitotta. Kovordányi János volt vasuti főmérnök, kőrösbányai lakosnak a m. kir. államvasutak Nagyszőllős állomásától Magyarkomját, Alsókaraszló, Polyánka, Ilosva, Cserhalom, Bilke, Lukova, Zaánya, Dolha, Szuhabaranka és Kovácsrét községek határain át Kereckéig, továbbá a m. kir. államvasutak Huszt állomásától Iza, Herince, Berezna, Alsóbisztra, Vucskómező Ökörmező, Vizköz, Felsőbisztra, Lapusnya és Tornya községek határain át az országhatárig s ezen vonalból Herincénél való elágazással Lipcse és Lipcsemező községek határain át Dolháig, végül a m. kir. államvasutak Bustyaháza állomásától Vajnáig, Talaborfalu, Dulfalva, Kövesliget, Alsókalocsa, Felsőkalocsa, Alsószinevér és Felsőszinevér községek határain át Ökörmezőig vezetendő keskeny nyomtávu gőzüzemü helyi érdekü vasutvonalra az előmunkálati engedély érvényét további egy év tartamára megujitotta; a mátra-kőrös vidéki egyesült helyiérdekü vasutak részvénytársaságnak a Heves állomásától Jászapátin, Jászmihályteleken és Jászberényen át a m. kir. államvasutak Nagykáta állomásáig, esetleg Jászberénytől Jász-Felső-Szt.-György, Szentlőrinckáta, Tóalmás és Kóka községeken át a m. kir. államvasutak Sülysáp állomásáig vezetendő szabványos nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekü vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; Szabó Gyusztáv nyugalmazott főszolgabiró, bozovicsi lakos részére a m. kir. államvasutak Fehértemplom állomásától Mélynádas, Románszászka és Mocsáros községek határán át Bozovicsig vezetendő rendes nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekü vasutvonalra az előmunkálati engedély érvényét a lejárattól számitandó további egy év tartamára meghosszabbitotta.

A sopron—kőszegi vasut. A kereskedelemügyi minister a sopron-kőszegi vasutnak az engedélyezési tárgyalás alkalmával 4.756.000 vagyis pályakilométerenként 82 570 koronában megállapitott tényleges épités és üzletberendezés tőkéjét 472 000 koronával leszállitván, a tényleges tőkét 4.284.000 koronában vagyis pályakilométerenként 74.375 koronában állapittatott meg. A kereskedelemügyi minister fölhivta az engedélyest, hogyha a sopron-kőszegi h. é. vasut létesitésére a megállapitott módozatok mellett vállalkozni hajlandó a most megszabott tényleges épitési és üzletberendezési tőke 5%-ának megfelelő 214.000 korona engedélyezési biztositékot a m. kir. központi állampénztárnál tegye le. A vonal kiépitése igy a jövő év tavaszán megkezdhető lenne; vállalkozója Stein Miklós budapesti mérnök.

A körös-belovár veröce-barcsi vasut szárnyvonala. A m. kir. kereskedelemügyi minister engedélyt adott a kőrös-belovár-verőce barcsi h. é. vasut részvénytársaságnak, hogy a tulajdonában levő kőrös-belovár-barcsi h. é. vasut Belovár állomásából kiágazólag a belovári gőzmalomig vezetendő szárnyvonalat megépitse. A szárnyvonal tényleges épitési és üzletberendezési költségei 121.800 koronában állapittattak meg.

Iparvasut épités. Diósi Ignác fia Lajos nagyváradi cég a brassó—háromszéki h. é. vasutak Barátos állomásából kiágazólag 34 km. hosszu iparvasutat épittet. Az előmunkálatok már annyira előrehaladtak, hogy a közigazgatási bejárás megtartása illetve az épitési engedély megadása már a napokban megtörténik, mire az épités azonnal kezdetét veszi. A terveket Csapó Zsigmond és Kollin Mór mérnökök készitették és ők vannak megbizva az épités kivitelével is.

A brassó—fogarasi vasut. Brassó vármegye székházában Jekel Frigyes alispán elnöklete alatt mult héten értekezlet volt, mely nek tárgyát a brassó—fogarasi vasut törzsrészvényeinek jegyzése céljából ujabb összegek megszavazása képezte. Eddig ugyanis Brassó város 60000, Feketehalom 50000, Vidombák 25000, a vármegye pedig 100000 koronát szavazott meg a jelzett célra. Miután azonban a vasut épitése csak azon esetben lehetséges, ha a jelzett összegeken kivül Barssó még 60000, Feketehalom 70000, Vidombák 15200, és a vármegye még 100000 koronát szavaz meg és miután Brassó város a 60000 korona megszavazását kilátásba helyezte, Feketehalom pedig 100000 koronát és Vidombák 15000 koronát már megszavazott a bizottság abban állapodott meg, hogy a vasut épitésére a vármegye 200000 koronát szavazzon meg. A épitési munkákat Mandel és Révész budapesti cég a jövő évben szándékozik keresztülvinni.

Iparvasut épités Biharvármegyében. A Wilgerodt-művek igazgatósága az iránt folyamodott a kereskedelemügyi miniszteriumhoz, hogy most müködésben levő lóüzemü iparvasutját kiépithesse és gőzüzemüvé változtathassa át. A kereskedelemügyi minister tudatta Biharvármegye alispánjával, hogy az iparvasut közigazgatási bejárását elrendelte és arra ministeri biztosul Ungár Manó kir. főmérnököt küldi ki. A közigazgatási bejárást november 3-án fogják meg tartani.

A podolin—orlói vasut. A podolin—orlói vasut kiépitése tudvalevőleg azon feltételhez volt kötve, hogy azt elsőrendü sztratégiai vonallá épitsék ki. Ujabb időben sikerült ezen akadályt elháritani és a Késmárkon tartott ülésen elhatározták, hogy az épitési munkálatokat 1906. április havában megkezdik és még 1906. őszén meg is nyitják a vasutat a forgalomnak. Az épités céljaira eddig 362.000 koronát jegyeztek részvényben, 36.000 koronát Szepesmegye közönsége ad.

Az oravica—zsidovini vasut épitése napról-napra előbbre halad, amennyiben az engedményes az érdekelt községekkel a tárgyalásokat megszakitás nélkül folytatja a pénzügyi fedezet dolgában. Eddig már három község ajánlott meg különböző összegü hozzájárulást és pedig Kákova 100.000, Komoristye 40.000, Forotik 30.000 koronát, mig a többi községekkel a tárgyalás folyamatban van.

Nagykanizsa—keszthelyi vasut. Győrffy János és Kreisler József Nagykanizsai ügyvédek kérvényt nyujtottak be a kereskedelemügyi miniszteriumhoz, melyben

Láng Adolf Velence palotáinak hatása alatt állott ifjú korában és ezek képére tervezte meg a monumentális földszintet. A velencei palota szinte egyformán ismétli meg az emeletek architekturáját; ezt Láng Adolf nem akarta utánozni és egy másik olasz példát vett mintaképül, amikor Veronában járt s az ottani egyik palota emeletét tanulmányozta. Megérezte, hogy e két palota összeházasítva az eredetieknél szebb és monumentálisabb kiképzést adhat; így aztán sikerült Budapestre a „Hoch Renaissance"-nak olyan példányát varázsolni, amely méltóan versenyzik az egykoriakkal és a budapesti Operával együtt Európa e korának legnagyszerűbb két renaissance épületévé lett. Utazásaim alkalmával figyeltem a többi nagy metropolisokat és kutattam azután, vajjon másutt is elérték ezt a fokot az újabb renaissance építő művészek. Büszkeséggel mondhatom, hogy sehol nem találtam még csak hozzá megközelítő komolyságú és tökéletességű ilyen stylusos épületet. Amilyen pompázó a külseje, azt mondhatom a belsejéről is. A termek és a lépcsőház, az ezt elzáró rácsos vaskapu, mind valamennyi a Hoch Renaissance dicsőségére való lett volna, annyira átérezte Láng Adolf annak a kornak minden nagy vonását és részletét. Kedves munkáján maga is kézművesként dolgozott, festette azokat a szép ornamentális rajzokat, amelyek Lotz Károly nagy festő művészünk freskoit keretezik. Az aranyozott konzolok, párkányok, kazetták, lizének és oszlopok az olasz paloták hasonló díszeivel kiállják a versenyt; de amíg amott ezek nem zavarták a nagy képtárak falait, a terem nagy dimenziói folytán a képek hatásait, annál károsabban hatott ez aránylag kis budapesti palota a képkiállítások képeire szűk méreteinél fogva. Láng Adolfot végzete már korán érte utol, mert a palota már akkor célját tévesztette, alkalmatlan lett a képek kiállítására. Új hajlék kellett a művészeknek, egyszerű falakkal, színtelen menyezetekkel, hogy ne a ház, hanem a képek érvényesüljenek. A képzőművészek kivonulása után klub lett a szép épületből, de erre sem volt jó. Most szükségben muzeummá alakították át, de aligha ez lesz a végleges sorsa, mert erre sem alkalmas, és vajha mihamarabb elmenne innen is ez a muzeum és a minden jó ízléssel szemben alkalmazott fölirati táblát elhordanák onnan, amely elékteleníti a szépséges első-emeleti erkély ballusztrádját és mérföldnyi távolságról hirdeti, hogy a házban van az országos paedagogiai és tanszermuzeum.

Láng Adolfnak alaprajzi hibája ez épületben is mutatkozik és cserben hagyja őt a vesztibulum kiképzésében a szűk helyen a tolongásszerű oszlopcsoportosítás és megokolatlan följárók elosztása. Nem szerencsések a bejáró kapuk finom részletei sem. A monumentális oszlopok mellett a túlságos finom famunka nem emlékeztet a gazdag olaszok munkáira.

Megemlékeztem Láng Adolf műveiről. Talán egyikmásik munkáját nem ismertettem; ezek az inkább gyengébbek vagy előttem ismeretlenek voltak; de amelyekről szólottam, azok olyanok, amelyekre budapesti és hazai művészeink figyelmes szemekkel nézhetnek, mint egyik nagy mesterünk műveire, és ezekről az ifjú építészek megtanulhatják a finom részletezések kötelező voltát, az épületek tökéletes megrajzolását, koncepcionális és manuális módon is. Érezhetik azt is, hogy az épület bármely része sem hanyagolható el és láthatják belőlük, hogy a belső és külső egyöntetű kiképzés minő mértéket ad az alkotott műnek és mennyire becses emlékét nyujtja építő művészetünknek.

Láng Adolfot műveiben ismertük meg szeretni, de azok, akik őt személyesen is ismerték, finom lelkű és lelkesülő művészt láttak benne, aki szokatlan intelligenciájával, művészies szép megjelenésével elbájolni tudta, megnyerni és kapacitálni környezetét. Távozása fájdalmasan esett és halála mély szomorúságot okozott. Építő művészete magasan szárnyalt, szépet alkotott és mégis úgy látjuk, mélyebb hatást művészeinkre nem tett. Vele is kidőlt egyike azoknak, akik a nemesen utánzó művészek gárdájához tartoztak. Ő is csak későn határozta el magát szabadulni a régiek klasszikus irányai alól, hogy ez neki sem sikerült, azt annak tudhatjuk be, hogy az ő korában és tanuló éveiben más volt a fölfogás és más érzéseket váltottak ki tanító mestereik belőlük. A mai modernség egyéni építészetet kíván s aki ezt a művészet igaz vonalain át tudja kifejezni, az fogja igazi képét adni korának. És ha e kor a nagy nemzetek küzdelmei közepette a kis nemzeteknek is jellegzetes vonásaiban nyilvánulhat meg, akkor még nagyobb érdemet szerez magának az az építő művész, aki nemzetének mindenkorra biztosítja a művészi kultura egyik állomáshelyét.

A magam részéről szeretettel gondolok Láng Adolf művészi hagyatékára és bámulom az ő munkájának minden apróságát és tervezői koncepcióját. Hálásan megbecsülöm őt személyében és műveiben; hiszem is, hogy velem együtt sokan vannak, akik ugyancsak megilletődéssel és becsüléssel gondolnak Láng Adolf emlékére s őt a mi magyar építészeink körébe sorozzák, mint egyikét a legnagyobbaknak és legértékesebbeknek.

ÉPÍTENI a békében lehet!

A békét csak a HADI KÖLCSÖNNEL siettetjük!

(Jegyezhetni június hó 12-ig.)

VEGYESEK.

Kinevezések. A magyar királyi földmívelésügyi miniszter a vízügyi műszaki tiszti személyzet létszámában *Jankó* Miklós műszaki tanácsosi címmel föluruházott királyi főmérnököt királyi műszaki tanácsossá, *Pohl* Béla királyi mérnököt királyi főmérnökké, *Kiss* Béla királyi segédmérnököt királyi mérnökké és *Beslity* Miklós okleveles mérnököt ideiglenes minőségű királyi segédmérnökké nevezte ki.

Az országos mérnökgyülés, illetőleg a mérnöki és építészi kamara mozgalmához eddig véglegesen ezek a műszaki testületek és egyesületek csatlakoztak: a Műegyetem Tanácsa, a Selmecbányai Akadémia Tanácsa, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet, a Magánmérnökök Országos Szövetsége, a Bányászati és Kohászati Egyesület, az Országos Erdészeti Egyesület, a Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete, az Aradi Mérnök- és Építész-Egylet, a Felsőmagyarországi Mérnök- és Építész-Egylet, a Szabadalmi Ügyvivők Országos Egyesülete, a Magyar Építőművészek Szövetsége. A rendezőség az országos fölhívást 6654 mérnök és építész címére küldötte szét, melyre a vidéki mérnökök testületei köréből élénk visszhang felel azokban a üdvözlésekben, amelyek a bizottsághoz naponkint érkeznek. A harctéren lévő mérnökök és építészek is megkapták a fölhívásokat s közülök is számosan üdvözölték már a mozgalmat. Mihelyt Ő Felsége megállapítja az országos ülés időpontját, az ország technikusai egyénenkint is meg fogják kapni meghívóikat és az országos mérnökgyűlésre vonatkozó tudnivalókat tartalmazó tájékoztató iratokat. A csatlakozott egyesületek ugyanekkor kapják meg azt a határozati javaslatot, amelyben a mérnöki és építészi kamara fölállításának szükségét deklarálják. Ehhez a határozati javaslathoz a résztvevő testületek és egyesületek nevében nyilatkozó szónokok megnevezésére szóló fölhívást is a meghívókhoz csatolják. A vidéki mérnökök és építészek följövetelét nagyban meg fogja könnyíteni az, hogy a felutazásra szóló vasúti jegyek a jelentkezőknek rendelkezésre fognak állani.

† **Bajza** Lajos gépészmérnök, nyugalmazott magyar államvasúti főfelügyelő Nagyszebenben, ahova egészsége helyreállítása végett ment, ott 65 éves korában május 31-én meghalt. — *Brukner* József ny. kataszteri főmérnök 70 éves korában Budapesten, — barátosi *Finta* Lajos királyi műszaki tanácsos Aradon 51 éves korában, — móri *Glattfelder* Dezső mérnök 37 éves korában Budapesten, — *Merkefka* István székesfőv. műszaki főtiszt, 57 éves, Budapesten, — *Szekrényessy* Lipót mérnök, főhadnagy a harctéren, ahol sok mezei vasutat épített, szerzett betegségében június 3-án Szombathelyen 40 éves korában, — *Nádory* Vilmos nyugalmazott kir. főmérnök f. hó 8-án Budapesten elhunyt; 79 éves volt.

való *megfejtése* föltétlenül *hozzájárulhat* az új, modern stílus kialakulásához és minden komoly gondolkozású és rátermett építőművész törekvéseinek méltó tárgyául szolgálhat.

Csakhogy éppen az a bökkenő, hogy *minden* igazi építőművész, tehát nemcsak az egyik, hanem a másik, harmadik és tizedik nemzet művészfiai is egyaránt foglalkoznak vele s a legcsekélyebb fejlődési stádium sem maradhat — de ne is maradjon! — egyikük előtt sem ismeretlen, mert a (béke-korbeli) nemzetközi viszonyok szerint, rövidesen: *nemzetközi közkincscsé* válik.

Íme tehát ez is csak a mellett beszél, hogy valamely új *nemzeti* építő-stílus kialakulása, nagy, talán legyőzhetetlen nehézségekbe ütközik, s hogy ha létesül új modern stílus — amint hogy máris látjuk, hogy létesül — az, minden okoskodásunk arra vezet, nemzetközi, mondjuk, *világstílus* leszen.

(Vége köv.)

A hősök temetője Budapesten.

Hogy a háborúban szerzett sebesülés vagy betegség folytán a Budapesten elhunyt hős katonák egy közös helyen, egymás mellett temettessenek el, a Tanács akként intézkedett, hogy a háború hős halottjait a X. kerületi rákoskeresztúri katonai temetőben temessék el.

Minthogy senki sem gondolhatott arra, hogy a háború ily hosszú ideig fog tartani és annyi áldozatot fog követelni, hogy csak magában a fővárosban, az említett helyen eltemettettek száma több ezret számlál, ennek következtében a temetkezésekkor csak a rendelkezésre állott sírhelytáblák határaira voltak tekintettel, de a temetőnek tervszerű beosztásáról, helyes és célszerű elrendezéséről gondoskodás nem történhetett.

Minél hosszabbra nyúlik a háború, minél nagyobb az erőkifejtés s minél jobban növekedik a háborúban elesettek száma, annál erősebben domborodik ki a közfelfogásban az elesett hősök iránti mélységes hálaérzet és e hálaérzetből fakadó az az óhaj, hogy a hazáért elvérzett hős fiaink emléke a közös nyugvóhelyeken minden időkre és méltó módon megörökíttessék.

Ettől a fölfogástól és érzéstől áthatva, a cs. és kir. budapesti katonai parancsnokság kebelében a katonai temetők rendezésével és a hősök emlékének méltó megörökítésének teendőivel megbízott „Hadi sírok fölügyelősége“ az idefogott rajzban állapította meg a Hősök temetőjének beosztását.

A jelenlegi tér nem alkalmas egy megfelelő monumentális főemlék fölállítására, mert a főemlék helyesen csak a két főút keresztezésén volna fölállítható, de a mai elrendezés mellett az emlék hátsó része úgyszólván érintené a mögötte lévő sírokat, ami sem térhatás, sem pedig gyakorlati szempontokból (t. i. hogy a közönség az emléket körüljárhassa) nem felelne meg. Azonkívül nagyon kicsinynek is bizonyult ez a tér.

Az új teret a két főútvonal keresztezésében négyzetalakban (42—42 *m*) képezik ki, miáltal a főemlék és az ezt övező tér számára megfelelő nagyságú és művészi kiképzésre alkalmas terület biztosíttatik.

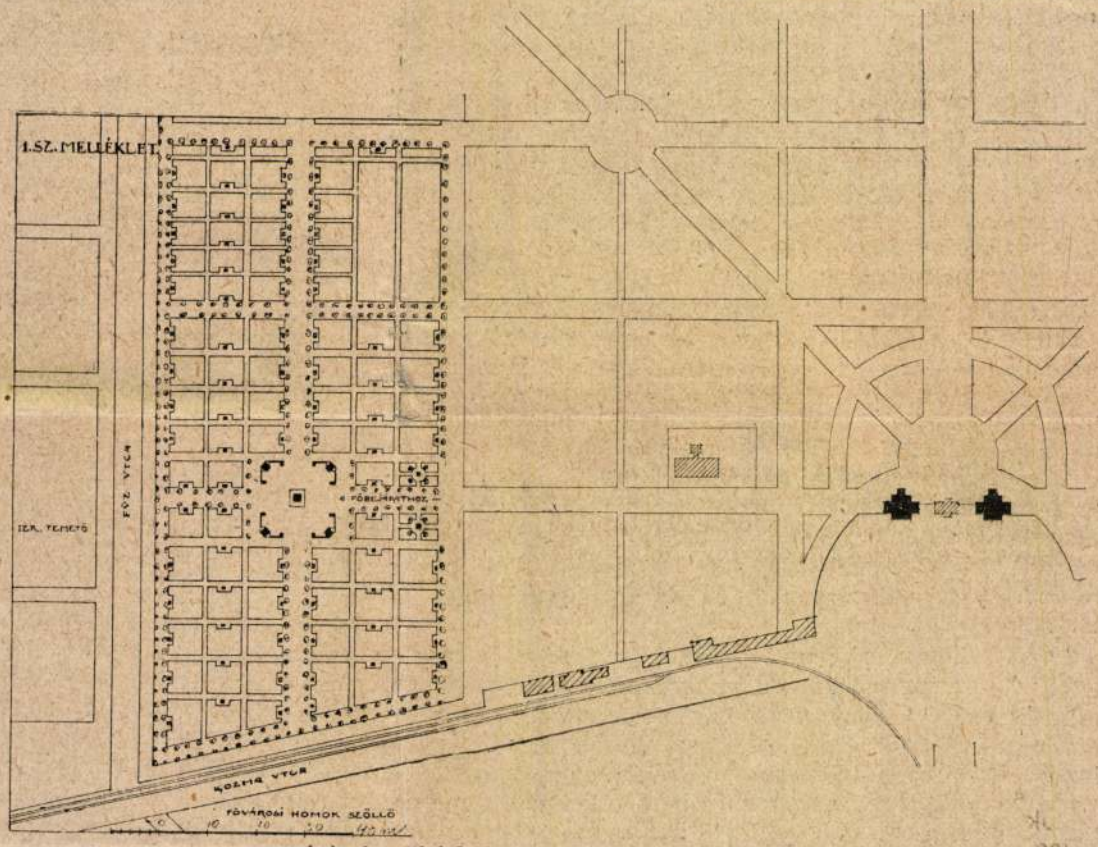

A budapesti hősök temetőjének helyszínrajza.

A temető művészi kiképzése és helyes elrendezése szempontjából a már betemetett parcellák szabályozása is szükségessé válik.

E tekintetben a temető területét 100—120 sírt magában foglaló táblákra oly módon osztják föl, hogy minden csoportban egy-egy nagyobb közös síremlék legyen fölállítható s ezeknek az emlékeknek az elhelyezése céljára a szükséges terület a sírhelytáblából hasíttassék ki.

Az ezekben a csoportokban levő sírhelyekre, a külföldi városok, valamint Kassa és Szabadka városok katonai temetőihez hasonlóan, egyszerű és egyforma síremlékeket állítanak föl, viszont a csoportemléken az illető csoportban nyugvók neveit örökítik meg.

Az egységesség érdekében az egyes sírokra magánosok síremléket nem állíthatnak föl.

A tiszti sírokat az általános szokásra és a rangra való tekintettel, de azonkívül művészi szempontokból is a legénységi sírok előtt helyezik el.

Az új terv szerint a tiszti sírok a csoportok főbejárásánál, a tér felé vezető út jobb- és baloldalán lesznek. Az itt fölállítandó közös tiszti emlékek a főemlékhez vezető út architektonikus kiképzését tetemesen fokozni fogják.

A temető bejárásának a művészi hatását a tiszti sírok célszerűbb elrendezésén kívül még azzal is növelik, hogy a bejárástól jobbra és balra egy-egy kisebb parkozható térséget biztosítanak. Ezeknek a közepén egy-egy monumentális oszlop, esetleg kandeláber lesz, mintegy jelezvén, hogy a látogató közönség ezen a helyen lép be a hősök temetőjébe.

Az új elrendezés folytán a csoportok beosztása és a csoportemlékek elhelyezésére szolgáló helyek céljára 800 sírnak, a főtér és az ehhez vezető útvonal kiszélesítése céljára pedig 400 sírhelynek az exhumálása mutatkozik szükségesnek.

Láng Adolf élete és művei.

Írta és április hó 2-án a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben felolvasta *Jakab Dezső*. (Vége.)

Végül megemlítem Láng Adolf legszebb munkáját, fővárosunk egyik büszkeségét, építészetünk egyik legremekebb művét, a képzőművészek régi csarnokát, amelyről előbb már megemlékeztem és amelyet röviden kívánok csak ismertetni.

szept. *10.* Orsz. M. Iparműv. Társ: polgári lakások háló és ebédlő bútorainak tervei; díjak: 3 db. à 350 k, 3 db. à 250 és 3 db. à 200 k.

okt. *1.* Budapest tanácsa: a József-árvaház telkének beépítése; díjak: 5000, 3000 és 2000 k.; öt tervet megvesznek à 1000 k. (a programm lapunk 19. számában).

VERSENYTÁRGYALÁSOK.

jún. *5.* Nyíregyházai á. é. hiv: **betonáteresztők** építése (11.119·85 k.) és egy híd fölszerkezetének javítása (2762·46 k.).
" *5.* Segesvári á. é. hiv: **fahíd** építése betonellenfalakkal.
" *9.* Székesfehérvári á. é. hiv: a mányi r. k. egyházi épületek **tatarozása.**
" *11.* Székelyudvarhelyi á. é. hiv: **hídátépítés** (7241·75 k.) és 29 **műtárgy** építése (16086·36 k.).
" *14.* Belügymin: a kassai állami kórház **asztalos** munkái (lásd a hirdetések közt).
" *14.* Nagyváradi á. é. hiv: a berettyódédai g. k. **paplakás** építése.
jún. *15.* Nyíregyházai á. é. hiv: 3 **útkaparóház** és melléképülete (18.035 49 k.).
" *18.* Székesfehérvári á. é. hiv: **hidépítés.**
" *19.* Pécsi dohánygyár igazg: 500 m^2 **makadamút** építése.
" *19.* Földmív. min: a vajak-bogyáni part biztosítása végett 9.500 m^3 I. o. és 85.000 m^3 II. o. **kő** szállítása.
" *20.* Közép nyírvíz levezető társ. (Mátészalka): a **csatornák bővítése** (150.000 m^3 föld stb.).
" *25.* Székelyudvarhelyi á. é. hiv: 6 db. **átereszt**ő építése.
júl. *5.* Liptószentmiklósi á. é. hiv: 2 db **átereszt**ő építése.

VERSENYTÁRGYALÁSOK EREDMÉNYE.

A M. Á. V. központi üzletvezetőségének 1000 db. akkumulator-szekrény darabját Freller Adolf 22 k., Mátrai A. és t. 16·50 k., Neumann és t. 16 k., Fögl G. és t. 18 k.-ért szállítja. — Ugyanannak 32.000 m^3 bányakavicsot Klauber és Vajda 2·65 k.-ért szállít.

A pontoskői g. k. épületek javítására Tarz György ajánlata (14.709·53 k.) a legolcsóbb.

Luczenbacher Pál
andezit- és bazalt-kőbánya-vállalata.
Andezitkőbánya: SZOB. Bazaltbánya: ZALA-HALÁP.
Közp. iroda: BUDAPEST, V. ERZSÉBET-TÉR 14.
TELEFON 33—03.
SZÁLLIT: Vízépítéshez I. osztályú kőanyagot, útépítésekhez elsőrendű alapkövet, útfentartási és hengerelési zúzott követ és zúzalékot, faragott burkolati köveket, ú. m. járda-, kis- és nagy szegély-, kocka-, fejecske-, 1/2-es és 3/4-es kocka-, püspöksüveg-, talud- és kiskockaköveket.

SCHLICK-NICHOLSON
Gép-, Waggon- és Hajógyár Részvénytársaság,
Budapest, VI., Váci-út 45—47. sz.
Gyártmányai:
Építési vasmunkák, vashidak, vasszerkezetek és vasöntvények, hengerelt és szegecselt vasgerendák, oszlopok, szab. „FENESTRA" vasablakok; szívógázmotorok barnaszén és egyéb tüzelőanyagok részére, nyersolajmotorok (Diesel-motorok fekvő elrendezésben); gőzgépek és kazánok; hűtő- és jéggyártóberendezések, vágóhidak, fatelítőtelepek, vashámorberendezések, daruk, felvonók, körszivattyú-telepek; zsilipek, tartályok, vasúti kocsik, hajók stb.

Gróf Csáky László
PRAKFALVI VAS- ÉS ACÉLGYÁR
Részvénytársaság, Budapest.
Gyárt:
kőzetfúrókat
minden alakban és minden célra,
kőzetfúróacélt és kész szerszámokat
legjobb minőségű „Ajax" acélból.

Ezredéves országos kiállítás: DISZOKLEVÉL.
Magyar fém- és lámpaárugyár-részvénytársaság
BUDAPEST-KŐBÁNYA.
Petróleum-lámpások
a legegyszerűbb kiviteltől, a legpazarabbig.
Légszesz- és villamos-csillárok
Fém- és díszműtárgyak
Raktárak Budapesten: II. Szilágyi-Dezső-tér 3. sz.; V. Erzsébet-tér 16. sz.; VII., Erzsébet-körút 19. sz.; VIII., Üllői-út 2. Kálvin-tér sarkán. Pozsony: Lőrinckapu-utca. Kolozsvár: Mátyás-király-tér. Debrecen: Piacz-utcza 88.

Jakabffy
Építőmunkavezetők könyvtárában megjelent:
I. Építőfa.
II—IV. Gyakorlati számvetés.
V. Geometriai szerkesztések.
VI. Rögtöni segély baleseteknél.
VII—XII. Építészet története.
XIII. Klasszikus és reneszánsz építőművészet formái.
XIV. Hordképességi számítások.
XV—XVII. Építőkövek.
XVIII., XXXI—XXXII. és XXXVI. A régi Buda-Pest építőművészete.
XIX—XX. A szobrászat története.
XXI—XXII. Ipari chemia.
XXIII—XXV. Ábrázoló Geometria.
XXVI. Földmérés.
XXVII. A középkori építészet formái.
XXVIII—XXX. és XXXIII—XXXV. Vasútépítés.
XXXVII—XXXVIII. A munkavezetők írásmunkái.
XXXIX. Vasbetonépítés.

Visegrád-Mátyáshegyi Kőbányavállalat.
Ajánlja azonnali szállításra vízszabályozó célokra I-ső osztályú, első rendű trachyt kőtermékeit. makadám-utak készítéséhez alap- és fedőkő, valamint zúzottkő és zúzalék szállítását.
Központi iroda:
KONDOR ÉS FELEDI
építőmesterek,
Budapest, V. Gizella-tér 3. szám.
Telefonszámok: 10—36 és 179—47.

69 Kiadó: a laptulajdonosok képviseletében GERSTER KÁLMÁN. "Pátria" irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. Budapest, IX. Üllői-út 25.

Az Andrássy-úton van a régi Műcsarnok mellett az egykori zeneakadémia épülete. Egyszerű, igénytelen épületnek látszik ez, de a figyelmes építész szeme meglátja benne az éktelen táblák dacára a finom ablak és fülkék elosztását, amely az olasz palazzok homlokzati elrendezésére emlékeztet. Az emeletek osztó vonalai, a különben három emeletes házat könnyűvé és átlátszóvá teszik.

(Vége köv.)

ÉPÍTENI a békében lehet!

A békét csak a HADI KÖLCSÖNNEL siettetjük!

(Jegyezhetni június hó 12-ig.)

VEGYESEK.

Az Országos Mérnökgyűlés szervező bizottsága az ülés idejére vonatkozólag Ő Felsége rendelkezéseit várja; közben a rendező bizottság állandóan a rendezés munkáival foglalkozik. A mozgalomhoz újabban csatlakozott az Építőművészek Szövetsége. Az ülésre szóló fölhívások szétküldettek. A vidéki mérnökök feljövetelét nagy mértékben megkönnyítik a vasúti kedvezmények, melyeket az államvasutak illetékes tényezői kilátásba helyeztek. Az egyesek jelentkezése is megkezdődött.

A Magyar Iparművészek Testülete e hó 12-én tartotta meg Árkay Aladár elnöklésével ez évi rendes közgyűlését. A választmány jelentése sajnálattal állapítja meg, hogy bár az igazságügyminiszterium új palotája berendezéseivel kapcsolatban több ízben mozgalom indult illetékes körökből arra, hogy a belső kiképzés művészivé tétele érdekében a magyar iparművészek is szóhoz juthassanak, a kilátásba helyezett megbízás mindeddig elmaradt. *Menyhért* Miklós javaslatára kimondta a közgyűlés, hogy a testület a legközelebbi jövőben a város középpontjában létesítendő iparművészeti bolthelyiségnek kellő művészi anyaggal való ellátását fogja megszervezni. A közgyűlés az előterjesztett javaslatokat többek hozzászólása után egyhangúlag magáévá tette, majd megejtette a választásokat. Elnökké *Menyhért* Miklóst, alelnökké *Moiret* Ödönt és *Szablya* Frischauf Ferencet, választmányi tagokul *Benkhardt* Ágostont, *Helbing* Ferencet, *Kölber* Dezsőt, kőrösfői *Kriesch* Aladárt, *Ligeti* Miklóst, *Pogány* Móricot, *Telcs* Edét és *Wesztróczy* Manót választották meg. A számvizsgáló bizottságba *Barta* Ernőt, *Berán* Lajost és *Szász* Vilmost delegálták.

A hamburgi vízművek kazánjainak fűtése földgázzal. Neuengamme községben 1910-ben földgázforrásra akadtak. A forrásból óránkint 20.000 m^3 gáz ömlik ki. A gáz 95—97%-a metán, 0·6—1·5%-a etán, 2—3%-a nitrogén; alsó hőértéke köbméterenkint 8400 hőegység. Hamburg városának elhatározásából a forrástól a tiefstacki gázművekig 15·37 *km* hosszú, 250 *mm* belső átmérőss Mannesmann-csővezetéket fektettek. A gázműtől a rothenburgsorti szivattyúműig 1776 *m* hosszú 150 *mm*-es, illetőleg 100 *mm* csővezeték épült. 1913. augusztusában már próbafűtéseket lehetett tartani. Kétlángcsöves túlhevítő nélküli 21 éves kazánokban végezték az első kísérleteket. A gázlángzókat többszöri javítás után szintén kísérletek alapján szerkesztették. A berendezést úgy kellett választani, hogy a földgáz esetleges elmaradásakor rögtön vissza lehessen térni a szénfűtésre. Ezt teljesen el is érték. A földgázszerelvények gyorsan eltávolíthatók, s minden további átalakítás nélkül rögtön be lehet szénnel fűteni. A berendezések folytatólagos javításával azt is elérték, hogy a változó megterhelésnek megfelelő változó gőzmennyiség termelését is gazdaságosan lehetővé teszik. A vízműtelep túlhevítős kazánjait is fölszerelték földgázlámpásokkal. A gőzfogyasztó és elgőzölögtető kísérletek még nincsenek befejezve. Az üzem három esztendeje alatt 22.413 *t* szenet takarítottak meg; már ez a körülmény, különösen a háborús viszonyok széninsége folytán, igen jelentékenynek mondható. A vízművekben a három év alatt 20 milliom m^3 földgázt használtak föl; 141 milliom m^3 vizet szállítottak. 100 m^3 víz emelésére átlag 13·2 m^3 földgáz (az első évek szénfűtésű üzemében 15·09 *kg* szén), egy lóerőóra-termelésre átlag 0·66 m^3 földgáz (0·75 *kg* szén) volt szükséges. 1 *kg* szénnel 363 métertonna munkát végeztek a berendezés előtti időkben, most pedig 1 m^3 földgázzal középértékben 408 métertonna munkát. Mindezek az eredmények a szén kilogrammjának 7400 hőegységű, a földgáz m^3-nek 8400 hőegységű fűtőérték arányának megfelelőek.

O. K.

HIVATALOS.

BUDAPESTI ÉPITŐ-, KŐMŰVES-, KŐFARAGÓ- ÉS ÁCSMESTEREK IPARTESTÜLETE.

A piaci árakat kutató bizottság jelentése 1917. május közepén.

b) *Munkabérek óránkint:*

		Korona
43.	1 építő-munkavezető fizetése, beleértve a betegsegélypénztári járulék s a balesetbiztosítás díja fizetését	3.—
44.	1 építő-segédmunkavezető (különben mint 43. tétel)	2.30
45.	1 falazó kőműves	1.80
46.	1 díszvakoló kőműves	1.90
47.	1 fehérmunkás „	2.10
48.	1 kőműves a lógó álláson	1.70
49.	1 állásozó munkavezető	1.80
50.	1 állásozó munkás	1.40
51.	1 habarcskeverő munkás	1.20
52.	1 férfinapszámos	1.20
53.	1 fiú „	—.80
54.	1 női „	—.70
55.	1 kőművestanonc	—.90
56.	A rendes munkaidőn túl, vagy az előtt 1—2 órával, valamint vasár- és ünnepnapokon teljesített munkáért ezek a bérek 30%-kal növekednek. Éjjeli munkáért a kétszeres óradíj számítandó.	
57.	A munkagépek és függőállások használatáért, azoknak különfélesége szerint külön díj fizetendő.	
58.	Az állások és kézi szerszámok használatáért, a fuvarozó költségeken kívül, a béreknek 10%-a jár. Kőfejsze, véső, ékek, sulykok kölcsöndíja naponkint és darabonkint	—.30
59.	Benzinlámpás kölcsöndíja (benzin nélkül) naponkint	—.40
60.	Kokszkosár kölcsöndíja naponkint	1.50
61.	Javító munkálatokra a munkásoknak az az ideje, melyet a munkahelyre való menéssel, vagy a mesterhez való visszamenetelre, vagy egyes anyagok és szerszámok hozatalára fordítanak, ezekkel az egységárakkal számítandók.	
62.	Villamos vasút, vagy más forgalmi eszköz költsége, híd- vagy alagút, vám és egyéb külön kiadások számítandók.	

c) *Falazó, illetőleg vakoló munkák elkészítése:* *)

63.	*Effectiv (tömör) falazat* I. rendű jól kiégetett, mészmentes téglából, fehérmészhabarcsba rakva állásozással együtt, a földszinten	pr. m^3	95.—
64.	Emeletenkint a többletár	pr. m^3	3.—
65.	Padlásfalazatra a többletár az utolsó emeleti falazat árán fölül	pr. m^3	4.—
66.	Románcementhabarcsba rakott falazat (keverés 1 : 3) egységára a fehérmészhabarcsba rakott falazaténál nagyobb	pr. m^3	11.—
67.	Portlandcementhabarcsba rakott falazat (keverés 1 : 4) egységára a fehérmészhabarcsba rakott falazaténál nagyobb	pr. m^3	18.—
68.	Sima falvakolás fehérmészhabarcscsal és állásozással együtt	pr. m^2	3.20
69.	Menyezetvakolás (különben mint 66. sz. tétel)	pr. m^2	3.60
70.	Egyszeri nádazás minden anyaggal és állásozással együtt	pr. m^2	3.80
71.	Kétszeri fal- vagy menyezetmeszelés	pr. m^2	—.60

Jegyzet. Ezek az árak a folyton emelkedő árirányzatra való tekintettel minden kötelezettség nélkül értetődnek.

*) Ezek az árak csak tájékoztatók, melyek a helyi és fuvarozó viszonyok szerint változnak.

TERVPÁLYÁZATOK.

jún. *11.* Keresk. min: (Albrecht-út 3.) két postabélyeg rajza; díjak: 2 első à 2000 k. és 2 második à 1000 k.

„ *16.* M. Mérnök- és Építész-Egylet: rokkantak telepe Vácott (ezüst és Ybl-érem.)

„ *30.* Zürich műszaki hiv: Zürich beépítő tervének eszmepályázata (nemzetközi tervpályázat); a díjak összege 65.000 fr., a tervek megvételére pedig 15.000 fr.

Villamos villágítás, fürdőkályhák: Gáz- és villamos-világ. r.-t. (Kassa).
Telefonok: *„Ericsson"* Telefongyár r.-t. (Budapest).
Tresor és pénzszekrény: *Arnheim* (Budapest).
Vasbútorok: *Buchwald* Sándor (Budapest).
Zománctáblák: *Perczel* Béla (Bonyhád).

Láng Adolf élete és művei.

Írta és április hó 2-án a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben felolvasta *Jakab Dezső*. (Folytatás.)

Szolnok városában Láng Adolfnak szép munkája a Fodor-féle nagy szálló. Helyesen szakított Láng Adolf itt azzal az anyaggal, amelylyel eddig mindenütt megküzdenie kellett, a malterrel és gipszszel. Tégla architekturában készítette és szép monumentálitással sikerült a közönséges téglát úgy kiképezni, ahogyan módjában állott rajzának minden finomságát kihozni. A szobrász munka terrakotta, és alig is volt szükség reá, mert maga a tégla kirakása ornamentikát hozott létre. Belsejében szép kávéház, architektonikusan kiképzett udvar és egy nagy vigadó terem van hotellel kapcsolatban. Azt lehet mondani, hogy ez az épület alaprajz szempontjából Láng Adolfnak a legjobban sikerült háza és mintája lett sok jó vidéki hotelnek. Dekorációja itt is a belsőségeknek, mint Láng legtöbb épületén, barokkos. A nagy terem igen szép fülkékkel díszített kupolás megoldást nyujt.

Legutóbbi vidéki munkái közé tartozik a tordai vigadó, szinháznak, mozinak is használható nagy teremmel. Ez az épület még magán viseli Láng Adolf homlokzati kiképzésének részleteit, de már gyengébb munkái közé sorozható, belsejére is kevés gondot fordíthatott.

Ugyancsak ezt mondhatjuk el az ottani posta és pénzügyi palotáról, amely inkább bérházként mutatkozik, mint középületnek.

Jelentősebb vidéki munkáinak sorozatát így lezárom és áttérek budapesti működésére.

Budapesten a Magyar Szinházat említem fel először, amely szinház igen nehéz körülmények között született meg. Kicsi, szűk helyen kellett megépülnie, igen rossz anyagi eszközök segítségével, de minél nagyobb befogadó képességre tervezve. Nem is csoda, hogy, amint tudjuk, a szinház nem igen felelt meg e követelményeknek és sok panaszra adott okot tüzrendészeti és biztossági szempotokból is. Most a közelmultban sikerült újabb tőkebefektetés útján az említett nehézségeket a gyakorlati követelményeknek megfelelően ügyesen megszüntetni, ez azonban a meglévő szinház gyökeres átalakításával járt.

A Magyar Szinházban mintegy egyesülni látszottak Láng Adolf hibái és talentumos vonásai. Architektonikus megoldása kívül és belül komoly művészre vallanak. Az architektonikus részletek csoportosítása és fölépítésemég abból a silány malteranyagból is, amely rendelkezésre állott, nagyszerű. Az ablakok egymás fölé való csoportosítása, fülkék összekapcsolódásával szinte szobrász munka nélkül is, amilyen a szinház külső homlokzatán oldalt és hátsó részén mutatkozik, páratlanul szépek, dekorativen tölti ki a falsíkokat. Maga a szinpad kiemelkedése nem sértő, önálló és egész compositiót mutat. Szerény bérházként húzódik meg az öltöző része. Igen szép részleteket mutatott a régi főhomlokzaton az épület lezárása. Még láttuk mindnyájan az aranyos negyedgömb alakú ívelést, amelynek oly kevés példája van az architekturában. A fölötte lévő oromzat, a szépen stylizált lyra és kupolavégződés Láng Adolf pompás részletezésének bizonyságai. Még szebbek a belsőségek és azok finom egybehangzó színezése. Amint már említettem, Láng Adolf az architektonikus kiképzést nem tudta mindenkor feláldozni; néha bizony ez az alaprajz praktikumának ártott, ezért történt, hogy a bejárások, a ruhatárak, előcsarnokok szűkekké és alkalmatlanokká lettek. Az átalakított szinház belsejében jórészt megmaradtak Láng Adolf dekorativ szobrász munkái, de átfestették, átszínezték. Az előcsarnok gyakorlatibban alakult ki és ellentétbe került a Láng Adolfra emlékeztető barokkos kiképzéssel.

Néhány bérház-építkezést említek még fel Láng Adolf munkáiból. Ezek között első helyen áll az Erzsébet-körút 15. sz. nagy bérház. Aki ennek homlokzati compositióját figyelemmel vizsgálja, meglátja benne a szolnoki Fodor-féle ház rokonságát, csakhogy a budapesti ház szinte tökéletes a maga nagyszerűségében, részletezésében és finom fölépítésében. A közepén elhelyezett kupolaszerű emelkedés nem tolakodik elő, mint annyi budapesti bérházon mégis monumentalitást ad a hosszú vízszintes vonalnak, úgy ahogy talán egyetlen ily bérházunk sincs még Budapesten. Az utca vonalát nem zavarja és mégis dekorálni tudja kiemelkedésekkel és kupolácskákkal, órával, fülkékkel, lizénekkel, erkélyekkel. A kémények fogazatszerű csúf vonalát attikaszerűen egy korláttal, balluszterekkel köti össze és így a főpárkány és felső ballusztrádok kellemes harmoniáját készíti elő. E háznak legszebb része azonban a geniálisan megcsinált vestibulum. Háromszoros előtérrel jut az ember a tulajdonképpeni lépcsőházba. Ezek alaprajza valóságos ornamentika, menyezetük pedig a fülkék és boltozatok olyan finom összevágódásából áll és emlékeztetnek bennünket a barokk építészet legkedvesebb játékaira. Láng Adolf vasmunkákban is a rajzok tökéletességével és harmoniájával tünt ki. Az előbbi szép vestibulum kiegészítésére finom vaskaput tervezett, melynek motivumai a vesztibulum architekturájával és a padló ornamentikájával egyeznek meg.

Egyszerűbb házakat tervezett a Ferenc-körút 16. és 17. szám alatt, finom kiképzésű udvarokkal és lépcsőházi részletekkel. E házak homlokzatai kisebb igényűek, de meglátszik rajtuk a valójában építő művész keze; mentes minden túlzástól és a gondos compositiót nyujtanak.

A bérházkiképzések egyik legkedvesebbje a József-körút 82. számú ház architekturája. Egy darab hollandiai épület az, önálló felfogással, finom oromzattal és kupolával. Kár, hogy a vakolat nem kő, hogy meg is maradhasson hosszú időre. Udvara ugyancsak nagy gonddal készült és méltó a ház külsejéhez. Egyike szép munkáinak a Hold-u. 1. sz. alatt készült a báró Solymossy-palota, bérházzal kombinálva. A palota belsejében két lépcsőház, előtér és reprezentationális termek sorakoznak; ezeket most bankhelyiséggé alakítják át. E háznak kiképzésén szép az erkély és az orom, valamint az egész homlokzaton átmenő finom részletezés; a fakapu dicséri mestere kezét.

Régibb bérházai között megemlítjük a Vilmos-császár-út 29. sz. házat a Dessewffy-utca sarkán, valamint a Podmaniczky-utca és Vilmos-császár-út sarkán épült tompaszögletű sarokházat. Mindkettőn jellegzetesek az erkélyek és lizének rendszerei, bejárójuk fülkés kiképzése, udvarainak architektonikus megoldása. Ezek még magukon viselik annak a kornak a bélyegét, amikor Láng Adolf a Baugesellschaft szolgálatában állott. Építész szemében igen jelentős munkának látszik az Andrássy-út kezdő épületének homlokzati kiképzése. Milyen finom érzékkel hagyta el Láng Adolf az épületről a kupolát, hogy ne rontsa az Andrássy-út amúgy is rossz kezdetét. A sűrű ablakosztás, amelyet a lakás szükséglete kívánt, káros volt a monumentálitásra ezért e helyen ez az épület nem egészen felelt meg egy nagy út első házául. A főpárkányt elhagyta az utolsó emeletsor ablakai fölött és megkönnyítette a homlokzat sűrű ablaksorainak kellemetlen hatását a felső ballusztráddal.

Meg kell emlékeznem még a váciutcai régi Nemzeti szálló és a rákócziuti Pannonia-szállóról is, amelyeket a mai állapotában Láng Adolf alakított át. E szállókban igen szép, befödött étterem van, vasból és üvegből; igen szép a hotelben a feljáró lépcső kiképzése és a vestibulum rajza. A Vigadó-téren álló közkedvelt „Hangli-kioszk" is mai alakjában úgyszólván teljes átalakítás útján Láng Adolf műve.

A kassa-oderbergi vasút kassai üzletvezetőségi palotája.*)

(Vége.)

Említsük most meg a fontosabb *építő anyagokat és berendezéseket*, melyekből az épület létesült. Az egész épület 4·10*m* mély portlandcementbetonalapon, helyenkint portlandtcementbe rakott téglaalapon épült. Az összes pincehelyiségeket, a malompatak vizének esetleges áradásától megóvandó, aszfaltréteg vízteleníti. A fölmenő falak a szerkezeti kövek kivételével téglából készültek. A menyezetek vastartók közötti téglaboltozatok, egyes helyiségeket pedig a szilárd menyezetek alatt díszített Rabitz-menyezet borítja.

Az összes lépcsők csiszolt karsztmárványból készültek s az előcsarnokokat, bejárásokat, folyosókat, konyhákat, fürdőszobákat, klozeteket kassai színes és mintázott keramitlapok burkolják. A pincehelyiségek beton-, a padlásterek pedig téglaburkolatot nyertek.

A lakások padlózata tölgyfaparkettából készült, a hivatalhelyiségek padlói betonalapra elhelyezett 7 *mm* vastag rugalmas és meleg parafaszőnyeg borítja.

Az összes helyiségek kis nyomású melegvízfűtéssel vannak ellátva. Az ablakok alatt elhelyezett radiátorok a kazánházban felállított 4 darab Strebel-féle 16 m^2 fűtőfelületű kazánból nyerik melegüket s úgy kőszén, mint kokszfűtésre vannak berendezve. A fűtőanyagot a szomszédos szén- és kokszpincékből menyezetvezetéken futó kis kocsik szállítják a kazánokba.

Az épület vízvezetéke és csatornázása a városi művekkel van összekötve. Az elektromos világítás az összes helyiségekbe, áram a gépekhez és liftekhez be van vezetve. Az izzólámpások száma a hivatalokban és lakásokban körülb. 550 és 16—300 gyertyafényű erősségűek. Gázcsövek csak a konyhák rechaudjához, a fürdőkályhákhoz és az autogeyserekhez vezetnek.

A hivatalos helyiségek telefon- és csengő-készülékekkel vannak fölszerelve. Az induktor felhívására berendezett telefonhálózatban zsinór és dugasz nélküli központ van használatban. Ennek készülékrészei kicserélhető egységekből állanak, belső drótvezetékei alig vannak, minélfogva esetleges zavarok — a tartalékegység behelyezése által — gyorsan és könnyen megszüntethetők és a központ használata nagy üzembiztosságot nyujt.

A telegráf-teremben a porosz kir. vasutakon szabványozott, de a mi kívánalmainknak megfelelően némileg módosított *telegráf-készülék-rendszer* van használatban. Egy-egy telegráf-állomás valamennyi készüléke az 1000 × 700 *mm* méretű asztallap megfelelő nyílásába beillő betétlapra van szerelve, melynek vezetődrótjai — behelyezés után — az asztal vezetékeivel rugós érintkezőkkel függnek össze. A telegráf-állomást a vonalvezetékbe a készülék-betétlapnak az asztalnyílásba való behelyezése, vagy abból való kiemelése által kapcsolják be. A telegráf-asztalok 3·6 *mm* vastag sötétzöld színű linoleummal vannak bevonva.

Az összes helyiségek, folyosók, lépcsőházak rendeltetésüknek megfelelő módon festve vannak. Az udvar és épület környéke aszfaltozva és parkozva.

A tűzfallal határolt lakóhelyiségek falfelületei parafatéglaburkolattal vannak elszigetelve.

Az ablakokon fa-gördülő redőnyök és vászon-gördülő függönyök vannak.

A tisztviselők hivatalos helyiségei fényezett vörösfenyő bútorokkal s a főnökök helyiségei fényezett diófa- vagy mahagoni- és párnázott bőrbútorokkal vannak berendezve.

Az építés és berendezés költségeire vonatkozólag ezek az adatok érdemelnek említést:

Az épület költsége	843.000 k.
A bútorok és irodai berendezések költsége	67.000 „
Összesen	910.000 k.

A beépített terület nagysága 1868 m^2, vagyis 1 m^2 beépített területre esik 451 k. építő és 35·86 k. berendező költség.

Az összes beépített köbtartalom 31.920 m^3, tehát egy köbméter 26 korona 40 fillérbe került.

All a hajlék! A munka megindult benne s hogy az üzletvezetőség alkalmazottai lelkesedéssel és szorgalommal dolgoznak az új helyiségben, mutatja az az eredmény, hogy a háborús forgalmat minden súlyosabb akadály nélkül le tudták bonyolítani, amivel nagyban hozzájárultak a haza védelméhez. Az üzletvezetőségi alkalmazottak leróhatatlan hálát éreznek a vasút igazgatósága s különösen a vasút vezérigazgatója, *Pulszky* Garibaldi iránt, aki az építkezés ügyét szeretettel, jóindulattal és állandó érdeklődéssel viselte szívén. Gondos figyelme az építés terveinek szakavatott felülbirálásától kezdve a berendezés és elhelyezkedés kérdésének megoldásáig minden részletre egyaránt kiterjedt.

Azóta, hogy a vasút az épületet használatba vette, 1916. január 5-én elhunyt *Bohn* Jakab, a fiatal, nagy reményekre jogosított építész, ki a reábízott föladatnak lelkesedéssel és buzgalommal megfelelve, akkor hagyta itt e háborús világot, amikor az épület teljesen elkészült és rendeltetésének átadatott. Ugyanez év februárius 24-én újabb gyász köszöntött be: meghalt *Hubert* József építész, az épület tervezője, ki hosszú, érdemdús és munkás élet után öreg korban, de teljes szellemi erővel és munkakedvvel megáldva, szintén váratlanul költözött a nyugalom világába. Rövid két hónap alatt az érdemes közreműködők legfiatalabbja és legöregebbje hagyta itt kortársait. Bár haláluk gyors és váratlan volt, mint a villámsujtotta fáé, de művük és működésük maradandó s nem hagyja emléküket feledésbe merülni.

*

Az építésben, a munkálatok vezetésében és felügyeletében, valamint a helyiségek felszerelésében és berendezésében ezek működtek közre:

A vasút részéről: *Fábry* Alfréd, *Pfinn* József, *Záborszky* Béla főfelügyelők, *Váczy* Gedeon, *Szászy* Lajos felügyelők, *Stranszky* Emil, *Bohn* Jakab mérnökök, *Fabriczy* Lajos, *Rajczy* Gyula, *Glatz* Frigyes ellenőrök, *Klein* József, *Reichel* László, *Schöndorfer* István műszaki ellenőrök.

A vállalatok részéről: *Kozák* János építőmester, fővállalkozó (Kassa).

Ácsmunkák: Csató *Nagy* Gábor és *Lustig* Náthán (Kassa).
Ágyneműek: *Stockbauer* Gusztáv (Budapest).
Aszfalt munkák: The Neuchatel-Asph. Comp. (Budapest).
Bádogos munkák: *Ferenczi* Sámuel és *Deutsch* Mór (Kassa).
Bútorasztalosok szövetkezete (Kassa).
Asztalos munkák: *Korény* János (Kassa).
Bútorok: *Thék* Endre bútorgyár r.-t. (Budapest).
Címtáblák és szoboröntések: *Steiner* Ármin és Ferenc (Budapest).
Csillárok és lámpások: *Kissling* Rudolf és Fia (Budapest).
Felvonógépek: *Haverland* Antal (Budapest).
Fűtés és vízvezetékek: *Knuth* Károly (Budapest).
Kárpitos munkák: *Grentzner* Alajos (Budapest).
Keramitburkolatok: Keramitgyár (Kassa).
Kosár-gyékények: *Gröber* Lajos (Budapest).
Lakatos munkák: *Buchner* Béla (Kassa).
Linoleumburkolat: *Langer* H. Delmenhorst (Gleiwitz).
Márványtáblák: *Sántha* Nándor és *Seenger* Béla (Budapest).
Mázoló munkák: *Boniszlavszky* Nándor (Kassa).
Osztrák-magyar *terra-nova társaság* (Budapest).
Rajztáblák: *Kovács* Zsigmond, *Seefehlner*, *Pappenheim* (Budapest).
Szobafestő munkák: *Freimann* Mór (Kassa) és *Rosner* Imre (Budapest).
Szobrász munkák: *Maróti* Géza, *Spiegel* Lajos *Novák* József (Budapest) és *Balló* Ferenc (Kassa).
Szőnyegek, takarók: *Haas* Fülöp és Fiai (Budapest).
Üveges munkák: *Pausz* Tivadar (Kassa).
Vászonneműek: *Wein* Károly (Budapest).
Vasgerendák: *Hernádvölgyi vasgyár r.-t.* (Korompa).
Villamos-telefonvezetékek és berendezések: *Bene* és *Wein* (Budapest).

*) Az igazgatóságtól nyert hivatalos adatok alapján az első részt dr. *Szattinger* Andor, a műszaki részt pedig *Pfinn* József írta.

párját egész Európában az újabb renaissance épületek között alig találjuk föl. Ezért is és azért a sok más munkájáért, amelyet Magyarországban végzett, magyar építésznek nevezem őt és annál inkább tehetem ezt, mert magyar állampolgársága haláláig nem szünt meg, amelyet idegen születése létére megszerzett és meg is tartott. Elég ereje nem volt ahhoz, hogy isteni talentumát függetlenítse a divatos klasszicizáló irányzattól, hogy ifjú korában a teremtés legfrissebb és legerősebb korszakában egyéni építészeti tevékenységre fordítsa azt. Csak erős nemzeti érzéstől áthatottnak és különös adománytól megáldottnak kellett lennie annak, mint a magyar születésű Feszl Frigyesnek és halhatatlan mesterünknek Lechner Ödönnek, akik túltették magukat azon a hiten, hogy szebbet, mint a régiek, alkotni nem lehet. Ők megkísérelték a nemzeti alapon álló egyéni építő művészet kifejezését, miként ezt a belga Vandervelde, a bécsi Otto Wagner és a berlini Paul Wallot és a többiek is tették. Ezek jogot követeltek az építészet új fejlődésében az új gondolatoknak és hogy ez mennyiben sikerült nekik, mutatják azok a művek és tanításaik, amelyek ezen az alapon fölépültek és a mai kort jól-e, vagy rosszul (ezt csak századok fogják igazolni) mutatják. Ezek közé Láng Adolfot nem sorozhatom, nem ismerjük elveit, tagadását, vagy pártolását, ezek felől nem nyilatkozott meg műveiben, sem írásában.

Munkáinak fölsorolásában először vidéki munkáit említem:

Szegeden épült föl tervei alapján a közművelődési palota. Ez épületnek főpontjában korinthusi stylusban épült bejárója van, hatalmas oszlopokkal. Az oldalszárnyakon lizének vannak. A szobrász munka igen finom részleteivel megrajzolt és áttervezettnek látszik. A vetített képen látjuk, hogy a följárója igen magas és impraktikus. Homlokzatából látjuk az épület alaprajzát is, azt is, hogy az egyik oldalán keskeny homlokzata az egész épület perspektivájára károsan hat. Igen szép hatása van a belső lépcsőháztérnek és az ottani finom részleteknek. Arányaiban és részleteiben nemes épület görögös befolyásra vall, de sűrű ablakbeosztásával kissé a monumentalitás rovására hajlik.

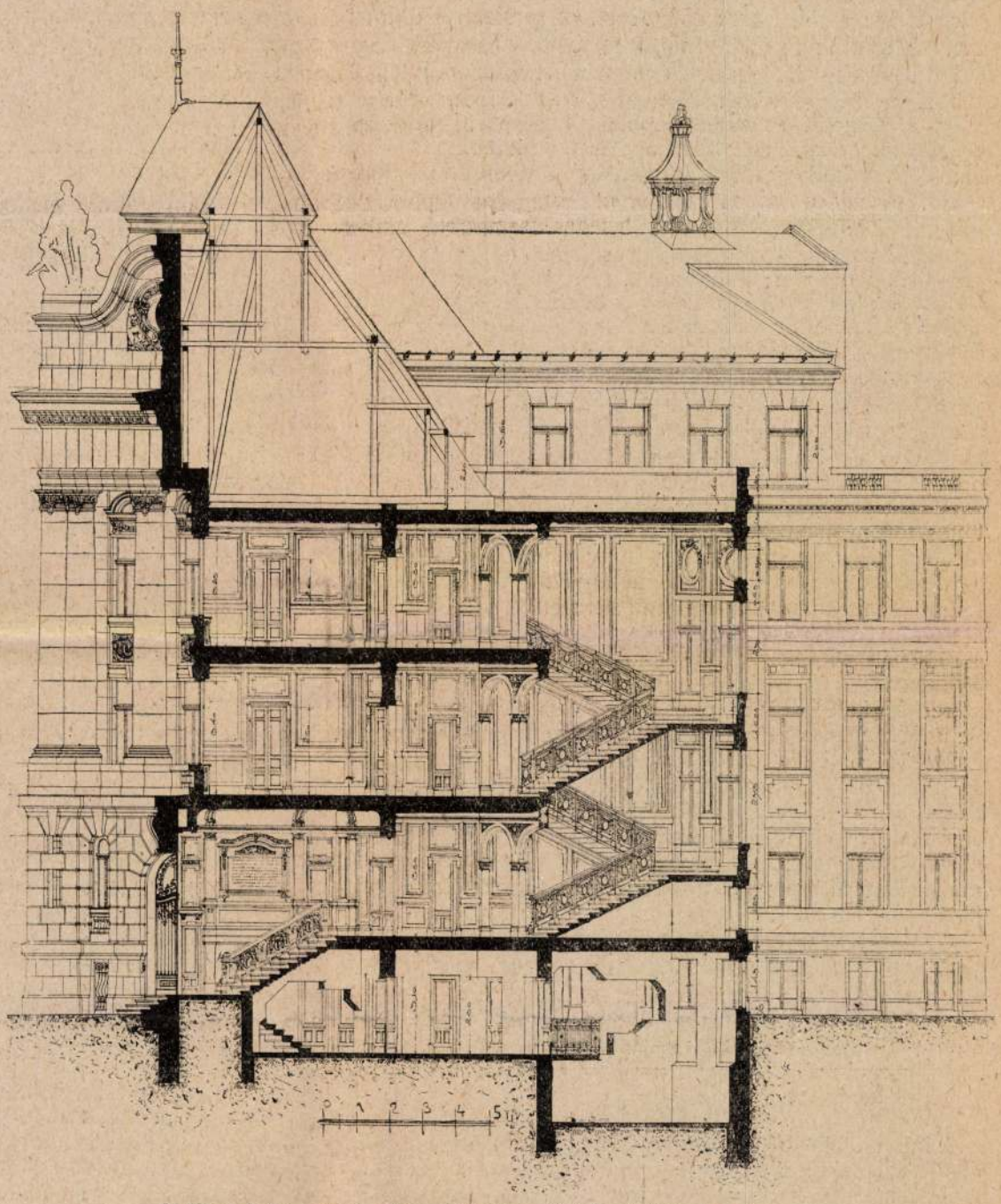

9. ábra. A kassa-oderbergi vasút üzletvezetőségi palotájának metszete.

Szegeden tervezte a gőzfürdőt. Ennek bejárata és az a fölött alkalmazott obeliszkszerű kiképzés egyike Láng Adolf legszebb munkájának. Az épület három részre van tagolva, úgy hogy mindegyik rész önmagában is önálló homlokzati compositiót ad. Apró kupolák, végződések, a víztorony kiképzése mindmegannyi építészeti szellemes megoldásnak mutatkozik. Kár, hogy a gyönyörű részletek nem maradandók, mert a silány malteranyag elporlik és a vonalak elmosódnak. Ebben az épületben nemcsak kívül, de belül is meglátszik Láng Adolf interieur-kiképző talentuma, a boltozatok, menyezetek, fülkék kiképzéseiben.

Láng Adolf a Magyarországban lévő szinház-építés terén igen jelentős sikert ért el. A kassai szinház egyike e munkáinak. Szerencsés helyen fekszik a szinház, egy nagy út közepén. Közel a csodaszép dómhoz. E szinház minden oldalról térmegoldást nyert. A dóm fölüli részen magas kupolája van, hogy ellensúlyozza a hátulsó szinpad kupolaszerű kiemelkedését. Itt is küzdenie kellett a silány anyaggal, amelyből a szinház épült. Igen szépek a szinház belső kiképzései, vesztibulumjai és cukrászdája. A szinház menyezete csaknem vízszintes, mezőkre van osztva és szép képekkel van dekorálva.

A szinház alaprajzában különös javítását a szinházi rendszereknek nem találjuk. Dekorativ díszítései azonban igazi művészemberre vallanak, mert minden szobrász munka, minden padozati terrazzó mintázata a megrajzoltságot és átgondoltságot viseli magán. A Hollandiából hozott finom részletezés studiuma, a prágai és bécsi barokk interieur

építészetének tanulmányozása látszik meg ennek a szinháznak a belsején is, mint általában Láng Adolf többi munkáiban. Az aranynak és vörös színnek patinás összeolvadása a menyezet festményeivel olyan finomságokat mutatnak, mintha a százados multú müncheni Rezidens Theaterben éreznők magunkat. A hátulsó homlokzat szélesen lezárja az előtte jó hosszúra nyúló teret és így kellőképpen helyezkedik be a város képébe.

Szinházat épített még Láng Adolf Pécsett. E helyen nagy nehézségekkel kellett megküzdenie, mert a két utcába nyíló szinháznak szinpad felé eső része igen mélyen fekszik. Ezt a föladatot Láng Adolf nagy sikerrel oldotta meg. A szinház úgy külsőleg, mint belsőleg egyike Láng Adolf legszebb műveinek. A bemutatott képekből látjuk a főfronton levő hármas kupolás compositiót, amelyet még a szinpad felül is kupolákkal szaporít, mintegy emlékeztet ezekkel az olasz kupolás templomokra, ahol a hajók és sarkok is külön kupolákkal födetnek le. Különösen szépek a szinház előrészén levő ablakszemöldök kiképzései. Kívülről és belülről a szobrászmunka megtervezése nagyon gondos és igen sok helyütt Zsolnay-féle majolikából készült; a szinezés harmonikus és nem hivalkodó, inkább fehér és aranyozott belül. Alaprajzában érdekes elhelyezést mutatnak a lépcsők, amelyek a nivódifferenciák miatt elég sok helyet foglalnak el. Igen szépek a díszhelyiségek. A nézőtéren belül főleg ornamentális díszítéseket látunk és mert kerülte a figurális architekturát, a sablonos hermákat és kariatidákat. A díszítések igen filigránsak és újból azt látszanak bizonyítani, hogy milyen befolyással volt Láng Adolfra a hollandi építészet.

Pécsett építette még Láng Adolf a városházát is. A sablonos toronyelhelyezést kerülte, oldalt helyezte el egy kis utcában, de még mindig úgy, hogy a térről szépen érvényesüljön. A városháza igen szerény külsővel, de nagyon finom architekturával megoldottnak mutatkozik. Igen szép a torony végződése egy régi angyalos címerrel, amelyet a régi városházában találtak és amelyet Láng Adolf újból fölhasznált. A városháza belsejében a nagyterem nem olyan szerencsés kiképzésében, mint Láng Adolf többi interieurjei, de itt is meglátszik finom detaillozó keze, valamint az egész épület többi részletein is. A városház terén volt egy régi Szentháromság-szobor, Láng Adolf ezt restaurálta, meghagyta részben a régi vonalakat, de igen finom barokk érzéssel átdolgozta és gyönyörű kovácsolt vasrácsot helyezett eléje. A térbe igen szépen beillik ez a szobor és ma már műemlékszerű benyomást tesz, bár a régiből rajta igen kevés maradt meg. (Vége köv.)

MINDNYAJAN VEGYÜNK RÉSZT A VI. NEMZETI HADI KÖLCSÖNBEN!

(Jegyezhetni június hó 12-ig.)

VEGYESEK.

A lakáskérdésben a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet által kezdeményezett meeting előmunkálatait a bizottság erélyesen tárgyalja; a meeting június hó első felében lesz, vezetésére *Wekerle* Sándort kérték föl.

Az Orsz. Mérnökgyűlés, mely a mérnöki és építészi cím használatának és a gyakorlatjognak rendezése dolgában akar erélyes nyilatkozatot tenni, és amelynek védnökségét, mint már jelentettük, a *király* vállalta, előkészítésében a csatlakozott testületek elnökségei által alkotott szervező bizottság, valamint a rendező bizottság is naponkint tart értekezleteket, és irodája is, melyet *Goda* Géza vezet, egész nap működik (Budapest, Reáltanoda-utca 15.). A minden mérnök és építésznek szóló Fölhívás szétküldését már megkezdették. A programm is munkában van és mihelyt legfelsőbb helyről a határidő dolgában értesítés érkezik, minden szükséges tudnivalót közöl a rendező bizottság. Értesülésünk szerint a tárgyalást a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnöke *Kájlinger* Mihály és a Magánmérnökök Orsz. Szövetségének elnöke *Glasner* Antal fogja vezetni; az előadó dr. *Zielinski* Szilárd lesz. A szétküldött fölhívásból ezeket közöljük: „Éppen a háború tanulságai során tünt ki, hogy a mérnöki rendtartás szabályozása a nemzeti védelem szempontjából is milyen halaszthatatlan kötelesség. Így a mérnöki karnak hosszú évtizedeken át hangoztatott követelése ma már *közérdekű* ügygyé vált még azok előtt is, akik eddig a kamara fölállítására irányuló törekvéseinket pusztán karunk érdekének tartották. Azoknak a mérnököknek, akik dicsőségesen, királyok és hadvezérek száz elismerésétől övezve fényesen igazolták, hogy a mérnöki tudománynak a nemzet védelmében döntő szerepe van, meg kell szereznünk azt, ami a szociális igazság nevében megilleti őket: a keserves munkával szerzett tudásnak és képzettségnek, a súlyos felelősséggel járó munkakörnek védelmét és karuk erkölcsi makulátlanságának biztosítékait. A háború tapasztalatai most már *követelik* tőlünk, hogy a hazatérő kartársak felé a babérral együtt nyujtsuk a törvénykönyvet is, amely végre védelmet ad nekik az avatatlanok ellen, s jogot arra, hogy amit az eljövendő béke munkái terén a mérnöki tudásnak kell majd megalkotnia, azt diadalmas tudományunk törvényei szerint, csakugyan a mérnök alkossa meg úgy, hogy késő nemzedékek számára emelendő közműveink maradandóságáért a nemzet előtt a felelősséget el is vállalhassuk. És míg Ausztria mérnökeinek rendtartása törvényes biztosítékokat nyert, sőt Németország mérnökeinek rendtartására vonatkozó javaslat is már a Reichstag előtt fekszik, mi, magyar mérnökök — sajnos — még célhoz nem értünk. Meg kell tehát most ragadnunk a kínálkozó alkalmat arra, hogy újra sorompóba szólítsunk minden magyar mérnököt: Tegyétek meg a kar iránt kötelességeteket!“ — Eddig csatlakozott a Műegyetemi Tanács; Magyar Mérnök- és Epítész-Egylet; Magánmérnökök Országos Szövetsége; Városi Mérnökök Országos Egyesülete; Hites Magyar Szabadalmi Ügyvivők Testülete; Felsőmagyarországi Mérnök- és Építész-Egylet; Aradi Mérnök- és Építész-Egylet; a Magyar Anyagvizsgálók Orsz. Egyesülete. Még nem felelt: a Magyar Építőművészek Szövetsége; Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület; az Erdészeti Egyesület és a Selmecbányai Bányászati Főiskola.

Helyesbítés. A mult számunkban az építőmesteri bizonyítványt nyert jelölt neve tévesen Baumgarten, mert a helyes dr. *Baumgartner* István.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EGYLET.

A mü- és középitési szakosztályok ülése május 21-én. Elnök *Kabdebo* Gyula, jegyző *Rerrich* Béla, jelen volt 70 tag. Első tárgy volt *Nej* Béla fölolvasása: Nemzeti épitő művészet és stylus címmel. Az előadó fölöleli az építészet egész történetét, az építő művészet és stylus fejlődésének főbb jellemző mozzanatait, a hazai építészet jelenségeit és jeleseit a legújabb kor reformtörekvéseivel együtt és rámutat azokra a tényezőkre, amelyek a stylus keletkezésének tényezői voltak a multban, és lesznek a jövőben. Jelezve az eszmemenetet, kivonatot adni nem akarunk, mert jövőre lapunk egész terjedelmében közli a nagy érdekkel hallgatott és végül zajos tapssal kisért fölolvasást, amelyben az előadó megemlékezett arról is, hogy épp ma, május 21-én 50 esztendeje annak, hogy a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet (akkor Mérnökegyesület címmel) megalakult. Az elnök köszönő szavaiban jelentette, hogy a teljes szöveg megjelenése után a szakosztályok e tárgyban vitaestélyt rendeznek. — Rövid szünet után megválasztották a József-árvaház tervpályázatának biráló bizottságába rendes tagul *Schoditsch* Lajost, pótló tagul *Wälder* Gyulát. — Azután *Schoditsch* Lajos előadta, hogy az 50 év előtt alakult egyesület 40 év óta hangoztatja a *mérnök és épitész cím* használata rendezésének szükségét és 20 év előtt tüzetes törvényjavaslatot is dolgozott ki. Most az egyesület e miatt *országos mérnökgyűlést* rendez; az építész cím nincs megvédve ma sem, sok jogosulatlan használja; megoldásul az *épitészmérnök* cím elfogadása ajánlkozik; javasolja, hogy ez iránt a műegyetemmel tárgyaljon az egyesület. *Hültl* Dezső előadja, hogy ez az ügy a hadügyi kormány föllépése következtében az Orsz. Középitési Tanács által kidolgozott kamarajavaslattal a megoldás helyes útjára lépett, főleg az által, hogy a tartandó orsz. mérnökgyülés *védnöke a király* lesz; orvosolja a majdani kamara annak idején az építészek sérelmeit is. Ebbe a szakosztályok is egyhangúlag bele nyugodtak.

A kassa-oderbergi vasút kassai üzletvezetőségi palotája.*)

(Folytatás.)

A kis előcsarnokból balra a kapus hivatali helyiségébe, esetleg lefelé a magas pincébe vagy felfelé a 2·38 *m* széles lépcsőn a főlépcsővel kapcsolatos előcsarnokba jutunk.

A magas pincében — melynek padlózata csak 1·30 *m* mélyen fekszik a gyalogút alatt — a főbejárattal szemben a középponti fűtés 4·70 *m* magas kazánháza talált helyet négy Strébel-féle kazánnal (fölötte van a háromkarú szép megoldású és kényelmes lépcsőház), ettől jobbra és balra a fa-, szén- és kokszpince, a középponti fűtés nagy kéménye, valamint a személy- és teherliftek aknái és mótorhelyiségei. A kazánháztól jobbra-balra 2·30 *m* széles folyosó fut az épület körül, érintve a kapus, a központi fűtő, a liftes- és két szolga lakását, melyeknek magassága 3·10 *m*. Jobb oldalon vannak a lakásokhoz tartozó pincék, mosókonyhák, a mángorló és vasaló helyiség, cselédfürdő, klozetek és a lakások lépcsőháza, baloldalon az elektromos gép- és kézi erőre berendezett nyomdai és könyvkötő helyiségek, irattárak, leltári tárgyak raktárai és a személyzeti klozetek.

A földszinten az előcsarnokból balra a kapus mellett egy váró szoba, előszoba, a díszes tanácsterem mellékhelyiséggel, a könyvtárszoba, azután a kiadó, iktató és anyagszerkezelőség 4·80 *m* magas helyiségei, a szolgaszoba és klozetek következnek. A földszinti padló 3·50 *m* magasságban van a gyalogút fölött. A 2·35 *m* széles folyosó végén néhány lépcsőfokon lefelé és a 6·15 *m* magas kocsibejárón áthaladva, egy lépcsőházba s onnan a vendégszobákba jutunk. Itt az épület dohányutcai oldalán és az udvar felé hét kényelmesen berendezett vendégszoba áll a fővárosból és a vasútról Kassára érkező tisztviselők rendelkezésére, két fürdőszobával és klozetekkel.

Az előcsarnoktól jobbra van az orvosi váró és rendelő szoba, ezek mellett pedig a gyüjtőpénztár helyiségei és a páncélszoba a nagy pénzszekrényekkel. E helyiségek mellé csatlakozik egy 5 és egy 4 szobával s mellékhelyiségekkel biró tisztviselői lakás.

Az előcsarnokból az emeletekre a személyliften vagy a 2·28 *m* széles háromkarú karsztmárvány-lépcsőn juthatunk.

Az I. emeleten az előcsarnokkal szemben vannak az általános igazgatás 4·00 *m* magas helyiségei, ettől balra az üzletvezetőhelyettes és kezelő hivatalnok, valamint az üzletvezető fogadó és dolgozó szobája. Ehhez csatlakozik az üzletvezető 5 nagy szobából és mellékhelyiségekből álló magán lakása, valamint ezek után egy lépcsőház és egy tisztviselő 3 szobás lakása.

Az előcsarnoktól jobbra a gépészeti és vontató osztály helyiségei találhatók, melyhez a Dohány-utca és az udvar felé az építő és pályafenntartó osztály helyiségei csatlakoznak.

A II. emeleten az előcsarnokkal szemben és ettől balra a forgalom és menetlevél-vizsgálat, a számosztály és a kassai osztálymérnökség 3·80 *m* magas helyiségei találhatók. Az előcsarnoktól jobbra a kereskedelmi osztály, a telegráf ellenőrsége, a nagy telegráf-terem, a telefonhelyiség, a távirászok szobája, a távirda-blockszertárak, elemhelyiség és a katonai irattár páncélszobája találhatók.

7. ábra. A kassa-oderbergi vasút üzletvezetőségi palotájának udvari homlokzata. Tervezte *Hubert József.*

Az I. és II. emeleti folyosók 2·50 *m* szélesek, a szobamélységek pedig 5·85 *m* méretűek.

Mint már említettük, az épület két szárnyának udvari részén *III. emelet* van, hova az illető szárnyakban elhelyezett kényelmes 1·40 *m* széles lépcsőkön lehet följutni.

A Ferenc-József-körútra néző szárny udvari részének III. emeletén 5 világos, 3·20 *m* magas helyiség áll rendelkezésre vasúti muzeumi gyüjtemények számára.

Ezekhez a helyiségekhez 2·50 *m* széles folyosó vezet, mely mögött az elzárt padlástér található.

A főlépcsőház menyezete terrasznak van kiképezve, melyre a személylifttel kényelmesen föl lehet jutni. Innen remek kilátás nyílik a város egy részére és a környező hegyekre.

A dohányutcai szárny udvari részén elektromos világítású fénymásoló műterem van mellékhelyiséggel és tervtárakkal, valamint mosdóval és klozettel. Ez épületszárny végén tágas terraszt találunk, hogy a fénymásolások a szabadban napfénynyel is készíthetők legyenek.

(Vége köv.)

*) Az igazgatóságtól nyert hivatalos adatok alapján az első részt dr. *Szattinger* Andor, a műszaki részt pedig *Pfinn* József írta.

Láng Adolf élete és művei. (Folytatás.)

Írta és április hó 2-án a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben felolvasta *Jakab Dezső.*

Ifjúkori barátja Karl König bécsi műegyetemi tanár megkérte, hogy ideiglenesen a bécsi műegyetemen assistenséül segítse ki őt a tanításokban. Ez a pártfogója rövidesen rá meghalt. Láng Adolf az utolsó években egyik Bécsben élő budapesti kollégánkkal Bretschneider Frigyes építészszel egy-két munkán közösen dolgozott. Utolsó rajza, egy bécsi zsinagóga terve, a megvalósításra nem került. A sikert nem ért pályatervek mindmegannyi emléke az ő kézügyességének és kompozicionális talentumának és tudjuk, hogy a bukott pályatervek nem mindig jelentik azt, hogy nem ez volt legérdemesebb a díjazásra. Az utóbbi időben sokat dolgozott a szombathelyi színház tervein, ezek csaknem teljesen készen lettek már, de anyagi vagy más okok miatt az építés elmaradt.

Váratlanul 1912. júliusában a legnagyobb fiatalos erő és életkedv közepette fellépett a betegségek legborzasztóbbja, a nyelvrák. Nem volt beteges természetű ember, erős szobrász részleteket. Maga rajzolta a szobafestő patronokat és mutatta meg a színezés mesterségét. Látjuk ezt a régi Műcsarnok teremdíszítésein és az új képzőművészeti palota egyik nagytermének menyezetén (amely utóbbit Schikedanz építő művész számára rajzolta). A budapesti keleti pályaudvar érkező oldalának menyezet-festései is az ő rajzai után készültek.

Munkásságának gyümölcseként elismerést várt és idősebb napjaira vágyakozott elérni annyit, hogy egy szerény háza legyen kerttel, virágokkal, ahol maga és családja nyugodtan élhessen. Nem tudta elérni, csalódott az anyagiakban és csalódott az emberekben, akiket csak akkor tudott becsülni, s akikkel akkor szeretett érintkezni, amikor meggyőződött arról, hogy elegendő lelki nemessége és műveltsége van. Temetésének napja életéhez hasonlított. Borult napon temették. Amikor a koporsót kivitték a kápolnából, a felhőkből egy napsugár tört át, hogy búcsút intsen még az elmúlt fájdalmas napokban is derűs és elégedetten napsugaras kedélyű művésznek.

Láng Adolf élettörténetének elmondása után rátérek műveinek ismertetésére. Láng Adolf nem volt a magyar

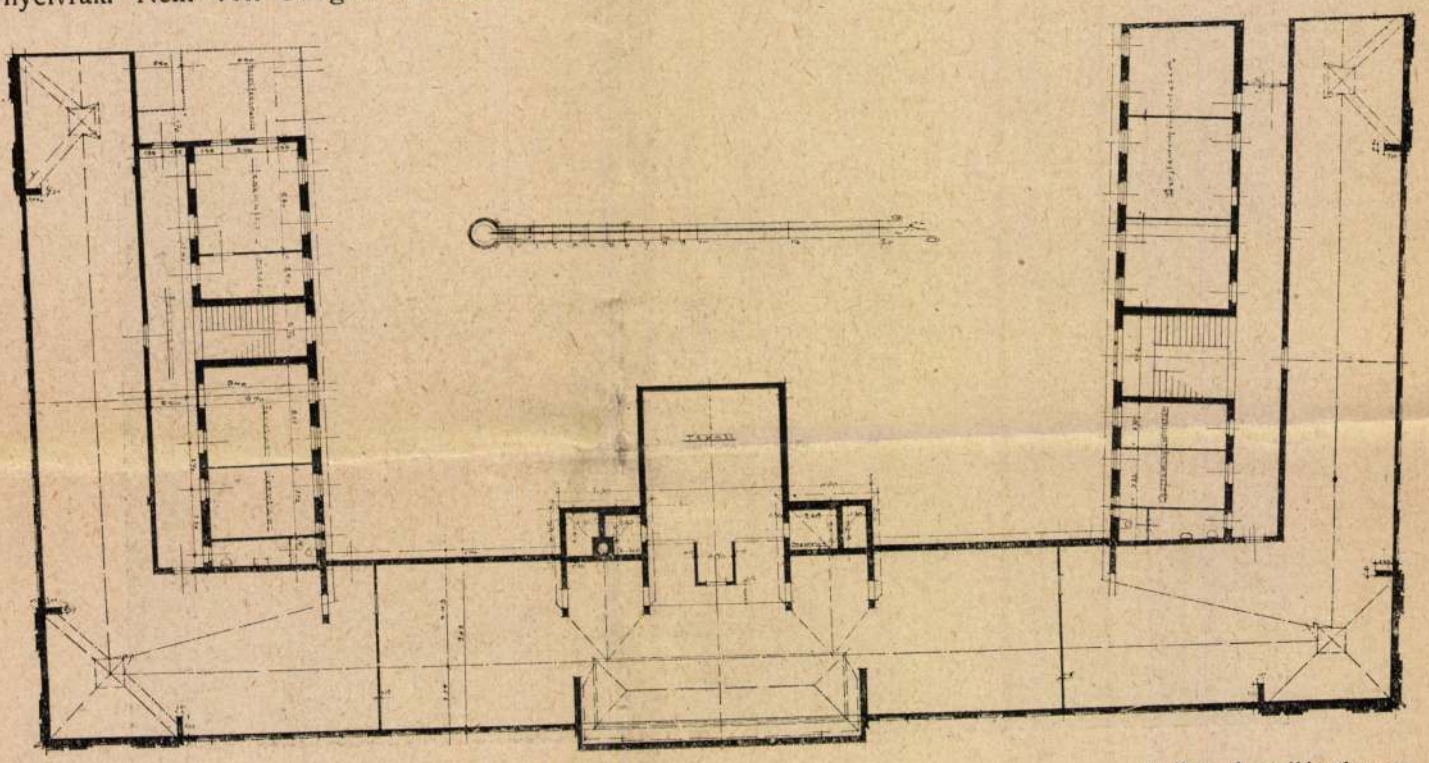

A kassa-oderbergi vasút üzletvezetőségi palotája.

8. ábra. A padlás alaprajz.

akaratereje leküzdötte látszólagosan törékeny testében a betegségek fellépését. Utolsó percig otthon kedves és mosolygó volt, nem zúgolódott a sors ellen, családját vigasztalta és mindig bízott, hogy felépül. Súlyos betegsége idejében is rajzolgatott, tervezgetett és olvasott, vagy néha kedvenc foglalkozását űzte, az asztalos mesterséget. Még 1913 év februáriusában éjfélig is el-eldolgozgatott, hogy családjának kenyeret keressen. Néha-néha leült a zongorához a keserves napokban, egykoron művészettel kezelte ezt is; csak halála előtt néhány héttel hagyta mindezeket abba, amikor testileg elvesztette erejét. Végre is 1913. év május 2-án betegségében éhen halt meg. Családját kétségbeesésben és gyászban hagyta hátra. Emberi vonásaiban nemes lélek volt, jó szívvel fordult mindenkihez, szeretettel karolta fel a talentumokat, tanító mestere volt alkalmazottjainak. Tanítványait barátaivá fogadta és meghitt viszonyban volt azokkal, akikkel együtt dolgozott. Schöntheil Richárd kollegánk közel hét évig volt egyike az utolsóknak, aki munkáit művezette itt és a vidéken. Szerette a természetet, a természetben a színes virágokat, innen az a mélységes imádata az olasz renaissance színes építészete és festészete iránt. Szeretett tisztán és precizen rajzolni és festeni, modellezni. Munkáiban maga javította ki a építő stylus megteremtésének előharcosa. Ő maga ilyen irányú törekvést sohasem árult el. Tanuló éveinek korában, sem kezdő működésének idejében a nemzeti építő stylus nem volt sehol általános szükségletként beállítva. Sehol Európában nem volt ilyen óhajtás és a művészek megelégedtek azzal, hogy a régi mesterek műveit minél jobban utánozzák. A felújított görög és renaissance építészeti törekvés Berlinből indult útnak és magával ragadta Bécsen keresztül a mi németes kulturánkat is. Így volt ez Rómában, Londonban, Párisban, Münchenben stb. A klasszikusokat utánozták mindenütt, még a párisi nagy opera világhírű építője is a klasszikusokat követte. Ebben a korban tanult és élte ifjúságát Láng Adolf is, valamint a mi építészeink előbb említett gárdájának minden tagja. Építészeti talentuma ide ragadta őt és az lett a törekvése, hogy maradandóan szépet, de nem önmagától eredő újat teremtsen. Ki merte volna ebben az időben a klasszikus stylusok örök szentségét megtámadni? Ki merte volna Semper, Hansen, Ferstel, Schinkel mesterek tanításait megtagadni?

Hogy mégis most Láng Adolfról hálásan emlékezünk meg, mint klasszikus építő művészeink közül valóról, azért teszszük, mert egyike volt a legkiválóbbnak kortársai között, és olyan tökéletességet ért el egyik budapesti művében, amelynek

MINDNYÁJAN VEGYÜNK RÉSZT A VI. NEMZETI HADI KÖLCSÖNBEN!

(Jegyezhetni május hó 12-től június hó 12-ig.)

Láng Adolf élete és művei.

Írta és április hó 2-án a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben felolvasta *Jakab Dezsó.*

A Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben kegyeletes szokásként megemlékeznek az elköltözött mesterekről Ismerjék meg az ifjabbak az eltávozottak küzdelmeit, eredményes munkálkodását, tanulják azokat megbecsülni, lássák meg korának építészeti fejlődését és az ő tevékenységéből a jövőre hasznot tudjanak teremteni a köznek, maguknak és utódaiknak.

Hogy *Láng* Adolf működését megérthessük, röviden, egészen vázlatosan megemlékezem a megelőző időkről, és így lesz megmagyarázható az, hogy az újabb magyar építészeti törekvésektől egészen távol állott építőművészt mégis a magyar építészekhez sorozom; ámbár származására is idegen volt, majdan idegenben élt és ott végzett vele a kérlelhetetlen sors.

A magyar építőművészet legrégibb emlékeit aligha magyar építőmester emelte. Tudjuk, hogy már Szent Istvánt megelőzőleg, és az őt követő királyaink jórészt német iparosokat hívtak meg, hogy a magyar fa- és sátorépítészet keretén kívül álló kőépületeket létesítsenek. A faépületek csinosítására és konstruktiv ellőállítására, díszítő motivumaira bőségesen elég volt az Ázsiából hozott csodás színű és gazdag ornamentika, valamint az emberrel vele született és a nép életében évszázadok alatt kifejlődött házépítő technika; amiből fel is használták ezeket az előbbi említett fa- és sátorépítészetben. De az Árpádház-korabeli kőépületeken ősi magyar építőmesterség nyomára nem akadunk. Az iparos szerzetesek ezeket nem érezték át a maguk lelkén keresztül, nem is tanították rá a magyar iparra készülő ifjakat ősi kincsük ilyenszerű felhasználására. Csaknem kiveszett volna a magyar építésnek az a kevés ősi jellege is, ha a török és tatár pusztítástól mentesebb vidékeken élő megmaradtak között a nép fiaiban apáról-fiúra nem érződött volna át a fa faragásának és fa színezésének a mestersége. Ma már aligha lehetne ősi magyar stylusról beszélni. Első királyaink korából román és gót stylusú emlékeken a magyar virág hiányzik. Hatalmas és elterjedt, virágzó volt Magyarországban Mátyás király idejében a kőház építkezése. Ezeket jórészt olasz művészek készítették; még inkább s egyöntetűen stylusos volt Északmagyarországban a gazdag polgárság iparos városaiban kifejlődött építő tevékenység. Ezeket sem sorozhatjuk az ősmagyar építőmester talentumok által készítettek közé, habár rajtuk magyar ornamentika sok és gazdag vonatkozásában jelentkezik. E korokból nem tudunk olyanfajta magyar építőművészt említeni, mint amilyen szobrász művészünk volt például a két Kolozsvári testvér. Voltak magyar festő művészek is, költők, írók, lantosok is, csak magyar építőmester nevéhez nem fűződik egy-egy régi jelentősebb emlékművünk. Ha itt-ott a magyar ornamentika nyomaira, sőt eléggé kifejlődött részletezésére is ráakadunk, főleg Északmagyarországban, ezt még nem tekinthetjük magyar építő stylusnak és magyar építő művészetnek sem. Inkább csak kísérletezések ezek és bizonyos helyi hatásoknak a kifejezői. Nyomban megtaláljuk mellettük az

1. ábra. A kassa-oderbergi vasút üzletvezetőségi palotája Kassán.

Tervezte *Hubert József.*

(Laszgallner Oszkár vízfestménye után.)

idegen művészet minden gazdagságát és pompáját, korának igaz képét és a külfölddel való rokonságát. Szomorú szívvel konstatálhatjuk, hogy emlékeinket idegenek építették s azokból a magyar építőmester művészete nem tükröződik vissza.

A paraszti székely ezermester, a kalotaszegi erdélyi hun magyar utód épített, szüksége volt reá, házára és gazdaságához és abból a fából rótta össze ezeket, amely építő anyag faluja mellett nőtt, a közel fekvő erdejében. De faragott kőemlékeket nem épített és megelégedett azzal, hogy házának alapját durva kövekből rakta össze, akárcsak a madár, amelytől eltanulta a fészek rakását. Amig lelki világának kifejezőjeként színes virágokat festett vagy faragott fába, kapujába, oszlopokra a férfinép: addig az asszonyok a szőttesre írták, kivarrták és variálták ezer és ezer formájában a maguk érzéseit. Más-más magyar vidékeken, így Mezőkövesden, Dunántúl stb. helyeken elszigetelten találhatunk még példákat a magyarok eredeti jellegzetes dekorativ törekvéseire; de tagadhatatlan az, hogy e helyeken már a német és szláv elem népies befolyása föltételezhető.

Templomaikat az egyházfők, a kegyurak emelték, rendszerint idegenből hozatták hozzá a mestereket. Az úr, a nemes ember kőházát nem díszítette az ősi ázsiai kincsekkel, csak lószerszámát, fegyverét, ruháját és kucsmáját ornamentálta magyarosan gazdagsága csillogtatására és különálló nemzeti voltának jellemzésére. Ilyenkor megérezte annak a szükségét, hogy királyi ünnepeken, követségeken meglássák: ki a jövevény és ki a magyar. Az ide szakadt művészekkel parancsoltatott építeni várat, templomot, kuriát, vagy polgári lakóházat magának. Majdnem így volt ez mindvégig egészen a múlt század közepéig, sőt a legutolsó időkig, a nemzeti öntudatra ébredés, a nemzeti fejlődés koráig. (Folyt. köv.)

A kassa-oderbergi vasút kassai üzletvezetőségi palotája.

(Folytatás.)

A két kormány közt 1912. május 9-ikén, majd 1913. március 7-ikén létrejött újabb megállapodás értelmében az osztrák vonal részére felállítandó üzletigazgatóság szervezési munkálatait oly időben kellett folyamatba tenni, hogy az üzletigazgatóság működését Teschenben legkésőbb 1913. évi október havával megkezdhesse.

Az üzletvezetőség a vasút fővonalának megnyiltától kezdve 46 éven keresztül székelt Ausztriában. Bár túlnyomóan magyar intézmény volt, mely jellege úgy személyzetében, mint ügyvitelében visszatükröződött, hosszú ott tartózkodása alatt Ausztriában is mintegy polgárjogot nyert. Közel félszázados tescheni működése alatt az osztrák és a magyar vonal érdekeit mindenkor tapintatosan össze tudja egyeztetni. E loyalis magatartásával, ügyvitelének magyaros nyiltszívűségével, erélyével, valamint az érintkezésben megnyilvánuló szivélyességével Osztrák-Sziléziában is széles körökben rokonszenvet keltett és igen sok barátot szerzett.

Nem lesz érdektelen, ha az Ausztriában eltöltött közel fél évszázad egyes mozzanataira egy futólagos visszapillantást vetünk.

A társulat első adminisztrativ szerve az építkezés legkezdetén 1867. évben Bécsben üzletigazgatóság alakjában létesült. Oderberg-Teschen közt az első vonalszakasz építésével és az üzemnek e vonalon 1869. februárius első napján történt megnyiltával a bécsi üzletigazgatóságot fel-

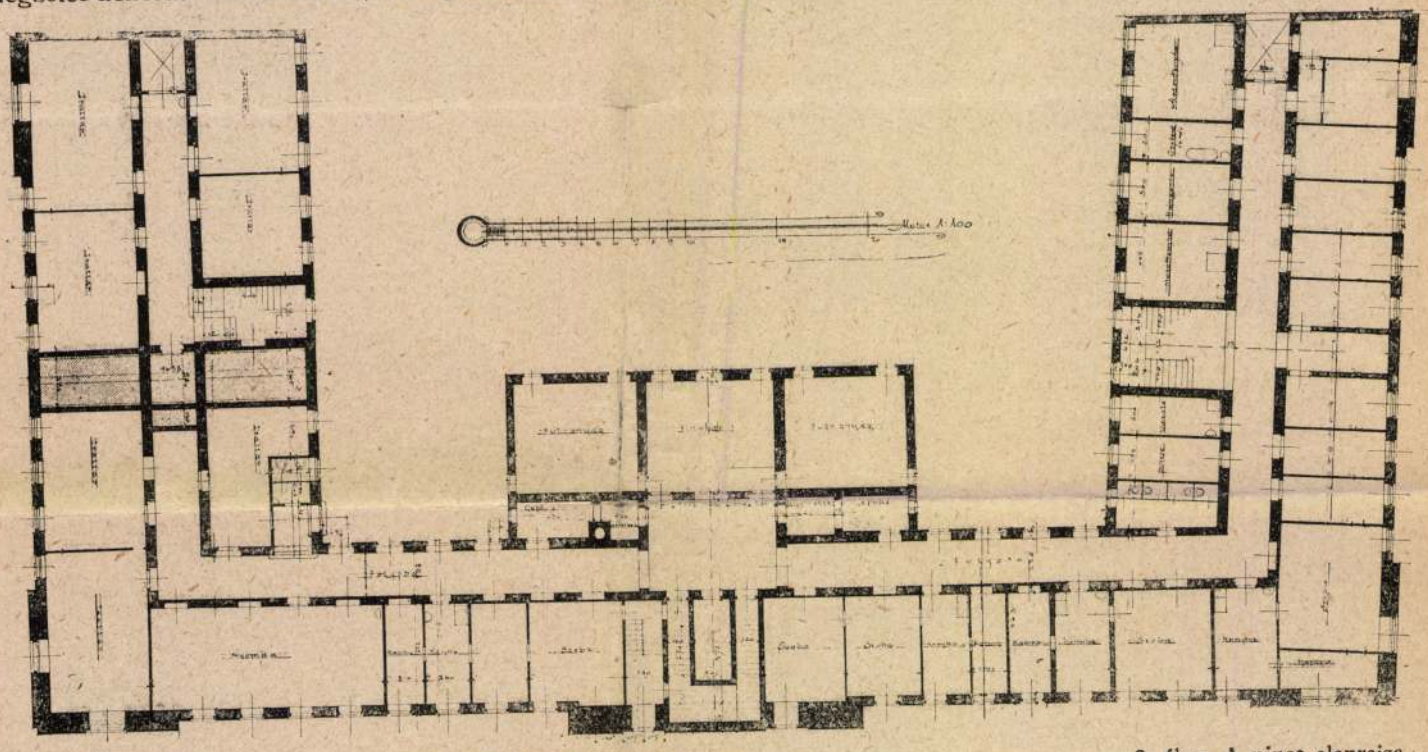

A kassa-oderbergi vasút üzletvezetőségi palotája Kassán.

2. ábra. A pince alaprajza.

oszlatták és helyette ugyanez évben Budapesten főigazgatóságot és építő igazgatóságot, a külszolgálat vezetésére pedig a vonalon üzletvezetőséget állítottak fel, mely utóbbi a paritás kedvéért az osztrák vonalra került.

Ez az üzletvezetőség, címétől eltérően, egyelőre csupán forgalmi főnökség hivatását töltötte be. Székhelye Oderberg volt. A fővonal teljes kiépítése után az oderbergi forgalmi főnökség 1872-ben Teschenbe költözött át. Minthogy itt már az egész vonalra kiterjedő működést fejtett ki, ebben az alakjában méltán tekinthető a mai kassai üzletvezetőség ősének.

Az akkori szerény forgalomhoz képest természetesen az első üzletvezetőség keretei is igen szerények voltak. Hatásköre csupán a forgalmi szolgálat ellenőrzése és irányítására terjedt ki. A vontató és a pályafenntartó külső szolgálat az üzletvezetőségtől még jó ideig független volt. Az előbbi szolgálat vezetésére 1872-ben Liptószentmiklóson vontató főnökség, az utóbbinak irányítására Iglón 1875-ben pályafenntartó vezetőség létesült. A vontató főnökség utóbb szintén Teschenbe költözött, de külön állását az üzletvezetőség újjászervezésekor az üzletvezetőséggel 1890-ben történt egyesüléséig itt is megőrizte. A pályafenntartó vezetőség Iglón 1889. év végéig állott fenn. Ugyanebben az évben az üzletvezetőség két osztálylyal, ú. m. a pályafenntartó és anyagszerkezelő osztálylyal gyarapodott. A szárnypályák

elnök, dr. *Sieghart* Rezső v. b. t. t. alelnök, *Domony* Ödön, dr. *Haberer* Tivadar, dr. *Halászy* László, báró *Hatvany-Deutsch* Béla, *Mautner* Izidor, *Ormódy* Vilmos, *Pranger* József, *Pulszky* Garibaldi vezérigazgató, dr. *Schonka* Ferenc, dr. *Stiller* Mór. A felügyelő bizottság tagja voltak: *Kármán* Lajos elnök, dr. *Szelényi* Aladár, dr. *Szterényi* Sándor, gróf *Teleki* Sándor, *Veith* Béla.

(Jobbkéz felül :) Ő császári és apostoli királyi Felsége *I. Ferenc József* uralkodása, gróf *Tisza* István miniszterelnöksége, báró *Harkányi* János kereskedelemügyi minisztersége idejében az 1914/1915-iki világháború alatt *Hubert* József .műépítész tervei szerint a cs. kir. szab. kassa-oderbergi vasút vezérigazgatósága építési osztályának ellenőrzése mellett építette *Kozák* János építőmester. Az épület telkét Kassa sz. kir. város adományozta.

(Vége köv.)

Láng Adolf élete és művei. (Folytatás.)

Írta és április hó 2-án a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben felolvasta *Jakab Dezső*.

Ha az ország építkezéseit mai alakjában vizsgáljuk, akkor a budapesti építő művészetet kell irányadónak tekintenünk. Vidéki városaink a közel múltban önállóan építészetileg nem igen fejlődtek. Ha valami bennük újabban épült, Budapestet utánozták s ezért Budapest egy-két százados építészeti történetében nyilvánul meg a magyar nemzet építészet története is. Budapesten igaz építészeti fejlődést a harmincas évektől kezdődőleg lehet följegyezni.

Pollack Mihály, Hild József, Kaszelik, Zitterbarth, Koch építő művészek a fővárosban páratlanul szép és előkelő műveket létesítettek a már városi értelemben szabályozott utcákban. Azok a művészi barokk középületek, polgári házak és főúri paloták, amelyek még III. Károly király és Mária Terézia királynőnk idejében épültek Budán és Pesten, azok a vidéki megyei székházak, püspöki várak vagy kuriák, néhány török mecset és fürdő, valamint a legrégibb gót és román emlékeink mindmegannyi bizonyítékai az idegen kulturának, amelyektől a magyar ember érzése távol állott. Európai értelemben véve Budapest városi fejlődése csak a 48 as idők után kezdődött. Német eredetű, de már régen magyarrá lett polgárok ekkor fiaikat az építő mesterség kitanulására buzdították és így történhetett meg az, hogy a magyar építő mesterség első képviselői között az ősi magyar nevű hangzásúak hiányoznak; kedvet erre nem ezek kaptak. A lelkük és szívükben immár magyarokban, de az idegenből ide származottakban csillámlott föl az először az érzés, hogy magyar építészetet teremtenek úgy maguk műveiben, mint azokban, amelyekre utódaikat, az ifjúságot majdan kinevelik. Ybl Miklós, Szkalniczky, Schulek Frigyes, Wéber Antal, Hauszmann Alajos, Steindl Imre, Czigler Győző munkássága és az általuk emelt művek példaképei a magyar építészet nagy kezdetének. De az önálló független magyar építészet apostolaiként Feszl Frigyes és Lechner Ödön vallották magukat. Maguk is csatasorba állva, megteremtették a magyar építoművészi kultura örökbecsű első műveit.

Az építkezésnek és a fejlődésnek erről a fejezetéről és mindazokról, akik a korok műveinek alkotásában még részt vettek, e helyen hosszasabban nem emlékezhetem meg. Mindegyike méltóan képviselte helyét nemzetünk kulturfejlődésében és megérdemlik, hogy neveik fölemlítésével hálásan emlékezzünk meg róluk, mert minden művük egy-egy oszlopköve Budapest nagyságának és fejlődésének, tehát az egész magyar hazának. Megemlíthetem még Schmahl Henrik, Petschacher Gusztáv és Láng Adolf nevét, mint azokét, akik a nemes építő művészet kiváló munkásai voltak. Boldogult és nagynevű tanárunk Steindl Imre kedélyesen említette meg beszélgetései közben, hogyha más érdeme nem lenne is a magyar építészetben, tudják be azt neki, hogy többek között Petschachert és Láng Adolfot ő is csalogatta Budapestre. Hazai építészetünkben e kornak ragyogó két képviselője, Ybl Miklóssal, nemzetünk nagy szülöttjével és büszkeségével, a renaissance építészetünk leghivatottabb hármas művelői voltak.

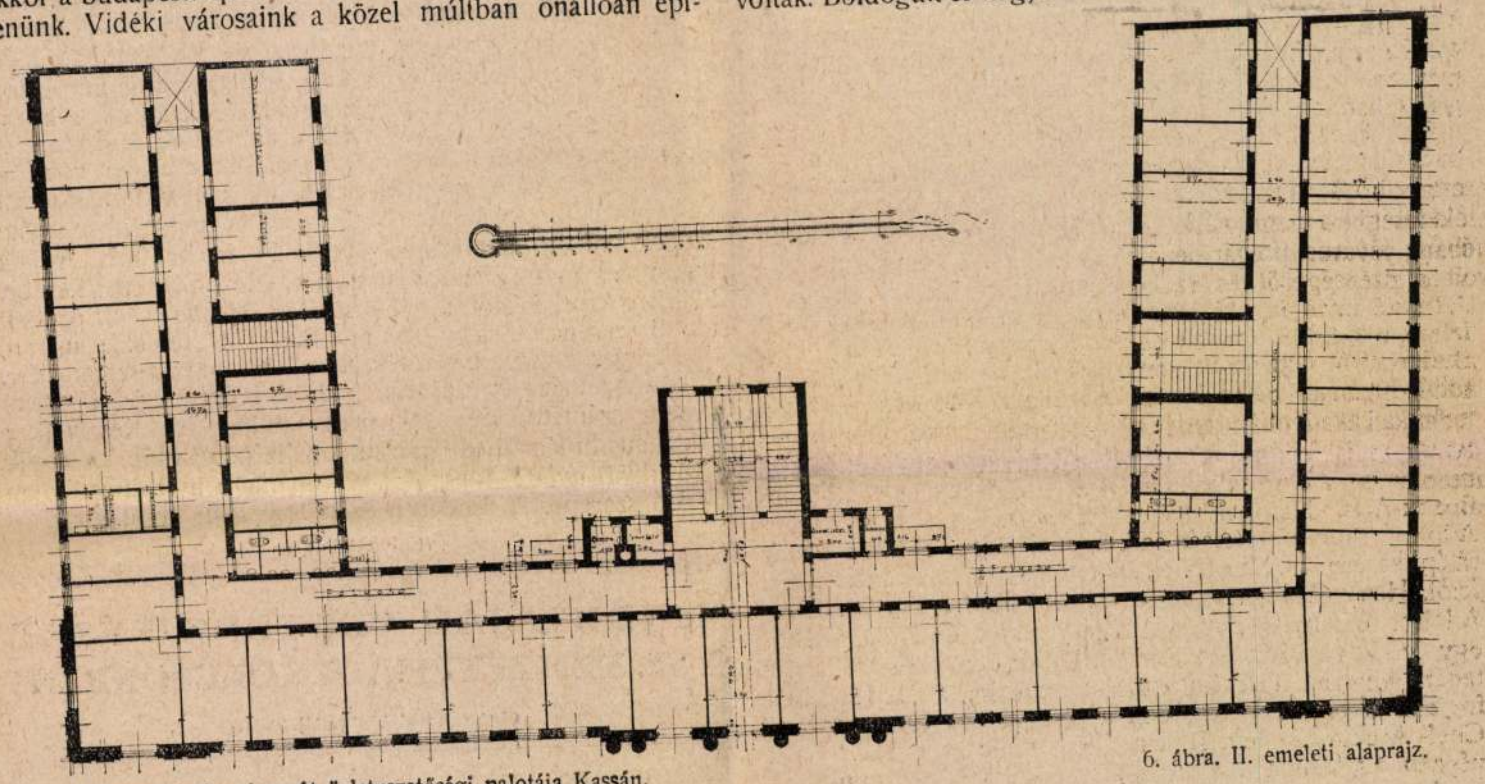

6. ábra. II. emeleti alaprajz.

A kassa-oderbergi vasút üzletvezetőségi palotája Kassán.

Ez alkalommal részletesen Láng Adolfról kívánok megemlékezni, ismertetni életét és műveit.

Kezemben van egy levél, amelyet Láng Adolf családjának egyetlen élő tagja, leánya Láng Mimi úrhölgy írt hozzám. Ez a levél tudja legjobban megvilágítani és megismertetni a mester életét. A hozzátartozók érzékenységével számolok, amikor mégis a magam szavaival kísérlem meg elmondani Láng Adolf életrajzát.

A bevezetésül használt szavakban rá akartam mutatni arra, mik lehettek okai a régebbi magyar építő művészet elmaradásának, és milyen állapotok voltak a magyar építő mesterségben abban a korban, amikor Láng Adolf működött. Rá fogok mutatni arra, mennyi szerepe volt Láng Adolfnak Magyarország építészetében és miért kell őt magyar építésznek, hozzánk tartozónak vennünk és tartozunk-e neki hálával azért a munkásságért, amelyet hazánkban fejtett ki.

Láng Adolf Sándor Prága-Smichovban született 1848. június 15-én. Anyai nagyapja részéről Förstlich Lichtensteinisches udvari építész volt, tehát építészeti vonása már innen datálódik. Egyik prágai internátusban végezte a reál-gymnasiumot. A negyedik osztályig rossz rajzolónak mutatkozott és ekkor egyszerre rajztehetséget födöztek föl benne; családja most is őrzi az első érdekes rajzát, egy ceruzával rajzolt növényágat. Bécsben elvégezte a technikát, itt báró Ferstel Heinrich tanár kedvenc tanítványa volt; a műegyetemen ma is megvannak akkori rajzai. Igen nagy intelligenciájával gyorsan lett kész. Négy éves korában kezdte az iskolába járást. Huszonkét éves korában már báró Ferstel assistense volt a technikán. Ekkor hívták meg Budapestre, hogy az Andrássy-út kiépítésével foglalkozó Sugárút-építő-vállalat vezetője legyen. Ily minőségben igen sok házat tervezett és művezetett. Az Albrecht-úton, a Bécsi-utcában stb., a Budapest-szálló, a régi Phönix biztosító palotája az ő munkája volt. Huszonöt éves korában tervezte a budapesti régi Műcsarnokot, műveinek legszebbikét. Ekkor a király a Ferenc-József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Családjában elmesélte, hogy a megnyitáskor egy alkalommal, ha rövid időre is, a Műcsarnok lépcsőjén egyedül állott a Felséges Urral, amikor a művészek mindenkori barátja egyszerre jóismerősként, csaknem kollegiális hangon beszélt vele.

Petschacher, Láng és egy Leé nevű építész hárman baráti körben dolgoztak együtt ebben az időben. A Műcsarnok közadakozásból épült és a pesti arrisztokraták és előkelőségek a megnyitáskor élőképeket rendeztek, közöttük néhány fővárosi polgár neje is szerepelt. Ezek közül egyike volt a szépségéről és szellemességéről ismert dr. Ágai Adolfné úrnő is, aki később elvált férjétől és Láng Adolf felesége lett. Mi volt az oka annak, hogy Láng Adolf ekkor Budapestről eltávozott, nem tudjuk, de 1879-ben Bécsbe költözött, majd báró Ferstel ajánlatára 1880-ban a hágai technikai akadémián tanár lett. Hollandul hamarosan megtanult és itt különösen pártolta őt a város egyik előkelő maecenása Victor de Stuers Directeur des Sciences et des Beaux-Arts. Nagyon kedvelték a társaságokban Láng Adolfot művészetéért és intelligenciájáért. Többen bízták rá építkezéseiket. Nincsenek adataink a munkák végrehajtása felől. Hagyatékában vannak rajzok ebből a korból. Láng Adolfot bizonyos nyugtalanság hajtotta és Hollandiából egy év mulva visszatért Bécsbe. Újból Ferstel szerzett neki tanári kinevezést a bukaresti technikán, ahol 1882-ben foglalta el ezt az állást és itt a Societé des Constructions Chef- Architectje lett. Bukarestben nyolc évig lakott. Mit végzett ott, leánya sem tudja, mert fotografiákat munkáiról rendszeresen nem készített. Építette a városi fürdőt mór stylusban, igen fényes berendezéssel, az akkori idők legszebbike lett. Bassinja nyáron fürdő, télen táncterem volt, a kabinok pedig páholyokká voltak átalakíthatók. Cossinescu miniszter palotáját, Me. Gredistiano villáját mesés interieurökkel képezte ki. A „Nationala" biztosító társaság palotája tőle való. A Hôtel Boulevard építésekor egy pillér megrepedt, senki sem mert oda menni, féltek a bedőléstől; ő maga nagy bátorsággal megmutatta a munkásoknak a kijavítást és megmentette az épületet az összedőléstől.

A Sinaia-palotában Károly király és Carmen Silva királyné különös kitüntetéssel fogadták, de nem ment többször oda, mert nem igen tetszett neki ez a palota. Büszke és hiú építész volt, a neki nem tetsző társaságokat kerülte. Visszavonult könyvtárába és folyton olvasott. Egyetlen és kedvenc szórakozása volt ez, olyan időben, amikor nem lehetett künn a természetben. Nagy öröme tellett a napsugárban, lepkékben és virágokban. Olvasott mindent, beszélt sok nyelven és mohón igyekezett megismerni mindazt, amit a klasszikusoktól a legegyszerűbb mesékig írtak, rajzoltak és nyomtattak. Akik csak futólagosan ismerték, azok hidegnek, feszesnek és gunyoros természetűnek látták, büszkeségével és hiuságával sokszor adott alkalmat arra, hogy ilyeneknek véljék. De akik közelebbről ismerték, azok szerették és benne megbecsülték a nagy művészt, kiváló embert, a nagy tudását és ritka műveltségét.

Bukerestből 1890 körül ismét Bécsbe költözött; nyughatatlan természete újból arra késztette, hogy megváljék tanári állásától és másnak hagyja privát praxisának sikeres mezejét. Bécsben elfogta a meggazdagodás vágya, hogy azután kedvteléseinek nyugodtan élhessen. Nem sikerült üzletekhez fogott, úgy hogy egy és fél év múlva eljött Budapestre és beállott rajzolónak egy építész irodájába. Ilyen karier után újból alkalmazott lett, de ez őt nem bántotta, ambicionálta a jövő reménysége; úgymond: majd jóra fog fordulni anyagi helyzete is. Itt ismerkedett meg Steinhardt Antallal, akivel egy irodában dolgozott. Önállósították magukat és társas irodát nyitottak, néhány év múlva ez is felbomlott. Részben a közösségben, részben ezután készültek azok a munkák, amelyekből olyanokat említek föl, amelyek köztudomás szerint Láng Adolf nevéhez fűződtek. Furcsa véletlen volt az, hogy a körút egyik házának II. emeletéről építés közben leesett 1894-ben, semmi baja nem lett. Bár eszméletét elveszítette, mire magához tért, egyedül gyalog ment haza, ahol éppen vendégei voltak és nevetve mesélte el veszélytelen balesetét.

Hogy anyagi helyzetén javítson, vállalkozott is munkáin; de minden alkalommal veszteséggel zárultak ezek a kísérletek. Már-már megtörték ezek a balsikerek munkaerejét és mégis dolgoznia kellett a maga és családja részére. Résztvett csaknem minden nyilvános pályázaton, sikerrel vagy anélkül. Sajátkezű rajzai azonban mindenkor olyan szépek voltak, amelyekre csodálattal nézhettünk. A sok kudarc és munkátlanság ismét a vándorbotot adta kezébe. Néhány évvel ezelőtt újból visszatért Bécsbe és ott próbált újabb szerencsét. Egy-egy munkáját ott tervezte ugyan, de Magyarországra készültek. Bécsben sem volt szerencséje, csinált színház- és kiállítási palotaterveket egy Theater-Verein számára, de ezek nem épültek fel. Résztvett a „Kurhaus in Karlsbad" internationális pályázatán, az egyik első díjat nyerte meg. Ez volt a nagy nyilvánosságban utolsó szerepe. A csodásan szép terv nem épült meg.

(Folyt. köv.)

MINDNYAJAN VEGYÜNK RÉSZT A VI. NEMZETI HADI KÖLCSÖNBEN!

(Jegyezhetni június hó 12-ig.)

VEGYESEK.

Kitüntetés. A király dr. *Rados* Gusztáv műegyetemi nyilvános rendes tanárnak a tudomány és felső technikai oktatás terén szerzett érdemei elismeréséül a Lipót-rend lovagkeresztjét díjmentesen adományozta.

A mérnöki cím és a király. A mérnöki cím rendezése dolgában Ausztriában életbe lépett (lapunkban nemcsak a magyar, de az Oestr. Ing. u. Architekten-Verein lapját is egy héttel előzőleg megjelent) császári rendelet, valamint a hadügyminiszternek egyes rendelkezései a magyar technikus világot is újabb küzdelemre indította. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylettel élükön valamennyi szakegyesület képviselői összeállottak, hogy a rendezés dolgában együttes tüntető jellegű határozatot hozzanak. *Országos mérnök-gyűlést* rendeznek június hó első felében a műegyetem aulájában; *Dr. József főherceg táviratban tudatta a királynak „azt a legfelsőbb elhatározását, hogy ő maga vállalja az országos mérnökgyűlés védnökségét"*, az elnöklésre *Tolnay* Lajost a magyar technikusok kitűnőségét és nesztorát, továbbá *Kürschák* Józsefet a műegyetem rector magnificusát kérték föl. Eddig csatlakozott a mozgalomhoz a műegyetem tanácsa, a Magánmérnökök Orsz. Szövetsége, a Városi Mérnökök Orsz. Szövetsége és a Magyar Szabadalmi ügyvivők Testülete. A szervező bizottság (Budapest, Reáltanoda-utca 15.) minden magyar mérnököt és építészt

DR. KISMARTY-LECHNER IENŐ
ÉPITÉSZ-TANÁR
BUDAPEST XI. MÉSZÖLY U. SZ.

L Á N G A D O L F S Á N D O R . Született 1848-ban Prága-Smichov-ban. Anyai nagyapja részéről Förstlich Lichtensteinisches udvari épitész volt, tehát épitészeti vonása már innen datálódik. Egyik prágai internatusban végezte a reálgymnáziumot. A negyedik osztályi rossz rajzolónak mutatkozott s ekkor egyszerre rajztehetséget fedeztek fel benne. A technikát Bécsben végezte, itt báró Ferstel Heinrich tanár kedvenc tanitványa volt. Nagy intelligenciájával hamar bevégezte tanulmányait. Négy éves korában kezdett iskolába járni, huszonkét éves korában már bró Ferstel assistense volt a technikán. Ekkor hivták meg Budapestre, hogy az Andrássy ut kiépitésével foglalkozó Sugárut-épitő-vállalat vezetője legyen, 1870-ben. 1879-ben elkölzött Budapestről Bécsbe, majd br. Ferstel ajánlatára 1880-ban a hágai technikai akadémia tanára lett. Két évig müködött itt, majd visszatérve Bécsbe ismét Ferstel szerzett neki állást a bukaresti technikán 1882-ben. Itt a Societé des ~~Sciences et des Beaux-Ax~~ Constructions fő-épitésze lett és számos nagyobb épületet tervezett és épitett. 1890-ben megint Bécsbe költözik, majd ismét Budapestre került és Steinhardt Antal irodájában müködött, később társult vele. Utolsó éveit ismét Bécsben töltötte. ahol Karl König müegyetemi tanár mellett mint assistens müködött, majd Bretschneider Frigyes épitésszel dolgozott együtt. Itt is számos tervpályázaton vett részt, szinház és kiállitási palotatervekt, amik közül több dijat is nyert, de a sikert nem arattak is gyönyörüen vannak megrajzolva. 1./

1913-ban éhen halt meg, sulyos nyelvrákban.

1./Jakab Dezső: Láng Adolf élete és müvei.
Épitő-Ipar-Épitőmüvészet. 1917. évf. 19., 20., 21., 22. sz.

DR. KISMARTY-LECHNER ERNŐ
ÉPÍTÉSZ-TANÁR
BUDAPEST XI. MÉSZÖLY 4. SZ.

L Á N G A D O L F S Á N D O R . Született 1848-ban Prága-Smichovban. Anyai nagyapja részéről Förstlich Lichtensteinisches udvari építész volt, tehát építészeti vonása már innen datálódik. Egyik prágai internatusban végezte a reálgymnáziumot. A nagyedik osztályi rossz rajzolónak mutatkozott s ekkor egyszerre rajztehetséget fedeztek fel benne. A technikát Bécsben végezte, itt báró Ferstel Heinrich tanár kedvenc tanítványa volt. Nagy intelligenciájával hamar bevégezte tanulmányait. Négy éves korában kezdett iskolába járni, huszonkét éves korában már bróFerstel assistense volt a technikán. Ekkor hívták meg Budapestre, hogy az Andrássy ut kiépítésével foglalkozó Sugárut-épitő-vállalat vezetője legyen, 1870-ben. 1879-ben elkölzött Budapestről Bécsbe, majd br. Ferstel ajánlatára 1880-ban a hágai technikai akadémia tanára lett. Négy évig működött itt, majd visszatérve Bécsbe ismét Ferstel szerzett neki állást a bukaresti technikán 1882-ben. Itt a Societé des Constructions fő-építésze lett és számos nagyobb épületet tervezett és épitett. 1890-ben megint Bécsbe költözik, majd ismét Budapestre került és Steinhardt Antal irodájában működött, később társult vele. Utolsó éveit ismét Bécsben töltötte, ahol Karl König müegyetemi tanár mellett mint assistens működött, majd Bretschneider Frigyes építésszel dolgozott együtt. Itt is számos tervpályázaton vett részt, szinház és kiállitási palotatervekt, amik közül több díjat is nyert, de a sikert nem arattak is gyönyörüen vannak megrajzolva.

1913-ban éhen halt meg, sulyos nyelvrákban.[1.]

1./Jakab Dezső: Láng Adolf élete és müvei.
Épitő-Ipar-Épitőmüvészet. 1917. évf. 19., 20., 21., 22. sz.

Nyugtalan életpályája rendkivül produktiv volt.de munkái nélkülözik a nagy egyéniségek sajátos,kifejező jellemét.Nem volt őseredeti tehetség,de nagy talentuma sok maradandó szépet alkotott.Finom architektonikus csoportositás és részletképzés,adják meg müveinek azt az értéket,mellyel kartársai közül magasan kiemelkedik.

Nevezetesebb müvei vidéken:

A Közmüvelődési palota	Szegeden,
a gőzfürdő épülete	" ,

Több szinházat épitett,nevezetesen:

Nemzeti Szinház épülete	Kassán,
Szinház "	Pécsett,
Városháza palotája	Pécsett,
Vigadó/szinház,mozi/épülete	Tordán,
Posta és pénzügyi palota	Tordán,
Nagyszálloda /Fodor-féle/	Szolnok.

Budapesti alkotásai közül nevezetesebbek:

A Magyar Szinház épülete	Izabella-tér,
Bérház épület	Erzsébet körut 15.
Bérház "	Ferenc körut 16.
Bérház "	Ferenc körut 17.
Bérház "	József körut 82.
Báró Solymossy-palota	Hold utca 1.
Bérház "	Vilmos császár u.29.
Bérház "	Podmanicky-Vilmos cs.u.sarok
Bérpalota	Andrássy ut 1 ?
Nemzeti Szálló/régi /	Váci utca,
Pannonia Szálló	Rákóczi ut,
Hangli-kioszk	Vigadó téren,
Zeneakadémia/régi/ épülete	Andrássy uton.

Nyugtalan életpályája rendkívül produktív volt.de munkái nélkülözik a nagy egyénisége k sajátos,kifejező jellemét.Nem volt öseredeti tehetség,de nagy talentuma sok maradandó szépet alkotott.Finom architektonikus csoportosítás és részletképzés,adják meg műveinek azt az értéket,mellyel kartársai közül magasan kiemelkedik.

Nevezetesebb művei vidéken:

A Közmüvelődési palota	Szegeden,
a gőzfürdő épülete	" ,

Több szinházat épitett,nevezetesen:

Nemzeti Szinház épülete	Kassán,
Szinház "	Pécsett,
Városháza palotája	Pécsett,
Vigadó/szinház,mozi/épülete	Tordán,
Posta és pénzügyi palota	Tordán,
Nagyszálloda /Fodor-féle/	Szolnok.

Budapesti alkotásai közül nevezetesebbek:

A Magyar Szinház épülete	Izabella-tér,
Bérház épület	Erzsébet körut 15.
Bérház "	Ferenc körut 16.
Bérház "	Ferenc körut 17.
Bérház "	József körut 82.
Báró Solymossy-palota	Hold utca 1.
Bérház "	Vilmos császár u.29.
Bérház "	Podmanicky-Vilmos cs.u.sarok
Bérpalota	Andrássy ut 1
Nemzeti Szálló/régi /	Váci utca,
Pannonia Szálló	Rákóczi ut,
Hangli-kioszk	Vigadó téren,
Zeneakadémia/régi/ épülete	Andrássy uton.

Lang Adolf
épitén

L Á N G A D O L F S Á N D O R . Született 1848-ban Prága-Smichov-
ban.Anyai nagyapja részéről Förstlich Lichtensteinisches udvari épitész volt,tehát épitészeti vonása már innen datálódik.Egyik prágai internatusban végezte a reálgymnáziumot.A negyedik osztályi rossz rajzolónak mutatkozott s ekkor egyszerre rajztehetséget fedeztek fel benne. A technikát Bécsben végezte,itt báró Ferstel Heinrich tanár kedvenc tanitványa volt.Nagy intelligenciájával hamar bevégezte tanulmányait.Négy éves korában kezdett iskolába járni,huszonkét éves korában már br.Ferstel assistense volt a technikán.Ekkor hivták meg Budapestre, hogy az Andrássy ut kiépitésével foglalkozó Sugárut-épitő-vállalat vezetője legyen,1870-ben. 1879-ben elköltözött Budapestről Bécsbe,majd br.Ferstel ajánlatára 1880-ban a hágai technikai akadémia tanára lett.Egy évig müködött itt,majd visszatérve Bécsbe ismét Ferstel szerzett neki állást a bukaresti technikán 1882-ben.Itt a Societé des Constructions fő-épitésze lett és számos nagyobb épületet tervezett és épitett. 1890-ben megint Bécsbe költözik,majd ismét Budapestre került és Steinhardt Antal irodájában müködött,később társult vele. Utolsó éveit ismét Bécsben töltötte.ahol Karl König müegyetemi tanár mellett mint assistens müködött, majd Bretschneider Frigyes épitésszel dolgozott együtt. Itt is számos tervpályázaton vett részt,szinház és kiállitási palotatervekt,amik közül több dijat is nyert,de a sikert nem arattak is gyönyörüen vannak megrajzolva.[1]
1913-ban éhen halt meg,sulyos nyelvrákban.

1./Jakab Dezső: Láng Adolf élete és müvei.
Épitő-Ipar-Épitőmüvészet.1917.évf.19.,20.,21.,22.sz.

Nyugtalan életpályája rendkivül produktiv volt.de munkái nélkülözik a nagy egyéniségek sajátos,kifejező jellemét.Nem volt őseredeti tehetség,de nagy talentuma sok maradandó szépet alkotott.Finom architektonikus csoportositás és részletképzés,adják meg müveinek azt az értéket,mellyel kartársai közül magasan kiemelkedik.

Nevezetesebb müvei vidéken:

A Közmüvelődési palota	Szegeden,
a gőzfürdő épülete	" ,

Több szinházat épitett,nevezetesen:

Nemzeti Szinház épülete	Kassán,
Szinház "	Pécsett,
Városháza palotája	Pécsett,
Vigadó/szinház,mozi/épülete	Tordán,
Posta és pénzügyi palota	Tordán,
Nagyszálloda /Fodor-féle/	Szolnok.

Budapesti alkotásai közül nevezetesebbek:

A Magyar Szinház épülete	Izabella-tér,
Bérház épület	Erzsébet körut 15.
Bérház "	Ferenc körut 16.
Bérház "	Ferenc körut 17.
Bérház "	József körut 82.
Báró Solymossy-palota	Hold utca 1.
Bérház "	Vilmos császár u.29.
Bérház "	Podmanicky-Vilmos cs.u.sarok
Bérpalota	Andrássy ut 1 ?
Nemzeti Szálló/régi /	Váci utca,
Pannonia Szálló	Rákóczi ut,
Hangli-kioszk	Vigadó téren,
Zeneakadémia/régi/ épülete	Andrássy uton.

DR. KISMARTY-LECHNER IENŐ
ÉPITÉSZ-TANÁR
BUDAPEST XI. MESZÖLY U. 15. SZ.

Láng Adolf 1848 ban született Prága-Smichov ban, ~~Nagyapja~~ Förstlich Lichtenstein ~~ische~~ udvari építész mokája volt. Bécsben végezte technikai tanulmányait és báró Ferstel Henrik tanítványa (volt. ~~Rajzait a műegyetem~~ majd assistense). 1870 ben kerül Budapestre, az Andrássy (Sugár-) út kiépítési munkálatai alkalmával, ~~a hova~~ mikor a vállalat vezetésére hívták meg. 1879 ben elköltözött Budapestről Bécsbe, majd Ferstel ajánlatára 1880 ban a hágai technikai akadémia tanárá lett. 1882 ben már a bukaresti technikán működik. ~~Itt 8 évig működött~~ 1890 ben ~~ismét~~ megint Bécsbe költözik, majd ismét Budapestre kerül és Steinhardt Antal irodájában működött, később társult vele. Utolsó évei t Bécsben töltötte a hol Bretschneider Frigyes építésszel működött együtt. 1913 ban éhen halt meg, zulyos nyelvrákban.[1]

Rajzai.

AJÁNLAT.

Alólirott ..... ezennel kijelent..... hogy a .....

épitendő ..... felépitése alkalmával

teljesitendő ..... munkát az ide mellékelt

költségvetési kivonatban körülirt minőségben és az abban

által ..... kitett egységárakért, illetve azokból ..... °|₀ azaz

..... százalék árengedménynyel, összesen ..... kor.

..... fillér azaz ..... korona

..... fillérért elvállal.....

A vállalati általános és különleges feltételeket ismer..... s

mag.....at azok határozatainak alávet..... a vállalati összeg

5 °|₀-ának megfelelő bánatpénzre vonatkozó letéti elismervényt

ide mellékelt.....

..... 19..... ho .....n.

Láng.

Nyugtalan életpályája ravkivül produktív volt, de munkái ~~sága~~ nélkülözik a nagy egyéniségek ~~egységes~~ sajátos, kifejező ~~kára~~ jellemét. Finom architektonikus (csoportosítás) ríszletkérzés ádják meg műveinek azt az értéket, melyhez kartársai közül magasan kiemelkedik. Művei: ~~közül felemlítjük a következőket.~~

Dr Kismarty Lechner Jenő
kézirata

1.) Jakab Dezső: Láng Adolf élete és Művei. Építő Ipar-Építő művészet. 1917 évf. 19, 20., ~~és 21 sz.~~ 21 és 22. szám.

AJÁNLAT.

Alólirott ..... ezennel kijelent ..... hogy a .....

épitendő ..... felépitése alkalmával

teljesitendő ..... munkát az ide mellékelt

költségvetési kivonatban körülirt minőségben és az abban

által ..... kitett egységárakért, illetve azokból ..... % azaz

..... százalék árengedménynyel, összesen ..... kor.

..... fillér azaz ..... korona

..... fillérért elvállal.....

A vállalati általános és különleges feltételeket ismer..... s

mag.....at azok határozatainak alávet..... a vállalati összeg

5 %-ának megfelelő bánatpénzre vonatkozó letéti elismervényt

ide mellékelt.....

..... 19..... ho .....n.

.....

mint tanu

.....

vállalkozó

.....

mint tanu

MDK

Láng Adolf Sándor (1848-1913)

Karl König bécsi műegyetemi tanár assistense volt ideiglenesen. Bretschneider Frigyes épitésszel egy-két munkan közösen dolgozott Utolsó rajza, egy bécsi zsinagóga terve, a megvalósitásra nem került sor.

Jakab Dezsó: Láng Adolf élete és művei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1917. maj. 27. 130. lap

Láng Adolf, építész

Szül. 1848 Práganeve Schmüchow kulvárosában

megh. 1913 V. 2. Bécsben

Bécsben Ferstelnél tanult.
Fiatalon került Budapestre,
hol az Andrássy uti régi
Műcsarnokra hirdetett
nemzetközi pályázaton ~~elő~~
az első díjat és a kivitellel
való megbízást nyerte. Rö-
vid idéig Prágában és Buka-
restben munkódott, majd
visszatért Pestre. Élete vé-
gén, mint a műegyetem
tanára Bécsben elt.
Művei: a bpesti Magyar Szinház,
a pécsi és a kassai szinházak
a pécsi városház, a bukaresti
városi fürdő stb.

Láng Adolf

1848–1913

l.

Művészeti lexikon

426. l.

Zrinyi Ilona:

Derékig, hétnyolczad balra
gyöngyfűzér van befonva s mely
lóg le, van tűzve, (továbbá) szeme s szem
ből valók, s nyakéke s karper
rekát, mely ki van vágva drág
fodros csipke ujait ékköves aran
mes mentéjének (hármas) gyöngysoni

Olajfestés, vászonra, mér

M. Képt. 435.

Niedermann Pál ~~III.~~ a

1896. III. 3. az ezredéves K

nau 1896. XII. 28–29. érkezett. v

Steinhardt A. és Lang Adolf

mod

Épitó Ipar 1894.

471. l. (483. l. 495. l.) (Kultur-palota Szegeden)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedéi

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. —

MDK

Láng
építész

Volt Pannonia-szálló
Rákóczi ut 5.

Pan József 1867-ben tervezte Westermayer József részére.

Steinhardt és Láng építészek átalakitották 1890 körül.

Helyreállitva 1958-ban.

Repr. 257. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
165.1.

MDK

Lang müépitész

A (szegedi' Közmüvelődési Palota épitését 1895 junius 15-én kezdték el a fürdőt is tervező Steinhardt és Lang müépitészek tervei szerint Szilágyi és Przibilla épités-vállalkozók.

(pl): Hatvanéves a Közmüvelődési Palota. Délmagyarország, Szeged. 1956. szept. 6.

M.D.K.

Láng Adolf, építész.

nyert megbízást a pécsi új Városháza tervezés kidolgozására

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1896. XV.évf.

jun. 20.sz. 142 old.

M.D.K.

Láng Adolf, építész

Alpár Ignáccal és Scheer és Fischer építeszekkel, mint a pécsi városház-pályázat dijnyertesei-vel együtt, ujabb szükebbkörü pályázatra kapott felszóli-tást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV évf.

okt. 21. sz. 7. old.

M.D.K.

Láng Adolf, építész

tervét fogadták el a sok vihart látott pécsi városház-pályázaton, erol Alpár távol-maradása folytán csak két terv felett döntött a bizottság.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV évf.

dec. 16. sz. 8. old.

M.D.K.

Laup Adolf, bpesti épitész

tervét a pécsi városházára kiirt pályázaton a zsüri a lap. szerkesztősége ismerte el, de csak megvételre javasolhatta, mert az épitési programtól eltért.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.
ápr. 15. sz. 8. old.

MDK

Láng Adolf

pályamunkáját megvásárolták

A pécsi városháza tervpályázata. Magyar Pályázatok 1904/5. II. évf. 1. sz.

MDK

Láng műépitész

A Wesselényi- Izabella- és Szövetség utca torkolatánál épülő Magyar Szinház terveit készitette.

Cikk: Uj szinház Budapesten.

Vas.Ujs. 1896. 41.sz. 689.lap

M.D.K.

Lang Adolf (bpesti) építészt

biztár meg a pécsi
uj városháza épületé-
nek megtervezésével.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII. évf.

jun. 2. sz. 2. old.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

Steinhardt Antallal közösen készített pályatervének ismertetése, mely a Kecskemétre tervezett városháza terepályazatán egy díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.

1892. 26. köt. 130-132. old.

2 szöveg ábrával

Alaprajzok a homlokzat: VII. tábla.

MDK

Lang és Steinhardt bpesti müépitészek

épitették a pécsi Nemzeti Szinházat 1895-ben

Dunántul 1925. okt. 4.

Lang Adolf

természetnek e kétféle remekét együtt szokták ismertetni.

A fák csupán az északi szélesség 36°—38° 15' közé eső területre szoritkoznak és a tenger szine felett 5000 lábnál alacsonyabb s 7000 lábnál magasabb helyen már nem tenyésznek. Földrajzi elterjedésök tehát eléggé korlátozva van. A Mariposa-csoportban legnevezetesebb a „Grizzly Giant" (szürke óriás), mely állitólag 300 láb magas, kerülete gyökénél 93 láb s 7 hüvelyk, vagyis több mint 30 lábnyi átmérőjü. mig a föld szine fölött 11 lábnyi magasban 68 láb és 3 hüvelyk a kerülete. Minthogy e fa égés által sokat szenvedett, az emlitett mérések is alig felelnek meg a valóságnak. Tény, hogy magassága körülbelől 300 láb. Magasságának közepe táján törzséből egy kilencz lábnyi átmérőjü ág hajtott ki, mely maga is tekintélyes fát képezne a földön. Az egyek fák mind nevezetes férfiak nevéről vannas elnevezve. Van köztök Longfellow, Lincoln Ábrahám, Grant elnök és Lesseps Ferdinánd.

Egy másik nagy fát levágtak és ledöntöttek gyökeréről, s ezt „Fallen Monarch"-nak (elbukott uralkodó) nevezik. Rajzunk is egy ilyen régi s régen is ledőlt fát mutat, melynek összekorhadt belső részét kiégették, s mely most ugy fekszik a földön, mint egy hatalmas alagut, mely oly téres, hogy egy ember lóháton meglehetős messzire hatolhat belsejébe.

Kalifornia faóriásai nincsenek vetélytársak nélkül, csak hogy vetélytársaik nem számosak, s csupán Ausztráliában és Tasmaniában (Van-Diemensland) találhatók. Az ötödik világrész e növényóriása Eucaliptus amygdalina név alatt ismeretes és magassága még a 400 lábot is eléri. Van egy, melyről azt állitják, hogy 480 láb magas lenne, mely tehát a legmagasabb Sequoia giganteát 150 lábbal haladná meg. Ámde a legnagyobb is ez ausztráliai fák között nem több, mint csak 81 lábnyi átmérőjü. Vannak ismét más faju fák, melyek vastagságra nézve a sequoiát jóval tulhaladják; ilyen például a majom kenyérfa (Ficus indico vagy Adansonia digitata, közönséges néven baobab); azonban e fa, bár alapjánál igen vastag, nem nő magasra és a 70 lábnyi magasságot ritkán éri el. Ha tehát a magasságot és vastagságot tekintjük, e tekintetben Kalifornia óriási fái vetélytárs nélkül állnak az egész föld kerekségén. Egy angol utazótól, ki nem rég jött vissza Kaliforniából, kérdezték, hogy mikép lehetne fogalmat nyujtani amaz óriás fák nagyságáról itt Európában, hol azokhoz még csak megközelitőleg hasonló nagyságu fa sem található. Az utazó két fát szemelt ki, melyek 30 lábnyira voltak egymástól és igy szólt: „Nézzetek oda: Kalifornia egyik nagy fája egészen betöltené azt a tért, mely ama két fa közt üresen áll!"

S. L.

A marabu.

(Képpel.)

Csodálatos alaku lakója a sivatagnak, azon hosszulábu madárhad egyik hü képviselője, melynek tagjai annyi szép és rut jellemvonást tudnak felmutatni magukban egyesitve. A békés jellemü barátságos gólyák, s az irigységtől duzzadó nyaku s egymással is örökké czivodó gémek között mintegy középen áll e komolyképü golyvás atyánkfia (t. i. Darvinban), mely kivált Egyiptomnak a Nilus által átfutott téreit kedveli, mintha nem tudna megválni a régi jó idők emlékeitől, a pyramisoktól, midőn a kegyeletes egyiptomiak őt is bebalzsamozva gyakran magukkal egy sirba fektették.

A marabu — a gázló madarak családjából — a Nilus völgyén mintegy a mi Dunánk mentén tanyázó gődényeket helyettesiti, legalább falánkságát tekintve, ez ártalmas halászmadár rokonául tekinthető, habár lábának szerkezete miatt egy egészen más osztályba van sorolva. Mint rajzunk is mutatja, rendesen csapatosan kóborolnak a folyók és mocsárok partjai körül, mintha a tiszai halászok fogásait sajátitották volna el, s egyszerre kezdve mesterségök folytatásához, a sekélyesekben körülkeritett halakból hatalmas vacsorákat csapnak maguknak. A hosszu zacskó, mely kopasz torkán lefi'yenve látható, a halász tarisznyájára emlékeztet, melyet az is ép igy nyakában szokott hordani, midőn a sekélyes vizben kosaraz; ha a préda

A műcsarnok megnyitása.

A magyar képzőművészeteknek templomot szenteltünk fel e hó 8-án; a hazai festészet és szobrászat muzsái nem lesznek kénytelenek hajléktalan bolyongni ez után. A műcsarnok fennáll, kapui kitárvák, s ha lángész és lelkesedés gyujt oltárán tüzet: nem utolsó melengetője lesz az a biztató reménynek, hogy Magyarországot a kultura áramlata nem elsöpörni fogja, de magával vinni és emelni.

Maga a király avatta föl müvelődésünk ez uj szentélyét, melyet a nemzeti lelkesedés szent érzete emelt, hogy egyik biztositéka, emeltyüje legyen jövőnknek és fejlődésünknek a haladás utján.

Az ország előkelőségei, fényes nevü főurak, festői diszmagyarban, taláros püspökök, a tudományok zászlósai, irodalmunk kitünőségei, és a magyar müvészetek már is tekintélyes számu apostolai, ünnepélyes csoportozatokban, — már maga is művész ecsetére méltó jelenet, — fogadták a tizenketted fél órakor kocsijából kiszálló uralkodót, ki huszártábornoki diszegyenruhában, Mondel tábornoktól kisértetve lépett a csarnokba, a jelenlevők éljenzéseitől üdvözöltetve. A diszes lépcsőházban fogadta Majláth György, az ország első birája, a főrendiház elnöke s ez alkalommal a képzőművészeti műcsarnok országos bizottságának elnöke. A király levette kalapját s ugy hallgatá meg a szép beszédet, melyben el volt mondva a műcsarnok rövid története s kifejezve a köszönet a pártfogásért, melyben e nemzeti ügyet az uralkodó pár részesiteni kegyeskedett, és azért, hogy a műcsarnok védnökségét Rudolf trónörökösnek elfogadni ő felsége megengedte. — A király papirdarabról olvasá le a hivatalos választ, mely igy hangzott:

„Szivesen jöttem a művészetnek szentelt e csarnok ünnepélyes megnyitására, mert csak örömmel szemlélhetem, különösen a jelen komoly időben, hogy a hazafias áldozatkészség az országot ismét egy jelentékeny nemzeti intézettel, és pedig egy oly intézettel gazdagitá, melynek — mint bizton hiszem — nem csak a müizlés emelésére, de a szellemi nemesedésre is hathatós befolyása leend. Őszintén kivánom, hogy a béke művei e diszes hajlékban mindinkább fejlődve, mindnyájunk örömére és a magyar művészet hirnevének terjesztésére gazdag gyümölcsöket teremjenek.“

A beszéd után Pulszky Ferencz, a képzőművészeti társaság elnöke átnyújtá a királynak a vörös maroquin-bőrbe kötött névsort, melynek czimlapján a társaság czimere volt feltüntetve, s bemutatván Láng Adolfot, a műcsarnok épitőjét, az emeleti helyiségekbe vezette az uralkodót.

Minden egyes terem bejáratánál más-más kiállitók, művészek fogadták s Telepin kivül Vastagh, Pálik és Madarász mint rendezők vezették a királyt, kinek fényes kiseretében ott volt gr. Andrássy Gyula külügyminiszter honvédtábornoki egyenruhában, Haynald Lajos, kalocsai érsek lilaszin palliumán sok rendjellel és nagy rendszalaggal, Zalka, Schlauch, Schuster püspökök, Simon Vincze prépost, a premontreiek hófejér diszöltözetében, a miniszterek közül b. Wenckheim Béla, Péchy Tamás, Perczel Béla, Szende Béla, Bedekovics. (Tisza Kálmán és Széll miniszterek, valamint a képviselők közül is sokan — a képviselőházban épen ekkor levén döntés alatt a banktörvényjavaslat sorsa — akadályozva voltak a megjelenésben.) A főváros részéről Ráth Károly vezetése alatt küldöttség, a képviselők közül b. Simonyi Lajos, Simonyi Ernő, Tisza Lajos s mások, továbbá gr. Almássy György, gr. Karácsonyi Guido, gr. Zichy Ödön, gr. Szapáry István, gr. Zichy Ferraris Viktor, gr. Erdődy Sándor (a képzőművészeti társulat alelnöke), gr. Szapáry Antal, báró Augusz Antal, b. Podmaniczky Frigyes, báró Edelsheim-Gyulay, Krautwald térparancsnok, a külföldiek közül Salvini olasz konzul, Blumer orosz konzul, majd a belga, franczia és török konzulok, — Falke, a berlini iparmuzeum igazgatója, Tedesco a jónevü párisi műárus, ki külföldi jeles festők képeinek kiállitásával e tárlat művészi szinvonalát jelentékenyen emelte, — a művészek közül Telepy Károly, a fáradhatatlan titkár, Barabás, Madarász Viktor, Paczka Ferencz, Pálik, Feszty, Flesch, — továbbá Erkel Ferencz, Ábrányi s több mások, kiknek nevét lehetetlen mind elősorolni.

A király végig ment a termeken, több he-

FŐHOMLOKZAT.

MEGVETT TERV. — JELIGE: FAIPAR.

LÁNG ADOLF, BUDAPEST.

A brassói állami faipari
szakiskola tervpályázata.
Magyar Építőművészet
1908. 3. 7.

Sáng Adolf

K

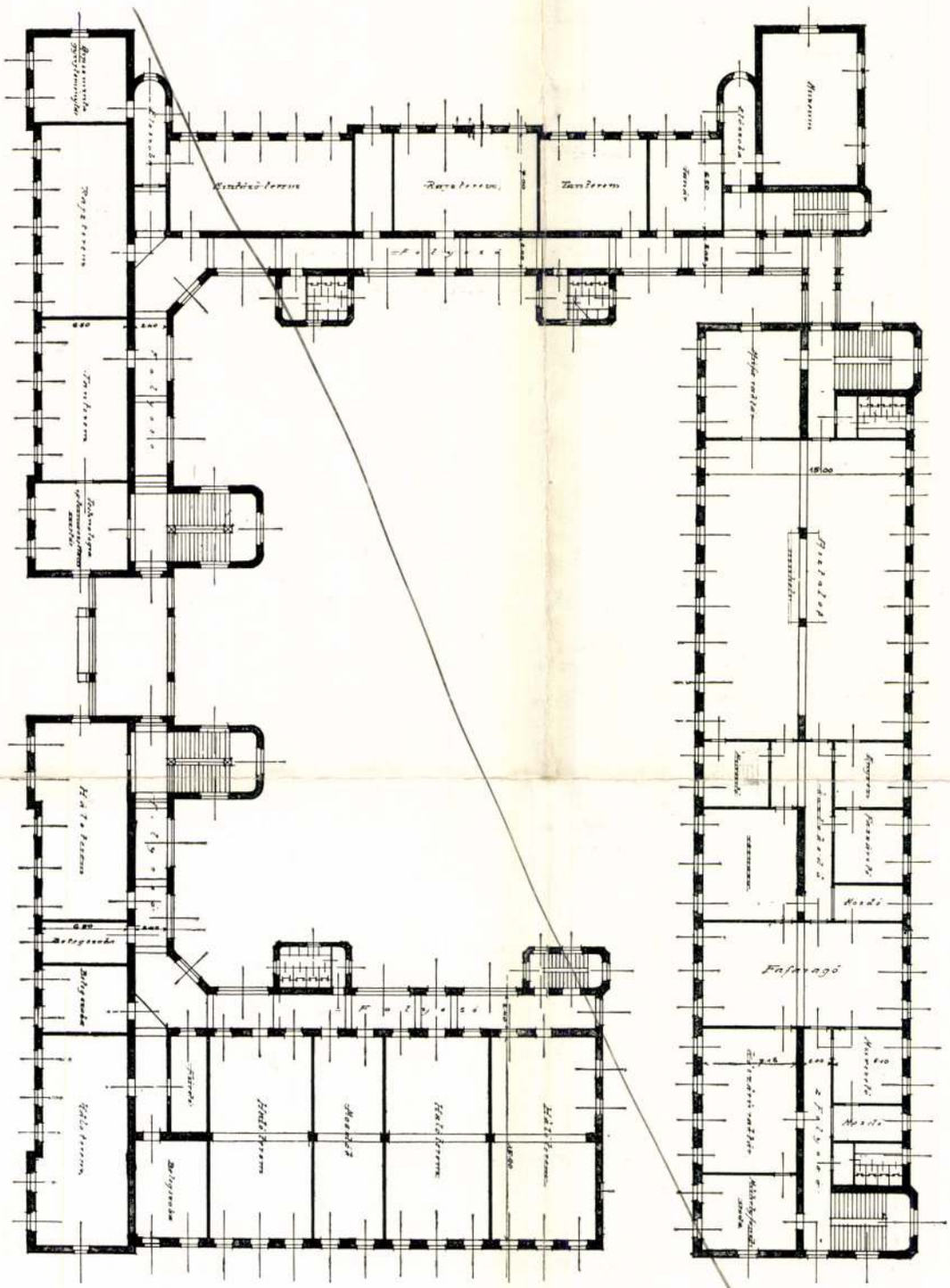

EMELETI ALAPRAJZ.

MEGVETT TERV. — JELIGE: IPARÉ A JÖVŐ.

GÁBORY JÓZSEF, BRASSÓ.

LANG ADOLF épitész

és Steinhardt Antal tervei szerint

MÁRFI Attila: Szinház a millennium tiszteletére : A Pécsi Nemzeti Szinház épitéstörténetéhez. = Baranya, III.évf. 1. sz. 1990 72 - 84. p. ill.

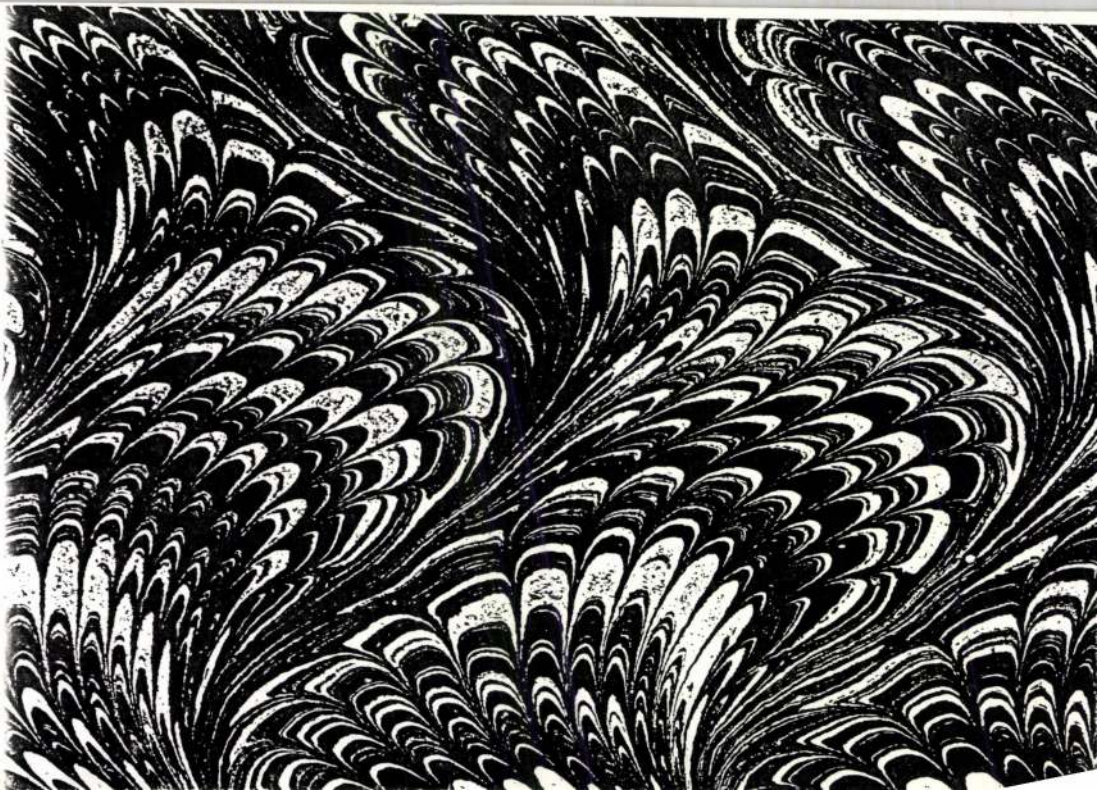

36. SZÁM. 1899. BUDAPEST, SZEPTEMBER 3. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6**
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** „
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.—**, félévre — **2.50**
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A KASSAI ÚJ SZINHÁZ.

Az örvendetesen haladó, szépülő Kassa városa ismét gazdagodott egy derék középülettel. Készen van az új szinháza, melynek folyó évi szeptember 27-én tartandó ünnepies megnyitására már nagyban folynak az előkészületek.

Az új szinház a városnak mondhatni, a kellő közepén, a tágas Fő-utcza ligetes sétaterén, a pompás Erzsébet-székesegyháztól éjszakra s mintegy száz lépésnyire, azon a helyen emelkedik, a hol a régi szinház állott, melyet tűzveszélyes volta miatt a belügyminiszter 1894-ben bezáratott, miután 116 évig szolgált ápoló helyéül a magyar szinművészetnek. Azóta a kassaiak csak ideiglenes szinházzal voltak kénytelenek megelégedni, de egyszersmind intézkedtek, hogy mennél előbb új és a mai kor szükségeit teljesen kielégítő szinház épüljön.

A régi szinház Abaujmegye és Kassa város közös tulajdona levén, ehhez képest a 24 tagú felügyelő-bizottság is felerészben megyei, felerészben pedig városi férfiakból állott. Most egészen a város vette kezébe a szinház ügyét, magára vállalta az azzal járó összes terheket, első sorban az építkezés gondját és költségeit. A felügyelő-bizottságban a megye eddigi képviselői tiszteletből továbbra is meghagyattak ugyan, de már csak mint a város polgárai.

Az építkezés tervezésénél sok vita folyt a hely megválasztása iránt; de végre is abban történt megállapodás, hogy a régi szinház helyén emelkedjék az új is. És ez úgy magára a szinházra, mint a szinházlátogató közönségre nézve kétségkívül igen helyes; mert ott az épület gyönyörű tágas téren s egészen szabadon áll és minden városrészbeliek egyenlő kényelemmel látogathatják. Csak egy a bökkenő: az, hogy az Erzsébet-székesegyház, a csúcsíves építészetnek e nagyhírű remeke, meg a barok stilben szerkesztett hatalmas szinházépület nagyon idegen szomszédok így egymás mellett s kölcsönösen zavarják egymás hatását. Sokkal kevésbbé szúrna szemet ez a nagy ellentét, ha a mostani távolság csak még egyszer akkora volna is a két nagyszabású építmény között.

Az új szinház, mint elébb már érintettük, barok izlésben alkotott, három-, illetőleg négyemeletnyi magas épület, melynek nagyságát még tekintélyesebbé fokozza a székesegyház felé néző homlokzatot koronázó hatalmas kupola. Az épület, melyet Láng Adolf műépítész tervezett s az ő terve alapján Répászky és Jakab építőmesterek alkottak meg, egészben véve igen jó hatású; de a hatás eszközei nem arányosan osztvák el egy olyan épületen, melynek minden oldala homlokzat, még ha nem akarna is az lenni. A fő homlokzat szinte kérkedik szép tagoltságával, tetőtől talpig sikerült beosztásával s díszes ékítményeivel; jól illik rá a szép alakú kupola is, melynek tetején nagyon kecses dísz a Fölvilágosodásnak bronzból öntött, szép fejű s jobbjában égő fáklyát tartó szobor alakja, mely alulról egészen életnagyságúnak látszik. A homlokfal közepén ez az aranybetűs fölirás ragyog: *Nemzeti Szinház.* Ez oldalnak csak azt róhatjuk föl fogyatkozásaúl, hogy a fő bejáratnak nincsen ernyője s így ott az érkező kocsik csak a szabad ég alatt állhatnak meg. Az épület két oldala már nagyon egyhangú, mint valami nagy bérház eleje; az ajtók és ablaksorok prózaiságát csak a fő homlokzat sarkaihoz csatlakozó három sor loggia enyhíti, de e 3–3 ívezetű loggiák czélját semmi sem magyarázza meg. De már egészen sivár egyszerűségű a negyedik vagy hátulsó oldal, melynek suta laposssággal elcsapott nagy meztelen fala olyan, mintha még folytatást várna. S ez annyival kirívóbb, mert a még ezen túl is hoszszan nyúló útczán messzire ellátszik. Egyetlen változatosság rajta a kétfelől menedékesen hozzá illesztett mellvédes följáró, a melyen a szinpadi kellékeket szállítják be és ki.

A KASSAI ÚJ SZINHÁZ. Klösz fényképe után.

Az épület külseje tehát nem egy okot ad a bírálgatásra; de annál kielégitőbb a szinháznak egész belseje, melynek pompáját hazánkban csak a budapesti operaház múlja felül. Igen czélszerűek és kényelmesek a bejárók; nagyon díszes az előcsarnok; tágasak és szép szabásúak a lépcsők; tökéletesen sikerült a nézőtér terme pompás mennyezetével s egész berendezésével; nagy és igen gondos szerkesztésű a szinpad, s hogy semmit el ne felejtsünk, megemlítjük az előcsarnok fölötti czukrász- és étkezőtermet, mely szintén minden követelést kielégít. A diszítésekben a barok izlés természetéhez képest sok az aranyozás és dús a menynyezetek festészeti ékítése, valamint sikerült a fő függöny is. A festményeket *Gastgeb* akadé-

miai festő készítette. A nézőtér mennyezetét négy nagyobb és négy kisebb medaillon-kép ékesíti: amazok a komédiát, az operát, a tragédiát és a mesét, emezek a tánczzenét, az éneket, a szavalást és az ihletet ábrázolják jelképekben. Önként értendő, hogy a festmények szintén barok izlésűek.

A nézőtért három páholysor szegélyezi: az alsó sorban van 14, a második és harmadik sorban pedig 16—16, vagyis összesen 46 páholy, melyeket csinos oszlopsorok választanak el egymástól. A földszintet 13 sor zártszék tölti be egy-egy sorban 15 üléssel. Van továbbá a páholyok előtt első és másodemeleti erkély 250 ülőhelylyel. A karzaton 340 ülő és 40 állóhely van, mind olyan elrendezéssel, hogy a legutolsó helyről is igen jól lehet látni a színpadra és jól lehet hallani úgy a szavalást, mint az éneklést, vagy zenét.

A színpad 16·80 méter széles és 18·70 méter mély, tehát oly nagy, hogy a legnagyobb látványossághoz kellő személyzet is kényelmesen férhet és mozoghat rajta, s e mellett műszaki tekintetben is oly szilárd és alkalmas, hogy ló, fogat, sőt vasúti kocsi is bátran fölvihető rá. Hogy a függönyök, színfalak s általában mindenféle díszletek teljesen korszerűek, azt fölösleges is külön említeni.

A berendezés pompáját nagyon emeli az, hogy az épület minden részét villanyfény világítja, tökéletességét pedig az gyarapítja, hogy szellőztető és fűtő készülékei mind a legnagyobb előrelátással vannak szerkesztve és elhelyezve.

A színház előállításának költségei meghaladják a 300,000 forintot; de ez aztán olyan nagyszerű csarnoka is a magyar színművészetnek, a milyennel hazánkban egy más vidéki város sem dicsekedhetik, s a mely elődjének fényes múltjához híven mindig hatalmas fejlesztője és terjesztője lesz a nemes izlésnek, a magyar nemzeti szellemnek és a hazafiságnak. *K. P.*

KARLSBADRÓL.

Szép, nagy világ ez itt, galambom,
Igézetes, szép nagy világ!
Zúg-búg a sok nép völgyön, halmon,
Beszél, kaczag lomb és az ág.
Csöndes sziget, erdő magánya
A rengetegbe' sincs sehol,
Nyomunkba lép az ember árja
S elől ezer szem ostromol.

Egy nagy gomolyban egyesülve
Száz fajta nép együtt vagyunk:
Szemünkre mintha mély köd ülne,
Magunknak elveszünk magunk.
A forgatagban mint a pelyhek
Szállunk föl és le egyiránt;
Fényt hint a nap, esőt a felleg?
Csak a tömegre, nem miránk.

Bármerre térjek, arra robban
E tüneményes sokaság;
Az árny a fényben, gyöngy a rongyban,
Vénségbe' oltott ifjúság.
Emitt a munka sápadt arcza
Sóvárog a rabéletért,
Ott a világfi kél a harczra
Az ízevesztett élvekért.

E hajsza közt, miért, miért nem,
Elég az, én is itt vagyok;
Tán lánczomat még én is féltem,
Megszokva azt, mint más rabok;
Tettek, miket már félbehagytam,
Tán lelkemet viszont üzék,
Ezért üríti szomjú ajkam
A kénköves pokol tüzét.

Visz engem is az árnak sodra,
A merre zajgva száll a nép,
Hol zene csendül lágy akkordba':
«Szeretni, élni ó! mi szép!»
Mint méhraj a nyiló virágon
Himbál a lelkünk e dalon,
Mi van velünk, mámor vagy álom?
Kié e dal? azt sem tudom.

Megyek tovább, hol futva, sürgve,
Száz szolga hord habzó pohárt
S zümmögni hallom, mintha gyülne
Falombra, a cserebogárt.
Ebédhez így gyülünk mi, drágám,
Gondold, ha lelked rám sohajt,
A csillogó termekbe' drágán
Fizetjük az édes — zsivajt.

Fény, pompa, kincs, minden tömérdek,
Mi ránk lövelli bűveit;
Mindenfelől hivnak az élvek,
Természet ott, művészet itt.
Káprázat szállja meg valónkat,
A zsibbadó sziv élni vágy
S lelkünkre mint a villany, úgy hat
E tüneményes, szép világ.

Szivembe zárom ezt a képet
S ha majd viszont hozzád jutok,
Mind elbeszélem azt a szépet,
Mi most eszembe sem jutott.
Leülve majd a kis tornáczon,
A melyet lombos ág kerít,
Kihívom egy-két jó barátom
S gondos kezed asztalt terít.

Bársonyfüvén a szőllőskertnek,
Czikázva vesző-paripán,
(Apja mosolyg, az anyja retteg)
Felém siet kis unokám.
Fiam a pincze kulcsán csörrent, —
Zenének ám nem rosz e se, —
Ügyelj, galambom, add kezed, mert
Most jön az elmaradt mese.

Megtöltve szinarany borommal,
Reád köszöntöm a pohárt:
Ma félre búval, félre gonddal,
Fenékig, a ki jó barát!
Szép, nagy világot összejárva,
Hitemre, ott nem éltem én,
Csak itt van ó! lelkem világa,
Az éljen, a ki az — enyém!

Fejes István.

FÖLJEGYZÉSEIM HONVÉDÉLETEMBŐL.

Beniczky Alajos 1848/9-iki honvédszázados emlékiratai. (Folytatás.)

Átvonúlásunk a Duna jobbpartjára. Budavár bevétele.

Április 23-án még setét hajnalban útnak indúlt dandárunk a Duna felé, mint később megtudtuk, azon feladattal, hogy a Duna jobbpartján a Jellasics hadtestének lefelé vonúlását lehetőleg megnehezítse. E czélból a Duna mindkét ágán, Ercsény körűl az első napon hevenyészett repülő hidakon a délutáni órákban átkelvén, a nélkül, hogy a menekülő bán utócsapatával találkozhattunk volna, Érden és Tétényen át késő éjjel Promontor alá érkeztünk és ott táborba szállottunk, megtartván ezen táborhelyünket Budavár ostromlásának egész tartama alatt.

Promontori állásunkból tábori szolgálatokat teljesítettünk, melyek közűl legterhesebb volt az, midőn — pedig ez minden negyedik napon megtörtént — a gellérthegyi csillagásztoronyhoz kellett mennünk ágyúfedezetre, mert itt nagyon ki voltunk téve a vár nagyobb ágyúi lövegeinek, melyek a csillagász-torony udvarán felállított s a várba időközönként tüzesített golyókat röpítő 12 fontosainkat akarták elzavarni.

Május 8-án este felé őrnagyunkhoz felsőbb helyről az a parancs érkezett, hogy a Komáromból Ó-Budára megérkezett 24 fontos ágyúkhoz szükséges lafetták elkészítésére 32 tábori ácsot a bekövetkező éjjel egy tiszt vezénylete alatt küldjön az ó-budai hajógyárba.

E kiküldetéssel én bizatván meg, az összegyűlt ácsokkal éjfél után az úgynevezett tábori kórház irányában átkeltem a pesti oldalra, hogy a városon keresztűl felvonúlva, a Margit-szigeten felül reám várakozó ladikon rendeltetésem helyére eljuthassak.

A mint a Sóházon túl haladtam, órám ³/₄-et mutatott 4-re, midőn a várból megkezdődött 12—40 és 60 fontos ürlövegekkel a reggeli kilencz óráig szakadatlanúl tartó lövöldözés, mely Pest jelentékenyebb épületeit romba döntötte, míg a polgárok gyorsan igyekeztek a lőtávolból menekűlni.

Tiz óra felé épségben értük el teljes létszámban a Dunaparton reánk várakozó ladikokat, melyekkel déltájban jutottunk el rendeltetésünk helyére: az ó-budai hajógyárba. De innen, mivel — mint kiderűlt, — a 24 fontosok Komáromból teljes fölszerelésben érkeztek meg másnap délben, ismét visszamentünk a táborba.

Pár nap alatt a felállított ostrom-ágyúk működésüket megkezdették; a réslövés május 20-ika éjjelén szűnt meg.

E közben az ostromhoz való előkészületek levén folyamatban, zászlóaljunk május 19-ikén parancsot kapott, hogy aznap estére a Krisztina-városba vonúljon, hol az időközben összehordott lajtorjákat helyeztük el a vár falához legközelebb levő házak udvarán, melyeket 20-án éjfél után kezdtünk a vár falaihoz támogatni s azokon, a reggeli három órakor adott jelre indúlt meg az általános ostrom.

Zászlóaljunk ostrom-működése a bástya falának a nádori istállók megetti része ellen irányúlt.

Feladatunk legnehezebb részét a lajtorjáknak a falakhoz helyezése, — támasztgatása — tette, e közben esvén embereink között a legtöbb sebesűlés.

E műveletet legénységünk egy részének hátunk megetti védtüzelése közben sikeresen végrehajtottuk. Midőn a lajtorjákon felfelé kezdtünk hatolni, a császáriak a bástyafalon belül már csak gyéren mutatkoztak, s az őket a résen tömegesen feltóduló ostromlók részéről is fenyegető veszély tudatában buvóhelyekre menekültek.

Legénységünk azon része, melynek legelőbb sikerűlt a bástyára feljutni, az utánuk érkezőket a házak falai alá huzódva várta be, s midőn számunk pár százra növekedett, a bástyáról befelé nyiló sikátorokon nyomúltunk a Szent György-térre. A nádori palota ablakaiból még mindig lövöldöztek reánk, csak midőn honvédeink a palota kapuját megrohanták, szünt meg az ellentállás. Innen a Dísz-tér felé nyomultunk, s midőn oda kiértünk, egy reánk szembejövő császári vadász-banda a Rákóczi-indulóval fogadott, melyre honvédeink «éljen a haza» egetrázó kiáltásokkal feleltek.

A Rákóczi-induló mellett a bécsi kapu felé haladtunk s a Ferdinánd-kaszárnya előtti téren — úgy a mint az az óriási zaj közepette lehetséges volt — összeszedődvén, a vár bástyáján végig ismét a Szent György-térre vonultunk. Megrendítő volt az a látvány, melyet a bástya rondelláin levő ágyúk s a lőrés körűl nagyszámban heverő császári katonák, legtöbbnyire tüzérek hullái mutattak.

A Szent György-térre érve parancsot kaptam, hogy a fegyvertár épűletét egy fél századdal megszálljam s a kellő őrséggel ellássam.

A déli órákban Lahner honvédtábornok jelent meg a fegyvertárban, s a felállított őrséget

LANG Adolf építész

Porsony, 1903, vaivari múzeum, I. díjas pályázat
1897-1900, szinház

Szőnyi 1996 98.

*A jelen számmal egyidejüleg kiadatik az «***Országos tár albumának***» első 4 lapból álló külön füzete, melyet tkári hivatal megrendelés folytán a vidéki tagoknak nyi kedvezményes ár utánvétele mellett azonnal meg=nd.*

KÖZLEME

KIADJA

A MAGYAR ORSZÁGOS KI
TÁRSULAT

1878.

TARTALOM: *Az igazgató-választmánynak 1877-ik évi jelentése.*
mérlege. Szöveg az orsz. képtár albuma első külön

Az igazgató-választmánynak 1877. évi jelentése

Felolvastatott az országos magyar képzőművészeti társulatnak 1878 április 2-dikán tartott közgyülésén.

Tisztelt közgyülés!

Három évvel ezelőtt az akkor ujonnan megválasztott igazgató-választmány az ügyek vezetését a társulati élet uj korszakának küszöbén kecsegtető remények között, — melyek azonban a teljesedéstől még nagyon is távol álltak, — vette át. S most, midőn a lelépő választmány megbizatását a közgyülés kezeibe leteszi, megnyugvással jelentheti ki, hogy az elért eredmény a legfokozottabb várakozásoknak is megfelel. A társulat vagyona megkétszeresedett, — a hazai müvészetnek immár állandó otthona van, mely a szabadabb és nagyobb szabásu működést biztositja.

A műcsarnok épitésének történetét az igazgató választmány a megnyitási ünnepély alkalmával kiadott emlékiratban hiven és kimeritően tette közzé. Ekként jelenleg nem marad más hátra, mint arra hivatkozva, ujból elismerőleg megemlékezni a diszes kivitel tényezőiről. Ezek között az oroszlánrész kétségtelenül LANG ADOLF vezénylő épitészt illeti, ki különösen az utolsó épitési év alatt ritka önfeláldozással kiváló tehetségét s majdnem egész idejét a kitüzött föladatnak szentelte; a terveket a legkisebb részletekig maga készité; sőt a mennyezetek ékitményeit többnyire sajátkezüleg festette. A falfestmények figurális része LOTZ KÁROLY mesterkezét dicsőiti. A gyönyörű szines ablakokat ROTH ZSIGMOND társulati tag készitette és ajándékozá.

De valamint az épület architectonicus szépségére nézve minden igényeket kielégithet: úgy azt a megvizsgálására kiküldött bizottság, mely a választmányi elnök, továbbá HAUSSMANN ALAJOS, LECHNER LAJOS, PÁRTOS GYULA, PERLAKY KÁLMÁN, WÉBER FERENCZ és YBL MIKLÓS választmányi tagokból — tehát tulnyomó részében a leghivatottabb szakértőkből — alakittatott, beható vizsgálat után az épitési szerződés- és terveknek megfelelően, teljesen jól és szilárdan épültnek találta. Ha tekintetbe veszszük a kivitel nehézségeit s az eredeti terveknek az épités közben szükségessé vált számos módositásait, melyek az alapajánlatnál előre nem láthatott költségtöbbletet idéztek elő: lehetetlen elismerésünket ki nem jelentenünk [illegible] NAPOLEON épitési vállalkozó önzéstelen [illegible]ositása iránt, ki nem csak szigoru lelkiismeretességgel tett eleget elvállalt kötelezettségeinek, hanem, netán jogosan igényelhetett pótkövetelésektől tartózkodva, lehetővé tette azt, — a mi ily nehéz emlékszerü épitkezéseknél a legritkább esetek közé tartozik, — hogy az eredeti költségvetés korlátain tágitani nem kellett.

A műcsarnok megnyitása valódi nemzeti ünnepélylyé vált. Felséges urunk királyunk,

...ást,
...lka-
...nne-
...tag-
...se-
...alakult
...ulat ér-
...agjának
...ezénylete
...házának
...stület kül-
...rétegének ki-
...pártfogókul s
A külföld művészi
...etei is rokonszenvüket tanu-
...ottak részint küldötteik által, mint a bécsi művészek szövetsége, az osztrák műegylet s az iparművészeti muzeum, részint pedig üdvözlő iratokkal; igy a bécsi és müncheni művészeti akadémiák és a bécsi műsokszorositó egylet.

A közrészvét ily általános nyilvánulása kezeskedik a társulat által követett irány helyességéről s buzditásul szolgál arra, hogy a társulat körében egyesült erők továbbra is a megkezdett ösvényen az eddigi kitartással s egyetértéssel haladjanak előre.

Az ünnepélylyel összekötött megnyitási kiállitást főleg tekintettel a kezdet nehézségeire szintén teljesen sikerültnek mondhatjuk. A magyar művészek — néhány sajnálattal nélkülözöttnek kivételével — teljesen s a kiállitás fontosságához mért művekkel jelentek meg, valamint a külföldi művészeti iskolák majdnem mindegyike, nagynevü mesterek által s érdekes művekkel volt képviselve.

Különösen kiemelésre méltónak véljük a franczia iskola mesterműveit, melyek oly ritkán szoktak idegen tárlatokon szerepelni, s melyeket a honunk művészeti törekvései iránt melegen érdeklő ...risi műárus, TEDESCO JÓZSEF úr biz...ott számunkra.

Az első kiállitás a megnyitás napján 1877. novemb. 8-án kezdődött s két heti szüneteléssel f. é. január 15-én záratott be. E közben kisérlet tétetett egy karácsonyi bazár rendezésével, mely 100 frtnyi értéket meg nem haladó művekből állott.

Az ezen időszak alatt kiállitott összes művek száma 570 volt, melyek közül 357 magyar művésztől eredt.

A kiállitások iránti érdek, kivált kezdetben rendkivül nagynak mondható. Az ingyen belépést élvező tagok s családjukon kivül a fizető látogatók száma a mult évre eső 5 hét alatt 11737-re ment, a jövedelem ebből 4395 frt 20 krra rugott.

Ezen időszak alatt a kiállitásból 17.937 frt áru művek vásároltattak, mely nem jelentéktelen összegből azonban a vásárló közönségre csak 3380 frt esik. A nemzeti muzeum képtára számára az országgyülés által ily czélokra megszavazott tételből 7 kép szereztetett meg 6450 frton.

A társulat maga, az ezen kiállitásnál tekintélyesen képviselt ifjabb művészi nemzedék közvetlen buzditására: nyolcz fiatal festőtől vett képeket összesen 3300 frton. S mert hivatásánál fogva működvelői árakat nem adhat, kijelentette egyszersmind, hogy ha a megvett műveket magasabb áron eladhatja: a többlet az illető művészek részére fog esni.

Különösen örömére szolgált továbbá a választmánynak, hogy beváltva a vele egyesült József-képcsarnok egylet által elvállalt kötelezettséget: MUNKÁCSY MIHÁLY-nak «Ujonczok» czimü kiváló művét nemzeti képtárunk számára 10.000 frankért megszerezni alkalma volt.

A megnyitó kiállitás második sorozatában a bécsi művészi szövetkezet, első kisérletkép, testületileg vett részt. A választmány ugyanis nagy sulyt helyez annak szerződési biztositására, hogy a művészeti központokon létező művészi egyletek s ez által némileg az illető művészeti iskolák kiállitásainkban időszakonkint együttesen legyenek képviselve; a mit a szállitási költségekben való megtakaritáson felül leginkább ama szempont ajánl, hogy működvelő közönségünk vásárlási kedve a számitásnál alapul vehető biztos tényezőt nem képezvén, a választmány a kiállitók igényeinek kielégitésénél főleg saját közvetlen kútforrásaira van utalva és az illető alapok felhasználásával a kellő arányt jobban tarthatja szem előtt, ha egyletekkel, mintha egyesekkel áll szemben.

Az első kiállitás folyamában a társulatot azon szerencse érte, hogy védnöke RUDOLF koronaherczeg ő Fensége a műcsarnokot magas látogatására méltatta.

A társulat pénzügyi állapotát hiven fel-

közé sorozható; a mi abból is kitünik, hogy az 5 lap bolti ára, mely mellett külföldön kelendőséggel birnak, 46 márka aranyban állapittatott meg.

Egyébként nem hagyhatjuk megemlités nélkül, hogy ez album több lapja p. országos képtárunk egyik gyöngyének, GONZALES COQUES «Van Eyck családja» czímü művének metszete, mely DOBY JENŐ hazánkfia több évi fáradságának eredménye, úgy költséges előállitásánál, mint absolut műbecsénél fogva már magában véve olyannak tekinthető, melylyel a miénkhez hasonló társulatok csak ritkán képesek egyes műlap gyanánt is tagjaikat részeltetni.

Élénk figyelmünk tárgyát képezte továbbá országos képtárunk remekeinek sokszorositása, mint a mely a két egylet szövetkezésénél főfeladatul tüzetett ki.

A rézmetszet vagy rézkarcz utján közzéteendő lapok száma egyetértőleg 53-ban állapittattatott meg, melyek közül már 14 elkészült, 20 pedig munka alatt van. — Az albumvállalat számára ujabban megszereztetett a párisi metszőiskola négy kitünősége: RAJON, GREUX, WALTNER és GAUCHEREL; nemkülönben a frankfurti EISENHARDT, ki az ottani képtár rézkarczu kiadása által magának szép hirnevet vivott ki. — Ezenfelül előleges megállapodás jött létre az iránt, hogy idővel az album kapcsában egy önálló munka adassék ki, mely a festészeti főiskolák rendszerét követve, az országos képtár kimeritő ismertetését nyujtja. A munka lehetőleg gazdagon lesz kiállitva s szövege még legalább 20 kisebb alaku metszettel illustrálva.

Az albumba fölveendő művek kiszemelésénél egy sem mellőztetett, mely általános művészi, vagy különös műtörténelmi becscsel bír s bátran állithatjuk, hogy a vállalat befejeztével alig lesz más jelentékeny nyilvános képtár hasonló teljességgel és egyöntetű rendszer mellett közzé téve. Bizton hiszszük, hogy az általunk ekként előállitott állandó becsü mű a műizlésnek és műszereretetnek hazánkban való terjesztésére folytonos befolyással leend s nemcsak társulatunknak, hanem a külfölddel szemben az egész nemzetnek becsületére fog válni.

A befejezett album, szövegével együtt valószinüleg legalább 70 ezer frtba fogván kerülni, az eddig fölmerült tetemes költségek egyedül azáltal voltak fedezhetők, hogy a műsokszorositó egylet a rendes albumunkba saját külön kiadmányaiból választott értékes lapoknak csak nyomtatási csekély költségét vette számitásba, ennek levonásával megmaradó egész évi járulékunkat pedig ugyanannyival pótolta s ezenfelül már mintegy 10,000 frtnyi előleget fektetett a közös vállalatba.

Ily körülmények között azon meggyőződésre jutottunk, hogy a közrészvét élénkitése, a befektetett tőkék folyóvá tétele s a megszerzett művészi erők biztositása az elkészült, valamint legközelebb elkészülő albumlapoknak gyorsabb kiadását mellőzhetlenül szükségessé teszi, minthogy különben, ha ezentul is évente csak 2—3 képtári lapot teszünk közzé, az album befejezte még 15 évet is igénybe fog venni. Ennélfogva elhatároztuk, hogy a folyó évben egy 4 lapból álló külön füzetet adunk ki tagjaink számára. Ennek árát képesek vagyunk rendkivül olcsón 5 frtban megszabni s ha 400 példány elkel, az előállitási költségekhez kötelezett járulékunk fedezve lesz.

Egyáltalán a műsokszorositó egylettel kötött szerződés társulatunkra nézve minden irányban fölötte előnyös. Az egylet köteles évenkint egy hazai művész műve után készült albumlapot rendelkezésünkre bocsátani, melyre nézve ugy a mű, mint a sokszorositó művész választására nézve nekünk döntő befolyást enged. A sokszorositó művészetekkel foglalkozó hazai művészeinknek, a mennyiben megfelelnek, majdnem állandó elfoglalása biztositva van. Végül, jóllehet mérsékelt évi járulékunk határozott s változatlan összegben van kötelezve, melylyel alig lennénk képesek csak egyet is az albumunkba fölvett értékesebb rézmetszetekből előállitani, az országos képtár műveit tárgyazó lemezek tulajdoni közössége fenn van tartva, mi pedig a vállalat befejezésével anyagilag is jelentékeny, állandóan jövedelmező értéket fog képviselni. Ezenfelül az egylet kötelezte magát, hogy terjedt kiadmányaiból a sorsolásainkra melléknyeremények kiválasztandó albumokat s metszeteket mindenkor a nyomtatás s a felhasznált pa-

tünteti a t. közgyülés elé terjesztett mult évi vagyon-mérleg. E szerint vagyona a megelőző évvel szemben 54.912 frt 36 krral gyarapodván, 333.346 frt 30 krra emelkedett.

E helyen ismét a legmélyebb hálával kell megemlékeznünk a fejedelmi kegy ujabb nyilvánulásáról.

A mint a műcsarnok szomszédságában az országos mintarajztanoda diszes palotája összhangzó stylben elkészült, általánossá vált az óhajtás, hogy a műcsarnok másik oldalán fekvő üres telek ne valami disztelen bérház számára, hanem hasonlóan emlékszerü jelleggel biró s közcélra szolgáló épület emelésére használtassék föl s igy ezen palota-csoport méltón legyen kiegészitve. Ő cs. és kir. apostoli Felsége a fennforgó viszonyokról társulatunk állandó pártfogója, nagymélt. TREFORT ÁGOSTON vallás- és közoktatásügyi miniszter ur közvetitése által értesitve, mult évi junius hó 9-én kelt legmagasabb elhatározásával az emlitett telek megszerzése- és beépitéséré három év alatt folyóvá teendő 30.000 frtnyi összeget saját udvartartási javadalmazásának művészi czélokra szánt részéből legkegyelmesebben engedélyezni méltóztatott. Ehhez képest a telek a társulat részére 21.000 frtért megvásároltatott s beépitésére az átirási költségek levonása után mintegy 8000 frt marad fenn.

Ezen legfelsőbb adományon fölül a föntebb kimutatott vagyongyaràpodást kerek számban 23.000 frtnyi uj alapitványok idézték elő, melyek megszerzése körül a főérdem társulatunk alelnökét gróf ERDŐDY SÁNDOR-t illeti, mint a kinek akkor, midőn a részvét forrásai már kiaknázottaknak látszottak, hathatós befolyása által sikerült az eddig a hazai művészi törekvésektől távolabb álló köröket is ezeknek megnyerni.

A választmány a t. közgyülésnek még 1876-ban adott azon fölhatalmazását, hogy az épités befejezésére 60.000 frtig terjedő kölcsönt köthessen, a mult évben s csakis 50.000 frt erejéig vette igénybe, mely összeget a hazai első pesti takarékpénztár a hazafias czélok iránt ismeretes előzékenységével 10 évi törlesztés mellett $6^1/_2$ százalékkal adta meg. E kölcsönösszeg a mérlegben, miután az első törlesztés eszközöltetett, 47.500 frttal szerepel. De a társulat valódi terhe ennél is tetemesen csekélyebb, a mennyiben a mérleg szerint 89.763 frt 22 krnyi le nem járt tartozással, a készpénzbeli készletet beszámitva, 72.817 frt 19 kr követelések állanak szemben, ugy hogy ha a künnlevő, legnagyobb részt teljesen biztos követelések behajtása sikerülend, a társulat valódi tartozása csupán 16,946 frt 3 krt tenne; sőt ennek fedezésére is a társulat tulajdonát képező és a mérlegben 12.792 frt 33 krnyi értékkel felvett műtárgyak állanak rendelkezésére. Mindazonáltal nem lehet figyelmen kivül hagynunk, hogy a társulat vagyonából 8000 frtot, mint fent emlitve volt, a melléktelek beépitésére tartozik forditani; hogy az alapitványoknak, habár csekély része valószinüleg be nem hajtható s hogy az ügyek fennakadás nélkül való vezetésére mintegy 10.000 frtnyi tőke szükséges.

A mult évi tényleges kiadások az előirányzattal majdnem teljesen megegyezőleg 19.111 frt 17 krt tettek, mig a fedezet 22.886 frt 11 krnyi volt s ekként az előirányzott 19.100 frtot messze tulhaladta.

Az év végével a társulat 86 pártfogó, 174 alapitó és 932 rendes taggal birt.

A folyó évi költségvetés, tekintettel a házkezelésből és a kiállitásokból előreláthatólag származó kiadási többletre, a kiadandó külön album költségeire és a tagok közötti sorsolás-, valamint a könyvtár gazdagabb javadalmazására 25.600 frttal lett előzményezve. Tagadhatlan azonban, hogy egyelőre, mig ugy a közönségnek a kiállitások irányában való érdeklődésére, mint a majd fölmerülő költségekre nézve biztos tapasztalati adatok hiányoznak, az előirányzat csak valószinűségi számitásra volt alapitható. Egyébként reménylenünk lehet, hogy a tapasztalás fonalán a nem gyümölcsöző kiadásokon jelentékeny megtakaritások lesznek eszközölhetők.

Már eddigelé is a választmány a kellő felügyelet s a folyó kiadások ellenőrzése czéljából egy külön házgondnoki állomást szervezett, melyet TARCSAY JÁNOS buzgó alapitó-tagunk önzéstelen ügyszeretettel dijtalanul elvállalni sziveskedett.

A folyó évre előkészitett album a velünk e részben szövetkezett műsokszorositó egylet nagymérvü loyalitásánál és előzékenységénél fogva az eddig megjelentek legértékesebbjei

FRANCISCO GOYA Y LUCIENTES.

PARASZTLEÁNY

Olajkép az országos képtárban.

Országos képtárunk félkörü termébe lépve, hol a spanyol iskola művei függnek, két vázlat ragadja magára a szemlélő figyelmét.

Hosszabb szemlélődést, belemerülést a tárgyba igényelnek egy MURILLO, egy CARDUCHO, vagy ZURBARAN «Szent családjai» s «Égi látványai», mig képesek leszünk a finom fölfogást, a mesteri előadást kellően méltányolni; jól meg kell figyelnünk egy RIBERA nagy művészi tulajdonait, mig meg tudjuk bocsátni neki a válogatott kegyetlenséget, melylyel művein a szenteket kinozzák. A két képecske ellenben, melyről szólunk, közvetlenül hat reánk, mert a rajtok ábrázolt alakok közvetlenül az életből vannak meritve, s a mester egyszerüségével előadva, majdnem elevéneknek látszanak. Az egyik vázlaton egy köszörüst látunk, ki munkájával elfoglalva egy perczre föltekint, a másikon (ezt ábrázolja RAJON egyik rézkarcza a jelen füzetben) egy parasztleányt. Épen fölért az erdőfödte lejtőn s a fönnsikon megáll. Baljában kosarat tart, jobbjával egy korsót fog át, mely csipőjére van támasztva. A cserép élénk vöröse finom összhangban van a világos kendővel, mely mellét födi, sárgás övével, zöldesbarna szoknyájával s az ólmos éggel, melyről az alak elválik. Sötét haját a szél feléje lengeti, tüzes szemével vidáman tekint maga elé; oly élethiven állította elénk a festő, hogy majd azt várjuk, hogy dalra nyilik piros ajka. Ki ne állna meg egy perczre, hogy üdvözölje ezen friss, egészséges leányt, ki ne várna szives feleletet, csengő nevetést tőle?

FRANCISCO GOYA a spanyol festés utolsó nagy alakja született Fuentetodosban, Aragonban. 13 éves korában kezdte meg művészeti tanulmányait LUZÁN festőnél Zaragoza városában. Utóbb Rómába ment, hol pár évig tartózkodott s innen 1769-ben tért haza Spanyolországba. 1775-ben Madridba került, hol ez időtájban III. KÁROLY a művészet-kedvelő király udvari festői G. B. TIEPOLO és RAPHAEL MENGS voltak.

TIEPOLO a genialis fresco-festő nagy decorativ képeiben a velenczei iskola színérzését egész pompájában érvényre juttatta, művei fényesek, hatásosak voltak, de hiányzott belőlök a komolyság, az átgondolt alakitás; TIEPOLO egy nagy iskola méltó befejezője, nem egy uj irány kezdője.

RAPHAEL MENGS, WINCKELMANN barátja, az antik művészet csodálója, ép oly kevéssé tudta ennek valódi lényegét fölfogni s saját műveibe átültetni, mint a XVIII-ik s XIX-ik század többi classicistája. Iránya szükséges és jótékony hatásu volt a művészet átalakulására, de műveinek üressége, mesterkéltsége a mai nézőt végtelen unalommal tölti el.

Ezen két férfi közé jutott GOYA Madridban. Ő nem alkotta képeit az olaszok szokás-szentelte receptjei vagy a classicisták dogmái szerint, melyeket állitólag a görög művészettől vettek át, ő az élethez fordult, lefestette azt a mi szemei előtt mozgott, megörökítette a szétbomló, elhaló régi spanyol társadalom alakjait, a torzkép határáig menve el és gúnynyal ostorozva annak ferdeségeit, bűneit; kedvvel festette le a népet munkája és mulatsága közben. Minden conventionalisnak, üres formának ellensége a valót kereste, s ő az első modern művész az ujkor festésének prófétája, első megtestesítője.

1795-ben III. KÁROLY udvari festővé nevezte ki s mint ilyen működött 1822-ig, mikor Franciaországba költözött át; rövid ideig tartózkodott Párisban s csakhamar Bordeaux-ban telepedett meg, hol 1828-ban halt meg. Dr. PULSZKY KÁROLY.

TUDNIVALÓK.

Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat f. é. április hó 25-én tartott közgyülésében gróf Andrássy Gyula külügyminiszter és Tréfort Ágost vallás és közoktatásügyi miniszter egyhangúlag a Társulat tiszteletbeli tagjává, gróf Erdődy Sándor pedig újból alelnökké választatott. Ugyane közgyülésen a társulat igazgató-választmánya a következő tagokból alakittatott: Gróf Apponyi Albert, Barabás Miklós, Freund Károly, Greguss Ágoston, Havas Sándor, Hauszmann Alajos, Henszlmann Imre, Dr. Hirschler Ignácz, Huszár Adolf, Keleti Gusztáv, Klimkovics Ferencz, Ligeti Antal, Lipthay Kornél, Lechner Lajos, Lotz Károly, Madarász Victor, Maszák Hugo, Ney Béla, Orlay Soma, Pálik Béla, Pártos Gyula, Pulszky Károly, Szombathelyi Antal, Székely Bertalan, Szentgyörgyi Otto, Szemlér Mihály, Szlávy József, Tárkányi Béla, Tarcsay János, Tisza Lajos, Thán Mór, Ujházy Ferencz, Vastag György, Wéber Antal, Wahrmann Mór és Zichy Antal.

Az ujonnan alakult igazgató-választmány f. é. április 7-én tartott ülésén titkos szavazás utján ismét s most már negyedizben Ráth Györgyöt választá meg elnökének. Ugyanekkor a kiállitási és albumbizottság addigi hatáskörének különben való fönntartása mellett egyesittetett és eddigi tagjai, névszerint: Keleti Gusztáv, Madarász Victor, Pálik Béla, Perlaky Kálmán, Dr. Pulszky Károly, Székely Bertalan, Szentgyörgyi Otto és Than Mór ujból megválasztattak.

Az állandó jury tagjaiul titkos szavazás utján Hauszmann Alajos, Havas Sándor, Henszlmann Imre, Huszár Adolf, Ipolyi Arnold, Keleti Gusztáv, Ligeti Antal, Madarász Victor, Pálik Béla, Perlaky Kálmán, Pulszky Ferencz, Ráth György, Székely Bertalan és Szentgyörgyi Ottó választattak meg.

Franklin-Társulat nyomdája.

tok zsebeit kutatja át, s a gonosz gyerekek a hordó csapját kinyitják s elpocsékolják a drága italt vagy egy sarokba vonulva szüleik pipájából pöfékelnek. Aztán, hogy valamikép félre ne értsük a dolgot, STEEN mester oda írja a falra: «So de ouden songen so pypen de jongen», a hogy az öregek énekelnek, ugy fütyülnek a gyerekek.

Az alchymista izzadva dolgozik, körülsánczolta magát könyvekkel, az asztal, a szék meg van rakva tégelylyel, üvegcsővel, mindennemü vegyész eszközzel, s addig a szegény asszony kis babájával egy sarokba szorul, s keserűn siratja a haszontalan munkát, mely az egész vagyont fölemészti.

Az orvos nagy komolysággal észleli a beteg kisasszony üterét, figyelemmel hallgatja a megijedt anya panaszát, pedig hiába hallgatja, hiába vizsgál, ő nem találja el a bajt, nem ő fogja a beteget meggyógyitani, az igazi orvos ott áll a kapuban s a szolgálónak levélkét nyom kezébe, ki nevetve kandikál be az ajtón.

A Kanai menyegzőt látjuk, a csoda megtörtént, de a csökönös phariseus nem akar hinni, kételkedve rázza fejét, berugott szomszédja azonban, ki ugyancsak neki látott a friss italnak, csakhamar meggyőzi őt a bor minőségéről.

A milyen különbözők a tárgyak, melyeket STEEN képein ábrázol, olyan különböző festésmodora is. A vele egykoru hollandus müvészek legfőbb figyelmöket az előadás módjára, a festés technikai oldalára forditották, s a tárgyakat, melyeket ábrázoltak, ehhez alkalmazták. TERBORCH, Van MIERIS, NETSCHER, bolondjai a selyemnek és bársonynak, az aranynak és drágaköveknek, a hol csak lehet ezt festik. ADRIAN OSTADE, METSÙ csak a hűvös szoba félhomályában érzik jól magokat, s leginkább érdeklik őket a finom szürkés világosságok, a barnás árnyékok, miket itt észlelhetnek. PIETER de HOOCH is szeret a szobában ülni, de rendesen kinyitja az ajtót, s a sötét pitvaron keresztül kinéz a verőfényes utczára a zöld fákkal szegélyzett csatornára.

STEEN-nél a tárgy a fődolog, az előadás ehhez van alkalmazva.

Mennyi szeretettel van festve a «Zene leczke» a londoni képtárban. A zongora előtt ülő kisasszony sárga kabátkája, világos kék selyem szoknyája, akár van MIERIS ecsetje alól kerülhetett volna ki. A félhomályban álló mester, a mint a zongorára könyököl, s a fiu, ki lanton kiséri a zenét, mind a színek finom összhangja, mind pedig a rajz gondossága által METSÙ-re emlékeztetnek.

Mily szélesen van ellenben festve a pesti kép, de mily mesteri biztossággal egyszersmind. JAN megint ott ül a lugasban háza előtt, s nevetve beszéli feleségének az ujságot, mit épen a kezében tartott levélből olvasott. A mögötte álló dudás magasra emelt pohárral köszönti föl a társaságot, s addig leeresztette hangszerét. De csend azért még sincs. STEEN-nek az a kedves kis szöszke fia, ki a képeken mindég oly jókedvü, itt elől szaladgál szép vörös ruhában s borzasztón czinczog hegedűjén, a kutya nem állhatja a hamis hangokat, s ugatva ugrik feléje, a néni is megfordul s hallgatja a zenebonát. A nagyobbik fiu sem rest, fölhasználja az alkalmat s lopva huz egyet a kannából, melyet az baljában tart. A szelid varju követi a jó példát, s a hordó csapjához állva lesi a hulló cseppeket, hogy neki is jusson valami. A társaság legnagyobb része azonban az asztalra forditja figyelmét, itt egy egész kosár czicza van s az egyik leány oda hozta a macskát, mely nyávogva iparkodik kicsinyeihez. Mögöttök egy bagoly nagy komolyan nézi a comédiát.

Az alakok mind életnagyságuak, s ez ritkaság STEEN-nél; a kép a legnagyobbak egyike, miket valaha festett, de oda is írta jókora betükkel nevét az egyik sarokba.

ORMOS ZSIGMOND a «Herczeg Eszterházy-képtá[illegible]mü müvében e kép megbeszélésénél fölveti a kérdést: vajjon nem ez-e STEEN hires hangversenye, melyet az irók a braunschweigi képtárban emlitenek s nem kellene-e igy neveznünk? E kérdésre megfelelhetek.

A «Hangverseny» ott van még régi helyén Braunschweigban (Westrheene Nr. 168.). De ha már nem elégszünk meg a pesti «Vig társasággal» úgy, a mint van, ha nevet keresünk neki, kereszteljük meg úgy, a mint STEEN maga tette volna talán:

«Wat baet er Kaers of Bril
Als den uyl niét sien en will.»

(Minek gyertya, minek pápaszem,
ha a bagoly nem akar látni.)

Vagy talán ez STEEN-nek ama hires müve «Kruid voor ratten en muizen» (Halál a patkány s az egerekre), mely utóljára 1737-ben került Hágában árverésre, s melynek azóta nyomát vesztettük.

Ki tudja?

Campo Weyermann, Houbraken, Corneille de Bie, Van Gol sok becses adatot közölnek, sőt még a mult század írói is, Descamps, De Piles, Fuessli, kik a korukban Hollandban még élő traditiokat használták munkáik alapjául.

Az anyagot azonban, melyet ezen forrásokból merítünk, nagy elővigyázattal kell fölhasználnunk, mert telve vannak tendentiosus mesékkel, anekdotákkal, melyek egyes képek tartalmából eredtek. Kijavitásukra, vagy legalább mértékül megbizhatóságukra azon adatok szolgálnak, melyeket a levéltárakban találunk.

Az irott anyagot ezen század elején kezdték földolgozni Van Eijnden, J. v. Willigen s ő utánok sokan foglalkoznak szeretettel és kitartással ezen föladat megoldásával. A képeket lajstromozni pedig John Smith kisérlette meg; nagy kilencz kötetes munkája daczára hiányosságának mégis nélkülözhetetlen minden buvárnak.

A művészettörténeti kutatás sok homályos kérdést földeritett már, sok feledésbe ment tehetség műveire ujra reá akadt s emlékét megujította, de még mindig kerül elénk számtalan oly kérdés, melyre kénytelenek vagyunk a felelettel adósok maradni; gyakran találkozunk oly képekkel, melynek mesterét biztossággal megnevezni nem tudjuk.

Ilyen például a szép, vihart a tengeren ábrázoló kép, melyen *A. f.* aláirást látunk.

Ezt az aláirást rendesen Arnold van Beerestraaten-nek szokás magyarázni. Ezen művészt Fuessli emliti, ki frieslandi születésünek mondja, s halála évét 1687-re teszi. Van Eijnden s Willigen munkájokban ezt ismétlik s mint téli tájak s tengerképek festőjét dicsérik. Mint legfontosabb műveit kiemelik két nagy képét az amsterdami múzeumban, melyek annyival fontosabbak, mert a lefestett tárgyakból a képek keletkezése évét meghatározhatjuk.

Az egyik (amsterdami catalogus 21. sz.) az amsterdami városház még füstölgő romjait ábrázolja. Az oltás munkája még folyik, minden oldalról hordják a vizet, mig az egyik sarokban a művészt látjuk a mint a jelenetet megörökiti. A városháza 1652. junius 7-ikén égett le.

A másikon (amsterdami catalogus 22.) a nagy tengeri csatát látjuk az angolok és hollandusok közt, melyben az utóbbiak Chatham mellett 1666. junius 12-kén az ellenséges hajórajt tönkre tették s biztositották magoknak, legalább egyidőre, a tenger uralmát.

Ezen két kép közé, keletkezése korára nézve, beillik ugyanazon mester műve, melyet a Louvreban Párisban őriznek. A rajta levő évszám 1662.

A kép Genua kikötőjét tünteti elénk, még pedig természet után festve; miből a mester egy olaszországi utjára következtethetünk.

Mind a három kép teljes aláirással bir: J (illetőleg Johannes) Beerstraaten.

A fönntnevezett írók, úgy látszik, egy s ugyanazon embernek tartják J. Beerstraaten-t, Arnold-ot s azt ki *A.*-vel signál. Az egyetlen körülmény, mi emellett szól a festés-modor hasonlósága, mire nézve azonban még eddig szorgos összehasonlitás nem történt. Ezen kérdés még eldöntésre vár; a jelenlegi anyaggal nem lehet megoldani, s mig a művészettörténet-irók ezt földeritik meg kell elégednünk az *A.* kezdőbetükkel s avval, hogy csak tehetséges művész festette oly érdekesen a kopár parthoz sietö hullámokat, a könnyedén tánczoló hajócskát, s a szélben kifeszitett vitorlát, mint azt a pesti képen szemlélhetjük.

A füzetünkben közzétett rézkarczot Leon Gaucherel szellemes tűjének köszönhetjük, ki Franczia ország egyik legtekintélyesebb művészeti lapjának az «Art»-nak szerkesztője, s mint ilyen szóval és tettel terjesztette s fejlesztette a rézkarczolást, a sokszorositó művészetek királynőjét.

JAN STEEN.

Született 1625—6. meghalt 1678—9.

VÍG TÁRSASÁG.

Olajkép az országos képtárban.

Jan Steen hódit. Századról századra növekszik műveinek becse, pedig ugyancsak termékeny volt; nevének hire terjed.

Ő maga, ugy tünik ki a XVII-ik századbeli árverések adataiból, 100—200 forintot kapott képeiért, már a mult században nagyobb munkáit ezresekkel fizették, 1841-ben pedig lord Egerton egy kis képéért, 11,500 forintot fizetett.

Tehetségét elismerték ugyan a kevéssel halála után iró Houbraken és Weyermann, de úgy tüntették föl, hogy rendetlen kicsapongó élete művészetében is kifejezésre talált, mintha nagy tulajdonságai csak egyes ritka műveiben érvényesültek volna. Sir Joshua Reynolds, a nagy angol festő s kritikus, a legkitünőbb művészek közé sorozta Steen-t, s ha ma kell nevét emlitenünk, ugy azt Rabelais és Molière társaságában szoktuk tenni.

Pedig ez igen jó társaság.

De meg is érdemli. Jobb humorral, annyira menten minden keserüségtől, alig ostorozta valaki az élet ferdeségeit. Saját magát sem kiméli, ott szokott ülni a zürzavar közepén, az ő kezében van a legnagyobb pohár s hahotázva ösztönzi a társaságot még szélesebb jó kedvre, mig a kutya lelopja az asztalról a pecsenyét, valami szolgáló a kabá-

dezzával szemben, mely az ember minden mozdulatát, minden hangját szabályozta, a hollandus súlyt fektetett egyéni szabadságára a különczködésig; örült a hangos nevetésnek, a pajzán mulatságnak s kedvvel látott a képeken még olyan jeleneteket is melyek a jelenkor fölfogása szerint visszataszítóan durvák. E mellett, a természettől nem legkiesebb hazájának festői szépségeit fölismerte, kedvvel pihent szeme a fris zöld mezőkön, szívesen megfigyelte házi állatait, melyek jólétének egyik főalapja voltak s mindenekfölött elragadta őt a tenger végtelen síkja, melynek változó tekintete oly roppantul hat a képzelő tehetségre. A XVII. század vége felé a meggazdagodott polgárok közt visszahatás keletkezett a durvaságig menő társadalmi szabadság ellen. Egy feszes etiquette honosodott meg; a nagykereskedő ép oly gögössé lett, mint akár egy spanyol főúr; affectálni kezdték az antik ízlést, a franczia finomságot kezdték bámulni s midőn így nemzeti sajátságaikat aláásták, művészetük is alásülyedt.

Ezen hármas irány, mely egy század lefolyása alatt váltotta föl egymást, a festésben is tisztán visszatükröződött, egy RAVENSTEYN, MIEREVELDT, egy HALS, egy HELST, egy REMBRANDT megfestették kortársaik arczképeit, de oly alakítással, a jellemnek oly megkapó kifejezésével, hogy nagy képeiket méltán emlékszerű müveknek tartjuk.

A nép életét, a katonák kalandjait, a hollandi síkon legelő csordáival, a szélcsöndben nyugvó tengert s a tomboló vihart egy STEEN, egy OSTADE, egy WOUWERMAN, egy CUYP, egy RUYSDAEL, egy BACKHUYSEN, egy VAN DE VELDE egy BEER-STRAATEN élénken, szeretettel ecsetelték. A hollandi finom társaságot a mint látogatóba megy, a mint mulatozik, sétálva vagy háza előtt ülve cseveg TERBORCH, METSU, VAN DER MEER, DE HOOCH, MIERIS mutatják be nekünk képeiken.

FRANS HALS.

FÉRFI ARCZKÉP.

Olajkép az országos képtárból.

A hollandi emlékszerű arczképfestők közül legközvetlenebbül, legvalóbban FRANS HALS állítja elénk alakjait. REMBRANDT varázsecsete egy neki sajátos, titokszerű légkörbe helyezi kortársait. HALS képei előtt azt hiszszük, hogy az alakok kiléphetnek belőlök s rendes foglalatosságukat folytathatják. Ezen hatást nem az által éri el, hogy a leghívebben utánozná a legkisebb részleteket, minden apróságot, mit mintáján meglát; ő szélesen kezeli az ecsetet, néha csak oda veti az alakzatokat, de épen az alakzatok jellemző megjelenését kapja meg s ez adja képeinek az élethűséget.

Ilyen azon arczkép is, mely országos képtárunkban van s melyet e füzetben RAJON tűjé sokszorosított. E kép arczvonásai hasonlítanak a mesteréihez. Hajlandók vagyunk hinni, hogy csakugyan őt látjuk rajta.

A mesternek élete, mint legtőbb kortársáé, nem mozgalmas, de vége tragicus, ép úgy, mint versenytársáé REMBRANDT-é. Egy ideig a dicsőség tetőpontján állanak, honfiaik értik, csodálják művészetöket, épp úgy mint a jelenkor megint, de ők túlélik saját nemzedéköket s a következő már nem bír érzékkel munkásságuk iránt, s öreg napjaikban elfeledve méltánylás nélkül mulnak ki.

HALS született valószinűleg 1584-ben. Első nagy képét, melyet ismerünk, 1616-ban festette. Művészetének legszebb gyöngyei pedig, melyeket Harlem s Amsterdam museumaiban csodálunk a 20-as és 30-as években keletkeztek. Tehetsége, élete végéig nem lankadt el csak REMBRANDT-nak befolyása alatt változott valamennyire.

1666-ban halt meg hazájában Harlemben, miután már évek óta oly nyomorúságban volt, hogy a városi tanács, tekintve érdemeit a multban, 1661-től fogva 200 forintnyi évi segélyt adott volt neki.

Æ. f.

VIHAR A TENGEREN.

Olajkép az országos képtárban.

A hollandus festők története még csak kevéssé lett átdolgozva, még sok képet s sok művészt nem birunk az őket illető helyre besorozni biztos adatok hiányában.

Egy művésznév alatt gyakran több egyén munkásságának eredménye rejlik, s másrészt nem egyszer sikerült bebizonyitani, hogy egy és ugyanazon festő különböző orthographiával jegyzette nevét müveire, sőt hogy más-más kereszt s előnévvel irta alá magát.

A hollandus festők reánk maradt képei számtalanok, szétszórvák az egész világon s közülök aránylag sokkal több van magántulajdonban, mint bármely más iskola emlékei közül. Hosszadalmas s fáradságos munka tehát mindazokat, melyeken aláirás vagy évszám van, összejegyezni, hogy ezáltal az egyes művész fejlődésével megismerkedhessünk; a lehetetlenséggel majdnem határos mindannyiokat a szín és rajz előadására, a festés módjára nézve összehasonlitás alapján áttanulmányozni, hogy teljes biztossággal tulajdoníthassuk minden művésznek saját munkáját.

Az egyesek élete körülményeiről az egykoru művészettörténet-irók, mint KAREL VAN MANDER,

SZÖVEG

AZ ORSZ. KÉPTÁR ALBUMA ELSŐ KÜLÖN FÜZETÉHEZ.

KÉPEK A HOLLANDI ISKOLÁBÓL.

A XVI. századot ama nagy küzdelem tölti be, melyet a franczia Valois-ház a spanyol-osztrák Habsburg-házzal, közvetlenül Olaszország birtokáért, közvetve a világuralomért folytatott. Ez időszak folyamában Olaszország majd az egyik, majd a másiknak prédája lett, önálló fejlődése meg lett akasztva s ha kifelé elterjedt is a műveltség, mely e földön keletkezett volt, életereje kihalt.

A század utolsó harmadában nyíltan tört ki a harcz a vallási és politikai szabadságra törekvő elemek közt, melyeket a protestantismus különféle árnyalatai képviseltek s az egyház közt, melyet saját eszközei a jezsuita-rend s a spanyol inquisitio lényegesen átváltoztattak. Előharczosok ezen küzdelemben egyrészről Spanyolország, másrészről Holland voltak. Spanyolország azon birodalom feje, melyben a nap soha le nem nyugodott; mely Európa három negyedének parancsolt; mely a legtökéletesebb hadi szervezetet bírta; melynek kezében volt a világkereskedés s az újonnan fölfedezett világrész, melynek kincsei kimeríthetetleneknek látszottak s ezen világi hatalom szövetségben volt a legerősebb szellemi hatalommal: a római catholikus egyházzal, mely épen ekkor nagyszerű munkásságot és eszélyt fejtett ki. Holland ezen világbirodalom egy eltünően kis tartománya, mindennap fenyegetve hogy a tenger elnyeli, természettől majdnem terméketlen, gazdagság nélkül s szövetségesei a nálánál még kisebb s gyengébb éjszak német-alföldi tartományok.

1566-ban terjesztették a németalföldi tartományok képviselői austriai MARGARETHA, II. FÜLÖP helytartója elé azon alázatos kérelmüket, hogy a király tartsa tiszteletben a tartomány politikai jogait s ne hozza be a kegyetlen spanyol inquisitiót, mely alkotmányukat is sérti. 43 év lefolyása után, 1609-ben a spanyol király az egyesült Németalföldek köztársaságával fegyverszünetet köt, melyben elismeri függetlenségöket s kéri, hogy tűrje meg a katholikus hitet az országban. Elkeseredett küzdelemnek eredménye volt ez; egy harcznak, melyben a küzdő felek nem ismertek kiméletet egymás iránt, melyben minden erejöket kifejtették. Spanyolország daczára Mexico és Peru kincseinek, daczára Kelet-India birtokának financziális végromlásra jutott; hadserege, a spanyol és olasz légiók demoralisálva voltak s az ország, melynek legmunkásabb s legéletrevalóbb népfajait, a mórokat s a zsidókat a vakbuzgó hit vagy kiűzte vagy kiírtotta, kipusztult s századokra elvesztette nagy szerepét világrészünk történetében. A Németalföld azon része, mely uralkodójához a spanyol királyhoz ragaszkodott, a harcz kezdetekor egyike volt Európa legvirágzóbb tartományainak. Antwerpen, Ghent és Bruges Velencze mellett a világ legnagyobb kereskedelmi városai közé tartoztak, a belga ipar verseny nélkül állott. A küzdelem végén e városok kihaltak volt; utczáikon fü nőtt s ott hol százezernyi munkás sürgött azelőtt, most egy pár kolostor csendes lakója elmélkedett a magányban. Holland, mely csak folytonos szorgalom által tudta magát a tenger ellen megvédeni, de mely a harcz folyamában nem egyszer törte át a gátakat s változtatta inkább tengerré egész területét semhogy ellenfelének meghódoljon: Holland most a legtermékenyebb országgá vált lakosainak munkássága által. A tenger, mely ellenségeitől megmentette, gazdagságot is adott neki, a világkereskedés az ő kezébe ment át, városai Amsterdam, Rotterdam elfoglalták Antwerpen s Velencze helyét, s Ghent és Brugesnek iparosai az ő területén megtelepedve még mindig megtartották fölényöket az ipar terén.

A XV. században az európai politika és műveltség súlypontja Olaszországban feküdt; a XVII-ikben Hollandban. Bármennyire elütő egymástól e két ország s a társadalom, mely bennök fejlődött, egy tekintetben mégis nagy hasonlóságot mutatnak; abban, hogy nemzeti sajátságaik legjellemzőbben a művészetben lettek kifejezve, hogy tevékenységök legmaradandóbb, legáltalánosabban ható eredménye a festés.

A németalföldi festés ideálja tökéletesen más, mint az olaszé volt. Itt a művészet az egyház szolgálatában kezdte pályafutását s transcendentális eszméket kellett kifejeznie; majd az antik műemlékek hatása alatt megteremtette a modern kor művészileg legtökéletesebb alakzatait. Hollandban a művészet nem állott ily általános alapon, nem volt független minden más törvénytől, mint a művészitől. Hollandban nem az volt föladata, hogy egy művészeti tekintetben magasan művelt társadalomnak a legmagasabb élvezeteket nyujtsa; hanem az, hogy megörökítse a bátor harczosok alakját, kik a nemzet függetlenségét kivívták; az államférfiakét, kik az ország ügyeit vitték, a polgárokét, kik a szövetségek s a czéhek élén állottak. Hollandban nem volt föladata a festésnek a szentirás történeteit s a szentek legendáit megismertetni a néppel; a hollandus inkább szeretett szobája falain jeleneteket látni saját életéből, a mint polgártársaival társalog, mulatozik; vagy amint a nép a fáradságos munka után féktelenül dőzsöl, vagy pedig egyes mozzanatait a hosszú harcznak, melytől végre megszabadult az ország. A kimért spanyol gran-

	KIADÁS.	Forint	kr.	Forint	kr.
1.	**Leirások:**				
	Tagdij-számlákról	... ...	...	185	—
2.	**Tisztviselők illetménye,** szolgák fizetése és ruházata s vegyes költségek	... ...	...	5.998	31
3.	**A nemzeti képcsarnok-egylettől** átvállalt kötelezettség alapján MUNKÁCSY MIHÁLY-nak «Ujonczozás» czimű képéért	... ...	...	4.807	50
4.	**Fütés és világitási költségek**...	... ...	...	327	66
5.	**Albumlapok** előállitási és szállitási költsége a társulat tagjai között rendezett sorsolásra vásárolt művek ára fejében	3.695 — 2.434	26 —	6.129	26
6.	**A Pesti hazai első takarékpénztártól** felvett kölcsön után fizetett kamat és bélyegköltség	... ...	...	2.750	16
7.	**Biztositási dijak** s egyéb házköltségek, ugy ügynöki százalék	... ...	...	713	68
8.	**Tiszta eredmény** 1877-ik évben, melylyel a társulati vagyon szaporodik	... ...	...	54.912	36
		... ...	...	75.823	93

	BEVÉTEL.	Forint	kr.	Forint	kr.
1.	**Alapitványok:**				
	ő császári és apostoli királyi felsége által a műcsarnokkal szomszédos telek megvásárlására engedélyeztetett	30.000	—		
	rendes alapitványok...	25.400	—	55.400	—
2.	**Különféle adományok**	... ...	...	110	—
3.	**Az 1875-ik évi nagy sorsolás** utólagos tiszta jövedelme	... ...	...	186	—
4.	**Értékpapirok utáni kamat-jövedelem** ...	... ...	...	59	76
5.	**Házbér-jövedelem**	... ...	...	6.000	—
6.	**Kamat-jövedelem**	... ...	...	560	62
7.	**Tagdij- s egyéb jövedelmek**	... ...	...	10.075	41
8.	**Műtárlat tiszta jövedelme**	... ...	...	3.110	65
9.	**Alapitványok utáni kamatok**...	... ...	...	321	49
		... ...	...	75.823	93

Szombathely Antal s. k.,
mint a könyvvezetéssel megbizott választmányi tag.

A fentebbi kimutatást megvizsgáltam s azt minden tételére nézve helyesnek találtam:

Szentgyörgyi Ottó s. k.,
mint az ellenőrzéssel megbizott választmányi tag.

A fentebbi kimutatást megvizsgáltuk s azt minden tételére nézve helyesnek találtuk:

Budapest, 1878 márczius 27-én.

Nádossy György s. k., *Deutsch Bernát* s. k.,
mint a közgyülés által kiküldött számvizsgáló tagok.

Fuchs Gusztáv s. k., *Wahrmann Sándor* s. k.,
mint a választmány által kiküldött vizsgáló tagok.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat vagyonmérlege 1877 deczember 31-én.

	VAGYON.	Forint	kr.	Forint	kr.
1.	**Követelések:**				
	a) készpénzben a Magyar Földhitelintézetnél	19.220	54		
	b) alapitványok tőkében 22.428 frt 24 kr. alapitványok utáni kamatokban 832 « 35 «	23.260	59		
	c) tagdijhátralékban	1.465	—		
	d) folyószámadásokban	28.871	06	72.817	19
2.	**Műcsarnok:**				
	a telek értéke a multévi mérleg szerint	54.511	12		
	a műcsarnok épitésének összes költsége 1877 december 31-ig	276.000	10	330.511	22
3.	**A sugárút** és **Vörösmarthy-utcza** sarkán fekvő telek vételára	...	...	21.000	—
4.	**Különféle értékpapirok**	...	...	1.166	63
5.	**Készletben lévő műtárgyak értéke**	...	...	12.792	33
		...	...	**438.287**	**37**

	TEHER.	Forint	kr.	Forint	kr.
1.	**Nyugdijalap:**				
	az alap állománya volt 1876 decz. 31-én	15.150	35		
	5% kamat 1877 január 1-től decz. 31-ig	757	50		
		15.907	85		
	ebből lejár a folyó évben segélyezésekre forditott	730	—	15.177	85
2.	**Társulati tartozások:**				
	folyó számadásokban	...	...	89.763	22
3.	**Társulati vagyon:**				
	1876 deczember 31-én	278.433	94		
	Vagyonszaporodás 1877. évben	54.912	36	333.346	30
		...	...	**438.287**	**37**

Szombathely Antal s. k.,
mint a könyvvezetéssel megbizott választmányi tag.

A fentebbi vagyonmérleget megvizsgáltam s a tételeket a főkönyvvel megegyezőknek és rendben levőknek találtam:

Szentgyörgyi Ottó s. k.,
mint az ellenőrzéssel megbizott választmányi tag.

A fentebbi vagyonmérleget megvizsgáltuk, a tételeket a főkönyvvel megegyezőknek és rendben levőknek találtuk:

Budapest, 1878 márczius 27-én.

Nádossy György s. k., *Deutsch Bernát* s. k.,
mint a közgyülés által kiküldött számvizsgáló tagok.

Fuchs Gusztáv s. k., *Wahrmann Sándor* s. k.,
mint a választmány által kiküldött vizsgáló tagok.

pir költségének egyszerü megtéritése mellett engedendi át.

Mindez előnyök eléggé indokolták azt, hogy a mult év végén lejárt társas szerződést további 5 évre meghosszabbitottuk.

Egyébiránt intézkedtünk aziránt, hogy ezentul a rendes tagok is a rézkarczokat válogatott chinai papiron készült nyomásokban kaphassák és ezáltal a sokszorositó művészetek e legnemesbikének termékeit teljes hatásukban élvezhessék; valamint a felől is gondoskodtunk, hogy az ujonnan belépő tagok, kik az országos képtár teljes albumának birtokába jutni kivánnak, az eddig megjelent lapokat jutányos áron megszerezhessék, jelesül az első 7-et tiz forintért. Hasonlóan célszerü ujjitásként jelenthetjük be, hogy ezentul az album s az összes tagilletmények már az év elején fognak a tagok kezeihez szolgáltatni.

Mint előbb, ugy a mult évben is több elaggott művészt, ezek özvegyeit, továbbá átutazó s jó helyről ajánlott szegény művészt segélyzett a társulat. Ily emberbaráti célra forditottunk összesen 730 frtot.

Nem jelentéktelen feladatot vállalt el a választmány, midőn készséggel engedve a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium fölhivásának: saját kebeléből az 1878-iki párisi közkiállitás magyar osztályának művészeti osztályára nézve állandó szakosztályt szervezett. Ez gyüjtötte össze a kiállitandó műveket, eszközölte az előbirálatokat, rendezett a Párisban és Münchenben lakó hazánkfiai részére hasonló előjuryt s közvetitette a művek elküldését; a választmány pedig megengedte, hogy a társulat tulajdonát képező több jelesebb mű, az illető művészek kivánatára a kiállitásra átengedtessék.

Társulatunk köréből indult ki amaz eszme, melyet mások is fölkaroltak s ekkép mondhatnók országossá vált, t. i., hogy régi tagtársunk, érdemekben gazdag festőnk BARABÁS MIKLÓS félszázados jubileuma megünnepeltessék. Az igazgató választmány kegyelete jeléül elhatározta, hogy félszázados működése gyümölcsei, a mennyiben csak tehető, egy BARABÁS-kiállitásban gyüjtessenek össze; azonkivül a művész életrajza a társulat «Közlemények» czimü folyóiratában adassék ki; az ülésterem számára pedig arcképe megszereztessék.

A helyzet képének kiegészitéséül még jelzendőnek véljük, hogy az országos képzőművészeti tanácsba WALDSTEIN JÁNOS gróf halála folytán PULSZKY FERENCZ eddigi alelnök elnökké, az akkép megürült alelnöki székre pedig RÁTH GYÖRGY neveztetvén ki tanácstagnak, az utóbbi helyére a választmány részéről szavazattöbbséggel SZÉKELY BERTALAN választatott. A Deák-szobor bizottságban a választmány elnöke által volt képviselve, ki a kivitellel megbizott szükebb bizottságba is beválasztatott s az előadási feladattal megtiszteltetett; a választmány más tagjai pedig ismét a Deák-siremlék és a Petőfi-szobor bizottságokban szolgálják a hazai művészet és kegyelet közérdekeit.

Az ünnepélyes alkalomkor, midőn a társulat első izben saját házában közgyülését tartja, erkölcsi kötelesség megszegésével vádolhatná magát a választmány, ha a tisztelt közgyülés figyelmét föl nem hivná ama hathatós pártolásra, melylyel szervezése utáni első elnöke régebben tett igéretét beváltva, a műcsarnok fölépitése eszméjének keletkeztekor azt felkarolta, továbbá ha hálásan meg nem emlékeznék azon kiváló érdemekről, melyeket a vallás s közoktatási tárcának jelenlegi vezetője a társulati célok előmozditása és egyáltalán a hazai képzőművészet emelése körül szerzett.

Nem zárhatjuk be tehát méltóbban jelentésünket, mint amaz inditványnyal, hogy a t. közgyülés alapszabályaink 4. §-át alkalmazva, gr. ANDRÁSSY GYULÁ-t és TREFORT ÁGOSTON-t tiszteletbeli tagokul válaszsza meg!

Lang Éliás

ötvös

1773 Igló

Kapmagyarorszötvösök 23 l.

619.

I
291.

619. Velenczei festő.

A XVII. századból.

Madonna.

Középütt jobbra fordultan ül Mária és bal karjával Jézust tartja, kinek fejét dicsfény veszi körül. A gyermek kezeit széttartja és nézi a jobbról térdelő és köpenyébe burkolózott Ágostont, ki kezeit mellén keresztbe tette. Mellette a földön infulát és pásztorbotot látunk. Balról szent Márk ül térdein nyitott könyvvel, fejét Jézus felé fordította, lúdtollát a kalamárisba mártja, baljával az evangeliumot fogja és lábainál hímoroszlán fekszik. A Madonna fehér fátyolt, rózsaszínű magas ruhát és kék palástot visel, szent Márk pedig szürke kabátot és sárga köpenyt hord, melylyel térdeit takarta be. Fölül piros függöny lóg. Jobbról az oszlopon túl a szabadba látunk.

Réz, méretei 28 : 35·5 cm. — Mündler: XI. 58.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban 1812: VI. 27. [illegible]

Lang. Elias

ötvös Lőcse

Kőmagyarország 205. l.

1186		**EL** **Elias Lang,** M 1718, MC 1729, 1733, 1746/47, †1747. (Az 1747. VIII. 22-i tűzvésznél vesztette életét. — *Beim großen Brand v. 22. VIII. 1747 um das Leben gekommen.)*
	Nr. 1143	*a)* Az 1180. számú ~~kupa~~nák alsó részei. — *Renovierte untere Teile der Meßkännchen Nr. 1180.* Minoritatemplom, Lőcse — *Minoritenkirche, Leutschau.*
	Nr. 1143 ?	*b)* Utazópohár, félgömbös. — *Reisebecher, halbkugelförmig.* Auctio, Ernszt-Museum, Bp. (Csányi).

I

H misekan

Te

100.000 P

70.000 P

55.000 P

50.000 P

45.000 P

40.000 P

35.000 P

és sok nyeremény à

25.000, 20.000, 10.000, 5000, 4000, 3000 stb.

összesen több mint

9½ millió

pengő
készpénznyereményt sorsolnak ki
kb. 5 hónap alatt.

1937. 20333. LÉGRÁDY TESTVÉREK, BUDAPEST

ményen felül
7616 sz. vala
¼ sorsjeggyel
Egy so

7

Három
egyet, vagy t
lapon sürgősen
sziveskedjék.

Nyeremén

Kíséreli
Reméljük, hog
és vagyunk leg

Hivatalos so
Egész sorsjeg
Fél sorsjegy .
Negyed sorsje

LÁNG Attila Titta

Csomós Mari Új Színházból új színházba

Az örökös változás szépsége

Csomós Mari harminc éve van a pályán. Szakmai életútja során húsz évig *Székely* Gáborral, az *Új Színház* hajdani igazgatójával dolgozott együtt. 1996-ban *Kossuth-díjjal* tüntették ki, a színikritikusok tavaly és tavalyelőtt – az *Üdvlakban*, a *Patikában*, a *Vérnászban*, valamint a *Nem félünk a farkastól* című darabban nyújtott teljesítményéért – neki ítélték a legjobb női alakítás díját. Négy évad után – több kollégájával együtt – elhagyta az Új Színházat. A művésznővel a széthulló társulatról, az igazgatói pályázatról és a bizonytalan pályáról beszélgettünk.

– A színészkollégákkal többnyire nem ismertük egymást, amikor Székely Gábor a társulatot szerződtette. A rám osztott szerepeket hittel, szeretettel, akarattal próbáltam megoldani. A pár

– A kulturális bizottság számon kérte a társulaton, miért nem készítenek „közvélemény-kutatást", kivel dolgoznának szívesen, de Cserhalmi György aláírásgyűjtő akcióját nem vették jó néven…

– Az, hogy egy színház élére új igazgatót neveznek ki, bevett szokás. De az, hogy egy pályázati kiírás, egy szavazás tiszta vagy

– A nagy elődöktől ön színházi etikát is tanult. Ma már a fiatalok tudják, úgyis felesleges.

– Úgy hiszem, az etika és a kenyérharc nem zárja ki egymást. Ha valaki a színházi munka mellett olyan feladatokat is vállal, amelyekért jól fizetnek, ettől nem lesz etikátlan. Csak fáradt. Ezt húsz-, harmincévesen lehet bírni.

Átadták az Akadémiai Ifjúsági Díjakat

Kiemelkedő pályamunkájáért harmincnégy fiatal kutató részesült az idén *Akadémiai Ifjúsági Díjban*. A kitüntetetteket csütörtökön *Keviczky* László, a *Magyar Tudományos Akadémia* főtitkára köszöntötte az MTA székházában. Huszonöt éve jutalmazza március 15-e alkalmából az Akadémia a felügyelete alatt álló intézményekben, illetve az általa támogatott kutatóhelyeken dolgozó 35 év alatti fiatal kutatók kiemelkedő pályamunkáit ezzel a díjjal. Az elismerést alapítása óta 250 fiatal kapta meg – tudatta az *MTI*. A kitüntetést a következők kapták meg az idén.

Az élettudományok területén: Antal Zsuzsanna, *Hamari* Zsuzsanna József Attila Tudományegyetem (JATE); *Pfeiffer* Ilona (JATE); *Kiss* Levente Növényvédelmi Kutatóintézet; *Haskó* rianna (SZBK); *Kocsy* Gábor Mezőgazdasági Kutatóintézet; Magyar Zoltán (SZBK); Török Zsolt (SZBK); *Gergely* Csilla (SZBK).

A matematika és természettudományok területén: Újfalussy Balázs Szilárdtest-fizikai Kutatóintézet; *Vinkó* József (JATE); Kun Ferencné, *Sohler* Dorottya Atommagkutató Intézet; *Szolnoki* Attila Anyagtudományi Kutatóintézet; *Hajkó* János Kossuth Lajos Tudományegyetem; *Molnár* Ágnes, *Gelencsér* András, *Kiss* Gyula, *Krivácsy* Zoltán Veszprémi Egyetem; *Bakó* Imre, *Soós* Tibor Központi Kémiai Kutatóintézet (KKKI); *Molnár* Béla Semmelweis Orvostudományi Egyetem; *Elek* Gábor Matematikai Kutatóintézet; *Michalkó* Gábor Földrajztudományi Kutatóintézet; *Szűcs* László Budapesti Műszaki Egyetem.

NAPLÓ

LÁNG ATTILA TITTA grafikáiból nyitnak meg tárlatot ma este hat órakor a Rét Galériában (Budapest XI., Törökugrató u. 9.).

MAGYAR MÁRCIUS címmel rendeznek megemlékezést írók és előadóművészek közreműködésével ma este fél héttől a Rátkai Klubban (Budapest VI., Városligeti fasor 38.).

A SOPRONI TAVASZI NAPOKAT március 14. és 31. között rendezik meg. Március 24-én a Golden Gate Quartett, 25-én a Kreml Balett lép fel a Petőfi Színházban. A Mendelssohn kamarazenekar március 18-án a művelődési házban, a Prague Jazz Phonics 19-én a Pannonia Med Hotelben, Lajkó Félix és zenekara pedig 25-én ad koncertet. A harmadik soproni színházi kamarafesztiválon a Petőfi Színház társulatán kívül a kassai Thália, a zalaegerszegi Hevesi Sándor, a bu-

TELEVÍZIÓ

MTV 1

5.50–9.30 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom 10.05–11.05 Még egyszer! 12.00 Híróra 14.00 Öten a szigeten – filmsorozat 14.30 A mi Charlie-nk filmsorozat 15.15 Leo és Fred 15.25 Csapdák 15.55 Gyerekeknek! 16.05 Kisokos 16.30 Úrgammák 17.00 Láz-mérő 17.15 Évgyűrűk 17.45 Körzeti híradó 18.05 Ablak 19.00 1848. március Az én Petőfim 19.30 Híradó 20.00 Savannah – filmsorozat 20.45 Exkluzív 21.10 Ötszemközt 22.00–22.30 Aktuális 22.30 Szerencsenap 22.50 Úgy szeretlek, majd megeszlek – filmvígjáték

MTV 2

6.15 Aktuális 6.45 Határtól határig 7.15 Világ-Kép 7.45 Ha[illegible] határig 8.00 Tudósa 9.00

TV 2

6.00 Nemcsak egy mozi 6.25 Jelképkalendárium 6.30 Jó reggelt, Magyarország! 10.25 Egy kórház magánélete 11.15 Marienhof 11.40 Mindent vagy semmit! 12.00 Stádium 12.15 Szerencsekerék 12.40 Egy kórház magánélete 13.30 Csupa-csupa élet 13.55 Rajzfilmsor. 14.25 Megdumáljuk? 15.50 Frankle 16.15 Magnum 17.05 Marienhof 17.30 Csupa-csupa élet 17.55 Az Acapulco-öböl 18.25 Szerencsekerék 19.30 Gazdagok és szépek 19.55 Kifutó 21.40 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 A bosszú – amerikai film 0.25 Hajnaltól napestig 0.50 Tények

TV 3

15.30 Szerelem fő[illegible] 15.72 óra Az első csók (ism.) 12.10 Knight Rider (ism.) Utána: Meri vagy nem meri? 13.00 Híradó 13.15 Receptklub 13.30 Megveszem ezt a nőt! 14.20 Klipklub 14.45 Rajzfilmklub 16.20 Az első csók 16.40 A farm, ahol élünk 17.30 100-ból egy, utána: Meri vagy nem meri? 18.05 Knight Rider, utána: Meri vagy nem meri? 19.00 Híradó 19.30 Fókusz 20.00 Alain Delon filmjeiből: Három fölösleges férfi 21.35 Gyilkos sorok 22.25 Kutass és rombolj! 24.00 Fókusz (ism.)

BUDAPEST TV

9.00 Játékcsatorna, vásárlási tanácsadó 16.30 Műsorismertetés, Csevegő – magazinműsor 17.00 Mesélnek a Csillagok! 18.00 AIDS-megálló – magazinműsor 19.00 Tippelje meg! – telefonos játék, a játék telefonszáma: 06–90–310–350 19.15 Vásárlási tanácsadó 19.30 Váljék kívánságára! kívánság-

RÁDIÓ

KOSSUTH

9.05 Napközben 11.05 Cigányfélóra 11.35 Degré Alajos: Visszaemlékezéseim (1883) 12.00 Déli krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.05 Vendég a háznál 13.20 Héber dallamok 13.30 Halljad, Izrael! 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Jadviga párnája 14.56 Irodalmi műsorajánlat 15.06 Parlamenti ütköző 15.55 Kamatozó forintok 16.10 Mindennapi gazdaság 16.20 Hasznos tudnivalók 16.25 Talpalávaló 17.06 „Magyarországról jövök…" 18.00 Esti krónika 19.25 Gyermekmesék 19.40 Petőfi Sándor minden verse 20.05 Magyar daloskert 20.30 Határok nélkül – az irodalomról 21.05 Kishonti Ildikó felvételeiből 21.25 Fórum – az idő tükrében 21.55 Szóló 22.00 Késő esti krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.05 Hangversenymúzeum

PETŐFI

6.03 Reggeli csúcs 8.00 Petőfi-délelőtt 12.00 Nóták 13.00 Naprakész 14.00 Péntektől péntekig 17.05 Apukám világa 18.30 Délutáni csúcs 19.03 Slágerlista 19.30 Kölyökrádió 20.00 „Egy barátom, az ifjúság…" 21.03 Zenezóna 21.30 „Füst a víz felett…" 22.00 Dzsesszkoncertek 23.15 Ennyi… 24.00 Éjfél után…

BARTÓK

6.00 Muzsikáló reggel 8.10 Pódium 9.13 Donizetti: Requiem 10.05 Legenda Szabó Pálról 11.00 Operaslágerek 11.40 Népdalkórusok 12.05 Hangverseny-különlegességek 13.33 Operafelvételeiből 14.05 Nemesérc és salak 14.50 Szokolay Sándor: A tűz márciusa 15.55 Poggyász 16.05 Muzsikáló délután 18.05 Operamagazin 18.55 Ez van! 19.05 Klasszikus fúvósmuzsika 19.45 Budapesti Tavaszi Fesztivál, 1998 21.30 Barokk muzsika 22.05 Az új zene tükre: Donaueschingen 23.00 Összkiadás 23.35 Schubert: Arpeggione-szonáta

SZÍNHÁZ

Operaház: A fából faragott királyfi [illegible] rút kiskacsa (de. 10) – ***Kolibri Fészek:*** [illegible] mese (de. fél 11) – ***Kolib-*** baré (fél 8) – ***Nemzeti Színház:*** A kiátkozott (Th. du. 6) – ***Radnóti Színház:*** [illegible] ***P. S. 9. Színház:*** Mi-

LÁNG ATTILA - grafikus

Magyar Nemzet 11

1998. 03. 13.

NAPLÓ

LÁNG ATTILA TITTA grafikáiból nyitnak meg tárlatot ma este hat órakor a Rét Galériában (Budapest XI., Törökugrató u. 9.).

MAGYAR MÁRCIUS címmel rendeznek megemlékezést írók és előadóművészek közreműködésével ma este fél héttől a Rátkai Klubban (Budapest VI., Városligeti fasor 38.).

A SOPRONI TAVASZI NAPOKAT március 14. és 31. között rendezik meg. Március 24-én a Golden Gate Quartett, 25-én a Kreml Balett lép fel a Petőfi Színházban. A Mendelssohn kamarazenekar március

MTV 1

5.50–9.30 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom 10.05–11.05 Még egyszer! 12.00 Híróra 14.00 Öten a szigeten – filmsorozat 14.30 A mi Charlie-nk filmsorozat 15.15 Leo és Fred 15.25 Csapdák 15.55 Gyerekeknek! 16.05 Kisokos 16.30 Űrgammák 17.00 Láz-mérő 17.15 Évgyűrűk 17.45 Körzeti híradó 18.05 Ablak 19.00 1848. március Az én Petőfim 19.30 Híradó 20.00 Savannah – filmsorozat 20.45 Exkluzív 21.10 Ötszemközt 22.00–22.30 Aktuális 22.30 Szerencsenap 22.50 Úgy szeretlek

LÁNG ANDRÁS festő

Magyar Nemzet 1990. április 25. 8.p.

— **Erdélyről — Erdélyért** címmel fotókiállítás nyílt a Vasas Művészegyüttes és Ifjúsági Ház minigalériájában. Láng András budapesti és Ozsváth Pál székelyudvarhelyi fotóművészek munkáiból. A teljes anyagot, százötven felvételt, a közeljövőben Európa több nagyvárosában is bemutatják.

6320. sz. jegyzék

1953: tom. 2. fasc. 3-4. F.
1954: tom. 4. 1964: tom. 14.
1967: tom. 17. 1968: tom. 18.
fasc. 3-4. F. 1972: tom. 22.
1973: tom. 23. 1978: tom. 28.
1979: tom. 29.

1957: tom. 1.-1959: tom. 2. Koll.
1-2. 1957: tom. 1. 1959:
tom. 2. 1960: tom. 3.-1961:
tom. 4. Koll. 1-2. 1960: tom. 3.
1961: tom. 4. 1962: tom. 5.
1963: tom. 6. fasc. 1-2. F.
fasc. 3-4. F. 1965: tom. 7.
1966: tom. 8. 1967: tom. 9.
1968: tom. 10. 1969: tom. 11.

Láng Ágnes, grafikus

Láng Ágnes rajza

Láng Éva

15.

XXIX/43

Azt beszélik, hogy...

Eleve gyanús, ha így kezdődik egy mondat. Konkrétum nélkül. Csak állít. De nem bizonyít valamit. *Valamit*, ami foglalkoztatja az embereket, és amiről nem tudnak — pontosan — mindent.

Mostanában *azt* beszélik, „suskus" folyt az egyetemi-főiskolai felvételi vizsgákon: kiválóak elvéreztek, butuskák győzedelmeskedtek, s hogy ez egyáltalán nem a véletlen műve lett volna. Árfolyamok, dollárban is.

biztos bejutáshoz bizony el kell é
ni a 120 pontot.

Y. ugyanabban a középiskolába
érettségizett, csak éppen gyengé
ben. Ő — állítólag 88 ponttal
bejutott ugyanoda.

Hogy ne legyen félreértés: X
nek is, Y-nak is egyformán bef
lyásosak a szülei. A siker teh
nem *onnan* ered.

Akkor pedig honnan?

3.

II. évfolyam 80. (276.) szám. 1946 április 9, kedd

ÁRA 50.000 PENGŐ

Kossuth Népe

MEGJELENIK HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL MINDEN NAP

FŐSZERKESZTŐ: FELKAI FERENC

A zugfiskális

Az ügyvéd úr, az alvilág nyelvén szólva — lebukott. E pillanatban folyik az eljárás ellene, mert ügyvédi oklevéllel a zsebében, nem a bíróságon, a védői pulpitus mellett kereste mindennapi falat rántott csirkéjét, kacsapecsenyéjét, — hiszen ezeket ott nemigen lehet megtalálni — hanem valutázáson és kijáráson gömbölyödött meg olyan tekintélyesre, hogy a legpontosabb mértékkel sem lehet különbséget tenni a szélessége és a hosszúsága között. Nem kétséges, hogy a büntetőhatóságok majd elszámolnak vele és az eljárás eredménye szerint a saját fegyelmi hatósága megszabadítja az ügyvédi kart a valutázó fiskális úr becses személyétől.

Jogásznemzet vagyunk, — büszkélkedtünk valamikor és volt is okunk a büszkeségre. Emelkedett szellem, humanitás, a szabadság eszméjének rajongó szerelme jellemezte mindig a magyar ügyvédi kart, míg a nácipolitika, majd az elposványosodott gazdasági élet fertőző anyagot nem vitt az egykor egészséges szervezetbe. Még így is szerencse, hogy a fertőzés, bár súlyos volt, nem hatott mélyen és megvan a remény így arra, hogy tovaterjedése gyorsan megállítható.

A nácipolitika fertőzetének sikeres gyógykezeléséhez nem is fér kétség, ám itt van ez a másik fajta, amellyel ugyanolyan könyörtelenséggel kell leszámolni. Kitenyésztődött egy zugfiskális fajta, mely búcsút mondott a jogtudománynak, tágított egyet a lelkiismeretén és az ügyvédi munkát felcserélte a fezőrséggel, a valutázással, a kijárással. Csemegi, Kerkápoly, Pollák Illés, Vámbéry Rusztem és a többi nagy jogászok után valóban megdöbbentő látvány a zugfiskális, aki szegre akasztja a diplomáját, lemond a védelemről és csupán a saját anyagi érdekeinek védelmét látja el — pazar sikerrel.

Az elüzletesedett jogászszellemmel kérlelhetetlen ellenfélként áll szemben a magyar ügyvédi kar csaknem teljes egészében. Jólesően állapíthatjuk meg, hogy az örömtanya-engedélyeket kijáró, az uzsoraüzleteket képviselő, valutarejtegető, feketéző zugfiskális törpe kisebbségként él a jogásztársadalomban, a nagyobb rész megmaradt a jogtudomány szilárd ethikai alapján, a régi nagy jogászok méltó utódaiként. Ezért lesz könnyű véglegesen leszámolni azokkal, akik csengő aranyért hajlandók megcsalni Justitia istenasszonyt bármely siberrel vagy leánykereskedővel.

Ausztriában elfogták Héjjas Iványt

Hamis papirokkal Franciaországba akart szökni
Kikérjük, hogy népbíróság elé állíthassuk

Budapestre érkezett hírek szerint Ausztriában, a francia megszállási övezetben, elfogták Héjjas Iványt, a fehérterror egyik legvéresebb kezű alakját, az Izsákon és Orgoványban vérengző különítmények vezérét. A „bűnös Budapestet" azzal fenyegette meg, hogy „ő lesz Budapest népe számára az Istennyila".

A kecskeméti brigád egykori hírhedt vezetőjét később miniszteri osztályfőnökké nevezték ki és az Ébredő Magyarok Egyesületének is egyik leghangosabb tényezője volt. Akkor fogták el, amikor Ausztriából hamis papirokkal Franciaországba akart szökni.

A magyar hatóságok ki fogják kérni, hogy népbíróság elé lehessen állítani.

Mit vásárolunk Párisban

a tízmillió dolláros amerikai kölcsönből?

A közeli napokban indul Párisba a pénzügyminiszter vezetésével a magyar küldöttség a tízmillió dolláros amerikai kölcsön részletes letárgyalására. Elsősorban a jóvátételi kötelezettségeinkkel kapcsolatos anyagokat kívánják megszerezni, de egy bizonyos, még meg nem határozott százalék arányában a népjóléti kormányzat is részesül az amerikai kölcsönből. A pénzügyminiszter mellett Sz. Szabó Ferenc földművelésügyi és dr. Zsebők Zoltán népjóléti államtitkárok is részt vesznek a küldöttségben az egyes szervezetek, tárcák szakértőivel együtt. Az amerikai kölcsönből a népjóléti kormányzat a legégetőbb hiányokat kívánja pótolni: kórházi, laboratóriumi felszereléseket, gyógyszert, kötszert szándékozik beszerezni. A gyógyszerek közül szalvarszan, penicillin, inzulin, jód, pepszin, érzéstelenítő szerek a legfontosabbak. Ezenkívül sebészeti varróanyagok, injekciós fecskendők és tűk, röntgengépek, mikroszkópok, lázmérők és hadirokkant művégtaggyártáshoz szükséges anyagok és felszerelések beszerzését tervezik. Párisi kormánymegbízottunk, Nemestóthy János, táviratilag értesítette a népjóléti minisztériumot, hogy szó lehet teljes kórházkomplexumok megvásárlásáról is. Hogy ezek a tervek mennyire lesznek keresztülvihetők, azt a küldöttség tagjai csak a helyszínen tudják eldönteni. A magyar küldöttség előreláthatólag két hétig fog a francia fővárosban időzni. (MTI)

„Bűnös vagyok, — belátom hogy tévedtem"

— vallja Budapest „védője"

Hindy vezérezredes a népbíróság előtt

A népbíróság *Molnár-tanácsa* hétfőn reggel megkezdte *Hindy Iván* vezérezredes háborús bűnügyének főtárgyalását. Hindy a vád szerint mint a budapesti 1. hadtest parancsnoka Szálasi mellé állt, letartóztatta Aggteleki altábornagyot, Budapest városparancsnokát, aki a németekkel szemben készült frontot csinálni, hozzájárult ahhoz, hogy Budapest férfilakosságát totálisan mozgósítsák és harcbavessék az oroszok ellen és tudomással bírt arról is, hogy az orosz parancsnokság által kiküldött parlamentereket meggyilkolják.

Az elnök kérdésére kijelentette, hogy

bűnösnek érzi magát,

mert *megszegte október 15-én azt az esküt, amelyet Horthy Miklós kezébe tett.* Budapest védelmét azért vállalta, — állította a közönség zajos ellentmondása között, — hogy *megvédje zsidó barátait.* A tanácselnök kérdésére, hogy nem jelentett volna-e kisebb veszélyt az ország számára, ha a hadsereg a németek ellen fordul, Hindy egész meglepő választ adott:

— *De igen. Most már belátom, hogy tévedtem. Egyéves orosz fogságom alatt ugyanis rájöttem arra, hogy a németek egész Európát bele akarták dönteni a katasztrófába, de megtudtam azt is orosz ismeretségeim útján, hogy hazugság volt a német oroszellenes propaganda minden szava.*

A parlamenterek meggyilkolásáról nem tudott, nyilvánvaló, hogy *ez Hitler parancsára történt.*

Hindy kihallgatása után a bíróság *Lázár Károly* testőrszázados hallgatta ki, aki Aggteleki letartóztatásának körülményeiről vallott. Szerinte

ez a letartóztatás húzta keresztül a katonai ellenállási terveket.

Romoda Ferenc alezredes arról tett valomást, hogy hogyan eskette fel Szálasira a tiszteket Hindy. Elmondotta, hogy 115 tiszt előtt mondott beszédet Hindy Iván, ezek közül csupán kettő tagadta meg az eskü letételét, bár a többiek sem voltak nyilasok, csupán gyávák. A tanuk sorában kihallgatták még *Bajcsy-Zsilinszky Endre* özvegyét, aki elmondotta, hogy férje érdekében közbenjárásra kérte fel Hindy Ivánt, sajnos, azonban ezzel a lépésével már elkésett. A tárgyalást szombaton folytatják.

Magyar-Szovjet Bauxit és Aluminium Társaság alakult

A kormány tagjai hétfőn Nagy Ferenc miniszterelnök elnöklésével rendkívüli minisztertanácsot tartottak. A minisztertanácson *Balogh István* miniszterelnökségi államtitkár előterjesztette a Magyar-Szovjet Bauxit és Aluminium Társaság létesítésére kötött magyar-szovjet egyezmény tervezetét. A minisztertanács az előterjesztést elfogadta és az egyezmény aláírására megadta a felhatalmazást.

A szovjet kormány ragaszkodik ahhoz, hogy a Biztonsági Tanács az iráni kérdést vegye le a napirendről

A szovjet hírszolgálat newyorki jelentése szerint Gromiko, az Egyesült Nemzetek Szervezetének állandó szovjet megbízottja, levelet küldött a biztonsági tanácshoz s abban kijelenti, hogy a tanácsnak az iráni-szovjet vitában április 4-én hozott döntése törvénytelen és ellenkezik az alapokmánnyal. A szovjet kiküldött a kormány nevében ragaszkodik ahhoz, hogy az iráni kérdést vegyék le az Egyesült Nemzetek Szervezetének napirendjéről.

Gromiko levele emlékeztet az eredeti szovjet előterjesztésre, amidőn az iráni kérdés március 26-án először került a tanács elé, amely szerint — minthogy az iráni szovjet csapatok távozása folyamatban van — nem indokolt, hogy a tanács fontolóra vegye az iráni kérdést. A levél szerint a napokban létrejött szovjet-iráni megállapodás azt bizonyítja, hogy az előterjesztés kifogástalan volt s ennek következtében a tanács április 4-iki döntése, amely az iráni kérdés tárgyalását május 6-ára elnapolja, ellentétben áll az Egyesült Nemzetek alapokmányával.

Az elnapolás csak akkor lenne indokolt, ha olyan helyzet állna fenn, amely veszélyeztetné a nemzetközi békét és biztonságot, de Iránban nem ez a helyzet. Éppen ezért a szovjet kormány ragaszkodik ahhoz, hogy az iráni kérdést vegyék le a Biztonsági Tanács napirendjéről, — mondja befejezőül Gromiko levele. (MTI)

Kedden ítélet a Hubay-ügyben

A népbíróság *Horváth-tanácsa Hubay Kálmán* ügyében hétfőn befejezte a bizonyítási eljárást. Ezen a tárgyalási napon dr. *Szekeres Károly* népügyész mondta el vádbeszédét, rámutatva arra, hogy a nyilasmozgalom soha nem tudott volna kibontakozni, ha Hubay Kálmán szellemi irányítóul nem szegődik melléje. *Szálasi Ferenc ámokfutásának* — mondotta az ügyész —, *a legfőbb részese Hubay Kálmán volt, aki ezerszer is megérdemli azt a bitófát, amelyre a magyar nemzetet fel akarta feszíteni.*

Szakasits György politikai ügyész beszélt ezután. Hubay volt az, — mondotta —, aki a parlamentben leleplezte a magyar rongyosgárdisták lengyelországi megmozdulását, bár az akkori magyar kormány tudtával történt az és élénk bizonyítéka lett volna az, hogy Magyarország a világon elsőnek szállt volna szembe a német imperialista törekvésekkel. Rámutatott arra, a hazaáruló tevékenységre is, amelyet Hubayék az ismert nemzetiségi törvényjavaslat benyujtásával elkövettek és amelynek az eredménye minden bizonnyal egy Dunántúlon felállított Gau lett volna. A politikai ügyész beszéde után a védő beszélt, majd Hubay Kálmán az utolsó szó jogán szólalt fel.

Hubay Kálmán felszólalása után a tanácselnök közölte, hogy a népbíróság ítéletét kedden délelőtt 9 órakor hirdeti ki.

Színház

55 paraszt-szereplővel

Budapesten is színrekerül

a farádi népi passio

A sopronmegyei Farádon 1943-ban 55 földműves ember a helybeli plébános vezetésével életre hívta az igazi népi magyar passiójátékot, Krisztus kínszenvedésének történetét. Ennek a magyar paraszti együttesnek az az érdekessége, hogy nem külföldi példákat másolt, hanem ősrégi magyar passiójátékok töredékeiből állították össze. A Krisztus kínszenvedését bemutató népi játék 10 jelenetből áll, az egyes paraszti szereplők nem színészi alakításnak fogják fel szerepüket, hanem imádságként érzik át a megszemélyesítésre váró személy bemutatását. A paraszt-szereplők már a bemutatón óriási sikert arattak és Farádon 4 hétig kellett egyfolytában játszaniok a passiót, mert különvonatokon sokezer rábaközi óhajtotta látni Krisztus kínszenvedésének történetét. A nagysikerű farádi bemutatás után Sopronban, Szombathelyen és Győrött került színpadra a népi bemutató és most április 11. és 12-én ½6 órai kezdettel a fővárosban a Városi Színházban kerül színre a farádi passió.

A „Sybill" búcsúhete az Operettszínházban

Hosszú és valóban kivételes siker-sorozat után, vasárnap este kerezik el a „Sybill" az utolsó és egyben a 150. előadáshoz. Az Operettszínházban, e szerint, e héten búcsúzik Honthy—Karády—Hlatky—Sárdy—Rákossy—Feleki jeles együttese a közönségtől. A „Sybill" vasárnapi „temetése" után, 3 napig zárva tart az Operettszínház és előkészíti a „Florentinkalap" című, zenés vígjáték április 18-i, nagy érdeklődéssel várt bemutatóját.

„Bűn és szerelem"

(Universal-film)

Ami igazán meglepő ennél a produkciónál, nem az, hogy az első, Budapestre elkerült 1945-ös terméke Hollywoodnak, nem az, hogy *Duvivier* rendező munkája és nem *Boyer—Stanwyck—Cummings—Robinson*-film élén vágtázó „négyeslogata", hanem az, hogy az Ujvilág újra és újra a misztikum világából merít témát. Ugy látszik, Amerikában valami történik, valamit igen fontosnak tartanak és hangsúlyoznak. Amerika a lélek világát hangsúlyozza, kitartón, jól, pregnánsan. Játékos könnyedséggel dobja fel ismét és vezeti végig — 3 egymással összefüggő, igen érdekes történetben bizonygatva — a tárgyat: *hogy igenis van valami az anyagon túl, van transzcendentális, van tudattalan*, melyhez az ember lázasan igyekszik hozzáférni, s amely, bizony, meghatározza cselekvéseinket. Színes, izgalmas, okosan oktató, kitünő szórakoztatás — mintaszerű hollywoodi klisén — a film. (Uránia.) (—bó)

Közel két hónapig vezette Apáthi Imre a Művész Színházban április 12-én színrekerülő „Makrancos hölgy" próbáit. Most azonban az utolsó próbák már a vigszínházi Molnár-darabban elfoglalt Apáthi nélkül Várkonyi Zoltán vezetésével folynak, aki híven a rendező elképzeléséhez, pusztán a premier előtti szokásos technikai javításokat és utolsó simításokat végzi el.

Nyitáshoz közeledik a Rózsa-utca kis színháza, az *Intim Színház*. Brandon—Vaszary Gábor—Virág Elemér *„1,000.000 dollár"* című zenés vigjátékának próbái annyira előrehaladtak, hogy a darab, valószínűleg, még e hét végén színre kerül: Főszereplők: *Balogh Erzsébet, Virágh Lili, Patáky Jenő, Kovách Aladár, Kazal László, Sugár Lajos.* Rendező: *Vaszary Gábor.*

Az ideit Nagypénteken, annyi év után, ismét repülnek a Fehér Hollók, az a jókedvű művésztársaság, amelynek alapitója néhai Szerémy Zoltán volt. Színészek, irók, festők és szobrászok a békeévekben minden Nagypénteken hajóra szálltak a Fehér Hollók lobogója alatt és Visegrádra rándultak ki. A háború alatt ezek a kirándulások elmaradtak, az idén azonban ujra elkezdődnek. A Fehér Hollók „repülése" az idén persze — dunai hajó híján — szárazföldi lesz: a társaság a Nagypénteket a Szabadság-hegyen (a régi Svábhegyen) tölti.

Ragyogó, modern női portrék Kálmán-fotó, Deák-tér, Anker-palota.

„Francia szobalány" utolsó előadása Rátay Imre és Tolnay Klári fellépésével, 14-én, vasárnap délelőtt Operettszínház.

A Szovjet-iráni kőolajegyezmény feltételei

Moszkvai jelentés szerint Ghavam iráni miniszterelnök Szadzikov szovjet teheráni nagykövethez levelet intézett, amelyben közölte, hogy az iráni kormány hozzájárult, hogy a Szovjet-Unióval vegyes szovjet-iráni társaságot alakítsanak az északiráni kőolajforrások felügyelete és kiaknázása céljából. A feltételek lényegesebb pontjai: A társaság működésének első 25 esztendejében a részvények 49 százaléka Irán kezében, 51 százaléka pedig a Szovjet-Unió birtokában lesz.

Az ezután következő 25 esztendőben pedig a részvények 50 százaléka Irán, 50 százaléka pedig a Szovjet-Unió birtokában lesz. A társaság működése 50 évre szól és a működési engedély bejegyzésével az iráni kormánynak joga lesz a szovjet kézben levő részvények megvásárlására, vagy a társaság működési engedélyének meghosszabbítására. A szerződéstervezetet az újonnan megválasztott parlament fogja megerősíteni legkésőbb ez év május 24-ig.

Elmaradt az eső,

az országos szárazság károkat okoz

A mult hét péntekén azt jelentette a Meteorológiai Intézet, hogy a szombatról vasárnapra virradó éjszaka az ország egyes vidékein eső várható. Ezt annyival nehezebben várták országszerte, mert március 26-tól április 6-ig egyáltalában nem esett, a szárazság január óta országos jellegű és főleg a Duna vonalától keletre eső területeken igen nagy. Sok helyen a talaj mélyen száraz, mert hótakaró is alig volt, tehát az ebből származó nedvesség is elmaradt. A lehullott csapadék országszerte a sokévi átlagnak legfeljebb fele. Annyival károsabb ez a szárazság, mert a 20 fokot, sőt helyenként 25 fokot meghaladó felmelegedés a növények vizszükségletét meglehetősen fokozza. Sajnos, a várva-várt országos eső elmaradt, csupán Sopronban esett 2 milliméteres, Kalocsán 1 milliméteres, Szombathelyen, Kapuvárott és Tiszaroffon szintén néhány cseppnyi eső. Jelenleg Lengyelország és a Felvidék felett vonul át egy kisebb esőzóna, de pillanatnyilag nincs kilátás arra, hogy nálunk egy-két napon belül országos jellegű nagy esőzések lépjenek fel.

Egy szerelmes menyasszony féltékenységi rohamában agyonlőtte vőlegényét

Az Ujvidék-utca 5. szám alatti lakásán halva találták *Hoksza Sándor* 19 éves sómunkást. Amikor a holttestet megvizsgálták, megállapították, hogy lőfegyvertől eredő sérülésből halt meg. A rendőri bizottság előbb azt hitte, hogy Hoksza öngyilkos lett, mikor azonban felboncolták, kiderült, hogy gyilkosság történt. Előállították a rendőrségen *Czine Borbála* 19 éves takarítónőt, Hoksza menyasszonyát, aki hosszas kihallgatás után bevallotta, hogy szerelmi féltékenységből lőtte agyon vőlegényét. A gyilkos menyasszonyt letartóztatták.

Szappan a csecsemőknek

A polgármester közli, hogy április 9-től a 0—1 éves csecsemő nagybudapesti szappanjegyének áprilisi 1. számú szelvényére egy darab 10 dekás babaszappan vásárolható, darabonként 1,200.000 pengő előzetes lefizetése és a jegyek elismervény mellett való leadása ellenében a Községi Élelmiszerárusitóüzem, a Községi Meinl-üzletek és az Általános Fogyasztási Szövetkezet fiókjainál: a befizetéstől számított 10 napon belüli átvétellel.

A Fészek ünnepélyes megnyitása

A Fészek Művészek Klubja, amelynek második emeletét az ostrom úgyszólván teljesen elpusztította, újjáépítve, újból berendezve ünnepélyesen megnyilt szombaton este. A helyiségek még szebbek lettek, mint amilyenek valamikor voltak. Ebben mulhatatlan érdeme van *Fischer Józsefnek*, a Közmunkák Tanácsa elnökének, *Korcsmáros Nándor* ügyvezető elnöknek, a fáradhatatlan *Gonda Mihály* igazgatónak és a tervező és kivitelelő műépítészeknek: *Albin Jánosnak* és *Láng Andornak*.

Az ünnepélyes megnyitó ünnepi beszédet *Kővágó József*, a főváros polgármestere mondotta. A vendégeket *Fischer József*, a klub elnöke üdvözölte. A megnyitó ünnepség műsorán közreműködött a Fővárosi Zenekar *Somogyi* és *Fricsay* vezényletével. Felléptek *Ilosvai Katalin, Major Tamás, Székely Mihály* és *Raskó Magda*. Beethoven egyik koncertjét *Garai György* hegedűművész játszotta el, a Székesfővárosi Zenekar kíséretével.

Az ünnepi műsor után a klub összes helyiségeiben ünnepi vacsora volt, amelyen a magyar közélet és társadalmi élet kitünőségei teljes számban jelentek meg. Féltiz órakor műsoros kabaréestet rendeztek. A közönség jókedvűen és lelkes hangulatban ünnepelte az újjáépült Fészek Klubot és annak megteremtőit, a késő hajnali órákig.

— **Kővágó József polgármester** az ország felszabadulása évfordulója alkalmából művészi kivitelü ajándéktárgyakat nyujtott át az Ellenőrző Bizottság tagjainak. A négy darab, pergamenre irott és rajzolt kodexstilusu oklevél ezüst- és vásveretekkel diszített diófa-szekrénykében van elhelyezve. Az ajándéktárgyak megtervezését és kivitelezését a fővárosi iparrajziskola tanári testülete végezte Zombori Moldován Béla igazgató, Szatmári István, Derecska Ferenc, Tóth Gyula és mások közreműködésével.

KI AZ ÚR A TENGEREN?

Egy búvárhajó fantasztikus kalandjai a Royalban

Nincs az a rémdráma, bűnügyi regény, amely meglepő fordulataival, milliójének megrázó izgalmaival túltenne az angol filmgyártásnak: „Ki az úr a tengeren?" című filmremekén. Anthony Asquitnak, a Pygmalion világhirű rendezőjének a munkája, aki nemcsak a fantasztikus izgalmat, hanem a művészi szépséget is szem előtt tartotta ennél a filmnél. „A tenger tigrise", a legendás angol búvárhajó a hőse a történetnek, amely „faltörő kosként" tépi szét a tenger mélyében feszülő, Keleti tengert védő acélhálót. Áthatol a védelmen és gigantikus tengeri csata után, olaj és élelem nélkül, sérülten vánszorog egy dán kikötőbe. Itt a legénység oly bravurt visz véghez, amely a texasi „piff-puff"-filmeknek is dicsőségükre válnék. De a hősiességen kívül, a mélyről jövő humor sem hiányzik és helyet kap a szerelem is a regényes történetben. Főszereplők Eric Portman és John Mills, híres angol színészek. A minden kockájában élményt nyujtó film a Royal Apolló mai premierjének az eseménye. (x)

KEDDI SZINHÁZI MŰSOR

Operaház: Hovanscsina A—19. (6). — **Nemzeti Színház:** Revizor B—7. (½7) — **Nemzeti Kamara:** Veszélyes forduló (½7) — **Vigszínház: Mozart** (½7) — **Belvárosi Színház:** Vigyázat, mázolva! (½7) — **Művész Színház:** Meztelen lány (½7) — **Magyar Színház:** Tudós nők (½7) — **Pesti Színház:** Takáts Alice (½7) — **Madách Színház:** Vizsgaelőadás (½7) — **Fővárosi Operett: Sybill** (6) — **Medgyaszay Színház:** Eladó feleség (½7) — **Fórum:** Le az álarccal! (½7) —**Intim Színház** (Rózsa-u. 50): Nincs előadás. — **Kamara Variété:** Nincs mése... (½7) — **Royal:** Egy kis Amerika (½7)

MOZI

Ady: Gibraltár (ang.). 2, ½5, ½7, v. és ü. ½12 is. — **Bethlen** (225—003): Joe Smith (am.). Stan és Pan. ½4, ½6, ½8, v. és ü. 11 is. — **Capitol:** Szamum (am.). ½2, ½4, ½6, ½8, v. 11 is. — **City (Bajcsy-Zsilinsky-út):** Nagy riport (am.). Franchot Tone. 3, 5, 7, v. 1 is. — **Corso** (Tel. 182—818): Amerika mosolya, Max Fleischer, színes, részben új trükkfilmjei. ½3, ½5, ½7, szombat, v. és ü. 11 is. — **Corvin: Nagy riport** (am.). Franchot Tone. 3, 5, 7, v. és ü. 11, 1 is. — **Décsi** (Tel. 131—343): Algir (am.). Charles Boyer, Heddy Lamarr. ¼4, ½6, ½8, sz., v. és ü. ½2 is. — **Eldorádó: Elsodort** ember. 4, 6, 8, v. és ü. 2 is. — **Filmakadémia:** Gauchó szerenád (am.). Ann Sheridan. ½3, ½5, ½7. — **Fórum:** Algir (am.). Charles Boyer, Heddy Lamarr. 3, 5, 7, v. ½12 is. — **Hunnia:** Láthatatlan ember. Próri az én hazám. ¼4, ½6, ½8. v. ½12, ½3 u. — **Körúti Híradó:** 28. Maárt-krónika, 8. sz. Francia híradó, 35. sz. Amerikai híradó, 7. sz. Orosz híradó. A nagy csatavesztés. Donald szerencsés napja (Walt Disney). Előadások 9—22-ig. — **Kákóczi-úti Híradó:** 23. sz. Maárt-krónika, 8. sz. Francia híradó, 35. sz. Amerikai híradó, 7. sz. Orosz híradó, A nagy csatavesztés, Micky és Pluto vadászaton (Walt Disney). Előadások 8-tól 22-ig. — **Ipoly:** Szerelmi recept (am.). Charles Boyer. ¼4, ½6, ½8, v. és ü. 2, 4, 6, 8. — **József Attila:** Krisztina királynő (am.). Greta Garbo. ¼4, ½6, ½8, v. ½12 is. — **Kamara:** Zene varázsa (am.). Susanne Foster. 3, 5, 7. — **Kultur:** Fra Diavolo (am.). 3, 5, 7. — **Lloyd:** Téli szerenád (am.). Sonja Heunie. 3, 5, 7. — **Marx:** Volt egyszer egy kislány ¼4, ½6, ½8, v. ½2 is. — **Omnia:** Ködös ifjúság (or.). ¼4, ½6, ½8, v. 2, 4, 6, 8. — **Palace:** Csintalan lányok (am.). Dinamó Londonban. 11, 1, 3, 5, 7. — **Pátria:** Paran-csolj a csillagoknak (am.). 3, 5, 7. — **Royal Apolló** (Tel. 222—092, 223—293): Ki az úr a tengeren? (ang.). Eric Portman, John Mills. 4, 6, 8, v. v is. — **Ságvári:** Joe Smith (am.). ¼4, ½6, ½8. — **Scala:** Igy élni jó (am.) Jean Arthur. 4, 6, 8, v. 2 is. — **Szabadság:** Akik az eget szántam.). ¼4, ½6, ½8, v. ½2 is. — **Tinódi I** (Nagymező-u. 3. Tel. 420—172): Joe Smith (am.). Szálasi és társai kivégzése. ¼4, ½6, ½8. — **Tinódi II** (Nagymező-u. 3. Tel. 420—172): Délelőttönkint folyt. Tinódi-matinék. 10—2-ig Amerikai híradó, Rajzfilm, Kulturfilm, Burleszkek. Egységes helyárak. — **Turán:** Halálos tavasz (magy.). ½12, ½2, ¼4, ½6, ½8. — **Uránia:** Bűn és szerelem (am.). Charles Boyer, Barbara Stanwyck. 4, 6, 8, v. 2 is. — **Városi Színház** (Tel. 167—399): Közveszélyes kisasszony (fr.). Luise Carletti, Henry Garat. ½3, ½5, ½7.

Sport

Összeállították az osztrákok elleni válogatottakat

Sárosi III. csak tartalék!

Gallovich Tibor és *Mandik Béla* futballkapitányok vasárnap este összeállították a jövő vasárnapi bécsi és budapesti mérkőzések magyar együtteseit. A Bécsben játszó A. válogatott összeállításának érdekessége, hogy Rudas sérülése miatt Sárosi III.-t csak tartalékként jelölték, s Balog II. előtt a szintén ujpesti Nagymarosi lett a jobbfedezet. Igy áll fel Bécsben a magyar együttes: *Csikós (Szabó)—Balogh II., Biró—Nagymarosi (Sárosi III.), Szücs, Lakat—Sipos, Szusza, Zsengellér, Puskás, Nesz.* Tartalékok: Kovács II., Keszthelyi, Laborcz. (Bécs együttese ellen itthon kiálló budapesti csapatba a következők kerültek: *Tóth—Olajkár II., Onódy—Horváth K., dr. Sárosi, (Nagy II.), Markusovszky—Surányi, Hidegkuti, Deák, Schubert, Turbéki.* Tartalékok: Bircsák, Deák, Tóth EMTK és Nádas.

Harc a tízes döntőbe való bejutásért!

A vasárnapi tavaszi kilencedik forduló mérkőzései a tizes döntőbe való bekerülésért megindult végső harc jegyében folytak le. Ebből a szempontból értékes győzelmet aratott Pécs csapata, legyőzve Csepel együttesét, s a győri ETO, amely a nyugatiak derbijén biztos győzelmet aratott nagy riválisa, a szombathelyi Haladás felett. A tizes döntőre való tekintettel jelentős a debrecenieknek a BMSE ellen elért újabb győzelme, amivel felzárkóztak a Keleti csoportba s beérték a magához tért Vasastól vereséget szenvedett Kispestet. Az ErsoMaDISz a HAC ellen győzött s igy jelenleg ötödik helyükkel benn vannak a tizes döntőben az Erzsébet-Soroksáriak! Ujpest együttese könnyű győzelmet ért el a Törekvés ellen, az MTK azonban csak a második félidőben magára találva tudott megmenteni egy pontot a kitünően játszó szentlőrinciekkel szemben. Dorogon a hazai együttes megérdemelten győzött Szolnok ellen, ugyancsak megérdemelten nyerte a munkásegyüttesek rangadóját az EMTK az UMTE ellen. Szerencsés győzelmet ért el az Elektromos a békéscsabiak ellen. A SalBTC győzelmét a zuglóiak szerint már az idő lejárta után érte el. A győztes gólt ugyanis a II. félidő 47. percében rúgták a salgótarjániak, miért is a Z. MaDISz megóvja a mérkőzést. A forduló egyetlen döntetlenjén a budafokiak pompás hajrával hozták be a kőbányaiak 3 gólos vezetését!

Részletes eredmények:

Nyugati csoport: PVSK—Csepel 2:1 (1:0), ETO—Haladás 2:0 (1:0), SzAC Bar.—MTK 2:2 (2:0), Dorog—Szolnok 4:2 (3:1), Kőb. Barátság—BMTE 3:3 (3:0), UMTE—EMTK 1:0 (1:0). — *Keleti csoport:* Ujpest—Törekvés 5:0 (2:0), Vasas—Kispest 3:0 (2:0), Elektromos—B. Törekvés 1:0 (0:0), ErsoMaDISz—HAC 2:1 (1:1), SalBTC—Z. MaDISz 2:1 (1:1), DVSC—BMSE 2:1 (2:0).

A Toldi MSE nyerte nagy küzdelem után a párbajtőrcsapatbajnokságot. A döntőben a Barátság SE csapatát 9:7 arányban győzte le a Toldi Gerevich, Berczelly, dr. Rerrich, Csiki együttese. A Barátság csapatában Kárpáti, Dunay, Hajdu és Erdélyi vívtak. A Toldi 9:2-re, a Barátság 9:4-re győzött a 3-ik helyezett KaSE ellen, a BEAC visszalépett a Toldi elleni mérkőzése után.

A kosárlabdázók válogatott délutánja nagy sikerrel zajlott le a Sportcsarnokban. Az A. válogatott az Utánpótlás A. válogatottja ellen csak kemény küzdelemben tudott 25:22 (8:9) arányban győzni, a B. válogatott könnyen verte az Utánpótlás B. csapatot, az eredmény 44:18 (14:2) volt. A hölgyek mérkőzésén a TFSE együttese a hajrában 24:23 (14:9)-re győzte le a Társadalmi válogatottat.

A főiskolai mezei bajnokságon az egyéni bajnokságot Fekete (MAFC) nyerte nagy fölénnyel Jenővári és Horváth TFSE-versenyzők előtt. a csapatbajnokságot, s egyuttal a Kelemen Kornél-vándordijat elsőízben nyerte a TFSE együttese. A pestvidéki kerület mezei bajnokságában Mészáros (Testvériség) és a Testvériség csapata győzött a felnőttek számában, az ifjúságiak versenyét Dinnyés (Testvériség), a hölgyekét Körmöczi, ugyancsak a Testvériség versenyzője, nyerte.

Ma, kedden este 7 órai kezdettel az Amerikai Katonai Misszió kosárlabda együttese mérkőzést játszik a magyar válogatottal a Sportcsarnokban. Előtte a BKTE—TFSE női bajnoki mérkőzést bonyolítják le.

KEDDI RÁDIÓMŰSOR

6.15 Falurádió. 6.30 Csehszlovák telepitési adás. 6.45 Hirek. 7.05 Zene. 8.00 Előadás.8.15 Hangl. 9.00 MÁV-zenekar. 10.00 Hirek. 10.10 Hangszerszólók. 10.30 Ker. középisk. rádióokt. 12.00 Hirek. 12.15 Hegedü és zongora. 12.40 Előadás. 13.00 Előadás. 13.15 Szalonzene. 13.45 Bábjáték. 14.00 Hirek. 14.10 Vöröskereszt. 14.20 Ének és zongora. 14.35 Előadás. 14.50 Hangl. 15.00 Emlékezés Vásárhelyi Páira. 15.15 Rádiójáték. 15.55 Műsorism. 16.00 Hirek. 16.10 Hegedü és zongora. 16.45 Egy év szociális munkája. Interju. 17.00 Párthiradó. 17.30 Chansonok. 17.45 Versek. 18.00 Hirek. 18.05 Vöröskereszt. 18.15 Rádiózenekar. 19.15 Falurádió. 19.45 Csehszlovák telepitési adás. 20.00 Hirek. Sporthirek. 20.20 Magyar nóták cigányzenekisérettel. 20.50 Orosz hirek. 21.00 Műsorism. 21.05 Vöröskereszt. 21.15 Nyerjük meg a békét. Előadás. 21.30 Szaxszofon és zongora. 21.50 Angol hirek. 22.00 Hirek. 22.20 Hangl. 22.50 Francia hirek. 23.00 Hirösszefogl. 23.10 Keresőhirszolg.

LÓSPORT

Telt ház nézte végig a vasárnapi ügetőversenyeket. A futamok nagyrészében az elsősorban fogadott lovak győztek. A III. futamban ismét futott Ujra-Ujra, amely legutóbbi versenye óta 10 másodperccel javult. A feltünő formaváltozás miatt a versenyintézőség Rothfischer Nándor magánidomár és hajtót magyarázatra szólította fel, majd utána közölte Rothfischerrel, hogy hasonló eset ismétlődése esetén a miniszteri biztosnak olyan előterjesztést fog tenni, hogy úgy a magánidomári, mint hajtói engedélyét vonja meg.

Az egyes versenyeket a futamok sorrendjében a következők nyerték: **Fenegyerek, Partizán, Ujra-Ujra, Jegyes, Takizmán, Katinka és Sátán.**

Lang Emma

nyilv. női rajztanf.
10 honap, jeles.
Tanár Csizik Gyula
Iparrajziskola 1905

Lang Emma

1905/6 – 1907/8

Ferképzőmfoiskola

107. l.

Lang Emma

Tavaszi ruhák,
serv. fenti
Repr.
Magyar Iparművészet
1917. 97. l.

		Pengő	fill.	Pengő	fill.
	I. Művészeti célokra:				
1	Magyar Iparművészet	22.000	—		
2	Pályázatok, tervek, minták	5.000	—		
3	Kiállítások	5.000	—		
4	Kiküldetések, jutalmak	1.600	—	33.600	—
	II. Dologi kiadások:				
5	Iroda	800	—		
6	Nyomtatványok	800	—		
7	Vegyes kiadások	2.800	—		
8	Jutalékok (tagdíjbeszedés)	500	—		
9	Előre nem látott kiadások	3.000	—	7.900	—
	III. Személyi kiadások:				
10	Fizetések, lakpénzek, nyugdíjak	16.000	—		
11	Adók és biztosítási járulékok	1.000	—	17.000	—
	IV. Nyugdíjalapra:			300	—
	Veszteségáthozat 1925-ről 7.103·69				
	» 1926-ról 3.573·40				
	» 1927-ről 1.195·91				
	11.873·—				
	Nyereség 1928-ról 225·29				
	» 1929-ről 814·60				
	1.039·89			10.833	11
				69.633	11

Lányi Dezső

Akttal van képviselve dr. P. F. gyűjteményében.

Dávidházi Losonci M.: Egy budai műgyűjtő otthonában; Műgyűjtő, 1970. 4. sz. 14.

LANG, Eduard, pozsonyi órásszegéd

E. L. Uhrmachergesell, †37 éves korában, Pozsony 1840 december 2, holtan vitték kórházba. (1840, 429 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

LAMB Schaal Henry Stewart

E. L. Lamb Architects, 179 Rue Franklin, Lyon
1940 Alexandre 2, Quelles vues? Ils vous (illegible)
1930 (illegible)

Jean Louis Lambert
(Signature)

Kaufmann 1921. ben halt meg.

Lang David

festő

Beisben Kaufmann Izidor tanítványa volt. Évek múlva réz karcokat vásárolt tőle a beisi Albertina és az amsterdami Rijksmúzeum. Egy antwerpeni kiállításáról a Matin kétharábos cikket írt. Fenti születés Vágújhelyen, mikor nincs említve.

Szántó György: Fekete éveim. Kolozsvár, é. n. I. R. 48, 49, l.

...enziva alatt a zárlóalj egy izben nyolc n...
...akadatlanul verekedett, egy éjjeli eltévedés...
...rznált föl, hogy egy lengyel nemesi udv...
...kvártélyozta az egén zárlóaljat. Dirz...
...ögb
...agy hordó káportát vásároltatott a leg...
...k, parancsot adott, hogy mindenki fürö...
...ag a közeli patakban s mindenki alhatón...
...ap délig.

Felsőbbhelyről ezért megróvásban
...t, de csak Isten a megmondhatója, nem
...többet a hazának az által, hogy az elcsiga...
...

Lang David

Nepsii vérmüves
1806.

l.

Genthon – Szentiványi

Abaúj – Torna vármegye és Kassa műemlékei Bp. é. n.

3. l.

A miniszter meghagy

Klippich

miniszteri taná

Műemlékek országos B i z o

P.

Láng Dávid

1918/19 és 1919/20 I.

Férképzőmfoiskèvk

107. l.

Lang David

grafikus

Bécsben Egon Schiellnél tanult. 1925-ben Prágában rajzokat, litográfiákat és pasztelleket állított ki.

A cseh megszállás alatt Szlovenszkóban élt.

Toman 364. l.

CARL LANG, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Käis: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 164.- Herr Carl Lang
Felvétel ideje: 1797. 11. Sept.
Hová vették fel: Schapring, /Csepreg/. 157.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Lang-Blau, Tina

Tutajok a Tiszán c. kepe repr.

Művészet 1913. 338. l.

Lang Cajetan

Aranyumes

l.

Schoenjersuita

292. l.

NENTA

D'ART

ÔME - **PARIS** (Ier)

CONTEDIT - PARIS CHÈQUES POSTAUX : 183.623

H. d. l'A. = Histoire de l'Art. — B.A. = Beaux-Arts. — A. Appl. = Arts Appliqués.

H.d.l'A. **MOUREY (G.).** — Tableau de l'Art français II^t^ Le XVIIIe siècle. III. de 32 pl. en héliogravure. 80 p. Frs **18**

A. Appl. **NATKIN (M.).** — La photographie aux Sports d'Hiver. 78 pages avec 43 photos pleine page Frs **15**

A.Appl. **PHOTOGRAPHIE.** — Photo 37. Album de l'Art et Métiers Graphiques. Frs **70**

Archt. **SCHMITZ (M.).** — L'architecture moderne en Belgique. Bruxelles, 1937. Frs **35**

H.d.l'A. **WEIGERT (R.A.).** — Jean J. Berain, dessinateur de la Chambre et du Cabinet du Roi (1640-1711). 2 vol. 618 pages, 30 pl. Frs **170**

M. D. K.

LANG, Anton

Vogel S. alkoholnarkotika 1802

L-S. Vogel 205.

Láng András,sarkantyúkészitőinas

Sopronban1796-ban jún.19-én tárgyalták esetét,amikor is inasgyerekek szinházat játszottak.Pisztolyt sütött el. 180.old

Csatkai Endre: Uj adatok a soproni hivatásos szinészet megindulásának történetéhez a 18.században. 178.old

Soproni Szemle.Helytört .Folyóirat.XXII.évf.1968
Sopron

M. D. K

LANG, Anton asztalossegéa

Vogel S. alkalmazotteja 1805

L. S. Vogel 210,

Lang Antal, Kőbaragó MDK

Meidlingi származási: A sopronban 1893-ban lelepleszett Tilger Viktor által készített bronz Liszt szobor felállítását végezte. 99 old.

Thier László: Liszt Ferenc soproni hangversenyei és műveinek nyilvános előadása 1956-ig. 99.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1957. XI. Kiadja Sopron Város Tanácsa

Lang Ágoston öreg

könyvkötő

Székesfehérvár 1816. után

vid

Z

Troiskönyvk.

76. l.

Lang Ágoston

könyvkötő

Székesfehérvár XVIII. n.

L. Romhányi

85. l.

)4.

Lang Ágoston
könyvkötő
Székesfehérvár XVIII. n.
erő még 1814-ben
Trócskönyvk.
76. l.

Lang

A Pan József által 1867-ben épitett Pannonia-szálló /VIII.Rákóczi út 5./ föleszintes udvari oldalszárnyát 189o-ben emeltékx négyemeletesre Steinhardt és Lang ex épitészek, s egyúttal a főhomlokzaton is átalakitásokat végeztek.

Borkovszi Péter: Rákóczi út 5-7-9.
Budapest, 1971.x 8.sz.34-35.l.

Lang Antal, műépítész

A Pécsi Nemzeti Színház felépítésére Steinhardt Antal műépítésszel közösen kérített pályatervet (1890/91.) majd meghívás alapján egy szűkebb pályázaton is részt vett. Mindkétszer első díjat nyert, végül a kivitelre is megbízást kapott.

Tüskés Tibor: Képzőművészeti krónika 811-816.

JELENKOR, Pécs, 1971. szeptember XIV/9.

AUGUSTIN LANG, kompaktor

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt osztályba való besorolást jelzik. 263.old

/ 1.2./ 1:IV, 2:V. kompaktor. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

LANG, Anton, pozsonyi asztalossegéd

A.L.,Tischlergesll,
4 hónapos fia megh. [1849, 688 l.]

Pr.Z.

LANG, Ambrosius, Pozsonyi avtalos
A.L., Tischler, 5 hetes fia meghalt. (1836, 628 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Lang Albert (1847-1933)

„Téli táj" o.v. 73x100 cm

S. l. j.: A. Lang 868 Tiliáltási ár: 16000 ft

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Lang Antal

a pécsi Nemzeti Színház újjáépítésére
pályázatot írt ki 1890-ben. Első díjjal
jutalmazták tervét.

Jelenkor, Pécs, 1971. (?) 9.

Lang Albert (1847-1900)

„Tópart részlet hattal"

Olaj, vászon 73x97. Jelzése lent jobbra

A. Lang

Kikiáltási ár: 12000 ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

A. Lang jelzéssel:

„Fenyves a tó partján"

o.v. 36,5 x 58 cm S.l.j.: A. Lang

(Restaurált) kiáltási ár: 10000 ft

BÁV 57.Képaukció Bp.1982.május

Lang, Albert (1847-1933)

„Hegyes vidék" o.v. 100 x 74 cm

J. l. b. A. Lang Kikiáltási ár: 15000 ft.

BÁV 54.Képaukció katalógus Bp.1981.május

Láng = Miticzky Katalin, gyermekrajzoló MDk

Az I. ker. Attila u.-i Ált. Isk. VIII/a ont. növendéke. Ezüstérmet kapott.

–: Átadták a nemzetközi gyermekrajzpályázat díjait 10. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. ápr. 21.

MDK.

Láng

A porcelángyártás... Ves. Ujs. 1885. 28.sz. 450-52 l.

LANG, Anton, pozsonyi ~~[illegible]~~ avztalonegéd

A. L., Tischlergesell, 4 hónapos fia meghalt. (1849, 688 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

LANG, Augustin, vízkeszfehérvári könyvkötő

A. L., Buchbinder in Stuhlweissenburg, könyvekt kínás megvételre. (1795, 696, 756, 828 l)

—

L., Buchbinder in Stuhlweissenburg, könyvre előfizetést elfogad. (1800, 779 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Lang A. 18.század

Tájkép

Ernst Muz. aukc. XVII. 1921. 23 l.

LANG, Ambrosius, pozsonyi asztalos

A.L.,Tischler, 5 hetes fia megh.
[1836, 628 l.]

Pr.Z.

Lang épitez

lasd

Steinhardt

Láng Adolf

Wall

Bpmüz. 152. l

16684-88. Posner, Budapest.

Lang Adolf

Andrássy uti Múzsarnok

Bpmúsz. 164. l.

Längh Adolf

építész

lásd

A műcsarnok.

Vas. Ujs. 1875.

274–5 l. (Zeppel)

Láng Adolf

epitet

spit. 1848 Präga Schmichow

neve Entvarosába

† 1913. V. 2. Bécsben

Életrajza

Müvészet. 1913.

214 – 215. l

TÉRÍTVÉNY

a Szépművészeti Múzeum könyvtárából tudományos használatra kikölcsönzött könyvekről.

A munka szerzője és címe	Kötetek száma	Jelzet
Singer H. W. Lexikon	6	

Kivevés napja: 27.3.7 A kivevő neve:

Állása:

Határidő: Lakása:

K. M. Egyetemi Nyomda Budapest

Láng Adolf MDK

épitész
Régi Mücsarnok, Magyar szinház

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Láng Adolf

Andrássy ut 69. Régi Mücsarnok, 1877

GenZakBpest. Bp.müeml.jell.ép. jegyz. 1949.
57 l. kézirat

e.a: M. Építőművészek kiáll. Ujság. 1935.jun.2.

M.D.K.

Láng Adolf,épitész

A régi Mücsarnok a Népköztársaság útján,474.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III,köt. A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.1960.Budapest

MDK

Lang Adolf

Az Andrássy-uti mücsarnok, repr.

SzmKT. 50-155.1.

Láng Adolf MDK

Népköztársaság utja 69. Régi Mücsarnok.

Tervezte Láng Adolf, épült 1875-77, Épités vezető Kéler Napoleon..
Repr. 245. kép.

Lotz Károly freskói az előcsarnokban és a folyosón
Az ivzug-alakok Fessler Leo müve.

Pincéjában ma bábszinház.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

146.1.

Láng Adolf MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Mücsarnokban.
Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

M. A. K

LANG Adolf évilén
(1848 - 1913)
A Sugárút évitesneti arculatá-
nak egyik tervezője
régi Műcsarnok (Sztalin u 60) 1877
Lesicsőtáró mennyezetkép:
Lotz Károly

Gerő Tanló: Magyar évitészet a
XIX. Sz. 2. felében Pon. 1955. 23. l.
26.

MDK

Láng Adolf műépitész

3. dij

Pályanyertes müépitészek. Mücs. 1898, 21.sz. 203.l.

MDK

Lang Adolf épitész

Magyar Épitőművészet, 1907. 11.sz. képek 30,31 l.

32. l.

MDK

Láng Adolf építész

Magánépitési eng. Bp. Vállalk.Közl. 1909. jun.
21. 3. 1.

M.D.K.

LÁNG Adolf építész

(1848 - 1913)

Idegenből származott hozzánk, magyar állampolgársága mellett továbbra is épített külföldön.

Régi műcsarnok épülete (1877) Nemkön: társaság útja.

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 297. l.

./.

Lang és Steinhardt

Ünn. ed

épitészek

l.

Edvi Bp

216.l

224.l.

M.D.U.

LANG

A szerző tapaaja, hogy risebb művéisz lett volna rejzóművész tartársainál

Gerő László: A XIX. sz. végi risőeklektikus építészet jelentősége Budapesten Műemlékvédelem 1960. 3. sz. 172. l.

Láng Adolf
épitest

Ivod

K. M. Láng Adolf.
Vállalkozók Lapja
1913. máj 14.
(Művészet 1913. 240. l.)

738

Klein, Ádám

Kos, juhok és bárányok.

Rk.

K. 1.

45 × 93 mm.

Láng Adolf

Építő Ipar 1913. máj. 11. (Két halottunk. — Láng Adolf és Kallina Mór)

(Művészet 1913. 240.)

737

Klein, Adam

Fekvő ~~birka~~. kos.

Rk.

K. 1.

65 x 73 mm.

Láng Adolf

építész

életrajza és arcképe

Művészet 1913.

214, 215. l.

Wissowa: Religion u. Kultus der Römer

Tv. 156.

Lang Adolf

ép.

Lrad

Építő ipar

1899. 24. l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Lang Adolf

epitész

Szód

Az építési ipar

1877. 48 szám –

(A műcsarnok)

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühel

Miután keresményemnek 191...

tésénél...

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191...

.....
tanu.

.....
tanu.

Láng Adolf

Wad

M. Pályaratok

1904/5. 9 r

16-18 l

30 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Laug Adolf

ép. Bzl

ind

M. Pajaratok

1904/5 1 sz. 12-14 l

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Láng Adolf, épitész

Müvészet, II., 1903. 426.

Kitüntetések

Láng Adolf, épitész

Müvészet, II, 1903. 426.

Kitüntetések

Láng Adolf, épitész

Művészet, III., 1904. 55.

Kitüntetések

L á n g A d o l f építész
1848-1913.

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
Arcképpel.

L á n g Adolf építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
186-190.
"Képzőmüv.Társ.választmányi ülése"

Pályázatok

Régi Műcsarnok tervpályázat

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Lang Adolf"

Pályázatok

Karlsbad uj fürdőépülete
/Láng Adolf/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Kitüntetések

Ferenc József rend lovagkeresztje
- Láng Adolf -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214–215.
"Lang Adolf"

Apitéspet, a régi Mücsarnok

Láng adolftól.

Budapesti Hirlap, 1881, X. 30.

136 n. 3. o. Berényi László: Az

Operaház szobordiszítése

Vil építészet - Kiállitó helyiség

L á n g Adolf:
Régi Mücsarnok

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Világi építészet - Városháza

L á n g Adolf:
P é c s i városháza

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Világi épitészet - Szinház

Láng Adolf:
Pécsi szinház

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Világi épitészet - Bérház

Láng Adolf:
Solymossi bérház/Hold u./

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Világi építészet - Bérház

L á n g Adolf:
Stein palota/Sztálin u.1./

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Világi épitészet - Fürdő

L á n g Adolf:
Bukarest város fürdője

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Világi épitészet - Színház

Budapest.
Magyar Színház
- Láng Adolf -

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Világi építészet - Fürdő

L á n g A d o l f :
Karlsbadi fürdőépület

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Világi építészet - Színház

L á n g A d o l f :
Kassai színház

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

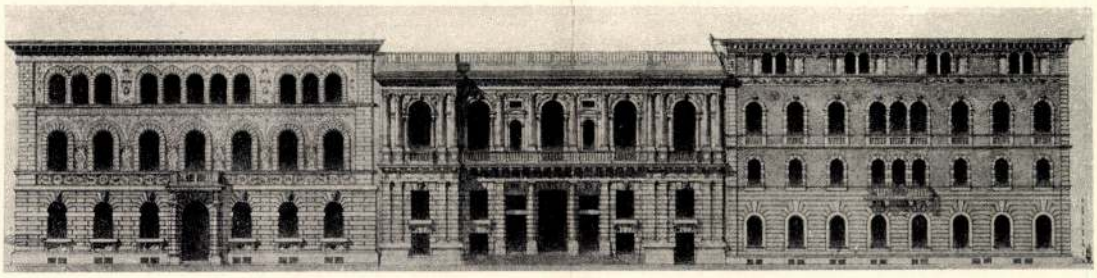

AZ ANDRÁSSY-ÚTI MŰCSARNOK, A MINTARAJZISKOLÁVAL ÉS A TÁRSULATI BÉRHÁZZAL (ZENEAKADÉMIA) LANG ADOLF RAJZA 1878.

BEVEZETÉSÜL

Mikor társulatunk választmánya részéről a megtisztelő megbízást elfogadtam, hogy társulatunk ötven éves történetét megírjam, nem is képzeltem, hogy milyen nehéz problémák fognak előttem felmerülni. Igaz, hogy 25 évvel ezelőtt szintén nekem kellett a társulatnak akkor negyedszázados multjáról egy rövid történeti vázlatot megírnom. De már az idő hosszúságában rejlik a nagy különbség. Azelőtt mindig azon kezdtük, hogy a magyar művészetnek nincsenek hagyományai. Ma már a félszázad elteltével így beszélni többé nem lehet. Azóta hány kiváló művészünk pályája záródott le. Hány nagy mesterünk költözött el a halhatatlanok honába. Egész rajokban vonulnak fel azóta az új művésznemzedékek. A mult, a társulat keletkezése lassankint a történeti távlat messzeségébe vész. Ezzel az ötven év előtti szerény kezdettel áll szemben a magyar művészetnek ötven év multán elért óriási kifejlődése. Számot kellett vetnem azzal, hogy terjedelemben messze túllépné feladatom határait, ha ennek a fejlődésnek minden fokozatáról, az események, a küzdelmek és a sikerek minden mozzanatáról évről évre részletezésekbe bocsátkoznám. A rendelkezésemre állott forrásokból köteteket lehetne megírni. Kénytelen voltam dióhéjba foglalni a gazdag anyagot, bár tudtam, hogy így csak hézagos munkát végezhettem. Az egyes művészi alkotásoknak, a művészeti irányoknak és áramlatoknak méltatásától, szóval művészettörténeti fejtegetésektől természetesen teljesen távol kellett magamat tartanom. Törekvésem az volt, hogy a legfontosabb események és eredmények tárgyilagos egybefűzéséből mégis kidomboruljon társulatunk ötvenéves multjának nagy jelentősége és a legnagyobb súlyt arra fektettem, hogy — úgy mint 25 év előtt — társulatunk tevékenységének statisztikai kimutatásai művészettörténeti irodalmunk számára megbízható kútfőt szolgáltassanak.

25 évvel ezelőtt is azt írtam, hogy ezek a táblázatok ékesebben bizonyítják minden szóvirágnál, hogy társulatunk mit tett s mit ért el a magyar művészet érdekében.

Ünneplő számunkban illusztrációkat is óhajtottam felvenni. Lehetőleg áttekintést nyujtó sorozatban. Itt is természetes korlátokat kellett szabni a képek mennyiségének és nagyságának. Társulatunk kiállításain az állami aranyérmeket és a társulati díjat tekintik a művészek a legfőbb kitüntetésnek. Ha már korlátok között kellett maradni, legalkalmasabbnak látszott a két legfőbb kitüntetésben részesült művek sorozatát képekben is bemutatni. Későbbi időkre ezek a tipográfiai okokból néha aránytalanul kisebbített képek, mint azonossági és emlékeztető dokumentu-

SzmKT50.

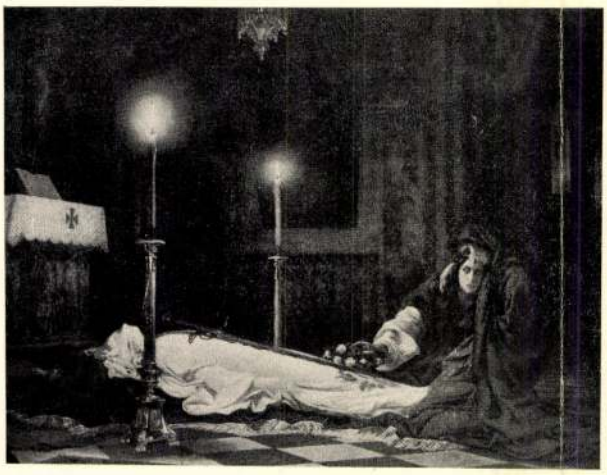

MADARÁSZ VIKTOR: HUNYADI LÁSZLÓ SIRATÁSA
KIÁLLÍTOTTA A PESTI MŰEGYLETBEN 1859-BEN

mok nagy művészettörténeti beccsel fognak bírni.*) Nem is képzelné senki, hogy milyen nehézségekkel járt ezek közül némelyiknek reprodukálásra való megszerzése. Olykor az illető művésznek sem volt fényképe s nem tudta, hogy műve kinek a birtokában van.

S ezek szerint feladatomnak főleg az adatok és tények egyszerű felsorolásával véltem legjobban megfelelhetni.

Bővebben csak a társulat keletkezésével, az akkori viszonyokkal és a társulat első szervezőinek érdemes munkásságával foglalkoztam. Azt is mondhatnám, hogy megírtam a társulat keletkezésének rövid történetét és hozzáfűztem az azóta elért eredményekről szóló adatokat. Tettem azt abban a meggyőződésben, hogy a társulat ötvenéves jubileumán első sorban kegyelettel kell megemlékeznünk azokról, kiknek úttörő, önzetlen munkájából fakadt a hazai művészet mai gazdag virágzása.

*) A kitüntetett művek szerzőinek szíves elnézését kérem, hogy a reprodukcióknak természetesen túlságosan apróknak kellett lenniök a képek nagy száma miatt s némelyik aránytalanul is kicsi lett, a tipografiai beosztás miatt. Viszont talán méltányolni lesznek hajlandók azt, hogy mint dokumentumok ezek az emlékeztető kis képek műveik iránt a későbbi érdeklődést ébren fogják tartani. A sorozat teljes, csak éppen Mészölynek 1883-ban a társulati díjjal kitüntetett «Balaton»-ját Ő Felsége engedélyével a római kiállításra elküldték, mielőtt lefényképezni lehetett. A «Művészet» jövő számában fogjuk pótolni ezt a sajnos hézagot. Sz. M.

Legjobb igyekezettel és szeretettel dolgoztam, hogy társulatunk iránt, ötvenéves multjának ismertetésével is, soha el nem múló hálás ragaszkodásomat tanusítsam.

Mert hiszen a társulatnak köszönhetem, hogy életemnek legszebb éveit a magyar művészet szolgálatának szentelhettem, szoros barátságban, túlzás nélkül mondhatnám, az én időmből való összes magyar művészekkel, benső, bizalmas érintkezésben a mi nagy mestereinkkel. S ezt én többre becsültem minden más külső előnynél.

Az adatok összeállításában nagy segítségemre volt utódom és kedves barátom dr. Ambrozovics Dezső vezetése alatt a társulat titkári hivatala, kivált Lesskó János segédtitkár.

1861—1877.

Előzmények. — A Műegylet. — A Képcsarnok-Egylet. — A társulat megalakulása. — A Nagyhíd-utcában. — Az Akadémia palotájában.

Társulatunk helyzete és működési köre kezdettől fogva más volt, mint a hasonló célú külföldi társadalmi szervezeteké. Megalakulásától fogva sok éven át oly feladatokat és olyan anyagi terheket kellett magára vállalnia, melyekről, régi hagyományok alapján, dúsabb forrásokból és hatalmasabb eszközökkel másutt az állam szokott gondoskodni.

A társulat első szervezőinek éppen az elévülhetetlen érdemük, hogy a maguk szűkebb érdekkörén felülemelkedve, a magyar művészet általános nemzeti fontosságát, jövő virágzásának megalapítását tartották szemük előtt és az egész vonalon megindították a hazai művészeti viszonyok gyökeres javítását. A nagy céltól el nem riasztotta kitartó törekvésüket eszközeiknek csekélysége és a boldogulás útját lelkes buzgósággal egyengették a következő nemzedékek javára.

Állami támogatásról, ösztöndíjakról, megrendelésekről szó sem lehetett. Az önkényuralom — és a rövid életű alkotmányosság után — a provizórium kormánya csak akadályokat gördített még a társulat megalakulása

Lang Adolf

ép.

a Műcsarnok, sugárúti
1875-76 ben épült
fenti tervei alapján

Lvét

Országh. 1901.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Lang Adolf

epitén

a Millesarnok terveziye

cred

M. Mérnökes Egyltény

Egyhet Erzlönye

1880.

XIII K. 434. l

Lang Adolf

épitesz

ezetl. Casd

Magyarország a Nagyvilág, 1878 1.

Szám (arcképpel)

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Lang Adolf

Ar orsz. m. Epion. tár
köpl.
1877. 3 n. 11 l.

Láng Adolf

ép. Bpest

ivod

Magyar Pásárutok

1903. 4 7. 15-16 l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év ...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

Laing Adolf

vod

Z

Magyar Tudományos

1903. 11. 24. 9–11 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Láng

hozzájárulás a Nagkörút kiépítéséhez

Rucsf: A Nagkörút Bp. 1960. 38.o.

Lang Adolf

épület Budapest.

Magyar Épitőművészet

1907. II. kötet.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Lang Adolf

építész

Lrd

Magyar Építőművészet

1908. 7. f. 14-15 l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

..... vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Láng épitész M.D.K.

A Andrássy ut egyik épitője

Preisich Gábor : Bp. városépitésének története a kiegyezéstől A Tanácsköztársaságig Bp. 1964. I. mell

Láng Adolf
épelőr

A régi Műcsarnok (Néphórtársaság u. 69), az ujabb barok Magyar Szinhaz épületének tervezője.

Kiss Ákos: A hisztorizmus . . .
Műveszet, 1970. junius - 13 lap

Lang Adolf

Bp. VI., Népköztársaság útja 69. Régi Műcsarnok eklektikus homlokzata, építette 1875-77 között.
(rajz.)

Gerő László: Pest-Buda építésete az egyesítéskor 123p.

Long Adolf

osztrák származása építész három évtizeden át dolgozott hazánkban. Alkotása a Népköztársaság úti régi Műcsarnok épülete.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

281

14.D.K.

Lang Adolf, építész

tervei szerint épült a budapesti Műcsarnok, melyet a „Builder" c. folyóirat kritikusa (1876. 998. old.) a veronai Bevilaqua palotával hasonlít össze.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1879. 13. köt. 434. o.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

Steinhardt Antallal körösen résztett terve első díjat nyert az ezredeves kiállítás építő-ipartcsarnokára kiírt pályáratosi

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV évf.
márc. 13. sz. 3 old.

M.D.K.

Lang Adolf, épitész

Elkészítette egy új iparmuzeum terveit, melyet a Sugár-[Népkörtársaság] uti Művézkár mellett szándekoznak felépíteni

Bauzeitung für Ungarn, 1878. VII.évf.Bp. 24. sz.

167 old.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

tervei szerint felépült Andrássy [Népkörtársaság]-uti Művészházat ismerteti a lap nagy elisméressel, s a mellékletben két alaprajzzal. Az ornamentalis festészeti díszítést szintén Lang A. csinálta, ebben közre működött még Scholz festő is, figuralis rész Lotz műve.

Bauzeitung für Ungarn. Bp.1877. VI.évf. 46. sz.
371. old.

.D.K.

Láng Adolf, építész

M.D.K.

és Steinhardt Rudolf közös tervre 1000 koronás első díjat nyert a Millénniumi Kiállításon felállítandó Építőipari Csarnok pályázatán. Ugyancsak ők harmadik díjat nyertek a Gépcsarnok-pályázaton.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1894. XXIII. évf. márc. 10. sz. 63 old.

MDK

Láng Adolf

A régi műcsarnok épületét, melynek első emeletét az Uj Magy.Képtár foglalja el, Láng Adolf épitette 1875-1877 között.

Szépm.Múzeum Uj magyar képtárának kat. Bp. 1928.

MDK

Láng Adolf

Magyar V.: XII. Nemzetközi épitész kongresszusról.
Épitő Ipar - Épitő Művészet 1931. jan. 15. 13.1.

M. D. K.

LÁNG Adolf építész

Bp. VI., H. u. Régi Műcsarnok, 1887.
(Repr. 208.)

Magyar építészet. Bp. 1954. 105. l. 278. l.

Lang Adolf

építész

l.

Közlemények -

Kiadja a M. O.

Képrőm. Társ. Bp.

1878 I. l.

A kiadvány hiteléül:

min. s.hiv.igazgató.

A Müemlékek Országos Bi

-1-

M.D.K.

Láng Adolf, építész (†1913)

cseh-német származásu, de egy emberöltön át Budapesten működő építész, meghalt. Első kiváló alkotása az Andrássy-uti Műcsarnok épülete volt, melynek pályázatán 28 éves korában első díjat nyert. Ő építette továbbá a Magyar ./.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

máj. 7. sz. 15. old. +
máj 14. " 5-6. "

LANG Adolf építész

Szeged, Hungária Szálló (Kass Vigado)

ld. Építés-Felújítás, 1994. 1. 12–23. ll

JANUÁR

1	Szombat	Újév, Fruzsina
2	Vasárnap	Ábel
3	Hétfő	Genovéva, Benjámin
4	Kedd	Titusz, Leona
5	Szerda	Simon
6	Csütörtök	Boldizsár
7	Péntek	Attila, Ramóna
8	Szombat	Gyöngyvér
9	Vasárnap	Marcell
10	Hétfő	Melánia
11	Kedd	Ágota
12	Szerda	Ernő
13	Csütörtök	Veronika
14	Péntek	Bódog
15	Szombat	Lóránt, Lóránd
16	Vasárnap	Gusztáv
17	Hétfő	Antal, Antónia
18	Kedd	Piroska
19	Szerda	Sára, Mária
20	Csütörtök	Fábián, Sebestyén
21	Péntek	Ágnes
22	Szombat	Vince, Artúr
23	Vasárnap	Zelma, Rajmund
24	Hétfő	Timót
25	Kedd	Pál
26	Szerda	Vanda, Paula
27	Csütörtök	Angelika
28	Péntek	Károly, Karola
29	Szombat	Adél
30	Vasárnap	Martina, Gerda

FEBRUÁR

1	Kedd	Ignác
2	Szerda	Karolina, Aida
3	Csütörtök	Balázs
4	Péntek	Ráhel, Csenge
5	Szombat	Ágota, Ingrid
6	Vasárnap	Dorottya, Dóra
7	Hétfő	Tódor, Rómeó
8	Kedd	Aranka
9	Szerda	Abigél, Alex
10	Csütörtök	Elvira
11	Péntek	Bertold, Marietta
12	Szombat	Lídia, Lívia
13	Vasárnap	Ella, Linda
14	Hétfő	Bálint, Valentin
15	Kedd	Kolos, Georgina
16	Szerda	Julianna, Lilla
17	Csütörtök	Donát
18	Péntek	Bernadett
19	Szombat	Zsuzsanna
20	Vasárnap	Aladár, Álmos
21	Hétfő	Eleonóra
22	Kedd	Gerzson
23	Szerda	Alfréd
24	Csütörtök	Mátyás
25	Péntek	Géza
26	Szombat	Edina
27	Vasárnap	Ákos, Bátor
28	Hétfő	Elemér

M.D.K.

Lang Adolf, építész

nevét az Andrássy-uti régi Mi-
csarnok épületével kapcsolatban
emliti a Budapest építészetéről
két cikksorozat mértelen szerzője:
szerinte ez az épület „az Andrássy-ut
gőnge, egy darab tiszta, derűs öröm, az
igazi renaissance szellemében, melyet
még a két szomszéd ... esetlen épület sem
tud agonnyomni."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

Jan. 19. sz. 4. old.

MDK

Láng Adolf

A műcsarnok épitési terveire hirdetett pályázaton, a pályabirák az első dijat (100 db. 20 frankos arany) Láng Adolfnak itélték oda.

Cikk: A műcsarnok.

Vas.Ujs. 1877. 44.sz. 697-698.lap

MDK

Lang Adolf

A régi Műcsarnok épitésére hirdetett pályázaton az I. dijat nyerte tervével. A kivitelezéssel is megbizták.

Évk. KMT. 1929. 148.lap

M.D.K.

Láng Adolf építész

tervei szerint épül
az Országos Zene-Akadémia
a Sugár-uton [Népköztársaság
utja]

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1879. VIII.évf.

jun. 18. sz. 181. old.

M.D.R.

MDK

Láng Adolf

A Magy.Képzőm.Társ. nemzeti gyüjtésből 1877-ben épitette fel Láng Adolf tervei szerint Andrássy-uti Műcsarnokát.

Műcsarnok, 1930/31. jub.kiáll.kat.

MDK

Lang Adolf, ép.
a sugáruti vállalat egyik épitésze

A mücsarnok tervezeteire hirdetett pályázaton nyerte a/100 darab huszfrankos arany elsö jutalmat/ az I.dijat.

A mücsarnok tervezeteire hirdetett pályázaton..
Vasárn.Ujs. XXI.évf. 35.sz. 1874 aug.30. 556.l.

M. D. K.

LANG Adolf épitész

Műcsarnok

(repr.)

Bp. építménzei. Szerk. Rozinay István

Bp. – Eperjes 1880–1884. 4., 5., 6. t.

~~4, 5, 6. t.~~

M. D. K.

LANG Adolf építész

Zeneakadémia

(repr.)

Bp. építmények (Szerk. Rozinay István)

Bp. – Everjes 1880–1884. 32. t.

Láng Adolf épitész M.D.K.

/1848-1913/

Népköztársaság utja, régi „eneakadémia és a régi

Mücsarnok / 1875-77/

B ajcsy Zsilinszky ut éa Népköztársaság utja

déli sarkán álló bérház

Magyar Szinház

preisich Gábor: Bp. Városépitésének története

a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964.

126.1 .

Vasárnapi Ujság.

Budapest, május 2-án 1875.

18-dik szám. | **ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK:** a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. | **XXII. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DIJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Haasenstein és Vogler** Wallfischgasse Nr. 10, **Mosse R.** Seilerstätte Nr. 2 és **Oppelik A.** Wollzeile Nr. 22.

VERNE GYULA.

Olvasóink Verne Gyula rendkivüli utazásaiból vett kivonatokkal gyakran találkoztak lapunkban. Most a szerző életrajzát és arczképét mutatjuk be. A művek után, — vagy inkább közben, — ma a költőt magát vezetjük olvasóink elé. Költőnek mondjuk őt bátran, mert e nevet megérdemli, a ki egy uj műfajt teremtett az irodalomban s azt annyi képzelettel s oly hatalmas előadási tehetséggel miveli. A műfaj, melyet Verne teremtett: a természettudományi regény. Műveinek, melyeket a „rendkivüli utazások“ közös czime alá foglalhatunk, tárgyait a természettudományból, a természetrajzból s a természeti földrajzból veszi; s annyi tudományos alapot vet alájok, hogy azok a legtanulságosabb olvasmányok közé tartoznak. De hogy ne pusztán tudományos művek legyenek, azt képzeletének ama merész, — bár mindig bizonyos határok között maradó és biztos fogása által éri el, mely szerint a természeti törvények szoros alkalmazásán tul az absolut lehetségest a lehetetlentől elválasztó határokig megyen, s oly mesét alkot, melyben a tudós nem botránkozhatik meg, bár tudja, hogy az, szorosan véve, még sem történhetett meg. Szándékosan mellőzi a lehetőség egyik vagy másik föltételét, a nélkül, hogy valamennyivel s az egésznek összeségével szakitna. Például a holdbeli utazásban a löveg ereje, gyorsasága, a föld és hold vonzása, a levegő ellenállása, látszólag minden tényező, a legpontosabb számitások alapján, tekintetbe van véve, s mégis érezzük, hogy az egész nem történhetett meg; mert az ember még sem bir oly erőt fejteni ki s hozni alkalmazásba, mely őt a föld vonzási körén tul röpitse. A tengeralatti utazásban, művei e legköltőiebbikében, roppant tanulmánynyal fölhasznált mindent, a mi a tenger természetrajzából, vizei, mélyei s feneke ismeretéből, a tudomány birtokába jutott, s mégis e bámulatos hős, e Nemo kapitány és törhetetlen erejü hajója — csak képzeleti alkotások, igaz, hogy a legszebbek közül valók a regénykölteszet birodalmából. S hogy Vernében a tudósnál nem kisebb a költő, bizonyitja az, hogy művei közül azok a legsikerültebbek, melyekben legerősebb szálakból álló regényt szőtt a természeti leirások közé, a melyekben képzeletét a legszabadabban ereszti szárnyra nemcsak a természeti — hanem az erkölcsi világ rejtelmeinek kutatásában is; s bizonyitja az, hogy a költő legnevezetesebb tehetségeivel, a világos és erőteljes alakitással, s a nemes lelkesülés, mély érzés és egészséges humor adományaival nem közönséges mértékben bir.

Ily tulajdonok által vivta ki Verne Gyula, hogy ma Európa legolvasottabb irói közé tartozik, hogy művei, melyeket évről évre bocsát világ elébe, nemcsak otthon számos kiadásokat érnek, hanem minden nyelvre lefordittatnak s száz meg százezer példányokban kelnek el.

Pedig ő sem találta meg egyszerre hivatása s tehetsége biztos utját. Névtelen, a kezdet nehézségeivel küzdő iró volt először, ki különféle irodalmi nemekben próbálkozott s eleinte csekély sikerrel. Talán épen a legnagyobb tehetségek sorsa először a setétben tapogatózni, mielőtt igazi utjokat megtalálnák.

Verne Gyula, ki 1828-ban, február 8-án Nantes-ban született, 1850-ben, tehát 22 éves korában egy versekben irt vigjá-

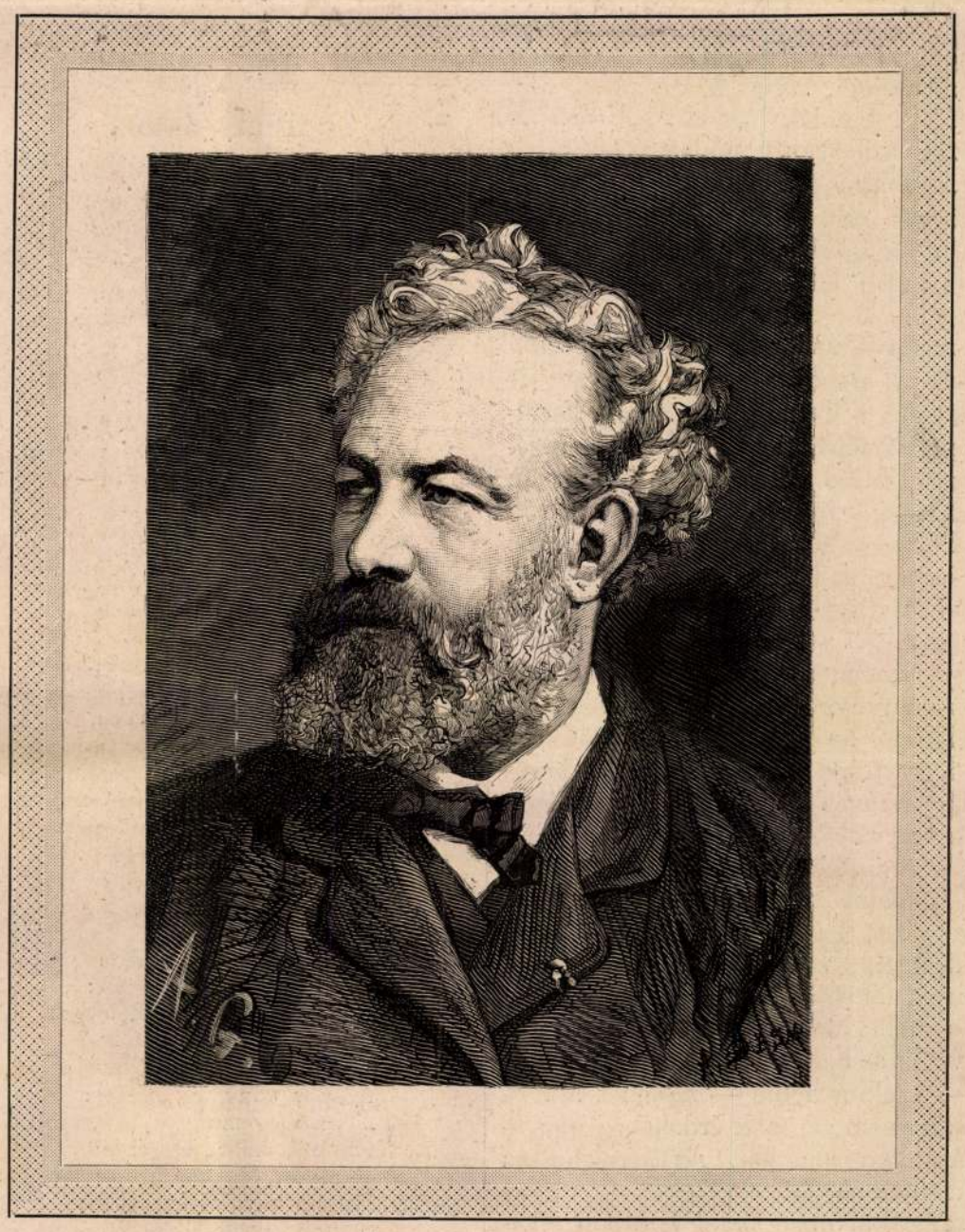

VERNE GYULA.

tékkal lépett föl először, mely a Gymnase-színházban adatott. Az ifjabb Dumas Sándor, ki már akkor divatba jött iró volt, s kinek egy ismerőse bemutatta a kezdő pályatársat, bátoritólag fogadta ez első művét; ámbár ismerősének azt mondá felőle: kár, hogy irodalomra adta magát, szerencséjét, mint fűszerkereskedő, biztosabban megalapithatta volna.

Annyi bizonyos, hogy a dráma nem az a forma volt, a melyben Verne tehetsége sikerrel fejthette volna ki sajátságait. Első műve csak középszerü tetszést aratott. Azután egy vaudeville-je s nehány operette-je került szinre, és pedig nehány saját szerzeményü zenéjével, de azokkal sem tett valami határozott hatást. Ezalatt örökségét elköltötte s még mindig csak a jövő reményére volt utalva, hogy adósságait kifizethesse.

Mintegy tizenkét évvel ezelőtt egy regénynyel kopogtatott a Jakab-utczában Hetzel J. kiadó ajtaján (ki J. P. Stahl álnév alatt maga is jelentékeny iró.) E regény czime volt: „Öt hét léghajón.“ S a kiadó éles szeme azonnal fölismerte a magának uj ösvényt törő tehetséget, s a közönség, mely ez első „rendkivüli utazást“ rendkivüli tetszéssel fogadta, igazolta a szerző és kiadó várakozását. Első láncszeme lőn az a természettani regények hosszu sorozatának, melyek mindenike diadalról diadalra lépés volt, s végre oly népszerüséget szereztek Verne Gyulának, mely a Sue és Dumas Sándoréval versenyez.

Az „Öt hét léghajón“ czimü regényt egymás után követték: „Az angolok az északi sarknál“, „A jégsivatag“, „A Hatteras kapitány kalandjai“, „Utazás a holdba“, „Utazás a hold körül“, „Huszezer mérföld a tenger alatt“, „Utazás a föld középpontja felé“, „Három orosz és három angol kalandjai“, „A Grant kapitány gyermekei“, „A bundák hazája“, „Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt“, „Az úszó város“, „Doktor Ox eszméje“, „A rejtelmes sziget“ czimü regények, mindazon nemből, de kifogyhatatlan tanulmánynyal, kimerithetetlen képzelődéssel s kedélyes humorral.

A regény eszközeivel a nagy olvasó közönségnél kivivott hatást a szinpad is megirigyelte, s Vernének egyik legsikerültebb, egyszersmid legkalandosabb regénye: az „Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt“ — mint látványos darab a párisi Porte St. Martin-i szinházban óriási hatást csinált, és körutat tett Európában s közelebbről Bécsben is nagy tetszés mellett adatott.

Egy adoma, mely e szinpadra átdolgozott regénynyel van összefüggésben, szépen jellemző az iróra nézve. Mikor hire ment, hogy a föld körüli utazás szinre kerülend, egy részvény-társulat, melynek igen kétes becsü vállalata volt egyik tengerentuli országban, küldöttséggel járult Vernéhez s ajánlatot tett neki, hogy nevezetes összeget fizet, ha hősét az ő szigetjük felé viszi utjában, s az ott kiszállva, feldicséri a gyarmat fekvését, éghajlatát, termékenységét s mellékesen az ő vállalatukat is. A költő végig se hallgatta az üzéri ajánlatot. „Én — szakitá félbe — hősömet a néző közönség s nem az önök érdekében utaztatom. Ajánlom magamat.“ Az üzérek hosszu orral mentek el tőle.

Verne különben fiatal korában, életmód kereső próbaéveiben, maga is „dolgozott“ a börzén, s jól ismerte az e fajta embereket és üzelmeiket.

Verne egyéniségét igy irja le egy amerikai folyóirat: Verne Gyula 46 éves, középtermetü, teljes szakállt visel, s emlékeztet Musset Alfredre, bár nincs az a méla s némileg beteges arczkifejezése, mint ennek. Arczszinét s egészségét a tengeri levegő edzette meg, mert az év egy nagy részét a tengeren tölti. Van egy kis, kéjutazásra szánt hajója, melyben egész nyáron át kirándulásokat tesz a franczia partok körül. A tenger legjobb barátja s a hullámok zenéje legkedvesebb éneke. A hajózás minden csinjával-binjával tökéletesen ismerős s nem csoda, hogy műveiben nemcsak előszeretettel, de oly hiven és elevenen is festi a tengeri életet.

Műveinek hosszu sorából a magyar olvasó közönség is sokat ismer már. A Vasárnapi Ujság nemcsak korlátolt terjedelme igényeinek (mint hetilap), hanem közönsége izlésének is vélt eleget tenni akkor, midőn ez ép oly érdekes, mint tanulságos műveket bő kivonatban vezeti olvasói elé. Átdolgozásainkban nemcsak a művek lényegéből nem vész el semmi, hanem lehetőleg vissza van tükrözve azok szelleme és modora is. A Verne elmés, szikrázó irálya, előadásának világossága, párbeszédeinek szikrázó elevensége, festéseinek élénk változatossága, ugy igyekszünk legalább, — hogy a lehetőségig visszaadva, vagy legalább sejtetve legyen átdolgozásainkban.

Verne még teremtő ereje délpontján áll. Ujabb munkáiban nemcsak lankadás vagy kimerültség nem érezhető, sőt inkább folytonos emelkedés. S mi azt hiszszük, soká lesz még alkalmunk olvasóinkat az ő műveinek kivonatos ismertetésével gyönyörködtetnünk.

Himfy-dalok.

I.

Elkerülni vágytam arczod'
S szép szemednek csillagit,
Megszüntetni azt a harczot,
Mely szivet dúl, tép, szakit;
Oh de hát a csillagserget,
Mit az alkotó keze
Ékszerül az égre feltett,
Vakmerőn ki törli le?
— Szerelem az én világom,
S mely után oly égve vágyom:
Lényed csillagfény azon —
Letörölni nem tudom!

II.

Mint a csillag szende képe
Tiszta gyémánt fényivel
Az azur-ég tengerébe
Elmerül, majd ujra kel;
S bár kisérni nem is birja
Fényes utján földi szem,
Meg-megnyilik légi sirja
S újult fénynyel ott terem:
Ugy merül el a te képed
S feltünik uj fény középett
Lelkem titkos utain, —
Visszahozzák dalaim.

III.

A vihar felhőkönyvében
Szélvésznyelven irva áll:
„Oh ne higyj a földi létben,
Vége pusztulás, halál!“
S a derült ég tiszta lapján
A szivárvány igy beszél:
„Tiszta ég mosolyg le aztán,
Elsimul vihar, veszély.“
— Mikor, lányka, messze jártam:
Hittem a vihar szavában;
S most, hogy látlak édesem
A szivárványét hiszem!

IV.

Mennyi fény elfér az égen
Ott a csillag miriád!
Lenn a rét smaragd ölében
Milliónyi kis virág!
S az emberszív rejtekében
Oly kevésnek van helye, —
Egy virág, egy csillag épen,
S azzal is telistele...
Ám, ha benne csakis egy él,
Gazdagabb a föld- s a mennynél,
Kincse mégis végtelen,
Ha e kincs a szerelem.

Várady Antal.

Leonóra.*

Ó-angol románcz.

Leonóra késő éjjel, egy magában,
Nászruháját varrogatja mély buvában.

Sok keserves könnye hullott titkon érte;
Egy kisértet áll előtte most fehérbe.

‚Ki vagy, mi vagy? Édes apám? John testvérem
Vagy te William egyetlenem, mindenségem?‘

„Én vagyok, én, a te rég várt vőlegényed,
Ködben uszó Angliából most jövék meg.“

‚Csakhogy itt vagy drága William valahára,
Hát az igért selyem, bársony nászruhámra?‘

„Nem hoztam én selymet, bársonyt viganóra,
Ugy jöttem meg hűs halotti takaróba.

„Nem hoztam én suttogó szót, édes mérget,
Ments föl engem adott szómtól, arra kérlek.“

‚Hogy mentnélek! Elfeledted mi van hónap,
Adj egy csókot menyasszonyi foglalónak.‘

„Ajkam hideg, lehelletem borzadályos,
Csókom, ajkam, érintésem mind halálos!

„Hallod édes? Szól a kakas virradóra,
Azt, ki megholt, inti, készti indulóra.“ —

S Leonóra véle ment a bérczre, völgybe,
Réten, éren át egész a temetőbe.

Ott megnyilt a sír, a holdnak őszi képe
Végig feküdt hosszu keskeny fenekébe'.

‚Egymás mellett, csöndbe', békén, ki e három?‘
„Szeretőm volt mind a három, taval nyáron.“ —

‚Ott a zugban kik zsibongnak, nevetgélnek?‘
„Fiacskáik; mind a hármat én ölém meg.“ —

‚S lenn a mélyben, lánczot rázva, kik tanyáznak?‘
„A pokolnak őrkutyái — rám vigyáznak.“

Jegygyürüjét erre ott szemébe vágja:
‚Égessen meg a pokolnak tüze, lángja.‘

Csukássi József.

A műcsarnok.

A mult héten egy uj közintézet épitéséhez kezdtek a nagy sugáruton: a műcsarnok épitéséhez. A képzőművészetek számára emelnek állandó hajlékot, hogy zsellérkedése véget érjen, s oly csarnokba költözhessék, hol a fényelgő világ is meglátogathassa, a nélkül, hogy szük és meredek lépcsőkön több emeletnyi magasságba s egy félreeső helyre kelljen fölvergődnie. Tudvalevőleg ez a főoka, hogy a jelenlegi kiállitási csarnokot (az akademia palotájában) nem igen látogatja a közönség, legfőképen pedig nem az az osztály, melyben a maecenások születnek.

A műcsarnok épitésének története ismét egy szép fejezet ama mozgalmas eseményekből, melyek a hazai kulturának muzeumot, szinházat, a tud. akademia palotáját, stb. emeltek föl. Társadalmi szövetkezés, a jótékonyság olajos korsójának fölhasználása, s egyesek buzgalma adta nekünk közintézeteinket, mig máshol fejedelmi és patronatusi kegy ajándékozta azokat, mint például Bécsnek. A műcsarnok épitésére is a jó ügy buzgói fogtak kezet, s a közérdekeltségben és műszeretetben való hittel kezdték meg a munkát, mely rövid idő alatt oly eredményt vivott ki, mint kevés más.

* A Bürger ismert balladájában is feldolgozott tárgy, de egészen saját felfogással.

Ez uj közintézet a képzőművészetek állandó kiállitására emelkedik. Festészetünk rövid idő alatt oly lendületet nyert, hogy kicsi lett számára Macedonia, s a külföldnek is tudtunk szolgálni jeles művészekkel. Korának legkitünőbb tájfestője, Markó, Olaszországban élt; Zichy Mihály geniális képei felől Szentpétervárról hallottunk; a müncheni festészeti akademián ma már két magyar tanár működik: Wagner és Benczur; Munkácsyt az egész művész világ ismeri. És még hány jeles erő van és tanul külföldön! Itthon a kormány megbizásai és pályadijai kezdték foglalkoztatni festőinket, s mindenből kitünt, hogy a művészetek ez ágán van egészséges termés és erőteljes fris hajtás. Hanem egy művészi központot még eddig nem lehetett megalakitani. Az orsz. képzőművészeti társulat buzgólkodott ezen, de nem nagy sikerrel. E derék társulat, mely körülbelől tiz év előtt alakult (mikor a régi műegyesület selejtes külföldi festésekkel kezdte megtömni kiállitásait) s a magyar festészet gyámolitását tüzte ki feladatul, sehogy sem tudott oly vonzerőt adni kiállitásainak, hogy azok hatása mélyebb lett volna. Rendezett kitünő művekből érdekes kiállitásokat, melyekre hires külföldi művészek is küldtek festményeket, de az eredmény az lett, hogy a társulatnak a költségekre még rá kellett fizetni. Külföldön élő festészeink nem igen képviseltették magukat, mert kiállitott műveiket kevesen nézték s a megvásárláshoz reményük sem lehetett. A képzőművészeti társulat azt is kieszközölte a kormánytól, hogy az ő kiállitásáról vásároljanak évenként nehány ezer forint értékü festményt a muzeumi képtárnak, ezzel a külföldi festészeket igyekezvén a kiállitásokra kecsegtetni. Az óhajtott siker késett és késik. Ennek prózai oka, hogy a kiállitási helyiség szük, barátságtalan, félre esik a forgalomtól, s nagyon kellemetlen hozzá jutni.

Körülbelől ily viszonyok voltak Bécsben is, mielőtt a „Künstler-Haus“ fölépült. Azóta pedig meglévén a központ, a régi kalamitások is eltüntek. Az orsz. képzőművészeti társulat már régen gondolkozott, hogy máshol üthesse föl hajlékát. Először szóba jött, hogy a nemzeti muzeum népismei tárgyainak a második udvarban pavillont épitenek, s ott helyet kap a képzőművészeti társulat is. A terv tetszett, főkép azért, mert a muzeum nagytömegü látogatói bizonyára ide is eljutnak. Mikor azonban szóba jött egy iparmuzeum létesitése, majd pedig föllállitották a mintarajztanodát, aztán meg külön állami képcsarnok épitéséről beszéltek (az Eszterházy és muzeumi képtárak egyesitésére, a tervek mindig és mindig változtak.

Nincs két éve, mikor a képzőművészeti társulat választmányának elnöke: Ráth György ur egyszerre előállt azzal a tervvel, hogy külön képcsarnokot kell épiteni. Ennél merészebb tervet alig lehetett volna mondani akkor a társulatnak, melynek kevés vagyona és jelentékeny adóssága volt. Ráth ur azonban nagyon tisztán kiszámitott mindent. A társulatnak mégis csak volt annyi vagyona, hogy telket vásárolhat, de annyi még sem volt, hogy valami előkelő helyen vásárolja, pedig csak ott kellett. Akkor kezdték az óriás sugárut épitését, mely a főváros legéletteljesebb üterének van szánva. Itt Pest város fentartott magának, valamely közczélra, egy telket, kikötve, hogy csak oly árt fizet érte a sugárut épitő vállalkozóinak, a mennyiért ők jutottak hozzá. A képzőművészeti társulat tehát lépéseket tett, hogy e telek első megvételi jogát a város rá ruházza. A főváros hatósága hazafias készséggel teljesité e kérelmet, s a képzőművészeti társulatnak akkor már volt egy nagy és aránylag olcsó telke, ugy hogy annak puszta értékére akár kölcsönhöz is folyamodhatott volna az épitkezések megkezdésére. A kormány ez időben szintén keresett telket, hol az orsz. mintarajztanodát és az iparmuzeumi tárgyakat elhelyezhesse. A képzőművészeti társulat egyezkedni kezdett a kormány megbizottjaival. A telek egy részét átengedte a mintarajztanodának, és fölépitendő saját csarnokában helyet biztositott évi bérért az iparmuzeumnak. Igy egy részt oly összeghez jutott, mely a telekért fizetett árt fedezte, másrészt pedig a műcsarnok évi bevételeit 6000 forinttal szaporitotta.

A kedvező előzmények csak fokozták a kedvet és buzgalmat a további működésre. A műcsarnok létesitésére egy nagy bizottságot alakitottak a közügyek körül ismeretes férfiakból, s az elnökségre Majláth György országbirót kérték föl. Alig lehetett volna jobbra bizni e fontos ügyet. Majláth ur tekintélyes állását, befolyását, összeköttetéseit mind fölhasználta, hogy az ügynek hathatós szolgálatot tehessen, s rövid idő alatt épen abban a körben lett népszerüvé a műcsarnok ügye, melynek hathatós pártfogását a képzőművészeti társulat eddig csak kis mértékben tudta fölébreszteni. A főuri és főpapi körök érdeklődni kezdtek és jelentékeny összeget irtak alá a műcsarnok letesitésére.

A mozgalom minden irányban megindult, s a király megengedte, hogy a műcsarnok pártfogója Rudolf trónörökös lehessen. Felhivások jelentek meg aláirásokra, melyeket a vagyonos osztály meg is értett. A kevésbbé vagyonos osztály hozzájárulását pedig sorsjáték által vették igénybe. E sorsjáték nyereményeihez minden művészünk küldött festményeket, s áldozatkészségük becses és értékes műtárgyakat hozott össze.

Aránylag rövid idő alatt pályadijakat tüztek ki a műcsarnok terveinek elkészitésére, s összesen 44 pályamű közül lehetett válogatni. Láng Adolf budapesti épitész tervét fogadták el. Láng az épitési költségeket 234,801 frt 60 krra számitotta. Az épitésre több szakértőt felszólitottak s ezek közül Kéler Napoleon ajánlkozott, hogy a műcsarnokot 209,000 frtért fölépiti. Ez összeghez még hozzá számitva a belső diszitéseket is, az egész műcsarnok 270,000 frtba fog kerülni.

Gondoskodtak, hogy a műcsarnok jövedelme ne csak a képtárlat belépti dijaira szoritkozzék. Emlitettük, hogy a földszinten elhelyezendő iparmuzeum évenként 6000 frtot fizet. Egyik főjövedelmét azonban a műtermek fogják képezni. Az egész fővárosban nincs sehol alkalmas hely arra, hogy a festők nagyobb képeket vagy kisebbet is, — megfelelő világitásnál, — elkészithessenek. Itt lesz több ily műterem is, hol a művészek kényelmesen dolgozhatnak.

A műcsarnok épitésére ez idő szerint 165,000 frt gyült össze, s még körülbelől százezer frtra van szükség. Az adakozások eddigi mérve kecsegtető ez összeg pótlására. A sorsolás pedig még nincs értékesitve. A sorsolástól várt eredmények eddig nem felelnek meg annak a mértéknek, melylyei számitották, s a május első napjára kitüzött huzást alkalmasint elhalasztják, mert ez ideig az 50,000 frt értékü nyereménytárgyakkal szemközt az 1 frt 50 kros sorsjegyekből 30,000 frtnyi bevétel mutatkozik. Valószinü azonban, hogy ha aratás után még kaphatók lesznek sorsjegyek, ezekből is jelentékeny segélyt nyer a műcsarnok.

Most már foly a kőmüvesek munkája a sugáruton, az oktogon-téren tul, hol a magyar képzőművészeteknek diszes és állandó csarnoka lesz három év mulva. Ennyi idő van kitüzve az épitések bevégzésére. Akármely városi hatóság, vagy kaszinó sem vállalna magára tulságos terheket, ha három évi törlesztésre 200 vagy 100 frttal gyarapitana az adományokat. A bizottság a hatóságokhoz is intézett körleveleket.

Végül ide csatoljuk az eddigi adományok kimutatását.

Király ő felsége három évi részletekben fizetendő 7500 frt összeget, ezenfelül Rudolf trónörökös ő fensége, mint a társulat védnöke nevében 1500 frtot adományozott. Ő felsége a királyasszony 1000 frt, József főherczeg ő fensége pedig szintén 1000 frttal járult e czélhoz.

A pártolókul vagy alapitó tagokul ajánlkozott műbarátok, egyletek, hatóságok és egyesek neveinek, valamint az általuk tett alapitványok sora a következő: Budapest főváros közönsége az 554 frt 80 kr. megállapitott telekátruházási dij nagylelkü elengedésén felül 15,000 frt, báró Sina Simon 3000 frt, gróf Eszterházy Pál, gróf Waldstein János, az I-ső magyar átalános biztositó társaság, a hazai első pesti takarékpénztár egyenként 2000 frtnyi alapitványt tettek.

Pártfogókká lettek 1000 frtos alapitványnyal: ifj. gróf Breuner Ágost, Bonnáz Sándor csanádi püspök, gróf Csekonics János, gróf Erdődy Ferencz, az Egyesült Budapesti fővárosi takarékpénztár, gróf Festetich Taszilló, gróf Hadik Béláné szül. gróf Barkóczy Ilona, gróf Hunyady Imre, dr. Haynald Lajos kalocsai érsek, Ipolyi Arnold beszterczei püspök, gróf Károlyi György, gróf Karácsonyi Guidó, Kovács Zsigmond pécsi püspök, Kégl György országgyülési képviselő, báró Lipthay Béla, Lévai Henrik, Majláth György országbiró, Mihajlovics József zágrábi érsek, a Nemzeti Kaszinó, gróf Nemes Nándor, a szabadalmazott Nagykereskedői testület, ifj. gróf Nádasdy Ferencz, Perlaky Kálmán, őrgróf Pallavicini Alfons, Pfeffer Ignácz, Pulszky Ferencz, a Polgári kereskedői testület, báró Prandau Gusztáv, báró Podmaniczky László, Schlauch Lőrincz szatmári püspök, Samassa József egri érsek, báró Schey Fülöp, gróf Teleki Sándor, Tafler Adolf, Wechselmann Imre, báró Wodiáner Albert, báró Wodiáner Mór, kapriorai Wodiáner Albert, gróf Zichy Edmund, Zsivora György, Zalka János győri püspök, id. gróf Zichy János.

Alapitó tagokká lettek: Harkányi Frigyes, Lichtenstein herczeg, Unger Henrik és Deutsch Bernát 500—500 frttal, báró Wenckheim Frigyes 300 frt, Türsch Nándor 400 frttal, nemkülönben Brüll Miksa, báró Bézsán Nepomuk János, Barabás Miklós, Buzzy Bódog, Bubics Zsigmond apát, gróf Csekonics Endre, gróf Dégenfeld Lajos, Damaszkin János, gróf Erdődy Sándor, gróf Festetich György, Freund Károly, Grómon Dezső, Greguss Ágost, Helfersdorfer Ottmár apát, id. Hintz György, dr. Hirschler Ignácz, Keleti Gusztáv, Kugler Ferencz, Korbuly Bogdán, gróf Nemes Nándorné, báró Nopcsa Ferencz, özvegy báró Orczy Istvánné szül. báró Lipthay Ágosta, Perger János kassai püspök, báró Prónay Gábor, gróf Pejacsevics Pál, a „Pesti Lloyd“ társaság, báró Podmaniczky Frigyes, Schopper György rozsnyói püspök, Somssich Pál, Strasser Alajos, Szentgyörgyi Ottó, gróf Széchenyi Ferencz, Sáska Mihály, gróf Trautmannsdorf Nándor, Türr István, Weber Antal, Weber Ferencz és gróf Zichy Bódog egyenként 200—200 frttal.

Végrendeletileg is gondoskodott a társulatról, két elhunyt tagja: együttvéve 600 frt erejéig; e hagyományokat azonban eddig behajtani nem lehetett.

A sorsolásra műtárgyakat ajándékoztak: Aggházy Gyula 500 frt, Angyal Béla 50 frt, Ádler Mór 100 frt, Burszky István 120 frt, Barabás Miklós 600 frt, Bubics Zsigmond 150 frt, Bőhm Pál 400 frt, Benczur Gyula 1000 frt, Bródszky Sándor 700 frt, Beszédes Kálmán 200 frt, Czelner Károly 100 frt, gróf Csáky László 60 frt, Dux Zsigmond 150 frt, Dunaiszky László 100 frt, Doby Jenő 100 frt, gróf Erdődy Pálffy Lipót 150 frt, Greguss János 550 frt, Grimm Rezső 100 frt, Gschwindt Róbert 300 frt, Henszlmann Imre 100 frt, Hóra Alajos 200 frt, Han Antal 150 frt, Haske Ferencz 30 frt, Jakobey Károly 340 frt, Kratzmann Gusztáv 300 frt, Kratzmann Ede 150 frt, Keleti Gusztáv 500 frt, Lotz Károly 1500 frt, Ligeti Antal 400 frt, Landau 150 frt, Litzenmayer 50 frt, Molnár József 1200 frt, Mészöly Géza 605 frt, Madarász Viktor 1000 frt, Markó Károly 450 frt, Munkácsy Mihály 6000 frt, Morelli Gusztáv 100 frt, Marasztoni József 30 frt, Neumann L. T. bécsi műkereskedő 500 frt, Orlai Soma 300 frt, Pichler A. 200 frt, Révész György 200 frt, Székely Bertalan 1200 frt, Szemlér Mihály 450 frt, Spányi Béla 200 frt, Somogyi Dániel 300 frt, Sárdy István 120 frt, Spitzer Manó 150 frt, Than Mór 1800 frt, Tölgyessy Arthur 30 frt, Telepy Károly 300 frt, Újházy Ferencz 250 frt, Unger Vilmos bécsi tanár 150 frt, ifj. báró Vay Miklós 200 frt, Wágner Sándor 500 frt, Weber Ferencz 400 frt, gróf Waldstein János 200 frt, Zoó János 120 frt, Zichy Mihály 2500 frt és Zahoray János 150 frt értékben. — A nyereményeket továbbá a bécsi sokszorositó-egylet, a rajnai, nürnbergi s berlini rokonegyletek becses metszetekkel, az Athenaeum, a Franklin-társulat s Ráth Mór a kiadásukban megjelent illusztrált művekkel gazdagitották.

Mednyánszky Sándor.

(1816—1875.)

Ismét egyikét temettük el a haza leghűbb fiainak. Mednyánszky Sándor, volt honvéd-ezredes, majd emigráns, később több izben képviselő, m. hó 23-án, hosszabb szenvedés után elhunyt, s hült tetemei mult vasárnap nagyszámu közönség jelenlétében, mely megadni jött az elhunytnak a végtisztességet, a kerepesi temetőben átadattak az örök nyugalomnak.

*

Mednyánszky Sándor is gyermeke volt annak a kornak, mely ezrével termette a kiváló embereket. 1816-ban született Egerben, a hős Dobó városában. Már kis korában a katonai pályára készült s azt a Benczur (későbbi Porosz herczeg)-ezredben kezdte meg, hol főhadnagyságig vitte. De függetlenség után törekvő lelke nem birt kibékülni azzal a szellemmel, mely akkor az osztrák sereget eltöltötte. Már a 40-es évek elején kilépett a katonaságból s Karlóban, Sopronmegyében nyert alkalmazást mint harminczados.

A szabadságharcz kitörésekor egyike volt az elsőknek, kik a függetlenségért fegyvert ragadó nemzet hadseregébe kész katonai képzettséget vittek. Beállt honvédnek s csakhamar hadnagy lőn.

De ő itt nagyobb önállóság s szélesebb hatáskör után vágyván, tervet nyujtott be a honvédelmi bizottmányhoz a népfölkelés szervezésére vonatkozólag. A honvédelmi bizottmány a tervet elfogadta s annak foganatositásával meg is bizta őt.

A mit Mednyánszky e minőségében felmutatott, igazi regényhőssé qualifikálja őt. Megmutatta, hogy a honszerelem lángja mellett a bünös lélek is megtisztul salakjától. Ugyanis Győrmegyébe menvén, egy portyázó (guerilla) szabad csapat alakitása végett, melylyel a Győr körül öszpontositott magyar hadsereg balszárnyán, a Bakony felé volt működendő, szabadcsapatának magvát a börtönből kibocsátott 40 rabból alakitá. S mik lettek a társadalom e söpredékének szánt emberek az ő keze alatt! A legfegyelmezettebb, elszánt, lelkes és becsületes katonák, kik példakép szolgálhattak volna a rendezett sorhadaknak is.

MEDNYÁNSZKY SÁNDOR.

Szépen illusztrálja ezt egy példa, melyet Mednyánszky a „Honvéd album“-ban maga megirt. Mint a guerillacsapat vezére — századosi ranggal — egy nap kiséretével a zirczi apátságba toppant be. Az apát és a szerzetesek felette megijedtek a marczona harczosok láttára, el voltak rá készülve, hogy kirabolják vagy tán meg is gyilkolják őket; de Mednyánszky az udvaron szemlét tartva, kiadta a rendeletet, hogy ha bárki is a legcsekélyebb kihágást, akár a tisztes atyák személye, akár vagyona ellen el meri követni, azt azonnal minden könyörület nélkül főbe löveti. Erre aztán csapatját a kolostor folyosóján helyezte el, s másnap az apát nem győzött eleget hálálkodni a vezérnek a csapat közt tapasztalható fegyelemért. A legények lábujjhegyen jártak, még a beszélgetéstől is tartózkodtak, mintha templomban lettek volna, s az emberekkel zsufolt folyosó egész éjen át oly csendes volt, mintha egy lélek se lett volna benne.

A fősereg elvonultával M. a Mátra felé vette utját, s 1849. febr. havában megjelenvén szülővárosában, ott oly lelkesedéssel fogadták, hogy azonnal 300 önkénytes esküdött zászlója alá.

A kiállott fáradság és szenvedés azonban annyira meg-

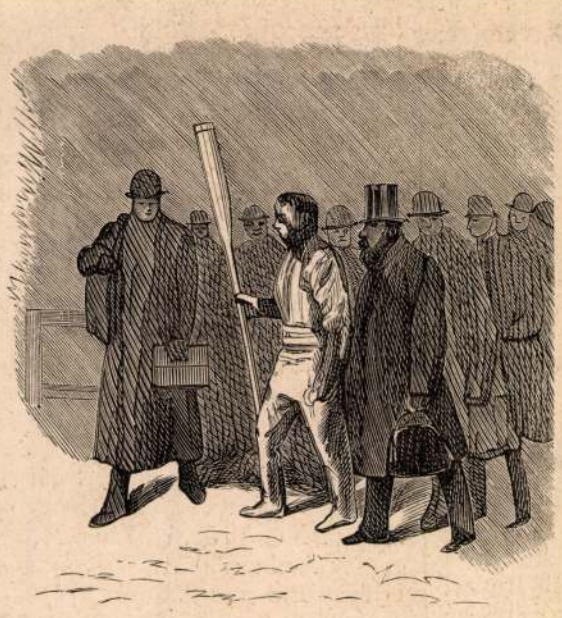

Elindulás.

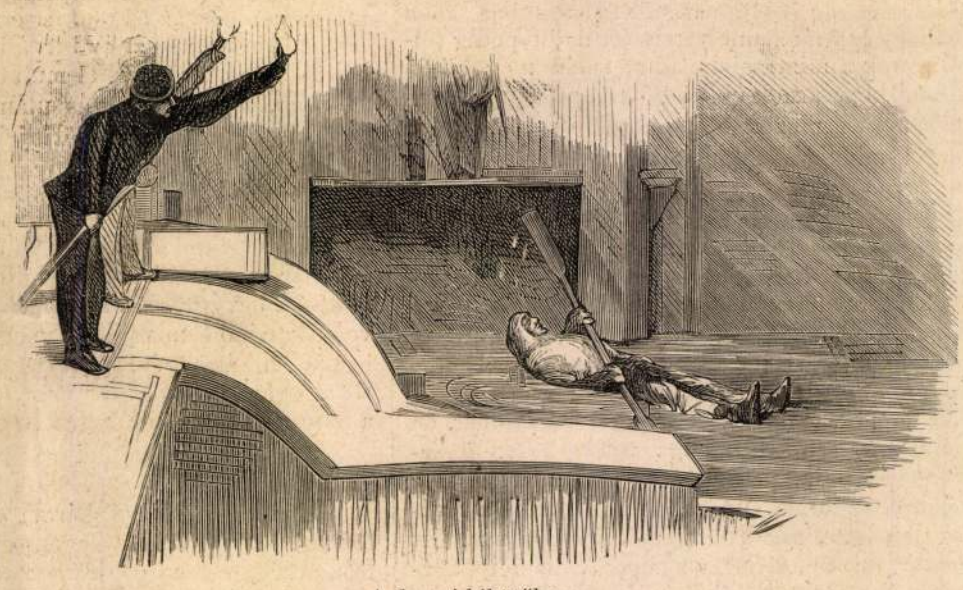

A doveri kikötőben.

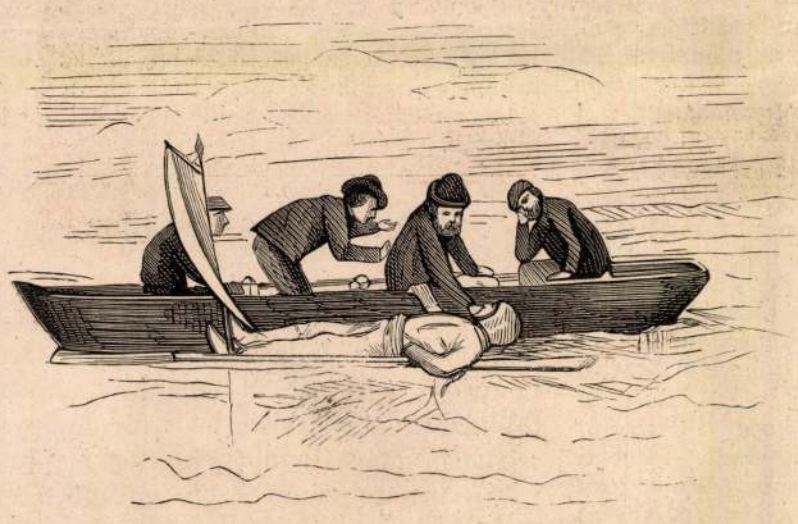

Reggelizés a hullámok közt.

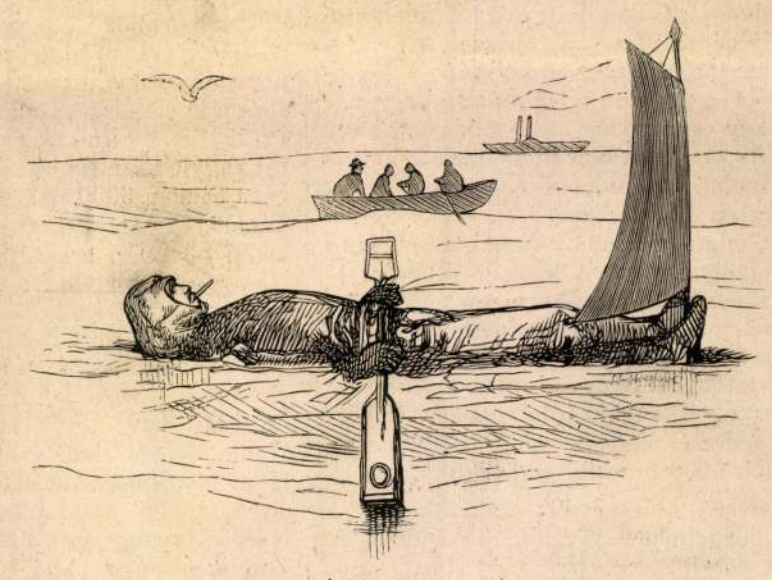

A tengeren.

BOYTON KAPITÁNY UTAZÁSA.

rongálta egészségét, hogy csapatát Dobrufszky főhadnagyra kellett biznia. Rövid pihenés után már Aulich táborában látjuk, kivel mint karsegéd részt vesz az áprilisi és májusi csatákban, melyek a magyar függetlenségi harcz diadalainak egész láncát tüntetik fel.

meg is felelt a feladatnak, Veszprém, Tolna- és Somogyban több ezer ujonczot gyüjtvén.

De időközben felviradt a világosi gyásznap s végre Komárom vára is hősies ellenállás után kapitulált. A vár átadásának föltételei megkötésére Haynau osztrák tá-

tott volna a hazában. De ő kivándorolt a többi emigrans után, s hontalansága tizenkilencz évét Londonban tölte, előbb irodalmi munkálkodással keresve meg kenyerét, majd a Cityben találva üzleti alkalmazást.

Számüzetése alatt meg is nősült, egy

A MŰCSARNOK A SUGÁRUTON. — (Láng Adolf tervrajza után.)

A harcz utolsó szakában a II-ik hadtest s igy Mednyánszky is Komáromban maradt. Az aug. 3-ki kitörés és diadal után Klapka egy 3000 főnyi dandárral a dunántuli megyékbe küldötte őt, hogy ott uj hadsereget szervezzen s az ott levő ellenséges erőt semmisitse meg. Mednyánszky

borszernagyhoz Harkályra küldött bizottság tagjai között ott volt Mednyánszky is.

A föltételek közt tudvalevőleg ott volt a Komárom várbeli őrség szabad elvonulhatása is, a tisztekre nézve kardjok és tiszti rangjok megtartásával. Mednyánszky tehát üldöztetés veszélye nélkül maradha-

fenkölt lelkü angol nőben találva vigasztalót, ki férjével ennek hazáját is meglátogatván, rokonszenves leirásokban ismertette azt az angol olvasó közönségnél.

Midőn 1866-ban Ausztria és Poroszország között kitört a háboru, az emigránsok porosz segélylyel sereget szerveztek hazá-

jok felszabaditására. Mednyánszky sem habozott neje és hazája közt, ennek érdekében elhagyta azt s Klapka legiójához sietett. Tudjuk, hogy az expedicziò nem érte el czélját, Mednyászky pedig elveszté szerető nejét, ki férje távozása feletti bánatában meghalt. E fölötti veszteségeért vajmi csekély kárpótlás volt, hogy a porosz hadügyér ezredesnek nevezte ki.

Az ezután következő időt Mednyánszky Turinban tölté Kossuth Lajos mellett, ki lelkének örökké bálványa volt.

1870-ben Szigetvár országgyülési képviselőjévé választá, a mint hazájába visszatért, s az országgyülési 48-as pártnak egyik kiválóbb hive lett s az maradt egész végperczeig. A haza benne ritka nemes jellemü, önzetlen és szerető fiát vesztette el. Nyugodjanak békében porai!

Az úszó város.

Verne Gyula regénye.

III. Fejezet. Mulatságok a hajón.

Másnap, márczius 31-dikén, vasárnap volt. Angol s amerikai — vagy franczia módon fogják-e megülni a hajón? Az angol vasárnap a nyugalom és magába szállás, az ima és kegyes elmélkedés napja; a franczia vasárnap a világi értelemben vett ünnepé: t. i. a fényüzés, hivalkodás és mulatságé. A hajó vasárnapja inkább ez utóbbihoz hasonlitott. Mindenki legszebb ruháját ölté magára, s a szép idő is kedvezvén, a délelőttet a fedélzeten tölté a hajó egész népe, sétálással, társalgással, hivalkodással. A fedélzet valódi boulevarddá változott; sürgés-forgás, csin és pompa látszott rajta.

Dél felé mindazáltal az angol-amerikai szellemnek is akartak adni valamit. A harang, mely máskor pontban délkor szólt a lunchre, most egy félórával előbb kondult meg. A fedélzet egész népe a nagy diszterembe tódult. Az asztalokon nagy rakás bibliák és ima- s énekes könyvek álltak, oszlopokban. Kiki választott belőlök.

A pap szerepét a hajó kapitánya vette át. Egy fejezetet olvasott föl angolul az uj testamentomból. Azután énekeltek. A gyermeksereg mezzo-sopránja kihangzott a férfiak altjából, s a nők félénkebb zsongásából. Ez körülbelöl egy félóráig tarta. S jó lett volna, ha ezzel az egész elvégződik. De még azután egy szónok állott föl, valami methodista-féle pap s a milyen üres, ép oly nagyhangu szónoklatot tartott. A textust az ótestamentom legelső verséből vette föl. Csakhogy, igazi amerikai létére, e helyett: „kezdetben teremté isten az eget és a földet“ igy olvasta: „kezdetben teremté isten Amerikát“ — erre aztán sokan azt nézték: merre van az ajtó.

A nap többi része vasárnap délutániasan telt el. Játszottak, mulattak. Estére a szalonban nagy hangverseny volt. Közben rá értek beszélgetni mindenféléről. A többi közt, ismerőseink körében, a szellemek is szóba jöttek.

— Hiszik-e uraim, — mondá Pitferge tudor, — hogy a Great-Easternnek is megvan a maga kisértete?

— Ne mondja!

— De ugy van. Az egyik tiszttől tudom, a ki több matrózzal is bizonyitja, a kik szemökkel látták. Éjjelenként egy setét árny-alak jelen meg és suhan végig a fedélzeten. Honnan jő? nem tudják. Még senki sem látta oly közelről, hogy vonásait az éji homályban megkülönböztethette volna, vagy szóba állhatott volna vele. De azért nem kevésbbé bizonyos, hogy látták.

— Szent Dunstanra! — kiálta Archibald százados, — meglessük valamelyik éjjel!

— Mese beszéd, — szólt Fábián, — a tudor tréfál.

— Nem tréfálok, — erősité ez.

— Tehát komolyan hiszen ön a kisértetekben?

— Hiszem a lelkek külön életét, a mi annál különösebb, mert orvos vagyok.

— Ön orvos? — kérdé Archibald megijedve.

— Nyugodjék meg, kapitány, — mondá mosolyogva a tudor — ut közben nem szoktam gyógyitni.

Ezzel a tréfával elütötték a dolgot.

Azon éjjel mindamellett Corsican Archibald kiment, s néhány órát töltött a fedélzeten. A feljáró lélek azonban nem jelent meg, valószinüleg nem találta elég setétnek az éjszakát.

A mint ezt Archibald reggel elbeszélte barátjainak, ugy hogy mások is hallhatták, egy halvány, setét arczu idegen különös figyelemmel látszott kisérni az elbeszélést. Több izben elment mellettök, s feltünően tolakodólag nézett szemeikbe, mintha ki akarná hivni figyelmöket. Alacsony, szikár ember volt, csontjaira aszott bőrrel s rosz szenvedélyektől idegessé és pirossá tett szempillákkal. Drake Harry volt — de Fábián nem ismerte.

— Ki ez az ember? — kérdé barátjától.

— Nem ismerem.

— Ki nem állhatom, — mondá Fábián. — Szenvedhetetlen ember. Mintha belénk akarna kötni. Kedvem volna megelőzni.

— Mit gondolsz? egy idegennel veszekedést kezdeni?

— De mikor oly gyülöletes a pofája!

Bocsássatok el két hajót, vitorla, kormány, delejtü nélkül a tengeren — végre is össze fognak ütközni. Dobjatok ki két planétát az ürbe: egymásra fognak esni. Vigyetek két ellenséget a legsürübb tömegbe: ösztönszerüleg föl fogják ismerni egymást s összecsapnak kikerülhetetlenül. Ez a végzetesség. Csak idő kérdése már, de be fog következni. Fábián barátjai érezték ezt; de összebeszéltek, hogy őrködni fognak felette.

A hajó azonban csak haladott, kedvező széllel és árral valamivel gyorsabban, ellenkező esetben lassabbacskán; de haladásában nagy különbség nem igen volt. Minden délben jegyzék volt olvasható a terem egy bizonyos pontján, mely pontosan megjelölte a haladás irányát, a hosszuság és szélesség pontját, a hol álltak, s az előtte való napi haladást. 240—250 tengeri mérföld volt a haladás egy huszonnégy óra alatt. A gépekben a gőznyomás emelése alig idézett észrevehető nagyobbodást elő a sebességben. A tudor itélete, hogy e nagy test mozgató ereje nincs kellő arányban tömegével, tökéletesen helyes volt. Viszont a természeti akadályok, a szél és habtorlat sem késleltették érezhetőleg a haladást. Bizonyos középsebessége volt a hajónak, melyet sem előre, sem hátra nem igen alterálhattak az olyas okok, a melyek a közönséges termetü hajók haladására oly feltünően szabályozólag hatnak. Még a köd sem igen; csak hogy akkor az elővigyázatot meg kellett kétszerezni, s ilyenkor különös jelek adták tudtul, ha más hajóhoz közeledtek. A jeleket egy külön erre rendelt haranggal adták. Egy ütés: hajó jő szembe; két ütés: hajó marad el a hajó orra felől; három ütés: a faránál; s igy tovább. A kormányos aztán tudta, merre kell csavarnia a kereket.

E lassu s egyforma haladásban volt valami méltóságos. A Great-Eastern közel sem érezte azon erős ingadozásokat, melyeknek kisebb hajók, a legcsekélyebb viharral is, martalékai szoktak lenni. A legnagyobb hullámzás közepette is megőrzé méltóságát. Ilyenkor mintha csak parton lettek volna s szilárd talaj, gyep vagy országut, a lábaik alatt.

— Akár lóversenyt is rendezhetnénk, mint Epsomban, — mondá egy vállalkozó szellemü.

— Miért nem, — felelé a másik.

Egy nap aztán csakugyan meg is kisértették. Igaz, hogy angol futtató paripák helyett, győzős, de nem oly gyors skót hegylakókkal kelle megelégedni: tudniillik a legügyesebb és legizmosabb matrózokkal, a kik csak voltak a hajón. A mennyi sportsman volt a Great-Easternen, mind részt akart venni a rendezésben, meg a fogadásokban. A nézők pedig, első sorban a hölgyvilág, nem hiányoztak.

A fedélzet két boulevard-szerü sétálója képezte a futtatási verseny-pályát. Háromszor kellett a hajót megkerülni a futóknak, a mi körülbelől ezerháromszáz méternyi utat tett ki. Ez elég volt gyalog futtatásnak.

Fábián, Corsican kapitány, Pitferge orvos és barátjuk is a nézők közt voltak. Az emberek egymás nyomták ki az első sorból, hogy annál jobban láthassanak. Fogadásokban sem volt hiány, az elmaradhatatlan angol szokás szerint. Ez a szerencsejáték, vagy a börzének egyik legkedveltebb neme ott. Ezereket lehet rajta nyerni és veszteni; sok iparlovag lett urrá, sok gavallér koldussá, az epsomi vagy derbyi gyöpön, a nélkül, hogy maga részt vett volna a futtatásban s paripája lett volna.

Drake Harry is a fogadók között volt. És pedig, szokása szerint nagyban, mert kártyán vagy koczkán rendesen mindenét szokta föltenni.

A futtatók közül kölönösen kettő vonta magára a közfigyelmet s költött legnagyobb várakozást: egy Wilmore nevü skót s egy O'Kelly nevü irlandi; amaz sovány, de izmos, nem magas, de széles vállu emberke; emez hosszu, mint egy angol paripa, mikor kinyulik. A doktor szerint amannak több chance-a volt; tisztább vérnek mondá — s bár maga nem tett, barátait arra ösztönözte, hogy arra tegyenek. Fábián is tett egy kis összeget, de az irlandira. Esetleg Drake Harry is szintén az irlandira fogadott s igy a két ellenség egy párton volt. A többi négy futóra (mert hatan voltak összesen,) alig történt fogadás.

A futás az adott jelre, s teljesen szabályos módon meg is kezdődött. Ketten már az első fordulónál lemaradtak. A harmadik a második forduló közepén bokában félre lépett s képtelen volt egyet is lépni. A negyedik is kidőlt a harmadik forduló elején. Csak Wilmore és O'Kelly maradt a versenytéren s még eddig egyik sem birta megelőzni a másikat. Mind a kettő nem csak ügyes és erős, hanem valóban tanult futó is volt, kiknek mesterségök a versenyfutás. Mikor csak ketten maradtak már, a harmadik fordulón, átalános hurrah kiáltások üdvözölték. Mindenki feszült érdeklődéssel, sokan pénzérdekkel is, leste az eredményt.

— Hurrah, O'Kelly! — kiáltott az egyik rész.

— Hurrah, Wilmore, a másik.

— A kicsi fog nyerni, a mint megjóslám, szólt az orvos. — Nézzék csak, nem is liheg, társa pedig észrevehetőleg. Pedig nem a láb teszi a futót, hanem a mell.

De ha Wilmorenak nagy előnye volt a mellében, O'Kellynek sem kisebb a lábai hosszuságában.

Czélnál voltak.

— Wilmore nyert! — hangzék a kiáltás.

— Egyik sem! együtt vannak! — volt a felelet.

Az igazság az volt, hogy Wilmore nyert,

Láng Adolf

ivod Sós, Aladár:
Die ungarische Baukunst am Ende des 19. Jahrhunderts. A Műgyűjtő. 1930. 8. 9. sz
240. l

A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT
VÉDNÖKE:

IZABELLA FŐHERCZEGASSZONY
Ő CS. ÉS KIR. FENSÉGE

AZ EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS VÉDNÖKE:

VASZARY KOLOS bíboros-herczegprimás.

ELNÖKSÉG:

Gróf HADIK-BARKÓCZY ENDRE v. b. t. t.
elnök.

ALPÁR IGNÁCZ, ZSOLNAY MIKLÓS
alelnökök.

Láng Adolf

1848 - 1913

Kassai szinház
Magyar szinház
Hold u. Földhitelintézet
Andrássy u. Régi mücsarnok
Vilmos császár ut
sz bérházak
Károly krt és Pulai Ede u.
sarok bérház

Lechner Jenő dr
jegyzete

Lang _____, [építész?] MDk

Nem volt jelentéktelen mester a kor kép-
zőművészeivel összehasonlítva sem.

Gerő László: A XIX. n. végi későeklektikus építészet
jelentősége Budapesten 162-175.

MÜEMLÉKvédelem

Bp. 1960. 3. n.

Lang.

l

Lykanemzromantika
56. l.

KÓZMA ANTAL
DOHÁNYÁRUDÁJA
OKÁNY

MDK

Lang Adolf

Az Andrássy-úti Műcsarnok, a Mintarajziskolával, és a társulati bérházzal.(Zeneakadémia). Lang Adolf rajza 1878. Repr.

SzmKT 50. 99.lap

Lang Adolf

(1848 – 1913)

wód

Zbluteloś 9

-III

757 (3571)
816 (44).

713.

1905.

ecember 16-án.
n.

~~us~~ nő~~l~~ ~~alak~~ ki testével jobb lábára
ép~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. Kibontott haját a szél
suszott. Jobb kezében villa végü
zét tart, a melyből láng tör elő.

4:115
0:~~110~~ cm.
0578 sz. leirattal 100 K-án.

251

Lang Adolf

Kassai szinhár

Erod

Lechinépen 518. l.

mintegy a szentek /alsó kép/ extáziást
apostolok csoportjába más alakokat is
szerepük van,mint pl.a nyavalyatörős i
sok által köti össze a földön állókat.
észrevehető Michelangelo hatása,a fels
de itt több liraiság van.-- A Keresztv
lia/ jelenete nem felelt meg az ő müvé
változatos gesztusokkal,a főalak szint
benne lirai részek /Mária és Magdolna
zició az övé,de a kivitel nyers;Giulio
A különböző európai muzeumok
Rafael neve alatt,ezek azonban legfel
latai szerint készültek.Ilyen XXXXX i.
Madonna del divin amore Nápolyban,stb.

Lang

LykaMagyműI800-50

62, 70, 202, 223-4,
350, 388, 440, 529. (

Láng Adolf

a régi Iparmuzeum

Repr.

Rückwardt

tragopogon porrifolius

szalzifit

Láng Adolf építész
élete és művei
Jakab Dezső felolvasása a MMÉ Egyletben
Közölve: Építő Ipar
Építő Művészet.
1917. máj: 13.
113–114. l.
1917. máj. 20.
123 — 124. l.
1917. máj: 27.
130 — 132. l
1917. jun. 3.
138–139. l.

ILLUSZTRÁCIÓK

Láng Adolf

éjutéri

a véronai Bevillacqua

palotá mutájára

tervéste a régi

Műcsarnokot.

Ibl Ervin

Képzőművészet.

Bpesti Hemle

1931. máj. 308 l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
803-1909.
jelzet.

Tétel szám	A munká		
	neve	minősége	lakh
	Bérje		
	A vörösklastromot kö		
	szének helyreállítási		
	keresetnül --		
1	Gyurni Jakab	ács	Szan
2	" András	"	
3	Szaborszky János	"	
4	Boninszky Fojtek	"	
	Összesen		
	A teljesített munkáz ki		
	talan keresztül vételét		

MDK

Lang Adolf

Az Andrássy-úti régi Műcsarnokot Lang Adolf épitette. 1877-ben nagyszabású nemzetközi kiállitás keretében volt a felavatása.

Pipics Zoltán dr.: A jubiláló Műcsarnok...

Uj Magyarság, 1936.ápr.26. 12.lap

LANG 1. *Adolf*, építész 1848—1913), Budapest egyik legszebb épületének, az olasz renaissance tiszta formáiban megtervezett Andrássy-úti régi Műcsarnoknak mestere. Német-csehszármazású volt s Bécsben tanult, ahol Ferstel keze alatt dolgozott. Egészen fiatal volt, amikor Budapestre került s a Műcsarnokra kiírt nemzetközi pályázaton az első díjat és a kivitelt elnyerte. Később a prágai akadémia tanárául hívják meg, majd néhány éven át Bukarestben működik, ahonnan ismét fővárosunkba kerül s itt több lakóházat, valamint a Magyar Színházat építi meg. Az ő művei a pécsi városháza s a bukaresti városi fürdő. Élete utolsó éveit Bécsben töltötte, mint a műegyetem tanára.

E. G. II. 10 l

van de Velde.

. 1620-ban. † Amsterdamban
) után.

aasztal, a hol egy hosszúnyakú
ohár van, a melyek félig itallal
innen balról egy levelyes galyú
l narancs, jobbról pedig három
le figyelmünket. Az előbbiek
biak körül egy mogyoró, apróra
asztal fedődeszkáján: »*J. van*
:.

cm. — Lelt. sz. 3540. — Vétetett
z. engedély szerint F. Kleinbergertől
— Elszámoltatott 1907 augusztus
molást jóváhagya az 1910 május
ározat (942–910).

zó adatok a Szépművészeti Múzeum-
Jan Jansz van de Velde: Le verre

III
494 (3540).
658 (553).

:494

Lang Adolf

épitéz

l. Siklóssy F K T tört.

174. l -

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Lang Adolf

Építész

l.

Ybl Lotz

166, 168, 207-1-

Lang Adolf

Trad
2

Lechner 1940

200 l.
201. l.

		Oroszlán vadászat	miniat.	pergam.	
		Főösszeg . . .			

Lang Adolf

épitéz

l.

Wick Kassa tört.

425. l.

Lang Adolf

építész

l.

Kis Pest

18. l.

Vay Ádám:

Mellig van ábrá
szeme, bajusza
A előbbi ös s a
alól:

Mundus
fis mu

s a fej körül:

Illustrissi
Vajvoda Ar

Vászon, méretei 18
Gr. Cáry László

Láng Adolf
épitész

irod

Barát-Éber-Takács

A művészet története
II. k. Európa művészete
Bp. 1934. 344. l.

Most már nem tiltakoztam és a tanitó ur megbizása alapján hetenként kétszer, szerdán és szombaton este közvetlenül leszállitottam a nyomdába a rendőri eseményekről szóló hireket.

Alig végeztem ezt a munkát néhány hétig, ugy látszik, a szerkesztőség teljes megelégedésére, mikor átjött hozzám a rendőrségi hivatalomba a Makói Hirlap kiadótulajdonosa, Neumann Jóska. Ezzel állitott be:

— Tudod, hogy ki vagyok, fiam, én Neumann Jóska vagyok, a legjobb magyar hazafi (ezt, hogy hazafi, inkább ó betükkel ejtette ki, mert nem tudott magyarul tisztán beszélni) én életfogytig mindig csak azt fogom kiáltani: le a mamelukokkal, le a pecsovicsokkal, éljen Justh Gyula!

E spontán kitörés után Neumann Jóska felszólitott, hogy legyek állandó belső munkatársa a Makói Hirlapnak és felajánlott havi harminc forint fixfizetést.

Meghatottan köszöntem meg a bizalmat, könnyek tolultak a szemembe, mikor a kezeimet szorongatta és azt mondtam, hogy az Uristen csak azt engedné meg, hogy ennek a tiszteletreméltó megbizatásnak meg is tudjak felelni. Hozzátettem még, hogy végleges választ csak akkor adhatok, ha az édesanyám is

Láng Adolf

Művészet 1903. 285, 426
– 1904. 55, 209, 212, 339
– 1905. 56, 71
– 1906. 421
– 1911. 99, 110, 386
– 1913. 214–215, 240

LANG ADOLF építész

SÁRMÁNY Ilona: Historizáló építészet az Osztrák-Magyar Monarchiában. Bp., Corvina, 1990 62-63.p. 73.p.

Lang Adolf

ś. nem Láng

Mil. 1848 Prag - Smi-
chow + Wien 1913
maj. 2 -

Thieme - Becker

22. 312. l.

880

Weirotter Franz Edmund

Szajnamenti-táj várkapuval. Vues de la Seine

No. 4. Rk.

K. 5.

138 m. 190 sz.

LANG ADOLF
épületész

Pécs

Széchenyi tér

TKM 365

LANG ADOLF
építész

Budapest

Műcsarnok

TKM 224

Láng

Művészet 1905. 347

Bondone Giotto tanitványa: As-
sii szt. Ferenc látománya 9(806), 12
(676). — Szent Krispin 9(806), 1301(
— Szent Rufinus 9(806), 1300 (67

Láng f.

Az állandó képárucsarnokban (műcsarnok) néhány képet állitott kr: 1881-ben.

LANG Adolf építész

Steinhardt Antallal 1895

SIKLÓSI Mária: A Pécsi Nemzeti Szinház rekonstrukciója.
= Szinháztechnikai Fórum, 18,1991,1-4. 43-49.ill.

Láng Adolf építész

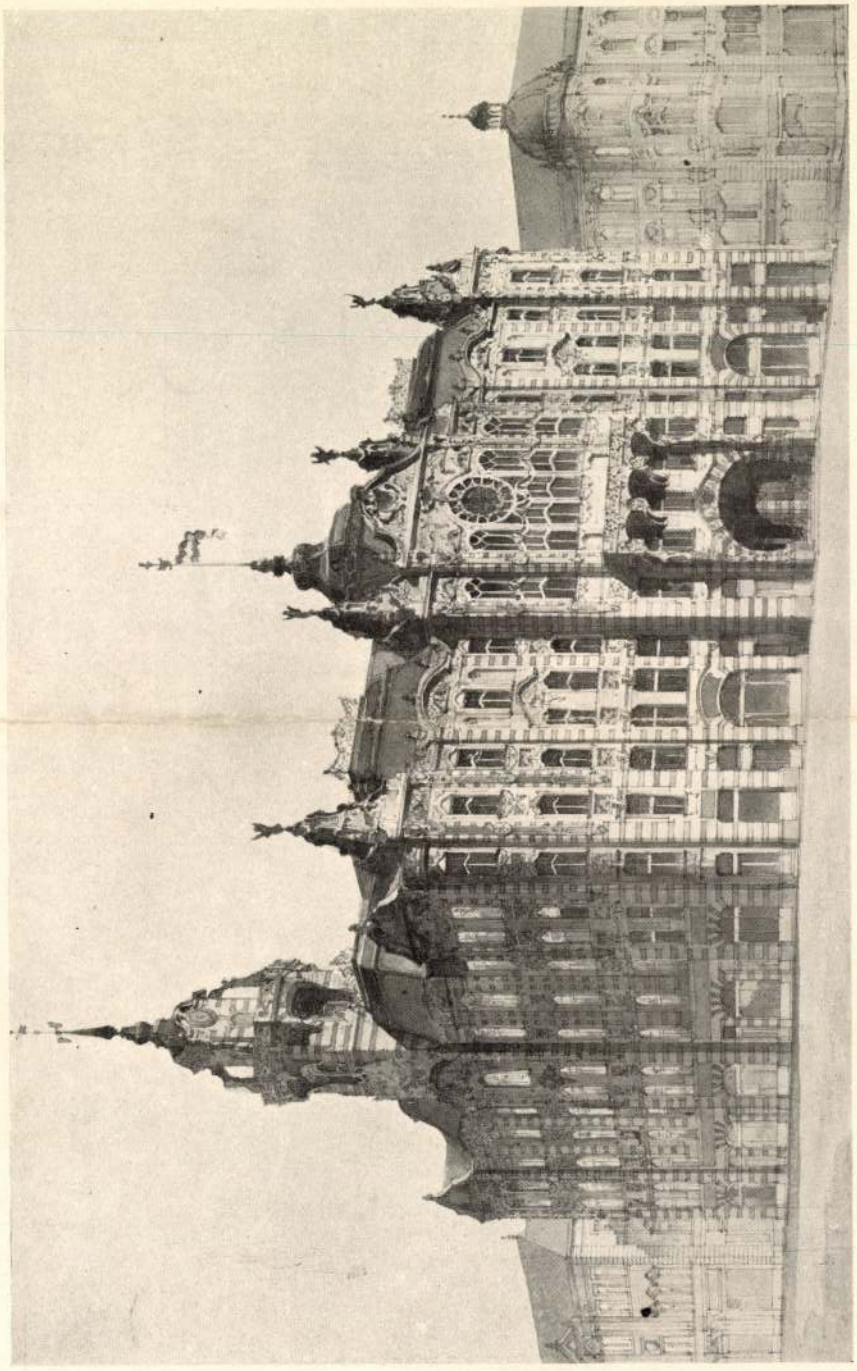

Távlati kép.

4. sz. — Megvett terv. — Jelige : Vörös kereszt. *Láng Adolf*, Budapest.

Király-utczai homlokzat.

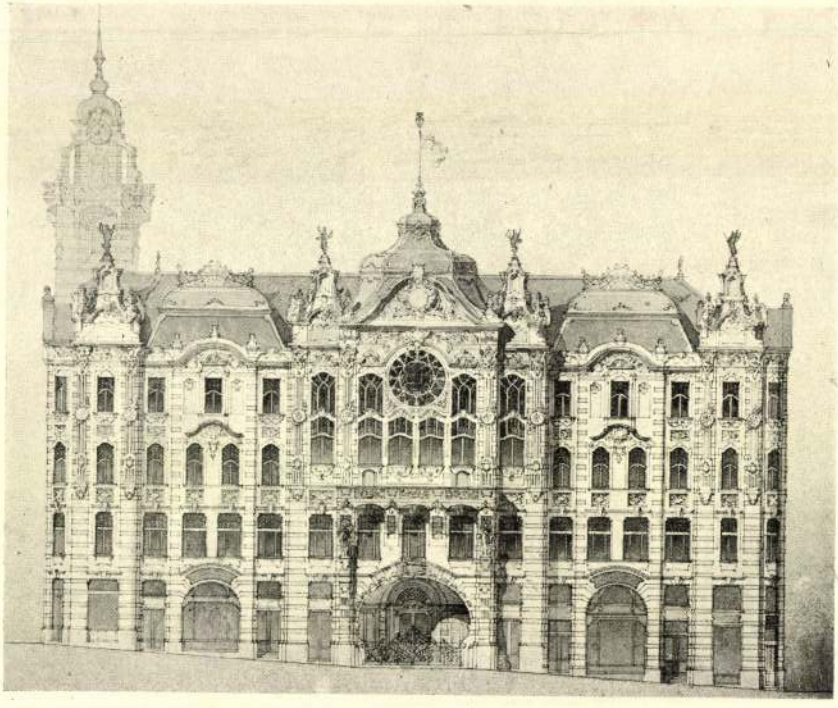

Széchényi-téri homlokzat.

4. sz. — Megvett terv. — Jelige: Vörös kereszt. *Láng Adolf*, Budapest.

Láng Adolf

Altenburger János

okleveles hegedű-tanár, a magy. kir. operaház, a Filharmonia-társulat tagja

Budapesti zeneconservatoriumában

VII. kerület, Erzsébet-körut 4. sz.

a beiratások naponta d. u. 4—6-ig eszközölhetők, **hegedü, zongora, cimbalom, citera** és az összes vonós és fuvó hangszerekre

Beiratási dij 2 frt. Tandij havonkint 5 frt.

Tanitás hetenkint háromszor, minden órában három növendék számára.

A tanári kar a m. kir. operaház kiválóbb zenemüvészeiből alakult.

Tanári kar:

124

Tanszakok	Tanárok	Tanszakok	Tanárok
Hegedü	**Altenburger János** a m. kir. operaház tagja.	Clarinét	**Altenburger János** a m. kir. operaház tagja.
Brácsa (Mélyhegedü)	**Barna Henrik** a m. kir. operaház tagja.	Fuvola	**Loschdorfer Engelbert** fuvola-müvész, a m. kir. operaház v. t.
Gordonka	**Popper Félix** a m. kir. operaház tagja.	Oboa és angolkürt	**Kotraschek Károly** a m. kir. operaház tagja.
Gordon (Nagybőgő)	**Rauscher István** a m. kir. operaház tagja.	Fagót	**Rauscher István** a m. kir. operaház tagja.
Zongora	**Bloch Kálmán** zongoraművész.	Szárnykürt (Flügelhorn) és trombita	**Clement Sándor** a m. kir. operaház tagja.
Cimbalom	**Kovács E.** czimbalommüvész.	Vadászkürt és tenorkürt	**Zimmermann Károly** a m. kir. operaház tagja.
Citera és Arionhegedü	**Sturm J. Fr.** cziteraművész.	Puzon	**Clement Sándor** a m. kir. operaház tagja.
Zeneelmélet	**Manchen F.** zeneszerző.		

Pesti Hirlap Naplás 1900 97 l.

122
l

A kassai új szinház. A kassai új nemzeti szinházat szeptember 27-ikén nyitották meg ünnepélyes módon, a budapesti nemzeti szinház tagjainak közreműködésével. Az új, csinos szinház a város kellő közepén, a Fő-utca ligetes sétaterén épült, ugyanott, a hol a régi kassai szinház — Magyarország első szinháza — állt és ápolta a magyar szinművészet ügyét 116 esztendőn keresztül. Az új szinházban, a mely a város tulajdona, összesen 46 páholy, 785 ülő- és 40 állóhely van. Épitése többe került 300,000 frtnál. A szinházat *Láng* Adolf műépitész tervezte.

A kassai uj szinház.

A következőkben lehetetlen volna a társulat tevékenységének minden mozzanatát, az események szövevényes egymásutánját követnem. Arra kell szorítkoznom, hogy az ötven év előtti szerény kezdettel szembeállítsam nagy vonásokban az elért fényes eredményeket.

1877—1911.

I.

Az Andrássy-úti műcsarnok. — A társulat negyedszázados évfordulója. — Az ezredéves kiállítás. — A városligeti műcsarnok.

A hetvenes években a társulat tevéken ségének javarészét a saját otthonának lé hozása foglalta le.

A Sugár-út (a mai Andrássy-út) ment fővárosnak jogában állott legalább 800 szögöl területet valamely közművelődé kisajátítási áron megtartani.

Ráth György közbenjárására ezt az e jogot a főváros nagylelkűen társul átruházta.

Ezen az alapon a társulat az akko

Miklós

Ma még a homlokzatán viseli társulatunk címét és emeleti díszes folyosóján, melynek mennyezetére Lotz Károly festett bájos allegóriákat, márvány táblákra bevésett nevek hirdetik, hogy kik áldoztak a felépítésére.

Lehetetlen feladat is volt, mindkét oldalról épületek közé beékelten, aránylag szűk helyen, célszerű kiállítási termeket elővarázsolni. Ahelyett a homlokzat az olasz renaissance egyik büszke alkotásának, csekély eltéréssel, az Andrássy-útra átültetett hasonmása.

S ebben az épületben szorongott húsz éven át a magyar művészetnek folyton növekedő termelése. Sok nehézséggel kellett küzdeni ...enne, sok jogos panaszra adott okot. S ...gis ez az épület éveken át a magyar mű...zet megerősödésének és fényes diadalai... színhelye volt, amellett hazánkban állandó, ...gen érdeklődő, látogató és vásárló közön... először látott falai között.

...7 november 8-án avatta fel ő Felsége a ...a műcsarnokot, hol az országos bizott...én Mailáth György fogadta s rövid ...ben mondta el az épület történetét. ...égének buzdító és elismerő szavai nagy

SZÉKELY BERTALAN: ÁGNES ASSZONY III.
TÁRSULATI MŰLAP 1865.

ny-
tre-

én a
négy-
si célra

elővételi
atunkra

r épülő Sugár-úton 698 négyszögölnyi területet vett meg, rendkívül kedvező áron, 55,000 forintért. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium ennek a területnek nagyobbik felét átvette a mintarajziskola céljára még mindig kedvező áron szintén 55,000 forintért, úgy hogy a társulatnak 334 négyszögöl terület ingyen megmaradt. De az építkezés költségeinek összegyűjtése végett a hazafias áldozatkészséghez kellett fordulni.

Több újítás előzte meg a rendszeres gyűjtést.

A társulatnak tagjai alapítók voltak, ha egyszer s mindenkorra legalább 200 forintot és rendes tagok ha évi 10 forintot fizettek.

Az alapszabályoknak kiegészítésével azontúl pártfogó tagok lehettek azok, kik legalább 1000 forintot adtak a társulat céljaira. Az alapító és rendes tagokkal szemben kiváltságos előnyük az, hogy mint pártfogók a választmány örökös tagjai és a társulat sorsolásaiban egy helyett tizenöt számmal részesednek.

Az építési tőke gyarapítására szolgált az is, hogy a már említett „Nemzeti Képcsarnokot alakító Egyesület", a műcsarnok létrehozása érdekében, 1875 március 7-én tartott közgyűlésén elhatározta egybeolvadását a mi társulatunkkal, oly feltétel alatt, hogy társulatunk 1877-től kezdve évenkint 1000 forintot tartozik fordítani magyar művészektől való festmények vásárlására, az Országos (Esterházy) most szépművészeti múzeumi képtár számára. Ezzel társulatunk két elődje — a Műegylet és a Képcsarnok-egylet — örökségét véglegesen átvette s attól fogva évekig egyedül képviselte a magyar képzőművészet érdekeit.

A gyűjtésre alakított országos bizottság élére, elnökül, Mailáth György országbirót sikerült megnyerni. S valóban, ez a szerencsés választás a sikernek teljes biztosítása volt. Nemcsak azért, mert az ország első zászlósura volt, hanem személyes tekintélyénél fogva is Mailáth György előtt minden ajtó nyitva állott s neki tagadó választ senki sem adhatott. Rövid két esztendő alatt 114,000 forint folyt be az új pártfogó tagok részéről a műcsarnok építésére. Fényes példával járt elől ő Felsége a király s bőkezűen követték az uralkodó ház tagjai, összesen 14,000 forinttal. A főváros 15,000 forintot áldozott.

SzmKT50 — 109–110. C.

A társadalom színe java sietett résztvenni az adakozásban. Művészeink saját alkotásaikat ajándékozták e célra, mintegy 40,000 forint értékben.

A társulat pályázatot hirdetett a műcsarnok terveire, melyben nemcsak hazai, hanem külföldi építőművészek is vehettek részt. Az 1874 július 20-án letelt határidőre 45 tervezet érkezett. A győztes pályamű szerzője Lang Adolf volt. A pályabiróság, melybe a bécsi Ferstel, Hansen és Schmidt kiváló mestereket is meghívták, egyhangúan az ő tervét találták legmegfelelőbbnek.

A műcsarnok két év alatt elkészült. Teljes összegében, az utólagos beruházásokkal együtt és a telek értékének hozzászámításával, 341,352 forint (682,705 korona) beruházási értékben szerepel a társulat vagyonmérlegében.

1888-ban a társulat a műcsarnok háta mögött még két telekrészletet szerzett meg, együtt 40,568 korona értékben, azokkal együtt az egész telek 526 négyszögöl kiterjedésű.

Az építkezés költségeire az adakozások nem voltak elegendők, ezért a pesti hazai első takarékpénztár egyesülettől 50,000 forint rövid lejáratú jelzálogos kölcsönt kellett felvenni.

Annyira más szerkezeti, beosztási és világítási feltételek mellett épülnek azóta a kiállításokra szánt csarnokok, hogy aki nem ismerte az Andrássy-út 69. szám alatti kis palotát akkor, amikor a magyar művészet termelése évről évre megtöltötte szűkös termeit, aliga találná ki az eredeti rendeltetését.

be
me
vész
nak
meleg
séget
187
király
ság él
beszédb
Ő Felsé

lelkesedést keltettek. A megnyitásra rendezett kiállításon a magyar művészet szokatlan gazdagságban tárúlt a nézők elé s először volt alkalma a fővárosi közönségnek elsőrendű francia képeket is látni.

Trefort miniszter jóakaratából a műcsarnok alsó és magas földszintjén, az iparművészeti múzeum nyert elhelyezést s az évi bér a társulat anyagi helyzetét könnyebbítette.

Időközben a mintarajziskola is felépült. A Vörösmarty-utca felé eső, másik szomszédos saroktelket pedig szintén a társulat vette meg, 21,000 forintért, mely célra ő Felsége az udvartartási javadalomnak művészeti célokra rendelt részéből nagylelkűen 30,000 forintot engedélyezett. Előzetes megegyezés szerint ezen a telken épült fel a társulat bérháza a Zeneakadémia befogadására. összesen 131,108 forint költséggel. A hiányt az első m. ált. biztosító társaságtól felvett 60,000 forint jelzálogos kölcsönnel kellett fedezni s még igen tetemes lebegő adósság is maradt. De az idő igazolta azt, hogy a társulati bérházra fordított költség nagyon hasznos beruházás volt.

Láng Adolf

épitesz

1848 — 1913

Revai XX. 536. l.

Reims XX .536.1.

Láng Adolf

l.

Kelet: Művészek dolg

394. l.

PITOZOTT SZÉK.

7. század második feléből.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

Steinhardt Antallal közösen a szegedi gőzfürdő részére készített tervét, a városi hatóság kívánságára, módosította.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1892. XIII évf.

aug. 23. sz. 2. old.

Láng Adolf

Művészet 1911. 386. l.

AZ ANDRÁSSY ÚTI MŰCSARNOK SORSA. Az állam 1896-ban, a millenáris kiállítás alkalmából, a Képzőművészeti Társulatnak kiállítások rendezésének céljára a Városligetben díszes műcsarnokot építtetett s a Társulat ekkor végleg kiköltözött az Andrássy-út 69. szám alatti palotájából és székhelyét véglegesen az új műcsarnokba helyezte át. Az azóta elmult másfél évtized alatt az Andrássy-útnak ez egyik legszebb ékessége, amely két évtizeden át a legszentebb hajléka volt képzőművészetünknek, különböző célokat szolgált, míg a legutóbbi esztendők óta a Magyar Vasuti és Hajózási Klub bírja bérben. A klub azonban egy, a célnak megfelelő, modern új palotát építtetett magának és 1912. őszén elköltözik az Andrássy-útról. Így a tulajdonos Képzőművészeti Társulatnak a palotát ismét bérbe kell adnia, sőt ha alkalmas vevő kínálkozik, eladnia, hogy a palotába fektetett összeget nemes céljai előmozdításának a javára kellőleg gyümölcsöztethesse. És könnyen megeshetik, hogy a nagy építőművésznek: Láng Adolfnak remeke, amely egyik gyöngyszeme Budapest egész építkezésének s amelynek belsejét Lotz mester örökszépségű freskói ékesítik, csákányok alá kerül és nyomtalanul eltünik a föld színéről. Reméljük és hisszük azonban, hogy ezt meggátlandó, az állam vagy a székesfőváros igyekezni fog a palotát magának megszerezni, melyek akármelyike mostani alakjában is pompásan felhasználhatja.

jóváhagyás alatt.

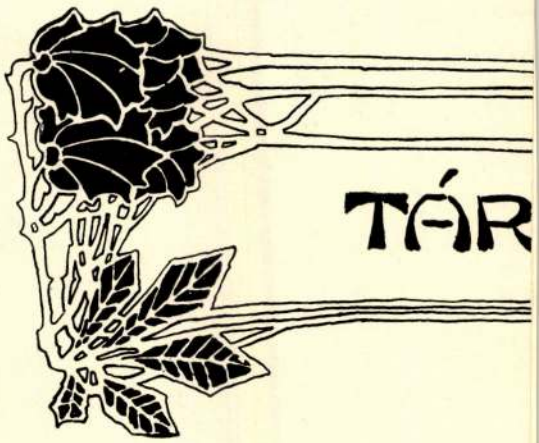

PAPIRSZ

EREDETISÉG

Minden művész életében van egy oly időszak,

Lang Adolf

* **A »műcsarnok«** bizottsága vasárnap ülést tartott s az abban előterjesztett jelentésből értesültünk, hogy a művészház a Lang Adolf terve szerint fog épülni, 280,000 frtba kerülne s homlokzata már a jövő év májusára kész lehet. Van e célra eddig 62,000 frt; az érkezett adományok összege 51,000 frt s a mi hiányzik, azt főleg nagy sorsjáték utján, hatvanezer sorsjegygyel igyekeznek beszerezni, s Pulszky Ferenc inditványára elhatárzák fölkérni a hölgyeket, a másfélforintos sorjegyek elárusitására.

Fővárosi Lapok
1875. 114. l.

BUDAPEST
1932 FEB 15

Lang Adolf

Közintézetek, egyletek.

— **A műcsarnok tervei.** Az orsz. képzőművészeti társulat áital saját műcsarnoka épitészi terveire kitüzött pályázat következtében 46 tervrajz érkezett be. A bizottság, mely hazai és külföldi szakférfiakból alakult, e terveknél először is a művészies külcsint, másodszor pedig a helyiségek czélszerü beosztását tartotta fő irányadóknak. E szempontokból a bizottság az első jutalmat a „Heuréka“ föliratu tervnek itélte, mely ama két tulajdonságot: a művészi alkotást a helyiségek sikerült beosztásával legjobban egyesiti. A második jutalmat a bizottság a belbeosztás kitünő megoldásáért a „Legyen e ház a magyar művészet hona“ jeligével ellátottnak itélte; a harmadikat pedig a művészeti jelessége által kitünt „Artibus“ jeligéjünek. Az első jutalomra méltatott terv készitőjét egyuttal az épités vezetésére is ajánlja a bizottság, egyszersmind ajánlja a bizottság még az orsz. képzőművészeti társulatnak, hogy vásároljon a szóban levő térség mellé még egy területet, hogy teljesen elegendő legyen a világosság s a helyiségek megfelelő elhelyezést nyerhessenek. A pályadijt nyert tervek szerzőinek nevét rejtő leveleket a bizottság nem bontotta föl. Ugy hallani, hogy a két első dijt hazai épitészek nyerték.

Vas. Ép. 1874. 540 l

...ester, gr. Keglevich Gábor. th. biz. tag.

és porvai utakon s egyéb alkalommal eszközölt vételekből és ajándékokból 353 néprajzi és 118 természetrajzi tárgy került a múzeumba. Az utóbbiak közül tudományos szempontból igen jelentős a Tündérmajor területén az ott elhuzódó alsókrétakorú mészkőben talált 2 Teleosaurus-csigolya, melyeket a múzeumigazgatót 1 lelkesen támogató Walla Géza ajándékozott a múzeumnak.

75. ZOMBOR. 1. *A Bács-Bodrogvármegyei Történelmi Társulat múzeumában* 1910-ben csak a belső rendezés munkálatai folytak. Gubitza Kálmán múzeumőr és Trencsény Károly titkár a jelenleg is még a megyeház három termében összezsúfolt gyüjtemények 1909. és 1910. évi gyarapodásait leltározták, czédulakatalogusba foglalták, jelezték, számozták és véglegesen elhelyezték, illetve a ki nem állítható tárgyakat ládákba csomagolva zár alá helyezték s a múzeum összes gyüjteményeiről, szakcsoportok szerint, 12 új szakleltárt nyitottak

Lang Adolf

Adolf tervét a művészi kiképzés és a praktikus térbeosztás szempontjából a zsűri egyhangúlag a legkiválóbbnak jelentette ki. (Lt. 1874—720.)

Úgy látszik azonban, hogy a bíráló építészek véleménye nem egyezett a festőkével, akik már 1877-ben kifogásolták a sötét termek célszerűtlen beosztását. *Than* Mór 1877. évi november hó 11-én a következő indítványt terjeszti a Társulat választmánya elé (Lt. 1877—1085.):

«Miután a Műcsarnok épületében a kiállítási helyiségek, különösen a felülvilágított terem s a cabinettekre osztott helyiség nem felelnek meg eléggé a kívánalmaknak a világítás és tágasság tekintetében, utasítsa a t. választmány az építő bizottságot, hogy az magát festészekkel kiegészítve egy javaslatot tegyen ezen hiányok célszerű átváltoztatására. Ezen indítvány éppen nem szorul indokolásra, csak azon egy óhajtásomat fejezném ki a t. választmány előtt, hogy az építő bizottságba Barabás Miklós és Madarász Viktor urat ajánlanám különösen.»

A főváros által felajánlott 800 négyszögöl telek birtokában a Társulat a Műcsarnok épületén kívül egy másik hő vágyának teljesülését is keresztül*ét*, melyet éveken át szorgalalósítása valójában a Társuezésre álló 800 négyszögöl iár hó 8-án kelt beadványában (Lt. 1874—101.) *Trefort* Ágost kultuszminiszternek felajánlotta, hogy azon a Műcsarnok szomszédságában az első állami képzőművészeti akadémia és rajztanárképző intézet felépülhessen. Ugyanakkor ajánlatot tett arra,

letet bocsátott a kisajátítási áron rendelkezésére, mely elővételi jogát a főváros a Képzőművészeti Társulatra ruházta. A Műcsarnok felépítése így a megvalósulás stádiumába jutott. Most már csak az építés anyagi eszközeit kellett előteremteni a Társulatnak, melynek munkájában maga mellett találta második védnöke, *Rudolf trónörökös* s az építési bizottság elnöke, *Majláth* György országbíró mellett a magyar társadalom színejavát. A királyi ház, a főváros és a magánosok forintjai és krajcárjai, a művészek képei és szobrai, melyeket az építés céljaira rendezett sorsolásra 10.000 forint értékben felajánlottak, két év alatt 114.000 forintra nőttek fel. Társulatunk pártfogóinak zöme ekkor tette alapítványát. A *Nemzeti Képcsarnok Egylet* 1875. évi március hó 7-én Társulatunkkal összeolvadva 30.000 forinttal gyarapította az építés fedezeti összegét. Látnivaló ebből is, hogy a Társulat a maga életképességével, széleskörű tevékenységével és mozgékonyságával hogyan abszorbeálta egymásután a részletkérdésekkel foglalkozó kisebb egyesületeket.

A Műcsarnok építésére hirdetett pályázat sikerére jellemző, hogy arra negyvenöt pályaterv érkezett be. A zsűri *Ráth* György igazgatóválasztmányi elnök elnöklete alatt a magyar *Lechner* Lajos, *Weber* Antal, valamint a tárgyilagos bírálat céljából meghívott *Ferstel* Henrik, *Hansen* Teofil, *Schmidt* Frigyes és *Falke* Jakab bécsi szakférfiakból állott. Az 1874. évi augusztus hó 7-én kelt bírálati jegyzőkönyv szerint az első díjat a «*Εὑρήκα*», a másodikat a «Legyen e ház a magyar művészet hona» és a harmadikat az «Artibus» jeligéjű pályaterv nyerte. A jeligés levelek felbontásánál kitűnt, hogy a díjnyertes építészek: *Lang* Adolf (I.), *Halmai* Andor (II.) és *Förster* Emil lovag. (III.) A kivitelezéssel megbízott *Lang*

A főváros által felajánlott 800 négyszögöl telek birtokában a Társulat a Műcsarnok épületén kívül egy másik hő vágyának teljesülését is keresztülvihette, t. i. a *mintarajztanodának felépíttetését*, melyet éveken át szorgalmazott s amelynek ez alkalommal való megvalósítása valójában a Társulat közbenjárásának köszönhető. A rendelkezésre álló 800 négyszögöl telek felét ugyanis a Társulat 1874. évi február hó 8-án kelt beadványában (Lt. 1874—101.) *Trefort* Ágost kultuszminiszternek felajánlotta, hogy azon a Műcsarnok szomszédságában az első állami képzőművészeti akadémia és rajztanárképző intézet felépülhessen. Ugyanakkor ajánlatot tett arra,

Lévai KUT, 1929 148. l.

Hansen Theil, *Schmidt* Frigyes és *Falke* Jakab bécsi szakférfiakból állott. Az 1874. évi augusztus hó 7-én kelt bírálati jegyzőkönyv szerint az első díjat a «*Εὑρήκα*», a másodikat a «Legyen e ház a magyar művészet hona» és a harmadikat az «Artibus» jeligéjű pályaterv nyerte. A jeligés levelek felbontásánál kitűnt, hogy a díjnyertes építészek: *Lang* Adolf (I.), *Halmai* Andor (II.) és *Förster* Emil lovag. (III.) A kivitelezéssel megbízott *Lang*

MERÉSZ GYULA: A MŰVÉSZ ÉS FELESÉGE.

KÉZDI KOVÁCS LÁSZLÓ

KACZIÁNY ALADÁR: SZENT ÉJSZAKA.

KRUSNYÁK KÁROLY: KRISZTUS LEVÉTELE A KERESZTRŐL.

hogy a felépülő Műcsarnok egy részében az *állami iparművészeti gyüjteménynek* biztosít mérsékelt bér ellenében helyet. Trefort ez év február 28-i leiratában magáévá tette a Társulat javaslatát (Lt. 1874—288.) és a felajánlott telekrészt 55.000 forintért megvásárolta. A király e szerződést ugyanez év május 3-án jóváhagyta. (Lt. 1874—544.)

Igy juttatott fedél alá a Képzőművészeti Társulat fennállásának tizenharmadik évében négy nagyfontosságú művészeti intézményt, amelyek mindezideig hiányoztak nemzetünk kultúréletéből s amelyek kisugárzó forrásaivá lettek a későbbi évtizedek tüneményes fejlődésének.

A Műcsarnok épületét 1877. évi november 8-án avatta fel fényes külsőségek között, elismerő és buzdító beszéd kíséretében I. Ferenc József királyunk nagyszabású nemzetközi kiállítás keretében. Ez az avatás záróköve volt a Képzőművészeti Társulat története heroikus küzdelmekkel teljes kezdeti szakaszának, de egyszersmind alapkövét jelentette egy dicsőséges új korszaknak, melynek ismertetése már kívül esik jelen tanulmányom keretén.

Lévai KMT. 1929
149.1.

A király és családjának pártoló kegye azonban *a régebbi Műcsarnok Andrássy-úti palotájának építésénél* nyilatkozott meg a maga imponáló bőkezűségében, melynek költségeihez 30.000 forinttal járult.

A magyar képzőművészetnek új és állandó hajlékot emelni a Társulat régi és nagyfontosságú feladatának tekintette. Már az 1865. évi közgyűlés, amely az Akadémia palotájának e célra való igénybevételét tudomásul vette, megállapította, hogy «a képzőművészeteknek hasonló tulajdon palotával kellene bírni, hogy nemzetünkhöz méltó álláspontra jussanak. Eljövend az idő, melyben vagy a törvényhozás, vagy a szociális működés útján a képzőművészeteknek is lakházat állítand a nemzet a már kiáltóvá lett szükség kielégítésére.»

Pulszky Ferenc elnökünk még 1868-ban átirattal fordult Pest város tanácsához, amelyben kérte, hogy «a régi városi színház helyén emelendő épületben műkiállítási helyiség is építtessék». (Lt. 1868—149.) 1872-ben azonban a főváros szabályozási munkálatainak megindulásakor, nevezetesen a Sugár-úti építkezések kiírása alkalmával, más módozat kínálkozott a kérdés megoldására.

A Társulat 1872. évi január hó 27-én gróf *Szapáry* Gézához, a Közmunkatanács akkori alelnökéhez folyamodott (Lt. 1872—78.), hogy hasonlóan a bécsi Künstlerhaus kedvezményes feltételekkel történt felépítéséhez, a magyar Műcsarnok számára is biztosíttassék megfelelő díjtalan telekrész a Sugár-úton a városfejlesztési alap részéről. A kedvező döntést mind a főváros, mind a Közmunkatanács még ez évben meghozta. A Sugárút kiépítésére szövetkezett banktársulat ugyanis a fővárosnak egy középület emelése céljából a Sugár-úton választandó 800 négyszögölnyi terü-

Társulatunk tevékenysé
amikor a nemzet és királya
békés atmoszférájában, a l
aranykorát élte meg.

A király érdeklődését
okmányaink tanusága szeri
109.), majd *Sennyei* Pál bár
de fel kell tennünk, hogy a
volt. A király 1866-ban tet
céljaira, de erkölcsi támoga
fogását a Műcsarnok építés
sem vonta meg. *A koronáz*
ban. A Lt. 1867—56. szám a
szeket a koronázás idejében
való részvételre. A Lt. 186
koronázásra Szapáry Antal
templomba, tizet az esküem
a résztvevő művészek jól
A Lt. 1867—59. számú ak
kapták: Barabás, Kovács,
Ferenc és Béla, Molnár, Th

NÁDLER RÓBERT: HOLT DRÁVAÁG.

Láng Adolf (Prága, 1848. jun. 15. -- Bécs, 1913. máj. 2.): épitész. Bécsben szerzett oklevelet, majd Ferstel mütermében dolgozott. 1870-től Bp.-en müködött, itt a Sugárut Épitő Vállalat vezetője. Bp.-en több bérházat és középületet épitett (a régi Zeneak., a régi Mücsarnok stb.). Hosszabb ideig Bukarestben a Technikai Főisk. tanára volt, majd ujból Bp.-re jött s társas viszonyba lépett Steinhardt Antallal. További müvei: Magyar Szinház (1897), a pécsi szinház (1893--95) és városháza (1907), a kassai szinház (1899). Később Bécsben telepedett le. -- Alkotásai a historizáló ujreneszánsz és ujbarokk stilust képviselték.

Láng Adolf építész

Magyar Életrajzi Lexikon

A RÉGI MŰCSARNOK

épületét, melynek első emeletét az Új Magyar Képtár foglalja el, Láng Adolf építette 1875—1877 között. A lépcsőházat és az első emeleti üvegezett folyosót

LOTZ KÁROLY

falfestményei diszítik.

Láng Adolf K

Szépm. Múzeum
Új magyar képtára-
nak kat.
Bp 1928.

1918-ban történt, hogy az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat az Andrássy-úti régi Műcsarnok épületét, mely már a városligeti új Műcsarnok elkészülte (1896) óta nem szolgált eredeti céljára, eladta az Állat- és Takarmányforgalmi Részvénytársaságnak. Az eladási szerződésbe belefoglalták, hogy a részvénytársaság feloszlása esetére egy éven belül a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak joga van az épületet ugyanazon eladási áron megszerezni. A háború után a minisztérium élt is ezzel a joggal. Így lett az épület az államé. Ebben az időben a Tanszermúzeum volt benne elhelyezve. Ezt az intézményt aztán kiköltöztették, az épületet kissé kitatarozták, s gróf Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter úr újra a művészet szolgálatába állította azt. A földszinti helyiségekben a soká hajléktalan O. M. Iparművészeti Társulat jutott állandó hajlékhoz. Az alagsori helyiségeket a Nemzeti Színház Kamaraszínháza, majd az Andrássy-úti színház foglalta el. Az első emeleti helyiségeket eleinte időszaki kiállításokra szánták, azonban 1924-ben az Orsz. Magyar Gyüjtemény-Egyetem igazgató-tanácsa útján — és ennek meleg támogatása mellett — azzal a javaslattal fordultam a miniszter úrhoz, hogy ezeket a helyiségeket engedje át az O. M. Szépművészeti Múzeumnak, a legújabb magyar művészet anyagából rendezendő fiókképtár céljára. A miniszter úr elfogadta a javaslatot, s ezzel megadta az alapot arra, hogy — a XIX. századi festészeti anyag zömét meghagyva a Szépművészeti Múzeum épületében, — külön hajlékot rendezzünk be az utolsó évtizedek festészete számára. Fogadja érte e helyütt is hálás köszönetünket.

Annak, hogy csak a festészetnek, s nem egyszersmind a szobrászatnak bemutatására is szolgál az új gyüjtemény, főképen az az oka, hogy mindakét művészet újabb anyagának csak némi kerekdedséggel való bemutatására is kevés lett volna a hely. A festészetre is nehezen telett. Így aztán a szobrászati gyüjtemény együtt maradt a múzeum épületében, abban a rendezésben, mely 1926-ban készült el. Látható ugyan az új

képtárban néhány szobor is, de ezekben mindössze néhány jellemző példát akartunk bemutatni újabb szobrászatunk termeléséből. Arra, hogy teljes érvénnyel képviseljék korunk magyar szobrászatát, már számuk csekélységénél fogva sem pályázhatnak ezek a művek.

Ami a festészetet illeti, a főkérdés természetesen az volt, hogy mit öleljen fel az új képtár az újabb termelésből? Úgy véltem, hogy ebben a kérdésben nem szabad pusztán a véletlentől függő, külsőleges ismérvekre támaszkodnunk, aminő pl. az, vajjon a művész életben van-e még, vagy pedig már meghalt, vagy hogy a kép bizonyos évet megelőzően vagy követően készült-e? Mélyebbről, az alkotások művészi jellemében merített kritériumokra van szükség, ha azt akarjuk, hogy a csoportosítás ne legyen merőben önkényes és a képtár festészetünk életének bizonyos fázisáról adjon némi összefoglalást. Ez volt az egyik szempont. Másrészt számot kellett vetni a helyiségekkel, amelyek nem bírnak valami nagy anyagot befogadni, s arra utaltak bennünket, hogy a kiindulást ne helyezzük túlságosan messze a multba. Bármilyen érdekes lett is volna tehát visszafelé nyomoznunk modern festészetünk előzményeit s mintegy megrajzolnunk kialakulásának egész folyamatát, az ilyennemű kísérletről le kellett mondanunk, mert nem volt elég helyünk hozzá. Be kellett érnünk azzal, — s ez röviden az új képtár hivatása — hogy bemutassuk a jelent és közvetlen előzményeit.

Mint minden elhatárolás, mely nem valamely pontos időhöz vagy tényhez kapcsolódik, kissé bizonytalan az az alap is, amelyen mi állunk akkor, midőn a jelen «közvetlen előzményeit» keressük. Legalább is komoly érveket lehet felhozni azonban a mellett, hogy a millenium idejébe helyezzük annak a folyamatnak megindulását, amely festészetünk jellemét az utolsó évtizedekben nagyjából meghatározta. Erre az időre esik nálunk a modern naturalizmus szellemében fejlődött új művészi látásnak s a velejáró szélesebb előadásnak általánosabb hódítása, s ezzel festészetünk képének átalakulása. Ekkor kezdett működni a nagybányai festőiskola, a magyar naturalizmus legerősebb vára, felszabadító és bátorító hatásával az átalakulásnak legfontosabb tényezője, későbbi hasonló alakulások előfutárja és mintaképe. S mivel a küzdelem színtere honi földre helyeződött át és a festészet anyagát a hazai természet, erkölcsi légkörét a hazai környezet szolgáltatta : ugyanebben az időben bontakoznak ki határozottabban festészetünk magyar jellemvonásai is. Előbb is

voltak magyar szellemű festőink s egy-egy kiváló egyéniségben nagy erővel villantak fel a magyar jellemvonások, azonban magyar festői iskola csak sokaknak közös erkölcsi légkörben végzett, egymásba kapcsolódó munkájából alakulhatott ki.

A dolog természetéből következik, hogy sokszor kellett határsértést elkövetnünk. A lehetőségig el akartam kerülni ugyanazon művész munkásságának széjjelszakítását, s ez alól csak igen kevés esetben tettem kivételt. Ezért az új képtárba kellett sorozni egy-egy olyan képet is, mely az 1896. év előtt készült, azonban szervesen hozzátartozik olyan művész oeuvre-jéhez, akinek java munkássága innen esik ezen a határon. Másrészt ki kellett hagynunk egész sorát az 1896 után keletkezett képeknek, köztük igen kiváló művészek munkáit is, mert az illető festők munkássága a korábbi idő stílusában gyökerezik. Még a nagybányai festőcsoporthoz tartozó festők munkásságának is mellőztük azt a korai szakaszát, amely a Bastien—Lepage-féle pleinair jegyében állott, sőt maga Hollósy is a múzeum épületében maradt, mert az a stílus, melyet legfontosabb művei képviselnek, a fejlődésnek ma már történetileg lezárt fejezetéhez tartozik.

Az innenső határ viszont a legfrissebb jelen. Képtárunk a legújabb törekvésekről is némi fogalmat akar adni. Amilyen kevéssé feladata egy múzeumi jellegű gyüjteménynek, hogy propagandát csináljon új irányzatok mellett, épen olyan kevéssé zárhatja ki falai közül az élő művészet képtára napjainknak jellemző törekvéseit. Felelősség e részben csupán annyiban terheli, hogy azt igyekezzék kiválasztani, amiben komoly érték mutatkozik.

Ezek az elvek vezettek nagyjában az új képtár összeállításában. Az elveken azonban nem egyszer rést ütött a viszonyok kényszerítő ereje. Egyes művek és művészek csupán azért maradtak meg a Szépművészeti Múzeumban, mert az új képtárban nem fértek el. Úgy véltük, hogy jobb feláldozni valamit az elvi alapból, mint a képtárt túlzsúfolni és ezzel kockára tenni azt, ami minden elvi szempontnál fontosabb. Azt t. i., hogy az új gyüjtemény kedvező hatást tegyen, s olyan képet adjon újabb festészetünkről, amely méltó hozzá és magyart és idegent meggyőz ennek a festészetnek súlyáról és komolyságáról.

Egyelőre be kell érnünk ezzel. Talán a régi Műcsarnok épületének kibővítése, amelyre építészeti szempontból meglenne a mód, idővel lehetségessé fogja tenni a modern képtár problémájának teljes megoldását.

Már jó ideje, hogy új képtárunk rendezése megkezdődött. Hogy megnyitása csak most történik meg, ennek az az oka, hogy a helyiségek arányai, beosztása és világítása miatt a rendezésnél szokatlanul nagy nehézségekkel kellett küzdenem. Már meglehetősen előrehaladt a munka, midőn arról kellett meggyőződnöm, hogy a helyiségek némi átalakítását nem lehet elkerülni. Az e végből végzett munkálatok, amelyek főként egyes ajtónyilások áthelyezéséből és egyes termekben a sarkoknak rézsutos közfalakkal való levágásából állottak, hosszú időre megakasztottak a rendezés folytatásában. De a történt célszerű átalakítások talán igazolni fogják a halasztást.

A rajzterem anyagának összeállítását és rendezését dr. Hoffmann Edith úrnő, a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának vezetője végezte, a katalógus szerkesztésében pedig dr. Pigler Andor múzeumi őr úr volt szíves segíteni. A helyiségek díszítését szolgáló, különösen kárpitosmunkákban Falus Elek iparművész úr támogatott szíves és értékes tanácsaival. Fogadják mindnyájan őszinte köszönetemet.

Budapest, 1928 október 14.

Petrovics Elek

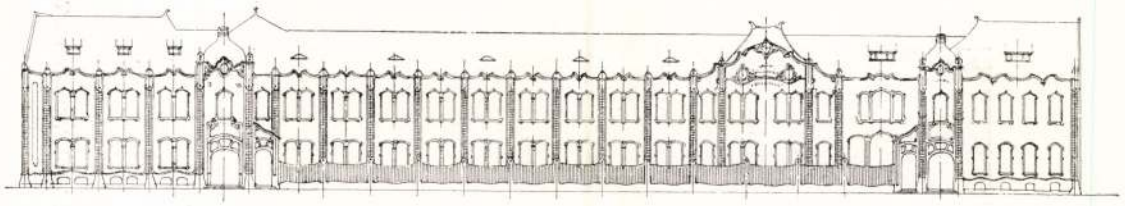

FŐHOMLOKZAT.

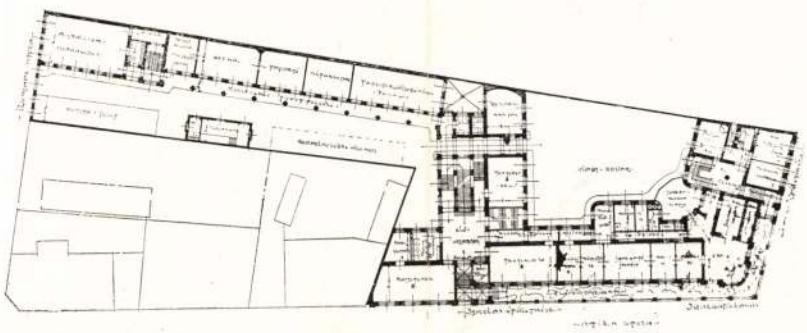

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

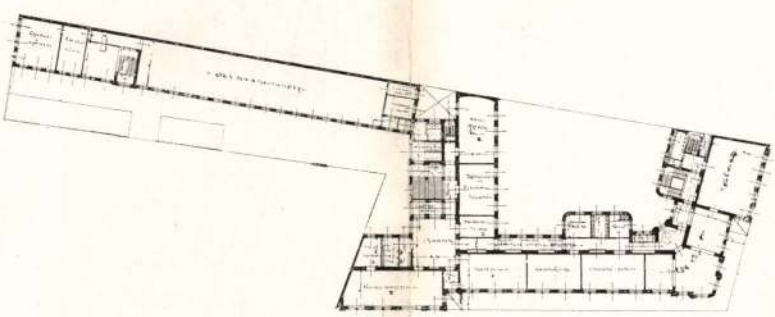

I. EM. ALAPRAJZ.

III. DIJ. — JELIGE: IPAROKTATÁS.

SZESZLER SÁNDOR, BUDAPEST.

A szatmári Ipariskola pályaterve.
Magyar Építőművészet
1907. 11. sz.

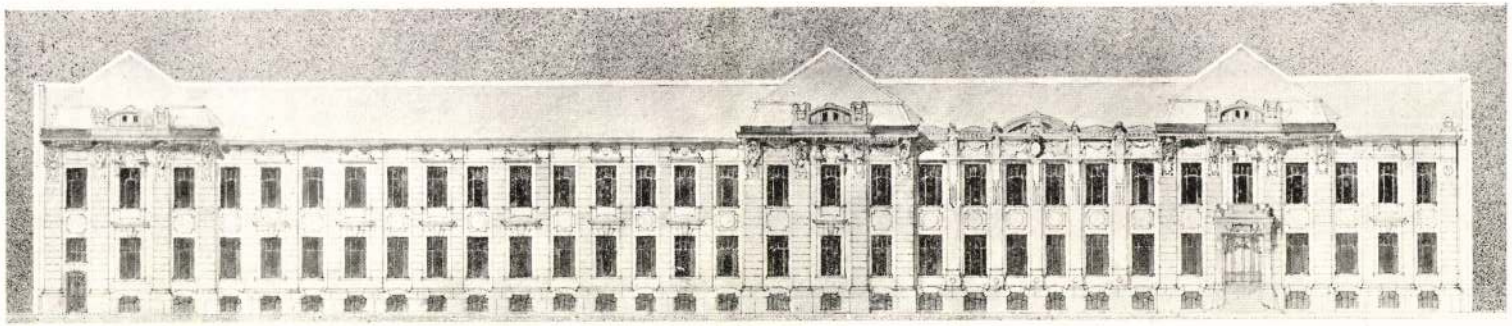

FŐHOMLOKZAT.

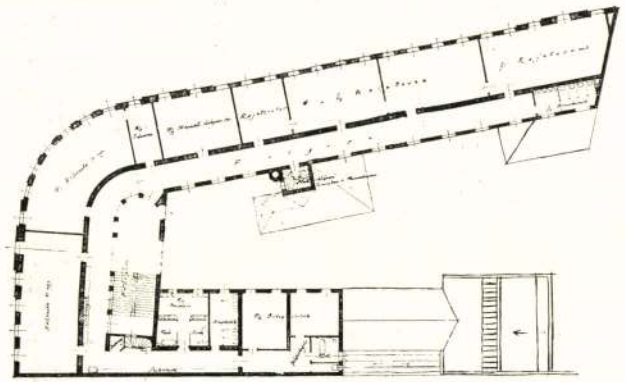

I. EM. ALAPRAJZ.

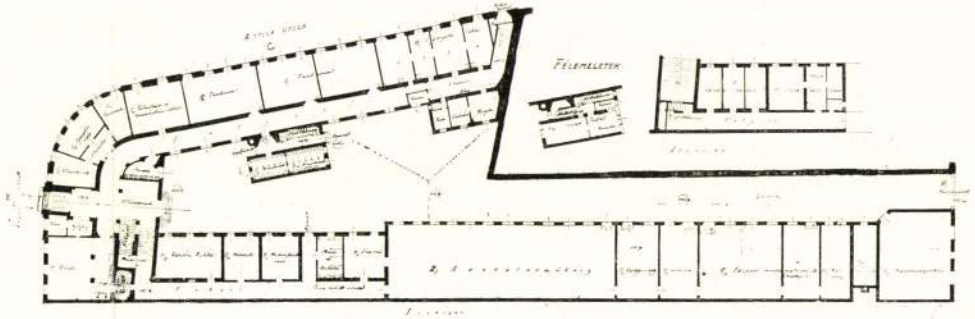

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

MEGVETT TERV. — JELIGE: GYAKORLAT.

LÁNG ADOLF, BUDAPEST.

Láng Adolf.
1021

Ahol Sarah Bernhardt és Bajor Gizi öltözött

Búcsú egy újjáépülő budapesti színháztól

Megkezdték a bontást s hamarosan hozzákezdenek újjávarázsolásához. Az Izabella téri *Magyar Színházról* van szó, amely átmeneti hajlékot ad majd a Nemzeti Színház társulatának. 1897. október 26. óta Magyar Színház, később Madách Színház néven működött ama kis közjátékon kívül, mely idő alatt Petőfi Színház néven játszottak benne. *A felszabadulás után ebben a színházban kezdett játszani a Nemzeti Színház!*

Rengeteg színháztörténeti emlék fűződik e régi épülethez, s úgy tudjuk, *már készülnek megírni a históriáját. Láng Adolf* tervei szerint készült, s eredeti freskóit *Kádár Béla* alkotta. Első igazgatója *Relle Iván* volt. A *Gésák* című angol operettel nyitották meg. Hosszú ideig *Beöthy László* volt a direktora. Eleinte operetteket játszottak a Magyar Színházban, amely később lett a drámák otthona. Nem egy színigazgató bukott bele, de akadtak, akik fényes sikerrel vezették.

Érdemes lenne feljegyezni a nagy sikereket, de erre a felsorolásra itt nincs helyünk. Említsük meg *Rostand* Sasfiókját, *Ibsen* Peer Gyntjét, *Maeterlinck* Kék Madárját. A magyar szerzők ősbemutatói közül a *Lyon Leát* (Bródy Sándor), *A császár katonáit* (Földes Imre), a *Hivatalnok urakat* (Földes), *Az új földesúr, Kárpáthy Zoltán* (Jókai—Hevesi Sándor) előadásait, Heltai *A néma levente*jét. Ott játszották nálunk először Molnár Ferenc *A farkas* és *Vörös malom* című darabjait, Gábor Andor *Dollárpapáját*, Schnitzler *Anatolját*, Bíró Lajos *Hotel Imperialját*, Maugham *Esőjét*, Szomory Dezső *II. Lajosát*. Goethétől Gorkijig sok nagy író kapott színpadot. Színészek? *Törzs Jenő, Csortos Gyula, Tarnay Ernő*. Színésznők? *Forrai Rózsi, Bajor Gizi, Gombaszögi Frida, Báthory Giza, Titkos Ilona*.

A Magyar Színházban vendégszerepelt a századforduló táján *Sarah Bernhardt* és társulata, Germanova asszony, orosz együttesével. Zacconi, a berlini Hebbel Színház, s nemrégiben Marie Bell, a franciák nagy tragikája...

Jó lenne a nagyok nevét emléktáblán megörökíteni az új öltözők falán.

Kristóf Károly

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
EESTI HIRLAP
1964 AUG 19

1964. augusztus 18., kedd

itlap

IKAI NAPILAP

s felülvizsgálja
szász poli

ország teljes függetlensége és önrendelkezési jogának biztosítása.

A kormány — mondotta — *nem fogad el olyan tárgyalásos megoldást, amelyet Ciprus nélkül dolgoznak ki.*

Kleridesz, a ciprusi parlament elnöke tegnap este elhangzott nyilatkozatban kijelentette, hogy Ciprus *felülvizsgálja* politikáját *Nagy-Britannia* és az *Egyesült Államok* irányában. Ugyancsak

felülvizsgálják a Cipruson levő brit támaszpontok kérdését,

mert a *zürichi* és *londoni* egyezmények, amelyeken a

Láng Adolf.

Az új magyar képtár

Minden művészeti múzeumnak elsősorban saját nemzete alkotásait, remekeit kell gyűjteni. Ez az a munka, amelynek elvégzése az egyetemes emberi kultúrjavak megmentésében és megőrzésében főképpen reá tartozik. Nemzete multjának és jelenének legértékesebb eredményeit kell saját fiainak és idegennek leggazdagabban bemutatni. A külföldi munkák, mesterművek gyüjtése, bár sokszor nagyobb és általánosabb értékek biztosítását, szenzációsabb attrakciókat jelent, nem szoríthatja háttérbe a hazai művészeti termés teljes retrospektív feltárását. Az az állami múzeum, amelyik saját országa, fajtája munkáit háttérbe szorítja a nagyobb idegen értékek kedveért, olyan szülőkhöz hasonlatos, akik mások szebb fiait jobban szeretik saját, gyengébb egészségű, szerényebb tehetségű gyermekeiknél.

Budapesti Hírlap, 1928. Okt. 30.

Különösen fontos e kötelességteljesítés azoknak a nemzeteknek múzeumai részéről, amely nemzetek — mint mi magyarok is — a történelmi sors mostohasága folytán csak elvétve produkáltak elsőrangú, a művészettörténeti fejlődés élén haladó, minden nemzetet egyformán érdeklő művészeti eredményeket. A magyar műalkotásokra csak kevéssé gondolnak a külföldi múzeumok, annál szükségesebb azonban, hogy a hazai állami gyüjtemények hiánytalanul mutassák be művészetünk fejlődését, sőt igyekezzenek a legjelentékenyebb honi alkotásokkal művészetünk multját, jelenét minél tökéletesebben megrajzolni és így a róla való általános véleményt minél kedvezőbbre hangolni.

Nagy kritikai ítélőképesség szükséges e munka elvégzéséhez. Különösen a modern anyag gyüjtésénél vannak nehézségek. Míg a régi műalkotások kiválasztásánál a kvalitásbeli és a művészettörténeti értékelés független a mai művészeti élettől, addig a közelmult és a jelen terméséből a muzeális anyag kiválogatása egyuttal beleszólást jelent a modern művészeti munkálkodásba. A jó múzeum ugyan nem gyakorol irányitást a mai stilusalakulásokra, nem foglal állást egyetlenegy irány mellett sem, mégis az értékes anyag kiválasztásával dönt a különböző mai törekvések eredményei fölött. Egy-egy új irány, vagy pregnáns művészi egyéniség jellemző munkájának a modern galériába való bevonulása egyszersmind legfőbb elismerését, fémjelzését jelenti az új stilustörekvésnek és egyéniségnek. Éppen ezért igen nagy a jelentősége úgy a művészi irányok értékelése, mint a közönség ízlésének irányitása szempontjából, hogy minő állást foglalnak el az állami gyüjtemények a mai művészeti jelenségekkel szemben. Különösen döntő fontosságú ez most, midőn oly nagy a szakadás a különböző irányok és — ami épp olyan fontos és szomorú tünet — az egyes stilustörekvések és a közvélemény között. A modern művészeti irányok, bár a mai kor általános lelkiállapotából fakadtak, nagyrészben nem a közvéleménnyel együtt kitermelt eredmények, hanem műtermek kizárólagos jelenségei, melyekkel szemben a laikus közönség sokszor tanácstalanul áll. Valóságos harc van a régi művészeti álláspontot védő közvélemény és a modern művészet között. Ebben a harcban hivatott a múzeum igazságot tenni, vagy legalább is álláspontját kifejezni.

Semmiképpen sem szabad a képtáraknak kitérni a mai művészeti események értékelő konstatálása elől. A gyüjtés nem állhat meg a művészettörténetileg lejárt korszakoknál, hanem a jelen legjobb és legkülönbözőbb eredményeit is be kell mutatnia, tekintet nélkül arra, hogy a közvélemény elfogadta-e azokat, vagy nem. Nem várhat addig, míg mindent történeti szemszögből tekinthetünk, sőt éppen segédkeznie kell abban, hogy az értékeset az új jelenségekben elfogadtassa a közvéleménnyel. A külföldi múzeumok, képtárak már mind ezen az álláspontón vannak és igyekeztek gyüjtéményeiket napjainkig kiépíteni.

A Szépművészeti Múzeumban ezen szempontok értékesítését eddig a helyszüke gátolta. A Városliget elején álló gyönyörü palota képtári termei nem voltak elégségesek

magyar festészetet ott egész gazdagságában bemutathassák. Most azonban Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter céltudatos múzeumpolitikája folytán az Andrássy-úton álló régi Műcsarnok termei is rendelkezésre állanak a nagyszerű cél megvalósítására. A Láng Adolf tervezte, Lotz-freskóktól ékes, gyönyörű olasz reneszánsz palota elsőemeleti termeiben holnap megnyílik a Szépművészeti Múzeum XIX. századi magyar galériáját kiegészítő új magyar képtár.

Kétségtelenül igen nehéz volt megállapítani azt a főszempontot, amelynek értelmében az új képtár anyagát részben a Szépművészeti Múzeum modern galériájából, részben pedig a legújabb szerzésekből össze kellett állítani. Nem lehetett kizáróan a legmodernebb törekvések bemutatására korlátozni az anyagot, mert hiszen nálunk a konzervatívabb irányoknak, így elsősorban a naturalizmusnak még igen számottevő és értékes pikturát produkáló művelői vannak. Így az anyag meglehetősen sovány lett volna és a Szépművészeti Múzeum galériája sem lett volna eléggé tehermentesítve. Petrovics Elek főigazgató ezért igen helyesen járt el, midőn az új képtár anyagát éppen a magyar naturalizmus, helyesebben mondva, ennek fő képviselője, a nagybányai iskola alkotásaival nyitja meg. Nagybányán vívta ki a magyar naturalizmus az akadémikus műterem-festészettel szemben igazi diadalát és itt született meg a helyi környezet varázsa és a művészek elfogulatlan természetszemlélete folytán az igazán magyar festői stílus.

A nagybányai alkotásoknak az új képtár anyagába való sorolásával Petrovics Elek másfelől ennek megfelelő súlyt is adott. Ferenczy Károlynak már történeti értékű gyűjteménye múzeummá avatja az új képtárt, amely e nélkül sokak szemében csak egy kitűnő modern tárlattal lenne azonos. Hiszen nálunk még Körösfői-Kriesch Aladár, vagy még inkább Rippl-Rónai stilizáló művészete is nem egy laikus számára még modoros modernkedésnek hat. Az új képtárban ez a halkszavú, nemes szépségű irány különben szintén méltó hangsúlyt kap.

A most élő jelentékeny művészek alkotásai nagyrészben mind az új képtárban nyertek elhelyezést, kivéve azok, akiknek mostani stílusa elválaszthatatlan a régebbi modoruktól. Természetesen e szempontok szigorú betartásától Petrovics Eleknek némelykor el kellett térnie, azonban ezt mindenkor a művészi kvalitások tisztább érvényesítéséért tette. Nem pártol egyetlenegy irányt sem a másik rovására. Minden törekvést, minden művészt a legjobb oldaláról igyekszik bemutatni. Sajnos, a helyszűke itt is nem egyszer gátat vetett szándékainak és így nem ő rajta múlik, hogy néhány nevezetes élő mesterünk nem bontakozik ki művészetének teljes skálájában. A legújabb törekvéseknek is jóformán csak egy folyosószerű terem jutott, de minden kép igen szerencsés választás eredménye. Ez a rész volt a legnehezebb probléma. Petrovics jól tudja, hogy nálunk a konzervatív közvélemény folytán nem lehet múzeumokban kifüggeszteni olyan, legújabb irányú képeket, mint aminők a külföldi galériákban már régóta szerepelnek. Éppen az új irányok érdekében kell itt kellő mérsékletet tanúsítani és csak olyan alkotásokat szabad bemutatni, amelyek nem okoznak sokaknak derültséget. Az idő úgy is kétségtelen igazságot fog tenni e művek között. A tisztulás és a megértés jegyében, reméljük, ismét találkozni fog művészet és közszellem. Addig is ez a pár modern kép foglalója a jövőnek és bizonyítéka annak, hogy a magyar tehetségek is fogékonyak az újabb nyugati szellemi áramlatok befogadására és egyéni értelmezésére.

Az új magyar képtár, melyben néhány modern szoborral is találkozunk, valóban kitűnő kiegészítője a Szépművészeti Múzeum magyar galériájának. Dicséret illeti Petrovics Elek főigazgatót, aki az anyagot ilyen hozzáértéssel és lelkiismeretes gonddal összeválogatta, a termeket a képtár számára átalakította és a képeket kiváló ízléssel elrendezte. A rajzok, pasztellek és vízfestmények összeválogatása viszont Hoffmann Edith doktornak, a Szépművészeti Múzeum grafikai osztálya vezetőjének érdeme.

Ismét gazdagabbak lettünk egy különleges és értékes magyar múzeummal.

Ybl Ervin.

A magyar irók segélyegylete javára Bay Ilona urhölgy Debreczenből száz forintot küldött.

A Petőfi-társaság máj. 12-én délelőtt nagy közönség előtt tartotta havi ülését a mérnök-egyesület termében. *Névy* László egy költői levelet olvasott föl, mely Szász Gerőhöz van intézve. E. Kovács Gyula hatással szavalta el *Endrődy* Sándor „Dal a galambról“ czimü költeményét. *Szana* Tamás egy ujabb részletet mutatott be Moliére-ről irt munkájából, mely a költő és neje közt fenn állott viszonyt vázolja; *Margitay* Dezső pedig „A szerelmes hableány“ czimü novellát olvasott föl.

Gyülések A *történelmi társulat* abauj-kassai kirándulása augusztus hó második felében fog megtartatni. Azon tagok, kik a kirándulásban részt venni hajlandók, kéretnek, hogy szándékukat Szilágyi Sándor titkárnál (Budavár, uri-utcza 22. sz.) bejelentsék. — A *magyar tüzoltók* negyedik országos közgyülése, összekötve tüzoltó szerek kiállításával, julius 19-től 23-ig *Iglo* városában lesz. A rendező bizottság figyelmezteti a kartársakat, hogy a jelentkezési ivet pontosan kitöltve, május 25-dikéig visszaküldjék a rendező bizottsághoz. Inditványok vagy szakelőadások az illető nevének kitétele mellett legkésőbb junius 10-ig a központi választmányhoz Budapestre (Pap Emil titkár, Dunasor, I. tüzőrség) küldendők.

Mi ujság?

A tavaszi lóversenyek iránt az idén mind a sport-körök, mind a közönség nagy érdekeltséget tanusitott. Eddig három napra terjedt a tavaszi futtatások ideje, most négy napból állt, s igen jól történt, hogy a Rákosnak minden paripánál futósabb homokját előlegesen lepaskolta egy kis eső. Az első napon (a mult vasárnap) még borult és hüvös volt az idő, hanem azért nemcsak a sport-világ jelent meg nagy számmal, de néző közönség is. — A többi futtatásokra már meleg májusi nap kedvezett. A versenyek eredménye következő:

Május 12-én: A *Széchenyi* 100 aranyos dijra «Kincsem» neve is a versenyzők közt volt, de a hires paripa nem futott, s a dijat General Hope «Criterium»-a nyerte öt ló közül; nyomban utána Festetich Pál «Erzsije» érkezett. Az *egyesült nemzeti dij* (618 arany) gr. Henckel Hugó «Sabinusá»-nak jutott, második gr. Sztáray János «Altonája» volt. A *mezei gazdák* versenyében tizennégy pörge kalapos és pitykés dolmányu földész vett részt; a 100 frtos dijat Finta István aszalói lakos, az 50 frtost Herédi István szolnoki, a 25 frtost Szinák János ujpesti gazdák nyerték. Az *asszonyságok dijáért* öt paripa futott, uri lovasokkal, s Baltazzi Arisztid «Tallós» paripája nyerte, melyet a tulajdonos maga lovagolt. Az *akadályversenyben* (800 frt) három paripa közül gr. Kinsky Zdenkó «Prince Gregoir»-ja győzött, melyet gr. Metternich lovagolt.

Május 14-én: Az *Eszterházy-dijra* (525 frt) csak gr. Festetich Pál «Erzsi»-je állt ki s egymaga lovagolta körül a versenytért. A *hazafi dijat* (500 arany) hat versenytárs közül gr. Sztáray «Altonája» nyerte, második volt id. gr. Henckel Hugó «Sorenzo»-ja. A *második osztályu államdijra* (600 drb arany) megjelent Blaskovics legyőzhetlen «Kincsem» paripája is, s engedte, hogy General Hope «Gondolat»-ja, majd meg gr. Henckel «Prince Giles»-je járjanak előtte, hanem a kellő pillanatban egyszerre előnyomult, s a legnagyobb könnyüséggel hagyta el «Prince Giles»t, mely már-már győztesnek látszott. — Az *ezer forintos* handicap győztese hat ló közül gr. Festetics Tasziló «Berlick»-je lett, második br. Majthényi Izidor «Outrigger» lova volt. — A *Sándor-dij* (100 arany) gróf Kinsky «Prince Gregoire»-jáé lett, második gr. Eszterházy Miklós «Ocarinája». Végül magánfogadásból ifj. Kiss Miklós «May Flower»-ja s b. Üchtritz Zsigmond «Fanny Lear»-je futottak akadályversenyben. Az egyik akadálynál «Fanny Lear» elbukott lovagjával a hires Hanry jockey-vel együtt, ki azonban gyorsan felugrott a paripára, s győztes lett.

Május 16-án: Az *500 frtos sweepstakes*-re hat ló futott, első lett Majthényi Izidor „Amaranthus“-a, második gr. Henckel „Little Digby“-je. A *kisbéri dijért* (3000 frt) ismét megjelent „Kincsem“, s csak gr. Henckel „Prince Giles“-je mérkőzött vele, de hasztalanul. „Kincsem“ győzhetetlen. A gr. *Károlyi-dijat* (1525 frt) négy paripa közül Gyürky Béla „Lőrincz“-e nyerte, második gr. Apponyi Antal „Rococo“-ja. Az *ivadék-versenyen* (1000 frt) három ló közül első volt gr. Festetich Pál „Wild Rower“-je, második gr. Henckel „Sabinus“-a. A „*lovaglók akadályversenyében*“ három versenyző közül győzött b. Üchritz „Fanny Lear“-je (lovagolta Baltazzi Hector), második volt ifj. Kiss Miklós „May Flower“-je, melyen gr. Metternich Frigyes ült.

Vasárnap lesz a negyedik verseny.

László József temetése Kolozsvártt nagy részvét közt teljes gyászpompával történt meg. A kitünő művész koporsójára Simon Elek polgármester is tett koszorut a város nevében. Krasznai Mihály a nemzeti szinház koszoruját adta át, Szacsvay Imre a kolozsvári szintársulatét, Némethy György pedig az igazgatóságét. Szép koszorut küldött a Feleki-pár s K. Papp Miklósné asszony is. Délután négy órakor az udvar, utcza, szinház környéke és a temető ezer meg ezer emberrel volt ellepve. A szinházi énekkar gyászdallama után *Szász Gerő* mondott megható halotti beszédet. A gyászmenet alatt folyvást a „Dom Sebastian“ gyászindulója hangzott. A szinház előtt megálltak, a koporsó mellett ujra gyászének zendült föl s Abonyi, a szinház tagja, mondott bucsubeszédet. Mindenki meghatva kisérte ki a feledhetetlen kedves művészt és embert a temetőbe, áldást mondva hamvaira.

A szinművészet moecenása. Korbuly Bogdán, a kolozsvári nemzeti szinháznak négy éven át volt intendánsa, e téren tanusitott közhasznu működéseért magyar nemességre emeltetett. Korbuly nagy anyagi áldozatokat hozott ez idő alatt a szinügynek. A hiteles kimutatások szerint ugyanis 1874-tól a mostani év május haváig 54,969 frt 78 krt. forditott sajátjából a szinházra. Oly összeg, minőt magyar szinügyi czélokra ekkoráig még senki sem áldozott.

Állandó szinház Szombathelyen. Vasmegye székhelyén Szombathelyen állandó szinház épül. A Széchenyi-téren épitik a püspökvárral szemben, s egy fedél alá helyezik az uj városházzal. A tervet Hausmann műegyetemi tanár készitette. Az épitőbizottság élén Széll Ignácz alispán, Széll Kálmán miniszter öcscse áll. Az összes épitési költségek 45—50 ezer forintra fognak rugni. A telket a szinház a várostól ingyen nyerte. A pénz nagyobb része már együtt van, a többit (15 ezer forint hiányzik) részvények kibocsátásával és adakozásokkal gyüjtik össze. Az épitési pályázatot közelébb irták ki.

Deák szobrára a hivatalos lap legutóbbi kimutatása szerint, eddig 124,800 frt 12½ kr gyült be.

Ünnepély és tüntetés a budapesti egyetemen. Az egyetem ujjászervezésének évfordulóját minden évben ünnepélyesen szokás megülni. Az idén a 98-ik évfordulót e hó 13-án ünnepelték, s az egyetem disztermében megjelent az egész tanári kar, köztük Trefort közoktatási miniszter. *Hoffmann* Pál rektor tartott emlékbeszédet, megemlékezve az ujjá alkotó Mária Teréziáról, s az intézet folytonos fejlődéséről. Utána *Herczeg* Mihály jogkari dékán olvasta föl az egyes karok jelentéseit az évi pályázatokról, s a pályadijak azonnal ki is osztattak. Este pedig az ifjuság fényes *fáklyás menetet* rendezett Hoffmann rector tiszteletére. — Másnap ismét emlitésreméltó esemény szinhelye volt az egyetem. *Szilágyi* Dezső tanárnak rendeztek ovatiót. Szilágyi mint képviselő, a legutóbbi nagy viták által élesen megtámadta a kormányt s a miniszterelnök, mikor e támadásra válaszolt, czélzást tett Szilágyi tanári állására, azt mondva, hogy a Szilágyi által hirdetett elvek következtében aggodalommal lehet gondolni a tanár tanitványaira. A tanitványok e miatt rendezték a tüntetést. A terem egész szorongásig megtelt, a belépő Szilágyit harsány éljenzés fogadta, s Brix Iván joghallgató tolmácsolta az ifjuság ragaszkodását, s e nyilatkozatot diszes kiállitásban átadták a tanárnak is. Annak adott kifejezést az ifjuság szónoka, hogy a tanár állása önálló és független, s oly megjegyzések, mint a miniszterelnöké, e független állást a közhivatalok szinvonalára szállitja le. Szilágyi köszönetet mondott a ragaszkodás e kifejezéseért. Nem kiván — ugy mond — bővebben nyilatkozni, mert ezen teremben lehetőleg keveset akar megemlékezni másik működési köréről, itteni működését csak is az ifjuságnak és a tudománynak akarja szentelni. Végül kijelenti, hogy ezen tanszéket és a tanszabadságot meg fogja óvni még saját indulatai ellen is. Szavait hosszas éljenzés követé, és ezzel a tüntetés véget ért.

Esküdtszéki tárgyalás. E hó 16-án a budapesti esküdtszék előtt az „Egyetértés“ sajtópörét tárgyalták. A czikk deczember 21-én jelent meg, czime „Verhovay el van fogva“ s éles kifejezéseket tartalmaz a miniszterelnök ellen. A közvádló rágalmazás miatt inditotta meg a pört. A czikk szerzőjeül Scheffer László, az „Egyetértés“ dolgozó társa jelentkezett, kit a tárgyalásnál Komjáthy Béla országgyülési képviselő védett. Az esküdtek 8 szóval 4 ellenében vádlottat *vétkesnek* mondták ki, s a biróság egy évi fogságra és 500 frtnyi pénzbirságra itélte. A védő ügyvéd semmiségi panaszt jelentett be. Scheffer László 21 éves, és rozsnyói születésü.

A három szerzetes közül, kik Batthyány Lajos holttestét a ferencziek kriptájába elrejtették, hibásan állitották, hogy ma már egyik sem él. Tóth Ferencz szerzetes föl is szólal ez ellen Gyulafehérvárról, s egyszersmind e következőket mondja el:

A kivégeztetés napján esti 10 óra után hozzám jött zárdafőnökünk Dank Agáp és ijedve mondá: gr. Batthyányt ide hozták, az udvaron van egy szekéren, mit csináljunk? rövid válaszom volt: hát majd leteszszük a sirboltba; el is indultunk azonnal és frater Zenőtől kisértetve, ki a szükséges lámpákat és kulcsokat hozta, a sirbolthoz mentünk, a holttestet oda leszállitottuk. Itt körülnézvén, tanakodtunk, hová rejtsük azt, s legczélszerübbnek találtuk a lemenetnél balra a legalsó üresen álló helyet; mielőtt azonban oda betennők, mondám: rendkivüli időket élünk, és mi felelősek vagyunk elfogadásáról a családnak, nézzük meg benn van-e a koporsóban? Erre nagy erőfeszitéssel fölszakitottuk az egyszerü fakoporsó födelét és valóban benne szemléltük gr. Batthyány Lajos testét, szép illedelmesen elhelyezve, hosszu hálóköntösbe burkolva, csak homlokán a golyó által furt nyilás volt fekete selyemkelmével beragasztva; lezártuk tehát ismét, s miután a kath. egyház szertartása szerint beszenteltük s imáinkat buzgón végeztük, örök nyugalmat és békét óhajtván, a kiszemelt üregbe betoltuk és azonnal be is falaztuk. A sirkövet később gr. Zichy Károly készitteté.“

Reggeli a párisi kiállitás magyar csárdájában. A „Figaro“ czimű párisi lap szerkesztősége közelébb villás reggelit rendezett a magyar csárdában, Berkesék zenéje mellett. A Figaro részletesen leirja a reggelit, s leirásából átveszszük a következő részt:

A csárda nincs számos vendég befogadására berendezve. Közönséges terem, erkély s terasz, a melyen egy tiz teritékü asztal áll — ez az egész helyiség. A terassz oldalán egy emelvényen van a czigánybanda: 16 lelkes zenész. Pont 11 órakor kezdte rá a czigányok feje első darabját, s akkor tálalta fel a konyha feje első tál ételét. Csárdással kezdték, előbb halk csendes tempóban, melyet széditő allegró, elragadó, leirhatlan dallamok örvénylése követett. Ez alatt a magyar borokra került a sor: diószegi, chauteau Palugyay, tokaji. Egyszerre ezekkel tálaltak gulyást: marhahus paprikás lében; pörköltöt: hus paprikás mártással; tyúk „a la hongrois“ paprikás mártással. A zenekar feje Berkes Lajos (paprika szinü nadrágban) e közben a legelragadóbb nemzeti tánczdarabokat s a legkedveltebb Strauss-keringőket huzta. — Testünk e csodálatos művészek ördögi rhytmusaira gépszerüleg ringott, s nem egy villának gyült meg a baja, hogy a szájba találjon. A czigányok soha sem fáradnak el. 11-től 5-ig játszanak e csárdában; 5-től 11-ig valamelyik bécsi vendéglőben és 9-től 11-ig hangversenyeket adnak a Tuillerák orangeriejében, nem is számitva a bálokat, a hol ők játszanak. Tegnap Rothschild Alfonznál voltak, tegnapelőtt Sagan herczegnőnél, jövő héten a „Figaro“-hoz jönnek. Napjában 16 órán át zenélni nekik nem is rendkivüli. Hangszerükkel bensőbben vannak összenőve, mint a csiga házával. Lassankint a közönség a kiállitási palota minden zugából ide gyült és tömör kört képezett az egyszerü kunyhó körül. A tömeg egynémelyikéből, valószinüleg az osztrák-magyar osztály egyik-másik tagjából, a czigányok játéka lelkes felkiáltást csalt ki előttünk érhetetlen nyelven. Megjelent *Reményi* is, ki az ismerősök kérésére hegedűt vett kezébe, s két czigány kiséretében játszott. „Soha sem játszott jobban és soha sem volt nagyobb sikere“, — jegyzi meg a Figaro.

A Kossuth-ereklye. Arról a könyvről, melyet Horovitz ajándékozott a muzeumnak, mint Kossuth iskolai könyvét, mert az ő neve van táblájára irva, most azt irják, hogy aligha Kossuth Lajosé volt, mert nem emlékeznek rá, hogy 1817-ben Rozsnyón járt volna iskolába. Akkoriban az otrokocsi Kossuthok közül volt ott egy diák, s valószinüleg azé lehetett.

Az egyetemi joghallgatókat segélyző-egylet javára zártkörü jogász-majálist rendeznek május 22-én a margitszigeti alsó nagy vendéglő termében. Meghivók és belépti-jegyek az egyleti irodában (egyetemi-épület II. emelet) naponkint délelőtt 9—12-ig adatnak ki. Személyjegy ára 1 frt. A tánczvigalom esti 7 órakor kezdődik.

Értékes régiségekkel gyarapodott e napokban nemzeti muzeumunk. Egyik ezek közül egy ezüst tripos, minőn a római jósok ültek. Veszprémmegyében Polgárdi községben Molnár János szőlőjében találták. Sulya husz font, értéke 7—800 frt, s főbecse az, hogy mig az olasz muzeumokban is csak

től és Amádétól kezdve, a két Kisfaludyig, Kazinczyig és Kölcseyig. A füzetek 4—5 kis ivet adnak, s áruk egyenként 30 kr. Az aláirás, füzetenként fizetve, 100 füzet megvételére kötelez, 10 füzet árának előleges letételével. Nem első hasonnemü kezdemény. Először Toldy kezdett, a Kisfaludy-Társaság pártolása mellett nemzeti könyvtárt, melyben Kisfaludy Károly, Csokonay, Kis János, Kármán s Vörösmarty munkái jelentek meg, később egyesület állt össze, mely hasonló alakban adta Zrinyit, Lisztit, Faludyt, Csereyt s nehány emlékiratot. Majd ismét Toldy, Heckanasttal egyesülve a „Magyar nemzet klassikus irói" kisebb kiadását kezdte meg. Ez utóbbihoz hasonlit legjobban az Aigner vállalata. Különös, hogy annyi kezdeménynél, Kazinczy összes müveire egyszer sem került sor. Aigner most ezzel kezdi. A megjelent első füzetben Kazinczy versei (dalok, ódák, vegyesek) kezdődnek. Részünkről minden vállalatot, mely jeles (ha nem is mind remek) iróink terjesztését tüzi feladatául, s mely feladatát lelkiismeretesen igyekszik megoldani, pártolunk s ajánlandónak tartunk. Ugy ezt is szivesen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Aránylag csekély költséggel, s nem nagy idő alatt (havonként 2—4 füzet jelenik meg) becses nemzeti könyvtár birtokába juthatnak.

A Franklin-társulat kiadásában ismét több érdekes uj könyv jelent meg.

Két csinos kiállitásu jókora kötetnek nagy kelete igérkezik a mai szomoru időkben. Az egyiknek czime a „*Baka-humor*", a másiké a „*Huszár-humor*", mind a kettő a katona-életből hoz mulatságos adomákat, talpraesett ötleteket és nevettető élczeket, melyekben a világ egy nemzetének katonaélete sincs oly gazdag, mint épen a magyar. A régibb és ujabb korból vett humoros költemények ügyesen vannak összeválogatva. Egyik-egyik kötetnek ára 1 frt.

Ugyan most jelent meg a Franklin-társulat egyik becses vállalatának, a „*Találmányok könyvének*" 23 és 24-ik füzete. E képekkel és ábrákkal illusztrált vállalat a legszélesebb körökben találkozik méltánylással ugy a sajtó, mint a közönség részéről, mely e munkában gyakorlati értékü, utbaigazitó és felvilágositó irodalmi művet lát. Szerkesztője, Frecskay János a legujabb források felhasználásával nagy szorgalommal dolgozik e nagyterjedelmü művön, mely összesen negyven füzetből fog állani. A „Találmányok könyve" már lapunkban is több alkalommal levén ismertetve, ez alkalommal az uj füzetek tartalmát emlitjük föl röviden, mely a léghajókat, légszivattyukat, fénymérőket, tükröket stb. tárgyalja. Egy-egy füzet ára 40 kr.

A közhasznu „*Falusi könyvtár*"-ból megjelent a 27-ik füzet, mely kitünő szakirónk, Kodolányi Antal tollából a „Gazdasági számvitelt" tartalmazza, a mi a kisebb birtokosoknak szolgál vezérfonalul, s toldalékot tartalmaz a kis gazdai körökről és társulatokról. A mintákkal és táblázatokkal ellátott könyv ára 50 kr.

A nagy kedveltségnek örvendő „*Történeti könyvtár*"-ból ujabban kilencz füzet jelent meg egyszerre és pedig a 44—52-ik, melyek a következő nevezetes történeti tárgyakat ismertetik a szokott népies, élénk modorban: 44. „*Velencze alapitása és fénykora*". Dr. Lázár Gyulától. 45. „*A franczia forradalom története.*" Áldor Imrétől. 46. „*A rémuralom története.*" Áldortól. 47. „*A régi Egyiptom története.*" Dr. Lázártól. 48. „*Görögország története Nagy Sándorig.*" Áldortól. 49. „*India története.*" Dr. Lázártól. 50. „*Kyros és a régi perzsák története.*" Dr. Lázártól. 51. „*Phoenikia története.*" Dr. Lázártól. 52. „*Kossuth Lajos élete és pályája.*" Áldor Imrétől. E szines boritékba füzött csinos kötetek ára egyenkint 40 kr.

Hugo Viktor „Egy bün története" czimü nagyhirü munkájának a napoleoni állam napjairól, második és befejező kötete is megjelent Tettey Nándornál. Egyes fejezeteinek czime. Harmadik nap: A vérfürdő. Negyedik nap: A győzelem. Befejezés: A bukás. — Ez utolsó fejezetnek czime eredetileg „a sedáni nap" volt, melynek szövegét azonban a költő Mac Mahon iránti tekintetből lényegesen megváltoztatta. Mindazonáltal az utolsó fejezet bizonyitja legjobban, hogy e történeti tárgyat költő dolgozta föl, a ki „bünök" halmazát nem állithatja egybe a nélkül, hogy művészi kikerekitést ne adjon tárgyának az által, hogy „igazságot szolgáltat", habár ez itt nem költői, de történeti igazságszolgáltatás. Olvasóink a mű szelleméről és tartalmáról közvetlen tudomást szerezhettek a mutatványokból, melyeket lapunk közölt, s ezért fölöslegesnek tartjuk az érdekfeszitő mű részletes ismertetésébe ereszkedni. — E második kötet ára 1 frt 80 kr.

„Egy asszonyi hajszál" czim alatt uj regényt kezdett meg *Jókai* Mór történelmi regénytárában. E mű a nevezett gyüjtemény 11—13-ik füzetét fogja képezni, s minden egyes füzet egy-egy képpel van ellátva. Szerző csak történelmi regényvázlatnak nevezi e müvet, azonban tárgyának jelentőségét elől igy jellemzi:

A mi regényünk egyetlen egy szál hajról szól csak; „egy" asszonyi hajszálról. És azután épen ez a hajszál volt az, a min mult, hogy Európa térképe egészen át nem változott, — hogy Magyarországon egy magyar gróf uj dynastiát nem alapitott, — hogy a török szultánok sztambuli residentiájukat Bécscsel nem váltották föl, — hogy Lengyelországban nem franczia királyi vér uralkodik, — hogy Moszkvában nem a lengyel parancsol; — ez mind egy hajszálon függött, — s azon mult, hogy az a hajszál „nem" szakadt el."

A „Történelmi regénytár"-ból, melynek ezen mű második darabját képezi, két-hetenkint jelenik meg egy-egy füzet s minden füzet 50 krért külön is kapható. Előfizetési ára a 26 füzetből álló egész évi folyamnak csak 10 forint.

„Magyar könyvészet 1877" czimmel megjelent a mult évben napvilágot látott magyar könyvek, térképek, folyóiratok, lapok pontos jegyzéke, tudományos szakmutatóval; összeállitotta Makáry Gerő, kiadta a könyvkereskedő-segédek egylete; 80 lapra terjedő füzet, ára 1 forint; ez már a második évfolyam.

A görög és gót helyes olvasás (a régi görög, latin és gót kéziratok alapján), palaeographiai tanulmány, Szombathy Ignácz. A szerző ahoz az iskolához tartozik, mely agyafurt hypothezisekkel helyettesiti a történeti és philologiai alapos tanulmányokat és összevetéseket. Azért kevésbbé jár biztos talajon, mint inkább különlegességekkel igyekszik meglepni. A fölvett nehéz kérdéssel is 16 lapon végez. Mily meggyőzőleg és utbaigazitólag: itéljék meg a szakközlönyök. A kis füzetke ára 20 kr.

„Részvét-Albumra" hirdet előfizetést Sipos Samu Szarvason, a békési tüzkárosultak felsegélyezése javára. Az albumnak, mely augusztus hó végeig mintegy 12 iv tartalommal jelenik meg, előfizetési ára egy forint. A pénzek jun. hó végeig Sipos Samuhoz Szarvasra küldendők.

A nemzeti szinházban a mult héten egy négy felvonásos vigjáték került szinre: „A nagyzás hóbortja", szószerinti forditása a „Gröszenwahnnak", melynek pedig magyar kifejezése: „nagyralátás, képzelődés" (a „hóbort" már benne van.) Szerzője Rosen Gyula, a ki most nagyban ontja a vigjátékokat a német szinpadokra. Többnyire nevetséges, beteg, valósziuütlen, sőt lehetetlen alakokkal kevés leleménynyel szőtt mese, melyben egy tizenhatéves diákgyerek intézi a bonyodalmat és megoldást. Se drámai, se nyelvi értéke nincs, s érdeme csak nehány komikus helyzetben áll. Szinészeink jobb darabra méltó buzgalommal játszottak: Szigeti József egy bankárt, ki államférfinak képzeli magát, — Paulayné asszony ennek grófi származásu s rangjára gőgös nejét, — Náday egy ideálok uton kapkodó, félszeg aesthetika-tanárt, — Vizváry ennek a klasssikai korban élő famulusát, — Vizváryné asszony a deák gyereket, — Prielle Kornélia asszony egy józan gondolkozásu, mivelt, de kissé fonák leányt, — Benedek Lajos egy derék fiatal könyvvivőt, a ki a bankár egyik leányába szerelmes. A két bankárleányt Molnárné asszony és Márkus Emilia adták. Valamennyi szereplő, de kivált Szigeti folytonos derültségben tartá a közönséget, mely a jókedvü játék mellett szinte elfelejté a darab gyarlóságait. — Csütörtökön *Gassi (Glatz) Ferencz*, pesti fi, lépett föl mint vendég „Aydá"-ban, Radames szerepében. Hatalmas alakja, kifejező arcza, erős, tömör tenor hangja s nyugodt játéka meghódították számára a közönséget, mely egy szép ária után a minduntalan megujuló tapsok mellett egy diszes babérkoszoruval is megtisztelé. Feltünő jelenség, ki előtt szép jövő áll. Jelenleg a bécsi udv. opera tagja, hová leginkább a Wagnerféle szerepek kedveért szerződtették. Még csak kezdetén áll pályájának s nyilvánosan ez alkalommal lépett föl először szinpadon.

A népszinház személyzetét az igazgató egy pár elsőrendü férfitaggal szaporitotta; szükséges volna azonban a drámai személyzetbe egy pár női tag is, az előadások tökéletesitésére. Az uj tagok bemutatása vasárnap és hétfőn volt: a „Sárga csikó" népszinműben, és „Kisasszony-feleségem" operetteben. *Vidor* és *Szombathelyi* a kolozsvári szinháztól jöttek föl, s a népszinház jó erőket nyert átaluk. *Vidor* ép hangu népszinműénekes, ki már első föllépteokor is megtetszett; Szombathelyi pedig sokoldalu szinész lehet, mert egyik estén népszinműi genre-alakot játszott (az igaz, hogy vaskos tulzással) másik estén pedig egy operetteben énekelt jól, s akkor megnyerte a tetszést. A harmadik tag *Jány Gyula*, kit a nemzeti szinház tragikus szinésznek képeztetett, de a népszinháznál az operetteknél számitanak rá. A bemutató két előadáson kivül még *Soldosné* bucsuzott el a szünidő előtt a „Huszárcsiny"-ben, s a többi estéket a „Kolumbus utazása" töltötte be. Soldosnét utolsó föllépteokor a nemzeti kaszinó egy óriás bokrétával tisztelte meg, mely oly nagy, hogy nyitott kocsiban szállitották a szinházhoz. A művésznő három hóig lesz távol e népszinháztól, s ezalatt pihen és vendégszerepel. Jelenleg *Pozsonyban* van, hol ötször lép föl.

A műcsarnokban e hó 11-én délután ismét ünnepély volt: az épitési bizottság utolsó ülése, s ezzel együtt a tanácskozó terem megnyitása és a termet ékitő arczképek bemutatása.

Jelen volt Trefort miniszter, Schlauch püspök, Szlávy József, gróf Karácsonyi Guidó, gr. Apponyi Albert, b. Lipthay Béla, Ráth főpolgármester, s a művészek nagy számmal. *Majláth* György megnyitván a gyülést, gr. *Erdődy* Sándor társulati alelnök fölkérte a jelen voltakat, hogy tekintsék meg a tanácskozó termet. Ez a főváros egyik legszebb terme. Ékitéseit Láng Adolf, festéseit Lotz Károly késziték. A sötétzöld kárpitos falon függött az öt arczkép: a Majláth Györgyé, melyet Angeli Henrik festett ajándékul a műcsarnoknak, a Trefort Ágostoné Vastagh Györgytől, a Pulszky Ferenczé Székely Bertalantól, a Ráth Györgyé Than Mórtól s a Barabás Miklósé önmagától. Az uj teremben *Greguss* Ágost mondott a választmány nevében köztetszéssel fogadott beszédet. A választmánynak *Majláth* György köszönte meg a kitüntetést, melyben öt és négy társát részesiték. *Trefort* miniszter a művészet iránti érdeklődés növekedéséről beszélt, igérte egyszersmind, hogy mindig a művészet érdekeinek előmozditásán fog törekedni. Aztán az épitő bizottság tartá ülését, melyen *Ráth* György részletes jelentést tett a műcsarnok épitéséről, a befolyt összegekről s a társulat még létező terheiről. *Majláth* György kijelenté, hogy az épitő bizottság most már befejezettnek tekintheti működését s még csak az a teendője van hátra, hogy azokat, kiket pártolásra hivott fel, de a kiktől még válasz nem érkezett, föl fogja kérni a még fenlevő terhek törlesztésének elősegitésére. Végül *Pulszky* Ferencz fejezte ki a társulat köszönetét annak nagyérdemü pártfogója: Majláth György iránt.

A műcsarnok kiállitása ujabb festményekkel gyarapodott. — Az életképfestők közül *Böhm* Pál „Alkonyat a tanyán" czimü jóizü humorral festett képe által válik ki, továbbá *Haag* J., Van der Venne, és Toussaint művei érdemelnek különösebb figyelmet. A tájképfestők közül Alt Rudolf, Hasch Károly, Rieger A. és Preler L. küldtek kisebb nagyobb érdekes műveket. Ez uj sorozattal az utolsó terem is teljesen megtelt, ugy hogy a mostani kiállitás *nyolcz* teremben összesen 222 darabot foglal magában, köztük több oly nagy képet, mely egy-egy egész falat befed. A bemeneti dij ezuttal 30 kr., ünnep és vasárnap délután 20 kr. — A műtárlat junius 1-éig tart.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia máj. 13-iki ülésén *Wenzel* Gusztáv a servitus fumi immittendiről (füst átbocsátási szolgalomról) értekezett, mely kivált a gyáripar nagy fejlődése által nyert nagyobb jelentőséget, mivel a kőszénfüst alkalmatlanságot sőt kárt okoz. Wenzel fejtegette e szolgalom jelentőségét a hazai jogrendszerben. *Szilágyi* Sándor történeti tanulmányt olvasott fel Mihály havasalföldi vajdának és Rudolf császárnak fondorlatairól Báthory Endre ellen. Malaspina, pápai nuntius békét közvetitett ugyan a császár és Báthory közt, de Mihály vajda mégis megütközött Sellenberknél Báthoryval, ki megveretvén, menekülés közben megöletett. Az érdekes tanulmányt élénk tetszéssel fogadták.

**

Lang Adolf

Kpitan

Gentrüneul

70, 78. l.

KÖZALAPÍTVÁNYI
KIR. ÜGYIGAZGATÓSÁG.
IX. ker., Csillag-utca 2.

9694. szám.
1912.

A válaszban szíveskedjék
e számra hivatkozni.

A Mü
bizottsága tek

Hivatkozással
ügyben 1912. évi junius hó 13-
átiratára, valamint az e helyr
szám alatt küldött értesitésre
hivatalos tisztelettel tudatja,
1912. évi április hó 5-én esed
koronát, ennek a részletnek 191
kamataiban 2. korona 50. fillé

Építőművészeink e kitünő csoportjához tartozik L á n g A d o l f /1848-1913./ is, aki idegenből származott és, aki Bécsben Ferstel tanitványa és munkatársa volt és mielőtt Budapestre jött, Hágában is müködött. Hollandi tanulmányai nagy hatással látszanak érvényesülni későbbi önálló müvein. A németalföldi épitészet szerény finomkodása a részletek gondos megrajzolásában jellemzik Láng épitészetét. Kalandos természete, ~~mely~~ nyugtalanul hajtotta hol Bécsbe, hol Bukarestbe, hol Hágába, (majd ~~hol~~ vissza hazánkba, melynek ugyan állandóan állampolgára maradt, mégis idegenben érte tragikus halála. ~~is.~~ Ez a nyugtalanság müveinek mozgalmas gazdag fantáziát elárulo ötletességében is visszatükröződik. Nagyszámu és nem jelentéktelen külföldi müveit mellőzzük, sőt hazánkban végzett épitkezéseit sem követhetjük nyomon. Számos fővárosi bérpalotáját a legkülönbözőbb stilusvariációkban, egyéni inkább barokkos szabad szárnyalással dolgozza fel a reneszánsz formákat. A részletek, kapuk, erkélyek, friszek, nyiláskeretek, kémények stb. vesztibulumok, lépcsőházak és a dekorációk mind a leggondosabb megrajzolás eredményei. Az Erzsébet körut 15 számu nagy bérházának kapujától a szellemes alaprajzu vesztibulmon át a lépcsőházig, a tetőgerincen a kéménysornak ballusztráddal való ötletes összekapcsolásáig megfigyelhettük ezt a tárgyszerettől átfütött munkásságot. Sajnos, silány vakolatanyaggal küzködött minden épitkezésén, kivétel csak az Andrássy-uti régi Mücsarnok épülete, melynek monumentális homlokzati kompozicióját a veronai Palazzó Bevilaqua oszloprendszerének mintájára

alakitotta. Nemes anyaggal burkolt homlokzatával, gyönyörü oszlopos előcsarnokával, lépcsőházában egy valóban remekbeszabott kis erkélyarchitekturával, emeleti teremsorának gazdag mennyezeteivel az épület reprezentálja Láng Adolfot mint neoreneszánsz épitőművészt.

De Láng ~~nagy~~ mestere volt a francia reneszánsz formáknak is. Szinház épületei közül a Budapesti Magyar Szinház át nem épitett oldalhomlokzatainak szellemes ablakkompozíciói ~~architekturái~~ tanuskodnak erről. Sajnos főhomlokzatának érdekes boltfülkés megoldása áldozatul esett a szinház későbbi átalakitásának, ugyanakkor átépült az előcsarnok is. Ugyanaz a stilustisztaság és a francia reneszánsz szellemének mélységes átérzése sugárzik a gróf Klebelsberg-u. 1.sz. bérház homlokzatáról, szép erkélye, kapuja, nemesen reprezentálja müvészetét. Emlitésre méltók Ferenc-köruti bérházai is, mig monumentális müvei között kevésbbé szerencsés alkotás a kassai szinház, vakolatarchitekturájának nyugtalanul gazdag tulhalmozott gipszornamentikájával. Ő épitette a pécsi szinházat is, ötletes lépcsőzetekkel az emelkedő térszinten, és szép terveket készitett a szombathelyi szinházhoz is.

Lang Adolf

Kirn Lechn

Schikedanz és Schmahl tökéletesen átérzik az itáliai renesszánszot, de nübeikben nem adnak annak egyéni jelleget., ugy mint mesterük, Ybl az operaház, a vámház, a várbazár, vagy a Széchenyi paloták román cementtel vakolt erőtdljes homlokzatain és belső ~~téerinek~~ tereinek architekturájában. A két jeles munkatárs kezé nyomát mégis felismerjük az operaház dekorativ kialakitásán, melynek finom részletezése félreismerhetetlenül rokon a két mester önálló alkotásainak részletrajzaival. Láng Adolf képzelőtehetsége pazarul ontja a legkülömbözőbb felfogásu, finom izlésüm architektonikus gondolatokat, ~~XXXXXXXXXXXX~~ anélkül, hogy bennök egyéniségét felismernők. Talán leginkább francia reneszánsz kompozicióiban, ~~Magyar Szinház, palota~~ mutatja önmagát. Mindez természetesen mit sem von le a müvek müvészi becséből, mint ahogy ugyanez a jelenség nem befolyásolja értékelésünket az egyéniséget teljességgel nélkülöző középkori müemlékeknél. Ott a céhrendszer mühelyszelleme, itt a müvészettörténelmi anyag iskolás feldolgozása gátolja az individuum megnyilatkozását. Ha az egyéniség ebben a munkakörben mégis utat tör, jelentőségük természetesen fokozódik, azért emelkednek ki kortársaik közül Ybl Miklós és Lechner Ödön, ~~akinek Andrássy uti palotáján és Váci utcai Thonet-házán már felismerjük későbbi nagyjelentőségü müveinek alapformáit, melyeket azután uj tartalommal prezentál elénk, a kecskeméti városházában, vagy az Iparmüvészeti Muzeum épületén.~~

Schikedanz és Schmahl tökéletesen átérzik az itáliai renesszánszot, de nübeikben nem adnak annak egyéni jelleget., ugy mint mesterük, Ybl az operaház, a vámház, a várbazár, vagy a Széchenyi palotáik román cementtel vakolt erőtdlies homlokzatain és belső téerinek architekturájában. A két jeles munkatárs kelle nyomát mégis felismerjük az operaház dekorativ kialakitásán, melynek finom részletezése félreismerhetetlenül rokon a két mester önálló alkotásainak részletrajzaival. Láng Adolf képzelőtehetsége pazarul ontja a legkülömbözőbb felfogásu, finom izlésüm architektonikus gondolatokat, XXXXXXXXXXXX anélkül, hogy bennök egyéniségét felismernők. Talán leginkább francia reneszánsz kompoviciójban, Magyar Szinház, palota mutatja önmagát. Mindez természetesen mit sem von le a müvek müvészi becséből, mint ahogy ugyanez a jelenség nem befolyásolja értékelésünket az egyéniséget teljességgel nélkülöző középkori müemlékeknél. Ott a céhre nyszer mühelyszelleme, itt a müvészettörténelmi anyag iskolás feldolgozása gátolja az individuum megnyilatkozását. Ha az egyéniség ebben a munkakörben mégis utat tör, jelentőségük természetesen fokozódik, azért emelkednek ki kortársaik közül Ybl Miklós és Lechner Ödön, akinek Andrássy uti palotáján és Vási utcai Thonet-házán már felismerjük későbbi nagyjelentőségü müveinek alapfornáit, melyeket azután uj tartalommal prezentál elénk, a kezskeméti városházában, vagy az Iparmüvészeti Muzeum épületén.

Láng Adolf
építész

Pesti Hírlap

Az *Andrássy-uti* műcsarnoknak tervezője és építője *Láng Adolf* építőművész, hosszas betegeskedés után május 2-án hatvanöt éves korában Bécsben meghalt. Az elhunyt a legkiválóbb építésztehetségek közé tartozott, vérbeli művész volt és kiapadhatatlan munkaerejét szerte egész Európában számos gyönyörü középület és magánpalota hirdeti. Láng Adolf 1848-ban Prag-Smyhofban született, s már mint tizenöt éves fiu a bécsi műegyetemre került, ahol kiváló tehetségével csakhamar feltünt. A műcsarnokra hirdetett nemzetközi pályázaton huszonnyolc éves korában az első dijat nyerte el s a Képzőművészeti Társulat őt bizta meg a palota építésével. Láng épitette a Magyar szinházat, a kassai és pécsi szinházat, a pécsi városházát, ezeken kivül pedig a főváros sok remek magánpalotáját és lakóházát. Temetése vasárnap délután volt igen nagy részvét mellett a bécsi központi temető halottasházából.

1913. május 6.
106. 17.

mérnök.

..... *műhely.*

/főnökség!

v ..... hó ____n történő kifize-

zi ..... indokából személyesen meg nem

z

\ ..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Láng Adolf

épitész,

A pozsonyi vasárcsarnok tervpályázatára 4. pályamű érkezett. A II ik díjat Láng Adolfnak ítélték.

Művészet, 1903. 426.

Hansen Alfréd

nobrán

Szül 1875. megh. 1903. Berlin.

Láng Adolf

építész.

Pozsony város tanácsa szükebb körű tervpályázatot rendezett a városi muzeum és könyvtár elhelyezésére szolgáló épület terveinek beszerzésére. A pályázaton Láng Adolf terve 1000 koronával díjaztatott.

Mű vészet, 1903. 426 l.

Pagliano Eleuterio
olaor festi.

Lutl. 1865. Megh. 1903. Milano.

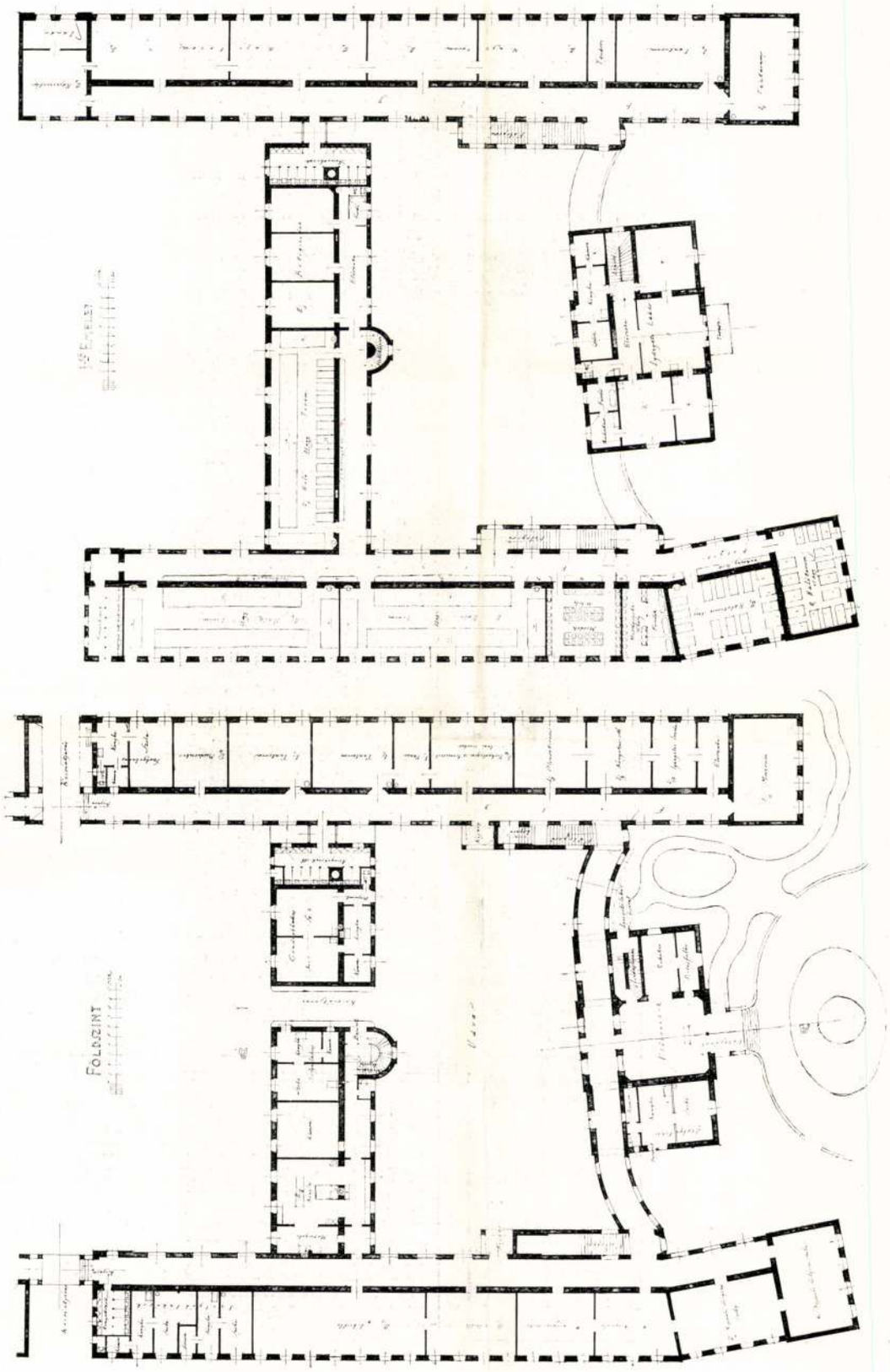

LÁNG ADOLF, BUDAPEST.

MEGVETT TERV. — JELIGE: FAIPAR.

A brassói állami faipari szakiskola tervpályázata
Magyar Épitőművészet
1908. 3. 12

Láng Adolf

minden terv nyujt valamelyes figyelemre méltó részletet.

Igen lényeges hiánya a pályaterveknek, hogy a takarékossági szempontokra kellő figyelmet nem fordítottak. Az alapsorok nem használtatnak ki alkalmas módon, a padlástereknek hasznosítására pedig egyáltalában nem fordítanak figyelmet. A padlástérben célszerűen volnának elhelyezhetők az internátusi konyha és ebédlők és megfelelő alakítással szolgalakások is célszerűbbek és egészségesebbek itt, mint a nagyobbára nedves alagsorban, ahová hosszabb tartózkodás céljaira szolgáló helyiségeket tervezni nem kívánatos. Előnyösen használhatók fel a padlástérben alakítható helyiségek nagyobb méretű építőszerkezeti modellek elhelyezésére is, ami az ily szakiskolában, ahol gyakorlati ipari tanfolyamok vannak, a „szemléltető" oktatásban igen hasznos.

1. Három kör. Az általános elrendezésre nézve három változatot ad. Az egyik szerint az iskola és internátus épület a lakóházat közbefogják és a műhelyépületet a telek közepe táján helyezi el. A másik változat ettől csupán abban különbözik, hogy új igazgatói lakóépületet tervez. A harmadik megoldásban az új épületeket a telek nyugati részére, a Zsák-utca irányában fejleszti. Ezen elrendezések közös hátránya, hogy az internátus a telek déli oldalára, a szomszédos telek mellé jutott.

Az iskolaépület alaprajzi elrendezése egyszerű és könnyen áttekinthető. A helyiségek csoportosítása megfelelő. A szolgalakás az alagsorban, bár aknák vannak tervbe véve, nem kívánatos.

E en pavillon hiánya még, hogy a homlokzati kiképzésből kifolyólag, a homlokzaton pillérnek kiképzett részekbe ablakállások osztattak be.

Az internátus-épület az iskoláéhoz hasonló „E" alakú elrendezés. Az alaprajzi beosztás keresetlen, világos. Hiánya az elrendezésnek: csupán egy bejárata van és ez is a lépcső alatt. A földszinten az internátus folytonosságát a közbeiktatott gondnoklakás megszakítja. A betegszobák így csupán az udvar felől közelíthetők meg.

A műhelyépület egy „I" alakú egyemeletes alapelrendezés, amelyhez a földszinten egy kereszthajó mellett két oldalszárny csatlakozik. A megoldás egészben véve gyakorlati érzékről tanuskodik. Az egyszerű szerkezetű nagyobb munkatermek világosak és könnyen hozzáférhetők; az alárendeltebb jelentőségű helyiségek nem zavarják a terv egységességét. Hiányok: a világító udvarok körül tervezett folyosók, melyek részben feleslegesek és a munkatermek világítása szempontjából célszerűtlenek; a faszárító a földszintre volna helyezendő; az emeleti kisipari raktár csupán a műfaraktáron át közelíthető meg. A közműhelyi iroda a készáruraktárral és mintatárral volna kapcsolatba hozandó. A gépház a kovácsműhely és csinozóműhely közé iktatva célszerűtlen. A művezető- és szolgalakásoknak külön kis épületbe történt tervezése és ennek a kis lakóépületnek a telek zsákutcai sarkába való helyezése a tervezetnek figyelemre méltó ötlete.

A homlokzati kiképzés egyszerű, az intézmény jellegének megfelelő. Kivitel esetén a rizalit felfalazások megfontolást igényelnek.

2. Vasbéton. Az épületeknek csoportosítása tekintetében előnyös, hogy az iskola és internátus a Vasút-utca felé helyeztettek, de kár, hogy a tervezett a Gyár-út felőli részen nem fejlesztetett és az igazgatói lakóház itt elszigetelten maradt. A műhelyépületnek az iskolaépülettel födött átjáróval való összeköttetése célszerű.

Az iskolaépület alaprajzi elrendezése egyszerű és világos. Az igazgatói iroda, könyvtár és olvasóterem, továbbá a tanári szobáknak a tan-, illetve rajztermek mellé való helyezése kedvező. A házi múzeumnak a technológiai szertár mellé való helyezése és utóbbinak egy nagyobb tanteremmel való kapcsolatba hozatala nagyobb nehézség nélkül volna elérhető és a tervezet előnyére válnék. A folyosónak a mosdók és ruhatár előtt levő részei csak közvetett világítást kapnak. A szolgalakásnak az alagsorba való helyezése nem kívánatos.

Az internátusépület alaprajzi elrendezése tul-ágosan tagolt. A székely inasok és szakiskolai internátusának lehető elkülönítése célszerű; hálótermek és dolgozószobák gondosan csoportosítvák. A folyosón a ruhatárak előtt alakított külön előcsarnok nem felel meg az épület rendeltetésének. A gondnok lakásának elhelyezése és beosztása kedvező. A betegszobák nincsenek kellően elkülönítve és külön-külön nem közelíthetők meg. Az ebédlők közelében tervezett árnyékszékek kedvezőtlenek. A szolgalakások a földszinten jók.

A műhelyépület háromhajós elrendezés, felül és oldal felől való világítással. Az alapeszme nagy téralkotás szempontjából helyes. A térbeosztás tekintetében az elrendezés hiánya az alárendeltebb kezelési és raktári helyiségeknek a munkatermek rovására való predomináló elhelyezése, továbbá, hogy az egyes termek megvilágítása hiányos és ezek kellő elválasztásáról nincs gondoskodva.

A délnyugati oldalon az előtér sötét. A munkatermek hozzáférhetése célszerű. Az emeleti művezetői lakások csoportosítása ellen észrevétel nem tehető.

Az igazgatói régi lakóház egyszerű eszközökkel célszerűen van átalakítva.

TAKÁCS LÁSZLÓ mázoló-mester.
Budapest, VIII., Hunyadi-utca 39. sz.

RELLA VASBETON Telefon 69—77.
Budapest, VIII., Sándor-tér 3. szám.

BÁNYAY VIKTOR műasztalos
Mintatermek: V., Lipót-körut 20.
Gyár: V., Váci-út 74. Telefon 65—82.

Krisztián és Novák szobrászok Telefon 80-00
műterem: Budapest, VI., Kmetty-utca 20. sz.
Ajánlják magukat homlokzat, temetkezési emények s iparművészeti tárgyak kivitelére minden stílben.

KLOPFER JAC. cász. és kir. udvari üveges
Budapest, VII., Dohány-u. 10. Telefon 17-88.

RÁKOS MANÓ szobrász
Budapest, VII., Bálint-u. 7. saját ház.
Készít: mindennemű gipsz-, kő-, műkő-, stuccatur-, Rabitz-műmárv ny-munkát. Telefon 52—52.

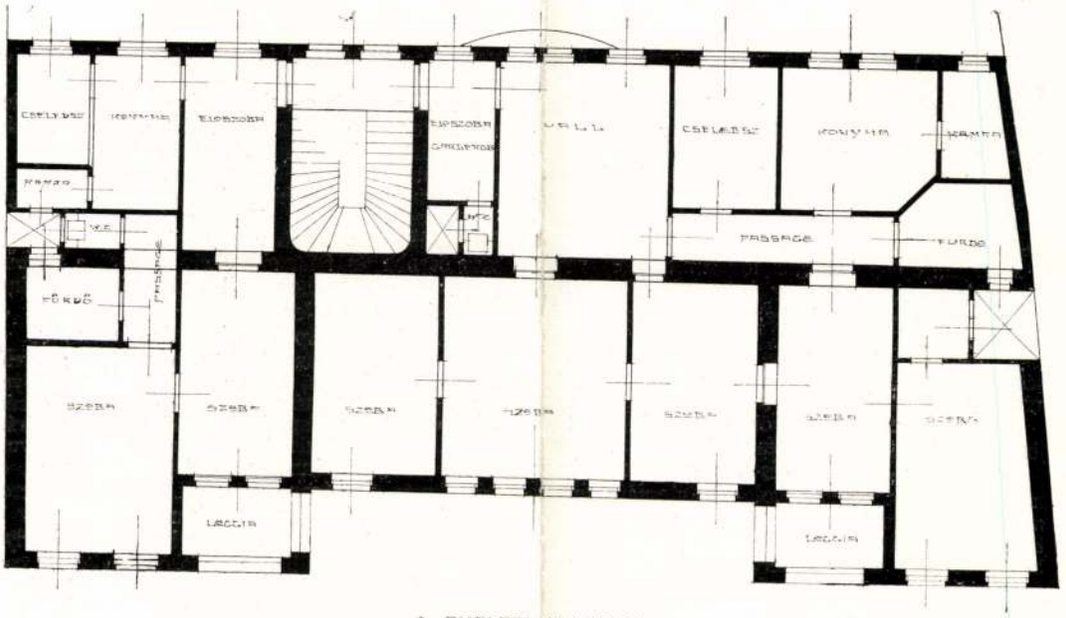

I. EMELETI ALAPRAJZ.

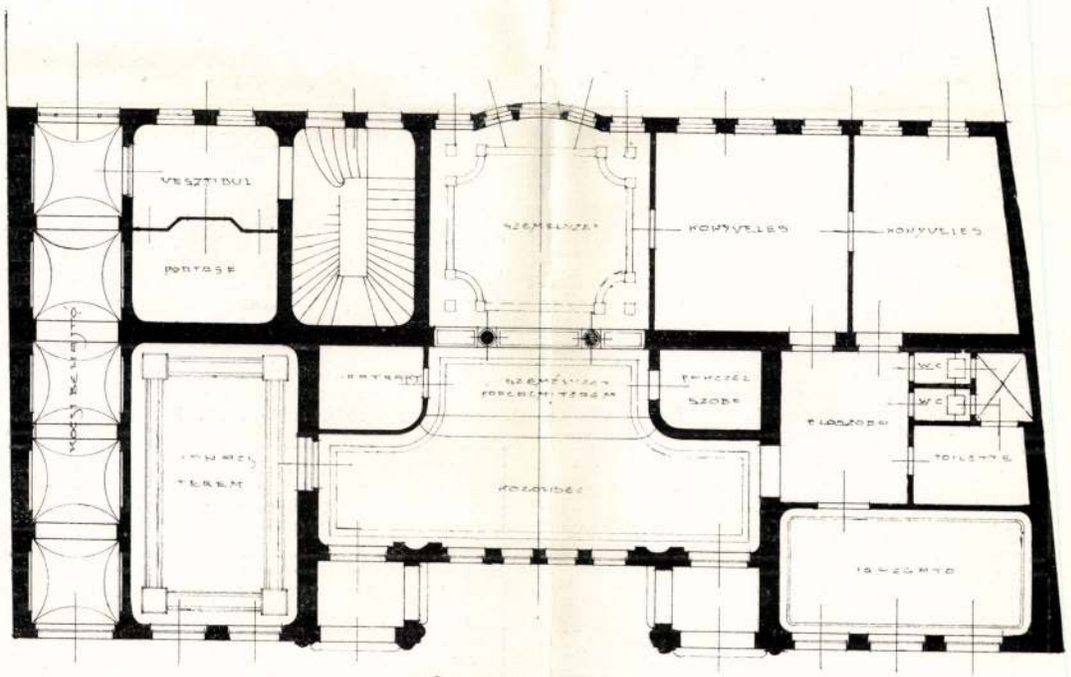

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

AZ Ó-BECSEI TAKARÉKPÉNZTÁR PÁLYATERVE.

I. DIJ.

HAASZ ÉS MÁLNAI BUDAPEST.

beosztása egyszerű és világos; lényegesebb észrevétel nem emelhető.

Az internátust és igazgatói lakást magába foglaló épület egyemeletes, csupán egyik részében kétemeletes, ahol a betegszobák vannak. Az épület hiányai: az igazgatói lakás mellékhelyiségei az utcára néznek; a tanulók dolgozószobája, a szolgalakások az alagsorban vannak; az épületben alakított kicsiny udvar nem előnyös.

A műhelyépület közepe földszintes, két végén egyemeletes. Az asztalosműhely világítása kedvezőtlen; az egyes mellékhelyiségek csoportosítása kedvezőtlen.

A homlokzatkiképzésnek a sarkon tervezett sátorszerű nehéz kis torony, mely az intézmény ellegéhez nem illik, nagy hátrányára van.

Az egész tervezet az önálló gondolkozói és jtakarékosságra való törekvés által tűnik ki.

Háromszög. Az Árpád- és Attila-utcai telekrészen tágas előkerttel tervezett iskola- és internátus-épület magában véve szép gondolat, de nem alkalmazkodik az adott telekviszonyokhoz. A földszinti bejáró és vele szemben tervezett lépcső szép; a a méretek az egész építménynyel arányosak. Az egész alaprajzi beosztást világosság, áttekinthetőség jellemzi. Hiányok: az igazgatói lakás mellékhelyiségei, az iskolai ruhatár az épület legszebb részén vannak; a betegszobák az internátus konyhája mögött célszerűtlenek. A homlokzat egyszerű építészeti alakítással hatásos és a célnak megfelelő.

A tervezett gonddal készült, de alaprajzi előnyei nagyrészt abból következnek, hogy nem alkalmazkodik a telekhez.

Schade. Az elrendezés az Attila- és Árpád-utcai telekrészen képzett zárt udvar és az Attila-utcai részen szabadon hagyott sávon a nyersfaanyagraktárnak az előnyösen fekvő forgalmi út felé való helyezése miatt nem kedvező.

Az iskola és internátus egyemeletes zárt udvari épület. Ez az elrendezés bérházszerű és az adott telken célszerűtlen. Az alaprajzi beosztás áttekinthető. Hiányai: a tantermek közzé árnyékszékek ékelvék; az igazgatói lakás mellékhelyiségeinek csoportosítása célszerűtlen; az emeleten elhelyezett internátus helyiségei szétszórtak és a rajztermeket közbefogják; a betegszobák a rajztermek mellett vannak; az ebédlő világítása hiányos, alakja kedvezőtlen. Az alternatív alaprajzi beosztás némileg szerencsésebb, de ennek is hiánya, hogy az internátus helyiségei szétszórtak. Az alaprajz Árpád-utcai tört határvonala kedvezőtlen.

A Hunyadi-utcára helyezett műhely elrendezése egészben véve megfelel, de az egyes helyiségek csoportosítása nem előnyös; így a gépház a Hunyadi-utca vonalában, a faszárító kamara a művezetőszoba és fafaragóműhely között, a folyosószerű fafaragóműhely célszerűtlenek, utóbbinak világítása kegvezőtlen.

A homlokzatkiképzés ízléses, de idegenszerű.

Magyaros. Az elrendezés alapgondolata: az előnyösen fekvő utcai résznek kihasználása, helyes. Az iskola és internátus az Attila- és Arpád-utcára néző épület. Az alaprajzi beosztásnak némi kárára van, hogy bonyolult és sok tagozás miatt nyugtalan. Az internátus az iskolától elkülönített, de kár, hogy a szépen kigondolt, sarokra tervezett főbejárat tulajdonképpen csak az internátushoz és igazgatói lakáshoz szolgál. Ezen bejárat mellé helyezett ebédlő célszerűtlen. Az iskolahelyiségek csoportosítása megfelelő, észrevétel csupán egy délnek fekvő tanterem ellen emelhető; célszerűen csoportosítvák a keleti oldalon lévő ruhatár és mellette lévő árnyékszékek. A betegszobáknak a kétemeletes sarokkiképzéssel való hangsúlyozásához szó fér. Az alagsorba helyezett szolgalakások célszerűtlenek.

A műhelyépület felül és oldalról világított, nagyrészben földszintes és kisebb részében egyemeletes épület. A faipari munkagépterem a Hunyadi-utca vonalaiban célszerű; kevésbbé szerencsés a gépház és faszárító kamrák elhelyezése; a kocsiáthajtó keskeny.

A homlokzatkiképzés az intézmény rendeltetéséhez képest túlságosan díszes; némi mérséklés és nyugalom előnyére válnék. Az egész tervezet gonddal készült és szakavatottságra vall.

A bíráló bizottság első díjjal az *Orth Ambrus* és *Somló Emil* „Dolgozzunk“ jeligéjű tervét tüntette, ki a II-ik díjat *Földes Ede* és *Scheiber Miklós* „Világosság“ jeligéjű tervének ítélte, a III-ik díjat „Iparoktatás“ jeligéjű tervével *Szeszlér Sándor* nyerte.

Megvették *Lang Adolf* „Gyakorlat“ jeligéjű és *Müller József* „Hermina“ jeligéjű tervét. Azonkívül Szatmár városa megvette a „Háromszög“ jeligéjű tervet

RADÓ I. vízvezetéki-, légszesz- és csatornázási-, closetek, fürdőszobák, mindennemű fűtések és szellőztetések, valamint épület- és horgany díszítményű bádogosmunkák vállalata. **BUDAPEST, VII., Valeró-u. 12., aug. 1-től Hunyadi-u. 43. Telefon 55—15.**

HERZL L. M. épület üvegezési vállalat, BUDAPEST, VII., Károly-körút 7. sz.

REITZER FERENC festő és mázoló. **BUDAPEST, VII., RÓZSA-UTCA 32. SZ.** **TELEFON-SZÁM 11—81.**

Krisztián és Novák szobrászok Telefon 80-00 **műterem: Budapest, VI., Kmetty-utca 20. sz.** Ajánlják magukat homlokzat, teremdíszítmények s iparművészeti tárgyak kivitelére minden stílben.

WAGNER HERMAN, Budapest, IV., Sütő-utca 6. sz. **Fényképészeti cikkek legjobb és legolcsóbb bevásárlási forrása.**

Ehrlich L. Ferenc Budapest, VII. ker., Dohány-utca 12. szám.

Legjobb fűtési szerkezet minden fűtési anyagra **kályha és tűzhely.**

Árjegyzék és költségvetés díjtalan.

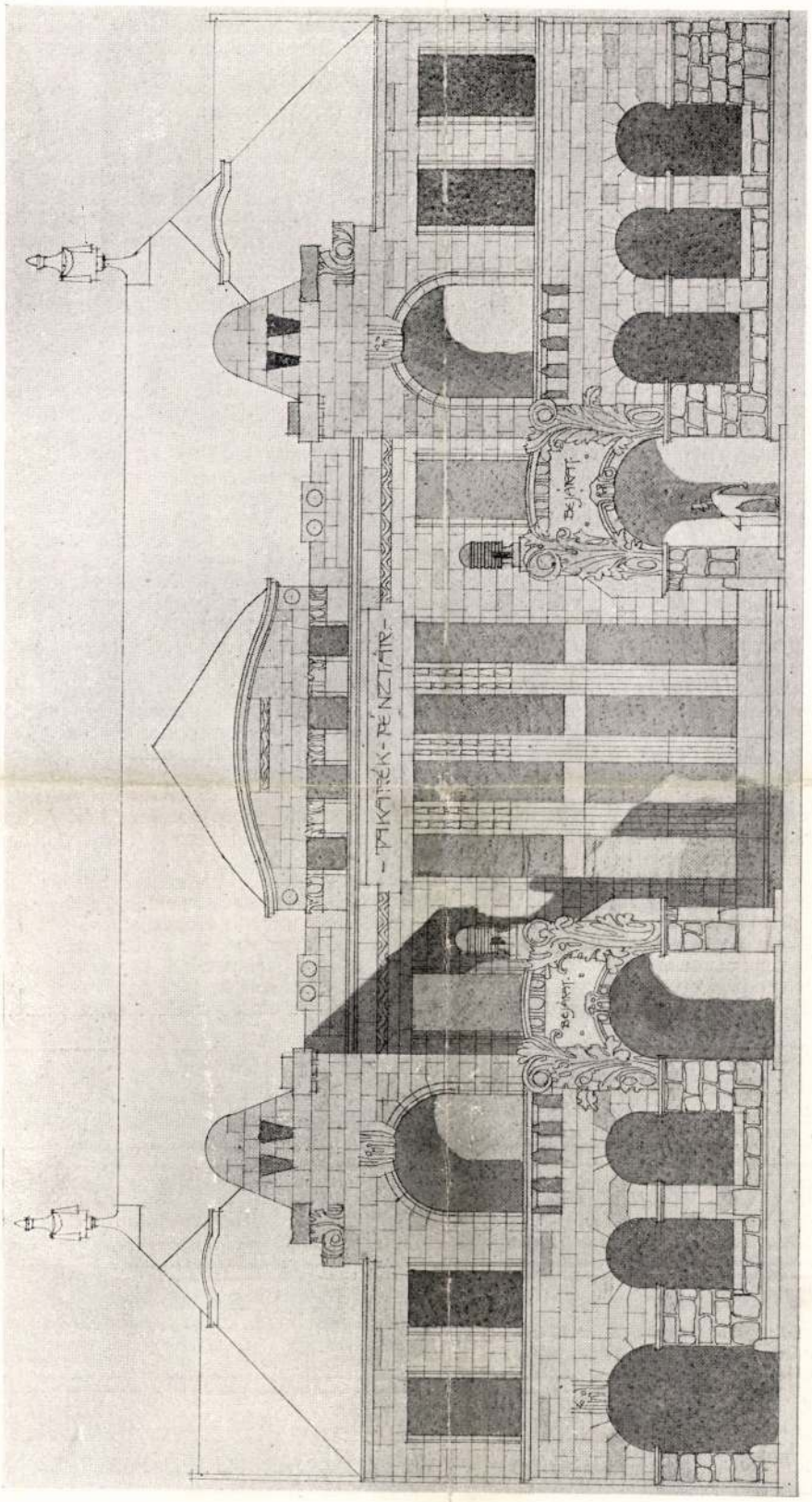

I. DÍJ.

AZ Ó-BECSEI TAKARÉKPÉNZTÁR PÁLYATERVE.

FŐHOMLOKZAT.

HAASZ ÉS MÁLNAI BUDAPEST.

64/6

Magyar Építőművészet

1907. II. f. 30, 31. l

képek

kevés az árnyékszék. A nyersfaanyag-raktárnak kedvezőbb elhelyezése és a Hunyadi-utcai telekrésznek előnyösebb felhasználása még megfontolást igényel.

Ugy az iskola, mint a műhely külső kiképzését a szép arányok és formák ismerete jellemzik. Az egész tervezet építőművészi munka.

Világosság. Az építmények csoportosítását és az egyes épületek alaprajzi beosztását az áttekinthetőség jellemzi. Az iskola és internátus egy közös kétemeletes épületben vannak; a földszintet az igazgatói lakás, hivatalos helyiségek, az I. emeletet a tan- és rajztermek, illetve az iskola, a II. emeletet teljesen az internátus helyiségei foglalják el. Ennek a csoportosításnak alapgondolata igen helyes. Ötletes és művészies megoldás az Attila-utcai főbejárat. Az itt tervezett lépcső méretei három tagra kicsinyek. Az internátus külön bejárója és lépcsője célszerű. Az udvar nyugati részén a folyosók keresztezésénél tervezett hegyes zug megszüntetése a tervezet előnyére válnék. Az igazgatói lakás mellékhelyiségei kicsinyek. A szolgalakás az alagsorban célszerűtlen.

A műhelyépület nagyrészében földszintes és csupán nyugati végén egyemeletes épület, felül és oldalt való megvilágítással. Kár, hogy az épület az oldalvilágítást dél felől kapja; a műhely mellékhelyiségeinek csoportosításában a faszárító kamra, műfaraktár és csiszoló elhelyezése még megfontolást igényelnek. A faragóműhely kedvezőbb hozzáférhetősége hasonlóképpen megoldást kíván. A nyersfaanyagraktar helye csupán általánosságban van feltüntetve. A homlokzat kiképzése művészies; az Árpád-utcai homlokzat kiképzésében az egyes emeletsorok változó ablakállásai nem előnyösek.

Iparoktatás. Az építmények csoportosítása a telek adott viszonyaihoz alkalmazkodik. Az elrendezés alapgondolata helyes, az alaprajzi beosztás áttekinthető. Az iskola és internátus egy közös egyemeletes épületet képeznek. Az internátus és igazgatói lakás külön bejárattal és lépcsővel az iskolától elkülönítvék. Az iskolai épületrész bejárata és vele összefüggő előcsarnok és főlépcső a mellette lévő ruhatárral igen szép példáját adják a csoportosításnak, csupán az kár, hogy a méretek az épület egyéb részleteinek arányain túl mennek. Az iskola- és internátus-épület alaprajzi beosztásának egyik hiánya, hogy a tan- és rajztermek az épület három szárnyában vannak szétszórva és sok a lépcső. A földszinti iskolatermek bejáratai még megfontolást igényelnek. Az igazgatói lakásban tervezett loggia mellőzése kívánatos.

A műhelyépület elhelyezése a célnak megfelelő; az asztalos munkagépterem elhelyezése igen kedvező; az asztalosműhely szép; a faragóműhely jobb világításra szorul. A műhely mellékhelyiségeinek kedvezőbb csoportosítása nagyobb nehézség nélkül egyes helyiségek felcserélésével elérhető.

A homlokzat-kiképzésben a tömegelosztás és arányok szépek. Az egész tervezet gondos munka és elismerésre méltó.

Gyakorlat. Az építményeket a telek Attila- és Árpád-utcai része egész vonalának kihasználásával csoportosítja; ez az elrendezésnek nagy előnye.

Az iskola és internátus egy közös egyemeletes épületben helyezvék el. Az iskolai és internátusi helyiségeknek csoportosítása külön-külön megfelelő, de fogyatkozás, hogy az iskolai helyiségekhez csupán az internátus-helyiségek útbaejtésével lehet jutni. Ez egyébként részben abból következik, hogy az épületnek egyetlen nagyobb lépcsője az Árpád-utcai telekrész végén van.

A főbejárás előtt levő előcsarnok belső alakítása igen szép, de kár, hogy úgy ez, mint az idenyúló főlépcső nincs kellőképpen világítva. Az igazgatói lakás elhelyezése megfelelő, a bejárat ötletes, az előszoba sötét. A szolgalakások az árnyékszékek és enyvező felett a félemeleten célszerűtlenek. A telek déli részén az udvari helyiségekhez vezető folyosó sötét.

A műhelyépület elhelyezése az előtte tervezett 7 méter széles udvarral egészben véve megfelelő, de az egyes helyiségek csoportosítása nem kifogástalan. A nyersanyagraktár, mint zárt építmény, nem felel meg a célnak.

A homlokzatkiképzés keresetlen nyugodt formái hatásosak és az intézmény jellegéhez illők. Az egész tervezet nagy gonddal készült el és építőművészi érzékről tanuskodik.

Hermina. Az iskola, internátus és műhely különkülön épületet képeznek; az előbbi kettő az Attila- és Árpád-utcai, utóbbi a Hunyadi-utcai telekrészen. Az elrendezés a pályatervek között önálló helyet foglal el és ezen szempontból figyelmet érdemel.

Az iskola és internátus födött átjáróval vannak összekötve. Az iskola egyemeletes épület; alaprajzi

Fütés, szellőztetés, világitás, vizvezeték
Hoffman Miklós és Rohonci Hugó
magánmérnök Telefon 96—96.
Budapest, VI. ker., Podmaniczky-utca 14. sz.

SZÁNTÓ ADOLF
szobafestő és mázoló
Budapest, VI., Szív-utcza 53. szám.

BÁNYAY VIKTOR műasztalos
Mintatermek: V., Lipót-körut 20.
Gyár: V., Váci-út 74. Telefon 65—82.

SOMLÓ JENŐ műasztalos
Budapest, VII., Amazon-u. 6.

MARGITTA IGNÁC
mázoló mester. Budapesten, VII., Dohány-u. 34.

ANTONY és LUX
ácsmesterek.
BUDAPEST, IX. ker., Ipar-utca 15-21. sz.

RÁKOS MANÓ szobrász
Budapest, VII., Rottenbiller-u. 13.
Készít: mindennemű gipsz-, kő-, műkő-, stuccatur-, Rabitz-műmárvany-munkákat. Telefon 52—52.

SZABÓ ANTAL szobrász
VII. KER., VÁROSLIGETI-FASOR 39—41.

Lang Adolf

Nord

Lechmépin 574.l.

séges megvilágitás problémáját
-n.A Madonna lesüti a szemét,
randuca-ból.A képet csaknem tel-
ndifferens.Két példányban van meg,
pore-i magángyujteményben.A jobb
jet valamelyik tanitványa festette
i San Giovanni in Monte egyik
ecilia oltárképet,melynek keretét
aragó készitette.Ma már csak a
Pinacotecaban őrzik.Ceciliának
onna ábrazolásokon szokásos.Emlé-
ra és balra két-két alakot helyez.
sonló alakjaira helyez.Az alakokat
onyos,hogy nem teljesen Rafael
erek Giovanni da Udinetől,Rafael
gérdekesebb Madonna-kompoziciója
nyelv szerint Madonna della
az alakokat ugy helyezi el,hogy
donna nem előkelő hölgy,hanem a
ókben is a póriasságot hangsu-
ett képeinek.Élénk,derüs,mosoly-
einek egyik érdekes példája a
pórias Madonna,Monumentalis
tteret függöny alkotja,csak a
ly finom tónus-ellentéteket hoz
re festette 1517-22 között a
Vatikani Képtárban őriznek.Giulio
zült.1519-ben már nagyjaban készen
mano fejezte be.Ez volt életének
r haldoklott ezt a képét akarta
ből all.Krisztus mennybemenetelét,

LANG, Adolf Alexander

felvidéki épületeiről ld.

Stefan Slachta: Magyar építészek munkássága Szlovákiában 1871-1918. = Pavilon, 2/3.sz. 1990 51 - 55. p. ill.

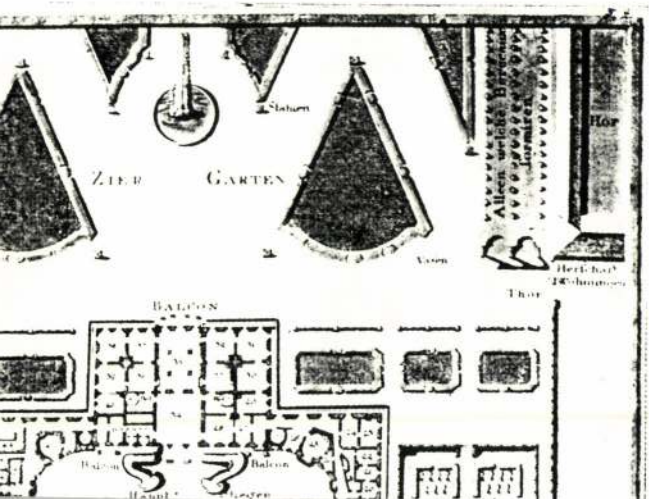
Zier
Garten
Hof
Thor
Balcon
Balcon
Balcon

Lang Adolf

irod

Väljubal

110. l.

Láng Adolf

Jakab Dezső 1917. ápr. 2
előadást tartott Láng
Adolf élete és munkái
címmen a MMÉE-ben

MMÉE Közl
1918. 117 l.

MMÉE Közl
1917. 152. l.
(Jakab Dezső előadása)

Láng Adolf

terverte a bpesti Magyar Szinházat. A modern igényeknek megfelelően átalakitotta 1914-ben

Vágó László

Relle Pál: Az új Magyar Szinház – Magyar Iparmüvészet 1915. 53–55. l.

Szemlér Mihály

LANG ADOLF építész

WEILER Ferenc: A századforduló építészete és a szecesszió Pécsett és Baranyában. = Baranya Müvelődés, 1987.1.sz. 4o. p.

Láng Adolf

a bpesti Mincsarnok
tervezője

Vas. Ups 1877

697. l.
698. l.

MÁR. 27-9
4 LKd

VÁRMEGYE ALISPÁNJÁTÓL.

t 4. Postafiók 491.

BUDAPEST
936 Mai. 26. 8
P.F.

Orsz. Bizott

umak

Lang Adolf

nyeste a 100 db huszfrankos első utalmat a műcsarnak tervpályázatán

Vas. Ujs. 1874. 556 l.

Kemény Kálmán, t. főjegyző, Kőszeghi Sándor, vm. főlevéltáros, Krasánszky Henrik, ig. főmérnök, Mihalik József, kir. tan., Nagy Géza, nemz. múz. őr, ifj. báró Nyári Albert, báró Nyáry Jenő, az orsz. rég. társ. II. elnöke, báró Podmaniczky Géza, th. biz. tag, báró Prónay S. Gábor, th. biz. tag, báró Radvánszky Albert, th. biz. tag, Révész Béla, th. biz. tag, F. Szabó Géza, t. főjegyző, th. biz. tag, Szalay Gyula, főgymn. tanár, gróf Teleki Gyula, th. biz. tag, dr. Tragor Ignácz, vezérigazgató, Vásárhelyi Géza, th. biz. tag. Ezenkívül valamennyi főszolgabiró és polgármester.

A törvényhatóság kebelén kívül álló tudósokat és szakférfiakat a tagság elfogadására a vármegye alispánja külön levélben is fölkérte, a bizottság czéljaira pedig a vármegye millennáris alapja f. évi kamatjövedelmei terhére 500 koronát szavazott meg s ennek utalványozásával az alispánt bizta meg. A vármegye közönsége állandó évi segélyt a rendelkezésére álló alapok természete miatt egyelőre nem szavazhat meg, de — miként határozatában mondja — az időszakonként előterjesztendő kérelmet a legnagyobb mél-

Láng

és Steinhardt építészek alakították át a VIII. Rákóczi út 5. sz. épületet (1890 körül).

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

9781

Láng Adolf(?)

"A Fehér Hajó telkének rendezésekor az Uresen maradt keskeny házhelyen 1874-ben Láng és Koch épitett három emeletes házat; ezt 1913-ban Báthori és Klenovits szállodának épitette át." /Bécsi u.2./

Borbocsi Péter: A Martinelli tér.

Budapest. 1978.Io.88.3-34.l.

L A N G Adolf/1848-1913/

1877-ben épitette a régi Mücsarnokot a Sztálin ut/ma Népköztársaság ut/69.-ben. Azépület belsejében Láng Adolf és Lotz Károly freskoi találhatók.

Gerő László:Magyar épitészet a Xlx.század második felében,Bp.1955.4o.1. TIT Utmutato 37.

L Á N G Adolf

és Rauscher Lajos/festő/ épitészeti alkotása a Sztálin ut/ma Népköztársaság ut/71.sz. ház.

Gerő László:Magyar épitészet a XIX.század második felében,Bp.1955.4o.1.,TIT Utmutato 37.

Láng Adolf, építész M Oh

Az eklektika egyik jelentős alakja.

Hatolkay Árpád: A Nemzeti Múzeum körül kiala-
kult palota negyed története
153-161

Műemlékvédelem, bp. 1960. 3. sz. (IV. évf.)

LANG Adolf építész

Steinhardt Antallal pályázatot a városháza építésére 1890-ben

Szinnyei Gyula: A kecskeméti városháza. 2. bőv. kiad. Kecskemét, 1996 2. old

mun. Lang Adolf és
ted. Steinhardt Antal

MMÉE Közl 1892
130–133 l. 2 szöveg
kepjel és VII. t.
(Kecskemiten épi-
tendő új várshá-
zamák terverete.)

A tervet díjaz-
ták, de
kivitelre
nem került

- Láng Adolf -

Feszty Árpád, Kayser Jozsef, Quittner Zsigmond, Petschacher Gusztáv stb. tervezték az uj Sugár ut épitészeti arculatát.

Gerő László: Magyar épitészet a XIX. század második felében, Bp. 1955. 4o. 1. TIT Utmutato 37.

M.D.K.

Láng Adolf. építész

második díjat nyert a
pozsonyi vásárcsarnokra
kiírt tervpályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.
szl. 21. sz. 7. old.

Lang Adolf,
épitész
vod

MMÉEKoil
1879⊗ 434. l.

⊗ régebben tévesen
1880. edf. et stan

vegyes

f. 66.

1 köt. 4r

Érdy
János

Régiségtani közlemények.

I. A Pannonia és Dacia terein ekkorig talált becsületi bocsátványok. II. A verebi pogány sér.

(A Magy. Tud. Akad. Évkönyvei IX. köt. I. darabja)

M.D.K.

Lang Adolf, építész

tervét megvételre ajánlották az Erzsébetvároson építendő törvénykezési palota pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.
márc. 6. sz. 11. old.

LÁNG ADOLF,épitész

A Sugárut,a Nagykörut s Pest kiépitésében munkálkodó Schmahl,Petschauer,Láng,Rauscher,Feszty,Freund,Unger, mondhatnónk,egyöntetüen,az érett olasz reneszánsz formáival gazdálkodik.Épületeikre a monumentalitást,változatosságot,sőt feltünést keltő manir jellemző.Közülük egyikhez sem áll közel a szegedi Kiss Dávid-ház tervezője.Nem hozható kapcsolatba Ybllel sem,bár rokon az ő legkorábbi eklektikus épületeivel. 250.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

ACMÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

MDK

Kálnay Adolf, építész

A Pécsi Nemzeti Színház épületének
egyik tervezője.

– : Jubiláló színház

6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. március 22.

2) Láng Adolf
építén

Magyar Sunház

Pécsi sunház

Pécs új városháza.

Rados: Magyar építészettört. 308.
Műszaki kiadó 1971.

1) Láng Adolf
építén

/1848 - 1913/ Idegenből származott M.o.-ra, de magyar állampolgársága mellett továbbra is épített külföldön is.

Műrei: régi Műpasnok /Népköztársaság útja. 1877/

Rados Jenő: Magyar építészettört. 308.
Műszaki Kiadó 1971.

MDK

Láng Adolf

tervezte az első épületet /Magyar Szinház/

Relle Pál: Az uj Magyar Szinház. Magyar Iparmüvészet 1915.

MDK

Láng Adolf épitész

épitette a budapesti Magyar Szinházat

Jakabffy Z.: A szinházépités fejlődése. Épitő Ipar 1908. szept. 6. 348.l.

M. D. K.

LANG Adolf építész

Bp. Sztálin (Andrássy) u. 69. N. u.

Régi műcsarnok (1887.)

Gerő László: Magyar építészet kalandó

nagyomacnyai Bp. 1951. 63. l.

M. D. K

LÁNG Adolf építész

Bp. VI. Beskoztársaság (v. Andrássy)

u. 69. un. Régi Műcsarnok (1887.)

Merő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 118. l.

122. l.

M. D. 4

LÁNG Adolf építész

Az eklektika jelentős építésze

Hatolkay Árpád: A Nemzeti húzum
környékén kialakult patolanegyed
története

Műemlékvédelem 1960. 3. sz. 154. l

Lang Adolf és Steinhardt Antal

a pécsi szinház tervpályázatán az 1890-es évek elején megyérték a 2000 fotos első díjat s megbízták őket az építéssel is. Az építés 1893-95 ig tartott.

Várady Ferenc:
Baranya multja és jelenje.
I. K. Pécs, 1896. 448. l.

Lang Adolf és Stein-
hárolt Antal

a pécs, miskolc kompáljonatát
az 1890-es évek elején megkérte
a 2000 ftos első díjat a meg-
bírtak tel az épitésnél is. A szóstó
1893-95-ig tartott.

Vásárhely Ferenc
Jaszenyi multja és jelenje.
I. K. Pécs, 1896. 448. l.

Láng Adolf

régi Műtsarnok

(1877)

Kovacklektikus

Gerőpesti 265. l.

Törv. védve.

HUNGÁRIA-GYÓGYFORRÁS-
VIZZEL KÉSZÜLT KÉTSZERSÜLT

Budapest, 193 2 IX. 5–11.

Szállitó-jegy

T. Nagys Dr. Szentiványi úr

		Ár	Pengő	fillér
	drb. sütemény reggel			
	„ „ délután			
	„ jour kenyér			
	„ „ sütemény			
	kg. fehér kenyér			
13	„ félbarna kenyér			57
	„ rozskenyér			
	„ Graham kenyér			

30-X. — Merkur, IV., Prohászka-u. 6.

TELEFON:
Aut. 69-3-33.

GROSS MIHÁLY
finom fehér sütödéje
I., HORTHY MIKLÓS-ÚT 43.

MDK

Láng Adolf Sándor (szül.1848)

Prága-Smichovban született.Bécsben elvégezte a technikát, itt báró Ferstel Heinrich tanár tanitványa volt, a műegyetemen ma is megvannak akkori rajzai.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1917.máj.20. 124.lap

MDK

Láng Adolf Sándor (szül.1848,)

Huszonkét éves korában már báró Ferstel Heinrich assistense volt a technikán. Ekkor hivták meg Bpestre, hogy az Andrássy-út kiépitésével foglalkozó Sugárút-épitő-vállalat vezetője legyen.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1917.máj.20. 124.lap

Láng Adolf Sándor (szül.1848.)

Mint a Sugárút-épitő-vállalat vezetője, ily minőségben igen sok házat tervezett és művezetett. Az Albrecht-úton, a Bécsi-utcában stb., a Budapest-szálló, a régi Phönix biztositó palotája az ő munkája volt.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1917.máj.20. 124.lap

MDK

Láng Adolf Sándor (szül.1848.)

Láng 1879-ben Bécsbe költözött, majd 1880-ba
a hágai technikai akadémián tanár lett.
A bukaresti technikán 1882-ben foglalta el
tanári állását.Ott épitette a városi fürdőt
mór stylusban.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei.

Epitő Ipar - Épitő Művészet,1917.máj.20.
124.lap

MDK

Láng Adolf Sándor (szül.1848,)

Bukarestben épitette a Cossinescu miniszter palotáját, Me.Gredistiano villáját mesés interieurökkel képezte ki. A "Nationala biztositó társaság palotája tole való.

Jakab Dezsö: Láng Adolf élete és müvei.

Épitö Ipar - Épitö Müvészet,1917.máj.20. 124.lap

MDK

Láng Adolf Sándor (szül.1848.)

Bukarestből 1890 körül ismét Bécsbe költözött, onnan egy és fél év mulva Bpestre, és beállott rajzolónak egy épitész irodájába. Steinhardt Antallal társas irodát nyitott néhány év mulva felbomlott.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet,1917.máj.20. 124.lap

MDK

Láng Adolf Sándor (1848-1913)

Sokat dolgozott a szombathelyi szinház tervein, ezek csaknem teljesen készen lettek már, de az épités elmaradt. 1913.máj. 2.-án halt meg.

Jakab Dezsö: Láng Adolf élete és müvei.

Épitö Ipar - Épitö Müvészet,1917.máj.27. 130.lap

MDK

Láng Adolf Sándor (szül.1848)

Bécsben csinált szinház- és kiállitási palotaterveket egy Theater-Verein számára, de ezek nem épültek fel. Résztvett a "Kurhaus in Karlsbad" internácionális pályázatán az egyik első dijat nyerte meg. A terv nem épült fel.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei.

Epitő Ipar - Épitő Művészet, 1917.máj.20. 124.lap

MDK

Láng Adolf Sándor (1848-1913)

Szegeden az ő tervei alapján épült fel a közmüvelődési palota.
Szegeden tervezte a gőzfürdőt.
A kassai szinházat tervezte. Szinhazat épitett még Pécsett.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1917. máj. 27.
132. lap

MDK

Láng Adolf Sándor (1848-1913)

Maga rajzolta a szobafestő patronokat és mutatta meg a szinezés mesterségét. Látjuk ezt a régi Műcsarnok teremdiszitésein és az új képzőművészeti palota egyik nagytermének menyezetén (amely utóbbit Schikedanz épitő művész számára rajzolt.) A keleti pályaudvar érkező oldalának menyezet-festései is az ő rajzai után készültek.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei. Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1917. máj. 27. 130.l.

MDK

Láng Adolf Sándor (1848-1913)

Pécsett épitette a városházát. A városház terén volt egy régi Szentháromság-szobor, Láng ezt restaurálta.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1917. máj. 27. 132.l.

LÁNG Adolf épitész
1848-1913

M.D.K.

Régi Műcsarnok (1877) Sztolen -n

1952)
Művért. Gerő László: z épitészet a korszeklektikus stilusa 103. l. 105, 106. l.

M. D. K.

LÁNG Adolf építész

Stein-ház (Sugár út) 1876

Ybl Ervin: Ybl Miklós 5 k.

M. D. K.

LÁNG Adolf építész

Bp. Régi hűcsarnok

Magyar építészet. Bp. 1954. 30. l

M. D. R.

LANG Adolf építész

Lakóház Sugárút 1.
(Vetr.)

Bp. építményei (Szerk. Rozinay István)
Bp. – Eperjes 1880 – 1884.

41. t.

M.D.K.

néraí Lang Adolf

tervei szerint épült pécsi városháza, melyet a lap Pécs ujabb épitkezései között ismertet egy fény képpel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1928. XLIX. évf.

febr. 8. sz. I. old.

MDK

Lang Adolf, építész

a kolozsvári tud. Egyetem könyvtárépületének tervezésére kiírt pályázaton pályamüvét 1000 koronával megvették.

Kitüntetések.
Művészet. 1904. 338.1.

MDK

Lang Adolf és Steinhardt Antal bpesti épitészek

épitették a pécsi Nemzeti Szinházat

Fejes Gy.: A 30 éves pécsi szinház. Dunántul 1925. okt. 4.

MDK

Lang Adolf és Steiner Antal

A New-York életbiztositó-társaság budapesti palotájának második dijjal kitüntetett pályaterve. M. Mérnök és Épitész Egyl. Évk. XXVII. 1893. 265, 266.l. - Egy táblával.

MDK

Lang Adolf és Steinhardt Antal épitészek

Pécs városa uj szonházának keresztmetszete és a szinpad felé eső részének képe, repr.

Pécs városa uj szinházának hosszanti metszete, repr.

Pécs városa uj szinházának alagsora, a fütő és szellőztető berendezéssel, repr.

MMÉEKözl. 1895. XXIX. kötet. XV, XVI, XVII tábla.

MDK

Lang Adolf és Steinhardt Antal

Pécsi Nemzeti Szinház, ép. 1893-95.

SzöPécs 8o.l.

MDK

Láng Adolf Sándor (szül.1848.)

Láng tervezte a bpesti régi Műcsarnokot, ekkor a király a Ferenc-József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Ebben az időben Petschacher, Láng és egy Leé nevű építész együtt dolgoztak.

Jakab Dezső: Láng Adolf élete és művei.

Építő Ipar - Építő Művészet,1917.máj.20. 124.lap

P r á g a

Láng Adolf a képzőművészeti akadémián tanár

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

K a r l s b a d

Fürdőépület
/Láng Adolf/

M. U V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

K a s s a

S z i n h á z

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Bukarest

Városi fürdő
/Láng Adolf/

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Bukarest

Láng Adolf müködése.

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Bécs

Láng Adolf a müegyetem
tanára

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Bécs

Láng Adolf tanulmányai

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
214–215.

B u d a-p e s t .

Magyar Szinház

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Budapest.

/Régi/ Mücsarnok

/Láng Adolf/

MŰVÉSZET

XII.évf.1913.

214-215.

"Láng Adolf"

B u d a p e s t .

S t e i n palota
/Sztálin u.l./

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Lang Adolf"

B u d a p e s t .

Solymossi bérház
/Hold u./

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

P é c s

Városháza

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Budapest, a régi Műcsarnok

Láng Adolftól.

Budapesti Hírlap 1881, X-30

+36 sz. 3. o. Berényi László: Ap.

Operaház s obor dispetése.

P r a g a

Láng Adolf szülőhelye/1848/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
214-215.
"Láng Adolf"

Láng Adolf épitész

Budapesti Hirlap. 1881, X. 30.

136. n. 3. o. Berényi László: Az Operaház nobordispitése

Lang Adolf

építész

l.

Edvi Bp.

152. l.

164. l.

MDK

Lang Adolf

Lang Adolf és Steinhardt Antal a pécsi szinház tervpályázatán az 1890-es évek elején megnyerték a 2000 frtos első dijat s megbizták őket az épitéssel is. Az épités 1893-95-ig tartott.

Várady Ferenc: Baranya multja és jelenje. I.k. Pécs, 1896. 448.l.

MDK

Láng Adolf

A brassói állami faipari szakiskola tervp.
Megvett terv.
Főhomlokzat.Repr.

Magy.Épitőművészet, 1908. 3.sz. 14.lap

MDK

Láng Adolf

A szatmári faipari szakiskola pályatervei. Megvett terv.
Főhomlokzat.Repr.
I.em.alaprajz."
Földszinti alaprajz.Repr.

Magy.Építőművészet, 1907. 11.sz. 24.lap

Lang Adolf, építész

M.D.K.

tervét megvételre ajánlotta a bírottság a porsonyi vigadó-épület pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.

aug. 29. sz. 10. old.

MDK

Láng Adolf

A műcsarnokban az ornamentikai rész maga a tervező, Láng Adolf sajátkezű festménye.

Cikk: A műcsarnok.

Vas.Ujs. 1877. 44.sz. 697-698.lap

MDK

Láng Adolf műépitész

A kassai uj szinház épületét tervezte.
Repr.

K.P.: A kassai uj szinház.

Vas.Ujs. 1899. 46.évf. 593.lap

M.T.K.

Laup Adolf, épitész

életéről és munkásságáról

tartott előadást a Mérnök- és

Épitészegyletben Farkas Dezső.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1917. XXXVIII.évf.

ápr. 11. sz. 5. old.

M.D.K.

Lauer Adolf, épitész

harmadik díjat

nyert a Budapesti kereskedelmi és iparkamara új palotájára kiirt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX. évf.

dec. 14. sz. 7. old.

M.D.K.

Lang Adolf, épitész

elkészítette, és a városi képviselőtestület épitőbizottságának kívánságai szerint módosította a szombathelyi uj zsinagóga tervét.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.
Jan. 10. sz. 5. old.

Lang Adolf. építészt M.D.K.

bízták meg a kassai Mátyás-torony felépítésének művezetésével.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.

jun. 30. sz. 2. old.

M.D.K.

Lang Adolf, építés

tervei szerint elkészült a Magyar Szinház az Izabella utcában

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII évf.

okt. 13. sz. 3. old.

M.D.K.

Láng Adolf, építész

... Szinházat, a pécsi, a kassai színházakat és a pécsi városházát. Pályadíjat nyert a budapesti, és a Kurlsbadi fürdő épületek pályázatain, tanára volt a budapesti művészeti akadémián s később a pécsi műegyetemen. Pécsett is halt meg.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

máj. 7. sz. 15. old. +
máj. 14. " 5. "

Láng Adolf, építész M.D.K.

második díjat nyert a futtaki r. k. templom pályázatáni

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. é vf.

nov. 30. sz. 6. old.

Láng Adolf, épitész

M.D.K.

terve nyert a kolozsvári könyvtár-pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

aug. 3. sz. 3. old.

M.D.K.

Láng Adolf

a két egymás 1000 koronás díj egyikét nyerte el a pozsonyi városi muzeum és könyvtár pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV évf.
nov. 4. sz. 7. old.

-1-

Láng Adolf, építész (1848-1913) M.D.K.

életéről és műveiről Jakab Dersö számolt be a Magy. Mérn. és Ép. Egylet április 2-i felolvasásában. Prágában született, anyai nagyapja szintén építész volt. Bécsben tanult, majd 1870-ben Budapestre hívják, azol a Sugárut-építő vállalat vezetője lett. Sok házat tervezett az Albrecht [ma Hunyadi János] uton, a Bécsi-utcában stb. Az ő műve a Budapest-szálló, a régi Phönix biztosító palota stb. Nyughatatlan természete többször ./.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1917 évf.19-23.sz.
folytatólagosan

M.D.K.

Láng Adolf, építész

... vitte őt más országokba. 1879-ben ismét Bécsbe költözött, 1880-ban a hágai technikai akadémián lett tanár, majd ismét Bécsbe, onnét pedig Bukarestbe költözött, hol 8 évig működött és építette a városi fürdőt, több palotát, villát és a „Nationala" biztosító társaság székházát. 1890-ben ismét Bécsbe költözött, nem sikerült üzletei révén tönkrement, mire vissza jött Pestre és beállt rajzolónak, majd ismét önállósította magát és váltogatta helyét Bécs és Pest között. Magyarországi műivei ./.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1917. évf. 19-23. számokban folytatólagosan

M.D.K.

Láng Adolf, építész

... a szegedi közművelődési palota, a szegedi gőzfürdő, a kassai színház, a pécsi színház, a pécsi városház, (melynek terén restaurálta az ott álló régi Szentháromság szobrot), a szolnoki nagyszálló, a tordai vigadó s az ottani pósta és pénzügyi palota. Budapesti művei körül legismertebb a Magyar Színház a váci-utcai régi Nemzeti szálló, a rákóczi-uti Pannónia szálló (átalakítása), a Vigadó téren állt „Hangli-kioszk", az andrássy-uti ./.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1917. évf. 19 ~~sz.~~
23. számokban folytatólagosan

Láng Adolf, építész

... régi Műcsarnok épülete, melyet még 25 éves korában tervezett, s amely – előadó szerint – neki is és korának is egyik legszebb emlékére. Mellette áll a tervei szerint felépült régi zeneakadémia egyszerű de finom arányú épülete. – Láng Adolf 1913. május 2-án, nyelvrák következtében elhunyt. */.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1917. évf. sz. 19-23. számában folytatólagosan

M.D.K.

Láng Adolf; építész

... kitünően rajzolt, festett és modellezett. Sokszor maga rajzolta meg a szobafestő patronokat és mutatta meg a szinezés mesterségét. Ez látható volt a régi Mücsarnok terem díszítésein és az uj Mücsarnok egyik nagterméner mennyezetén, melyet Schikedanz részére rajzolt. A Lipesti keleti pályaudvar érhező oldalénak mennyezet-festései is az ő rajzai után készültek.

Építőipar - Építőmüvészet, Bp.1917.évf. 21. sz.
130. old.

Lang Adolf cí

Steinhardt Antal

mincs céd

épitésiek

pečsi vinház

l.

Várady Baranya

I. 448. l.
449 l.
450 l.

Láng Adolf

Tervei nemt épült a pécsi városháza 1904-ben. Milyen körülmények közt, leírva:

Magyar Vilmos:
Alpár Ignác élete és működése. III. r.
Budapesti Építőmesterek Ipartestülete
V. Évkönyv. Bp
1934. 55. l.

Alpár Ignác nyílt levele Pécsváros polgármesteréhez. Építő Ipar. 1903. 49. x.

...ís Setehló ottó bizottsági ma-
... 56 K. 60 f.re illetve 29 K. 60 fél-

~~f.-re~~ érvényesitve, tisztelettel

...st, 1900 május hó 18-án.

[signature]

~~számv.~~ igazgató.

Lang Adolf

éritett

l.

Bierbéptört

256 l.

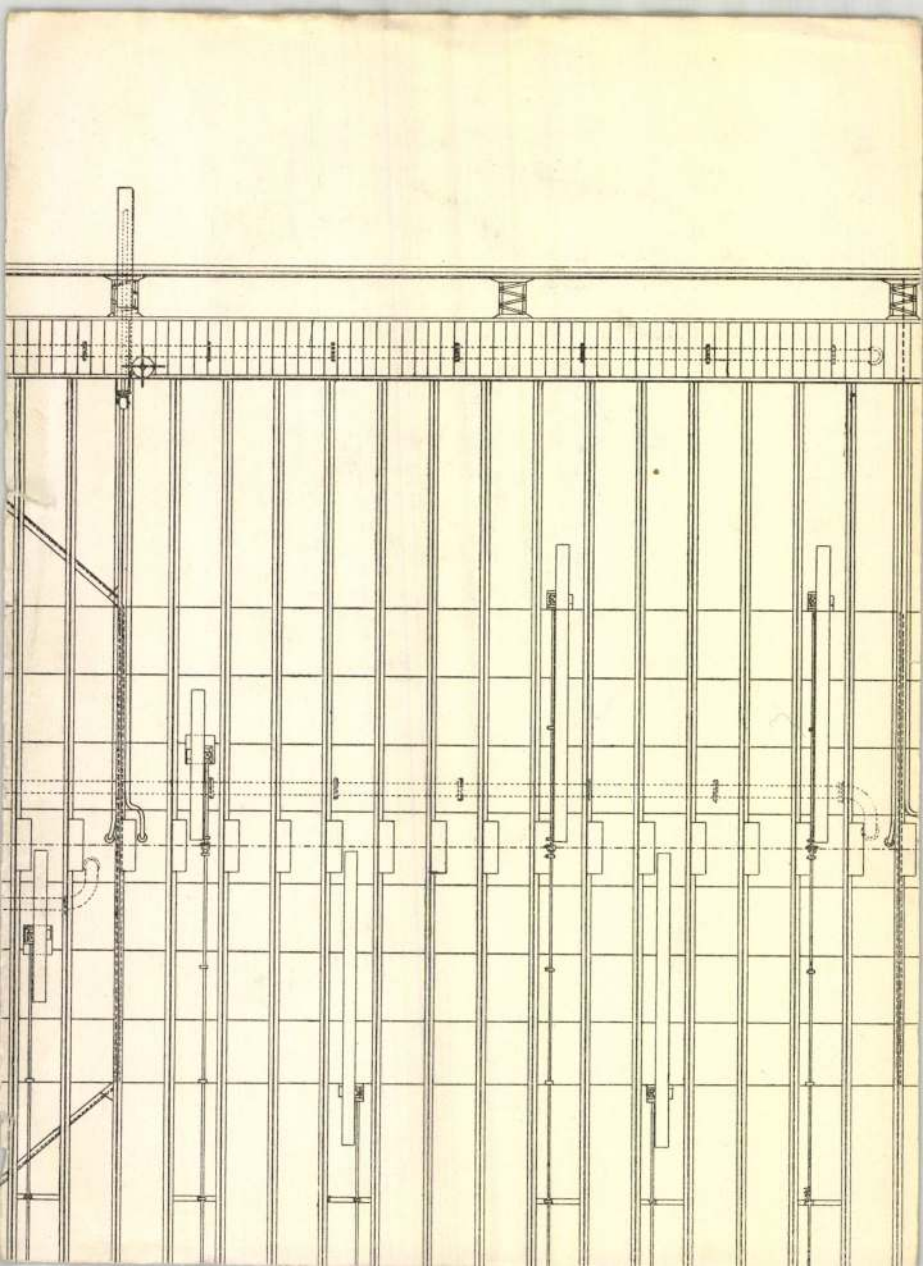

Lang Adolf, Epesti építész M.D.K.

elhészítette a pécsi szent-háromság szobor barokkstílű tervét, melyet a birottság elfogadott s a szobrászati munkák kivitelével Kiss György szobrászt bírta meg. A szobormű 41.000 koronába fog kerülni.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

marc. 29. sz. 8. old.

MDK

Láng Adolf

A szatmári faipari szakiskola palyatervei.
Megvett terv. Láng Adolf Budapest.
Főhomlokzat repr.
I.em.alaprajz repr.
Földszinti alaprajz repr.

Magyar Epitőművészet, 1907. 11.sz. 24.l.

M.D.K.

Láng Adolf, építész

pályanyertes tervei szerint épül Tordán egy monumentális palota, melyben szinház- és báltermen kívül elhelyezést nyer a pénzügy-igazgatóság és a pósta is.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

Jul 3. sz. 5. old.

Láng Adolf, építész. M.D.K.

Első díjat nyert a tordai pénzügyi- és pósfapalotára kiírt tervpályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. évf.

márc. 27. sz. 7. old.

MDK

Láng Adolf

A műcsarnok megnyitásán Pulszky Ferenc, a képzőművészeti társaság elnöke, a királynak bemutatta Láng Adolfot, a műcsarnok épitőjét.

Cikk: A műcsarnok megnyitása.

Vas.Ujs.1877. 713.lap

M.D.K.

Láng Adolf, építés

és Steinhardt Antal
körös terve második díjat
nyert a New York bizkosító
intézet Erzsébetkörúti pal-
tégára kiírt pályázaton.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1891. XX. évf.

nov. 10. sz. 253. old.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

és Steinhardt Antal
fervei szerint teljesen át-
építettér a régi Nemzeti Szín-
ház melletti Pannonia szállót.
ami újra megnyílt.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1892. XXI. évf.

jun. 1. sz. 130. old.

Lang Adolf Sándor

épitesz

Szül. 1848. jun. 15. Praga-Smichová

+ 1913. május 2. Bécs.

1870-79-ben Pesten

1880-1888. Bukarestben

működik. Fenti épitette a Hassai szinházat.

Toman 364. l.

Thieme-Becker XXII.

312

Láng Adolf

terverte a jelenlegi
kassai szinházat.
1897 - 1899. épült -
modernizált barokk
stilben.
(Néző terének díszítése
már a szecesszióba hajlik
és förtelmes.)
Részletes leírása az épületnek

Benczúr Vilmos

Kassai játékszín
Košice - Kassa
1924, 91 - 93. l.

Lang Adolf, épités M.D.K.

Steinhardt Antallal
hőrösen készített „mesteri"
tervei nyomán alakítottár
át a „Nemzeti szállodát."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
nov. 13. sz. 2. old.

M.D.K.

Lang Adolf, épitesz

Szemhardt Antallal hörösen nyert megbírást a pécsi nemzeti kasinó terveire, mellyek a város mar regóta foglalkozott (lásd Kirstein és Schlauch név alatt), de amelyet a tul magas höltségek miatt levett a napirendrét.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

okt. 30. sz. 2. old.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

Steinhardt Adolffal közösen készített és módosított terve alapján adják ki a szegedi gőz- és kádfürdő épületének munkálatait

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
ápr. 24. sz. 2. old.

Láng Adolf, építész — MDG

A Magyar Színház (Izabella tér) Láng Adolf tervei szerint készült.

Kristóf Károly: Ahol Sara Bernhardt és Bajor Gizi öltözött 2

STI HIRLAP Sp. 1964. aug. 18.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

terverte a Régipósta u. 8. sz. alatt építendő új házat, melyben Müller J., ismert vendéglős, a földszinten sörözőt, az első emeleten egy elegáns éttermet, a masodiron pedig a saját lakását óhajtja elhelyezni.

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,

Bp.1875. IV.évf. 36. sz. 248. old.

Lang Adolf, épitész

Lerverte a Régiférte u. 8.m.
Adolf épitészdő ki lakat, melyben
Müller J., mint vendéglős, a
szőkminten nőtörőf, ez első emé-
letet egy elegáns étterem, a mo-
sodikon fedig a saját lakását ölaj-
ja elhelyezni.

Budapester Bauzeitung, Zeitschrift für Bauwesen,
Bp.1875. IV.évf. 36. sz. 278. old.

M.D.K.

Lang Adolf, építés

3-ik

Steinhardt Antallal
körösen készitett terve har-
madik diját nyert az ez-
redéves kiállitás gépcsar-
nokára kiirt pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
márc. 13. sz. 3. old.

M.D.K.

Lang Adolf, építén

Steinhardt Antallal köró-
sen résztett tervét javasolja a
városi közgyűlés 60 tagja, kassa
szinkára részére és kéri a Fellner
és Helmer féle terv mellőrését

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

aug. 28. szl. 2 old.

Láng Adolf

épitész

MDK

Népköztársaság utja 69. sz. /régi Mücsarnok/.

100.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Láng Adolf építén M.D.K.

a régi Műcsarnok tervezője

Kampis, Magy. műv. Bp. 1960 474

Láng Adolf / 1843-1913/ MDK

építész

A Népköztársaság utja 69. sz. /régi Mücsarnak/ épülete 1875-77-ben készült az ő tervei szerint.

Bécsi tanulóévei után fiatalonkerült Budapester A Mücsarnokra kiirt pályázaton első dijat nyert. Magyar állampolgárságát megtartotta, de sokat töltött külföldön. Prágában /ahol az Épitészeti Akadémia tanára volt/ Bukarestben, Bécsben, Hágában.

Hazai alkotásai: Lenin kőrut 15.,Magyar szinház, pécsi és kassai szinház stb.

263.o.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Láng/ Láng Adolf MDK

építész

Madách Szinház

egyik legsikerültebb alkotása.

273.o.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

M.D.K.

Lamp Adolf, építész

Steinhardt Antallal közösen készített terve 1600 korona első díjat nyert a szegedi kulturpalotára kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.
febr. 20. sz. 3. ~~évf.~~ old.

M.D.K.

Lang Adolf, építész.

Steinhardt Antallal hőzösen készített első díjas tervét a szegedi kulturpalotára, a körgyűlés hivánságára átdolgozta. Ugyanezre szólítottak fel a második díjas Zombory és Magyar építészeket

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV évf.

ápr. 10. sz. 2. old.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

Steinhardt Adolffal közösen készített tervét fogadták el végérvényesen a szegedi kulturpalatának Zombory és Magyar „építészekkel" rendezett szűrebbkörű pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

máj. 8. sz. 3. old.

Láng Adolf

egyenrangú Ibl Miklós munkatársaival.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2131

Láng Adolf

tervei szerint épült 1875-77 között a Képzőművészeti Társulat székháza.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970

1281

Láng Adolf

a bécsi műegyetemen tanult.

Mehelny, Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

181

Lang Adolf

és Steinhardt Antal tervezték a szegedi Kulturpalotát 19 sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet, 1867–1967. Budapest, 1970.

271

Lang Adolf

tervezte a Népköztársaság úti régi Műcsarnok épületét, 1875–77. 18. sz. rekonstrukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest, 1970.

271

Lang Adolf

társával Steinhardt Antallal alkotott
műei: a Ep-i egykori Magyar Szinház,
a kassai szinház, a pécsi Nemzeti Szinház,
a szegedi Kulturpalota és a pécsi városháza.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

281

Láng Adolf

tervezte a VI. Népköztársaság u. 69. sz. a. régi műcsarnokot (1875-77).

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 13351

8521

Lóng Adolf

Servezte 1877-79 között a VI. Népköztársaság u. 67. sz. házat.

Berzo László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13358

8528

Láng Adolf

1876-ban épül fel Rauscher Lajos terve szerint az Orsz. Mintarajztanoda uj épülete a Sugárút és Izabella u.sarkán. Sgrafittók: Székely Bertalan, kivitel: Scholtz díszitőfestő. - 1878-ban épül a mellette lévő Műcsarnok, Láng Adolf terve szerint.

Rónai György: Gondolatok művészneveléslink intézményesitésének centenáriumán.
Művtört.Ért.1971.3.sz.2o4-212.l. 2o9.l.

Láng Adolf

tervei alapján épült 1875-77 a VI. Nép-
köztársaság u. 69. sz. a. régi műcsarnok
épülete.

Berza László, Bernát György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Buda-
pest 1973. 13351

9891

Lang, Adolf, építész

L: Pán József

6

dr. Nagy Károly: Tévedések a M.o. útikönyvben

Esti Hirlap, Bp. 1978 szept. 19.

Láng Adolf

tervei szerint épült a VII. Izabella téri Magyar Kinház épülete.

Bedza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335°

6998

Long Adolf

Tervei perint épült a XIV. Népköztársaságu-
69. „Műcsarnok" épülete. /1875-77/

Berza László, Bernát György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest lexikon, Budapest
1973. 1335 l

806 l

Láng Adolf

Száray Lóránt: /Bp./ Hevesi Sándor téri Nemzeti Szinház. /Láng Adolf, Azbej Sándor épitészek, Németh Antal belsőépitész, Illés Gyula szobrász, Barcsay Jenő iparmüvész./ - Miszaki Tervezés, 1967. 5.sz. 14-17. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

75. l.

Láng
épitész

Tevékenysége maradandó
nyomot hagyott fővárosunk
arculatán.

Kiss Ákos: A hisztorizmus ...
Művészet, 1970. junius – 13 lap.

Dear
Opa

Tuesday morning
August Bank Holiday
Weather

Bus Ride - A Masterpiece
Illustrated Lesson - 13 Sep

Long Adolf

Tervei szerint épült fel 1899-ben kassa uj szinhóza.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi kislexikon, Budapest, 1969.

221 l.

Lóng Adolf

és Steinhardt Antal építészek tervei nyomán épült fel 1895-ben Pécs állandó színháza.

Hont Ferenc – Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

342 f

Long Adolf

tervei perint épült a budapesti Izabella téren 1897 körül a Magyar Szinház.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi kislexikon, Budapest, 1969.

2751

Laug épitész M.D.K.

Steinhardttal közösen készített terve nyerte el a millé-niumi kiállítás, Építőipari csárnokára kiírt pályázat első díját.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője, Bp.
1894. XIII. évf. 53. old.

MDK

Lang épitész

Steinhardt és Lang terve nyerte az első dijat a pécsi szinhaztervpályazaton. Ők is káptak a kivitelezésre a megbizast és 1893-ban elkezdték tervük megvalósitását. A szinházat 1895-ben nyi tották meg.

Komor Marcell: Pécs városának uj szinhaza.

MMBEKözl. 1895. 437-444 lap. Képekkel.

Láng M.D.K.

Az Andrássy ut egyi építője

Preisich Gábor: Bp. városépitésnek története
a kiegyezéstől a Tanácsköztársaságig Bp. 19 4.

I. mell.

Lang és Steinhard

a varsi tanacs) épitészek

(követlen megbízása alapján épitészek 1893-94-ben (?) a kassai varsi szinházat. A megbízást 1893. kapták.

Magy Alp II.

45. l.

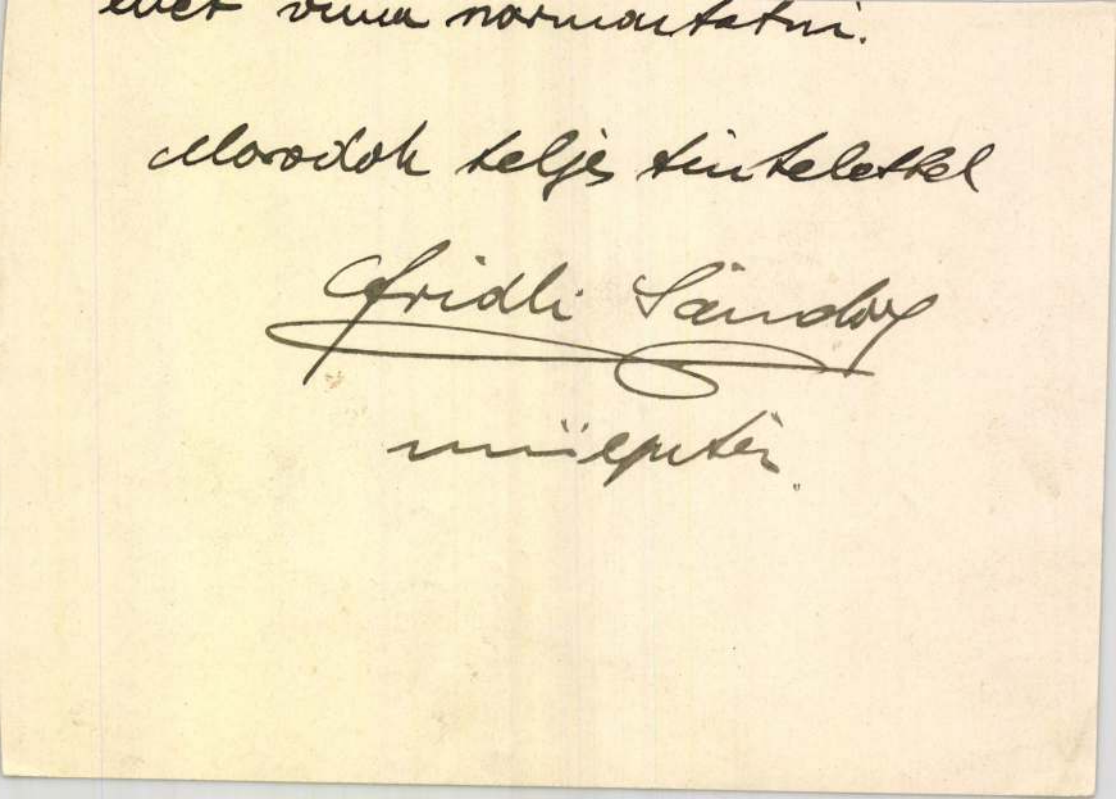

ebet vinna normantatni.

Morodok teljes tinteletkel

Fridli Sándor

mülegyetei.

Láng Adolf

Terverte a Hevesi Sándor téri minházépületet.

Kereszty András: A "legamerikaibb" városrész.

Budapest, 1969. 4.sz. 6-9. l.

Láng Adolf

tervezi a régi Műcsarnok épületét
Népköztársaság út. 69. sz. (1877): belsőit groteszk ornamentális festésével alkotta.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia,
Budapest, 1970.

2131

Lang Adolf

Laid

Steinhardt Antal

Epilept

Lang Adolf

läsd

Steinhardt Antal

Láng Adolf

rod

Bauzeitung für Ungarn

1876. 13. sz. (Literarajzzal.) –

1. Haupt-Façade des Neubaues auf dem Waitzner Boulevard, Ecke der drei Läuimergasse;

Lang Adolf

opiten

incod

Mts S IX K. 1898

290

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Láng Adolf

épitész

Kassai uj szinházra vonatkozólag laid.

Vas. Ujs. 1899. 36. szám

Lang Adolf

öpitén

lásd

Vas. Nyó. 1877. 697 l.

Lang

epitet

god

Ry

Laing

cpsten

Laid

Vas Vy 1895.

661 l

Lámpa épitest

Kerin sette a Magyar/tin-
hai servét

IROD.

Vas Lp 1896.689 k

Lang Adolf és

Steinhardt Antal

Pécsi Nemzeti Hirlap.

Epult 1893 – 95.

Szőpécs 80. l.

Lang Adolf bpesti építész

A pécsi városházát 1907-ben építették fenti tervei szerint neobarokk stilusban.

Szö Pécs. 33. l.

Láng Adolf
építész
+ Bécsben 1913.
máj. 3* szül.
1848 Prága.

Építő Ipar. 1913. 205. l.
(Két halottunk.)
Életrajz.

Esetleg lásd
MOB könyvtár

* A 210-ik lapon
halálozási napja
máj. 2.

L á n g A d o l f
építész

Pesti Napló. 1912.szept.29. (Tünő házak.)

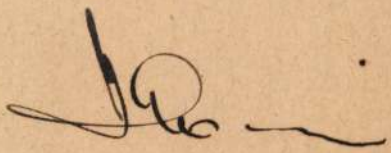

Lang, - műépítész

a szegedi Közművelődési
Palota tervezője.

Hatvanéves a Közművelődési Palota.
(Gel.)

Délmagyarország,
Szeged 1958 IV. 6.

MDK

Lang és Steinhardt

Komor M.: Pécs városának uj színháza. M. Mérnök és Épitész Egylet Közl. XXIX.k. 1895. 437-444.l.

MDK

Láng A.

rajzolta az alábbi munka cimlapját

A Gizella-album. Vas. Ujs. 1873. ápr. 20. 193.l.

Lang Adolf, építész

M.D.K.

u.a

tervezte, Steinhardt Antallal együttesen, a pécsi színházat, melyet Komor Marcell ismertet:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1895. 29. köt. 437-444. old. 3 szöv. ábrával az alaprajzokról, metszetek és belső nézet: XV.-XVIII. táblákon

M.D.K.

Laup Adolf, épitész

Steinhardt Antallal közösen készitett terve, mellyel a New York életbiztositó-társaság budapesti palotájára kiirt pályázaton második dijat nyert. [Első dijat kivitel: Haussmann Alajos.]

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1893. 27. köt. 265-266. old. 4 szöv. ábra + XII. tábla

LÁNG József építész

Pp. egykori magyar színház

Pécs, színház

" új városháza

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 207.l.

MDK

Láng Adolf, Bp. építész

A pozsonyi Vigadó tervpályázatán... Vállalk.
Közl. 1906. aug. 29. 6. l.

MDK

Láng Adolf

épitész

Magánép. eng. Bp. Vállalkozók Közl. 1905. nov. 1.
5.old.d.

Láng Adolf

Népköztársaság utja 67.

Tervezte Láng a.
Épült 1877-79 között.

Itt lakott Liszt Ferenc. /Emléktába Farkas Zoltántól./

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

145.1.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

Steinhardt Antallal közösen készített terve alapján építik át gyökerésen a Pannónia szállodát a legmodernebb felszerelésekkel. (Villamos világítás, gőzfűtés, gépi erővel szellőztethető fedett udvar, melynek üvegtetéjét nyáron fecskendő-berendezés locsolja.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1892. XIII. évf.

máj. 31. sz. 2. old.

MDK

Lang Adolf épitész

Tervei szerint épült a kassai szinhaz 1897-1899-ben.

Benczúr Vilmos: Kassai játékszin.

Kosice - Kassa 1924. 94.l.

M.D.K.

Lang Adolf, építész

Steinhardt Antallal közösen, hezitett terve első díjat nyert a pécsi szinkár pályázatán, de a birálóbirottság, a program némi módosításával a második díjat nyert. Pártos és Lecrner építészekkel ujabb szűkebbkörű pályázatra szólitotta fel az emlitettehet.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1891, XII. évf.

Jan. 13. sz. 3. old.

Lang Adolf, építész M.D.K.

Steinhardt Antallal
körösen készített tervei
szerint felépült, új pécsi
nemzeti szinházat nagy
ünnepségek mellett avat-
tár fel. Neveretti építészek
helyettese Reitzer Gyula
építész volt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI.évf.

okt. 8. sz. 2. old.

M.D.K.

Láng Adolf

1897-ben tervezte a volt Izabella téri, volt Magyar Szinház épületét, melynek fényképfelvételét hozza a lap.

"A pestiek uj szinházáról" c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. aug. 19.
X. évf. 33. sz. 30. lap

.R.D.

M.D.K.

Lang Adolf, építés

Steinhardt Antallal
körösen tervezett épitő ipari
csarnokát emliti cikkiró
nagy elismeréssel, az ez-
redéves kiállításról irt
beszámolójában.

Vállalkozók Lapja, Bp.1896. XVII.évf.

jun. 23. sz. 4 old.

M.D.K.

Lang Adolf x), építész

Steinhardt Antallal
kőrösen tervet és költségvetést
nyujtott be a nagybecskereki
városháza felépítésére, mely
erek szerint 80.000 frt-tal
olcsobb lenne, mint a Kiss-
féle terv kivitele.

x) A febr. 4. sz. 2. old. helyesbítés szerint a
tervet Lang A. egyedül nyujtotta be.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII. évf.

Jan. 21. sz. 2. old.

M.D.K.

Lang Adolf, épitész

Steinhardt Antallal közösen készített tervét a pécsi sinkézra a sünnyi bizottság elfogadta a Pártos-Lechner féle tervet pedig 2000 frt-tal jutalmazta.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1892. XIII évf.

jun. 21 sz. 2. old.

LANG ADOLF/

a jelenlegi pécsi, ~~tha~~ klasszicista városháza terveője.

Vörös Márton: A Széchenyi tér regénye. Pécs, 1963.
/ Mesélő pécsi házak /

MDK

Lang és Steinhardt

épitették a pécsi szinházat

Szinház-Mozi-Szanálás. Dunántul 1924. dec. 4.

MDK

Lang és Steinhardt

Az alábbi ~~pályázat~~ szinház épitésére kiirt pályázaton I. dijat nyertek

Komor M.: Pécs városának uj szinháza. MMÉEKözl.1895. XXIX.k. 440.l.

M.D.K.

Láng Adolf, építész

tervezte a pécsi városházát

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1916 évf. 50. sz.
300. old. 4. á.

MDK

Lang Adolf

építész

Munkáinak kerámiai kivitelezésével /ill. kikisérletezésével/ kapcsolatban dolgozott a Zsolnay-gyárban.

48.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Láng Adolf

Építész

A Zsolnay-gyár főbb épületkerámiai munkái:
A pécsi Városháza /L a n g A d o l f 1906/ és a belgrádi Rossija- épület/I l k i c 1906-7/ diszei; a budapesti Gresham-épület belső előterének és lépcsőjének lapburkolata/Quittner Zs. 1906/ a marosvásárhelyi városháza homlokzati diszei /Jakab D. 1906/ A bp.i József müegyetem lépcső házának és homlokzatának diszei /1906/ A constanzai templom külső diszei és képei /M a n d r e a 1908/.

40.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár müvészete.
Pécs. 1959.

LANG Adolf építész

MÁRFI Attila: Szinház a millennium tiszteletére : A Pécsi Nemzeti Szinház építéstörténetéhez. = Baranya, III.évf. 1. sz. 1990 72 - 84.p. ill.

~~Lechner Ödön~~ és ~~Pártos Gyula~~ névmutba.

Lang Adolf és Steinhardt Antal

ltezetet sem kívánunk meg-
züntetni, de sorsuk nemcsak
mi szándékunktól függ.
ajnos, elkerülhetetlen vi-
zont a további, jelentős lét-
zámcsökkentés, hiszen már
emmi máson nem lehet spó-
lni, csak a *bérköltségen.*
z is elkerülhetetlennek lát-
ik, hogy *a veszélybe kerülő*
ajóról a jól úszó tengeré-
ek menekülnek el először,
gyis a létszámcsökkenés
vábbi *minőségi romlással*
r együtt. De talán még nem
ső, hogy meggyőzzük a
nzügyi szakembereket és a
litikai döntéshozókat: a
vezett elvonással kilátás-
an helyzetbe hoznák a
gyar tudományt, és általa
emzetgazdaságot.

(faggyas)

---

szerelési üzemük vissza-
ett az ellenőrzéstől, mi-
n egy ügyfél nem volt
andó fizetni.
· *Mi nem vagyunk ható-*
— hangsúlyozta Vasa-
Dezső. — *Erőszakot*

LÁNG ERVIN

61. Tanulmány, vörösmárvány 800.

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1942

MDK

Láng Ervin

Önarckép, gipsz

KUT kiáll. N.Szal. 1943. okt. 31.

Láng Ervin

A Nemzeti Szabon helyiségeiben rendezett tárlaton szerepelt.

N. ü. 1942. VI. 11.

Láng Ervin

A Nemzeti Salon tavasi tárlatán szerepelt.

Új Magyarság 1942. VI. 11.

Láng Ervin

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán szerepelt.

Esti Ujság 1942. VI. 11.

MDK

Láng Ervin
Önrackép, gipsz

KUT kiáll. N.Szal. 1943. okt. 5 l.

Láng Ervin

nobrán

l.

Szépirüvészet

1942. 180 l.

deutschen Geistes, auf der keine andere Fahne als Zeichen ihres Geistes wehen soll, als über all den anderen Stätten deutschen Aufbaues in diesem Lande."

Um die in Posen für das Deutschtum und für die Kultur vollbrachte Leistung richtig zu würdigen, ist es erforderlich, sich immer wieder der technischen Schwierigkeiten zu erinnern, die vor der Eröffnung der Reichsuniversität zu überwinden waren. Die Haltung, aus der heraus man aller Widerstände Herr wurde, erhellt aus den bei der Eröffnung der Reichsuniversität Posen gesprochenen Worten des Universitätskurators Dr. Streit: „Wenn die Einrichtung der Institute und Seminare auch noch nicht in allem den Stand alter Hochschulen oder unserer eigenen Wünsche erreicht hat, so sind doch überall die ausreichenden Grundlagen vorhanden, um nunmehr im anlaufenden Betriebe bald den normalen, teils sogar erhöhten Ansprüchen zu genügen. Eine Universität ist fast ein Organismus wie ein Mensch. Es erwartet niemand, daß der Mensch bereits voll ausgewachsen geboren wird. Es genügt, daß er als Kind gesund und kräftig ist. Diese Bedingung allein bitte ich auch einer jungen Universität zu stellen. Die Reichsuniversität Posen im Aufbau ist trotz der ungewöhnlichen Schwierigkeiten der Kriegszeiten und trotz der Sonderverhältnisse des Warthelandes in der Anlage kräftig und gesund. Sie ist schon heute für die Menschen dieses Ostraumes kein papierner Begriff mehr, sondern ein Stück des öffentlichen Lebens, dem wohl jeder sich gern verbunden fühlt." Das in einem würdigen Rahmen vorliegende Werk über die Gründung der Reichsuniversität Posen verdient unsere größte Aufmerksamkeit, weil der in der Reichsuniversität Posen verkörperte Wille zu kultureller Leistung der beste Ausdruck für die sich an der militärischen Front wie auch an der Front des geistigen Einsatzes in gleicher Weise manifestierende Kraft des Reiches ist.

Aus welcher Tiefe der geistigen Revolution heraus

Láng Erzsébet porcelántervező

a végső növendékek körében.

H. Gy.: Diplomamunkák az Iparművészeti Főiskolán.

Magyar Nemzet, 1967. VII. 4. 4. o.

M.D.K.

Láng Erzsébet

porcelántervező

Turistaszálló étkészlet,gránit, repr.

A Főiskolát a mult évben végezte. / 1967/

"Porcelán '67 cimen kiállitották diplomamunkájukat
Magyar Epitőművészet 1968/1. 64.l.

63.l.

Láng Erzsébet főiks.hallg. keramikus M.D.K.

Résztvett a kiállitáson

K.A.:Portré a majomról

Képzőművészeti kiállitás az Állatkertben

Magyar Nemzet 1963. augusztus 16. 4.l.

Láng Erzsébet

"...milyen kár, hogy a hévízi új eszpresszó földszintjén nem valósult meg az a burkolat, amit ... Láng Erzsébet tervezett."

dr. Vámossy Ferenc: Építészeti kerámia. - Magyar Építőművészet, 1970. 5.sz. 57-59.l.

Láng Erzsébet

Részt vett az I. Országos Kerámia Biennálén Pécsett.

Ipari Művészet, 1968. 5-6. sz. 59. l

Láng Erzsébet

Az Iparművészeti Tanács és a Magyarszombatfai Kerámia Vállalat közös pályázatát többekkel együtt nyerte.

Ipari Művészet, 1968. 5-6. sz. 61. l.

Láng Erzsébet

Az Iparművészeti Vállalat teroezője, dán és szovjet házgyári lakások berendezésére készítettek példákat.

Dietz Gusztáv: Otthon '71 kiállítás; Ipari Művészet, 1971. 1. sz. 19. l.

Láng Erzsébet

Szürke műbőrrel kárpitozott ülőpamlagját említi a szerző.

Karmazsin L.: BIO 3 Ljubljana, 1968; Ipari Művészet 1968 4. sz. 12. l.

Láng Erzsébet

klubgarnitúrája említhető értékű.

Filep István: Magyar bútor a BNV-on; Ipari Művészet, 1968. 4. sz. 18. l.

Láng Erzsébet

Kályha- és csempe-terve az Iparművészeti Tanács és a Finomkerámiaipari Művek által meghirdetett kályhapályázaton I. díjat kapott.

Ipari Művészet, 1968. 4. sz. 50. l.

Láng Erzsébet belsőépítész

A Szék- és Kárpitosipari Vállalat Nagymező utcai kiállítását (gyártmányfejlesztési program-bemutató) tervezte.

Ipari Művészet, 1968. 4. sz. 51. l.

Láng Erzsébet, kerámikus

Sokoldalú fiatal kerámikus.

Az 1969-es porcelánpályázat első díjasa.

Korábban is több díjat nyert.

Szinyei Merse Anna: fiatal magyar kerámikusok

17-21.

Kritika, Bp. 1970. március

VIII/3

Láng Erzsébet

Formatervező, részt vett a Kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Műcsarnok, 1975. jún - júl.

Láng Erzsébet, belsőépítész

– bútortervező. Munkái az Otthon
'71 kiállításon.

– : Lakberendezés
Magyar Ifjúság, 1970. XI. 27. 10. l.

Láng Erzsébet

Antal, mék /szepró/

Tükör 1971 IV. 6

Lóny Erzsébet

A MM és az Iparművészeti Tanács porcelánpályázatán a díszedények csoportjában III. díjat kapott söröskorsóiért (nárascímerekkel díszítvék).

Ipari Művészet, 1969. 1. 56. l.

Láng Erzsébet

A MM és az Iparművészeti Tanács porcelánpályázatán a készletek kategóriájában halaszlés készletével az egyik első díjat nyerte. Az egyik második díjat ugyancsak ő kapta dohányzó készletéért.

Ipari Művészet, 1969. 1. 55. l.

Láng Erzsébet
Keramikus

Részvett a I. Országos Kerámia Bi-
ennálén

Kerámia Biennálé
Dunántúli Napló 1968 X. 6.-7.

Láng Erzsébet

Az általa tervezett klubgarnitúra vitathatók értékű.

Filep István: Magyar bútor a BNV-n. – Ipari Művészet, 1968. 4. sz., 18. l.

LÁNG ERZSÉBET

TERVEI SZERINT KÉSZÜLT A „CASANOVA"
FOTEL ÉS KANAPÉ.

KUBINSZKY MIHÁLY: BÚTOROK AZ 1969. ÉVI
BUDAPESTI ŐSZI VÁSÁRON.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET, 1970/1. 60–61. LAP.

Láng Erzsébet

A szerző kiemeli a Vásári- és egyben „Legszebb Termék" díjat nyert „Othello" sarok-garnitúráját.

Botha Zoltán: Bútoripar. — Ipari Művészet, 1964. 3. sz., 25. l.

Lőrincz Erzsébet

Tokaji Istvánnal ülőbútorokat tervezett. Az Ipar-művészeti Tanács és az ARTEX pályázatán az e-gyik első díjat kapták.

Ipari Művészet, 1971-4.sz. 34.l.

Láng Erzsébet

A Iparművészeti Főiskola 1966-ban diplomázó építész hallgatója. Hajóbelsőt tervezett. A hajó formatervét Szentpéteri Tibor IV. éves hallgató készítette.

Ipari Művészet, 1966. 2-3. sz., 44.l.

Láng Erzsébet, [iparművész / kerámikus ?] M Ok

Gyakornok a Kőbányai gyárban.
Vers Miklós irányításával dolgozik.

–: Új gyártmányok a Kőbányai Porcellángyárban 6-l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. febr. 17.

MDK.

Láng Erzsébet

Diplomamunkájáról

Magyar Nemzet 1967 juli.4.

MDK.

Láng Erzsébet

Diplomamunkájáról

Magyar nemzet 1967 juli.4.

Láng Erzsébet
heramikus

M.D.K

Falburkoló kompozicióival
szerepel a tárlaton.

Perneczky Géza: A pécsi heramina - szemle
Élet és Irodalom, 1968. okt. 19-9 lap.

MDK

Láng Erzsébet, iparművész, kerámikus

Egy korsójával II. díjat nyert a Fiumkerámiai Ipari Vállalat pályázatán.

— : (— szöveg — fényképe —) 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. jún. 25.

1968 JUL 31

/Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Láng Erzsébet

MESTERMUNKA

1021

Az őszi vásárra készülnek a romhányiak

A *Romhányi Cserépkályhagyár* sok jelentős vásáron és kiállításon vett már részt. A szeptember 6-án kezdődő *Budapesti Őszi Vásáron* is bemutatják termékeiket. Ez alkalommal 6 darab új típusú cserépkályhával lépnek a szakemberek, a vásárlók — a vásár látogatói elé. A hagyományos kályhastílustól eltérő termékek mind a csempe, mind a kályha formájában, kivitelében eltérnek a szokásos, eddig gyártott típusoktól.

A cserépkályhák — többek között *Láng Erzsébet* iparművész tervei is — gyártás, illetve kivitelezés alatt állnak már.

8 Tervei a jövőre nézve?

★

Neve: Hudra János.
Kora: 29 éves.

1 1957 márciusában kerültem a szerszámműhelybe fiatal segédként.

2 Az elmúlt 11 évről elmondhatom, hogy egyre jobban előtérbe kerül gyártmányaink korszerűsítése folytán a szerszámokkal szemben támasztott fokozottabb igény is. Ez a szakmáját szerető ember részére rendkívül vonzó. Ha itt még azt is figyelembe veszem, hogy nagyon jó dolog újat, szépet alkotni — elmondhatom, hogy elégedett vagyok. Szaktudásom elismerésének tulajdoníthatom azt a tényt, hogy műszaki vezető-

Láng Erzsébet

Szerepel az I. Kerámia Biennálén
Pécsett

N.N.: Kerámia biennálé

Dunántúli Napló 1968 X. 6.

Láng Erzsébet

Falbuzkolata

szerepel az I. Oszt. Kerámia
Biennálén Pécsett

N.N.: Pécsi filmkacsák

Fejér Megyei Hírlap 1968 X. 20.

Láng Erzsábet M.D.K.

Halászlé készlet, szines mázas gránit. 1967. repr.

Üveg,kerámia és porcelán 1966-1967. Bp. 1967.

168.1.

Láng Erzsábet M.D.K.

Turista szálló érkészlete,gránit. 1967. repr.

Üveg,kerámia és porcelán 1966-1967. Bp. 1967.

162-163.

Láng Erzsábet M.D.K.

Plasztikue porcelánburkolat / szines mázzal / axxxx hévizi "Rózsakert" espresso falára. 1967. repr.

Épitész: Gulyás Zoltán

Üveg,kerámia és porcelán 1966-1967. Bp. 1967. 168-169.1.

Mi az ön hobbyja?

Karácsonyi népszokások — 1968-ban

Azt tartja a mondás: nincsen ember hiba nélkül. Ám alighanem az is igaz: nincsen ember hobby nélkül. A hobby nem hiba, hanem közvetlen rokona a munkának és szórakozásnak. Hiszen aki fúr, farag, barkácsol, fest, vagy akár kertészkedik, miközben dolgozik — szórakozik is. Az ünnepnapok kiváltképp alkalmasak arra, hogy kedvteléseinknek — hobbynknak — éljünk. Ezért kérdeztük meg az óév leghosszabb, nyolc munkanapos hetében a Gránit néhány dolgozóját: mi az ön hobbyja? Ime a válaszok:

Rocki a divat

Györki Sándor gépkocsivezető:

— Mindenem a tánc, s most a rocki a kedvencem. Idén újra divatba jött. Pestimrén lakom, gyakran megyek el a Pataki István Művelődési Otthonba, néha máshová. Az egyik szilveszteren este nyolctól reggel négyig szinte megállás nélkül táncoltam... igaz, akkor tangó volt a divat, és az mégsem olyan fárasztó. Hogy idén szilveszterkor mennyit táncolok, azt még nem tudom, mert az a kislány, akinek október óta udvarolok, és akivel a szilvesztert együtt szeretném tölteni, soha nem táncol. Tessék megírni, hogy milyen boldog lennék, ha táncolna velem szilveszterkor... talán a nyomtatott kérésre nem mond nemet!

István köszöntése

Milihovszky Gáborné, a pártbizottság és a szakszervezeti bizottság adminisztrátora:

— Heten vagyunk testvérek, s közülünk csupán egy fiú: István. Ezért a mi hobbynk — karácsonykor, István napján őt köszönteni. 26-ról 27-re virradóra együtt lesz a család, és ekkor adom át Istvánnak az ajándékot: a Gránit grafitszínű likőrös készletét.

Férfiakat megelőzve

Somogyi Éva, a vegyes öntő műhely művezetője:

— Nekem csak most lett hobbym a vetélkedő. Felszabadulásunk 25. évfordulója tiszteletére országos vetélkedőt indított a tv, s az első, gyári selejtezőt sikerült megnyernem. Kilencen indultunk, nyolc férfi, meg én. A fiúk már hetekkel előbb üzentek: okosabb, ha visszalépek, úgyse nyerhetek nő létemre őelőttük. Kár a gőzért! — mondták. Hogy valóban kár volt-e, azt nem tudom. Februárban már a selejtezőkön jól szerepelt versenyzők mérik össze a tudásukat — Kispest színeiben — az újpestiekkel, ezt az Ifjú Gárda Művelődési Házból a televízió is közvetíti. Ha ezen részt vehetek, ott válik majd el, hogy valóban kár volt-e a gőzért. De mert még nem tudom, hogy résztvevője leszek-e a vetélkedőnek, épp ezért az ünnepeken nem is gondolok a vetélkedőre, s inkább valami mást teszek...

Arrivederci — Budapesten

Láng Erzsébet iparművész:

— Hobbym az idegen nyelvek tanulása. Németül már elég türhetően beszélek, olaszul szeptember óta tanulok; most tartok a tizenegyedik leckénél. Karácsonykor nem veszem elő a tankönyvet, de a hobbym mégse szorul háttérbe — olasz vendégünk érkezik. Ha megérti, amit olaszul mondok, az nagyon jó lesz, de szükség esetén németül is beszélhetünk...

Önkiszolgáló képeslapok

Zahajszky László iparművész:

— Nagyon szeretem a karikatúrákat. Ha nyaralni megyek, magam rajzolom a képes levelezőlapokat. Karácsony előtt mintegy másfél tucat képeslapot készítettem, hóembert ajándékokkal és hasonlókat — karácsonyi programom: az újévi üdvözlőkártyák elké-

(folytatás a 2. oldalon)

— Nem is tudom, nem is tudom... Két millió forint? Először talán lakást vennék — de kettőt! Egyet a lányomnak, egyet magamnak. Miért? Ismerem magam: nehezen állok meg bármit is szó nélkül.

— Otthon leszünk a lányommal. A szilveszter annyira lesz vidám, amennyire mi jókedvűek vagyunk.

— Olyan keveset beszélgetünk mi, asszonyok egymással. Nem hiszi?... Reggel tizenöt perces étkezés, akkor nem lehet beszélgetni. A szalag mellett meg a kéznek kell járni, nem a szájnak... Azért vidámak vagyunk ám mi kevés szó mellett is!

QUINCZ JÓZSEF, KOCSIRAKODÓ:

lottó nem szerepelt eddig pénzügyi számításaim között, de ha játszani kell, hát játsszunk!...

— Egy horgásztanyát vennék a férjemnek, víz mellett. A többi pénzt szétosztanám a testvérek között és a szüleimnek is adnék. A maradékból talán jutna annyi, hogy megteremthetném a lehetőségét az otthoni kísérletezgetésnek.

— A szilveszter esték családi körben töltöm. Nekem a hangulatot, szórakozást az otthon jelenti.

— A legérdekesebb ese-

mény?... Az állatkertben jártam, a medvéket rajzoltam. Három fiú — a madárház felől — hangosan nevetgélve futott el mögöttem. Hallottam, ahogy a nagyobbik csendre intette a kicsiket: — Pszt!... Halkabban, mert a nénit nem csókolja homlokon a múzsa.

KÓCZIÁN FERENC, ÜZEMEGYSÉG VEZETŐ:

— Két millió forint?! No nézze, még a parázs is kihullott a cigarettámból. Hogy mire költeném? Autóra — semmi esetre sem! Nem is tudom... Talán kivennék fizetésnélküli szabadságot, hadd kapjon a helyettesem néhány forinttal többet... Egyébként nem lottózom, amióta a volt csoportunkban

— Nem nyilatkozom!... Én csak szimpla alabárdos vagyok itt a kapuban... Szóval, 2 millió? Azonnal rendelnék két taxit és elrobognék. Hogy miért kell egymagamnak két taxi? Ha az egyik lerobban, megyek a másikkal. Egy hónapig ellenőrizném a szeszes italokat, aztán a hónap végén belelukkantanék a zsebembe: maradt-e villamospénz?

— Kérem, csakis a családdal. Lehet máshogyan? Rajtam csak a maga 2 milliója segítene!

— Humor? Figyeljen: az asszony egyszer eltörte a hátamon a nyújtófát. Hogy mi ebben a humor?... Hát az, hogy én erről mit sem tudtam. Utólag mesélte el a feleségem. No, mit szól a mondókámhoz? Úgy igaz, mint a maga 2 milliója!

PÁDÁR JÓZSEF, FIZIKUS:

— Két millió? Úgy látszik, kerülget a szerencse: a múltkor a totón volt egy tízesem. Kaptam érte huszonhét forintot. Igaz, a kollektív szelvény egy százasba került! Mit csinálnék a milliókkal? Vennék egy házat, megnősülnék, utaznék...

— Az ósztendőt a nagybátyámékná' búcsúztatjuk, az újévet a körúton köszöntjük.

— Humor? Nem elég hu-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MESTERMUNKA

Mi az ön hobbyja?

(Folytatás az 1. oldalról.)

szítése. A munkámban segítőtársam is van — 22 éves, orvostanhallgató fiam. Neki valóban kizárólag hobbyja a képzőművészet!

◊

Ha Tom Jones énekel

Soros Rozália, KISZ-titkár, a tmk utókalkulátora:

— Egy éve vonult be katonának a KISZ-szervezet talán legvidámabb tagja, Lómen János kőműves. Azóta is levelezünk, és most, hogy az ünnepekre hazajön, találkozunk. A KISZ-szervezet kultúrfelelőséhez, Kiss Irénkéhez megyünk fel többen fiatalok. Ha nem előz meg a hugom, magammal viszem közös hobbynkat: a magnetofont. Nagyon szeretek magnózni, már vagy száznyolcvan felvételem van. Különösen Tom Jonest szeretem, amikor Magyarországon még nem volt népszerű, az első számát már felvettem a magnószalagra. Jelenleg tizenkét Tom Jones-számom van, és az ünnepek alatt talán meglesz a tizenharmadik is... ha a vasárnapi koktélban, vagy valamelyik ötórai teában műsorra tűzik.

✦

Mosoly album

Farkas László, a készmegmunkáló műhely csoportvezetője:

— Amíg fiatalabb voltam, a sport, a futball volt a hobbym, itt játszottam a gyári csapatban. Most már nagypapa vagyok, és a 9 hónapos kisunokámnak is köszönhetem, hogy annyira megszerettem a fotózást. Három hónapja vettem egy új masinát, most már otthon, a lakásban, akár este is tudok fényképezni. Eddig száz felvételt csináltam a kisunokámról!... Alig várom, hogy ott álljon a nagy karácsonyfa alatt, mert tud már állni, és lefényképezhessem őt is, meg a család többi tagját is! Felkészültem az ünnepekre, több tekercs filmet vásároltam!

▦

Aki a könyvet szereti...

Halász Erzsébet, az esztergaműhely adminisztrátora:

— A KISZ-ben végzett munkámért most kaptam meg a Van Gogh élete című könyvet. Még csak az első oldalakat olvastam el, de már tudom: az lesz a karácsonyi szórakozásom, hogy végigolvasom ezt az érdekes regényt. Nekem az olvasás a legkedvesebb szórakozásom, régebben inkább a kalandos könyveket, Verne Gyula regényeit szerettem, mostanában az új magyar szépirodalmi munkák érdekelnek inkább. Szilvási Lajosnak három regényét olvastam majdnem egymás után; a Bujkáló hold-at, az Egyszer volt szerelem-t és az Appassionata-t...

◊

Az új lakótárs — törpe guráni

Polcsik Ferenc, a gyémántműhely lakatosa:

— Nagyon szeretem a halakat. Lakószobánkban négy akvárium van, a feleségem meg én mintegy három-négyszáz különféle halat gondozunk. Nyáron könnyebb a halakat etetni, mert akkor kapható élő bolha, de ilyenkor, télen csak szárított bolhát adhatunk nekik. Az akváriumban gyakran cserélődnek a halak, van, hogy veszek egy-egy új párt, vagy más akvaristától kapok olyan halakat, amelyekre régóta vágyom. A karácsonyi ünnepeken is meglátogat egy akvarista barátom, ő ad nekem egy pár törpe gurámit, én pedig cserébe neki ajándékozom a két szkalárimat.

✦

Karácsonyi dobpárbaj

Martin Miklós gipszmintakészítő:

— Három éve, amióta szüleimtől megkaptam a jazz-dobot, a dobolás a hobbym. Én vezetem a hattagú gyári tánczenekart, ugyanis én vagyok a legöregebb: húsz éves. Fellépünk a klubnapokon, szerepeltünk a Katalin bálon, és játszottunk már a kerületi Ifjú Gárda Művelődési Házban is. Karácsonykor nem lépünk fel, inkább tanulunk — a repertoárunkat bővítjük. Legújabb számunk szerzői ugyancsak tagjai a zenekarnak. Vereczkey Lajos a zeneszerző, Schäffer János a szövegíró. A táncdal címe: Azt mondtad, hogy kissrác vagyok.

▦

S még egy István, a filmvászon hőse

Szuvandzsiev Mária, az expedíció II. dolgozója:

— Két éve gyűjtöm a színészek fényképeit, néhányat otthon a falra is felakasztottam, de a nővérem azt mondta, hogy az nem illik, és levette onnan. Van Bardot-képem, meg Belmondó-képem, meg Angyal-képem, és több magyar színész fényképét is megvásároltam. Kedvenc színésznőm Törőcsik Mari, a kedvenc férfiszínészem pedig Kovács István. Karácsonykor megnézem a Hunyadi moziban az Egri csillagokat. Annak a férfi főszerepét Kovács István játssza, bajusszal.

◊

Autóstop!

Farkas József, a tmk csoportvezetője:

— Előbb egy NSU-kocsim volt, de azt egy 850-es Fiatra cseréltem tavaly. Nagyon szeretek vezetni, s utazni. Csak a nyáron 22 ezer kilométert tettem meg, jártam a Balatonnál, a Mátrában és másfelé. Karácsonykor a feleségemmel együtt Dánszentmiklósra utazunk, a szüleimhez, disznótorra. Még nem tudom, hogyan telik el a három nap, de egy biztos: visszafelé nehezebb súlyt szállít majd a kis Fiat, mint amikor Budapestről elindulunk!

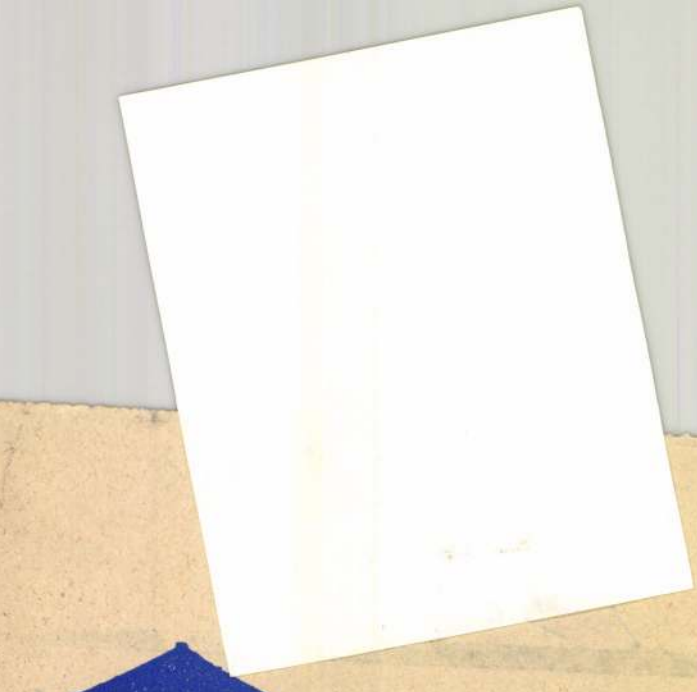

A FINOMK

IV. ÉVFOLYAM, 1. SZÁM

Horváth Zsóka:

SZILVESZTERI gö 1968

Sok minden kavarog az ember fejében egy ilyen szilveszteri délutánon. Emberek, barátok, munkahely, társadalom. Szóval egy szuszra, ha soknak is tűnik, nem is olyan sok, csak annak látszik.

Az elején kell kezdenem. Jó barátnőm volt lánykoromban ostrom után. Talán még a melaszos bucinkat is megosztottuk egymással. Most nemrégen találkoztam vele az után 15 év után. Én rögtön megismertem, ő nem. Éreztem, hogy nem akar megismerni, csak azt nem tudtam, miért?

Nagy nehezen leültünk öt percre az obligát kávéra. Unott arccal mesélt külföldi útjairól, és csodálatos autójáról — közben figyelmesen pásztázta tekintete ruhámat, és egyáltalán olyan „női szemmel" kutatott rajtam.

— Főosztályvezető a férjem, tudod, és nekem nagyon fontos a baráti köröm ápolása. Tudod, csupán Gusztika miatt. Mit szólsz ehhez a cuki zsörzé szetthez? Párizsban vettem. Vagy Rómában? Már nem is emlékszem. A te férjed micsoda? (Ezt mind egy szuszra).

— Aha — gondoltam —, tehát nem kicsoda, hanem micsoda... — na várj...

— Senki és semmi, könyvelő a Légbuborékkiszerelő Vállalatnál...

— Igazán kedves — volt a gyors válasz és még gyorsabb a búcsúzkodás. Én igazán nem sajnáltam. De jó ez nekünk?

***A** társadalom.*
Azt mondják, hogy nálunk a munkások és a parasztok szövetsége él. Igaz, de véleményem szerint van itt még egy „szövetség", akik kegyesen elnézik nekünk „hibáinkat" és zsebre teszik a pénzt. A „grünnolosok" osztályára gondolok.

Tudom, hogy a pénz nem számít, csak a végösszeg, és mennél több legyen, de csak ezért élni? Hát ez a bizonyos harmadik osztály... Nem ártana visszaíratni őket az első osztályba.

S jó lenne nekik!

***E**mberek.*
Megyek a pályaudvarra, a vonat zsúfolva, el akarok köszönni ismerőseimtől, lelépni már nem lehet. Ki akarom nyitni az ablakot. Mellettem ül egy harminc valahány éves férfiú, unottan és közönyösen nézi a kinlódásomat, s amikor sikerül végre a manőverem, rám ordít; — cug van, csukja be! A közöny! De jó ez neki?

Sok esetben a „népfront" politika egyes elvtársak részéről abban merül ki, hogy „pártonkívülibb" akar lenni, mint aki az. De mért nem segítünk ebben neki? Hát jó ez nekünk?

***M**echanizmus.*
Aztán itt van a mechanizmus, amiről azt állítottuk, hogy új, pedig semmi új nem volt már akkor sem benne, amikor kezdtük alkalmazni. Talán abban volt új, hogy alkalmaztuk végre. Hát ez viszont nagyon jó.

De az nem jó, hogy a kereskedelem és az ipar 20 éve tartó vitái során mi beletrúgtunk a porszívóba, ha rossz volt, lavórt tettünk a plafon alá, ha befolyt a víz, csendben zokogtunk és untuk a vitát, ha a „kedves vevőt" felvilágosították, hogy még ő is tévedhet és az a spárga, amit vásárolt, tévesen hitte, hogy az lenből vagy kenderből készült, valójában mézesmadzag, amivel a „kedves vevőt" fel akarták készíteni arra, hogy egyszer másként is lesz.

Nálunk is lehetne jobban és többet dol-

Például azt, a
a tévé is megkés
vezett termékek
sem. Más azért
nyilvánosság elő
már nem. Hátha

***Ö**rök téma.*
A mechani
főképpen az els
Megfizettük a t
kaptunk belőle,
ből lesz a nyere
tottuk, hogy a
kor van a tarso
És a „szalámip
kapni és mi ma
a számunkra ad
lat is bevált,
meg az arany
vábbra is ilyen
aranyat ér majd
esszük.

Mert sok min
esztendőben, cs
belkajolási me
maradt, és úgy
évben sem benn

Megeszünk mi
van azért, ha r
kúrázunk, ha s
fiatalok, ha öre
rendületlen.

***Á**ltalában.*
Közben á
szinte reményte
jezzük a panas
tudja. Miért? I
va, 10 millió e
ezért aztán ni

Megerősödött
hetne mondani
dett. Olyannyir
járunk, hirtele
gazda, vagy a
sem panaszkod
résük, hogy a
bályozzák, és
kaphatnak azo

Hasonló mód
munkásosztály
térnénk konk
ugyebár sok m
chanizmusban
nyünkre, de a
ért. Ez pedig

***J**áték.*
Hogyan?
berek vagyunk
szani. Például
számban. Folyt
felkiáltással fog
meg, hogy elm
vannak ott, ah

S hogy más
bolikus példát,
junk dollárért
van nekünk a
roljunk tenger
mert nekünk a
kellene tenyés
szem, érthető.

***1969.** Előbb*
vetet
csak maszektól
azt, amit a RC

A mechanizn
künk. Csak n

1021

Munkával bizonyítani

Láng Erzsébet

Halk beszédű, mosolya bocsánatkérő. Szerénysége szinte észrevétlenné teszi jelenlétét. Nem mondja, de szavaiból ez a felfogás érződik: munkával bizonyítsam, hogy létezem. Nála ez meg nem fogalmazott életfilozófia.

Láng Erzsébet mindössze két éve a Gránitgyár tervező iparművésze. A kerámiával gyakorló-gimnazista korában, a Liget utcai telepen ismerkedett meg. A képzőművészeti gimnázium freskó- és grafitszakán végzett. A főiskolához szükséges egyéves gyakorlatot a Liget utcai telepünkön szerezte meg. A főiskola elvégzése után, 1967-ben került a Gránitgyárba. Jelenlétét az egyre erőteljesebben jelentkező majolikamázas, új formájú edények bizonyítják. Lassan, de biztosan vált ismeretessé neve, alkotásaival a kiállításokon, a vásárlóközönség körében. Szívesen vásárolják az általa tervezett gárinttermékeket. Talán nem véletlenül. A közönség érzi, hogy hozzászól a formák megfogalmazásával.

— A lakás minden tárgyát, így a kerámiát is emberközelbe kell hozni, a mai ember igénye szerint. Minden alkotásom a funkció és a divat igénye alapján születik meg. A mindennapi élet, a társadalom változásai a használati tárgyakon is érződnek. A hagyományos készletek ma már kevésbé megfelelőek, a mai ember számára. Más a vendéglátói forma is, mint korábban volt. A kávékultusz például egészen új formavilágot teremtett a használati tárgyak körében. A víkendházak vendéglátási módja, a lakók anyagi helyzete, új, érdekes igényt hozott létre. A régi eszközök, már valahogy nem megfelelőek, ilyen új igényre született például a halászlés étkészletem is. Az élet úgynevezett mai szertartásaihoz (ebéd, kávézás) alkalmazkodik az edények alakja, formája, színe.

Láng Erzsébetnek is az a véleménye, mint sok mai embernek, a majolikamázas edények színe leegyszerűsödött, mégis változatos formagazdagsága, jobban kifejezi az atomkorszak nyugtalan, folyton változó környezetét, amely az embert körülveszi. Az ember igényli, hogy a tradíciókat, a hagyományokat áttörjék. S a mindennapi élet apró használati tárgyain tükröződjék a haladás, a fejlődés. Ez az új igény, s ezt az új igényt, nyomon kell követni az alkotóművésznek.

A fiatal művész elméletének igazolásához, három vaskos dossziét vesz elő. Ezekben lelhető mindaz a forma, szín, dekoráció, amelyek a múzeumokban a magyar kerámiai alkotásokon láthatók. Fáradhatatlanul járja a múzeumokat, akvarellel, tollrajzzal örökíti meg mindazt, ami számára érdekes, amelynek tanulmányozásával újat alkothat.

Arra a kérdésemre, hogy hány alkotása van már, és melyik a legkedvesebb; így válaszol:

— Nem tartom számon, csak a munka érdekel. A legkedvesebb alkotásom pedig mindig éppen a legutolsó. Most a kobalt a kedvenc, amelyet az őszi vásáron láthatott a közönség. De már dolgozom egy reggelizőkészleten, ez a tavaszi vásárra készül.

s -kői

Láng Erzsébet

A halászlés garnitúra boroskészlete és a gyertyatartók

25 év

SZEPTEMBER 25-ÉN BATTO KEZDŐDÖTT HAZÁNK FELSZAB LÁSÁNAK ÜNNEPSÉGSOROZATA. ZEL ORSZÁGSZERTE KEZDETÉT V A NEGYED ÉVSZÁZADOS ESEMÉ FELELEVENÍTÉSE, S MINDAN MÉLTATÁSA, AMELY HAZÁNK SZABADULÁSÁVAL KAPCSOLATOS ADOTTSÁGAIHOZ MÉRTEN A TERMUNKA IS BEKAPCSOLÓDIK AZ ÜNNEPI ES NYEK MÉLTATÁSÁBAN. KRONOLÓGIAI SORREN SOROZATBAN MUTATJA MAJD BE A FIM GYÁRAI FELSZABADULÁSI TÖRTÉNETÉT, ÉS 25 ÉV ALATT EL-ÉRT FEJLŐDÉSÜKET.

A FIM GYÁRAIT TEKINTVE TÖRTÉNETI SORRENDBEN BATTONYA UTÁN HÓDMEZŐVÁSÁRHELY FELSZABADÍTÁSA KÖVETKEZETT, ÍGY A TÖRTÉNELEM ÉS A FEJLŐDÉS IRÓNIÁJA FOLYTÁN SOROZATUNKBAN ELSŐKÉNT A FIM LEGIFJABB, EGYBEN LEGMODERNEBB ÜZEMÉT, AZ ALFÖLDI PORCELÁNGYÁRAT MUTATJUK BE.

1. A város

1944. szeptember 23-án érték el a magyar határt a szovjet csapatok, 25-én felszabadult Battonya. 1944. október 6-án általános támadást indított a szovjet hadsereg, s így október 8-án Hódmezővásárhely is felszabadult.

Ezekről a napokról *Gulyás Ferenc*, az Alföldi Porcelángyár főkönyvelője beszélt, aki a város szülötte, itt járt iskolába, 43 éves és még ma is itt él.

— Október 25-e körül Makóig hatolt a szovjet előőrs. Ezt visszaverték. Egy darabig csend volt. Hadiüzem munkásaként azt az utasítást kaptuk, utazzunk Budapestre. Gátér környékén gyülekeztünk. Október 6-ára virradó éjszaka vissza kellett jönnöm. Csak kevés magyar katonaság volt a városban. A gyűrű bezárult, illetve egyetlen szabad út volt Algyő felé. Nyílt paranccsal a kezemben 7-én éjszaka hagytam el a várost. Később tudtam meg, hogy október 8-án különösebb harc nélkül foglalták el a szovjet csapatok Hódmezővásárhelyt.

2. Két munkással kezdték

A gyár történetét hatalmas könyv őrzi. Címlapján a város címere. Benne a gyárral kapcsolatos események írásban, fényképekben hódmezővásárhelyi népművészeti díszítésekkel dekorálva. A gyár berendezését olasz cég szállította. Három ajánlat közül (angol, lengyel, olasz) ez volt a legmegfelelőbb.

— A gyár oszlopainak alapjait rakták 1965. szeptember 1-én, amikor idekerültem — mondja a főkönyvelő —, 1965. decemberében még csak kettő munkásunk volt, 1966. januárjában már 70. A következő évben a gyár elkészült. Ez volt az első termelési év. Júliusban 44 tonna nyersárut termeltünk, szeptemberben 1,4 tonna szaniteráru hagyta el a kemencét, év végére ez a mennyiség 633 tonnára emelkedett. Ekkor az évi átlag munkáslétszám 291. 1968-ban a szaniteráru már több mint négyezer tonna volt. Ebben az évben az égetési segédeszköz gyártása is megindult. Az október első 16,8 tonna év végére 221,3 tonnára emelkedett. 1969. első felében a szaniterárutermelés már 3119 tonna

Gulyás Ferenc

év végére hétezer tonnát szeretnénk termelni. Az égetési segédeszközökből az első féléves eredmény 508 tonna, év végéig 1500 tonnát szeretnénk gyártani.

Az idén az edénygyártás is megkezdődött. Szeptember első két dekádjában 71,5 tonna árut termeltünk, év végére ezt 800 tonnára akarjuk emelni. A létszámunk jelenleg 1300 dolgozó. Dióhéjban ez a gyár termelésének története.

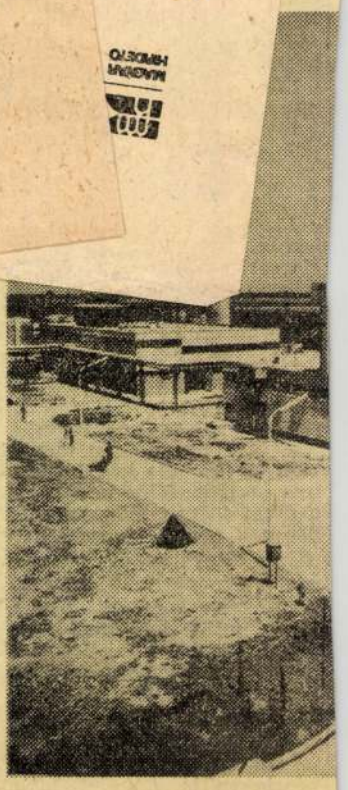

Az Alföldi Porcelángyár egy ré torház, mögött

Fínomkerámiaipari igazgatóságán beruházási előadó lett.

— 1963-ban itt került szóba a porcelángyár létesítése. Három hely közül választottuk Hódmezővásárhelyet. Zalamegye és Nyíregyháza konkurrált még vele. Véglegesen az energiaforrás döntött és az, hogy itt a város vezetősége hajlandó volt támogatást adni iparosításhoz. A kardoskúti és a későbbi tápéi gázkitörés megadta a végleges döntést, jelenleg is Tápéról kapjuk az energiát. 1965. februárjában költöztem a városba családommal. Kezdetben gyalog és kerékpárral jártam ki a város szélére. Nehéz volt. Szinte a kukoricaföldről vettük fel az embereket és neveltünk belőlük szakmunkásokat. Akkor szokatlan volt az alföldi város, ma már lakosának érzem magam. Igaz, elsősorban a gyár tett hódmezővásárhelyivé. A város lakói büszkék a gyárra. A harmadik legnagyobb üzem és a legkorszerűbb. A gyár és a város vezetősége jól megértik egymást. A fejlődésre

4. A szá

Takács Lajos egyike azoknak, akik itt törzsgárdatagnak számítanak, 28 éves. Még az első száz dolgozó közül való.

Az óriás műhelyben katonás sorrendben sorakozik sza-

Láng Erzsébet

Résztvesz a FIM ip. mův. i felszabadulási pályázatai

Eredményhirdetés előtt.
Mesterrunka, Bp. 1970. jan. 28.

Láng Erzsébet

Sarokleverője díjat kapott a „Legszebb termét pályázatón

Négyszava 1967 Ü-18 Sold

MDK

Láng Erzsébet, [építész]

kállodát tervez a Duna Jölé.

Krajczár Imre: Diplomatervek — Budapest sőt 3

ESTI HIRLAP Bp. 1966 nov. 14.

MDK

Láng Erzsébet, iparművész

Bútorokat tervez.

–: Szép vonalak, formák 3

ESTI HIRLAP, bp. 1967. jan. 19.

Láng Erzsébet [iparművén] MDk

Az Iparművészeti Főiskola hallgatója.
A Kőbányai Porcelángyártól kap öntöndíjat.
Többed magával tanulmányúton jér Győrött.

Gerencsér Miklós: Kiváncsiak, rajzmappával 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. júl. 17.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
Láng Etelkd
1986 DEC 25
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

szem, te döntsd el, hogy ba-

Láng Etelka

1021

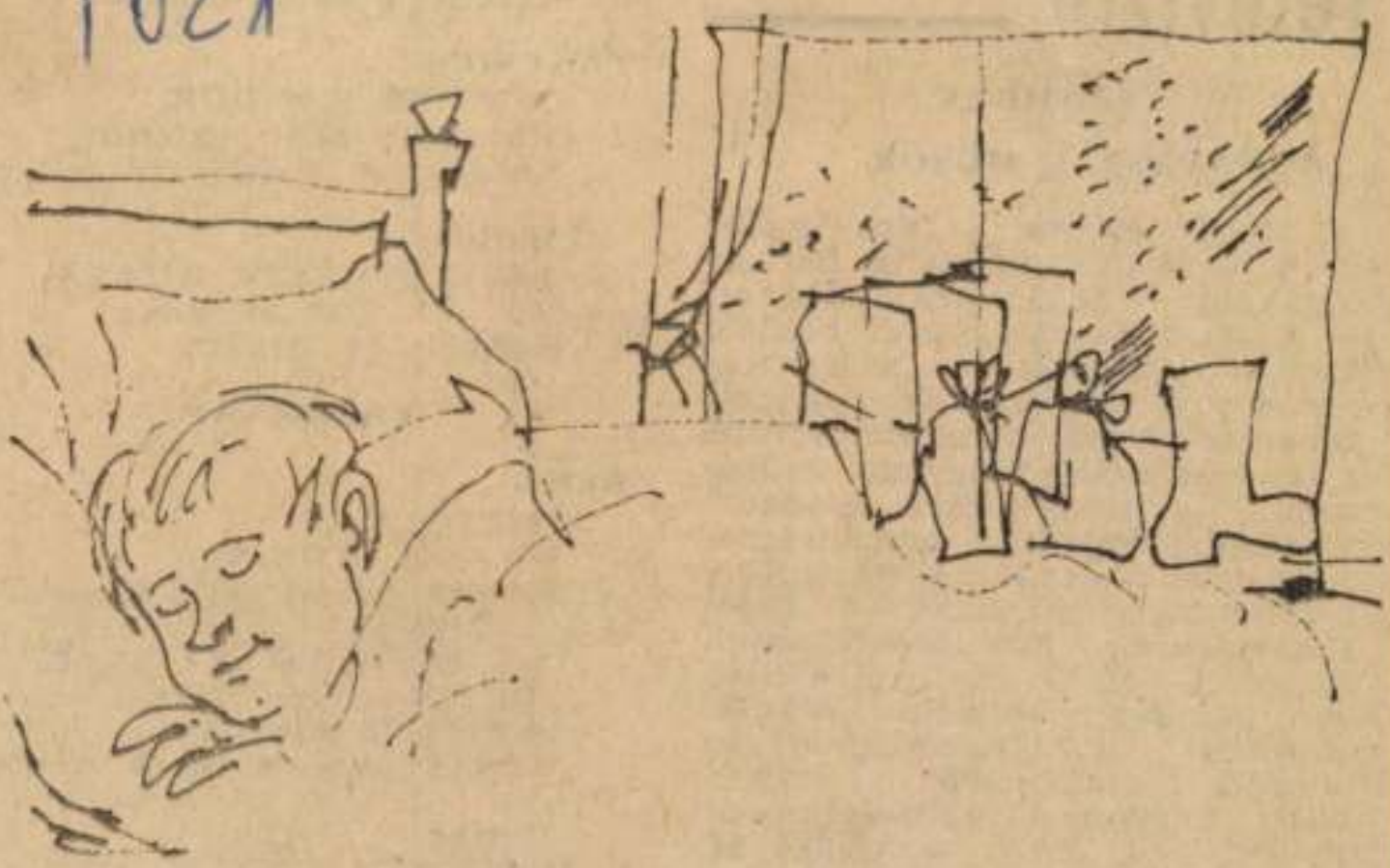

tés, műsorism

Televízió

SZOM

BUDAPEST, 1.

8.58: Tévétorna
tévé. — 9.35: K
ablakon. — 11.3
— 11.40: Zina. M
szovjet játékfilm
rácsony a Cseh
tánczenekarával.
a Csehszlovák
rából. — 13.23:
országban. Magya
rikai film. — 14.
zeti Stúdió műsora. — 15.20: Hármasikrek. Dokumentumfilmsorozat. — 15.35: Az utolsó padban. Ifjúsági játékfilm. — 16.35: Montreál '76. Összefoglaló az olimpia eseményeiről. I. rész. — 17.50: Legenda a nyúlpaprikásról. Tévéfilm. I. rész. — 18.55: Mi van a zsebünkben? Rajzfilm. — 19.20: Egymillió fontos hangjegy. — 19.35: Stop! Közlekedj

Kezdés: 1. 4 órakor

AZ ELŐKELŐ ALVILÁG
Mb. szí. olasz film
16 éven felülieknek!
Kezdés: hn. 6 és 8 órakor

Matiné:
VÁGTASS LOVAM!
Mb. szí. szovjet film
Kezdés: n. 10 és n. 12 órakor

Lang János

terverte a tatabányai Szimbányánati Tröst irodaházát. - Említi:

dr. Vámossy Ferenc: Építészeti kerámia. - Magyar Építőmüvészet, 197o. 5.sz. 57-59.1.

Láng János

és Kristóf műve a kismárki Thököly vár kápolnájának stalluma. /1544/

A magyarországi műv. tört. I. 249.
Corvina 1970

Lang János
építén

Barokk mester
Műve a kassai várpháza

A magyarországi műv. tört. I. 295.
Corvina 1970.

Láng János

L(áng) J(ános): Határállomás, Hegyeshalom. (Láng János épületei.) - Magyar Építőművészet 1967. 16. évf. 6. sz. 28-30. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört. Írt. 1970. 1. sz. 68-107. l./

74. l.

Lang Ferenc
festő
Hul. 1865 júl. 7. Pinkafő

básd Ev.
Fleischer Beés. 63. l.

T. 3766.

lalja el, melynek kapujához czölöpö-
rben a községi házak képeznek cso-
ladnak, kik közül az egyik puskát,
en pedig a hegyek közt bálrol to-
lebegő mondatszalagon, mely felett

: 11.1 cm.

Láng Ferenc

A bécsi műakadémián 1882 be az antik díjat, antik munte után kezt itett legjobb rajzert Láng Ferenc budapesti ifjú kapta.

Magyar művész növendékek kitüntetése. Vas. Ujs 1882. 495. l

Lang Fr

lásd

Numizmatikai Közl

1907. 10. l.

_____ *műhely.*

yfőnökség!

v_____hó____n történő kifize-

_____indokából személyesen meg nem

_____szamu_____

am.

évi _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

LANG, Ferdinand, pozsonyi színházi asztalos

F.L.,Theatertischler,
9 hónapos lánya megh. [1827,239 l.]

F.L.,Tischlergesell,
35 éves felesége megh,[1830,670 l.]

Pr.Z.

LANG, Ferdinand, pozsonyi színházi művész

F. L., Theaterdiener, 9 hónapos lánya meghalt. (1827, 239/1)

—

F. L., Tischlergesell, 35 éves felesége meghalt. (1830, 670/1)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Láng Ferenc, sz. Budapesten; antik dij antik
antik minta utáni rajzáért, a bécsi mü-akadémián.

Vas. Ujs. 1882. 495, 496 l.

Lang, Heinrich
neuet festo
1838 – 1891.

Magyarországon is
mukodott.

l.

Katalog der Ge-
mälde-Sammlung
der königl. neuen
Pinakothek in München.
X. Auflage 102. l.

bizottsága nagytekintetü
ségének

Budapest.

erencsém a nagytekintetü
udapesti állami felsőépitő
inek az 1914. évi szünidőben
kről készitett felvételeit tar-

MDK

Lang, Heinrich, müncheni festő

Farkas Z: Az Alföld festői. Nemz. Ujs. 1935
1943. márc. 7. 19.l.

Lang

Heinrich

Szolnokon

l

Lykafest 1896-1914

50 l.

Láng Henrik festő

Magyar Művészet, 1927

607-611.o.

Rózsaffy Dezső: Szolnok jelentősége a magyar művészetben.

MDK

Lang Ferenc, Pinkafő.

1882. Antik-dij.

Bécsi Képsőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs. Fleischer, Bécs. 105.l.

LÁNG Ferenc órásmester. Hunnobrodi /bécsi?/ órás 1717-ből származó szerződése tudósit, hogy az egri Szent Mihály templom óráit nála rendelik meg.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

MDK

Lang Ferenc, Pinkafő,

Antik-dij 1882

Bécsi képzőm. akadémia magy. ösztönd. névsora

Fleischer Bécs. 1o5. 1.

MDK

Lang Ferenc Sebestyén kőmives

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről tőredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjáBudát az 1686.évi romokból? Művárt 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

LANG Franz, festő Pozsonyban

F. L. Mahler, 28 éves felesége meghalt. (1808, ~~497~~ 497 l)

Pressburger Zeitung
(Gruthen)

I.LANG F.vésnök

Magyarországi kórházak numizmatikai emlékei. Pozsony.
66.-EXIMIA CIVIUM PIETATE FUNDATUM POZONI SAEC.XIV.
I.LANG.F.RV:PARI LARGITATE FUNDITUS RESTAURATUM
MDCCCXXX 40 mm.AR Ae. 18/378/.old.

DR. VARANNAI GYULA: Magyarországi kórhazak numizmatikai emlékei 14/374/.old

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------XVIII. 1962. 20.sz. Bp. 1962

Láng Ferenc, grafikusművész

„Szeged világa" ünnel nyílt meg a IV. országos kisgrafikai pályázat kiállítása, vasárnap. A pályázat díjnyertese Banga Ferenc, második díjat Láng Ferenc, harmadikat Diskay Lenke kapta.

Ilonti Katalin: Grafikai kiállítások Szegeden, Csongrád Megyei Hírlap, 1977. jul. 15.

Lang Heinrich

münchenii festo

Blau Tina férje

Szolnokon

vod

Farkas Szolnok

Szépmüvèszet

1942. 227 l.

Szabaditsuk ki későbbi hozzáépi
melyekről az ostrom pusztitásai
korszakok formái lappanganak ala

A letarolt, vagy
záló, romantikus, hanem korszerü
az utcaképeket kell rekonstruáln

Lang, Heinrich

München festő
Bolnokon
vod
z
B. K. M. A. mü-
vésztelepek jelentő-
ségéről. A Kéve
könyve. 1928. 62 l.

LANG, Franz Xaver

1839

Husián: Személyi érnek.
Bp. 1999. 54

11. kép. A Rókafark-bástya feltárt északkeleti alapozása és fölmenő falaza
színű, kemény vakolattal

A [illegible] müncheni ló- és csataképfestő Heinrich Lang (1838—1891) is több ízben tartózkodott nálunk. A 60-as évek elején és végén Szolnokon találjuk, közben 1866—67-ben Párisban járt s ott Schreyer Adolfnál tanult, akiről alább szintén lesz szó.

Hogy milyen lelkesült hangulatot váltottak ki az itt látottak egyes művészekben, arra nézve nem lesz érdektelen ideiktatni néhány sort Langnak egy leveléből, melyet mezőtúri tartózkodása idején, 1860-ban intézett hozzátartozóihoz. Leírja a mezőtúri híres lóvásárt, azután így folytatja: „Amint a vásártéren körülnéztem, egy nagy elkerített helyet vettem észre, melyben 50—60 teljesen vad ló volt bezárva. A lovak mindenféle fajtájúak voltak, paraszt-lovak és nemes vérből valók, tarka összevisszaságban. Lasso segélyével fogták ki őket. Gyönyörködnötök kellett volna e látványban. A lovak mind 4—5 évesek voltak. Mintha meg lettek volna acélozva mozdulataikban, csupa tűz volt valamennyi a szabadságért való ösztönszerű félelmében. Egész nap ottmaradtam, nem törődve a vásárral. Nem tudtam betelni az állatok mozdulatainak szépségével. Mikor egy-egy ló hurokra akad, nagyszerű ellenállást fejt: hajlik, fordul jobbrabalra, majd rángatódzik, majd teljes erejéből szorít, felágaskodik és kirúg, amint azt csak egészen vad lovaknál látni. Ezt a napot pirosan húzom alá jegyzőkönyvemben, szép nap: ünnepnap volt életemben!“ Ily naiv lelkesültséggel végzi leírását a fiatal festő. Képei:

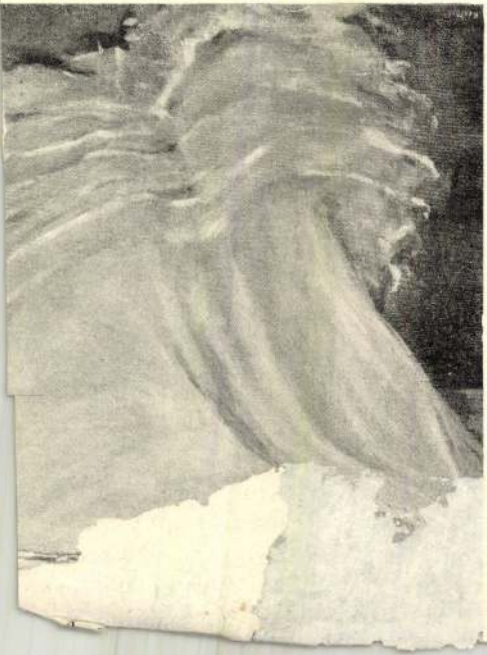

Művészet 1913. 342, 343. l.

Lószállítás (1868), Magyar vásári jelenet, Lófogás a pusztán (drezdai képtár), Pusztai táj (Kiel, Kunsthalle). Képünkön egy ilyen karakterisztikus Pusztai lófogást mutatunk be az olvasónak, a maga ágaskodó, nyüzsgő lovaival, heroikus állatmozdulataival.

Ez utóbbi kép a művész özvegyének Tina Blau Langnak tulajdonában van. Róla sem szabad megfeledkeznünk. A bécsi Práter tájképek harmatos pázsitjának, öreg nyírfáinak, mosolyó ligetrészleteinek kiváló művésze szintén járt nálunk, Szolnokon és egyebütt is, egészen fiatal festőnövendék korában s néhány pompás, friss tanulmányt, vázlatot vitt innét magával, melyektől az atyamester, Pettenkofen, sem tagadta volna meg aláírását, annyira közvetlenek felfogásban, férfiasan erőteljes színezésűek. A Tutajok a Tiszán (dr. báró Kohner Adolf tulajd.) már alig sejtetik az egykori Schindler-tanítványt. A szolnoki kiállításon láthatók voltak ezen képen kívül: a Zagyvapart, Szolnoki részlet, Tisza partján — néhány alakkal —, Szolnoki tér — mindannyi 1873-ból — Cigányputri, Szolnoki utca. Egyik legteljesebb szolnoki tárgyú műve, másik mesterének, Lindenschmittnek tulajdonában van Münchenben.

Heinrich Lang párisi mestere, a frankfurti Adolf Schreyer (1828—1899), ló- és csatakép-festő és az ugyancsak frankfurti származású Adolf von Velden (szül. 1833-ban) szintén jártak Szolnokon.

Ezek azok, akikről feljegyzéseink vannak. De minden valószínűség szerint vannak olyanok is, akikről nem mesél a fáma.

Érdekes művészeti és kultúrtörténeti vállalkozás volna, ha sikerülne egy kiállítás keretében bemutatni az itt járt osztrák művészek műveit. Amily nehéz volna a vállalkozás, annyi meglepetésszerű tanulságot tárna fel számunkra.

Rózsaffy Dezső

Lang, Heinrich

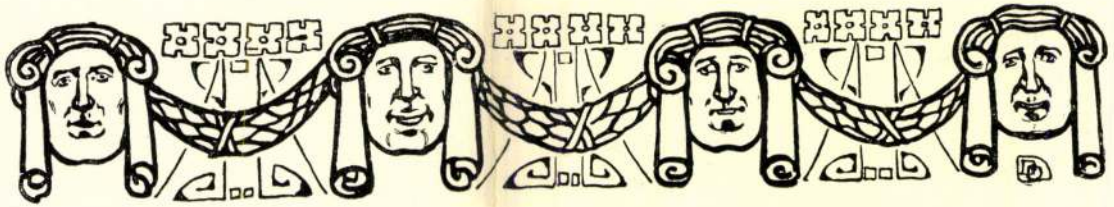

ÚJ WATTEAU-RAJZ A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

A Szépművészeti Múzeum gazdag rajzgyűjteményének egyik legértékesebb része a XVIII. századi francia rajzok pompás kollekciója. Boucher, Greuze, Leprince, Natoire, Hubert Róbert stb. kitűnő [illegible]

tek el. E számokból is kiviláglik, hogy egy olyan rajz megszerzésére, mely ne csak a mester nevét, hanem pompás rajzművészetét is tényleg képviselje, legalább is 30,000 frankot kellett volna szánni. Óriási összeg egy rajzért [illegible]

LÓFOGÁS
HEINRICH LANG FESTMÉNYE

Lang Heinrich

OSZTRÁK MŰVÉSZEK MAGYARORSZÁGON

Amint mi gravitálunk a Kelet felé és igyekszünk (sajnos, hogy nem jobban igyekszünk!) piacot teremteni iparunk, kereskedelmünk számára. Bukarestben, Konstantinápolyban és ez nem kevésbbé volt számos, amely romantikát jött keresni közénk. A „Betyarenland", a „pusta", a „menesch", a „cigány" izgatta fantáziájukat. A falusi, kisvárosi élet

Lang Henrik

MAGYAR MUVESZET
1927. 610

Lang Heinrich

Művészet 1913. 336, 342

Magyar Művészet
1927. 610

Consiglio Superiore per le Antichità
e Belle Arti VII. 209

LANG, *Heinrich*, német festő, * Regensburg 1838, † 1891. Münchenben Voltz tanítványa. Katona- és csataképeket (a német-francia háborúból), azonkívül főleg lóképeket festett, amelyekhez főleg magyarországi tanulmányútjai szolgáltatták az anyagot. Saját rajzaival kiadta „Aus den Erinnerungen eines Schlechtenbummlers“ c. művét (München, 1888—89).

K. Gy. II. 10. l

Kifuggesztesére vonatkozo adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: I. 19. *J. van Schuppen:* Friedrich, Herzog von Württemberg, geharnischt. — 1815: IV. 10. *J. van Schuppen:* Friedrich, Herzog von Württemberg, geharnischt. — 1835: VI. 10. *J. van Schuppen:* Friedrich, Herzog von Württemberg. — 1844: VI. 22. *J. van Schuppen:* Friedrich, Herzog von Württemberg. — 1865, 1866, 1869: I. 9. *Van Schuppen:* Frigyes württembergi hg.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: I. 9. *Van Schuppen:* Frigyes württembergi hg. — 1873: I. 9. *J. van Schuppen:* Friedrich, Herzog von Württemberg. — 1876, 1878, 1879: XIII. 467. *Van Schuppen Jak.:* Frigyes württembergi herczeg. — 1881: 390. *Jacob van Schuppen:* Frigyes württembergi herczeg arczképe.

c) A Tört. Képcsarnokban. 1894: V. 186. *J. van Schuppen:* Frigyes württembergi herczeg.

Heinrich Lang. (regensburgi) F.mg.19.2.

csataképfestő, 1860-61 Szolnok, többnyire lovakat festett.

L a n g H.
festő

Fővárosi Lapok.1868.dec.25. /Fővárosi hirek./

~~Bayros~~

9. l.

Lang H. festő

22. l.

Storno Ferenc id

8. l.

lárd

Lantos aukció

1935. dec.

Erzsébet királyné

magyarországi auk-

ciója.

képet festett, melyek közül az emlékezetből kiszakadt
Kiss József és néhai Gilyén Dánielné szül. Jánosi Anikó arc-
képei érdemelnek említést.

1834 január végén Kiss Sámuellel együtt Bécsbe indult
hova hosszu és keserves téli utazás után két héttel később
érkezett meg. Áprilisig időzött Bécsben, honnan Olaszor-
országba szándékozott utazni. Idejét főleg az angol nyelv tanu-
lásával töltötte, melynek az angolokkal való érintkezésben
nagy hasznát remélte. Elérkezvén április, Trieszten át Ve-
lencébe utazott. Eredeti terve szerint itt nem akart hosszabb
ideig tartózkodni, mert célja Róma volt. Összetalálkozván
azonban Beniczky Lajos festővel /l.o./ akit még Bécsből

Lang Henrik

festő

1838 – 1891 –

cód

Rózsaffy Dezső:

Szolnok jelentősége a magyar művészetben.

MAGYAR MUVESZET

1927 610 l.

Lang Heinrich

l.

Végvári-Szolnok

16,65,73 l.

Correction

The 9th May 1949.

MDK

Heinrich Lang festőm.
1838-1891, München.

Hírneves ló -és csataképfestő rövid ideig Szolnokon tartózkodott. 1860-61-ben, ujra 1868-ban.

Lófogás a pusztán. /Drezdai Képtár/
Pusztai táj/ Kiel Kunsthalle/
Lószállitás. 1868.
Magyar vásári jelenet.
Magyar vásári jelenet, és néhány szolnoki rajz /Gonda Béláné tul./

dr. Rózsaffy Dezsö: Külföldi müvészek Szolnokon. Szolnok a müvészetben. Emlékkönyv/ifj.Gonda Béla/ a 25 éves jub.emlékére. 1927.szept. 13.-19.l.

L a n g Heinrich festő
/München/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák művészek Magyarországon"
Illusztrácio: 336.

D r e z d a

Képtár
/Lang Heinrich:Lófogás a
pusztán/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák művészek Magyarországon"

K i e l

Kunsthalle
/Leng Heinrich:Pusztai táj/

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák művészet Magyarországon"

Önálló táblakép - Állatábrá

L a n g Heinrich:
Lófogás a pusztán
/Drezdai képtár/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

Önálló táblakép - Állatábrázolás

L a n g Heinrich:
Lófogás

- illusztráció -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
336., szöveg: 335-343.
"Osztrák művészek Magyarországon"

Önálló táblakép - Állatábrázolás

L a n g Heinrich
Lószállitás/1868/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

Önálló táblakép - Életkép

L a n g Heinrich:
Magyar vásári jelenet

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
335-343.
"Osztrák művészek Magyarországon"

Önálló táblakép - Tájkép

L a n g Heinrich:
Pusztai táj
/Kiel, Kunsthalle/

M Ű V É S Z E T
XII. évf. 1913.
335-343.
"Osztrák müvészek Magyarországon"

Láng Géza

Építőmester

+ 1908. marc. 31.

Bperti építőmesterek stb
ipartestülete V. évk
1909. 182. l.

adások
lája

megjelölés	Követel K.	f.
nruléka a ker. munkásbptnál	2	98
ehelyek tisztításáért 343·20	343	20
346·18		

12*

Láng Gerá

épitész

1907. I. Alkotás u. 7/a

Láng Géza
építész

Láng Géza építész, március hó 21-én, életének 42-ik évében Budapesten elhunyt.

† 1908.

Pesti Hirlap 1908. 75 sz.
a Halálozás rovatban.

MDK

Láng Gusztáv, jelmeztervező

a Thália Színházban előadott

Dumas-darabokhoz a jelmezeket

tervezte.

Taxner-Tóth Ernő: Zrínyi 7

Népszabadság, Bp., 1967. dec. 28.

Lang György

Preffling György

Schmied Tamás

ifjabb Čéhmesterek
a nagyszebeni kőmivek
céhben 1738 ban

Herbatschiv

569. l.

Langh György

tehnitelyes csiszalos mester

Munkácsy mestere

Békéscsaban

1854 – 1866.

Achim János: B.-Csaba

ipari szervezeteinek tör-
teinete. Békéscsaba. 1896.

81 l.

289. 1931.

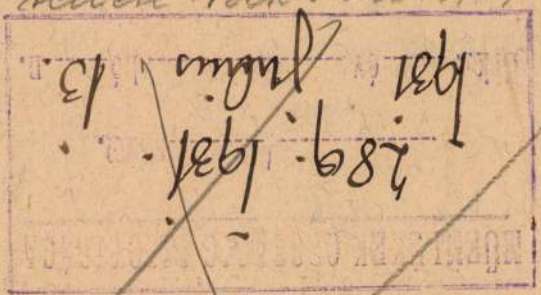

1931 Julius 13.

ugyanitt
sobb asztalos és
ácsmester
a XIX. sz. első felebül
feldolgozva. ?

M.kir.államépitészeti hivatal S

786/1931 a. szám. T

Tek.

MÜEMLÉKEK OR

Fenti számu m
sopron-sárvár-sümegi állmi közu
zatu hidak vasbeton hidakká les

Ezen hidak a

1., 1 számu 2

2., 2 " 2

3., 3 " 2

4., 4 " 3

Lang György

Kőműves.

1721–22.

Kistorony

Schuller Iwli

368, 369. l.

BUDAPEST
42 V. -8-9

Lang György

ácsm.

1721–22.

Nagydisznód

Schuller-Zwei

340, 341. l.

BUDAPEST
42 III. 18 8

Langh György

asztalosm.

1854–57 és 1864–1866.
a békescsabai molnár,
asztalos és pintér céh
céhmestere volt. Egyéb-
ként is tekintélyes asz-
talos mester. Mun-
kácsy Mihálynak
asztalos korában tanító
mestere

Áchim János =

B.-Csaba iparisszerneze-
teinek története.
Békéscsaba 1896. 81. l.

Dsale Dlui

Dr Constantin D a i c o v i c i u

profesor Universitar

Secretarul Comisiunii Monumentelor Istorice
sectiunea pt. Transilvania

C l u j

Institutul de Studii Clasice
Str. Pictorul Grigorescu

Lang György

épitô

1738. Nagyneben

wied

HHSt 569 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

LÁNG GYÖRGY – szobász

A pásztorfaragások mestere

Láng György műhelyében: a magyar népmesék is megihlették

● **Gábor Gina**

Készül a betlehemi játék: a jászollal, a Kisjézussal, Máriával, napkeleti bölcsekkel, no és a pásztorokkal, akik a hír hallatán megjelennek, s csodálkoznak... Akár el is lehetne majd játszani a „betlehemest" a fából faragott figurák segítségével, amelyek a naiv népi szobrászatot idézik, hiszen a régi hagyományok alapján készülnek *Láng György* műhelyében.

A „műhely" a konyha — ahol a gyönyörű, faragott étkezőgarnitúra is az ő ügyességét dicséri — de, a nagyobb munkákra ma már a garázsban is módja van...

A faragás szép szenvedélye a lánya születésekor kezdődött, vagy 28 évvel ezelőtt. Amikor az újdonsült apa a kórházba egy kis szekeret vitt be ajándékként a feleségének: olyan szekeret, amit pontosan úgy készített el, úgy szerelt össze, ahogyan a régi paraszti világban szokás volt. De a népművészet, sőt, a képzőművészet iránti érdeklődése, jóval korábbi keletű:

— A nagyapám bognár volt, és a műhelyébe gyakorta bejártam, fúrni, faragni — meséli Láng György. — Az iskolában jól rajzoltam, szerettem volna a budapesti képzőművészeti gimnázumba kerülni, de oda nem vettek fel. Nem bántam, mert a fehérvári gépipari technikumba kerültem, s akkoriban az is kiváló intézménynek számított. Áron Nagy Lajos lett a rajztanárom, aki híres volt arról, hogy minden kiállításra elvitte a diákjait. De társaimmal bejártunk a Bory-várba: Bory Jenő gyakran ingyen beengedett bennünket, és megmutatta a műtermét is...

Azt az első kis szekeret új, egészen másfajta munkák is követték, különösen, amikor az amatőr faragókat, hímzőket szakkörbe gyűjtötte a Megyei Művelődési Központ. Ezt különösen „boldog időként" emlegeti Láng György, hiszen rengeteg mestert hívtak meg, a társaság okulásául. A szakkörvezetői tanfolyam is rendkívül hasznos volt: néprajzot, művészettörténetet tanultak, a gyakorlati képzést pedig Cs. Kiss Ernő fafaragó művész irányította. Na és persze, ott voltak a fafaragó táborok, amelyeken annyi mindent csináltak együtt. De természetesen a könyvek segítségével szorgalmasan tanulmányozta a

népi motívumkincset, kiállításokra járt, sőt, még a pécsi székesegyházba is azért ment, hogy lerajzolja a szép faragások motívumait. Ezeket átfogalmazva ma a szobai ülőgarnitúra őrzi...

Bútorfaragásra később adta a fejét: amikor váratlanul megszűnt a munkahelye. De amíg új helyet talált, sem telt tétlenül az idő: jelzik ezt a gyönyörű famunkák, bútorok... Ám azt meséli, valójában nem a parasztbútorok készítése az igazi „területe". A fehérvári I. István Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskolában megnyílt kiállítása is mutatja, főként pásztorfaragással foglalkozik: ékrovással, domború és áttört faragással egyaránt dolgozik, de készít karcolozott munkákat csontra, szarura, és szeret csontberakással is bíbelődni. Egy időben „felfedezte" magának a spanyolozás szép technikáját, amelynek lényege, hogy a faragás után a mélyedéseket spanyolviasszal kell kitölteni...

— Ezek a pásztorfaragások jellemzőek voltak az egész környéken: Fejér, Zala, Veszprém és Somogy megyében egyaránt. A civilizációtól távol, a pásztorok használati eszközeiket maguk készítették. Főként apróbb tárgyakat, amelyekkel a legeltetés mellett lehetett bíbelődni...

Tárlatán is sokféle díszes kis tárgyat láthatunk: a míves tükröktől a szép ivótülkökig... De Láng Györgyöt megihlette Illyés Gyula 77 magyar népmeséje is. Nem véletlenül, hiszen falun nevelkedő gyerekként a hétköznapok része volt a kukoricamorzsolás, és azt mondja, édesanyja eközben szívesen mesélt nekik, hogy jobban, nagyobb kedvvel menjen a munka.

Ám a fafaragó tele van további tervekkel: nemrégiben gyönyörű, csontból faragott sakkészlettel lepte meg a fiát, hozzáillő sakkasztallal, amelyet reneszánsz motívumok ihlettek. Mostanában nemcsak pásztorfaragásokat, hanem a paraszti életformára jellemző nagyobb tárgyakat is készít, láthatóan nagy kedvvel és szeretettel. Csak egy kicsit magányosnak érzi magát — mondja —, nem lenne rossz többet összejárni, újból találkozni más faragókkal, igazi, régi mesterekkel. Mert ez mindig segít a továbbfejlődésben... *Fotó: Pati-Nagy Bence*

1996. 11. 04.

Fejér Megyei Hírlap

Épületasztalos és bútoripari munkák: 10%.
Goralszky Lóránt Szfvár, Surányi u. 25/c. Tel.: 305-082.
Villanyszerelés, videofelvétel, díszcsomagoló gyártás: 5%.
Tóvölgyi Fogászati Laboratórium Szfvár, Murányi u. 12.
Tel.: 309-681. Fogászati ellátás (koronák, hidak, protézis): 10%.
Fejér Megyei Autómentő Szolg. Kft. Szfvár, Kriványi u. 21.
Tel.: 06-60-304-050.
Autómentés, hibaelhárítás: 10%. Az egész megye területén.
Öreghegyi Szépségfarm Szfvár, Lublói u. 31. Tel.: 304-939.
Fodrászat, kozmetika, szolárium: 15%.
BB Bútorüzlet Szfvár, Nyitrai u. 21. Tel.: 302-653. Eladás, javítás: 6%.
N.N. Boríték Bt. Szfvár, Móricz Zs. u. 40. Irodai papír nagykerárából: 5%.
O.K. Hungary Bt. Szfvár, Kadocsa u. 76. Tel.: 300-474, 321-766, 312-730/1535. Idegennyelv-oktatás, fordítás, tolmácsolás: 10%.
Virágüzlet Szfvár, Zámoly köz 5. Tel.: 06-20-359-560. Menyasszonyi csokrok és kellékek, koszorúk, szárazvirág-kompozíciók: 10%.
Vienna Trade Kft. Breznyánszky Gyuláné Szfvár, Kígyó u. 7. Tel./fax: 314-789. Új és használt pénztárgépek, kellékanyagok, részletfizetésre is: 5%.
Tappancs Székesfehérvár Kégl Gy. u. 32. Tel.: 327-248/2. Gyermek-kamasz ruházat, a kedvezmény mértéke 10 százalék.
Albateher Székesfehérvár Várfok u. 1. Tel.: 314-848. Teherfuvarozás 5 százalék kedvezménnyel.
Kabala Bazár Ajándék Üzlet Székesfehérvár Kégl Gy. u. 32. Tel.: 327- 248. Ajándéktárgyak 15 százalékos kedvezménnyel.
Butique Ohlala Fehérnemű Üzlet, Felsőruházat és Bizsuk Székesfehérvár Ősz u. 7. Engedmény a vásárolt áru összértékének 5%, 10 ezer forint felett 30 % árengedmény.
Túzok Vadászbolt Székesfehérvár Ady u. 8. Tel.: 324- 097. Az engedélyhez nem kötött áruk körére 5 százalék kedvezmény.
Trófea Vadászbolt Székesfehérvár Széchenyi u. 33. Tel.: 311-082. Az engedélyhez nem kötött áruk körére 5 százalék engedmény.
Mezőgazdasági Gépalkatrész Kereskedő Dobos Bt. Székesfehérvár Erzsébet út. 40. Sava Barum ékszíjak, Claas kombájnokhoz Optibelt ékszíjakból 5 százalékos engedmény.

ABA

Lyra Bt. Műszaki Kereskedés Aba, Rákóczi u. 4/c.
Háztartási gépek, kerékpárjavítás: 8%.

AGÁRD

Autósbolt Agárd, Gárdonyi u. 15. Tel.: 370- 068. Alkatrész: 10%.
Lupus Videotéka Agárd, Óvoda u. 17. Tel: 370-544.
Videofilm-kölcsönzés: 10%.

BAKONYCSERNYE

Simek Húsbolt Bakonycsernye. Rákóczi u. 131. Tel.: 413-659.
Valamennyi tőkehús: 5%.
Élelmiszer Vegyiáru Diszkont Bakonycsernye, Rákóczi u. 119. Tel.: 413-026. Élelmiszer, vegyiáru: 5%.

ISZTIMÉR

Élelmiszerbolt Isztimér, Köztársaság u. 70. Tel.: 420-006.
500 Ft feletti vásárlás esetén: 2%.

NAGYVELEG

Vegyesbolt Nagyveleg, Kossuth u. Tel.: 409-602.
500 Ft feletti vásárlás esetén: 2%.

POLGÁRDI

Tami Discont Polgárdi, Balatoni u. 6. Tel.: 06-20-445-703.
Dohányáru kivételével minden áru: 3%.

PUSZTAVÁM

Húsbarátok Boltja Pusztavám, Petőfi u. 18. Tel.: 417-437. 1000 forint feletti tőkehús vásárlása esetén 5 százalék kedvezmény.
Mini Markett Pusztavám, Petőfi u. 18. A teljes árukészletből 1000 forint vásárlás felett 5 százalék kedvezmény.

SÁRBOGÁRD

Intim Fehérneműbolt Sárbogárd, Ady E. u. 167.
Minden árucikkre 5% engedmény.

SÁRSZENTÁGOTA

Kozma Lászlóné Használt ruha üzlet Sárszentágota, Rózsa u.
Minden árucikkre 5% kedvezmény, továbbá 1000 forint feletti vásárlásnál 15%.
Kozma Lászlóné Ajándék és kiegészítő cikkek, Sárszentágota, Ady u. 21.
Minden árucikkre 10 százalékos engedmény.

SEREGÉLYES

Nagy Lászlóné fodrászmester Seregélyes, Bethlen u. 16. Tel.: 447-199. A fodrászszolgáltatások árából 10 százalék engedmény.

SOPONYA

Pál Imre Vegyesbolt Soponya, Petőfi u. 187. 3000 Ft feletti vásárlás esetén 5%.

SZABADBATTYÁN

„M" garázs Szabadbattyán, Malom u. 36. Tel.: 06-20-237-224.
Új gumi vásárlása esetén ingyenes szerelés. Autóvillamossági javítások esetén 10 százalék kedvezmény.

VELENCE

Lupus Videotéka Velence, Ország u. 78. Tel.: 473- 784. Videofilm-kölcsönzés 10%.
Dr. Klinique Gyógycentrum Velence, Községközpont 3. sz. ép.
Tel.: 06-20-390-935. Orvosi vizsgálat, gyógyszolgáltatások: 10%.
ÁSZ Továbbképzési Intézet és Üdülő Velence, Tóbíró köz 2. Tel.: 472-022.
A szállás árából 5 százalék engedmény.

ZÁMOLY

Agro Hobbi Zámoly Kossuth u. 70. 1000 forint feletti vásárlás esetén valamennyi árucikkre 5 százalékos kedvezmény.

közötte Andrew Vincent brit színpadi hipnotizőr a 24 éves Sharon Tabarnnal. A fiatalasszony abban a pillanatban hatalmasat rándult a képzelt nagyfeszültségtől. Öt órával később elhunyt a kétgyermekes családanya.

Édesanyja, akire az unokák felnevelése maradt, most országos kampányt hirdetett az alkalmi-színpadi hipnotizőrök tevékenységének betiltásáért. Annyit máris elért, hogy a brit főállamügyész újra kivizsgáltatja lánya halálának körülményeit. További tragédiák következhetnek be, ha a hatóságok nem lépnek föl a mesterséges álommal üzérkedők ellen.

A fiatalasszony halálát szívszélhűdés okozta az éjszaka közepén. „Rosszabbat, mint az áramütés, nem is elmíthetett volna a hipnotizőr: lányomat ugyanis pici korában enyhe áramütés érte, és azóta betegesen félt és irtózott a villamosságtól. A félelem, hogy valóban áramütés érte, az életét követelte" — nyilatkozta az anya.

Természetesen ezt a „varázsló" nem tudhatta, de már ez az eset is bizonyítja: a mindennemű képzés nélkül színpadra lépők potenciális gyilkossá válhatnak. Angliában ráadásul még a klinikai gyógyhipnotizőröktől sem kérnek szakmai alkalmasságot bizonyító oklevelet.

A brit belügyminisztérium minapi állásfoglalásában már „enyhén veszélyesnek, kockázatosnak" nevezte a színpadi hipnotizálást. A „varázslók" 1952-i működési engedélye szerint az álomba ringatott önként jelentkezőket csupán a gyermekkoruk eseményeire emlékeztethetik a nyilvánosság előtt.

Bűnügyek, amelyek bevonultak a történelembe

Évtizedeken át havonta legalább egyszer fél Európát lázba hozta a német tévé 2. csatornájának egyéni stílusú műsorvezető szerkesztője, Eduard Zimmermann. Az „Aktenzeichen XY ungelöst...", azaz a megoldatlan bűnügyek dossziéiban lapozó Zimmermann és stábja — az Eurovision révén a német, az osztrák és a svájci televízió nyilvánosságát felhasználván — számtalanszor nyújtott konkrét segítséget a rendőrségnek a nemzeti és nemzetközi bűnügyek felderítésében, kinyomozásában. Zimmermann a másfél órás műsorokban megtörtént eseteket jelenített meg színészekkel, s történeteihez kérte a százmillió szemű nézőközönség — bizalmasan kezelt — bejelentéseit, észrevételeit. Zimmermann műsora 25 év után megszűnt. Az alvilág által legfenyegetettebb német tévés személyiség munkahelyet változtatott. Feleségével, Sabine asszonnyal együtt a SAT 1 tv-nek dolgozik. A műholdról sugárzó magántévé heteken belül megkezdi annak a kilencrészes krimisorozatnak a sugárzását, amelyet Zimmermann és stábja készített: „Bűnügyek, amelyek bevonultak a történelembe" címmel.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I. II. 162

Név: Lang Hanss Michael

Foglalkozás: Kőművesmester

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1728 X. 8

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Soha nem tanult...

Irta: Herman Lipót

Lang Helén

Magas, kissé idegen akcentussal beszélő hölgy állít be műtermembe. Mögötte kis cseléd csomagot cipel. A hölgy *Lang Helén*, született Nyiregyházán, osztrák emberhez ment feleségül, most állandóan Bécsben él és azért jött hozzám, hogy képeit megmutassa. Amíg a cselédke kicsomagolja a képeket, megtudom, hogy Lang Helén *soha nem tanult sehol*, pár éve fest, — de azóta úgyszólván *éjjel-nappal, szinte transzban, egyik képet a másik után, modell nélkül, lámpavilágnál.*

Közben elém állítja a képeket. Különös, groteszk világ él ezeken a képeken. A festőnőben jó adag malicia van, tud gúnyolni, van fantáziája és a maga különös technikájával biztonsággal kezeli az ecsetet.

Fel kell figyelni *Lang Helén* képeire. Aki ilyen későn, ennyi lelkesedéssel — és ilyen eredménnyel — tud nekiindulni ennek a pályának, abban feltétlenül megvan az a valami, amit elhivatottságnak neveznek.

Lang Helén: Lottóhúzás napján

Lang Helén: Falusi lakodalom

Lang Helén

Színházi Élet 1934. 15. 17

Képes beszámoló a Teréz

Tekintve, hogy a színház ma inkább nemzetközi produkciókra készül föl, Pest mosolya a kabarékban világít. Ebből a mosolyból, amely néha torz fintornak is beillik, adott megint néhány hónapra valót a *Teréz körúti Színpad.* A keretet *Békeffi* László »*Egy tízpengős története*« című revüje szolgáltatja, ezen belül azonban szóhoz jutnak a főváros legnépszerűbb kabarészerzői: *Vadnai* László, *László* Miklós, *Kőváry* Gyula, *Faragó* Dezső, *Lőrincz* Miklós. A műsor legkitűnőbb tréfája az

CSEVEGÉS
Kökény Ilona és Rajna Alice

KERESZTKÉRDÉS
Vadnai Éva, Komlós Vilmos, Rajna Alice, Sas Oly

OLASZ SZIVÁRVÁNY
Pethes Sándor és Vértes Tibor

CIGÁNYHÁBORÚ
Fenyő, Pethes, Kőváry, Komlós, Barna, Vértes

Lang J. késmärki nobrány

fiával, Lang J-vel
készítette a késmärki vár-
templom faszékeit, mely-
nek egyikén még ma is
olvasható „Hoc sedile
ad ecclam S. Crucis fece-
runt J. Lang et filius
J. Lang in signum quod
vixerint a. d. 1544"

Kompanyik Colestin:
A sz. Jakabról cimzett
löcsei plébániai templom
rövid leírása. Löcse
1891. 30. l.

1. Henselmann Lőcsének nyírseje

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Lang J.
~~nobrán~~
Ávverési Csarnok
41. sz. 1928. febr.

ROZSNYÓ

kincstári épület

V: Rozsnyó VV 1864, 253 l.

G. Láng Ilona,

Óbudai piac, Brest. Építészek: Tihanyi Judit és Halmos György (ÁÉTV).

Mélyépítési, kertépítési és közműtervezők:
Nagy András, Nagy Edit, Killer István, Bálint Lajosné,
G. Láng Ilona.

Magyar Építőművészet, 1986. 1., 27-old.

Dr LANG IMRE
OPERATEUR, EGY. TANÁRSEGÉD
BUDAPEST, VIII. BAROSS-UTCA 23.

Nagys. Dr. Szentiványi Gyula
úrnak.
Bp. VI. aréna-út 41.

Mélyen Tisztelt Uram!

Nagybecsű sorairа, amelyekben a Győző Andor-féle művészlexikon számára életrajzi adataimat kérte, az alábbiakban legyen szabad válaszolnom.
Születési év: 1899. Budapest. Háborus katonai
nolgálat: 1917-18. Orvosi diploma: 1924 Budapesten.
1930-ban egyéves tanulmány út Észak amerikában.
1931-óta a Bakay-klinika tanársegéde.
1926-óta több kiállitáson (Nemzeti Szalon,
Műcsarnok Téli Tárlat 1934.) vettem részt
aquarelljeimmel. – Kiváló tisztelettel
Budapest 1934 október 14.-én. Dr Lang Imre.

Lang Imre

festő

Láng Imre

festő Baross u. 25.

1934. téli kiáll. 379. 392.

Pg. 123

...letett Kölnben 1493-ban, ~~meghalt~~ 1553-

...pe.

...é balra ~~fordulva~~ néz. Fején fehér főkötő van
...Haja s szemöldöke ~~bal~~ barna, szeme kék.
...ka fodros s ruhájának fehér belésű galler-
...ezett.

...éretei 35·5 : 31·cm.
...ános László ajándéka.

Lang Imre

építész

a Kath. Legényegylet

egy évtizeden át volt

világi elnöke

† Kassán 1899. dec. 22.

65 éves korában.

Mikalik Sándor dr

kőrlése.

KÖRGYÁR
MUNKÁCS

Láng Imre

festő

Műcs. kiáll. 1934 tó.

Pipics 116. C.

Fején turbán van levél diszszel s pikkelyes kúp-
bajusza hosszú s arcza leberetvált. Palást-
. Felirata a kép alatt két sorban:

1373. Hauendo regnato anni 23."

n. III"

ator Terzo"

lkeretnek 19 : 15.8 s a réslapnak 20.9 : 16.1.
peratori de Torchi. In Vicenza 1599. pag. 7.

66/93. N° 1.

Láng Imre

Esső után c. Lépe
repr.
Képzőművészet
1934. 40 l.

5 —

54. Paolo di Giovanni Fei (sienai festő, † 1410 körül). Madonna szentekkel. Szárnyasoltárka, aranyháttérrel, kúszóle veles kerettel, a középrész csúcsos felső záródással. Fa, tempera, a középkép 44×19, a szárnyak 44×9 cm.

Gerevich: PA, 224 l.
Paolo di Giovanni Fei.

—

Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyűjtő, V — 1931, 6 l.

Lang Imre dr

MAPFE 1928 okt. kiäll.
4 virf.

№ 2

553. Engelmann, Gottfried

Svájci népviselet a berni cantonból. Szines kny. Edouard Pingret rajza után.

K 050.

355 m, 273 sz.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Dr. Lang Imre
244 Kiskapu. vizf. mgtul.

Nemzeti Szalon

1926. máj.

MAPE 12. kiáll.

VASZKÓ ERZSÉBET: Csendélet

Láng Imre

festő Hódmezővásárhely

lárd

Szeged őrzi tárl. 1943

felm.
1944. feb.

M.D.K.

Láng Ignác (szombathelyi)

épitéz tervei szerint
nagszabási szövőgyár
épül Pápán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.
ápr. 25. sz. 6. old.

MDK

Láng Ignác szobr.

Gaul K: Butorip. diszitőip. az ezr.éves o.kiáll.on.
MMÉKözl 1897, 6.füz. 263-276 l.

képek

Láng Ilona, külső elektromos tervező

Üdülőépület bővítése, Dobogókő. Építész: Ács Tamás

Parkosítás: Szántó Eszter.

Külső elektromos tervező: Láng Ilona,
dr. Nagy Ferencné.

Magyar Építőművészet, 1988., 2., 32-old.

Láng Imre MDK

Bükkösparti részlet, vizf.

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

dr. Láng Imre

Kezdeteit a vásárhely. művészek kiállításán (1945)

Ambrus Tibor: A vásárhely. művészet múltja

Kortárs 1968 II. 311 old.

MDK

Lang Imre
grafikai műve:

Bükkösparti részlet.Vizfestmény.Magantulajdon.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 22.l.

MDK

Láng Imre, Hódmezővásárhely.

Átjáró a vásárhelyi kőfalon, vf.

Tiszaparti csőszkunyhó, vf.

Piac, vf.

Szegedi Képzőműv. Egyes. kiáll. Hungária-szálló. 1943. okt. 6 l.

gh-ház, egyemeletes, hatablakos,
agott fakapuval, csehboltozatos
nokkal, árkádos. A homlokzat átala-
szám. Épitette Polyolny Ferenc 1816-

eni képeskönyv. Bp. é.n. 1934, 93 l,
V. Bp. 1951, 6 l/

MDK

dr.Lang Imre

Kiskapu, vf.

MAPE 12.kiáll.kat. N.Szal. 1936. máj. 14 l.

M.D.K.

Láng Imre, festő

„Fellegek" c. tiszaparti tájat emliti:

Nikolin Klára: Vásárhelyi Őszi Tárlat

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1955. nov. 4. sz.

32. old.

Láng Imre MDK

Alkonyat, vizf.

Műcsarnok 1934 téli kiállitás

Liebe Lore

Alkoven, viel.

Láng Imre

MDK

Eső után, vizf.

Műcsarnok 1934 téli kiállitás

Ідуг Імро

Без цього, ніяк.

Lang Imre

MDK

Bükkösparti részlet, vizf.

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállítás

MDK

dr. Lang Imre

Bejárat a kőbányába, vf.

Tájkép, vf.

Tanulmány, vf.

Elhagyott kőbánya, vf.

Magy.Akvarell és paszt.festők 14.kiáll. N.Szal. 1928. okt. 13. l.

MDK

Láng Imre, Hódmezővásárhely.

Reggel, vf.

Havas háztetők, vf.

Város széle, vf.

Szegedi Képzőműv. Egyes. kiáll. Hungária-szálló. 1943. okt. 6 l.

meletes, 5 ablakos, 1840 körül.

M.D.K.

Lang Illés, ötvösmester

az egyetlen, aki az 1711-es lőcsei pestis pusztításait túlélte. Ő szervezte meg lassan újra a lőcsei ötvös céhet, melynek 1732-ből származó, megmaradt jelentése érdekes adatokat szolgáltat az egész Felvidék akkori viszonyaira. Felpanaszolja a zsidók és a görögök visszaéléseit, akik Lengyelországból becsempészett ezüstpénzekből és ékszerekből titokban dolgoznak, valamint./

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4. 259.old.

M.D.K.

Lang Illés, ötvösmester

az arkoriban nemrég üremhe helyezett bártfai gyárat, mely a céhtagok létfenntartását veszélyeztette. Habár arkor már csak 6-an voltak, csak egy tartkatott segédet, míg többen - az állandó pénzszüre miatt - földmüves munkára mentek. 1747-ben óriási tüzvész pusztitott Löcsén, melyben Lang Illés és felesége is elpusztultak.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Puntierungswesens im 18.Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.

259. old.

Lang Illés (Elias)

Ötvös

+1747 Löcse

l. ArchErt.

1902. 285. l.

M.D.K.

LANG Jakob
murariorum magister

Pinkafő

1952)

Müvért. Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 136. e.

M.D.K.

Stephanus Lang, bábsütő m.

magyar

1619-ben alakúlt meg az első mézeskalácsos céh Pozsonyban. E győri mester részt vett alapitásában. 2. Függelék. 438.o.

Weiner Mihályné: Művészi kézmüiparok Győrben. 429.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum Évkönyv, Győr. 1965. Győr-Sopronmegyei Nyomda, Győr.

1.

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 15. Vorzimmer oder Leiblakei-Zimmer (mennyezettev) Wien am 1ten November 1852. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép.

186. l.

√ Építési és

J. Lang

tervei: Nagy. Orez. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." felíratu borítékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" című borítékban:

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 16. Erste Antekammer. J. Lang"
(mennyezeten)

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 17. Zweite Antekammer. (Soffite) Wien am 25ten März 1853. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

4.

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 18. Vorderwand des Spiegel- oder Audienzzimmers. (Falten) Wien am 25t März 1853. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Építészeti Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartemenr im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

"No. 18. Audienz – oder Spiegelzimmer" (faltew) Wien am 25t März 1853. J. Lang"

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési

[long]

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyűjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Építészeti Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheimungen zum Erzherzoglichen Apartement in unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu borítékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" című borítékban:

„No 18. Spiegel- oder Thronzimmer. (Audienz-saal) Wien am 1t November 1852. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyűjteményében lévő tervek. A budai Királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Építészeti Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheilungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte. 3A. 3B." feliratu borítékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" című borítékban:

„No. 19. Schlafzimmer Seiner Majestät. (Plafond) Wien am 25ten März 1853. J. Lang."

Csagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

[Építési és

J. Lang.

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai. /Nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából./ " Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 19. Schlafzimmer. No. 21. ~~Arbei~~ Arbeitszimmer. (mennyezetterv) Wien am 1t November 1852. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési és

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki K., 194 l., 212 kép

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai ~~xxxx~~ királyi palota tervrajzai /nagyrészt az építészeti Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeinrichtungen zum Erzherzoglichen Appartement im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 21. Arbeitscabinet Seiner Majestät. (Halbem.) Wien am 25t März 1853. J. Lang"

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

1 Lorry

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai ~~palota~~ királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Építészeti Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheilungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu borítóban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü borítékban:

"No. 21 1/2. Gemeinschaftlichen Schlafzimmer. No. 22. Toilettezimmer. (mennyezetterv) Wien am 1t November 1852. J. Lang"

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai ~~xxxx~~ királyi palota tervrajzai /nagyrészt a VH Hajózási Igazgatóság anyagából/. „Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte. 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 22. Toilettezimmer. (falterv) Wien am 25t März. 1853. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép.

186. l.

FÉpitéri és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. / Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az √Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 21 1/2. Gemeinschaftlichen Schlafzimmer. (Foltew) Wien am 25ᵗᵉ März. 1853. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép.

186.l.

√Építési él

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. / Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a 2√ Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 24. Salon (faltenv) Wien am 25t März 1853. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

√ Építéri és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. / Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az V Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:
"No 24. Salon. No. 24 1/2. Arbeitszimmer (unausgeführt) Wien am 1t November 1852. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

V Építési é

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k.. 194 l.. 212 kép

15.

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. / Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az √Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No: 24 1/2. Arbeits Cabinet rechts. (folterw) Wien am 25 März 1853. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

√Építési és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. / Régi jelzet V. 3./ gyűjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Építészeti Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheilungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte 3A. 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

"No. 25. Zweite Autekammer rechts. (falter) Wien am 25 März 1853. J. Lang."
"No. 25. Autekammer (unausgeführt) Wien am 1 November 1852. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186 l.

Építési é

Jena

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. / Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az V Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheinungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte 3A, 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandzeichn" cimü boritékban:

„No. 27. Erste Antekammer rechts oder Speisesaal. (faltew) Wien am 25t März 1853. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

V Építési és

Lamp

J. Lang.

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. / Régi jelzet V. 3./ gyűjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Plafonds und Wandeintheilungen zum Erzherzoglichen Apartement im unteren Schlosstrakte 3A. 3B." feliratu boritékban lévő "9A. Plafond 11.A. Wandseiehn" cimü boritékban:

„No. 27. Speisesaal. (Mittagtisch) Wien am 1 November 1852. J. Lang."

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 28. u. 28 1/2. Ante-Kammer zugleich erzherzoglichen Speise-Saal in 1. Stock" cimü boritékban:

„No. 42. és No. 28 1/2." között fekvő felirat nélküli mennyezettervek. Dátum nélkül „J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Lentner" aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési és

1

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai / agyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 28. u. 28 1/2. Ante-Kammer zugleich erzherzoglichen Speise-Saal in 1. Stock" cimü boritékban:

„No. 28. Speisesaal". (mennyezetterv) Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne és J. Lentner aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

V Építési és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelm Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 28. u. 28 1/2. Ante-Kammer zugleich erzherzoglichen Speise-Saal im 1. Stock" cimü boritékban:

„No. 28 1/2. Buffet-Zimmer." (folbew) Páter nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne és J. Leutner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési

J. Lang

22.

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelm Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 28. u. 28 1/2. Ante-Kammer zugleich erzherzoglichen Speise-Saal in 1. Stock" cimü boritékban:

„No. 28. Speisesaal." (faltew) Dátum nélkül, H. Heller, J. Lang, A. la Vigne és J. Zentner aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési és

22

J. Lang

No. 28. Speiseraal? (folteur) Dátum nélkül, H. Heller, J. Lang, A la Vigne és J. Reutner alátrásával.

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 29. No. 3o. erzherzogliches kleines und grosses Entree-Zimmer. 1. Stock." cimü boritékban: "No. 29. No. 3o. Entrée-Zimmer." /faltervek/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orszl Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 29. No. 3o. erzherzogliches Kleines und grosses Entree-Zimmer. 1. Stock." cimü boritékban: "No. 29. No. 3o."-hoz felirat nélküli mennyezet-tervek. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

Építési

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. ~~2~~ 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 31. grossen Empfang-Salon der durch Frau Erzherzogin 1. Stock." cimü boritékban: "No. 31."-hez felirat nélküli mennyezetterv. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt az Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 31. grossen Empfang-Salon der durch Frau Erzherzogin 1. Stock." cimü boritékban: "No. 31. Salon." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 32. Sitz-Zimmer der Frau Erzherzogin 1. Stock." cimü boritékban:
"No. 32."-höz felirat nélküli mennyezetterv No. 31. és No. 33. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l-

Építési

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 32. Sitz-Zimmer der Frau Erzherzogin 1. Stock." cimü boritékban:
"No. 32. Sitzzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. fő 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyggából/. "No. 33. Schreibzimmer der durchl. Frau Erzherzogin 1. Stock". cimü boritékban: "No. 33. Schreibzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 33. Schreibzimmer der durchl. Frau Erzherzogin 1. Stock", cimü boritékban: "No. 33."-hoz felirat nélküli mennezetterv. No 32. és No. 33 1/2 között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Csagóny István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

Építési

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 33 1/2. No. 34. Toilette-Zimmer der durchl. Frau Erzherzogin gemeinschaftl. Schlafzimmer 1. Stock" cimü boritékban:
"No. 33 1/2, 34."-hez felirat nélküli mennyezettervek a No, 33. és 35. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186.l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 33 1/2. No. 34. Toilette-Zimmer der durchl. Frau Erzherzogin gemeinschaftl. Schlafzimmer 1. Stock" cimü boritékban:
"No. 34. Schlafzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.
"No. 33 1/2. Toilettezimmer." /falterv/ Dátum nélkül, az előbbiek aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 34 1/2. No. 35. Garderobe und Stiegenzimmer 1. Stock". cimü boritékban: "No. 24 1/2, 35."-höz felirat nélküli mennyezet-tervek a No. 34. és 36. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

186. l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /Nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 36. Schlafzimmer des durchl. Herrn Erzherzog's k l. Stock" cimü boritékban:
"No. 36."-hoz felirat nélküli mennyezetterv a No. 35. és 37. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.
"No. 36. Schlafzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, az előbbiek aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép.

187.l.

Építési é

35.

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 37. 38. Schreib- und Bibliothekzimmer 1. Stock." cimü boritékban:
"No. 37. és 38."-hoz felirat nélküli mennyezettervek a No. 36. és 39. között. Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György tér épületek. Bp. 1966. Műszaki K., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 37. 38. Schreib- und Bibliothekzimmer 1. Stock." cimü boritékban:"No. 38. Bibliothek." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.
"No. 37. Schreibzimmer." /falterv/ Dátum nélkül, az előbbiek aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési ü

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 39. Empfangs-Salon des durchl. Herrn Erzherzogs. 1. Stock". cimü boritékban:
"No. 39. Empfangs-Salon," /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.
"No. 39."-hez felirat nélküli mennyezetterv a No. 38. és 4o. között. Dátum nélkül, az előbbiek aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjtemény ében ł lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/.
"No. 4o. u. 41. Adjutanten-Zimmer und Ordonanz-Zimmer 1. Stock." cimü boritékban:
"No. 4o. Adjutanten-Zimmer." /falterv/ Dátum nélkül J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláírásával.
"No. 4o. és 41."-hez felirat nélküli mennyezettervek a "Gang" és a No. 39. között. Dátum nélkül, az előbbiek aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

[Építési é

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "No. 4o. u. 41. Adjutanten-Zimmer und Ordonanz-Zimmer 1. Stock." cimü boritékban: "No. 41. Ordonanz-Officiers-Zimmer." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép.

187.l.

Építési és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 60. 61. 62. 62 1/2 et 63. Plafonds und Wandeintheilung" cimü boritékban: "6 Stück 15 Stück." "No. 60. Schlafzimmer Ihrer Kais: Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzoginn Mathilde." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Csogány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építés és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /Nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 6o. 61. 62. 62 1/2. et 63. Plafonds und Wandeintheilung" cimü boritékban: "6 Stück 15 Stück." "No. 6o. No. 61. Zweiter Stock. Schlafzimmer und Salon Ihrer Kais: Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzoginn Mathilde." /Mennezetterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187. l.

Építési és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u, Therese No. 60. 61. 62. 62 1/2. et 63. Plafonds und Wandeintheilung" cimü boritékban: "6 Stück 15 Stück" "No. 61. Zweiter Stock. Salon Ihrer Kais: Hoheit der durchlauchtigsten Frau Erzherzogin Mathilde." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláírásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187. l.

Építési és

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/ "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 60. 61.,62. 62 1/2. et 63. Plafonds und Wandeintheilung." cimü boritékban "6 Stück 15 Stück" "No. 62 et 62 1/2. Zweiter Stock. Salon Ihrer kais: Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzoginn Therese." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával. Ugyanez még két példányban.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l. Építési és

~~Hueber Ádám~~ KA

Császári építőmester (katonai)
Az alsó ausztriai Göllersdorfból
származott, már 18 éve (1718-tól)
működött Budán és a leghúlon-
bőzőbb épületek felépítésében vett
részt. Maga a tanács is nagy
hajlandóságot mutatott a lete-
lepedni akaró, szorgalmas, ügyes
és tapasztalt mestert polgárai
közé felvenni s ezért 1736-ban
megkereste a céhet, hogy mások-
kal szemben őt részesítsék
előnyben. De mily nagy volt
a tanács meglepetése, amikor
válaszra sem méltatva őket

tordíts

a céh Lang János Mihályt

vette fel a megüresedett mester-
helyre. A tanács Huebert fel-
vette a polgárok közé. Mintám a
létszám betelt, a céh most ma-
jogaira hivatkozva, betiltott a
Hueber önálló működését s csa-
mint pallért engedte a városban
dolgozni valamelyik mester m-
lett. Hiába volt a tanács fen-
geteire, a céh hajthatatlan ma-
radt; de a legutolsó elutasi-
válaszol Hueber már nem
vehetett tudomást, mert
közben, 1738-ban meghalt

Réh 14-15. l.

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 6o. 61. 62. 62 1/2 et 63. Plafonds und Wandeintheilung" cimü boritékban "6 Stück k 15 Stück% "No. 63. et 63 1/2. Schlafzimmer Ihrer kais: Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzogin Therese." /falterv/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187. l.

Építési é.

J. Lang

tervei: Magy. Orsz. Levéltár. Tervtár: Kereskedelmi Minisztérium I. /Régi jelzet V. 3./ gyüjteményében lévő tervek. A budai királyi palota tervrajzai /nagyrészt a Hajózási Igazgatóság anyagából/. "Zweiter Stock Kammern Ihrer Kaiserlichen Hoheiten der Frau Erzherzoginnen Mathilde u. Therese No. 6o. 61. 62. 62 1/2 et 63. Plafonds und Wandeintheilung" cimü boritékban "6 Stück 15 Stück" "No. 62. et 62 1/2. és No. 63. et 63 1/2. Zweiter Stock. Schlafzimmer und Salon Ihrer kais. Hoheit der Durchlauchtigsten Frau Erzherzoginn Therese." /mennyezettervek/ Dátum nélkül, J. Lang, H. Heller, A. la Vigne, J. Zentner aláirásával.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

187.l.

Építési ü

Lang MJK

Zsolnay -pyrogranitból készültek a pécsi Nemzeti szinház külső diszei,szobrai és belső szines korlát-mellvértje. /Steinhardt és Lang 1893-94/

37.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete. Pécs. 1959.

M. D. K.

LANG építész

Steinhardt építész

Szeged, „Kulpúrpalota" (1896)

Nagy-Papp-Börtsök: Szeged. Bp. 1960.

254. l.

Láng

MDK

XIM

építész

A Rákóczi ut 3-5 számu ház helyén az egykori Griff szálló állt, Steinhardt és Láng alkotása a 90-es évekből. /Ma A Pannónia szálló áll a helyén/.

277.o.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Láng
gyarmati kömüves

A magyarnándori r.k. templom.

A régi helyén uj alapokon Carolus Duliczky épitette. Fundamentumát Láng gyarmati kömüves készitette. Alapkőletétel 1855 ápr. 21.
Duliczky elitéltetés után Canizsai Alajos váci uradalmi épitész folytatta a munkát 1855-ben. Felszentelték 1858-ban.

264.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Lang

litografus

Szalánc látkepe

Alt Jacob rajzaután, nincs

litogr.

Gil Ran

1703. r.

zu übersenden, um deren gütige Prüfung ich bitte.

Euer Wohlgeboren ferneren Diensten gern gewidmet, empfehle ich mich

mit vorzüglicher Hochachtung

Karl W. Hiersemann.

1 Rechnung.

LÁNG ISTVÁN, kádármester pecsétje

Joan Osztapek, lembergi bodnárlegény miskolci szabadulólevelén az 1811-es céhpecsét mellett 1821-ből L.I. monogrammos pecsét is van. Valószínűleg Láng István mesteré. Egy hordó, kö rző, kádárbunkó, bárd é. abroncshú húzó rajza. 214.old. 99.jegyz.

BODÓ SÁNDOR: Borsodi, abaúji és zemplóni céhpecsétek 189.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKONYVE, IX. 1970
Miskolc, 1971

Lang Jakab

puskamives

1573 Kassa

l.

Arch. Ert

1911. 210. l

indulok uj alkotmányos küzdelemb
gitimizmus lánglelkü apostola: Gri
királyság megváltó eszméjének. E
nyugalmat, békét, becsületes demo

Ezért fordulok barátaimhoz,
lakozzanak hatalmas, lelkes tábor
igaz ügyet, harcoltam a főváros au
sok ezer embertársamon, joggal
harcolni az elnyomatás veszedelme

És kérek mindenkit, akit köz
nek semmit, amig igazolt emb
Griger Miklós és az én neve

Budapest, 1935 március hav

Márkus-nyomda. Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza)
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Lang Jakab
purkamüves
1573

L.
Arch. Ert
1910. 349. l.

Liszt Ferencz.

Mellig, balra. Nyakkendőjé
elejü. Felirata a kép alatt:

F. LIS

és legalól középütt: Zeitgenosse
d. Bibl. Instit.

Am., mér. a

Szn. 1
415-9

Long Jakab
puskaműves
Kassa 1573

l.
Arch. Ért 1910.
263. l.

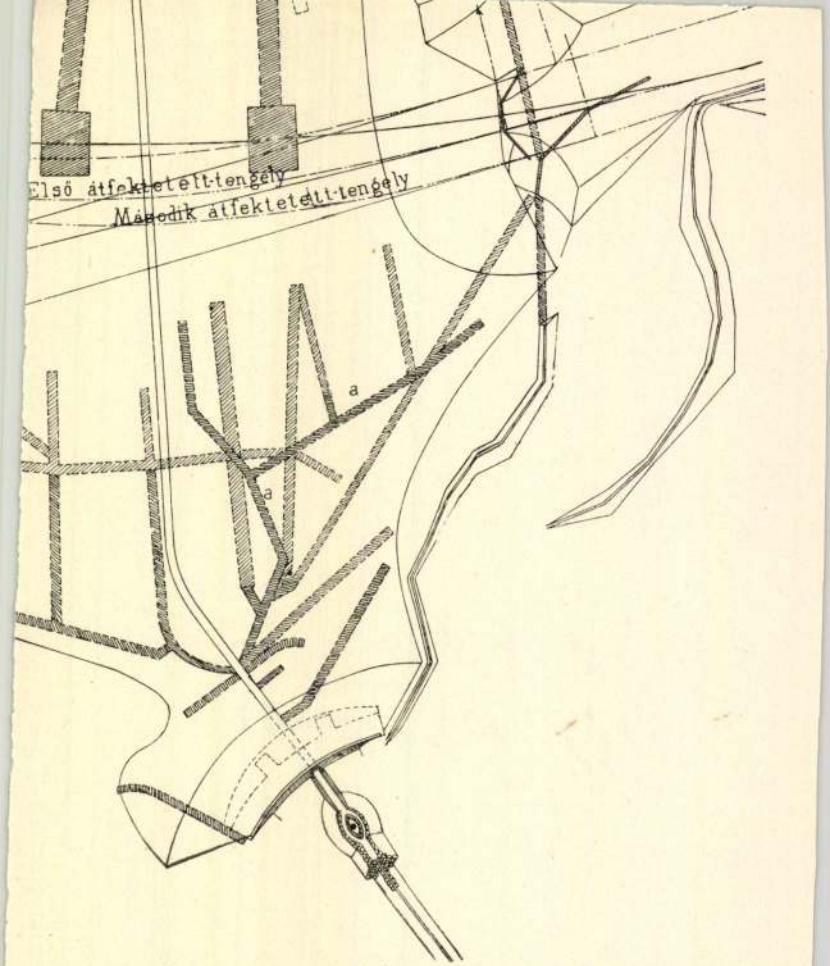
Első átfektetett tengely
Második átfektetett tengely
a
a

Lang Jakab

kassai puskanüves
1573

laid.

Arch. Ert. 1911. 21 o.l

vagy nálam

Magyar puskanüvesség
alatt.

Láng Jakab puskamüves Kassa, 1573

Kálmán János közlése

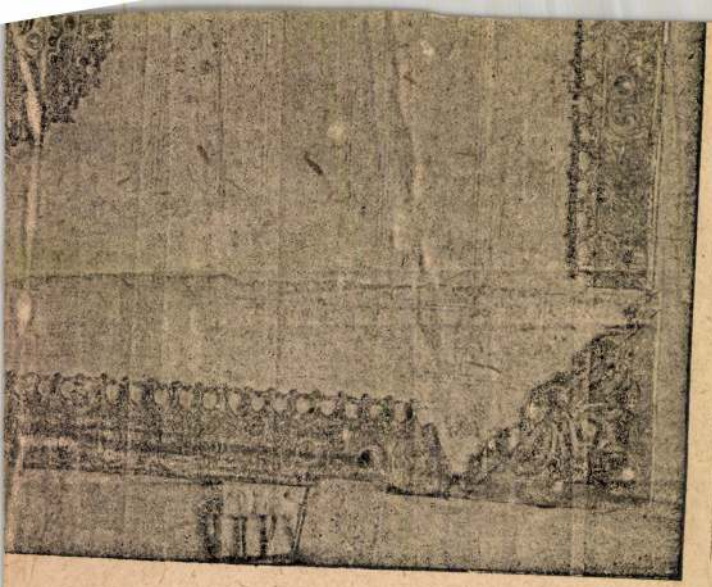

Láng Tamás

fest

1637

Csontosi jegyz.

1911. IX. 6.

Lang János
Jenkő
Kassa 1637

MEGHÍVÓ

a

KORVIN MÁTYÁS

MAGYAR-OLASZ EGYESÜLET

KÖZGYŰLÉSÉRE

az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—35) dísztermében folyó évi június hó 24-én, hétfőn délután 6 órakor

Gerevich Tibor
elnök

1. Arch.-Ért. 1906
58. l.

Franklin-Társulat nyomdája

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

.....

úrnak
úrnőnek

.....

.....

Budapest

.....

Láng Jakab

XVI. szárad. – Lőcsei szent Jakab templom lévő stalluma

v. od

Lechner Jenő dr. A Szepesség és Sáros vármegye műemlékei. Magyar Műemlékek. (Historia). 2. k. 1. f. 5. l.

Lang James

Universal 1909. 325, 326, 411

1 Bergsmann A. I. Mészáros-utca 10

Lang Imre

Magyar Művészet
1934. 117. 120.

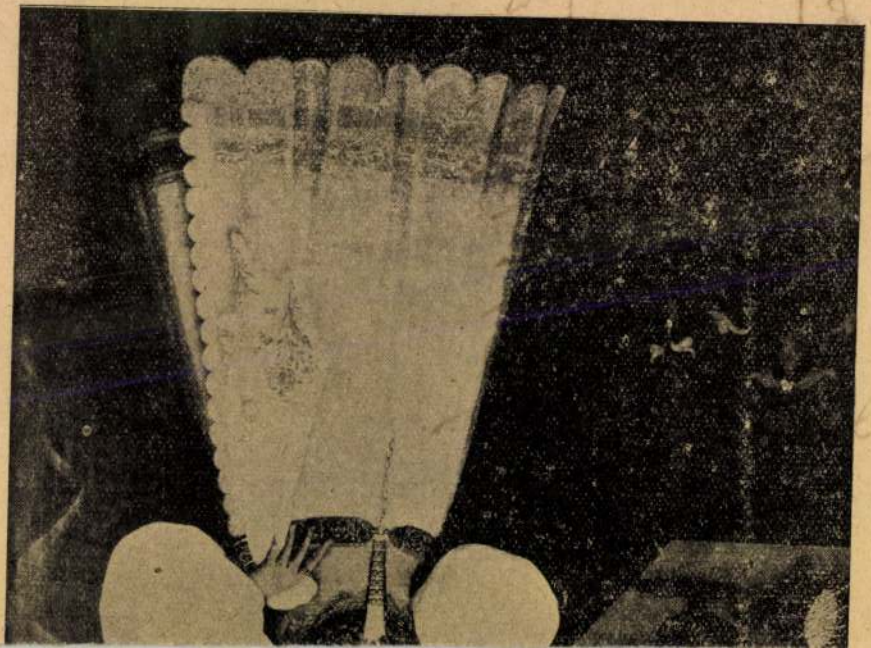

Lang János György, festő.
Nagyszebenben született a XVIII.
század első felében. Atyja, szin-
tén János György, nagyszebeni
polgár és orgonista volt. Fes-
tőnk 1753-ban nőül vette
Orelt András leányát, Erzsé-
betet.

W. S. Heimische Künstler. Kor-
respondenzblatt. 1884. VII. 77. l.

Lang János Gróf

festö

Nagyszeben 1753.

lásd a tisztáratban.

Lang János György

festő

Erdélyből, 1749-ben iratko-

zott be.

lásd

Fleischer Béés 63. l.

T. 4633.

glalja el, melynek ½ kapujához czö-
előtérben a községbeli házak képeznek
yes vidék erdőkkel. Felirata:

R

10.1 : 14.6 cm.

97.

Lang János György

festő

1753. Magszeben.

Lásd a tisztáratban

Lang János György
festő

LANG JÁNOS GYÖRGY, festő. 1720. táján Nagyszebenben született. Atyja, kit szintén János Györgynek hívtak, nagyszebeni polgár és orgonista volt. Festőnk 1753-ban nőül vette Orelt András leányát, Erzsébetet. —331.

Művészet 1909. 411. l.

Kassai ötvös créh IV-80, 81, 83.

Lang János

Dönciferto XVII sz.

lásd

Művészet 1909. 325. l.

TANULMÁNY
ARISTIDE MAILLOL RAJZA

Lang János

Könyvkötő

l.

Hunyady Könyvkötés

78. l –

Nagy Sándor
Nagymihály Pál I.
Nánássy György
Négyesy János
Németh Antal I.
Nyerges János
Nyitrai Xavér II.

Ocskay István I.
Opabény József II.
Osváth Ilona
Ötvös Jenő

Pakot Árpád I.
Papp Attila
Papp János
Dr. Parlag Rezső II.
Paulai József I.
Pálmai Katalin I.
Pálos József I.
Pálvölgyi János I.
Pentz János
Peregi János I.
Péter Pál II.

Séra Erzsébet
Dr. Sikabonyi Károly II.
Silló Elemér
Simoncsics Ferenc II.
Sinály Béla
Somos Elza
Solti Nándor I.
Soós László I.
Sóskúti Gyula I.
Steffek Aladár
Dr. Strnád Károly
Dr. Szabó Alfréd
Szabó László
Szapáry István I.
Szatmári József
Szelényi Géza I.
Dr. Szelóczky Géza II.
Szendrői Oszkár I.
Szentirmai Hugó I.
Szentiványi István II.
Szepessy Antal
Szerdahelyi Ferenc I.
Székely László I.
Székely Rozália

Vajda András II.
Vajk János I.
Varga Dezső I.
Varga Károly I.
Dr. Varga Károly II.
Varga László
Dr. Vecsernyés István II.
Dr. Vecsey János
Vereskoi Emil I.
Báró Vecsey Sándor
Vida József
Volnhoffer Nándor I.
Vörösmarty Lajos
Venhardt Károly I.

Dr. Weszelovszky Vilmos II.
Wégner Mátyás I.
Witver József I.
Wittner József II.

Zsigmond Lajos I.

Összesen 313 hallgató.

-28

Lang János és

Kristóf

Imaszék 1544-ből

Késmárk, Thököly

várkapolna, fentiek

lásd okv. szinve

Magyar Művészet

1934. 117 l.

119 l. 120 l.

a cikk magyar

stallumok alatt

Lang János

Lang Kristóf

Késmárí vár Erjolna imaszéke

vrod

Csányi Károly. Az olasz művészet hatása a magyar művészetre

MMEEközl

1913. 309 l.

aly)

c osztály)

övő tanévre.

Lang Janos és Kristof

régi hepességi faragói

trod

Magyar Iparmüvészet

1907. 157

.....-i m. kir. posta- és távirda-penztár

Nyugta

azaz: ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. post

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi .....

Azaz ..... K ..... f

Lang Taios

Laid

Ráth II 452

Láng János

asztalos mester

lásd

Ráth II. 230. l

Láng János
Részmárki-dsztatos.

Wod

DK. 263. l.

Láng János és fia

Kristóf.

1544. Készítettek a késmárki várkápolna intarziás stallumait.

Divald Kornél lajstromai
Rómer Flóris hagy. XXXIX
cs.

Strobentz Frigyes: Chioggiai le
nyok 496 (652), 3297 (448). — Merenge
496 (652), 2587 (391). — Modellek 49
(652), 3687 (496). — Tükör előtt 49
(652), 2586 (391). —

Lang Janos

antalos

1544
80
1464
1544

1 ásd

2

Dikepes III. 42, 44.

1544
5.5
1489

A Kismarki vár ~~templom~~ Kapolna

templomi széke

Stul. 1464 –

fia stul. 1489.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Lang

L. 2. *János*, műasztalos, * 1464, nával *Kristóffal* (* 1489) együtt 1544. Késmárkon készítette azt az intarziával és medaillonokkal díszített olasz renaissance stílű remek imaszéket, amely jelenleg a késmárki várkápolnában van.

L. Gy. II. 10 l

Gainsborough

ondonban 1788 augusztus 2-án.

an és tojásdad medaillonban
e dugta. Egyszer fodorított,
lagja fekete selyem, szem-
rke, arcza és bajusza leberet-
hér nyakkendő, csipke mell-
s mellény és gallér nélküli

cm. — Lelt. sz. 3536. — Vé-
392 sz. engedély szerint a
(1169–907). — Elszámoltatott
7). — Az elszámolást jóvá-
9458–909 szvsz. határozat

latok a Szépművészeti Múzeum-
omas Gainsborough: Portrait

Schulhof Aranka.

492 (3536)
613 (1692).

492.

Lang János

műasztalos Késmárk

szut. 1464 fiával

~~Kr~~ Kristóffal szut

1489 a Késmárki

várkapolnában in-

tarziákkal és me-

dallonnal díszi-

tett ímarsánnyi

olasz renaissance

stilben

Thieme-Becker

22. 318. 1.

879

Weirotter Franz Edmund

Szajnamenti táj kerek-toronnyal. Vues de la Seine

No. 3. Rk.

K 5

138 m. 197 h.

Késmárki Lang (sic)

atya és fiu készítettek a jelenleg a vártemplomban (Késmárkon?) levő templomfaszéket, mehnek jobb fültámlája belsejen ezen fölirát all: Hoc sedile ad ecclam S. Crucis fecerunt J. Lang et filius J. Lang in signum quod vixerint a.d. 1544."

Dr. Vajdovszky Tanós. A szepesvármegyei középkori egyházi műemlékek jellemzéséhez. A szepesmegyei tört. társ. évkönyve. Szepesváralja. 1888.

196.

Lang János és
Kristóf
antalosok
l.

A népmüvészetek
könyve.
Bp. 1940. 1110 l.

Vasvármegyei Kulturegyesület

VI. 225.

Lang János és fia

késmárki asztalosok

a késmárki Thököly

várkastély kápolnájában

levő ímaszék mesterei

rod 1544.

Bruckner Győző dr

A szepesi szász nép.

Nemzetiségi

Ismertető Könyvtár

III. k. Bp. 1913. 137. l.

Lang János és Kristóf

kézsmarki műasztalo-
mászékidi sok a kézsmárki
lárd okv. várkápolnában

Bruckner Győző dr:

Késmárk sz. kir. város
műemlékei. Eperjes
1908. 27 – 29. 1.
képpel.

Könyvtáramban.

Budapest.

E lapon a régi német szi
lokzatát szemléljük. Felirata:

Das königl: Städtische Theate

legalól balra: Beylage zur Wiene

Kny., mér. a papirosnal

Szn. 7_ 1
46-1900-

Lang János és Kristóf

antalosok

l.

Cipner 19. l.

T. 5260.

tyákkal és őrtornyokkal megerősi-
setek és templomok tornyai válnak

vk. 5.6 : 8.4 cm.
egs & Friedens Begebn. Nürnberg 1686.

Lang János és Kristóf

Eredetileg a Késmárki pléb. templomban, utóbb a várkápolnába Erűt renaissance imszék fentichtől 1544-ből

irod.

=

Bruckner Győződr és

Bruckner Károly: Késmárki kalauz. Késmárk. i. n.

17. l.

18. l. (Képpel)

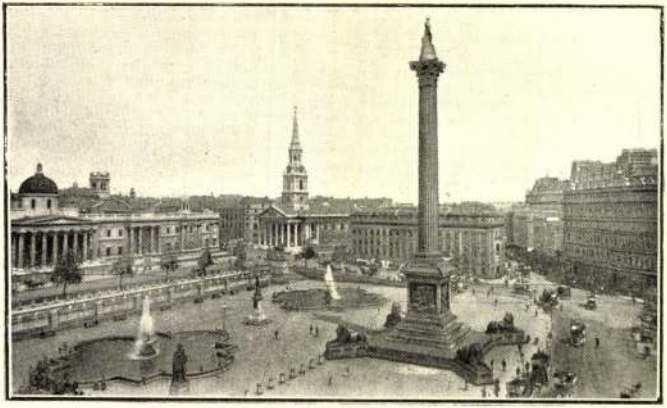

Trafalgar Square Londonban.

A South-Kensington muzeum Londonban.

tranzigensebb katol
ségben, de ez nem
resse Liptai Károly
kedve kerekedett,
két és megértő ba
zófiájában. Ez a s
goruságát, keresztén
költe.

De legtöbbet
plébános, aki ors
lovag és iró is
mert hiszen isten
szent hivatásnak
nem az isten ava
rint hosszuak vol
áldozás buzgalma é
legalább az irigy
annak, aki megvásá
azokkal, akik irigye
lotában. Három pü
szerette a magvars

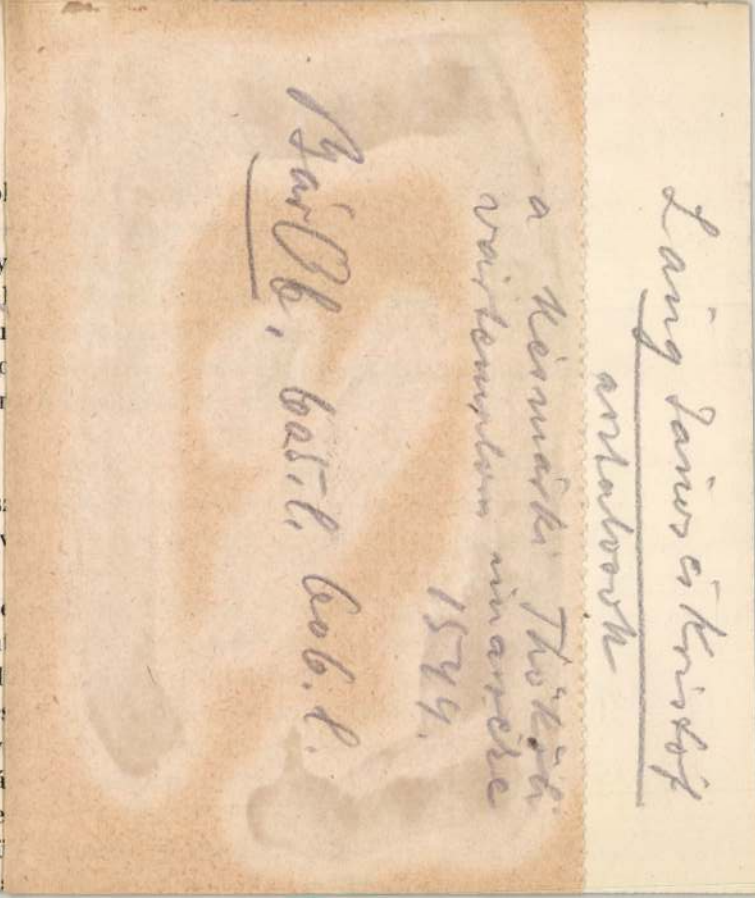

László öcsémuram fejét, mert az már mégse járja, hogy már a harmadik cikkben dicséri a kiegyezést. Mérget lehet venni rá, hogy pontban tizötvenkettőkor kezdte meg azt a bizonyos fejmosást és tizenegyhuszkor fejezte be, ha hite és meggyőződése szerint huszonnyolc perc kellett ehhez a hazafias nagymosáshoz. A pontosság volt a legfőbb erénye és ha csak rózsafüzéren az utolsó Hiszekegyet nem, de minden más egyebet sajnálkozás nélkül tudott feláldozni ennek a szigoru pontosságnak: poharában az utolsó és legjobb kortyot, ágyában az utolsó álomképét és agyában az utolsó ötletet is. Majdnem minden látogatása azzal végződött, hogy a legszebb anekdóta csattanóját magába süllyesztette, mert ha elmondja, nem maradt volna elég ideje az elköszönésre, amit pedig elragadó és ünnepélyes szertartásossággal szeretett elvégezni. Ilyenformán «Köszönöm a szimpátiát.» (Ez mindenkinek szólt, azonképpen széleskarimáju kalapjának körbefutó lendülése és előkelő meghajlása is.) Nagyságos asszonyom, grácia a szives vendéglátásért, hálás köszönet és alázatos szolgája. Pétöröm, drága szellem-, kor- és irótársam, csókolom a májadat. És ti fiatal urak, gascognei legények (ez az ötéves és hároméves László és Imre nevezetü fiusarjadéknak szólt, a Magdolna névvel eliktatott nőnemü növevény még a

Lang János és
fia Kristóf

késmárki antalosok

1540. Görül

l.

Arch. Ért

1917. 254. l.

Lang János

és fia Kristók

késmárki asztalosok

wád

Genth Verecke

V. 155. l

Lang J. éremvéső

Károly Ambrus főherczeg, esztergomi primás halálára veretett emlékérem. Elülapján a primás mellképe. ér az érfain 1809. Hátlapján sérmlé-ke.

Weszerle József. Hátrahagyott érmé-szeti táblái 1873. 9. Tab. VII. 1. 2.

Lang J.

Ruánay Sándor esztergomi herczeg primás emlékezete. Előlagjai mellkepe. és Hátlagjai fölirat és 1822. iszám. Két nagyságban veretett.

Weszerle József. Thátra hagyott erme-zeti táblái 1873. G. Tab. XXX.

4. és 7. sz.

Lang I

Lösa

Gohl Bujabb 911

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

I.Lang

1o4. Rudnay primás érme 1822-ből

Esztergomi Főszékesgehyázi Kincstár Katalogusa
Budapest, 1942.
39 lap

I.Lang

84. Károlyi Ambrus kerek ezüstérme 1809 ből

Esztergomi Főszékesegyházi Kincstár Katalogusa
Budapest, 1942.

35 lap

Lang I

[illegible]

laid

Numizmat. Közl.

1911. 17 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. **sorsz.** Műhelyi minta.

Lang J.

Geneve

Lois

Numismat. Kgl

1911, 90, 1.

..... *műhely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

.. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Lang J.

Circuvéro

Rasd

Numizmat. Körl.

1911. 98. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

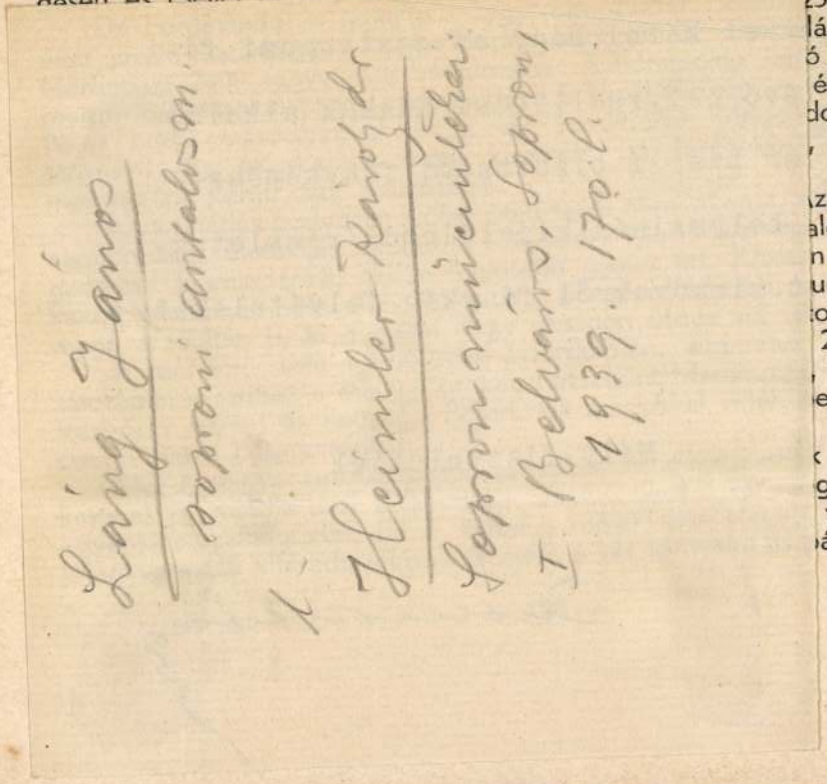

25 ezer zsoldos
lására. A várat
ó ostrom nagy
élükön Pálczán
dorffal kezdtek
, ha a vár né-

z összeesküvők
alom nélkül vé-
n Buda alá ér-
ugusztus 26.-án
ortáborát.
29.-én fogadta
, Török Bálintot,
emutatni a cse-

k azalatt a török
gtekintésére, —
voltak, hirtelen
ástyáira kitűzték

Buda a XVII. század elején.

1. Imaház.
2. A mekkai kaba felé irányt jelölő fülke a mecsetben.
3. Az első perzsa uralkodóházból való hős.
4. A regebeli perzsa hősnek, Rusztennek veje.
5. Istentől sugalmazott.
6. Időmeghatározás, keltezés.
7. A hidsra 33 évének a keresztény évszámitás 1526. éve felel meg, tehát mikor a kincsek megérkeztek Konstantinápolyba, nyomban elhelyezték azokat az Aja Szófiában.

LANG, Johann, pozsonyi asztalossegéd

J.L.,Tischlergesell,

3 gyermeke megh. [1820,I.köt.450 l.]
1823,I. " 349 "
1826, 1010 "

Pr.Z.

LANG, Johann, pozsonyi avztalosegéd

J. L., Tischlergesell, 7 napos lánya meghalt. (1820, 1. kötet, 450 l)

—

u. az, 2 hetes lánya meghalt. (1823, 1. kötet, 349 l)

—

u. az. 2 éves lánya meghalt. (1826, 1010 l)

Preisburger Zeitung
(Genthen)

M. S. A.

LÁNG János asztalos

1783. Sopron, ev. templom, szószék asztalosmunkái

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 21., 231. l.
II. 246. l.

M. D. K

M. D. K.

LANG János asztalos

Sopron, ev. templom szószéke (~~[illegible]~~)

Csat. Sopron 33. l. 38. kép

Lang János, kőfaragólegény

Kugler Mihály, kőfaragómester műhelyében dolgozott Keszthelyen a XIX. sz. első felében. 346. old. Figurális darabokat is faragott, főleg corpusokat a feszületek számára és Máriát. 346. old

Pécsely Piroska: Egy szentmargitai kőfaragó család Keszthelyen. 345. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Lang János épitész M.D.K.
Győri T.

Lakóépület, Győr, Aradi Vértanuk utja,

Társtervező: Fatay Tamás repr.

Magyar Építőművészet 1963/6. 39.1.

MDK

Lang János Mihály kőmives mester

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Lang János, építő

L. Bende László

kilágyi 1. hán: kentgotthárd 8.00 éves 69

Magyar
Építőművészet p.1983 83/6

Lang János, kártyafestősegéd

Sopronban 18[illegible]9-ben kórházba került. 353.old

Csatkai Endre: Újabb adatok a soproni kártyafestők működéséhez. I. A céh kialakulása. 351.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

MDK

Lang J.J.,festö.
XIX.sz.

Gyümölcscsendélet. Jelezve. Of.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. II. rész.
1935 nov. -Képek. Ka t. 12.1.

MD K

M.D.K.

Láng János, fafaragó mobiliz

Készítette 1783-ban, Paris János tervei szerint, a soproni evangélikus templom díszes, aranyorok szószékét.

Horváth László: Budapest - Győr - Sopron

Bp. /é.n./, Panoráma, /Magyarország írásban és képben 13.köt./

163. old.

Lang János

soproni orvos

Kéziratát 1782-ben a

soproni ág. ev. templom

őrizteti.

Ziermann, Ludwig

Von Kirche zu Kirche,

von Predigtstätte zu Pre-

digtstätte u. in unser

Gotteshaus. Sopron, 1934.

22. l.

Quintin

De la Tour, Maurice, fecit

VI. 213.

M.D.K.

Lang János, deméndi kőfaragómester

A Pyrker féle egri fürdő bővitésen dolgozott 1829-30-ban. 173.o.

Sugár István: Az egri melegvizü fürdők története. II.rész.1791-1965. 165.o.

LÁNG János kőfaragó. Azxx egri érseki palota --+ Zwenger József által tervezett déli szárnyának kiépitése alkalmával szerepel 1832ben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Lang J.

épitett

a Kassai városháza

Épült 1780. Fenti

terverte

Rep.

Šourek 748. n

Nagyságos Foerk Ernő bizottsági ta

Budape

szives véleménynyilvánitás végett / a
/:1 drb. melléklettel:/ visszakérőleg ki
tik.

Budapest 1914 évi julius hó 2(

Lang (Langer) János

porosnyi épitész

Kassa 1780

l.

Kőszeghy Elemér

Kassa nincmulékei.

Bp. 1939. 21. l. 25. t.

Officina.

s a hatóságok közt folyó beszélge-
djukban megállapitani,hogy az emli-
etői állomásoknál bejelentett be-
toznak a honvédelmi tárcza térhére
b e s z é l g e t é s e k közé,
m k a t o n a i ügyben váltott be-
jait továbbra is a beszélgetést kez-
hatóságnak kell megtóriteni, meg-
s, ugyszintén a C z i m alá ren-
ek és hivatali közegeknek haladék-
ljából elrendelem, hogy távolsági

iszterium hatósága alá tartozó ható-
nak és intézetnek.

(Láng) M. D. K.

LANG János György festő

mil. Nagyszeben

1749-ben irotkozik be a bécsi akadémián

1753-bon házasodik Nagyszebenben

Garas XVIII. sz ~~17, 206, 230~~ 150, 230. l.

Lang J. MDK

építész

a kassai városháza.

Magy.Müv.Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 418.o.

MDK

Lang János és Kristóf asztalosok

Müvük a késmárki Thököly vár kápolnájában levő stallum.1544.

A magyarországi müvészet története I. Bpest,1961.II.kiadás. 366.l.

MDK

× Lang János, épitész

müve a kassai városháza.

A magyarországi művészet története I. Sprost, 1961. II. kiadás. 462.1.

MDK

Lang János

órásmester

Késmárk

Hodometron. Tud. Gyüjtemény 1825. VIII. kötet
100. lap.

Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvolaórái.

ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159.l.

158.l.

Lang János, építész MDh

A győri új csónakház egyik tervezője.

T. J.: Vidéki építészek alkotásai 9. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. okt. 12.

M.D.K.

Lang János, asztalos mester

faragta, fiával Kristóffal együtt, a késmárki vár kápolnájában lévő imaszéket „magukéul és utódaikéul saját költségükön és saját kezükkel 1544-ben."

Csányi Károly: Az olasz művészet hatása a magyar művészetre.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1913. 47. köt. 309. old.

M.D.K.

LÁNG János faragó és intarziátor

fia Kristóf is

a ~~XIV.~~ XVI. sz. 40-es éveiben készültek

munei Bartfán, Eperjesen, Lőcsén,

Kismarkon

Voit Pál: Műhely a Vis Dei Servin

Művészettörténeti Értesítő 1961. 2-4. sz. 118.e.

H. D. K.

LÁNG János asztalosmester

Kismárk, Thököly vár, várkápolna imaszék 1544 - (Láng János ekkor 80 éves repr.

fiával Láng Kristóffal

Bruckner Győző: Kismárk szab. kir. város műemlékei Eperjes, 1908.

27. l. 4. [illegible]

TTTT Lang János

asztalos

MDK

A késmárki Thököly-várkápolna stalluma Láng János és Kristof müve 1644.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 323.o.

Lang János, festő

A Lőcsén dolgozó festőművészek egyike a XVII.-XVIII. századból. 159.o.

Bózsa György: Alauda Keresztély lőcsei festő. 159.o.

Folia Archaeologica. XV. 196 . Budapest. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat.

Lang János M. DK.

Mebeni orgonaépítő

1742 ben megvizsgálja a gyulafehér vári tylom orgonáját.

Entz Géza: A gyulafehérvári né Zsegyház. Bp 1958, 137.

Lng János épitész M.D.K.

/Győri TV./

Győr, csónakház

Társtervező: Wyberál László

repr.

Magyar Építőművészet 1962 /4. 23.1.

Lang János és Kristóf fametsző-
mesterek. 1540. körül.

Archaeologiai Értesítő
1917, 254.
Varjú Elemér ismerteti Walcher
„Burg Kreuzenstein“ c.
művét.

Lang János

Lang Kristóf

Késmárki várkapolna

1546.

l.

Dévíparmtört

58. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

M.D.K.

Lang János épitész
Győri T.V.

Határállomás, Hegyeshalom, repr.
Belsőépitész: Horváth István
Parkositás: Szolcsányi György,
Épitésvezető: Takács Géza
Tervezés éve: 1965-66,
Kivitelezés: 1966-67.

Magyar Epitőművészet 1967/6. 28-30.l.

Lang János
és fia Kristóf
Kézmárk
1540 k

l.

Varju 1929
33. l.

Római bronzérem V. 255.

190

Lang Janos cí

Lang Kristóf

tovább

Késmárki arzalosok

1544

l.

Schürer-Wiese

114. l.

Nagrand Milio

LANG JÁNOS

Rába ETO stadion és sportkomplexum, Győr

Építész: Lang János (Győri Tervező Vállalat)

Belsőépítész:	Bátor Rita
Statikusok:	Bálványos Csaba (stadion)
	Vida László (világítási oszlop)
	Lipovszky Péter (öltöző épület)
Gépészek:	Palla Dénes
	Benyáts Lajos
	Schléger József
Elektromos tervező:	Szemethy Rezső
Közmű tervezők:	Pintér József
	Ladocsy Gézáné
Mélyépítés, úttervezők:	Pintér József
	Somfay András
Kerttervező:	Szolcsányi György
Építéstechnológus:	Csiti Jenő
Fényképek:	Ö. Meződy István
Kivitelezők:	Győri Közúti Építő Vállalat
Építésvezető:	Somfay András Győr megyei Állami Építőipari Vállalat
Építésvezető:	Józsa Lajos Magyar Vagon- és Gépgyár
	Földmunkát Gépesítő Vállalat
	Győri Városgazdálkodási és Útkarbantartó Vállalat
	Északdunántúli Közmű- és Mélyépítő Vállalat
	VILLESZ Elektroakusztikai Vállalat
Beruházó:	Magyar Vagon- és Gépgyár
Tervezés időpontja:	1967—1970
Kivitelezés:	1868—1977
Bruttó építési költség:	220 mFt

A Rába ETO Sportegyesület régi sporttelepe a Vagongyár üzemi épületei között helyezkedett el. A gyárkémények füstje, pernyéje erősen szennyezte a levegőt és a gyártelep rekonstrukcióját is akadályozta. A korszerűtlen létesítmény nem biztosította a kiemelt sportegyesület számára a korszerű edzésmunkát és szakosztályainak fejlesztését.

Ezért határozta el a Magyar Vagon- és Gépgyár, hogy sportegyesülete számára új korszerű sportkomplexumot épít.

Telepítés

Az új stadion és létesítményei a város északkeleti oldalán az Ipar

1

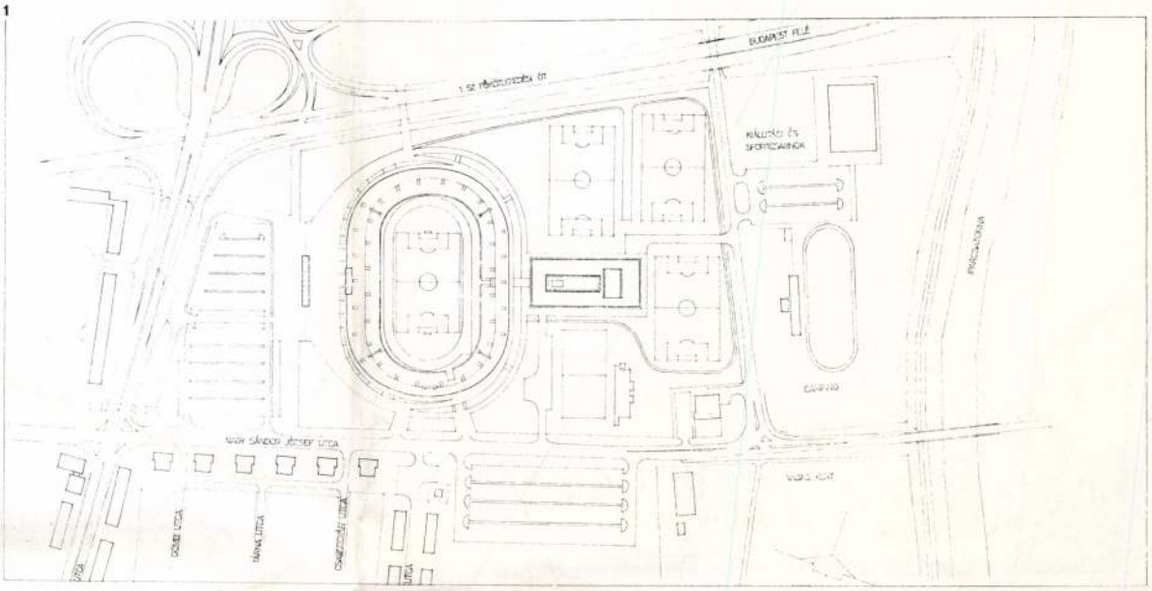

2

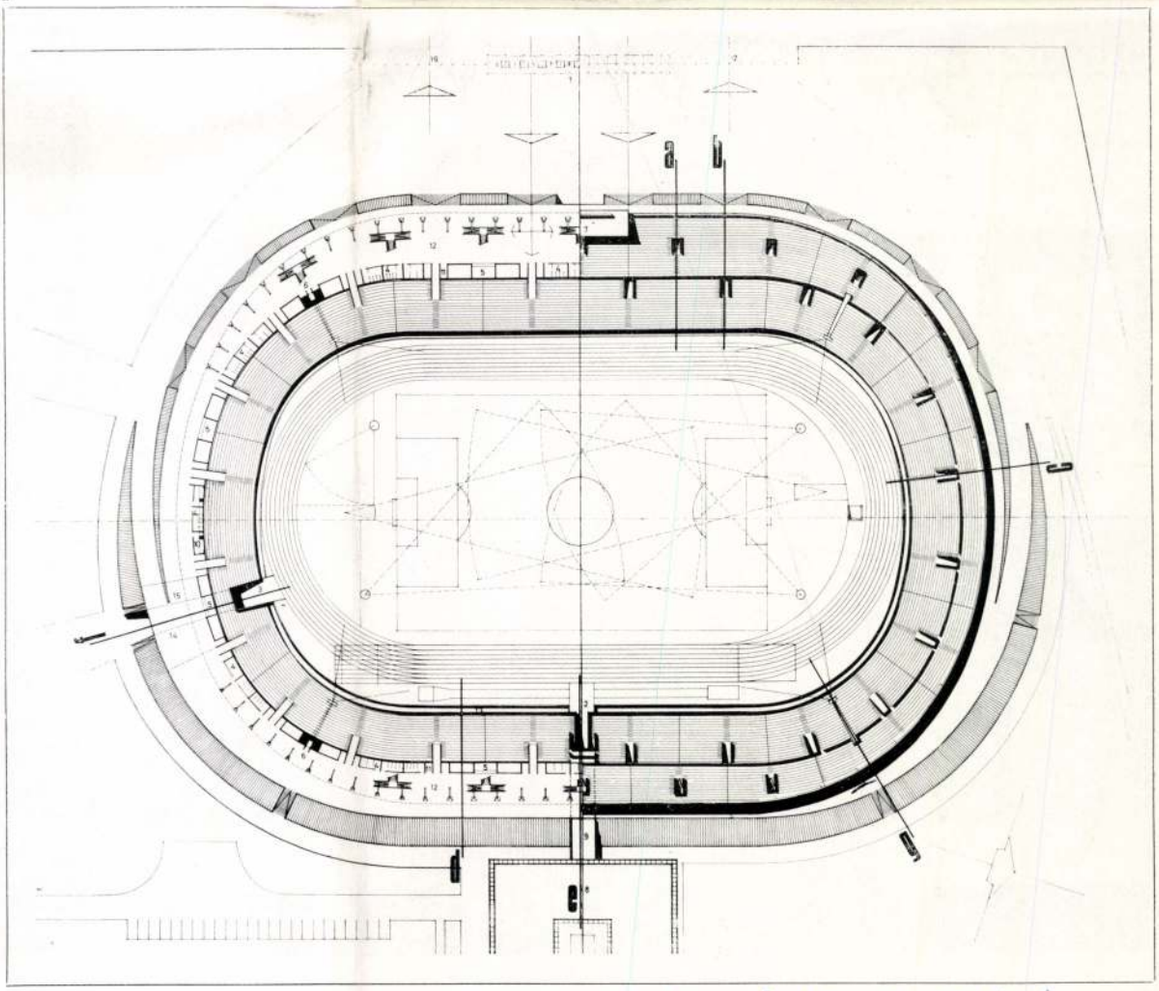

1. Helyszínrajz, M=1 : 5000
2. Stadion alaprajza, M=1 : 1000

1. Főbejárati pénztárfülke-sor 2. Játékosok kijárója 3. Marathoni kapu 4. Nézőközönség W. C.-csoportja 5. Büfé 6. Világítási oszlop feljáratai 7. Közvetítő fülkesor 8. Öltözőépület 9. Zárt összekötő folyosó 10. Elektromos helyiség 11. Raktár 12. Fedett sétány 13. Vízgyűjtő árok 14. Transzformátor 15. Sportszer- és gépraktár 16. Kijárati kapusor

3. Légi felvétel az ünnepélyes megnyitóról

1. Plan de situation
2. Plan du stade
3. Vue aérienne de l'ouverture solennelle

Magyar Építőművészet 1979/1

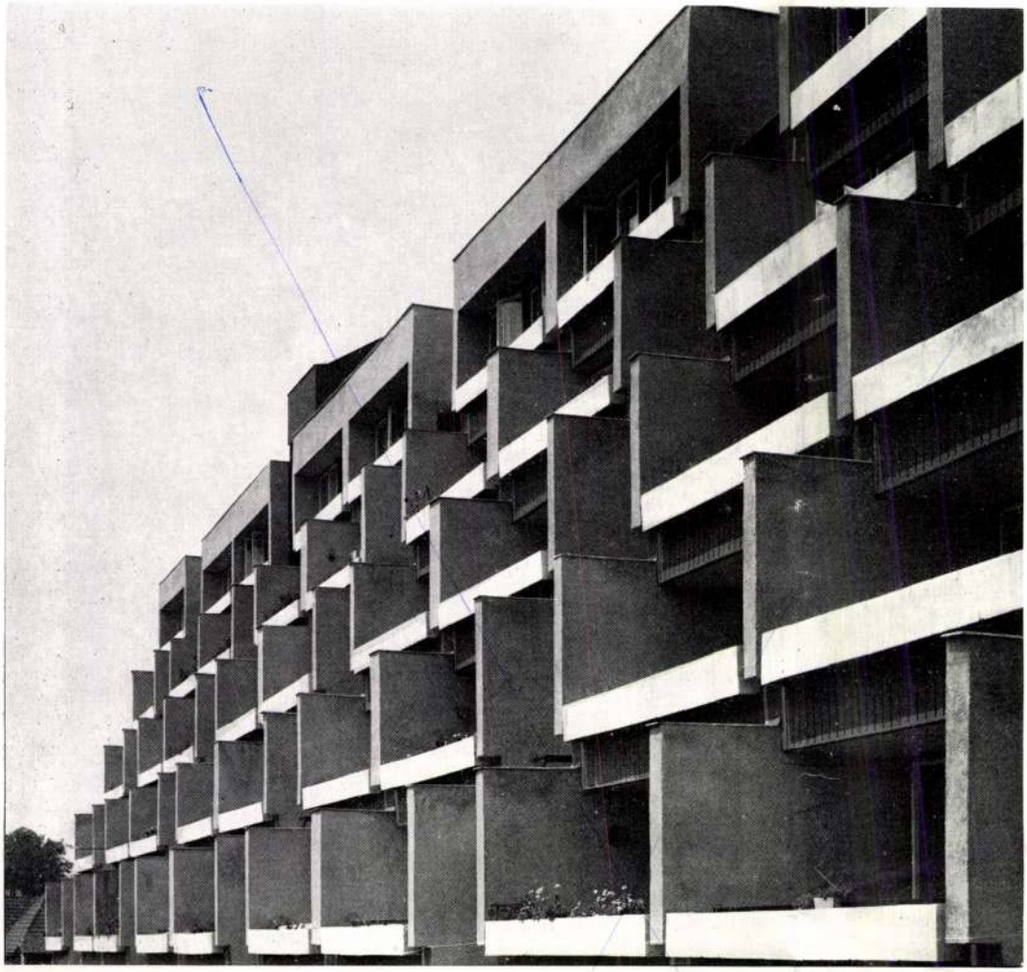

4

5

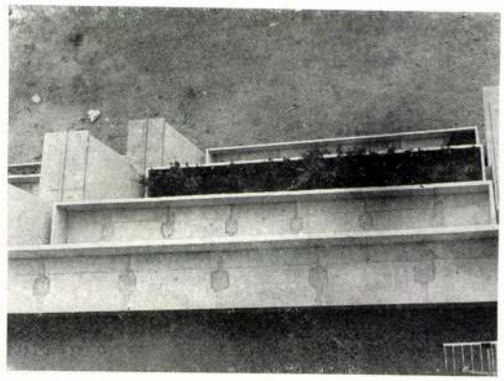

6

7

8

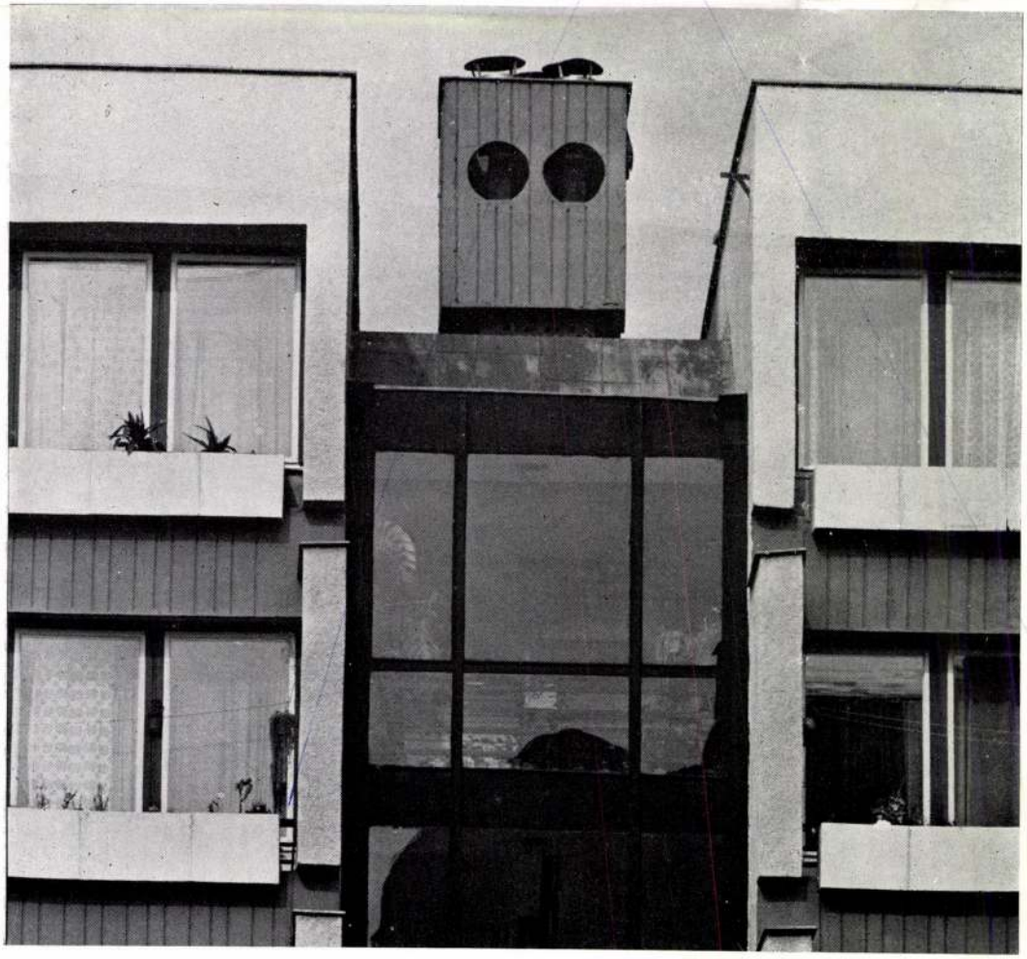

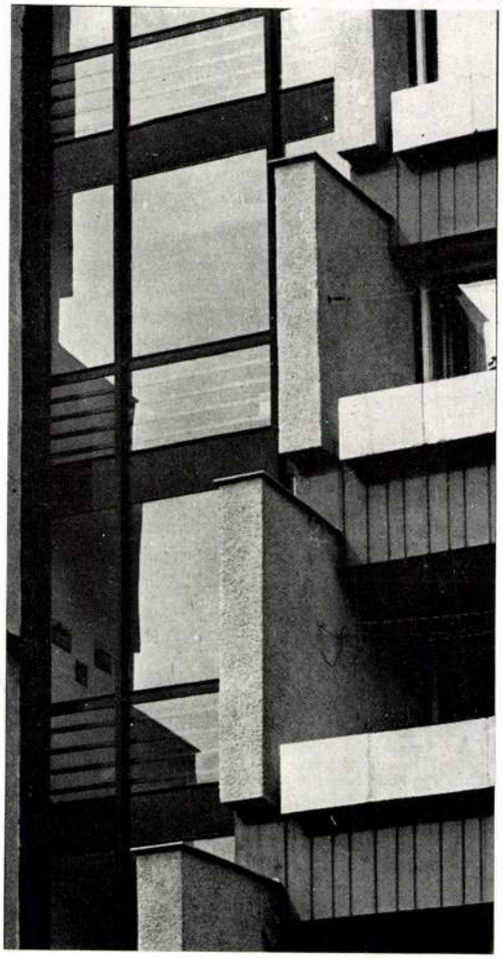

utca, az új 1. számú főközlekedési út, a Nagy Sándor József út és a Kiskúti erdő által határolt 16,5 ha nagyságú területen helyezkednek el. Ez a terület több szempontból bizonyult alkamasnak sportlétesítmények elhelyezésére:

— a városközponthoz viszonylag közel van, a főforgalmi utakról gyorsan torlódásmentesen megközelíthető,
— a levegő összetétele sportolásra alkalmas,
— a rendelkezésre álló terület lehetővé teszi további sportlétesítmények építését, így az idők folyamán korszerű városi sport- és szabad idő központtá fejleszthető,
— az edzőpályák körüli fásított, ligetszerűen kialakított terület kedvezően kapcsolódik a meglevő kiskúti erdőhöz,
— a stadion körül 3000 személygépkocsi, valamint motorkerékpár parkolására van lehetőség.

A stadiont a rendelkezésre álló terület közepére helyeztük. A délnyugati oldalon alakítottuk ki a főbejáratot a nézőközönség részére, valamint a 800 személygépkocsi elhelyezését biztosító parkolót.

Az északkeleti oldalon helyeztük el az öltözőépületet, mely zárt összekötő folyosóval csatlakozik a stadion küzdőteréhez. A füvesített, salakos és aszfaltburko-

3

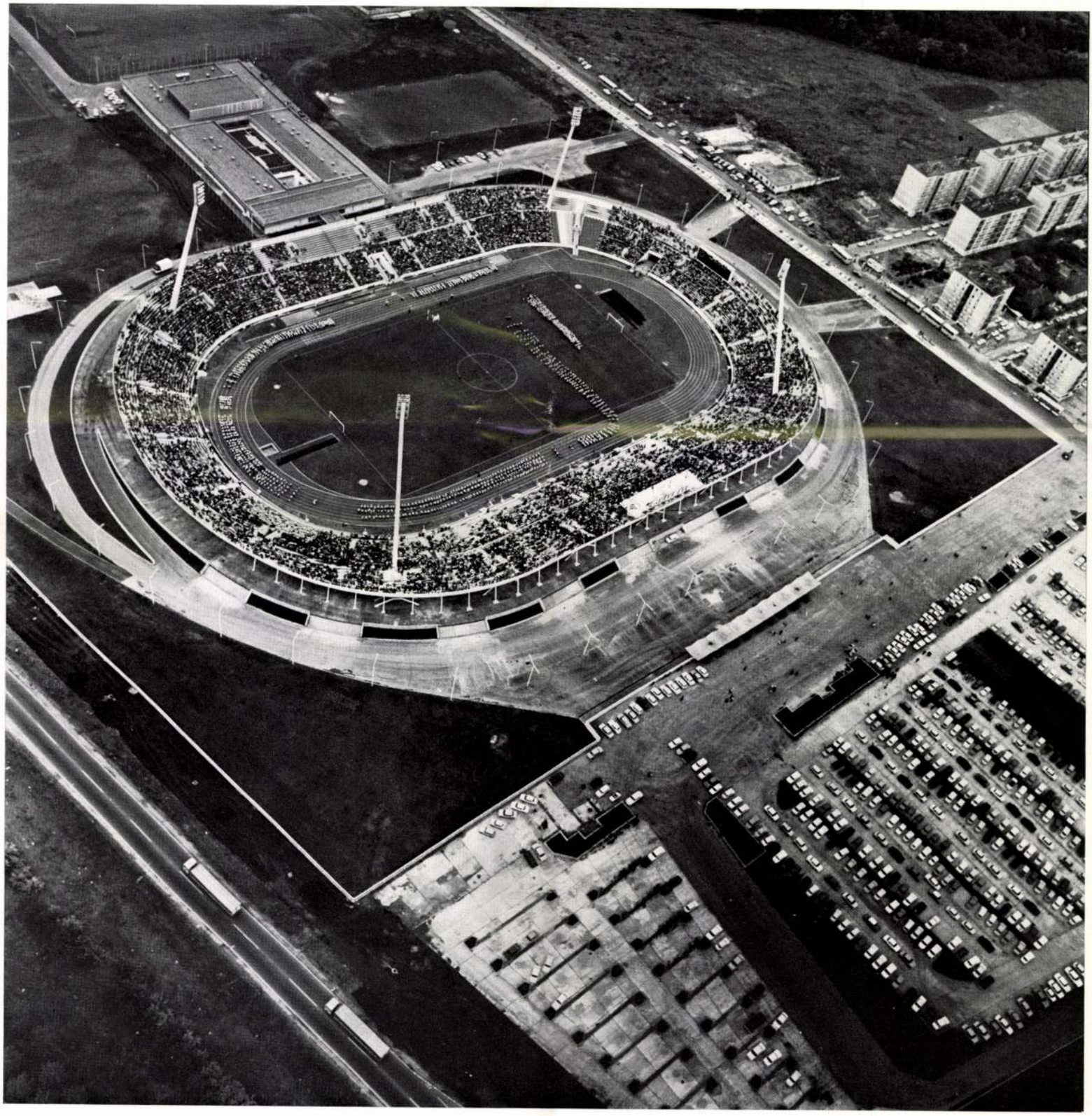

1. Öltöző alaprajza, M=1 : 700

1. Szélfogó
2. Ruhatár
3. Többcélú előcsarnok
4. Játékosok kijárója
5. Eszpresszó
6. Belső udvar
7. Folyosó
8. Raktár
9. Sportirodák
10. „A" csapatok öltözője
11. Öltözők
12. „B" csapatok öltözője
13. Edző öltöző
14. Bíró öltöző
15. Mosdó, W. C.-csoport
16. Zuhanyozó
17. Vízmedence
18. Víz alatti masszázs
19. Szauna
20. Gyúró szoba
21. Szertár
22. Orvosi rendelő
23. Előadó és tanácsterem
24. Elektromos helyiség
25. W. C.-csoport
26. Textilraktár
27. Bőrraktár
28. Bőrjavító
29. Textiljavító
30. Mosoda, szárító
31. Személyzeti öltöző, mosdó, zuhanyozó
32. Edzőterem (18×28,8 m)
33. Tornaszertár, kondicionáló
34. Szellőző gépház
35. Asztalos műhely
36. Gáztüzelésű kazánház
37. Lakatos műhely
38. Gázfogadó
39. Vendégszobák
40. Gondnoki lakás

2. Öltöző metszete, M=1 : 350
3. Lelátó metszetei, M=1 : 350
4. Lelátó részlete
5. Nézőtéri bejárat
6. Öltöző épület a stadion felől
7. Az öltöző épület belső udvara

1. Plan du vestiaire
2. Coupe de vestiaire
3. Coupes de la tribune
4. Détail de la tribune
5. Entrée de la salle de spectacle
6. Bâtiment de vestiaires du côté du stade
7. Cour intérieure du bâiment de vestiaires

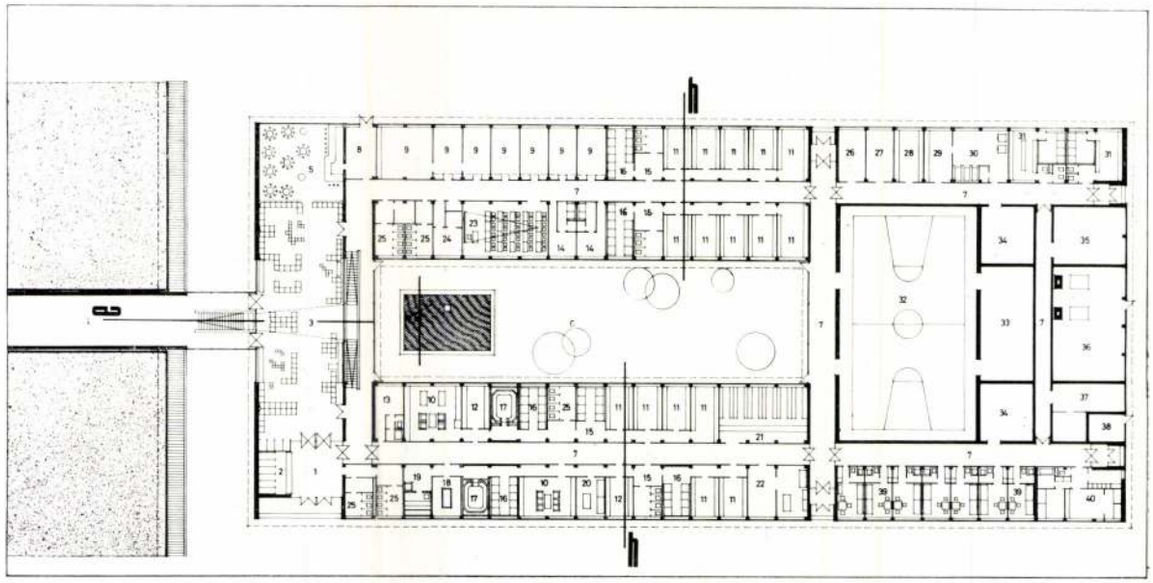

1

2

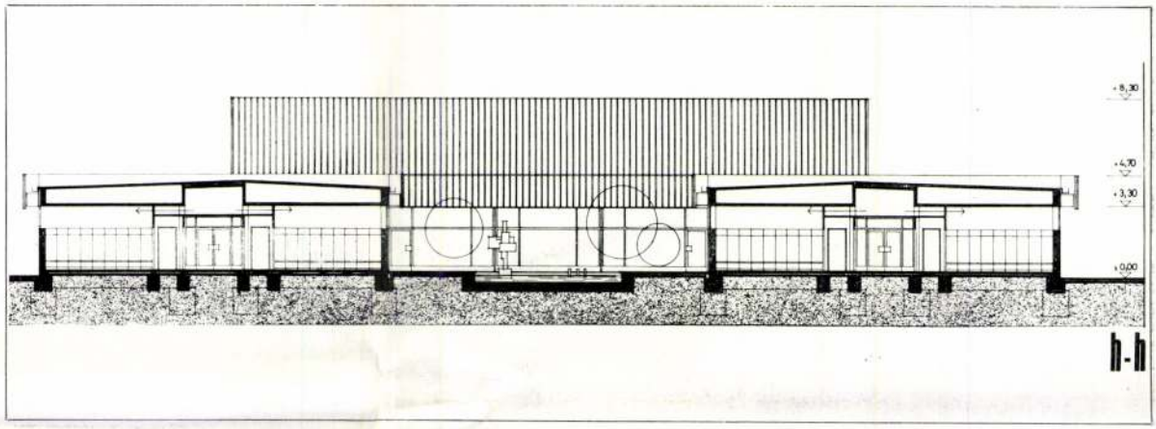

3

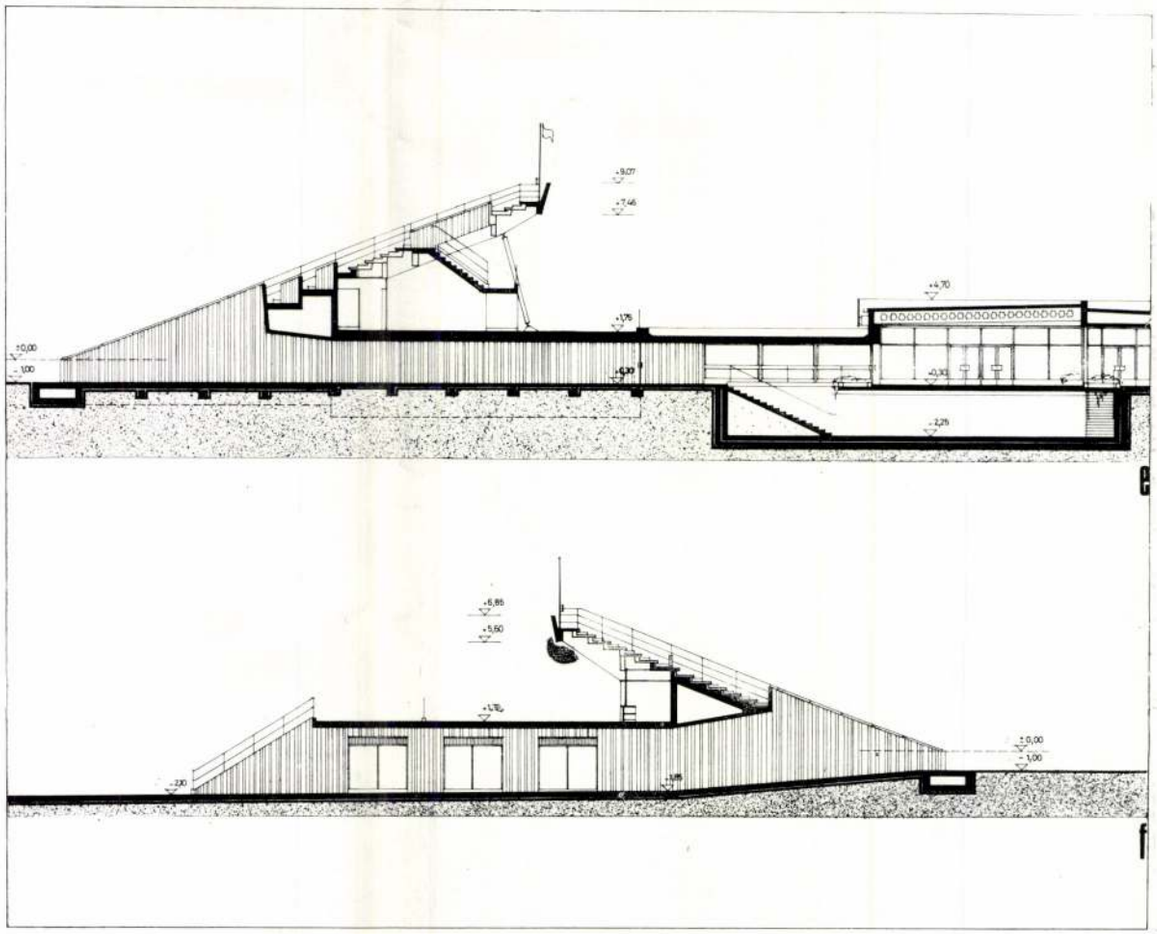

latú edzőpályákat az öltözőépület körül helyeztük el.

Stadion

A 25 ezer néző befogadására tervezett stadion a labdajátékon kívül nemzetközi atlétikai versenyek lebonyolítására is alkalmas. A nézőtér egy része földfeltöltésre épült, másik része épített lelátó. Az épített lelátó alatti fedett sétány — zápor esetén — valamennyi nézőnek védelmet nyújt. A sétány szintjén, egyenletesen elosztva helyeztük el a büféket, a W C-csoportokat és a raktárakat. A földlelátó nézőhelyei 24 bejáraton, az épített lelátó nézőhelyei 12 lépcsőfeljáraton közelíthetők meg a sétány szintjéről. Az épített lelátó változó nagyságú. Tájolási és látási szempontból a legkedvezőbb délnyugati hosszoldalon helyeztük el a legmagasabb, a két végén a legalacsonyabb lelátót. A jó látási viszonyok érdekében az első nézősort a lehető legközelebb helyeztük a nyolcsávos nemzetközi méretű futópálya szélső pontjaihoz. (Ez azt eredményezte, hogy a lelátó két végének íveit három középpontból kellett megszerkeszteni, ami — a változó magasságot is figyelembe véve — lényegesen több számítási munkát jelentett.) A küzdőteret körülvevő nézőtéri kialakítás az intenzívebb buzdítás, jobb nézőtéri hangulat, végső soron jobb, eredményesebb sportteljesítmény és sportélmény elérését segíti. A funkcionális előnyök mellett szervesebb, harmonikusabb építészeti kialakítást tett lehetővé.

Az épített lelátó jórészt üzemben előregyártott vasbeton elemekkel készült, monolit betonból csak a merevítő falak, lépcsők és a mellvédek készültek.

Az ülőhelyeket eredetileg műanyag padokkal terveztük. A beruházó kérésére — a montreali Olimpiai Stadion üléseinek mintájára, de lépcsőprofiljainkhoz igazítva — terveztük meg a műanyagból sajtolt, felhajtható ülő-

4

5

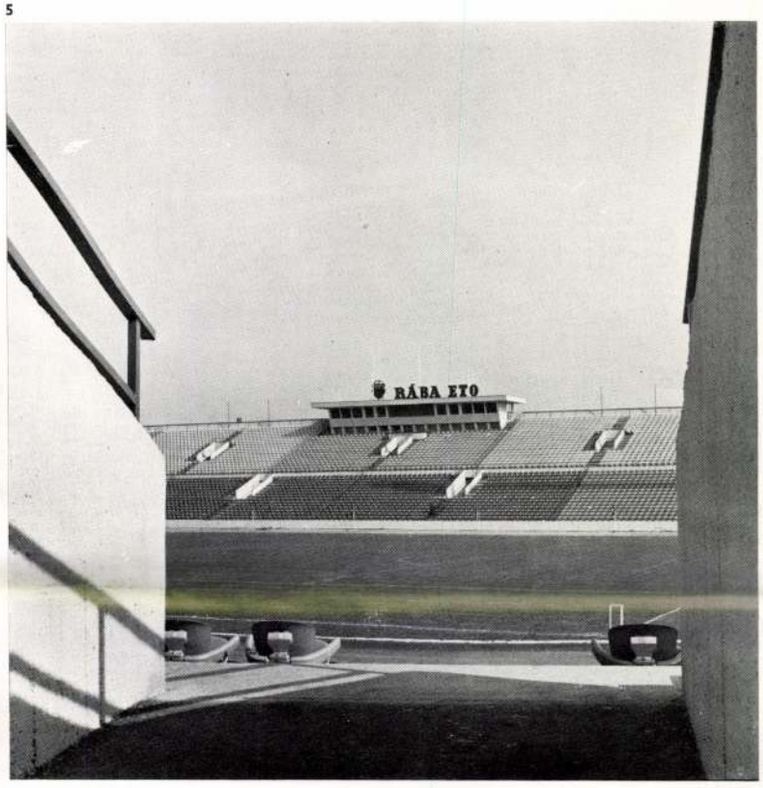

6

7

pados, billenő támlás, karfás üléseket.

A stadion küzdőterének gyepesített részét alagcsöveztük, ami biztosítja a csapadékvíz gyors levezetését. Szárazság esetén viszont altalaj öntözésre is felhasználható.

A játéktér egyenletes és a természeteshez közel álló színösszetételű megvilágítását 96 db fémhalogén reflektor biztosítja. A világítótornyok tömör megjelenésű, üreges keresztmetszetű acél lemezszerkezetek. A tervezés során arra törekedtünk, hogy a reflektorok optimális pontra kerüljenek, formai kialakításuk ne zavarja a stadion külső megjelenését. A karcsú előredöntött oszlopok belsejébe vezetett létrán felmászva lehet megközelíteni az 50 m magas, háromemeletes fejrészt, melyről a berendezések kényelmesen kezelhetők. A tornyok gyárátását és szerelését a Magyar Vagon- és Gépgyár Híd- és Acélszerkezeti Üzeme végezte. Egy-egy tornyot öt szerelési, illetve szállítási egységre bontva szállították a helyszínre. A vízszintes helyzetben összeszerelt és lefestett kb. 21000 kg súlyú oszlopokat két különleges autódaru egy hinbaszerkezettel emelte a bebetonozott acélszerkezetű csonkokra. A négy torony beemelése két munkanap alatt megtörtént. A tornyok időszakonként esedékessé váló festését, felújítását az erre a célra tervezett kúszókocsiról lehet elvégezni.

1

2

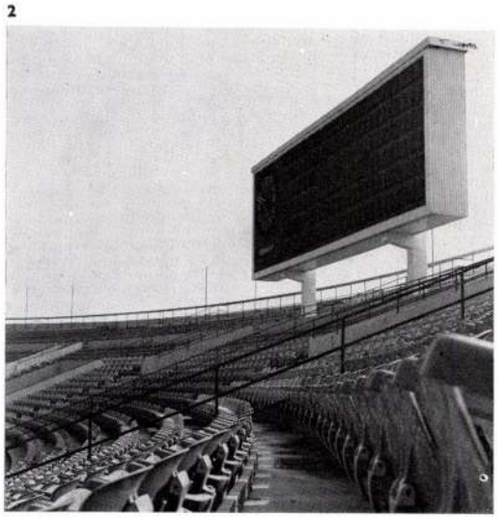

3

4

Öltözőépület

Eredetileg az öltöző és egyéb kiszolgáló helyiségeket a lelátó, illetve a sétány alatt helyeztük el. Amikor a Rába ETO is kiemelt sportegyesületek közé került, szakosztályainak létszáma is megnőtt.

A kb. 800 fő egyidejű foglalkoztatására alkalmas öltözőépület kialakítását a lelátó nagyságrendje — szerkezeti kötöttsége, megvilágítási, szellőzési problémája miatt — nem tette lehetővé. Ezért szabadon álló, belsőudvaros kialakítású, földszintes épületet terveztünk, mely optimális funkcionális kialakítással készülhetett. Az öltözőépületnek így közvetlen kapcsolata van a három oldala mentén elhelyezett edzőpályákkal és a stadionnal is.

Az öltözőépület a legkorszerűbb edzésmunka mellett az intenzív klubélet feltételeit is biztosítja. A nagyméretű előcsarnok kialakítása többcélú felhasználást tesz lehetővé. Rendezvények esetén a stadion küzdőterét a sportolók aluljáró folyosón keresztül közelíthetik meg. Az öltözőépületnél alkalmazott anyagok és szerkezetek a stadiontól eltérő kialakítását a fokozott épületfizikai követelmények indokolták.

L.J.

5

1. Északkeleti lelátó
2. Elektromos eredményjelző berendezés
3. A műanyag ülések
4. Délnyugati lelátó
5. A fedett sétány
6. Főbejárati részlet

1. Tribune nord-est
2. Tableau de marque électrique
3. Sièges en matière plastique
4. Tribune sud-ouest
5. Allée couverte
6. Détail de l'entrée principale

6

Strandfürdő, Hévíz

Építész: Kun Attila (ÁÉTV)

Statikus:	Kovács János
Gépészek:	Szőke Lajos Breiner Mária
Belsőépítész:	Németh Péter
Beruházó:	Művelődési Beruházási Vállalat
Kivitelező:	Balatonvidéki Építőipari Szövetkezet

A legenda szerint valamikor, az ördög szántott a hévízi határban. Nagyon nehezen ment a szántás és mérgében a földhöz vágta ekéjét. Az ekevas az ördög nagy erejétől olyan mélyre csúszott, hogy nyomában felfakadt a hévízi forrás.

Nem véletlen, hogy az egyedülálló természeti adottságokkal rendelkező melegvizű tó, Európa legnagyobb hévízi tava, és környezete így ihlette a legendafaragó embert. Bár már a XVIII. században felismerik a víz gyógyító hatását, igazi felfedezője mégis Festetich György volt, aki Babotsay József tudós doktor tanácsát betartva, mely szerint a: „Feredő Helynek" tágasnak és csak a szél, s eső ellen való árnyékos épületnek kell len-

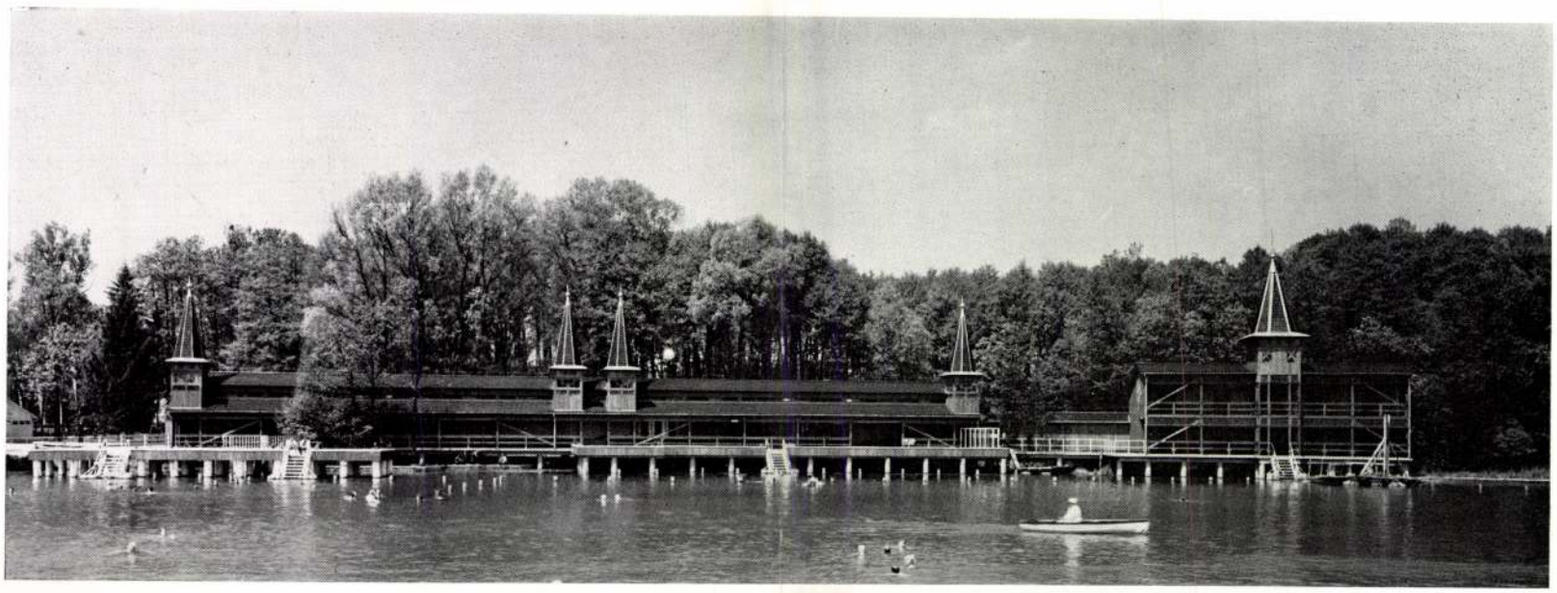

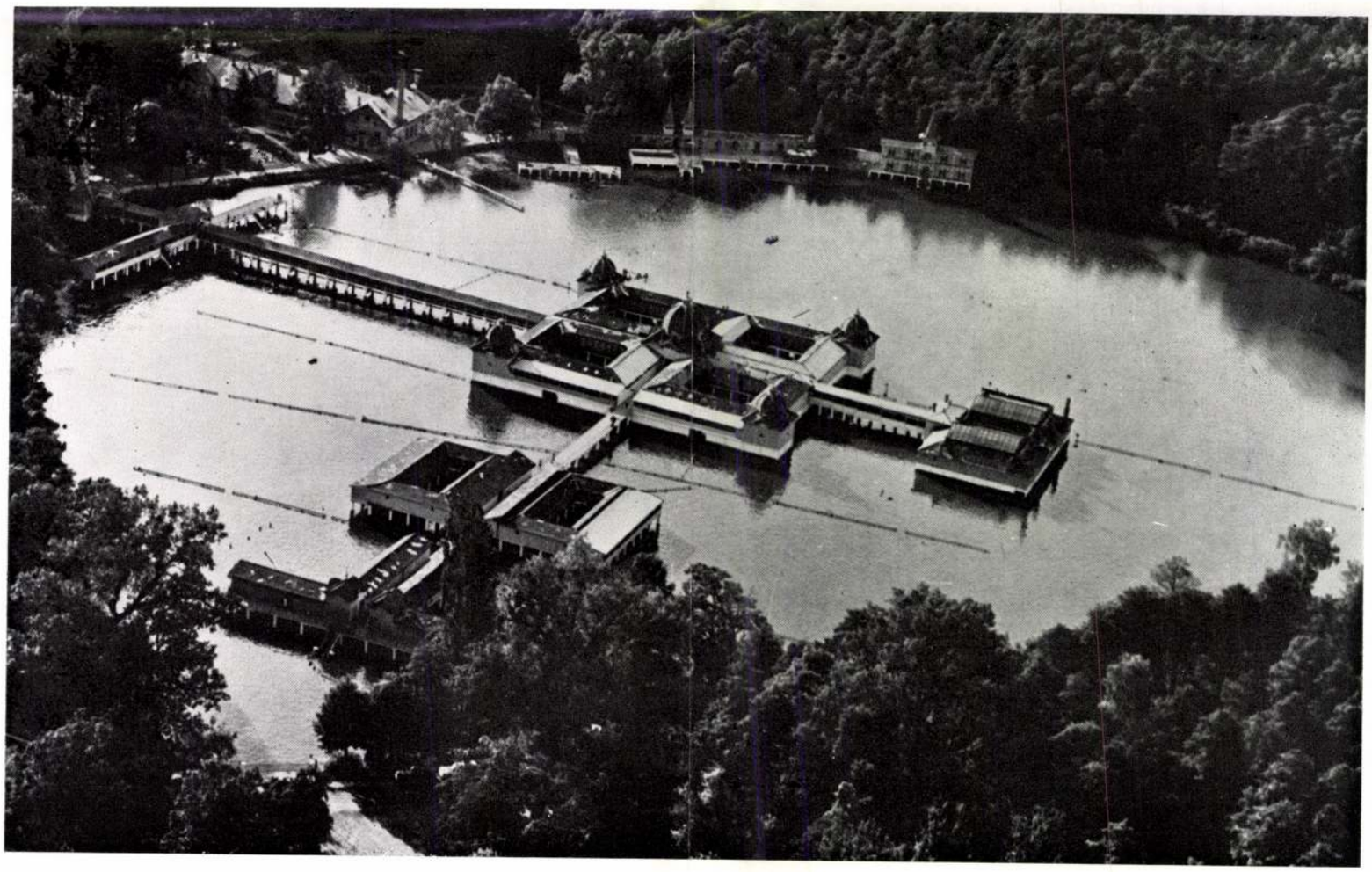

padsora [1]) 1511-ben készült. Feliratának tanúsága szerint *Báthori* György, István és András grófok támogatásával készült. Mind az intarziadísz, mind az alkalmazott formák az olasz művészet körébe utalják ez alkotást.

A *késmárki* vár kápolnájában látható *imaszék* [1]) mesterét elárulja a támla belső lapján olvasható felirat, mely szerint e széket *Lang János késmárki asztalos 80 éves korában és fia, Lang Kristóf 55 éves korában készítették maguknak és utódainknak saját költségükön és saját kezükkel 1544-ben.* Tagozása a reneszánsz építészeti formák mintájára készült. Legszebb dísze az a színes berakású távlati kép, mely reneszánsz csarnokot és mögötte utcát ábrázol. Intarziás dísz borítja a szék mellső oldalát is.

IV.

A barokk művészet korában Olaszország nem annyira közvetetlenül, hanem inkább Ausztria közvetítésével hat művészetünkre. A Habsburgok, főleg pedig Mária Terézia uralkodása alatt szoros kapcsolat, mondhatnám függő viszony keletkezik és miután az osztrák művészet ezidőben főleg olasz hatás alatt áll, Magyarországon is érvényesül az.

[1]) Képét lásd: Éber, A bútorművesség emlékei.

A kolozsvári nemzeti múzeum két bronzból öntött XVII. századi *bútorverete* is igazolja a mondottakat (14. ábra).

A *gyulafehérvári* XVIII. századi *várkapun* (15. ábra) még a barokkos formák ellenére is felismerhetők a tagozásban San Michele várkapuinak alapformái.

Az 1741-ben elhunyt geniális, osztrák születésű szobrász Georg Rafael *Donner* 12 évig, művészi erejének teljében működött hazánkban. Az Erdélyben, e tanulmány szerzőjétől felfedezett négy *antik istenséget* (Merkur, Diana, Herkules, Vénusz) ábrázoló remek kivitelű ólomszobrai (33·5 *cm*) mind arányaikban, mind stílusukban elárulják az olasz művészet hatását (16. ábra).

Hazánkban a stukkó-művességet is olasz mesterek honosítják meg. Szerény, de jellemző példája a magyar stukkó-díszítésnek az az *ajtókeret*, mely egy *szepesszombati ház* homlokzatát díszíti. Még az ajtó rácsa is a felsőolaszországi késő reneszánsz vasműveket juttatja eszünkbe.

Bájos alkotás a stukkó-művesség terén a *kőszegi* bencés templomban Xaveri Szent Ferenc *kápolnája* (17. ábra). Díszes rokokó ízlésű *kapuzata* van az *eperjesi* görögkatholikus templomnak, mely kissé nehézkes díszével az olasz barokk építészettel tart rokonságot.

Végezetül megemlítem, hogy az itt elmondottak csak szemelvények tanulmányaimból és céljuk az volt, hogy az érdeklődők figyelmét felhívja e kérdés fontosságára.

Szakértői vélemény a budapesti új Nemzeti Szinház tanulmányterveiről.*)

Készült: Budapest, 1913 április hó 28-án.

Medgyaszay István terve.

A Múzeum-körútra merőlegesen álló főtengely, mely a Rákóczi-út felé el van tolva.

A főtengelynek ez az eltolása kedvezőtlennek látszik, mivel ennek következtében a szabad tér, a Rákóczi-úti, leginkább használt kijáratoknál elvész, mely szabad tér itt az utcakép szempontjából különös fontossággal bír.

A kocsifelhajtók az egyetemi épület felé eső új utcába vannak helyezve.

A nézőtér földszintje 5 *m* magasan van az utca-nivó fölött:

Nézőtéri rész:

A proscénium nincsen mint Shakespeare-szinpad megoldva. A nézőtér földszintjének és egyes emeletsorainak emelkedése nem elegendő.

A középjáróknak a zenekari mellvédig való vezetése nem felel meg a szinházlátogatók biztosságát illetőleg a mai felfogásnak.

A földszinti nézőtér a páholyokban és zártszékekben sok rossz helyet mutat fel, mert az emeletsorok a sarkokon erősen kinyúlnak.

Az első és második emeletek vonalvezetése kedvezőtlen és ezáltal használhatatlan oldalpáholyokat eredményez.

A nézőtér, az emeletsorok helyes emelkedése esetén tetemesen magasabb volna.

A földszinti nézőtéren, a proscénium-páholyok előtti üres háromszögek az akusztika szempontjából meggondolandók.

A pénztárcsarnokból a II. és III. emeleti lépcsőhöz való hozzájutás keskeny; az alternativában megkísérlett javítása ezen hibának, alapjában elhibázott, mivel négy pénztár létesítése lehetetlenség.

A földszinti ruhatárak kedvezőtlen alakulatú térben szűkösen vannak méretezve.

Az I. emeleti lépcsőket a földszinti nézőtér magasságában el kellene zárni. A földszinti nézőtér lépcsői túlgazdagon vannak méretve s ezért nem állanak arányban a csak 4 *m* széles körüljáróhoz, amelyhez vezetnek.

Szinpadi rész:

Az oldalszinpadok a szükséges lerakodó helyek hiányában és a liftekkel szükséges összeköttetés nélkül használhatatlanok.

A műszaki személyzet szolgálati közlekedési útvonalai hiányzanak.

A szinpad alatti díszlettár elhibázott (közvetetlen szellőzés hiánya), a másik az ábrázolt módon keresztülvihetetlen, mivel a prospektustartó oszlopok nincsenek alapozva és mert a sok csapóajtó a raktárakban veszedelmes. Az állódíszletek elképzelt szállítása — 11 *m*-ről lehetetlen.

Művészek öltözői a hozzátartozó lépcsőkkel megfelelők.

Külső megjelenés:

A tömegek elaprózása, a külső formák kicsinyes volta és mindennemű monumentalitás hiánya által ezen tervezet semmiképpen nem felel meg az építés helyének és az épület jelentőségének.

Bálint és Jámbor I. terve.

Az épület merőlegesen áll a Múzeum-körútra. A nézőközönség és Ő Felsége hozzáhajtói az egyetemi épület felé eső új utcában vannak elhelyezve.

A nézőtér földszintje 4·6 *m* magasan van az utca-nivó fölött.

A proscénium megfelel a programmkívánalmaknak.

A földszinti nézőtérnek megfelelő emelkedése és az első tíz sornak oldalsó kijáratai vannak, melyek a legrövidebb úton elérhetők. A földszinti nézők közlekedése a parketlépcsőn át nincs világosan szabályozva, mivel a parketlépcső utolsó karja a körüljárót levágja és a foyerhez a közlekedést megnehezíti.

Az utolsó hét sor két középfolyosón át — melyek sarokülléseket teremtenek — ürül ki a hátsó körüljáró felé.

A földszinti páholyok előre vannak húzva és jó helyeket nyujtanak.

Az I. és II. emeleti páholy és erkélyülések jó látással bírnak, kivéve a proscénium-páholyok üléseit. A III. emeleti helyek jók.

*) A hivatalos véleményt teljes terjedelmében változatlanul közöljük; a tervek fényképeit technikai akadályok miatt legközelebb hozzuk. Az előzményekről l. *Közlöny* 1913. évf. 146. l. *Szerk.*

A nézőtérnek erősen szélességbe való kifejlesztése a kielégítő tervmegoldást megnehezítheti.

A pénztári előcsarnok igen világos hozzájutásokkal az összes emeleti lépcsőkhöz kifogástalanul van megoldva.

A földszinti közönség ruhatári asztalának kihasználható hossza 23 *m* nem elegendő.

A sétafolyosók, a foyer és a királyi páholy mellékhelyiségei megfelelők.

A II. emeleti páholyok részére külön, nagy szalonok állanak rendelkezésre.

Az I. emeleti ruhatárat jobb volna a keresztfolyosó végére áthelyezni.

Szinpadi rész:

A szinpad méretei megfelelnek a kívánalmaknak, — a baloldali oldalszinpad a raktárhelyiségek felé tűzbiztosan elzárandó volna. Az oldalszinpadok megfelelő lerakodó területtel bírnak.

A művészi és műszaki személyzet közlekedési útvonalai kielégítők.

Külső megjelenésében a monumentális megoldás iránti törekvés felismerhető.

E tekintetben különösen a Rákóczi-úti épület-tömb sikerült, — a Múzeum-körúti részben azonban az alaprajz szervetlen megoldása kedvezőlenül mutatkozik.

Bálint és Jámbor II. terve.

Diagonális megoldás. A földszinti nézőtér 4·65 *m*-re az utcanivó fölött fekszik. A közönség hozzáhajtása a Rákóczi-úton, Ő Felségéé a Múzeum-körúton.

A nézőtérre, ruhatárakra és földszinti nézőtér lépcsőire az I. alatt mondottak érvényesek.

Kiemelendő a dohányzók elrendezése.

A szinpadon az I. alatt felsorolt javítások volnának eszközlendők.

A diagonális megoldásból a szinpad mellékhelyiségei (öltözők) részére kellemetlen térformák adódnak és a szinpad nivóján elhelyezhető művészöltözők stb. számának erős korlátozása.

Dacára annak, hogy monumentális hatásra való törekvés látható a tervnél, — mégsem sikerült a nagy körhajlatot erőtelesen kifejlesztett támpontokkal ellensúlyozni.

Töry és Pogány terve.

Főtengely merőlegesen a Múzeum-körútra.

Hozzáhajtás a közönség részére jobb- és baloldalt; utóbbi nélkülözhető volna.

Nézőtér a földszinten, 1·80 *m* magasan az utca-nivó fölött.

A proscénium megfelel a kívánalmaknak.

A földszinti nézőtér általában jó ülőhelyekkel bír és a sok ajtón keresztül könnyen kiürülne. Csak az oldalsó páholyok és az utolsó sorok oldalsó ülései bírnak kevésbbé jó látással, mivel az emeletek kiugrása által takartatnak; ezért kívánatos volna az oldalsó páholyokat előrehúzni és az így eleső oldalkijáratok hátsó kijárattal bíró középfolyosók által volnának pótolandók.

Az emeletsorok vonalvezetése kitűnő. Különösen kiemelendő a páholyoknak előtérrel való ellátása.

A páholyok az erkélymellvédig nyúlnak, előttük erkélyülések nincsenek.

A földszinti nézőtér és az emeletsorok emelkedése megfelelő. A nézőtér jó építészi kiképzést mutat.

A pénztárcsarnok pénztáraival, a hozzájutás a lépcsőkhöz, ezek elrendezése, a sétafolyosók és a ruhatárak kifejlesztése teljesen kifogástalan.

A földszinti közönség ruhatári asztalának hossza 34 *m*; 427 földszinti nézőt figyelembe véve, ez *fm*-ként 12·5 személyt eredményez, ami igen kedvező.

A ruhatári asztalok nagy kifejlesztéséből keletkező közvetetlen szomszédsága a női és férfi-klozetteknek kifogásolandó.

A foyer jó és két dohányzó elrendezése által helyesen bővül.

Az I., II. és III. emeleteken oldalt elrendezett terraszok igen előnyösek.

A királyi szalon, mellékhelyiségeivel jó, a főhercegi szalonnak meg van az a különös előnye, hogy az igazgatósági lépcsőről megközelíthető.

Az oldalszinpadoknál lerakodó helyek hiányzanak.

A prospektusoknak tervezett behozatali módja fölöslegesen mesterkélt, sokkal egyszerűbben is történhetik. Az értékesítendő telek alá és elnyúló raktárak és a műszaki személyzet útvonalai igen átgondoltak.

A szinpad körüli folyosó túlkeskeny, a lépcsők jók.

A terv lényeges változtatás nélkül kivihető.

Külső megjelenésben zárt, monumentális hatása van, az arányok általában jól mérlegeltek. Az architektura teljesen megfelel az épület méltóságának és a hely kívánalmainak.

A szinpadi rész tetőzete eredeti, de nem kifogástalan, egyszerűbb forma által szerencsésebben volna pótolható.

Lajta Béla „A" és „A 1" terve.

A főtengely merőlegesen a Múzeum-körútra, az egyetemi épület felé eső új utcában van a közönség hozzáhajtása és tovább Ő Felségéé.

Ezen új utcának a tervben javasolt kibővítésében lényeges előny rejlik; a díszletek behozatala is ez oldalról történik. Az elrendezés jó.

Nézőtéri rész:

A földszinti nézőtér 5 *m* magasan fekszik az utca-nivó felett A proscénium megfelel a kívánalmaknak.

A földszinti nézőtérnek megfelelő emelkedése vau. Az oldalsó kiürítés jó, a hátfal legömbölyítése jó látással bíró páholyokat biztosít. Mégis előterek nélkül; a páholyok ennek következtében túlszűkek.

A hátsó kijáratok, melyek esetleg meghosszabítandók volnának, előnyös sarokületeket adnak. Mivel a szerző a földszinti nézőtéren több ülést ad, mint amennyi kívánva volt, ezek egynéhányának föladásával a páholyok könnyen kényelmesebbeké tehetők volnának.

Az I. és II. emeletek vonalvezetése kitűnő, mivel az itt elhelyezett üléseknek jó látást biztosít.

A II. emeleti páholyoknak külön előterük van.

Az I. emeleti páholyok előtt erkélyülések vannak.

Az I. és II. emeleten proscénium-páholyok szerencsésen mellőztettek.

A III. emeleti karzati ülések jók. A szinház 1104 nézőt fogad be.

Az emeletek elrendezése lehetővé teszi a nézőtér művészi kiképzését.

A pénztárcsarnok megfelelő helyén két közvetetlenül világított pénztár van. A csarnok jó elrendezése lehetővé teszi a látogatónak a könnyű tájékozást s azonnal megvan az áttekintés a világosan diszponált lépcsők felett.

A földszinti közönség ruhatári asztalának hossza 33 *m*, 474 néző mellett, ez folyóméterenként 14 személyt jelent, ami kedvező eredmény.

A ruhatár elé helyezett, gazdagon méretezett helyiség kiképzése lehetővé teszi ennek egyúttal sétacsarnokként való használatát is.

Opulens lépcsők vezetnek innen a földszinti nézőtérhez, melynek oldalsó folyosója 4·3 *m* széles.

Két felvonóról a földszint, I. és II. emelet részére gondoskodva van.

Összes körüljárók, ruhatárak, toilettek megfelelők.

A foyernek a nézőtér magasságában való elhelyezése és kiképzése kiemelendő.

A II. emelet részére is hasonló nagyságú foyer buffetvel áll rendelkezésre.

Királyi páholy, szalon és előterek gazdagon vannak elrendezve.

Szinpadi rész:

Az oldalszinpadoknál a lerakodó hely, mely közvetetlenül a tolószinpad mellett van, csak 1·5 *m* széles, — helyesen elrendezett és nagy dimenzióval bíró liftek azonban biztosítják az összeköttetés a felépítésre és lebontásra és díszletek szállítására.

MMÉE Közl 308.8. 1913.
Láng János és Kristóf Medeolano, Francisco da Seres János

Csányi K.

Az olasz művészet hatása a magyar művészetre.

Csányi Károly-tól.[1])

I.

Közleményemmel rá akarok mutatni arra, hogy milyen szoros kapcsolatban állott a multban a magyar művészet az olaszszal; természetesen mindig ez utóbbi volt az adományozó és Magyarország volt az elfogadó, ami könnyen érthető olyan magas művészi kulturánál, aminő Itália földjén már évezredek óta volt.

Az olasz művészet hatása hazánkban nem a reneszánszszal, tehát nem *Mátyás* kir. uralkodásával kezdődik, hanem érezteti hatását mindjárt akkor, amidőn első szent királyunk uralkodása alatt, a kereszténység felvételével a magyarság helyet kér az akkori kulturnemzetek sorában. *Szent István* püspökségeket alapít és templomokat épít az új vallás híveinek és e templomoknak legjobb mintaképeit az olaszországi, nevezetesen római, de még inkább a ravennai ókeresztény templomok szolgáltatják. Sajnos, ez időből egyetlen templomunk sem maradt fenn, de a helyenként kiásott alapfalak, az alaprajz rokonságát, a kiásott oszlopfők, párkányrészletek a formák hasonlóságát igazolják.

Amikor Magyarországon a térítés munkája megkezdődik, az ország területén az őskeresztény, vagyis a régibb középkorban épült bazilikák közül néhány még fennállott. Ilyen bazilika volt Esztergomban, Pécsett és valószínűleg Székesfehérvárott is. Az első magyar keresztény székesegyházat Szent István királyunk bizonyára e templomnak helyén, a régi bazilikák mintájára építette, amint azt a *Henszlmann* ásatásaiból tudjuk.

Az olasz eredetű *Péter* király alapította a XI. században a pécsi székesegyházat. E háromhajós, vízszintes mennyezetű bazilikának, különösen a magasan kiemelkedő kripta lépcsőjének domborművei figyelemre méltók. E domborművek — melyek bibliai jeleneteket ábrázolnak — művészi szempontból is kiválóak. Stílusuk rokon az Északolaszországban található egykorú domborművekével és legközelebb állnak a modenai dóm homlokzatát díszítő reliefekhez, melyeket *Wiligelmus* mester a XII. század elején alkotott. Utánzásról azonban ez esetben nem lehet szó, inkább valószínű, hogy mindkét mester egy forrásból merített, vagyis rokon minták, hasonló elefántcsontfaragványok után dolgozott.

A lombard művészet szerény emléke a *gyulafehérvári* székesegyház déli, úgynevezett *fejedelmi* kapujának belső oldalán elhelyezett, félköríves domborműves *tympanon*.[2]) A dombormű mai elhelyezése is igazolja, hogy ez a kő nem erre a helyre készült. Krisztust trónon ábrázolja, jobbját áldásra emeli, baljában pedig könyvet tart, tőle jobbra és balra egy-egy angyal-alak áll. A székesegyház jóval későbben, a XII. században épült; kétségtelen tehát, hogy máshonnan kerülhetett mostani helyére e dombormű, melynek alsó részét a VIII—XI. századi lombard (longobard) művészetre annyira jellemző fontos sáv díszíti. Nem lehetetlen, hogy a székesegyház helyén állott korábbi templom maradványa.

1. ábra. Román ajtókerettöredék. XII. század. A kolozsvári Nemzeti Múzeumban.

Tárgya következtében rokon ezzel, de némileg fejlettebb fokon áll az a dombormű *töredék*,[1]) mely a budapesti barokk stilusú *tabáni* plébániatemplom karzata alatt van befalazva. Ez a trónoló Krisztus annak a templomnak az ajtaját díszíthette, melyben 1046-ban a vértanúhalált halt, olasz eredetű Szt. Gellért püspököt eltemet-

[1]) Előadta Egyesületünk mű- és középítési szakosztályainak 1912. évi december hó 9-én tartott ülésében.

Irodalom: Fabriczy Kornél: Giovanni Dalmata (Jahrb. d. Preuss. Kunstsammlungen. 1901.). — *Divald* Kornél: A sárospataki vár. 1902. — *Az Iparművészet Könyve.* — *Szőnyi* Ottó dr.: A pécsi püspöki múzeum kőtára. 1906. — *Divald* Kornél: Szepes vármegye művészeti emlékei. 1907. — *Divald:* Budapest művészete a török hódoltság előtt. 1903. — *Woerman*: Geschichte der Kunst. — *Forster* Gyula br.: Magyarország műemlékei. — *Forster* Gyula br.: III. Béla emlékezete. — *Czobor* Béla: Magyarország történeti emlékei. — *Éber* László: A bútorművesség emlékei Magyarországon. — *Gerecze* Péter: A pécsi székesegyház. 1895. — *Hampel* József: Archaeologiai Értesítő. — *Pasteiner* Gyula: A magyar művészet története (Osztr. Magy. Mon.). — *Henszlmann* Imre: A bécsi világkiállítás magyar „Amateur" osztálya. — *Bunyitay* Vince: A gyulafehérvári székesegyház ren. előcsarnoka. — *Radisics:* Magyar Műkincsek. 1896. — *Csányi* Károly: A gyulafehérvári székesegyház.

[2]) Képét lásd: Forster, III. Béla emlékezete.

[1]) Képét lásd: Divald, Budapest művészete.

ték. E templom a mai Tabánban állott és a boldogságos Szűz tiszteletére volt szentelve és csak később nevezték *Ecclesia B. Gerardi Martyris*-ról. A szegélyzet hajlásából és a körös medaillonhoz csatlakozó szárnyalakú díszítésből következtethetjük, hogy a dombormű egy ajtó timpanonjának töredéke. Némileg rokon, közös medaillonba foglalt ábrázolásokat találunk a páviai S. Michele templom kapuzatán. A töredék átmérője 38 *cm*.

2. ábra. Szatmári György pasztoforiuma. XVI. sz. Pécs, Székesegyház.

A tunika, mely a zömök testet fedi, konvencionális módon redőzött, de azért a sárgás mészkőből készült ábrázolástól nem tagadható meg bizonyos rokonszenvesség.

Teljesen elütő jellegű és inkább a római művészet hatásáról tanúskodik a *kolozsvári* Nemzeti Múzeum kőtárában őrzött lándzsaleveles díszű *ajtó kerettöredék* (1. ábra). Azt hiszem, nem csalódom, ha keletkezésének korát, éppen a rajta látható tagozat formája után, a XII. századra helyezem. Analogiát Magyarországon aligha találunk. A leveles dísz szélessége 22 *cm*, képét a múzeum igazgatójának, *Posta* Béla egyetemi tanár úrnak szívességéből mutathatom be.

Az olaszos jelleg első pillanatra szembeötlő az egykori *esztergomi* székesegyház *főkapuján*.[1]) A kapu rajza egy XVIII. századi olajfestésű képen maradt fenn, egyes töredékeit pedig a primási múzeum őrzi. A képet *Czobor* Béla, a töredékeket *Forster* Gyula báró fedezte

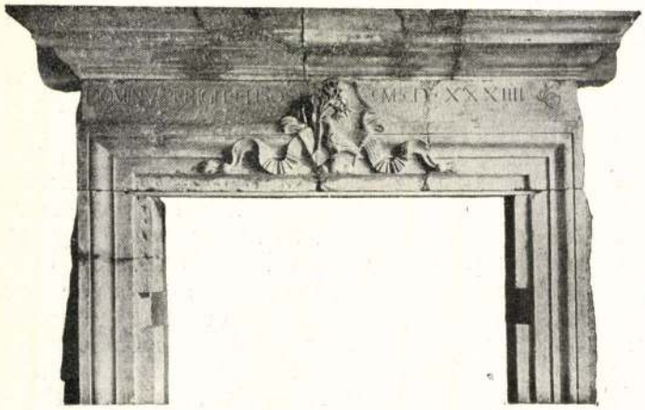

3. ábra. Ajtókeret a kolozsvári Szathmáry-házból. 1534.

fel és ismertette III. Béla királyról szóló nagy munkájában. Ilyen módon megítélhető, hogy a kapuzat a XII. és XIII. századi román művészet jellegzetes művészi alkotása. Vörös és fehér márványkövekből volt építve, rézsüjében öt pár oszloppal, melyek közül az első kettő, olasz mintára, oroszlánon nyugodott. Két oldalt egy-egy félkörű zárású fülkében három próféta lapos domborúművű alakja állott. A timpanonban Szent István király és Szent Adalbert püspök közt a Madonna trónolt.

A Szent István korabeli esztergomi bazilikát, melyet a szent király Alberikus krónikája szerint 1010-ben alapított, 1188—98 közt tűzvész pusztította el. Ezután Jób érsek bőkezűségéből épült újra a templom és vele együtt a „szép kapu"-nak nevezett „Porta speciosa". Az idők folyamán, főleg a török ostromok következtében a templom annyira rombadült, hogy *Barkóczy* Ferenc primás 1763-ban parancsot adott a romok elhordására.

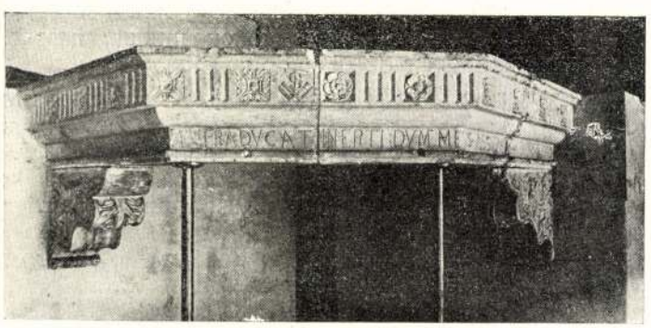

4. ábra. Kandalló a kolozsvári Szathmáry-házból. XVI. század.

A kapuhoz tartozó vörösmárvány *oroszlánt*[2]) jelenleg a primási múzeumban őrzik és megmaradt részei ügyes mester kezére vallanak. Az oroszlán alakja 106 *cm* hosszú és 80 *cm* magas, ezekből a mére-

[1]) Képét lásd: Forster, III. Béla emlékezete.
[2]) Képét lásd: Forster, III. Béla emlékezete.

tekből némi fogalmat alkothatunk magunknak az esztergomi kapuzat nagyságáról.

A román kapuzatok rézsüjében alkalmazott oszlopok törzsét díszítő domború, fonatos díszítés egyik legszebb példája a már említett *gyulafehérvári* székesegyház *déli kapuján*[1]) látható. E díszítések leginkább a páviai S. Michele templom oldalkapuzatán és a génuai dóm oldalkapuzatán látható oszlop díszítésekkel vannak rokonságban. *Pasteiner* a Magyarországi Műemlékekről írott könyvében a népvándorláskori szalagfonatokhoz hasonlítja ezeket a díszítményeket.

Az ilyen díszítmények más románkori templomaink kapuzatán is előfordulnak. A külföld előtt ezek közül legismertebb a XIII. század első felében épült *jaáki* apátsági templom *gazdag főkapuja*,[2]) melyen a két szélső oszlop, az esztergomiéhoz hasonlóan, egy-egy oroszlánon nyugszik. E kapuzat azonban, bár gazdagságával szinte a spanyol emlékeket juttatja eszünkbe és éppen az oroszlánok alkalmazása révén olasz hatást is láthatunk benne, mégis meglehetős önállóságról tanuskodik. Mestere, bár még a XII. század iskolájából került ki, már ismerte az átmeneti stílus fejlettebb formáit. Ezt igazolják a kapuzaton látható csúcsív és a játszi könnyedséggel alkalmazott és gazdag képzeletről tanuskodó díszítő formák.

Meg kell még említenem a pannonhalmi román stílusú apátsági templomot, melynek magasra kiemelkedő altemploma és az azokhoz vezető lépcsők elrendezésének módja a veronai S. Zenno templomot idézik emlékezetünkbe.

II.

A gót stílus meghonosításának ideje összeesik két olasz eredetű, az Anjou-házból származó királyunk, Róbert Károly és Nagy Lajos uralkodásával; misem természetesebb tehát, hogy ez úton művészetünkön is érezhető az olasz hatás. Különösen áll ez a XIV. századra, melyben az említett két uralkodó kormányozta az országot. Mindenesetre fokozta a gyakoribb érintkezést az, hogy a két ország aránylag közel fekszik egymáshoz.

Magyarországon ebben a korban a városi élet még nem olyan fejlett, mint a külföldön és így az egyes építészeti alkotások is leginkább királyaink és főuraink bőkezűségéből létesülnek. A városokban inkább csak a XIV. századtól fogva kezdenek nagyobbszabású építkezésekhez.

Irott adatokból tudjuk, hogy a gót stílus legkiválóbb építészeti alkotásai az egri és a nagyváradi székesegyház és az óbudai klarisszák templomai voltak. Ez utóbbit Nagy Lajos királyunk anyja, *Erzsébet* királyné alapította. Azonban éppen ezek a templomok szinte nyom nélkül enyésztek el és így bár létezésükről tudunk, építészeti formáikról fogalmat sem alkothatunk magunknak, vagy legföljebb csak olyan töredékek kerülték el az enyészetet, melyek nem alkalmasak a szóban forgó kérdés megvilágítására.

Annak, hogy a fentemlített királyaink olasz művészeket is foglalkoztattak, legjobb bizonyítéka a *Szent Simon* zárai koporsója, melyet feliratának tanusága szerint Erzsébet magyar királynénak, Nagy Lajos nejének rendeletére a Zárában megtelepedett *Milanoi* Ferenc (Franciscus de Mediolano) 1377—80 közti időben készített.

Ebből a korból három ötvösművet ismertetek, melyeken több-kevesebb mértékben érvényesül az olasz-gót művészet hatása.

[1]) Képét lásd: Csányi, Gyulafehérvári székesegyház.
[2]) Képét lásd: Széchenyi, A jaáki apátsági templom.

Irott adat említi, hogy a Szepességben *Gallikus* Péter, az olasz eredetű Simon mester fia királyi ötvösmester volt. Ő véste pl. a havasalföldi hadjáratban elveszett pecsétnyomó helyébe az újat. Öccse, Miklós, bár országos méltóságokat is viselt, amellett az ötvösművészettel is foglalkozott. Tudjuk, hogy e korban a foglalkozások öröklődtek a családokban. Minden jel arra vall, hogy az olasz-gót stílusban készült *iglói feszület*[1]) (Pacifikale) az említett Miklós mester műve. Ezt a mestert egykorú oklevelek (1335-ben és 1341-ben) említik. Az aranyozott ezüstkeresztet áttetsző zománcos képek díszítik. Talpa nyolc cikkelyes. A szár töve a talp fölött nyolcszegletes

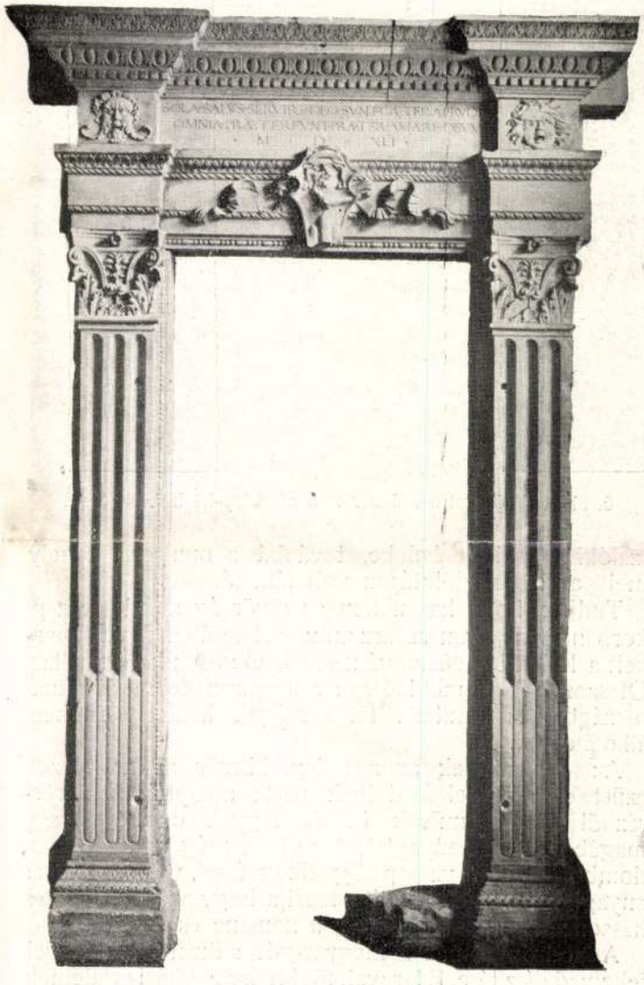

5. ábra. Ajtókeret a kolozsvári Szathmáry-házból. 1541.

kápolnát ábrázol, oldalán fialék közötti csúcsívek alatt egykor szintén zománcos alakok voltak. Megtaláljuk rajta a zománcdíszítés mellett az olasz ötvösművekre jellemző arányokat és a sűrűn alkalmazott kis fogas pártázatokat. A szárak végein négyes karélyokban külön lemezre készült zománcképek Máriát, Szent Jánost, egy pápát és lent koronás nőt ábrázolnak.

Jellemző színek mind ezeken, mind a hátlap díszítésein a zöld, kék és viola. A Mária alakjánál látható *N* és a János alakjainál látható *G* betű minden valószínűség szerint a művész nevének *(Nicolaus Gallicus)* kezdőbetűi.

Hasonló stílusban készült a Szepességen a felső-

[1]) Képét lásd: Radisics: Magyar Műkincsek.

6. ábra. Ajtókeret a kolozsvári Szathmáry-házból. XVI. sz.

szalóki templom kelyhe, továbbá a murpodi kehely, mely az kehelykiállításon volt látható.

Tudjuk, hogy hazánkban az ötvösség mind a középkorban, mind a reneszánsz művészet korában is versenyre kelt a külföld ötvösművészetével. Ötvöseink nem ritkán Olaszországban, majd főleg a reneszánsz idejében Németországban is tanultak. Ez országok hatása észlelhető alkotásaikon.

Az ötvösművek anyaga legtöbbször az aranyozott ezüst, de ezért előfordulnak tiszta aranyból és vörösrézből készült művek is. A tárgyak díszítése vagy magából az alapanyagból került ki, még pedig öntés, domborítás útján, vagy pedig ráillesztéssel, vagy lehet más anyagból, melynek az volt a főcélja, hogy a tárgy színesen hasson: ilyen az aranyozás, a zománc és az ékkő.

A sodronyzomác a magyar-gót stílusú ötvösművek jellemző díszítése. E tárgyak többnyire egyházi eredetűek, mert hiszen az egyház volt, főleg a középkorban a művészetek legfőbb pártfogója és itt is maradtak meg legszebb emlékeink.

Méltóan sorakozik az előbbi művekhez a *nagydisznódi* ág. evang. templom gót stílusú ereklyetartó *feszülete*[1]) és *ereklyetartója*. Fennebb említettük az olasz és a német hatást. E két ötvösmű mindkettőt tanulságosan egyesíti magában. A *feszület* négykarélyos talpának és nemes ívben felhajló szárának felszínét áttetsző (translucide) vésett alapú (émail de basse taille), vagy az ú. n. ezüstzománc borítja. A lapos domborművű alap adja az alakok rajzát, a mélyebben vésett részek pedig az árnyékolást. A zománcozásnak ezt a technikáját 1300 táján Sienában használták először és a XIV—XV. században Toscanában jellemző olasz díszítőmóddá fejlődik. A feszület mestere is itt sajátíthatta el a XV. század folyamán; másrészt a kereszten, de főleg a száron alkalmazott nyolcoldalú architektónikus, kápolnaalakú noduson a német-gót formákat használta fel, amelyeket talán otthon, tanítómestere műhelyében, bizonynyal Nagyszebenben sajátított el.

Sok tekintetben eltérő, de művészi szempontból még eredetibb alkotás ugyane templom *ereklyetartója*.[1]) Képünk az alak leírását feleslegessé teszi. Anyaga aranyozott ezüst, a poháralakú ereklyetertó hegyi kristályból való. A rajta levő építészeti formák az olasz-gót művészet hajtásai, az ereklyetartó edény két oldalán, csigás díszű konzolokon térdeplő nyitott szárnyú angyalok mind gondolatban, mind az elhelyezés módjában szintén olasz hatásról tanuskodnak. A német-gót művészet, ha alakokat alkalmaz, azokat architektónikusabban, tehát baldachin alatt, vagy fülkébe foglalva alkalmazza; az alakoknak ilyen szabadon való elrendezése olaszos jellegű.

[1]) Képét lásd: Radisics: Magyar Műkincsek.

III.

Mi sem természetesebb, mint az, hogy az olasz művészet hatása még fokozódik a reneszánsz stílus idején, hiszen e hatás elől Európa többi országai sem zárkózhattak el.

Az olasz reneszánsz művészetnek az utat Magyarországon a humanizmus egyengette, amely éppen a sűrű érintkezés útján elsősorban hazánkban jut érvényre. Az antik kultura hatása alatt virágzott új irányú művészet némileg háttérbe szorította nálunk is a csúcsíves művészetet. De csak némileg, mert az új művészetet csakis a humanista műveltségű uralkodó és egyes főurak és főpapok pártolták. Hazai mestereink eleinte nem ismerve annak szellemét, bizonyára idegenkedtek az új művészettől. Így első művelői az olasz földről

[1]) Képét lásd: Radisics: Magyar Műkincsek.

7. ábra. Ajtókeret a kolozsvári Mikes-házból. 1553.

hazánkba hívott mesterek voltak. A reneszánsz legelső pártfogója is olasz ember Magyarországon, ez *Ozorai* Fülöp temesi főispán, eredeti nevén Filippo *Scolari*, ki Firenzéből került hozzánk és itt *Zsigmond* királynak volt hadvezére és mint magyar főúr 1426-ban halt meg. *Vasari* is említi, hogy Ozorai Fülöp szívesen pártolta az olasz művészeket, ha azok hazánkba kerültek, ő maga is több olasz művészt foglalkoztat. Kivüle a firenzei eredetű *Buondalmonte* kalocsai érsek, Joannes de *Milanensibus* váradi püspök és Conradus de *Cardinis* váradi prépost voltak a humanizmusnak és vele az olasz reneszánsz művészetnek jelentékeny pártfogói. Ezenkívül még *Scolari* töltött be hazánkban előkelő egyházi állásokat.

A magyar főpapok közül *Szécsi* Dénes biboros († 1465.) 1426 táján Páduában tanult. Zrednai *Vitéz* János, a későbbi esztergomi érsek, az első magyar humanista hatása alatt *Hunyadi* János, a törökverő nagy hős is híve lesz az új műveltségnek, fia *Mátyás* pedig teljesen humanista nevelésben részesül. Az ő korával nem foglalkozom részletesen, mert műtörténeti irodalmunk bőven ismertette. De röviden mégis kitérek e tárgyra.

Tudjuk, hogy a művészetkedvelő nagy király számos olasz művészt foglalkoztatott mind hazánkban, mind Itáliában. Olasz mesterek vezetése alatt készült Mátyás király *budavári* palotájának belső architekturája és berendezése, amelyet az egykorú írók (főleg *Bonfini*, a király történetírója) alig győznek eléggé dícsérni. Az újabban előkerült *töredékek*[1]) a firenzei korai reneszánsz művészet formáira emlékeztetnek. E töredékek anyagáról megállapítható, hogy azok magyarországi bányákból kerültek ki. A szóban forgó részletek egykor valószínűleg a várkápolnát díszítették, amint azt a rajtuk látható egyházi vonatkozású ábrázolásokból következtethetjük.

9. ábra. Ablakkeret a kolozsvári Szathmáry-házból. 1582.

A rombadült, helyesebben romlásnak indult Mátyáskorabeli paloták márványanyagát, — miként azt *Hauszmann* Alajos tanár az új várkastély tervezője megállapította, — a török alatti és utáni időkben, amidőn a várfalakat újból felépítették, mészégetésre használták fel.

Szerencsés véletlennek köszönhetjük, hogy Mátyás király palotájának egyik külső dísze, jelenleg a konstantinápolyi Aja *Sophia* templom mihrabjának két *kandelábere* fenmaradt és a pusztulást török feliratának tanusága szerint — melyet a török nyelv és irodalom kiváló ismerője, a nemrég elhunyt *Karácson* Imre jeles tudósunk állapított meg, — a törökök elhurcolták Budáról és vele legnagyobb templomukat, Justinianus császár hatalmas alkotását díszítették. A bronzból öntött két kandeláber alakja és díszítése a korai reneszánsz művészet formáit tünteti fel. Bonfini is felemlíti azokat a friss-palota leírásánál.

Mátyás halála után a reneszánsz művészet nem szünetel, hanem mind a főpapság, mind a polgárság erejéhez mérten támogatja. A XVI. század elejéről a *pesti Nagyboldogasszony* templomban maradt fenn néhány reneszánsz stílusú emlék: *két pasztoforium*[1]) ez, a templom szentélyének bal és jobb oldalán, az egyiket a rajta levő címer és felirat tanusága szerint nagyrévi *Endre* thermopilei felszentelt püspök, a templom plébánosa készíttette, a másikat ugyancsak a rajta levő címer tanusága szerint *Pest város polgársága*. Még közelebbről meghatározza a két alkotás keletkezésének idejét az utóbbin olvasható 1507-es évszám. Az kétségtelen, hogy a két mű egyazon mester kezéből került ki, erre enged következtetni technikája és stílusa egyaránt. Valószínű, hogy a már Mátyás korában Magyarországon működő Giovanni *Dalmata*, teljes nevén: *Magister Joannes Dukarovich de Tragurio*

[1]) Képét lásd: Divald: Budapest művészete.

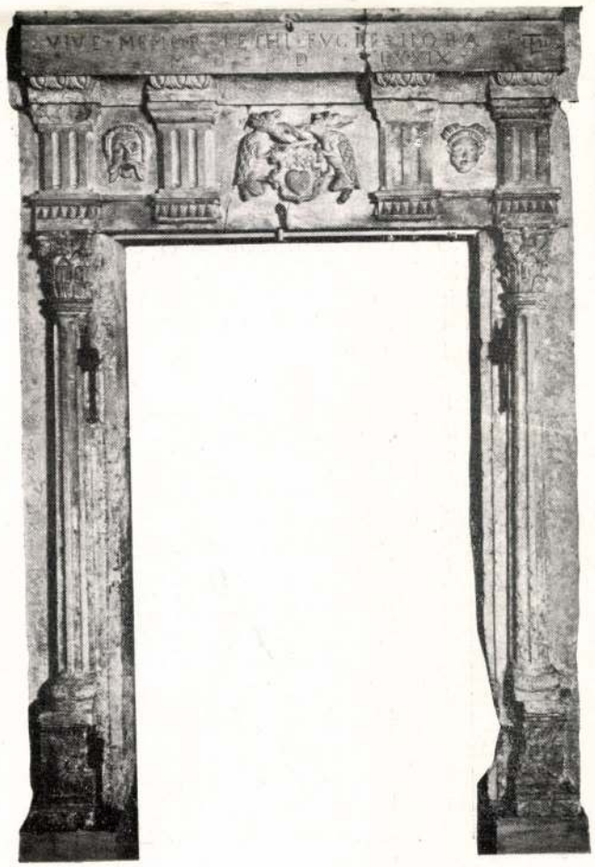

8. ábra. Ajtókeret a kolozsvári Szathmáry-házból. 1579.

[1]) Képét lásd: Arch. Értesítő.

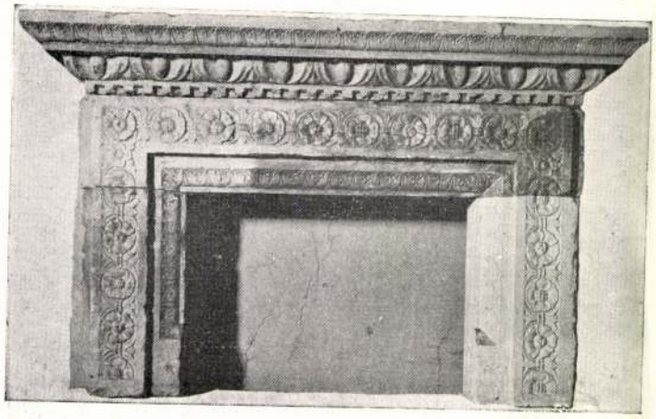

10. ábra. Ablakkeret a kolozsvári Szathmáry-házból. XVI. sz.

11. ábra. Kapugerendázat a kolozsvári Naláczy-házból. 1571.

két művével állunk szemben. A pasztoforiumok középrésze a firenzei SS. apostoli templomnak baloldali mellékhajójában levő és Lucca della Robbiatól származó oltár felső részére emlékeztet. A keret és az oromzat architekturájára is találhatunk analogiákat. Giovanni Dalmata 1509-ben tűnik fel ismét Ankonában. Viszont a róla szóló megelőző adat 1490-ből származik. Valószínű, hogy a közel húsz évre terjedő időben is Magyarországon működött, a kezére valló néhány reneszánsz emlék erre enged következtetni. A két márvány szentségfülkét leírnom felesleges, csak azt jegyzem meg, hogy a két félkörű timpanon a templom legutóbbi restaurálása előtt, a templom déli csúcsíves kápolnájában volt befalazva, ahová a XVIII. században a jezsuiták helyezték el. A visszahelyezéskor a két oromzatot elcserélték, erre vall a Krisztus mellett kétoldalt ábrázolt alak; a dicsfénynélküli férfi- és nőalak, a kor ruházatában, bizonyára a város bíráját (könyvvel) és nejét, mint a készíttető város képviselőit ábrázolja; így tehát a város címerével ékes pasztoforiumra való.

Nagyrévi Endre csak 1506-ig volt a templom plébánosa, így az ő pasztoforiuma valamivel korábban készülhetett el, mint a másik, melyen az 1507. évszám látható.

Szatmári György pécsi püspöksége idején (1506—21) hasonló *pasztoforiummal* gazdagította a *pécsi* székesegyházat (l. 2. ábra). Ezt 1783-ban eredeti helyéről eltávolították és azóta a Corpus Domini kápolnában oltár gyanánt szolgál. Vörös márványból készült és alsó részét az előbbiekhez hasonlóan az alapító címere díszíti.

Püspökeink — amint már eddig is láttuk — pártfogásukkal hathatósan támogatták az újkor művészetét. Ezek közé sorozható ***Bakocz*** Tamás esztergomi érsek is, ki a már említett esztergomi román stílusú székesegyház mellé vörös márványból 1506—1507 közt épít-

12. ábra. Ajtókeret a kolozsvári Szathmáry-házban. XVI. század.

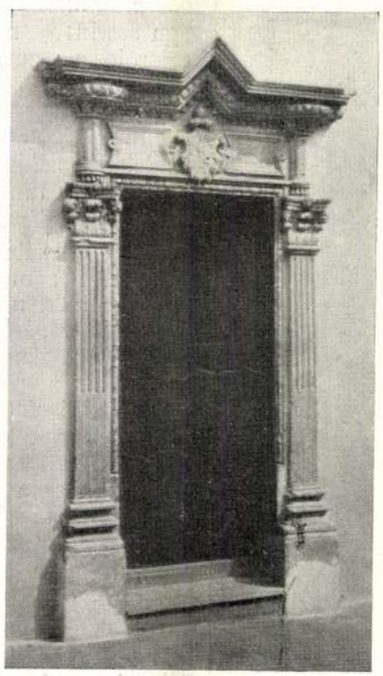

13. ábra. Ajtókeret a kolozsvári Szathmáry-házban. XVI. század.

14. ábra. Bronz bútorveretek. XVII. század.

tette központos, keresztalaprajzú *sírkápolnáját.*[1]) Mesterét ugyan nem ismerjük, de az kétségtelenül olasz volt. Vasari említi sokszor idézett könyvében, hogy a kápolna fehér márvány oltárának mestere *Andrea Ferrucci da Fiesole* volt.

A reneszánsz művészet az idők folyamán nemcsak az ország középpontját, hanem távolabbi részeit is meghódította. Az olasz reneszánsz építőművészet naiv, de kedves hajtása pl. Erdélyben a *gyulafehérvári* székesegyház északi *előcsarnoka.*[2]) Ez előcsarnokon mind a román, mind a gót művészet nyomot hagyott. Ezt az előcsarnokot a XIII. században építették a székesegyházhoz, a gót stílus a mesteri hálóboltozatot alkotta meg, míg végül a reneszánsz a külső architekturát változtatta meg és a templomba vezető ajtó keretét. Ez 1512-ben történt, amikor is Joannes *Lazoynus* erdélyi esperes és később római gyóntató *„a maga és jóltevői lelki üdvéért"* átépíttette az előcsarnokot. Az ajtó felett *Gereb* László erdélyi püspök címere terrakottából való. Lázó János Rómában halt meg (1523. aug. 17.) és sírköve ma is meg van a S. Stefano Rotondo templomban.

Eppen Lázó Jánosnak római tartózkodása teszi valószínűvé, hogy az előcsarnok reneszánsz részleteit olasz mester készítette.

Erdélyben Kolozsvár volt a XVI. században ez országrész központja művészi tekintetben. Amíg eddig jórészt olyan alkotásokkal foglalkoztunk, amelyek több-kevesebb biztossággal olasz mesterek vezetése alatt készültek, az itt található emlékek viszont magyarországi mesterek kezéből kerültek ki, akik elsajátítván a reneszánsz művészet formáit, azokat meglehetős megértéssel alkalmazták.

Kolozsvár főterén (34. sz.) állott az ú. n. Szathmáryház, melyet régebben Báthori-háznak is neveztek, mert itt szállott meg Báthory Zsigmond fejedelem. A ház a

[1]) Képét lásd: Simor, emlékalbum.
[2]) Képét lásd: Butyitay: A gyulafehérvári székesegyház ren. előcsarnoka.

15 ábra. A gyulafehérvári vár kapuja. XVIII. század.

XVI. század folyamán épült, még pedig, miként azt a fennmaradt részei bizonyítják, fokozatosan. A nagyterjedelmű ház utcai részét 1890-ben lebontották és helyébe modern bérházat építettek, csak az udvari szárnya maradt a régi. Faragott kő *ajtó* és ablakkereteit (3. ábra) ma a kolozsvári nemzeti múzeumban őrzik. Közöttük a legrégibb 1534-ben készült, egyszerű, de nemes tagozású (3. ábra). Gerendázatát a velencei címerpajzsokra emlékeztető címeres pajzs ékesíti.

A mellette látható *kandalló* (4. ábra) gazdagabb

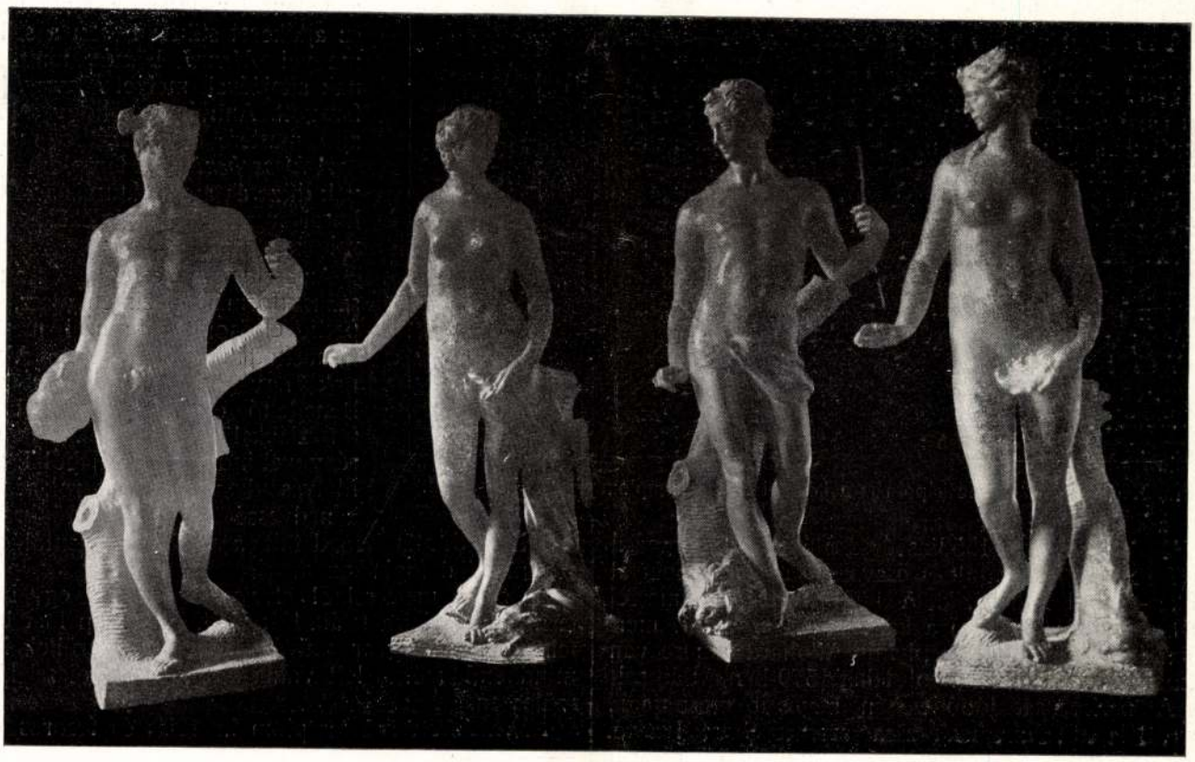

16. ábra. Merkur, Diana, Herkules és Venusz szobra ólomból. Donner Rafael művei. XVIII. század.

díszű konzolos kőkerete már a XVI. század második felében készülhetett. Középen bevésett monogramm *S T W* betűkből van összetéve és a tulajdonos nevének, *Stephanus Wolfard*-nak kezdőbetűit jelenti.

A következő *két ajtó* közül a címeres gerendázatú 1541-ből származó ajtókeret (5. ábra) arról tanúskodik, hogy mestere biztos kézzel faragta ki rajta az olasz reneszánsz formáit, a másikon különösen az emberfejes díszek szétálló füleikkel, naivabb alakításúak (6. ábra).

17. ábra. Xaveri Szent Ferenc kápolnája a kőszegi bencés templomban. XVIII. század.

A ***H*** mesterjegyes, 1553-as évszámú gazdag faragású *ajtó* (7. ábra) karcsú tagolt és csavaros törzsű oszlopaival a Mikes-házból származik. A különös alakú címerrel ékes *másik ajtó* (8. ábra) a kandallóval egykorú, mert a közepén a világlátott Stephanus Wolfard címere van ábrázolva, az ő tulajdona volt tehát 1579-ben a Báthori-ház. A párkányzat jobb végén bevésett mesterjegy, *Posta* Béla dr. meghatározása szerint *Seres* Jánosé, akinek a Farkas-utcai templomban meglevő sírkövén ugyane mesterjegy látható. A 9. és 10. ábra ugyane házból mutat be az olasz reneszánsz hatása alatt keletkezett *részleteket* az 1569—1582-iki időközből.

Az 1571-ben készült *kapugerendázaton* látható ábrázolás Szicilia címerére emlékeztet (11. ábra).

Az egykori Báthori-házban az udvari szárnyba vezető *ajtók* egyikén (12. ábra) egy koronás kakasfejalakú címer látható *S. K.* betűkkel, mely az akkori tulajdonost *Kakas* Istvánt jelzi, aki *Báthori* Zsigmondnak volt kedves embere és később Rudolf király által a perzsa sahhoz küldetvén követségbe, a Kaspi tenger partján halt meg 1603-ban. Az ő idejében kés ült ajtókereteken (13. ábra) már konstatálhatjuk a szigorúbb olasz reneszánsz formáktól való eltérést, a helyi mester immár távolodván a reneszánsz művészet szellemétől, sajátos, helyi zamatú alkotást hozott létre.

A korai reneszánsz szelleme szól hozzánk a *sárospataki* vár toronyerődjének architekturájáról. Mestere az *ablakokon*[1]) és ajtókon bevésett egyező mesterjegy után ítélve, magyar származású volt. A vár a XVI. század elején *Perényi* Péter tulajdona volt, ekkor készült a XIII. századi torony reneszánsz architekturája. Ebből a lakótoronyból került a vár Perényi-szárnyának nevezett részébe e torony architekturáját jellemző *kandalló*; a köríves oromzat mezőjét a Perényi-címer és két nyitott szájú delfin tölti ki. A toronyerődhöz csatlakozó épületnégyszög a XVI—XVII. század alkotása. Ebben van a másik kandalló, mely 1542-ben készült.

A vár *kisebb ajtaját*,[1]) a Perényi-szárny bejáróját látva, eszünkbe jut a velencei reneszánsz ajtók alakja; ez ajtókeret stílusa rokon a szilágymegyei *Menyő* község templomának ajtajáéval, melyet *Firenzei* János faragott. Annyi tény, hogy mindkét ajtó mestere egy forrásból merített.

A kisszebeni r. k. templom ajtajának dísze és architekturája a velencei korai reneszánsz emlékekkel van rokonságban.

Az asztalosművesség terén a reneszánsz formákat szintén olasz, még pedig elsősorban firenzei mesterek honosították meg. Ismeretes Vasarinak egy adomaszerű elbeszélése Benedettó da *Majano*-ról, ki két, intarziákkal gazdagon díszített szekrénynyel indult el hazájából Budára, Mátyás udvarába. A bútorok azonban a nedvességtől teljesen tönkrementek. Ez indította Benedettót arra, hogy ezentúl csakis szobrászattal foglalkozott.

Az olasz mesterektől elvetett mag nem egy helyen termékeny talajra talált. Két XVI. századi példát hozok fel, melyek magyar művész keze alól kerültek ki, de mindkettő méltó lett volna arra, hogy olasz földön szülessen.

A *nyírbátori* ref. templom intarziás és ívsoros díszű

[1]) Képét lásd: Divald, A sárospataki vár.

Lang János, építész
Győri épületek a hatvanas évekből. Csónakház. Építész: Lang János.
Wyberál László

3. Csónakház. Építész: Lang János, Wyberál László.

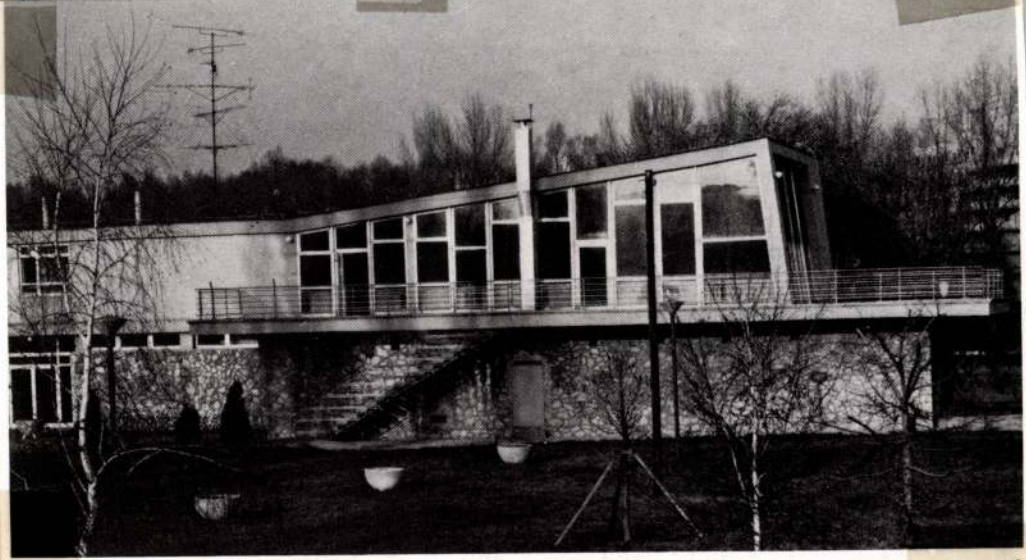

3

Magyar Építőművészet, 1988, 3, 16-old.

Lang János építész

Ybl-díj 1978

Magyar Építőművészet
1978/5

Lang János
(Győri Tervező Vállalat)

A győri RÁBA-ETO stadion és sport-együttes építészeti tervezéséért

Long János

Kőfaragómester dolgozik az egri Széchenyi u. 1-5. p. a. érseki palota galériáján. 1828-30.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

5011

Láng János ácsmester

1766-ban többször említi a Protocollum, a místolci volt minorita tpl építkezéséhez szükséges gerendákat Tokajból hozatta el.

Magyar Műemlékvédelem 1969-70
Bp. Akadémiai Kiadó 1972
332. old.

LANG JOHANN KRISTOF,lakatoslegény, /~~xxxxx~~ /Lange/

A körmöci pénzverő személyzete:
A M.N.M.Éremtárában iratmásolatokban 1748-1868.években emlitve a személyzet fizetése.Ebből összeállitható az alkalmazottak névsora.

LANG JOHANN KRISTÓF, /Lange/,lakatoslegény,1751.IV.4.-~~1786~~. 42.old. 1768.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Bpest. 1958

Láng János

ácsmester működök kőzve 1767 körül
a miskolci minorita templom épitkezésénél.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál,

Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem
1969-70. Budapest, 1972

3321

Lang János

Ujhatárállomás, Hegyeshalom. /Lang János épitész, Horváth István belsőépitész, Szolusányi György kertterv./ - Magyar Epitőipar, 1968.1.sz.29. 1.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. 1.

154. 1.

JOHAN LANG, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét talaljuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
173.- Johan Lang, iglo, 1766.--152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

LANG JÁNOS, szobrász, asztalos

Sopronban az evangélikus templom szószékét ő faragta, de azt nem közvetlenül a templom építésekor állították fel, Páris János Mihály soproni szobrásznak tulajdonítják de Lang készítette... részletes számadásban, amely Páris Páris ajtóiról megemlékezik, nincs szó a szószékről. 103.old. 6.jegyz

CSATKAI ENDRE: Páris Mihály soproni szobrász munkái a sitkei templomban 99.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XXI.évf. 1967. 1.szám. Szombathely, 1967

Long János

és Wyberál László tervezték a győri csonakházat. 1965.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1451

MDK

Lang János Mihály

Réh 14-15.1.

Láng János

Hofer Miklós a Bp.-i Müszaki Egyetem tanszékvezető docense, Pintér Béla a Középülettervező Vállalat főépitésze, Kerekes István az Általános Épülettervező Váll. épitésze, Kiss András a Könnyüipari Tervező Váll. épitésze, Koppány Tibor az Országos Müemléki Felügyelőség müterem vezetője, Kovách István a Szövetkezeti Tervező kivitelező és Üzemszervezési Váll. épitésze, Láng János a Győri Tervező Váll. épitésze, P. Müller Éva a Középülettervező Váll. épitésze, Pécsy Imre a Mélyépitési Tervező Váll. épitésze, Szabó István nyugdijas épitész. A felsorolt művészeket Ybl Miklós-dijjal jutalmazta a Minisztertanács az ország felszabadulásának 33. évfordulója alkalmából, tevékenységük elismeréséül.
Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 8. XXII. évf. 14.sz. 8. lap.

Lang János, építész

L: Hofer Miklós

6.

–: Átadták az idei YBL-díjakat

Népszabadság Bp. 1978. márc. 31.

Lang János épitésztervező

1978-ban Ybl Mikós dijat kapott

Magyar Hirlap 1978-76-9

Láng Tamás és fia Kristóf, damaszkánok

a XVI. sz. közepén működtek a Szepességben, főleg a kassai Szent Erzsébet templom műhelyében. Szerző szerint dacára a Szepesség német kulturájának – felfedezhető műveiben Mátyás királynak a kassaiak felé irányuló támogatása.

P. Voit: Una bottega in Via dei Servi
Acta Historiae Artium. 1961. Tom. VII.
Fasc. 3-4. 208. old.

M.D.K.

Johann és fia Christoph Lang

asztalosmesterek

műve a késmarki Thököly

kápolnában álló hatalmas

imazsámoly, 1544-es évszám-

mal, gjönyörű faragásos és bera-

kásos munkával. Különösen nagy-

hirűek a hát- és homloklap perspek-

tivikus építészeti ábrázolásai

Hefty J.A. /Gyula Andor/: Die Kesmarker Holzkirche und einstige Holzkirchen in der Zips. Késmark,1933. 38.old.

Lang János és fia Antal
asztalosok
A késmárki Thökölyvár templomában fenmaradt szék mesterei
1544.
ivód

Vajdovszky János dr
A löcsei szent Jakab
templom szentély-falfestményeinek értelmezése
A Szepesmegyei Történelmi Tanulat Évkönyve. II. évf. Locse, 1886.
33. l.

hogy az említett profilfejeket Giacomo Filippo da Ferrara festette, akinek, tudomásunk szerint ezek volnának első ismert művei. Ezeknek pedig 1482—84 között kellett készülniök, amely időben t. i. Nicolisia az udvart építtette.

Restaurálták a termeket is, melyek a Bolognában megkoronázott V. Károly császárt és a tridenti zsinatnak a pestis elől az arnoparti egészséges városba menekült tagjait látták egykor vendégül. Rubbiani a régi bolognai díszítőfestészet nyomán egy archaisztikus és mégis modern dekorativ stílust fejlesztett ki, melynek legsikerültebb példáit a szintén tőle helyreállított S. Francescóban s a Palazzo Comunate Sala degli Sposi-jában találjuk. Ez irány hívévé oly jeles művészek szegődtek, mint Sezanne Evangelisti és Tartarini. Ez utóbbi volt segítségére Rubbianinak a Palazzo Bevilacqua belső helyiségeinek díszítésében. A modernizált frízeknek, ajtó- és ablakkeretezéseknek e termekben való alkalmazása ellen nem lehet kifogást tenni, mert ezeknek nagy része különben sem őrizte meg XV. századi jellegét. A különböző tulajdonosok a maguk korának ízlése szerint alakíttatták át a belső díszítést. A mai bolognai művészeti törekvéseknek a palota jelenlegi gazdája legnemesebb irányát választotta.

GEREVICH T.

LONDONI LEVÉL. Fuchs Emil hazánkfia, a szobrász és festő, Londonban él nyáron. A Regent's Parkban. Ott van szép villája: az „Abbey-lodge". Terebélyes fáktól hűs, gondozott angolkert környezi. Műtermének külön épülete alig is látszik ki a lombok és virágok közül.

Mire vége a virágpompának és a londoni nagy saisonnak, elmegy Amerikába. Ott tölti a telet. És arcképeket fest amerikai milliomosoknak. Bájos, finom, édes arcú leányokat, asszonyokat. A gazdag emberek kedvelt festője ő. Szereti, megérti és szivesen megfizeti képeit a londoni és az amerikai nagyközönség. Nem mond nekik semmi újat, érthetetlent, nagyot. Évekkel ezelőtt, mint szobrász alapította meg a karrierjét, mikor Viktória királynő és Albert herceg portréit mintázta meg plaketteken. Ezzel megnyerte az udvar kegyét. Összeköttetéseket és barátokat szerzett a high life-ben. Ma, ha Garden-party-kat ad, kertje megtelik a londoni elite-társaság szine-javával.

Sok arcképe van: kőben, bronzban, gipszben és — vásznakon. Mind finomak és udvariasak. Az asszonyokat evening dress-ben festi meg, amint kecsesen elhelyezkednek egy-egy kényelmes süppedős karosszékben. Még a kedvenc ebecskék sem hiányoznak selyem szoknyáik mellől. Férfi arcképein is mind azt keresi, ami tetszetős. Van egy arcképe Sidony Smith úrról: hódító angol férfiszépség, valóságos Dorian Gray. Egy fiatal, csinos modelleányról Rosie-ról festette legjobb képét. Nagy karimás fekete kalap alól kikandikál a szőke, fehér üde arc. Úgy hat, mint egy Lawery-kép.

Szobraiban is festő. Igen hatásos nagy szobormüve az „Anyai szeretet", meg egy bouguereau-s Madonnája. A zongoraművész Paderewsky-t is megmintázta egy kis büsztön, a talpazatra gondosan odahelyezvén a lantot és a pálmaágat. De már Lord Halier-ről, az ismert nevű angol poltikusról készült márványmellszobrán, mint komoly plasztikust látjuk: görögös arcon formák megfigyelője és megértője.

Fuchs Emil régen elszármazott tőlünk Magyarországról. Művészi életünkhöz alig köti valami. Csak a vére fűzi a magyar földhöz: fent született valahol a felvidéken. Nálunk ismeretlen a neve. Sikereket ott arat, ahol dolgozik, a Gainsbourough-ok hazájában. Pedig ennek a nagy mesternek semmiképen sem egyenes ágú ivadéka Fuchs Emil.

O. K.

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

HIEBNER IZRÁEL. A Lőcsén az 1662-ik évben nyomtatott Janus bifrons seu speculum physico-politicum című könyvben Eperjes város rézmetszetű látképe megjelent, melynek jelzése: „H. sc. (ulpsit), W. del (ineavit)." A művet Weber János Eperjes város bírája és gyógyszerész adta ki s Szelepcsényi György esztergomi érseknek ajánlta. A W. betű talán Webert jelent, aki tehát a képet rajzolta; metszője Hiebner Izráel eperjesi rézmetsző volt.

—297.

BELSIUS. Bocatius János, eperjesi, majd kassai tanító, később ugyanitt a város jegyzője és bírája Hungaridos Libri Poematum V. című, latin nyelven írt költeményei közt egy Belsius nevű képírónak őrizte meg emlékét. A vers így szól:

Ille ultra crepidam sutor sapit; instar Apellis
Tu vates artem junge colore tuam.
Cuique suus crepitus bene olet:
Plato dixerat olim;
Propria censori dulcia quaeque suo.

Bocatius említett műve Bártfán, az 1599-ik évben jelent meg.

—298.

LANG JÁNOS LŐCSEI KÉPÍRÓ. Kassa város levéltára egy 17-ik századbeli lőcsei kereskedő Schuldbuchregisterét őrzi, amely Lőcse művészi és műipari multjára is nem csekély érdekű feljegyzéseket foglal magában. A kereskedő vevői közé tartozott ugyanis Pollák Kristóf, Nunhert Pál és Genersich Dávid ötvösmester, Pál kőfaragó, Kinel Márton kardcsiszár, Kolwitz György és Roth Márton asztalos mester, akik közül az utolsó kettő minden valószínűség szerint az ottani Sz. Jakab templomban levő epitaphiumok és templomi székek mestere. Két képíró neve is olvasható a könyvben; az egyik Spillenberger Sámuel

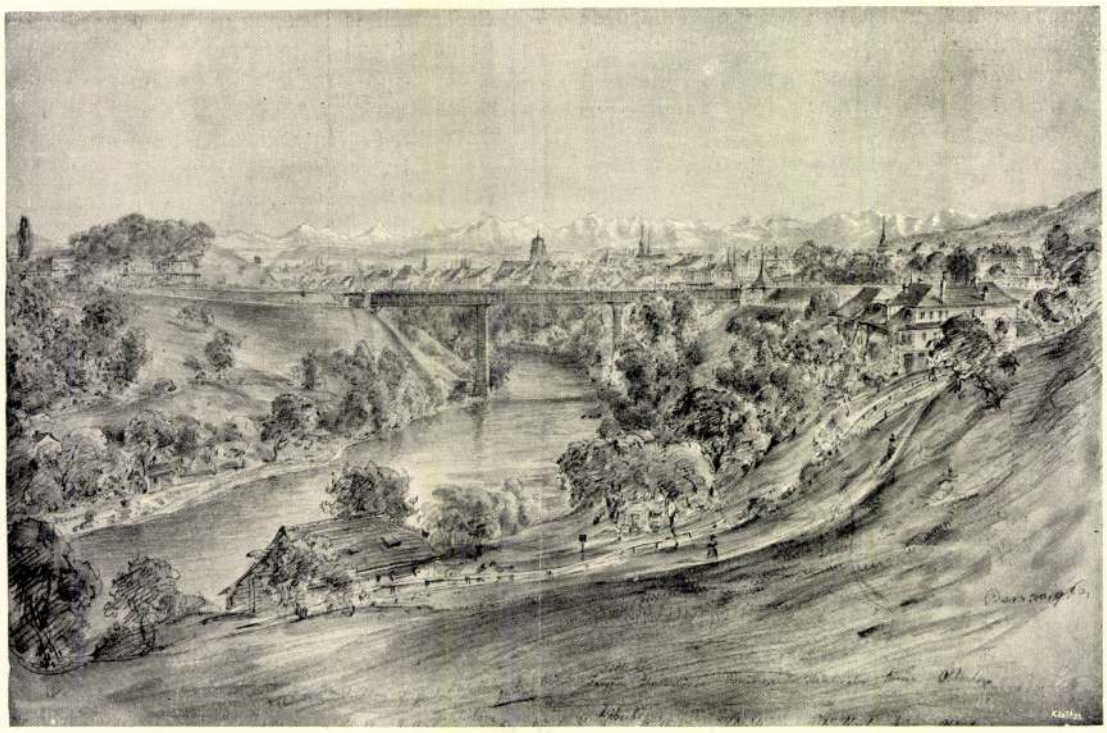

LIBAY LAJOS RAJZA

(1640—1641), akivel csakhamar Kassán találkozunk; a másik Lang János. Közöljük a reá vonatkozó könyvkivonatot, amelyből kitűnik, hogy 88 dénárnyi adósságát saját keze munkájával dolgozta le:

„Nr. 14. Anno 1640.

Hans Lang maller, der Schreyberin Sohn soll
Anno 1639 den 23 Mey nahm er
1/2 // minium a . . den. 22.
1/2 nessig weisse? . . den. 6.
den 3 Jullio
1/2 // Bleyweis a . . den. 30.
den 20 Octobris wieder
1/2 // Bleyweis . . . den. 30.
Anno 1644.

Anno 1644. Hans Lang der mahler soll haben.
Den 16. Marci zahlt er mit arbeyt den. 88."

—299. KEMÉNY LAJOS

LIBAY LAJOS FESTŐMŰVÉSZ ÉS LIBAY SÁMUEL ÖTVÖSMESTER SÍREMLÉKE. A besztercebányai Libay családból egy kiváló festőnk és egy még kiválóbb ötvösmesterünk származott, akinek sírföliratát a besztercebányai ág. hitv. ev. temetőből az alábbiakban közöljük.

Herr Ludwig Libay akademischer Maler u. Ritter vieler in- und ausländischer Orden Geb. am 13. Mai 1814. in Neusohl, entschlief in Frieden am 16. Jän. 1888. in Wien, wo auch seine irdische Hülle ruht. Magyarul: Libay Lajos akadémiai festő s számos bel- és külföldi rend lovagja, született 1814. május 13-án Besztercebányán, meghalt békességben 1888-ban Bécsben, ahol földi porhüvelye is nyugszik.

A sírbolton, amelyen ez az emléktábla olvasható, még a következő feliratok vannak: Hier ruhen in Frieden Frau Elisabeth Libay geb. Razga *1751 † 1829. Frau Friderike Libay geb. Schräffel *1. Dez. 1789 † 1862. Herr Sámuel Libay geb. 1. März. 1781 gest 7. Aug. 1866. Herr Gustav Libay dr. etc. *1812 † 1853.

Az itt felsorolt Libay Sámuel a hires ötvös, aki e technikának magyarországi hanyatlókorában Szentpéteryvel vetekedő mestere volt, akinek Besztercebányán még nem egy remeke látható. Szélesebb körökben csak hihetetlenül merész filigrán munkáiból ismerik, amelyekből Napoleon szobra és V. Ferdinánd mellszobra az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumban látható. Fia volt Libay Lajos festő, akinek rajzaiból és vízfestményeiből a Szépművészeti Múzeum is őriz egy kis gyűjteményt. A sírfeliratokban említett két asszony, Libay Sámuel első és második felesége volt, Libay Gusztáv pedig, mint Lajos, a festő is, a híres ötvösmester fia.

Libay Lajosnak két eredeti kiadatlan rajzát közöljük ebben a számban. Eredetijük tulajdonosa Färber Simon Budapesten. —X.

—300.